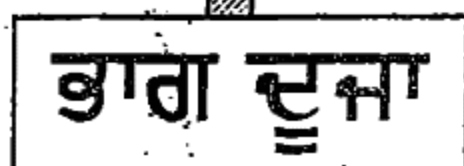

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library has been created with the approval and personal blessings of Sri Satguru Uday Singh Ji. You can easily access the wealth of teaching, learning and research materials on Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library online, which until now have only been available to a handful of scholars and researchers.

This new Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library allows school children, students, researchers and armchair scholars anywhere in the world at any time to study and learn from the original documents.

As well as opening access to our historical pieces of world heritage, digitisation ensures the long-term protection and conservation of these fragile treasures. This is a significant milestone in the development of the Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library, but it is just a first step on a long road.

In order to continue conserving, digitising and publishing our numerous literature online, we are asking for your support and involvement.

Please join with us in this remarkable transformation of the Library. You can share your books, magazines, pamphlets, photos, music, videos etc. This will ensure they are preserved for generations to come. Each item will be fully acknowledged.

Digitising our treasures is an ambitious undertaking. Every page, every object, must be photographed individually and with great care. The whole photographic process including lighting, colour temperature, and environmental controls must all be precisely regulated. Post processing is also done with meticulous care including orientation, de-skewing, sizing and finally quality control to ensure the documents reflect the true state of the originals.

To continue this work, we need your help

Your generous contribution and help will ensure that an ever-growing number of the Library's collections are conserved and digitised, and are made available to students, scholars, and readers the world over. The Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library collection is growing day by day and some rare and priceless books/magazines/manuscripts and other items have already been digitised.

We would like to thank all the contributors who have kindly provided items from their collections. This is appreciated by us now and many readers in the future.

Contact Details

For further information about the process or your contribution - please contact

Email: NamdhariElibrary@gmail.com

kirpal singh chana

ਭੇਟਾ : 150-00

ਸਤੰਬਰ 1996

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :-
ਭਾ. ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ
ਬਾਜ਼ਾਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
ਫੋਨ : (0183)-542346, 547974
ਫੈਕਸ : (0183)-542346

ਪ੍ਰਿੰਟਰ :- ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਬਾਜ਼ਾਰ ਧੋਬੀਆਂ, ਚੌਂਕ ਘੰਟਾ ਘਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ਫੋਨ : 543478

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੌ ਸਾਖੀ ਬਾਰੇ

ਇਹ ਅਸਲ ਸੌ ਸਾਖੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਦੀ 47 ਸਾਲ ਦੀ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸੌ ਸਾਖੀਆਂ ਵੇਖੀਆ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੈਅ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਦ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਸੌ ਸਾਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਵੱਸਥਾ ਸਾਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦ੍ਰੋਹ ਕਰਕੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਖੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਭਵਿੱਖ ਬਾਣੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਪਰ ਜਦ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਨਿਹੰਗਾਂ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੋਤ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਬਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈਆ ਗਈਆ ਹਨ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਅਸਲ ਸੌ ਸਾਖੀ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਪੋਥੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਾਸ ਜ਼ਰੂਰ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਤਰਜਮਾ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਉਹ ਸਫਲ ਵੀ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਪੋਥੀ ਲੱਭ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਤਰਜਮਾ (ਦੋ ਭਾਗਾਂ 'ਚ) ਕਰਵਾ ਕੇ ਛਪਵਾਇਆ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੰਘਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੋਵੇਂ ਸਟੀਕ ਪੋਥੀਆਂ ਵੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪਰ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ

ਇਹ ਬੜੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੋਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਛਾਪਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਾਨੂੰ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਜਿਲਦਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਜਿਲਦਾਂ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਖਾਈਆਂ ਹਨ ਜਿੰਨਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੌ ਸਾਖੀ ਅਸਲ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਜਿੰਨੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਇਹ ਪੋਥੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਸ਼ਾਯੋਗ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ-ਦਾ ਵੀ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਿਵਾਨ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਲਈ ਲਾ ਗਏ।

ਸਾਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਸ ਵਡਮੁੱਲੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕਾਂ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਉਮੀਦ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖ ਸੱਜਣ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰਨਗੇ।

-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ

੧ ੳ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਭਾਗ ਦਾ ਅਰੰਭ

ਸਾਖੀ ਬਵੰਜਵੀਂ

****

ਮੂਲ–ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਗਾਇਨ ਲਗੇ, ਲਿਖੋ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ॥
ਗੁਰੂ ਬਚਨ ਤੇ ਹਮ ਕਹੈਂ, ਗੁਰ ਪਗ ਸੇਵਾ, ਭਿਖ ॥੧॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਜਸ ਕਹਣੇ ਲਗੇ ਹੈਂ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਇਸ ਕੋ ਲਿਖੋ ॥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੇ ਹੀ ਹਮ ਕਹ ਰਹੇ ਹੈਂ ॥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਕਾ ਧਿਆਨ ਕਰਣਾ ਹੀ ਗੁਰ ਸਿਖੋਂ ਕਾ ਭੇਖ, ਬਾਣਾ, ਬਰਦੀ ਹੈ ॥ ਅਸਲ ਚਪੜਾਸ ਇਹ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਇਕ ਬੇਰ ਕੀ ਸਾਖੀ, ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਹੀ ਨਹਿ (ਕਹੀ ਨੇ ਅਰਥਾਤ ਕਹੀ ਹੈ)।

ਅਰਥ–ਇਕ ਵੇਰ ਦੀ ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀ ਕਹੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਮਾੜਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਖਾਲਸੇ ਹਿਤਕਾਰੀ ॥

ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀ ਪਿਆਰੀ ॥

ਅਰਥ—ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ, ਖ਼ਾਲਸੇ ਕੇ ਸਾਥ ਪਿਆਰ ਕਰਣੇ ਵਾਲੀ ਹੈਂ ਅਰ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸੇ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨੋਂ ਕੀ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ, ਸੁਵਰਨ, ਧਨ, ਬਸਤ੍ਰੋਂ ਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ॥

ਅਰਥ—ਮਾਤਾ ਸੁੰਦ੍ਰੀ ਜੀ, ਸੋਨਾ, ਧਨ ਅਰ ਬਸਤ੍ਰੋਂ ਕੀ ਅਧਕਾਰੀ ਹੈਂ, ਉਨ ਕੋ ਯਿਹ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲਨਾ ਚਾਹੀਏ ॥

ਮੂਲ—ਆਦਿਤਵਾਰ ਬੀਤਿਆ, ਰਾਤ ਮਹਿਲ ਬਸੇ, ਜੀਤੋਂ ਜੀ ਕੀ ਚਾਹਨਾ ਸੰਤਤ ਦਈ ॥

ਅਰਥ—ਐਤਵਾਰ ਕਾ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਰ ਗਇਆ, ਰਾਤ ਕੋ ਮਹਿਲੋਂ ਮੇਂ ਰਹੇ ਅਰ ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਕੀ ਔਲਾਦ ਕੀ ਭਾਵਨਾ ਕੋ ਪੂਰਾ ਕੀਆ ॥

ਮੂਲ—ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ ਨੌਮੀ, ਘਰ ਬਸੇ ਦੂਜੇ ਸੰਤਤਿ ॥

ਅਰਥ—ਵੀਰਵਾਰ ਕੇ ਦਿਨ, ਨੌਮੀ ਕੋ ਇਨਕੇ ਗ੍ਰਿਹਿ ਦੂਸਰੀ ਔਲਾਦ ਹੂਈ, ਦੂਸਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਜਨਮ ਲੀਆ ॥

ਮੂਲ—ਤੀਜੇ ਸਨਿੱਚਰ ਰਾਤ ਬਸੇ ॥

ਅਰਥ—ਤੀਸਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕਾ ਜਨਮ, ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਕੋ ਹੂਆ ॥

ਮੂਲ—ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ॥

ਅਰਥ—ਤੀਨ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੋਂ ਕੇ ਨਾਮ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਤੀਨ ਅਗਨਿ ਸਮਾਨ ॥

ਅਰਥ—ਤੀਨੋ ਹੀ ਜੰਗਜੋ, ਤੇਜ਼ ਅਰ ਲੜਾਕੇ ਸੁਭਾਉ ਕੇ ॥

ਮੂਲ—ਦੁਖਣਾਤਯ, ਗਰਹ ਪਤਯ ॥ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸਿਧ ਅਵਤਾਰ ॥
ਅਰਥ—ਦੁਖਾਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕਾ (ਜ਼ਾਲਮੋਂ ਕਾ) ਨਾਮੋ ਨਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾਣੇ ਵਾਲੇ ॥ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਸਿਧ ਅਵਤਾਰ ॥

ਮੂਲ—ਤੁਰਕ ਬਨ ਦਾਹਕ ॥
ਅਰਥ—ਤੁਰਕੋਂ ਕੇ ਬਣ ਕੋ ਜਲਾਣੇ ਵਾਲੇ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੫੨ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਤ੍ਰਵੰਜਵੀਂ

ਮੂਲ—ਮਾਤਾ ਦੂਸਰੀ ਕੇ ਮਹਿਲ ਬਸੇ, ਸੰਤਤਿ ਚਾਹ ਦਈ ॥
ਅਰਥ—ਦੂਸਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੇ ਮਹਿਲੋਂ ਮੇਂ ਗਏ ਅਰ ਉਨਕੀ ਔਲਾਦ ਕੀ ਭਾਵਨਾ ਕੋ ਸੰਪੂਰਣ ਕੀਆ ॥

ਮੂਲ—ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਣੀ ॥ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕੇ ਧਣੀ ॥
ਅਰਥ—ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਗੁਣ ਵਾਨ, ਸਰਬ ਗੁਣ ਸੰਪਣ ॥ ਅਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰੋਂ ਕੀ ਵਿਦਿਆ ਕੇ ਮਾਹਿਰ ਅਰ ਸੰਪੂਰਣ ਸ਼ਸਤ੍ਰੋਂ ਕੇ ਜਾਨਣੇ ਵਾਲੇ ॥

ਮੂਲ—ਸਭ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਬਾਲਤਣ, ਬੂਢੇ ਸਮਾਨ ॥
ਅਰਥ—ਸਰਬ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਅਗਰਚੇ ਲੜਕਪਣ ਕੀ ਉਮਰ

ਕੇ ਥੇ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਬਜ਼ੁਰਗੋਂ ਜੈਸੇ ਗੁਣ ਰਖਤੇ ਥੇ ॥

ਮੂਲ—ਸੁਘਰ, ਸੁਜਾਨ ॥

ਅਰਥ—ਦਾਨੇ ਅਰ ਚਤੁਰ ਬੁਧੀ ਵਾਲੇ ॥

ਮੂਲ—ਸੂਰਤ ਸੁਹਾਇ, ਸੂਰਮੇਂ—ਹਿਤਕਾਰੀ, ਆਗਿਆ ਕਾਰੀ ॥ ਚਾਰੋਂ ਹੀ ਕੀ ਸਾਖੀ, ਅਚਾਰ ਬਹੁ, ਤਾਂਕੋ ਕਰ ਸੰਜੋਗ, ਰਸ ਦਿਖਾਇਆ ॥

ਅਰਥ—ਮੋਹਣੀ ਸੂਰਤ, ਗਜ਼ਬ ਕੇ ਸੂਰਮੇਂ, ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਵਰ, ਚਾਰੋਂ ਹੀ ਕਾ ਤਜ਼ਕਰਾ (ਹਾਲ) ਬੇਸ਼ਬਹਾ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਨ ਕਾ ਸੰਜੋਗ ਕਰਕੇ ਉਨ ਕਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦੁਨੀਆਂ ਕੋ ਦਿਖਲਾਇਆ ॥

ਮੂਲ—ਸਿਖਿਆ ਮਾਤਾ ਕੀ ਕਹਣੀ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ, ਸਾਖੀਆਂ ਚਾਰ ਮਹਿਲੋਂ ਕੀਆਂ ॥

ਅਰਥ—ਮਾਤਾਓਂ ਕੇ ਤਮਾਮ ਹਾਲਾਤ ਕਹਣੇ ਕੀ ਹਮੇਂ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ॥
ਭਾਵੇਂ ਚਾਰ ਸਾਖੀਆਂ ਮਹਲਾਂ ਦੀਆਂ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹਨ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੫੩ ॥

* ਸਾਖੀ ਚੌਰੰਜਵੀਂ *

ਏਕ ਬੇਰ ਜੁਧ ਹੂਆ, ਪੀਛੇ ਸੁਲਾ ਹੂਈ, ਸਭ ਮਿਲ ਗਏ ॥ ਮਿਲੇ ਬਿਨਾਂ ਬਚਦੇ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸਮਝਾਵੈ ॥ ਦਿਨ ਚਾਲੀ ਲੜਦਿਆਂ ਬੀਤੇ ਘੋਰ ਖੇਤ (ਜੰਗ) ਹੂਆ ॥

ਖੁਆਜਾ ਫੌਜ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ, ਬੀੜਾ ਲੈ ਕੇ ਖਿਲਸ, ਏਕ ਓਰ ਘੇਰ ਬੈਠਾ ॥ ਸਿੱਖ ਸਿਰਫ਼-ਚਾਲੀ. ਸਿਦਕ ਗੁਰੂ ਕਾ ॥

ਹੋਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਘਰ ਕਾ ਇਹ ਕਹੈਂ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੋ ਮਤਵਾਲਾ ਹੋਇ ਬੈਠਾ ਹੈ ॥ (ਵਾਹ ! ਵਾਹ ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਮਸਤਾਨਾ ਕਹਿ ਉਠੇ)।

ਸਭ ਇਕੱਠੇ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਗ ਲੈਕੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਜਾਕੇ, ਬਹਸ ਮੁਬਾਹਿਸਾ (ਤਕਰਾਰ ਕੀ ਬਾਤੇਂ) ਕਰਣੇ ਲਾਗੈਂ ॥ ਹਮ ਮਿਲੇਂ ਤਾਂ ਬਚਨੇ ਹਾਂ ॥ ਆਪ ਭੀ ਮਾਨ ਲੇਵੋ ॥

ਮੂਲ—ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੂਆ, ਡੋਗਰਾਨ (ਪਰਬਤ ਵਾਲੇ) ਪਾਖਾਣ ਪੂਜੈਂ ॥ ਉਨਕੀ ਪਾਖਾਣ ਮਤਿ, ਕੂੜਿਆਰ ॥

ਅਰਥ—ਪਹਾੜੀਏ, ਪਥਰ ਪੂਜਕ, ਉਨਕੀ ਪੱਥਰ ਬੁਧੀ, ਵੁਹ ਝੂਠੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਕੂੜਿਆ ਨਵਾਰ ॥

ਅਰਥ—ਝੂਠੋਂ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰੋ ॥

ਮੂਲ–ਕੂੜੇ ਪੰਮਾ, ਪਖਿਆਰ, ਖਾਲਸਾਨ ॥

ਅਰਥ–ਝੂਠੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਉਨ ਕੇ ਮੱਦਦ ਵਾਲੇ, ਐ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ॥

ਮੂਲ–ਜਾਂ ਨਾਹਿ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੇਖੀ ॥

ਅਰਥ–ਉਨੋਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਬਚਨ ਪਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਾ ਭੀ ਅਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜਬ ਐਸੇ ਅਨਭਵ ਕੀਆ ਤਾਂ :–

ਮੂਲ–ਤਾਂ ਕਹਿਆ, ਨਿਕਾਸੌ ਦੌਲਤ ॥

ਅਰਥ–ਤਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਦੌਲ ਨਿਕਾਲੋ ॥

ਮੂਲ–ਕੋਠਵਾਲ ਨੋ ਕਹਿਆ, ਸਮਝਾਇਆ :–ਠਗ ਰਾਜੇ ॥

ਅਰਥ–ਸਟੋਰ ਕੀਪਰ ਕੋ ਹੁਕਮ ਦੀਆ, ਅਰ ਪਰਦੇ ਮੇਂ ਭੀ ਬਾਤ ਸਮਝਾਈ ਕਿ ਇਸ ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਬੋਰੀਆ ਭਰਨੀਆਂ, ਕਿਯੋਂ ਜੋ ਇਹ ਰਾਜੇ ਠੱਗ, ਲੁਟੇਰੇ ਹਨ ॥

ਮੂਲ–ਸੌਂਵਾਂ, ਗਊਆਂ, ਠਾਕਰ, ਸ਼ਿਵ ਦੇਵਤੀ ਕੀ ਆਨ ਰਾਖੀ ॥

ਅਰਥ–ਰਾਜੋਂ ਨੇ ਗਾਇ, ਠਾਕਰੋਂ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਅਰ ਦੇਵਤੋਂ ਕੀ ਸੌਗੰਦ (ਕਸਮ, ਸੌਂਹ) ਖਾਈ (ਉਠਾਈ) ॥

ਮੂਲ–ਗੈਰ (ਗੈਲ) ਨਿਕਾਰੀ ਬੈਲ, ਹਜ਼ਾਰ ਪਾਂਚ ॥

ਅਰਥ–ਪਿਛੋਂ ੫੦੦੦ (ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ) ਬੈਲ ਨਿਕਾਲੈ, ਜਿਨ ਪਰ ਬੋਰੀਆਂ ਲਦਵਾਈਂ ॥

ਮੂਲ–ਭਰਿ, ਰਾਤਿ ਨਿਕਾਲਿਆ ॥

ਅਰਥ–ਬੋਰੀਆਂ ਭਰੀਂ, ਉਨ ਪਰ ਲਦਵਾਕੇ ਰਾਤ ਕੋ ਨਿਕਾਲ ਦੀਆ ॥

ਮੂਲ–ਠਗ ਰਾਜੇ ਦਗੇਬਾਜ (ਦਗੇਦਾਰ), ਲੈਕੇ ਬਲੇਦ ਭਾਗੇ,

ਖੁਸ਼ੀ ਹੂਏ ॥

ਅਰਥ–ਠਗ ਰਾਜੇ, ਦਗ਼ੇਬਾਜ਼, ਬੈਲੋਂ ਕੋ ਲੇ ਕਰ ਭਾਗੈ ਅਰ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੂਏ, ਕਿ ਅਬ ਤੋ ਦੌਲਤ ਹਾਥ ਆਈ ॥

ਨੋਟ–ਪ੍ਰੰਤੂ ਬੋਰੀਓਂ ਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਆ ਭਰਵਾਇਆ ਥਾ, ਰੇਤ, ਈਂਟ, ਪੱਥਰ, ਮਿੱਟੀ, ਗੋਬਰ, ਕੂੜਾ ਕਰਕਟ ॥

ਮੂਲ–ਜਾ ਦੇਖੈਂ ਨਿਕਾਰ, ਦਗ਼ੇ ਪਰ ਦਗ਼ਾ, ਅਜਬ ਪਛਤਾਏ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਬੋਰੀਯੋਂ ਕੋ ਖੋਲਾ, ਤੋ ਉਨੋ ਨੇ ਸਵਾਇ ਨਾਕਾਰਾ ਚੀਜ਼ੋਂ ਕੇ ਕੁਛ ਨਾ ਪਾਇਆ, ਹੈਰਾਨ ਹੂਏ ਅਰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਸੇ ਕਹਣੇ ਲਗੇ, ਧਰਮ ਕੋ ਭੀ ਵੇਚਾ ਅਰ ਹਾਥ ਕੁਛ ਨ ਆਇਆ ॥ ਅਸਾਂ ਦਗ਼ਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਦਗ਼ੇ ਦਾ ਦਗ਼ਾ ਹੋਇਆ ॥

ਮੂਲ–ਬਚਨ ਹੂਆ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਦਗ਼ਾ ਦੇਖਾ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਨ ਕੀਆ, ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਪਹਾੜੀਓਂ ਦਗ਼ੇਬਾਜੋਂ ਕਾ ਦਗ਼ਾ, ਫ਼ਰੇਬ ਅਰ ਧੋਖਾ ਦੇਖਾ ॥ ਯਿਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੂਸਰੀ ਵੇਰ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਪੀਛੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋ ਕਰਿ, ਡੰਡ ਦੇ ਕੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਲਸੀ ਫੇਰ ਭੀ ਮੁਨਾਈ ॥

ਅਰਥ–ਪੀਛੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋ ਕੇ ਡੰਡ ਦੀਆ ਅਰ ਲੁਟੇਰੋਂ ਕੋ ਸਾਲਸੀ ਮੁਨਾਈ ਅਰਥਾਤ ਜੋ ਸਾਲਸ ਥੇ ਉਨ ਪਰ ਸਭ ਬਾਤ ਰੋਸ਼ਨ ਹੂਈ ॥ ਸਾਲਸੀ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਭੀ

ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੂਏ ਕਿ ਅਸਲ ਅੰਦਰ ਦੀ ਕੀਹ ਗਲ
ਥੀ-ਸਾਫ਼ ਧੋਖਾ ਅਤੇ ਦਗ਼ਾ ॥

ਮੂਲ-ਸਭ ਪ੍ਰੀਵਾਰ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੰਨ ਬੈਠਾ ॥

ਅਰਥ-ਸਭ ਖ਼ਾਲਸੇ ਅਰ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਕੋ ਨਿਸਚੇ ਹੋ ਗਇਆ,
ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਚਾਈ ਪਰ ਥੇ ਅਰ ਉਨ ਕਾ
ਤਜਰਬਾ ਵਸੀਹ ਥਾ ॥

ਮੂਲ-ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਇ ਕਹੀ ॥

ਅਰਥ-ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਨਿਕਟ ਆ ਕੇ ਹਰਿ ਇਕ ਨੇ
ਹਕੀਕਤ ਕੋ ਖੋਲਾ ॥

ਮੂਲ-ਸਭ ਵਕੀਲ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਭੇਟ ਦੰਡ ਕਰ ॥

ਅਰਥ-ਕਿ ਸਭ ਰਾਜੋਂ ਕੇ ਵਕੀਲੋਂ ਕੋ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵੇਂ ਅਰ ਦੰਡ
ਲਗਾਵੇਂ ॥

ਮੂਲ-ਗੁਰ ਬਚਨ ਦੀਆ, ਗੁਰੂ ਅਭੁਲ ॥

ਅਰਥ-ਸਿਖੋਂ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨ ਪਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕੀ ਅਰ
ਕਹਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਭੁਲ ਹੈਂ (ਭੂਲਨੇ ਸੇ ਮੁਬਰੋ
ਹੈਂ) ॥

ਮੂਲ-ਅਤੇ ਮਾਨਾ, ਖ਼ਾਲਸੇ ਕਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨਿਆ ॥

ਅਰਥ-ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ, ਕਿ ਦੇਖ ਲੋ ਭਾਈ। ਹਮ ਨੇ
ਆਖ਼ਰ ਕਾਰ ਆਪ ਕਾ ਹੁਕਮ ਮਾਨਾ ਥਾ ਅਰ ਜੋ
ਨਤੀਜਾ ਹੂਆ, ਵੁਹ ਆਪ ਪਰ ਖੁਲ੍ਹ ਗਇਆ ॥

ਮੂਲ-ਬਿਦਾਵਾ ਲਿਖਾਇਆ ॥

ਅਰਥ-ਲੇਕਨ ਖ਼ਾਲਸੇ ਜੀ ਕੋ ਫਿਰ ਭੀ ਸਮਝ ਨਾ ਆਈ ॥
ਬੇਦਾਵਾ, ਕਿ ਨਾ ਹਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਗੁਰੂ

ਹਮਾਰਾ ॥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਹਮ ਨੇ ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਕਾ ਨਾਤਾ ਤੋੜਾ ॥ ਅਰ ਬੇ ਦਾਵਾ ਲਿਖ ਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਆ ॥

ਮੂਲ--ਸਭਨਾ ਲਿਖ ਦੀਆ, ਸਿਖਾਂ ਚਾਲੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ॥

ਅਰਥ--ਸਭ ਨੇ ਫ਼ਾਰਖਤੀ ਲਿਖ ਦੀ, ਚਾਲੀਸ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੫੪ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਪੱਚਵੰਜਵੀਂ

ਮੂਲ—ਗੁਰੂ ਚਲੇ ਛੋਡ ਦੇਸ ॥ ਮਹਲ ਦੋਨੋਂ ਸੁਨ ਚਲੇ ਖੇਸ ॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਕੋ ਛੋੜ ਕਰ ਚਲੇ ਅਰ ਦੋਨੋਂ ਮਹਲ ਭੀ ਵਹਾਂ ਸੇ ਜਾਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਰਵਾਨਾ ਹੁਏ ॥

ਮੂਲ—ਚਾਲੀਓਂ ਕਾ ਸੰਗ ਸੁਹਾਇ ॥ ਸਭ ਡੇਰਾ ਪੀਛੇ ਧਾਇ ॥

ਅਰਥ—ਚਾਲੀਸ ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਕਾ ਸੰਗ ਸ਼ੋਭਨੀਕ ਹੂਆ ਅਰ ਸਭ ਡੇਰੇ ਨੇ ਪੀਛੇ ਕੂਚ ਕੀਆ ॥

ਮੂਲ—ਘਨੌਲੇ ਕੀ ਸੀਮ ਆਏ ॥ ਡੇਰੇ ਪਰ ਮੁਗਲ ਧਾਏ ॥

ਅਰਥ—ਘਨੌਲੇ ਗਾਉਂ ਕੇ ਕਰੀਬ ਜਬ ਦਲਦਲ ਆਈ, ਤੋ ਮੁਗ਼ਲੋਂ ਨੇ ਡੇਰੇ ਪਰ ਹਮਲਾ ਕੀਆ ॥

ਮੂਲ—ਵਹੀਰ ਪਰ ਆਇ ਘਿਰੇ॥ ਸੌਂਹ ਸੋ ਦੋਨੋਂ ਤਰਫ਼ ਗਿਰੇ।

ਅਰਥ—ਹਜੂਮ ਪਰ ਆਕਰ ਘੇਰਾ ਡਾਲ ਦੀਆ, ਅਰ ਝੂਠੀ ਕਸਮੋਂ ਪਰ ਦੋਨੋਂ ਹੀ (ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਅਰ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ) ਬੇਈਮਾਨ ਹੂਏ॥

ਮੂਲ—ਸੁਨਾ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਲੜਾਈ ਤਨੀ॥
ਆਪ ਖੜੇ ਹੋਇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਗੁਨੀ॥

ਅਰਥ—ਜਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੁਣਾ, ਤਬ ਲੜਾਈ ਆਰੰਭੀ, ਅਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰੋਂ ਕੇ ਗੁਨੀ ਆਪ ਸਾਹਮਣੇ ਲੜਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ॥

ਮੂਲ—ਤਿਨਾ ਦੇਖਾ, ਜੁਧ ਨੂੰ ਧਾਇ॥
ਫੌਜ ਤੁਰਕੀ ਚੌਗਿਰਦ ਛਾਇ॥

ਅਰਥ—ਉਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਭੀ ਦੇਖਾ ਅਰ ਲੜਾਈ ਪਰ ਆਮਾਦਾ ਹੂਏ॥ ਅਰ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ਼ ਸੇ ਘੇਰਾ ਡਾਲ ਦੀਆ॥

ਮੂਲ—ਤਣ ਕੇ ਜੁੜੈ ਸੂਰਮੇਂ ਸਰਬ ਜੋਧਾ॥
ਖਾਇ ਮਾਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਆਗਾ ਹੀ ਰੋਧਾ॥

ਅਰਥ—ਬਹਾਦਰ ਸੂਰਮੇਂ ਤਨ ਕਰ (ਡਟ) ਕਰ ਖੜੇ ਹੂਏ, ਸ਼ਸਤ੍ਰੋਂ ਕੀ ਮਾਰ ਖਾਈ ਅਰ ਉਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਆਗੇ ਜਾਨੇ ਕਾ ਰਾਸਤਾ ਰੋਕ ਲੀਆ॥

ਮੂਲ—ਸਿਖਨ ਕਰੀ ਜੁਹਾਰ ਗੁਰ ਪਾਸ॥
ਨਿਕਸੋ ਤੁਮ ਹਮ ਸੇ, ਜੀਵਨ ਕੀ ਆਸ॥

ਅਰਥ—ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀ, ਕਿ ਆਪ ਹਮ ਸੇ ਬੇਸ਼ਕ ਨਿਕਲ ਜਾਵੈਂ ਅਰ ਅਪਨੀ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੋ ਬਚਾਵੇਂ ॥

ਮੂਲ—ਬਹੁਤ ਬਾਰ ਬੇਨਤੀ ਸਤਹਨ ਕੀ ਸੁਨੀ ॥
ਅਕਾਲ ਕੀ ਬਾਤ ਮਨ ਮੈਂ ਐਸੇ ਹੀ ਗੁਨੀ ॥

ਅਰਥ—ਬਹੁਤ ਵੇਰੀ ਸਭ ਕੀ ਬੇਣਤੀ ਸੁਣੀ ਅਰ ਉਸ ਕੌ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਸੇ ਆਵਾਜ਼ਾ ਸਮਝਾ ॥

ਮੂਲ—ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਸੂਰਤਿ ਗੁਰੂ ਕੀ ਐਨ ॥
ਦੀਓ ਸਭ ਸੁਕਲਾਤ ਆਪਨੀ ਸੁ ਬੈਨ ॥

ਅਰਥ—ਭਾਈ ਓਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਰੂਪ ਹੀ ਥੇ (ਜਿਨਕਾ ਚਿਹਰਾ ਠੀਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਮਿਲਤਾ ਥਾ) ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਬਾਤ ਉਸਕੋ ਸਮਝਾ ਦੀ ॥

ਮੂਲ—ਖੜਾ ਹੂਆ ਸਿੰਘ ਸੂਰੱਤਣੇ, ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਸੈਨਾ ॥
ਮਨੋ ਇੰਦ੍ਰ ਰੁਕੜੀ ਦਾਨਵੀ ਦੈਨਾ ॥

ਅਰਥ—ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੀ ਫੌਜ ਮੇਂ ਬਹਾਦਰ ਸੂਰਮਾ ਖੜਾ ਹੂਆ ॥ ਮਾਨੋ ਕਿ ਜੈਸੇ ਇੰਦਰ ਨੇ ਦੈਂਤੋਂ ਕੀ ਫੌਜ ਕੋ ਰੋਕ ਦੀਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਗੁਰੂ ਜੀ ਘਨੌਲੇ ਲੜੈ ਸਭ ਸਿਪਾਹੀ ॥
ਚਿਰੰਤਨ ਭਇਓ ਜੁਧ ਓੜਕ ਨਿਬਾਹੀ ॥

ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਰ ਉਨਕੇ ਬਹਾਦਰ ਸਿਪਾਹੀ ਘਨੌਲੇ ਕੇ ਮੁਕਾਮ ਪਰ ਲੜੇ ॥ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤਕ ਵਹਾਂ ਜੰਗ ਹੂਆ ॥ ਹਦ ਕਰ ਦਿਖਾਈ ਅਰ ਮਰਤੇ ਦਮ ਤਕ ਲੜਤੇ ਰਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਮਰਹਿ ਸੂਰ ਖਾਸੇ, ਪੁਨਾ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕਰਿਓ ॥
ਜ਼ੁਲਮ ਬਹੁਤੇ ਤੁਰਕ ਰਾਜਵਾਰ ਲੜਿਓ ॥

ਅਰਥ—ਬਹੁਤੇ ਬਹਾਦਰ ਵਹਾਂ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਫਿਰ ਭੀ

ਡਟੇ ਰਹੈ ॥ ਤੁਰਕ ਅਰ ਰਾਜੇ ਬਹੁਤ ਥੇ, ਜਿਨੋਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਇਆ ॥

ਮੂਲ—ਲਰਤ ਗੁਰ ਹੇਤ, ਸਿਖ ਦੀਨੇ ਸੁ ਪ੍ਰਾਣੰ ॥
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਮਾਰਿਓ ਗੁਰੂ ਕੇ ਭੁਲਾਣੰ ॥

ਅਰਥ—ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਲੜਾਈ ਕੀ ਅਰ ਮਾਰੇ ਗਏ ॥ ਤੁਰਕੋਂ ਨੇ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਕੋ ਗੁਰੂ ਸਮਝ ਕਰ ਮਾਰ ਡਾਲਾ ॥

ਮੂਲ—ਹੂਏ ਖੁਸ ਮੂੜ੍ਹ, ਝੂਠੀ ਝੂਠੇ ਜਨੀ ਨ ਬਾਤਿ ॥
ਗੁਰੂ ਜੀ ਗਏ, ਜਿਉ ਨ੍ਰਿਪ ਸੌ ਜਦੂ ਤਾਤਿ ॥

ਅਰਥ—ਅਹਿਮਕ ਖੁਸ਼ ਹੂਏ, ਅਰ ਦਰੋਗ ਗੋਊਂ ਨੇ ਝੂਠੀ [illegible]ਤ ਕੋ ਨਾ ਜਾਣਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚ ਕਰ ਐਸੇ ਚਲੈ ਗਏ, ਜੈਸੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਯਾਦਵੋਂ ਕੇ ਰਾਜੇ, ਕੈਦ ਖਾਨੇ ਸੇ ਨਿਕਲ ਗਏ ਥੇ ॥

ਮੂਲ—ਸੁਣ ਇਹ ਪਛਾੜੀ ਚਲੇ ਧਾਇ ਪਕਰਨ ॥
ਜਿਮੇਂ ਰਾਤ ਪਕਰੇ ਰਵਿ ਰਿਸ਼ਮ ਦਰਸ਼ਨ ॥

ਅਰਥ—ਇਸ ਦੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਜਬ ਉਨਕੋ ਅਸਲੀਅਤ ਕਾ ਪਤਾ ਲਗਾ, ਤੋ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰੋਂ ਸ਼ੋਰੋਂ ਸੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋ ਪਕੜਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਉਨੋਂ ਨੇ ਪੀਛਾ ਕੀਆ ॥ ਜਿਸ ਤਰਹ ਰਾਤ ਸੂਰਜ ਕੀ ਕ੍ਰਿਨੋਂ ਕੋ ਪਕੜਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਜਾਵੇ (ਅਰਥਾਤ ਰਾਤਿ ਖੁਦ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਸੂਰਜ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ) ॥

ਮੂਲ—ਰੋਪੜ ਆਨ ਲੂਟਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਸੁ ਡੇਰਾ ॥
ਨਗਰ ਨਸਤ ਜਾਵੈ, ਬਨ ਮੈਂ ਸੁ ਫੇਰਾ ॥

ਅਰਥ—ਰੋਪੜ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਡੇਰਾ ਲੂਟ ਲੀਆ॥
ਨਗ਼ਰ ਵਾਸੀ ਜੰਗਲੋਂ ਮੇਂ ਭਾਗ ਗਏ॥

ਮੂਲ—ਤੁਰਕਨ ਘੇਰ ਜਾਇ, ਖਾਲਸਾ ਪਾਇ ਰੋਪਾ॥
ਦੈਵਨੇ ਸਮਨ ਕੀਆ ਰਛਿਆ ਸੋ ਸੋਖਾ॥

ਅਰਥ—ਤੁਰਕੋਂ ਨੇ ਜਬ ਘੇਰਾ ਡਾਲਾ, ਤੋ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਕਦਮ ਜਮਾਏ, ਅਰ ਉਸ ਵਕਤ ਕੁਦਰਤੀ ਹਫ਼ਾਜ਼ਤ ਹੂਈ॥

ਮੂਲ—ਦਿੱਲੀ ਵਾਲ ਸਿਖ ਗੁਰ ਮਹਲੋਂ ਕੋ ਰਾਖਾ॥
ਇਹੀ ਭੇਦ ਗੁਹਜ ਕਾਹੂ ਨਾ ਲਾਖਾ॥

ਅਰਥ—ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਕੇ ਸਿਖ ਨੇ ਮਹਲੋਂ ਕੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀ ਅਰ ਇਹ ਪੋਸ਼ੀਦਾ ਭੇਦ ਕਿਸੀ ਕੋ ਭੀ ਮਾਲੂਮ ਨਾ ਹੋ ਸਕਾ॥

ਮੂਲ—ਭਈ ਪ੍ਰਾਤ, ਆਏ ਗੁਰ ਆਪ ਚਮਕੌਰ॥
ਜੈਸੇ ਰਾਮ ਧਾਏ ਬਨਕੋ, ਸਭ ਛੋਰ॥

ਅਰਥ—ਸਵੇਰ ਸਾਰ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਚਮਕੌਰ ਪਹੁੰਚੇ, ਜੈਸੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦ ਜੀ ਸਭ ਕੋ ਛੋੜ ਕਰ ਬਨ ਕੋ ਗਏ॥

ਮੂਲ—ਚਾਲੀਸ ਸਿਖ ਸੰਗ, ਛੂਟਾ ਰੈਨ ਸਾਰਾ॥
ਜਾਨੀ ਨ ਈਸ ਗਤਿ, ਜੀਵਨ ਕੋ ਦੁਆਰਾ॥

ਅਰਥ—ਸਿਰਫ਼ ਚਾਲੀ ਸਿੰਘ ਸਾਥ ਸਨ॥ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਬਤੀਤ ਹੋਈ॥ ਕੈਸੀ ਈਸ਼੍ਵਰ ਗਤੀ ਹੈ, ਕਿ ਜੀਵਨ ਕੀ ਠੌਰ ਜਾਣੀ ਨਹੀਂ ਜਾਤੀ॥

ਮੂਲ—ਲੜੇ ਚਮਕੌਰ, ਫੌਜ ਆਇ ਦਸ ਲਾਖ॥
ਖੁਆਜਾ ਤੁਰਕ ਛੂਠਾ, ਪਕੜਨ ਅਭਿਲਾਖ॥

ਅਰਥ—ਦਸ ਲਾਖ ਫੌਜ ਕੇ ਸਾਥ, ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਗੜ੍ਹੀ

ਮੇਂ ਲੜਾਈ ਹੂਈ॥ ਖ਼ੁਦਾਈ ਝੂਠੇ ਖਵਾਜੇ ਕੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਣੇ ਕੀ ਖਾਹਸ਼ ਥੀ॥

ਮੂਲ—ਸੁਣੀ ਬਾਤ ਸੱਭੇ, ਦਗਾ ਦੁਸ਼ਟ ਕੀਨਾ॥
ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਸ਼ ਕਰ, ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਈਨਾ॥

ਅਰਥ—ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਕੋ ਸੁਣਾ, ਕਿ ਜ਼ਾਲਮੋਂ ਨੇ ਦਗਾ ਕੀਆ ਹੈ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਤੁਰਕੋਂ ਕੀ ਤਾਬੇਦਾਰੀ ਕੋ ਨਾਸ਼ ਕੀਆ (ਉਨ ਕੇ ਤਾਬੇਦਾਰ ਨਾ ਹੂਏ)॥

ਮੂਲ—ਲੜੇ ਬਹੁਤ ਲੜਾਈ, ਦਿਵਸ ਐਨ ਸਾਰਾ॥
ਸਿੱਖ ਕਹੈਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਛੋਡਹੁ ਅਖਾਰਾ॥

ਅਰਥ—ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਜੰਗ ਹੋਤਾ ਰਹਾ, ਸਿੱਖੋਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀ, ਕਿ ਆਪ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਸੇ ਚਲੇ ਜਾਵੈਂ॥

ਮੂਲ—ਤੁਮ ਰਹੇ, ਪੰਥ ਕੋ ਮੂਲ ਸਾਰਾ॥
ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰਖੇਂ, ਸਿੱਖ ਹੋਵਹਿ ਹਜ਼ਾਰਾ॥

ਅਰਥ—ਜੇ ਆਪ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹੇ, ਤੋ ਸਾਰੇ ਪੰਥ ਕਾ ਮੂਲ ਹੋਂਗੇ (ਸਾਰਾ ਪੰਥ ਬਚ ਜਾਵੇਗਾ) ਅਰ ਆਪ ਜੀ ਕੇ ਜ਼ੋਰ (ਤੁਫ਼ੈਲ) ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਹੀ ਸਿਖ ਸਜੇਂਗੇ॥

ਮੂਲ—ਸਗਰ ਰੈਣ ਸਿੱਖਨ ਅਰਜੀ ਲਗਾਈ।
ਹਸੇ ਦਿਆਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਬਾਨਨ ਚਲਾਈ॥

ਅਰਥ—ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸਿੱਖ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ॥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੰਸੇ ਅਰ ਉਨਕੋ ਦਿਖਲਾ ਕਰ ਏਕ ਤੀਰ ਚਲਾਇਆ॥

ਮੂਲ—ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਮਾਰਾ, ਚਲਤ ਇਹ ਦਿਖਾਵਾ॥
ਕਲੂ ਕਾ ਪਹਿਰ ਰਹਿ, ਹੁਕਮ ਦਿਲ ਸੁਨਾਵਾ॥

ਅਰਥ–ਐਸਾ ਕੌਤਕ ਦਿਖਲਾਯਾ, ਕਿ ਏਕ ਤੀਰ ਸੇ ਹੀ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਮਰੇ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਯਾ, ਕਿ ਇਸ ਵਕਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਾ ਯਹੀ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਕਿ ਮਨੁਸ਼ ਜਾਮੇ ਮੇਂ ਰਹਿ ਕਰ, ਮਨੁਸ਼ ਕੀ ਹੀ ਕਾਰ ਕੋ ਬਰਤਨਾ ॥ ਇਸ ਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਜ ਨਾ ਦਿਖਲਾਨਾ ॥ ਸਮਾ ਆਵੇਗਾ, ਜਬ ਆਪ ਸੇ ਐਸਾ ਭੀ ਕਾਮ ਲੀਆ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਮਾਨ ਬਾਤ ਦਿਆਲ, ਦੋਇ ਸਿਖਨ ਕੋ ਸੰਗ ॥
ਚਲੇ, ਤਾਲ ਕੀਨਾ, ਮਾਹਿ ਮਾਇਆ ਅਭੰਗ ॥

ਅਰਥ–ਆਖਰਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੰਘੋਂ ਕੀ ਬਾਤ ਮਾਨ ਲੀ ਅਰ ਦੋ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਸਾਥ ਜਾਨੇ ਕੋ ਕਹਾ, (ਭਾਈ ਦਿਆ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ) ॥ ਰਵਾਨਾ ਹੂਏ, ਪਰੰਤੂ ਜਾਤੇ ਵਕਤ ਮਾਇਆ ਕਾ ਜਾਲ ਬਛਾਇਆ ਅਰ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਕਰ ਊਂਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੇ ਕਹਾ :–

ਮੂਲ–ਗਇਆ ਹਿੰਦ ਪੀਰ, ਕਹਿ ਤਾਲੀ ਬਜਾਈ ॥
ਪੀਛੇ ਕਹਾ ਖ਼ੁਆਜਾ ਪਕਰੋ ਸਹਾਈ ॥

ਅਰਥ–ਤਾੜੀ ਬਜਾ ਕਰ ਕਹਾ, ਕਿ ਹਿੰਦ ਕਾ ਪੀਰ ਜਾ ਰਹਾ ਹੈ ॥ ਖੁਵਾਜਾ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੀਆ, ਕਿ ਪਕੜੋ, ਅਰ ਕਹਣੇ ਵਾਲੇ ਕੀ ਮਦਦ ਕਰੋ ॥

ਮੂਲ–ਪੜਾ ਰੌਲ ਝੋਲਾ ਧਏ ਸੈਨ ਈਸਾ ॥
ਚਲੇ ਪਾਇ ਦਖਣ ਦਲਨ ਵੀਚ ਧੀਸਾ ॥

ਅਰਥ–ਸ਼ੋਰੋ ਗ਼ੁਲ ਮਚਾ, ਅਰ ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ ਕੀ ਫ਼ੌਜ ਧਾਈ ॥

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫ਼ੌਜ ਮੇਂ ਸੇ ਗੁਜ਼ਰ ਕਰ, ਦਖਨ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਕੋ ਰਵਾਨਾ ਹੂਏ ॥

ਮੂਲ—ਦੂਰ ਚਲੇ, ਦਿਵਸ, ਪੰਚ ਦਸ ਕਰੋਸਾ ॥
ਪੁਨਾ ਰਾਤ ਧਾਏ, ਇਕ ਚਲਤ ਕਰ ਧੋਸਾ ॥

ਅਰਥ—ਜਦ ਪੰਜ ਦਸ ਕੋਸ ਪਰ ਗਏ, ਤੋ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਾ ॥ ਪਰੰਤੂ ਰਾਤ ਕੋ ਏਕ ਕੌਤਕ ਕਰਕੇ ਨਿਕਲ ਆਏ ॥

ਮੂਲ—ਸੋ ਭੀ ਸੁਨੋ ਗਏ ਮਤਸੇ ਵਾੜਾ ਬਾਗਾ ॥
ਦੋ ਪਠਾਣ ਮੰਗਵਾਇ ਘਰ, ਹਿੰਦ ਸਾਧਾ ॥

ਅਰਥ—ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਕੇ ਏਕ ਬਾਗ ਮੇਂ ਗਏ, ਵੁਹ ਭੀ ਹਾਲ ਸੁਣੋ ॥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਠਾਨੋਂ ਕੋ ਘਰ ਸੇ ਬਲਵਾਇਆ ॥ (ਹਿੰਦ ਸਾਧਾ = ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਕੇ ਰਹਬਰ ਗੁਰੂ ਜੀ)

ਮੂਲ—ਦੂਖਹਰ ਕਾਟ, ਖਾਇ ਨ ਜਬ ਹਮਾਰਾ ॥
ਨੀਲ ਬਸਤ੍ਰ ਹਾਜੀ, ਕਹਾਇਓ ਦਿਵਾਰਾ ॥

ਅਰਥ—ਯਿਹ ਸਮਝ ਕਰ, ਕਿ ਜਬ ਹਮਾਰਾ ਬਾਣ ਦੁਖੋਂ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰਣੇ ਵਾਲਾ ਅਬ ਦੁਖ ਦਾਇਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹਾ ਹੈ ॥ ਤੋ ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਨੀਲੇ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਣ ਕਰ ਹਾਜੀ ਕਹਿਲਾਣਾ ਹੀ ਮੁਨਾਸਬ ਹੈ ॥ ਆਖਰ ਕਾਰ ਆਪ ਨੇ ਨੀਲਾ ਬਾਣਾ ਧਾਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਛਲਹ ਜਾਨ ਤੁਰਕਨ, ਨਿਆਜ ਖਾਨ ਦੀਨਾ ॥
ਬਰਖ ਰੋਜ, ਸਿੱਖਨ ਬਾਹਰ ਖਵੀਨਾ ॥

ਅਰਥ—ਏਕ ਨਿਆਜ਼ ਖਾਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੇ ਉਸੇ ਫ਼ਰੇਬ ਜਾਨਾ ਅਰ ਦਾਵਤ ਦੀ, ਕਿ ਹਮਾਰੇ ਖਾਣਾ ਖਾਵੇਂ ॥ ਸਿੱਖੋਂ ਨੇ ਕਹਾ, ਕਿ ਪੀਰ ਜੀ ਕਾ ਤੋ ਏਕ ਸਾਲ ਕਾ ਰੋਜਾ ਹੈ

(ਬਰਤ ਹੈ) ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਹਮ ਆਪ ਕਾ ਖਾਨਾ ਖਾਵੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਗ਼ਨੀ ਖ਼ਾਂ, ਨਬੀ ਖ਼ਾਂ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤ, ਸਹਤ ਦੋਇ ਸਿਖ ਆ ਖਾਇਆ ॥ ਦਈ ਕਰਦ, ਤਵ ਪ੍ਰਸਾਦਿ, ਮੰਤ੍ਰ ਦਿੜ੍ਹਾਇਆ ॥

ਅਰਥ–ਗ਼ਨੀ ਖ਼ਾਂ, ਨਬੀ ਖ਼ਾਂ, ਜੋ ਆਪਸ ਮੇਂ ਭਾਈ ਥੇ, ਉਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਦੋ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਖਾਣਾ ਖਾਇਆ ॥ ਜਾਤੇ ਵਕਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਨ ਕੋ ਕਰਦ ਦੀ ਅਰ ਕਹਾ, ਕਿ ਤਵ ਪ੍ਰਸਾਦਿ (ਭਰਮ ਕਾ ਨਾਸ਼) ਕਾ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹ ਲੇਨਾ ॥

ਨੋਟ–ਅਗਰ ਕੋਈ ਪੂਛੇ ਤੋ ਆਪ ਨੇ ਐਸਾ ਕਹ ਦੇਣਾ, ਕਿ ਮੱਕੇ ਸੇ ਯਿਹ ਚੀਜ਼ ਮਿਲੀ ਹੈ ॥ ਹਮੇਂ ਐਸਾ ਕਹਣੇ ਕੀ ਹਦਾਇਤ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਹੂਆ ਕੜਾਹ ਸੁਵਾਦ, ਦੇਖ ਤੁਰਕਨ ਗ਼ਨੀ ਖ਼ਾਂ ॥ ਮਨੀ ਬਾਤ ਪੀਰ, ਵਲੀ, ਸਿਦਕ ਸਾਬਤ ਅਸਾ ਕਾ ॥

ਅਰਥ–ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਕਾ ਸ੍ਵਾਦ ਹੋ ਗਇਆ ॥ ਤੁਰਕ ਗ਼ਨੀ ਖ਼ਾਂ ਨੇ ਐਸਾ ਦੇਖਾ ਅਰ ਦਿਲ ਮੇਂ ਕਹਣੇ ਲਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਨੇ ਤਸਲੀਮ ਕਰ ਲੀਆ ਹੈ, ਕਿ ਪੀਰ ਜੀ, ਵਲੀ ਅੱਲਾ ਹੈਂ, ਇਸ ਲੀਏ ਹਮਾਰਾ ਸਿਦਕ ਕਾਮਲ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਬਾਹਰਿ ਜਾਇ, ਵਿਦਾ ਕਰਿ, ਖ਼ਾਂ, ਦੀਨ ਪੱਟਾ ॥ ਮਮੈ ਸਿਖ ਮੰਨੈ, ਦੀਆ ਸੇਵ ਸੱਟਾ ॥

ਅਰਥ–ਜਦ ਪਠਾਨ, ਅਲਵਿਦਾਹ (ਰੁਖ਼ਸਤ) ਕਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਗਏ, ਤੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਏਕ ਹੁਕਮ ਨਾਮਾ ਉਸ ਕੋ ਦੀਆ ਅਰ ਕਹਾ, ਕਿ ਮੇਰੇ ਮੁਰੀਦ ਆਪ

ਕੀ ਪੂਜਾ ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀ ਹੈ, ਉਸਕਾ ਬਦਲਾ ਆਪ ਕੋ ਦੀਆ ਹੈ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੫੫ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਛਪੰਜਵੀਂ

ਮੂਲ—ਮਗਨੇ ਪ੍ਰੇਮ, ਪਾਇ ਚਲ ਜਾਵੈਂ ॥
ਸਿਖ ਦੋਇ ਸੰਗ, ਟਹਲ ਕਮਾਵੈਂ ॥

ਅਰਥ—ਪ੍ਰੇਮ ਮੇਂ ਮਗਨ ਹੂਏ ਹੂਏ, ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸਾਥ ਪੈਦਲ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇਂ ਹੈਂ ॥ ਦੋ ਸਿੰਘ (ਭਾਈ ਦਿਆ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਸਾਥ ਹੈਂ, ਜੋ ਕਿ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਏਕ ਸਿਖ ਗੁਰ ਚਰਨੀ ਲਾਗਾ ॥
ਲੀਆ ਪਛਾਨ ਗੁਰ, ਮਹਾਂ ਬਡ ਭਾਗਾ ॥

ਅਰਥ—ਏਕ ਸਿਖ ਨੇ ਨਿਮਸ਼ਕਾਰ ਕੀ, ਅਰ ਵਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਪਹਿਚਾਨ ਲੀਆ ॥

ਮੂਲ—ਘੋਰਾ ਦੇ, ਅਸਵਾਰ ਕਰਾਇ ॥
ਗੁਰ ਆਗਿਆ, ਫਿਰ ਮੁਰ ਘਰ ਆਏ ॥

ਅਰਥ—ਉਸ ਨੇ ਘੋੜਾ ਅਰਪਨ ਕੀਆ, ਜਿਸ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਜੀ ਨੇ ਸਵਾਰੀ ਕੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਆਗਿਆ ਪਾ ਕਰ, ਉਹ ਵਾਪਸ ਅਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆ ਗਇਆ ॥

ਮੂਲ—ਪੀਛੇ ਭਾਣਾ ਜੋ ਕੁਛ ਹੂਆ ॥
ਬੱਡੀ ਮਾਤ ਸੰਗ ਗੁਰ ਸੁਤ ਮੂਆ ॥

ਅਰਥ—ਉਧਰ ਹੁਕਮ ਰੱਬੀ ਜੋ ਹੂਆ, ਵੁਹ ਯਿਹ ਹੈ ਕਿ ਬੜੀ ਮਾਤਾ (ਗੂਜਰੀ) ਜੀ ਕੇ ਸਾਥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦੋ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੂਏ (ਸਿਰਹਿੰਦ) ਮੇਂ ॥

ਮੂਲ—ਬਿਓਗ ਕਥਾ ਬਰਨੀ ਕਿਮ ਜਾਈ ॥
ਸਹਰ ਸਿਰੰਦ ਤੁਰਕ ਰਹੇ ਜਾਈ ?

ਅਰਥ—ਬਿਯੋਗ (ਵਛੋੜੇ) ਕੀ ਕਹਾਣੀ ਕੋ ਕੈਸੇ ਬਿਆਨ ਕੀਆ ਜਾਵੇ ॥ ਕਿਆ ਸ਼ਹਰ ਸਿਰਹੰਦ ਅਬ ਤੁਰਕ ਰਹੈਂਗੇ ? ਅਰਥਾਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਤੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਖਤ ਪਾਪ ਸਰਜ਼ਦ ਹੂਆ ਹੈ ।

ਮੂਲ—ਗਿਰ ਕਰ ਮਰੀ ਮਾਤਿ ਸੁਣ ਐਸੇ ॥
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਿਓਗ ਦੇਵਕੀ ਜੈਸੇ ॥

ਅਰਥ—ਜਬ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬਚੋਂ ਕੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸੁਣੀ, ਤੋ ਗਿਰ ਕਰ ਪ੍ਰਾਣ ਛੋੜੇ ॥ ਐਸੇ, ਜੈਸੇ ਕਿ ਮਾਤਾ ਦੇਵਕੀ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੀ ਜੁਦਾਈ ਮੇਂ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗੇ ਥੇ ॥

ਮੂਲ—ਦੁਸਟਨ ਬਾਲ ਮਾਰੇ ਅਤਿ ਪਾਪੀ ॥
ਉਖੜੀ ਜੜ ਤੁਰਕਨ ਸਭ ਥਾਪੀ ॥

ਅਰਥ—ਦੁਸਟੋਂ ਨੇ ਬਚੋਂ ਕੋ ਮਾਰਾ ਹੈ, ਨਹਾਇਤ ਹੀ ਪਾਪ ਕੀਆ ਹੈ ॥ ਸਭ ਨੇ ਦਿਲ ਮੇਂ ਮਾਨ ਲੀਆ, ਕਿ

ਅਬ ਤੁਰਕੋਂ ਕੀ ਜੜ੍ਹ ਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਸੁਨੋ ਗੁਰੂ ਕੀ ਅਕਥ ਕਹਾਨੀ ॥
ਤੀਨ ਮਾਸ ਲਗ ਲਖਾ ਨ ਭ੍ਰਾਨੀ ॥

ਅਰਥ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੀ ਅਕਥ ਕਥਾ ਕੋ ਅਬ ਸੁਣੋ, ਤੀਨ ਮਾਹ (ਮਹੀਨਿਓਂ) ਤਕ ਕੁਛ ਉਗ ਸੁਗ ਹੀ ਨਾ ਨਿਕਲੀ, ਕਿ ਸੂਰਜੋਂ ਦਾ ਸੂਰਜ ਕਿਥੇ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਕਾਂਗੜ ਤੇ ਸੁਣ ਧਾਇ ਸ਼ਮੀਰ ॥
ਚਰਨੀ ਪੜਾ ਚਲੋ ਹਮ ਪੀਰ ॥

ਅਰਥ—ਸ਼ਮੀਰ (ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਖ), ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ, ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਧਰ ਮਾਲਵੇ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਆ ਰਹੇ ਹੈਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਓਰ ਭਾਗਾ ਤਾਂਕਿ ਉਨ ਕੋ ਯਹਾਂ ਲਾਵੇਂ ॥ ਉਸਨੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਪੜ ਕਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀ, ਕਿ ਆਪ ਸਾਡੇ ਘਰ ਤਸ਼ਰੀਫ ਆਵਰ ਹੋਵੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਬੋਲੇ ਹਸ, ਤੁਰਕਨ ਹਮ ਬਾਂਧਾ ॥
ਤੁਮ ਰਫੱਠ, ਇਹ ਬਨੈ ਨਾ ਆਂਦਾ ॥

ਅਰਥ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹੰਸ ਕਰ ਕਹਾ, ਕਿ ਤੁਰਕ ਹਮ ਕੋ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨੇ ਕੇ ਪੀਛੇ ਪੜੇ ਹੂਏ ਹੈਂ ॥ ਆਪ ਉਨ ਕੀ ਪ੍ਰਜਾ ਹੈਂ, ਆਪ ਹਮ ਕੋ ਕੈਸੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੇ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਮਾਨ ਬਾਤ ਦੇ ਸਿਰ ਕਰ ਬਾਜੀ ॥
ਘਰ ਲੇ ਚਲਾ, ਬੋਲ ਕਾ ਗਾਜ਼ੀ ॥

ਅਰਥ—ਸ਼ਮੀਰ ਨੇ ਬਿਨੇ ਕੀ, ਕਿ ਆਪ ਹਮਾਰੀ ਬਾਤ ਕੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੇਂ ॥ ਅਗਰ ਆਪ ਕੀ ਖ਼ਾਤਰ ਹਮੇਂ ਸਿਰ

ਭੀ ਦੇਨਾ ਪੜਾ, ਤੋ ਦੇ ਦੇਂਗੇ, ਐਸਾ ਕਹ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਚਲਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੁਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੋ ਗਾਜ਼ੀ ਕਹ ਚੁਕਾ ਥਾ ॥ (ਗਾਜ਼ੀ ਅਰਬੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਗਿਜ਼ਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ, ਧਰਮ ਅਰ ਦੀਨ ਉਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣੇ ਵਾਲਾ) ॥ ਸ਼ਮੀਰ ਜੀ ਨੇ ਤੰਨੋ ਮਨੋ ਕਹਿ ਦੀਆ ਥਾ, ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਛੇ ਜੋ ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਣੀ ਪਏ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤਯੱਾਰ ਹਾਂ ॥

ਮੂਲ—ਰਹੈਂ ਨਿਤ ਤਹਾਂ, ਜਾਇ ਅਖੇੜਾ ॥
ਮਾਰੇ, ਬਾਦੀ, ਤੁਰਕਨ, ਛੇੜਾ ॥

ਅਰਥ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਕੇ ਪਾਸ ਟਿਕਾਨਾ ਕੀਆ ਅਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸ਼ਕਾਰ ਖੇਲਨੇ ਜਾਵੇਂ ॥ ਕੁਛ ਦਿਨ ਕੇ ਲੀਏ ਤੁਰਕੋਂ ਕੀ ਛੇੜ ਛਾੜ ਅਰ ਝਗੜੇ ਸੇ ਫਾਰਗ ਹੂਏ ॥

ਮੂਲ—ਬਾਦਲ, ਸੂਰਜ, ਲੇਤ ਛਪਾਈ ॥
ਤਊ ਨ ਛਪੈ, ਤੇਜ ਦਿਖਲਾਈ ॥

ਅਰਥ—ਬਾਦਲ ਸੂਰਜ ਕੋ ਛਪਾ ਲੇਤੇ ਹੈਂ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਿਆ ਵੁਹ ਛਪ ਸਕਤਾ ਹੈ? ਅਰ ਕਿਆ ਉਸ ਕਾ ਤੇਜ ਕਮ ਹੋਤਾ ਹੈ? ॥

ਮੂਲ—ਬਡੀ ਟਹਲ, ਬਹੁ ਭਾਵ ਸ਼ਮੀਰਾ ॥
ਗੁਰ ਢਿਗ, ਬੈਠਾ ਰਹੈ ਕਬੀਰਾ ॥

ਅਰਥ—ਸ਼ਮੀਰ ਬੜੀ ਟਹਲ ਕਰੇ ਅਰ ਅਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ ॥ ਬੜੇ ਭਾਗੋਂ ਵਾਲਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਬੈਠਾ ਰਹੇ ॥

ਅਬ ਤੁਰਕੋਂ ਕੀ ਜੜ੍ਹ ਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਸੁਨੋ ਗੁਰੂ ਕੀ ਅਕਥ ਕਹਾਨੀ ॥
ਤੀਨ ਮਾਸ ਲਗ ਲਖਾ ਨ ਭਾਨੀ ॥

ਅਰਥ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੀ ਅਕਥ ਕਥਾ ਕੋ ਅਬ ਸੁਣੋ, ਤੀਨ ਮਾਹ (ਮਹੀਨਿਓਂ) ਤਕ ਕੁਛ ਉਗ ਸੁਗ ਹੀ ਨਾ ਨਿਕਲੀ, ਕਿ ਸੂਰਜੋਂ ਦਾ ਸੂਰਜ ਕਿਥੇ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਕਾਂਗੜ ਤੇ ਸੁਣ ਧਾਇ ਸ਼ਮੀਰ ॥
ਚਰਨੀ ਪੜਾ ਚਲੋ ਹਮ ਪੀਰ ॥

ਅਰਥ—ਸ਼ਮੀਰ (ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਖ), ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ, ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਧਰ ਮਾਲਵੇ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਆ ਰਹੇ ਹੈਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਓਰ ਭਾਗਾ ਤਾਂਕਿ ਉਨ ਕੋ ਯਹਾਂ ਲਾਵੇਂ ॥ ਉਸਨੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਪੜ ਕਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀ, ਕਿ ਆਪ ਸਾਡੇ ਘਰ ਤਸ਼ਰੀਫ ਆਵਰ ਹੋਵੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਬੋਲੇ ਹਸ, ਤੁਰਕਨ ਹਮ ਬਾਂਧਾ ॥
ਤੁਮ ਰਯੱਤ, ਇਹ ਬਨੈ ਨਾ ਆਂਦਾ ॥

ਅਰਥ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹੰਸ ਕਰ ਕਹਾ, ਕਿ ਤੁਰਕ ਹਮ ਕੋ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨੇ ਕੇ ਪੀਛੇ ਪੜੇ ਹੂਏ ਹੈਂ ॥ ਆਪ ਉਨ ਕੀ ਪ੍ਰਜਾ ਹੈਂ, ਆਪ ਹਮ ਕੋ ਕੈਸੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੇ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਮਾਨ ਬਾਤ ਦੇ ਸਿਰ ਕਰ ਬਾਜੀ ॥
ਘਰ ਲੇ ਚਲਾ, ਬੋਲ ਕਾ ਗਾਜ਼ੀ ॥

ਅਰਥ—ਸ਼ਮੀਰ ਨੇ ਬਿਨੇ ਕੀ, ਕਿ ਆਪ ਹਮਾਰੀ ਬਾਤ ਕੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੇਂ ॥ ਅਗਰ ਆਪ ਕੀ ਖ਼ਾਤਰ ਹਮੇਂ ਸਿਰ

ਭੀ ਦੇਨਾ ਪੜਾ, ਤੋ ਦੇ ਦੇਂਗੇ, ਐਸਾ ਕਹ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੇ ਚਲਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੁਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੋ ਗਾਜ਼ੀ ਕਹ ਚੁਕਾ ਥਾ॥ (ਗਾਜ਼ੀ ਅਰਬੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਗਿਜ਼ਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ, ਧਰਮ ਅਰ ਦੀਨ ਉਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣੇ ਵਾਲਾ)॥ ਸ਼ਮੀਰ ਜੀ ਨੇ ਤੰਨੋ ਮਨੋ ਕਹਿ ਦੀਆ ਥਾ, ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਛੇ ਜੇ ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਣੀ ਪਏ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤਯੱਾਰ ਹਾਂ॥

ਮੂਲ—ਰਹੈਂ ਨਿਤ ਤਹਾਂ, ਜਾਇ ਅਖੇੜਾ॥
ਮਾਰੇ, ਬਾਜ਼ੀ, ਤੁਰਕਨ, ਛੇੜਾ॥

ਅਰਥ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਕੇ ਪਾਸ ਟਿਕਾਨਾ ਕੀਆ ਅਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸ਼ਕਾਰ ਖੇਲਨੇ ਜਾਵੇਂ॥ ਕੁਛ ਦਿਨ ਕੇ ਲੀਏ ਤੁਰਕੋਂ ਕੀ ਛੇੜ ਛਾੜ ਅਰ ਝਗੜੇ ਸੇ ਫਾਰਗ ਹੂਏ॥

ਮੂਲ—ਬਾਦਲ, ਸੂਰਜ, ਲੇਤ ਛਪਾਈ॥
ਤਊ ਨ ਛਪੈ, ਤੇਜ ਦਿਖਲਾਈ॥

ਅਰਥ—ਬਾਦਲ ਸੂਰਜ ਕੋ ਛਪਾ ਲੇਤੇ ਹੈਂ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਿਆ ਵੁਹ ਛਪ ਸਕਤਾ ਹੈ? ਅਰ ਕਿਆ ਉਸ ਕਾ ਤੇਜ ਕਮ ਹੋਤਾ ਹੈ?॥

ਮੂਲ—ਬਡੀ ਟਹਲ, ਬਹੁ ਭਾਵ ਸ਼ਮੀਰਾ॥
ਗੁਰ ਢਿਗ, ਬੈਠਾ ਰਹੈ ਕਬੀਰਾ॥

ਅਰਥ—ਸ਼ਮੀਰ ਬੜੀ ਟਹਲ ਕਰੇ ਅਰ ਅਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ॥ ਬੜੇ ਭਾਗੋਂ ਵਾਲਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਬੈਠਾ ਰਹੇ॥

ਮੂਲ—ਜਬ ਗੁਰ ਕਹੈਂ, ਮਾਂਗ ਸਿਖ ਮੇਰੇ ॥
ਛੂਟੈ ਚੁਰਾਸੀ ਮਮ ਤ੍ਰਨ ਕੇਰੇ ॥

ਅਰਥ—ਜਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹੇਂ, ਕਿ ਸ਼ਮੀਰ ਕੁਛ ਮਾਂਗ ॥ ਤੋ ਯਹੀ ਕਹੇ, ਕਿ ਜਨਮ ਮਰਨ ਸੇ ਮੁਝੇ ਰਹਤ ਕਰੋ (ਮੇਰੀ ਚੌਰਾਸੀ ਕੱਟੀ ਜਾਵੈ) ॥

ਨੋਟ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਏਕ ਦਿਨ ਕਹਾ, ਕਿ ਤੁਮ ਨੇ ਅਭੀ ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਧਾਰਨੇ ਹੈਂ, ਇਸ ਲੀਏ ਤੁਮਾਰੀ ਚੌਰਾਸੀ ਕੋ ਕੈਸੇ ਕਾਟੇਂ ॥ ਦੋਬਾਰਾ, ਸਿਹ ਬਾਰਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਿਰ ਕਹੇਂ, ਕਿ ਕੁਛ ਔਰ ਮਾਂਗੋ ॥ ਤਬ ਵੁਹ ਯਹੀ ਬਾਤ ਦੁਹਰਾਏ, ਕਿ ਆਵਾਗੌਣ ਕੇ ਚਕ੍ਰ ਸੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਲਵਾਏਂ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ॥

ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਛਕਣੇ ਕੋ ਥੇ, ਕਿ ਉਸ ਕੇ ਦਿਲ ਮੇਂ ਆਈ, ਕਿ ਆਜ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਕਾ ਥਾਲ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਝੇ ਦੇ ਦੇਵੇਂ, ਤੋ ਅੱਛਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਇਕ ਦਿਨ ਥਾਲ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਗੁਰ ਦੀਨਾ ॥
ਮਿਟੇ ਜਨਮ ਦੁਖ, ਕਹਿਓ ਪ੍ਰਬੀਨਾ ॥

ਅਰਥ—ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਾ ਥਾਲ ਦੀਆ, ਔਰ ਕਹਾ ਕਿ ਇਸ ਕੋ ਛਕ ਲੋ, ਆਪ ਕਾ ਜਨਮ, ਮਰਨ ਕਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਘਰ ਲੇ ਗਇਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਜੋ ਹੋਈ ॥
ਸਗਲ ਕੁਟੰਬੀ ਬਾਂਟਤ ਸੋਈ ॥

ਅਰਥ—ਤਮਾਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਾ ਥਾਲ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ, ਅਰ ਚਾਹਾ

ਕਿ ਸਾਰੇ ਘਰ ਦੇ ਆਦਮੀ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਕਾ ਹਿੱਸਾ ਲੇਕਰ ਖਾਵੇਂ ॥

ਮੂਲ–ਦੇਖ ਮਾਸ ਝਟਕਾ, ਸਭ ਡਰੇ ॥
ਮਾਰੇ ਪੀਰ ਗੁੱਗਾ, ਘਰ ਉਚਰੇ ॥

ਅਰਥ–ਥਾਲ ਮੇਂ ਮਾਸ ਕੋ ਦੇਖ ਕਰ ਸਭ ਡਰ ਗਏ, ਔਰ ਘਰ ਵਾਲੇ ਆਖਣ ਲਗੇ, ਕਿ ਪੰਜ ਪੀਰ, ਗੁੱਗੇ ਆਦਿਕ ਕੇ ਕਹਰ ਸੇ ਹਮ ਸਭ ਡਰਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਸਭ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਿਮਟ ਕੇ ਘਰ ਕਾ ॥
ਦੀਓ ਦਬਾਇ, ਸ਼ਮੀਰਹਿ ਝਿਰਕਾ ॥

ਅਰਥ–ਉਸ ਕੇ ਮਾਮੇ ਨੇ ਜੋ ਜੈਤੋ ਕਾ ਰਹਣੇ ਵਾਲਾ ਥਾ ਔਰ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਪੰਜ ਪੀਰੋਂ ਕਾ ਮੁਰੀਦ ਥਾ ਅਰ ਜਿਸ ਕਾ ਦਬਾਓ ਤਮਾਮ ਪ੍ਰਵਾਰ ਪਰ ਥਾ, ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਮੀਰ ਕੇ ਝਿੜਕ ਦੀਆ ਅਰ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕੋ ਧਰਤੀ ਮੇਂ ਦਬਵਾ ਦੀਆ ॥

ਮੂਲ–ਭੁਨਸਾਰੇ, ਗੁਰ ਆਗੇ ਆਇਆ ॥
ਤਬ ਪੂਛਾ ਗੁਰ, ਸਾਚ ਸੁਨਾਇਆ ॥

ਅਰਥ–ਸੁਬਹ (ਸਵੇਰ) ਹੋਤੇ ਹੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਆਇਆ ॥ ਜਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਛਕਣੇ ਕੇ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ, ਤਬ ਸ਼ਮੀਰ ਨੇ ਸਭ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਠੀਕ ਸੁਣਾਇਆ ॥

ਮੂਲ–ਪਰਾ ਪਾਇ, ਮੁਹਿ ਰਾਖਿਓ ਅਬ ਹੀ ॥
ਬੋਲੇ ਗੁਰ, ਕਲ ਆਇਓ ਜਬ ਹੀ ॥

ਅਰਥ–ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਕੋ ਲਪਟ ਗਇਆ, ਅਰ

ਕਹਾ ਕਿ ਮੁਝੇ ਬਖਸ਼ੇਂ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ ਕਿ ਜਬੀ ਤੋ ਕਲਜੁਗ ਕੇ ਲਛਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੈਂ ।

ਮੂਲ—ਸੁਆਰੈ ਨ ਜਾਇ ਜਾਟ ਸ਼ਮੀਰਾ ॥
ਭ੍ਰਮਾ ਮੁਨੀ ਸਮ, ਜਨਮ ਸੁ ਕੀਰਾ ॥

ਅਰਥ—ਐ ਸ਼ਮੀਰ, ਜਾਟੋਂ ਕੋ ਕੌਣ ਸੰਵਾਰ ਸਕਤਾ ਹੈ, ਮੁਨੀ ਜੀ ਵਰਗੇ ਕ੍ਰਿਮ ਕੀ ਜੂਨ ਮੇਂ ਆਇ ਅਰ ਭਰਮਤੇ ਫਿਰੇ (ਜਨਮ ਚਕਰ ਮੇਂ ਆਇ) (ਰਾਜਾ ਭਰਤ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿ ਮਰ ਕਰ ਅਨਾਰ ਮੇਂ ਪਰਵੇਸ ਕੀਆ ॥ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਮਰਤੇ ਵਕਤ, ਉਸ ਕੇ ਫੁਰਨੇ ਨੇ ਉਸ ਕੋ ਅਨਾਰ ਮੇਂ ਕੀੜਾ ਬਨਾਯਾ) ॥

(ਨੋਟ) ਅਬ ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ, ਸ਼ਮੀਰ ਕੋ ਸੁਫਨੇ ਮੇਂ ਉਸ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜਨਮ ਭੁਗਤਾਵੇਂਗੇ ਅਰ ਐਸੇ ਹੀ ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਲਵਾਏਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਹੰਸ, ਕਾਕ, ਪਸ, ਕ੍ਰਿਮ, ਨਰ, ਨਾਰੀ ॥
ਭ੍ਰਮਤ ਭ੍ਰਮਤ ਆਈ ਤਹਾਂ ਵਾਰੀ ॥

ਅਰਥ--ਹੰਸ, ਕਾਗ, ਪਸੂ, ਕੀੜਾ, ਮਨੁਸ਼, ਇਸਤ੍ਰੀ ਜੂਨਾਂ ਲੈ ਲੈ ਕੇ, ਚਕਰ ਕਾਟਤਾ, ਕਾਟਤਾ, ਜਨਮ ਧਾਰਤਾ ਧਾਰਤਾ ਫਿਰ ਮਨੁਖ ਜਨਮ ਮੇਂ ਆਇਆ ॥

ਮੂਲ—ਜੰਗਲ ਦੇਸ, ਜਨਮ ਸਭ ਵਾਰਾ ॥
ਭੂਖਾ, ਪੀਲੂ ਖਾਇ, ਇਕ ਬਾਰਾ ॥

ਅਰਥ--ਸੁਫਨੇ ਮੇਂ ਸਭ ਜਨਮ ਭੋਗ ਕਰ, ਆਖ਼ਰ (ਅਖ਼ੀਰ ਪਰ) ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ (ਇਲਾਕੇ ਮੇਂ) ਉਸ ਕਾ ਜਨਮ

ਹੂਆ ॥ ਕਾਲ ਪਿਆ, ਘਰ ਬਾਹਰ ਛੋੜਾ, ਬੀਆਬਾਨ ਮੇਂ ਆਇਆ ਅਰ ਓਥੇ ਪੀਲੂ ਕੇ ਦਰਖ਼ਤ ਪਰ ਚੜ੍ਹ ਕਰ ਪੀਲੂ ਖਾਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਏ ॥

ਨੋਟ–ਵਿੱਦਤ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸੇ ਹਨ :–

(੧) ਪਵਾਹਦ, (੨) ਢਾਹਾ, (੩) ਜੰਗਲ਼ ॥

ਇਹ ਤਿੰਨ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰਹ ਸਿਆਲ ਕੋਟ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ, ਕਾਲਰ, ਬਜਵਾਤ, ਦੜਪ, ੜਕਾਂਡੀ ਹੈਣ ॥

ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਹੈ :–

"ਲਖੀਂ ਜੰਗਲ ਖਾਲਸਾ, ਆਣ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤੋ ਨੇ ॥
ਸੁਣ ਕੇ ਸਦ ਮਾਹੀ ਦਾ, ਮਹੀਆਂ ਪਾਣੀ, ਘਾਇ ਮਤੋ ਨੇ॥
ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਰਲੀਆ ਕਾਈ,
ਕੋਈ ਐਸਾ ਸ਼ੌਕ ਪਿਓ ਨੇ ॥
ਗਿਆ ਫ਼ਰਾਕ, ਮਿਲਿਆ ਮਿੱਤ੍ਰ ਮਾਹੀ,
ਤਾਂਹੀਏਂ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤੋ ਨੇ ॥"

ਅਰਥ–ਜਦ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ, ਭਾਣੇ ਦੇ ਉਪਰੰਤ, ਜੰਗਲ ਇਲਾਕੇ ਦੇ "ਲਖੀਂ" ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆਏ, ਤਾਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਓਥੇ ਆ ਕੇ ਦੀਦਾਰੇ ਕੀਤੇ ॥ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ, ਚਾਉ ਅਤੇ ਮਸਤਾਨੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਤਰਹ ਕਿ ਜਦ ਰਾਂਝਾ ਵੰਜਲੀ ਵਿਚ ਫੂਕ ਮਾਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੱਝੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਕ ਮਾਰਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ

ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਘਾਹ ਨੂੰ ਛਡ ਕੇ ਉਠ ਨਸਦੀਆਂ ਸਨ ॥ ਜਿਹੜਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੁਟ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀ ਘਾਹ ਦੀ ਤਿੜ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਬਸ ਉਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਖਾਣੇ ਪੀਣੇ ਦਾ ਤਿਆਗ ਸੀ ॥ ਇਹੋ ਹਾਲਤ ਬਿੰਦ੍ਰਾਬਨ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਕਾਹਨ ਬੰਸਰੀ ਬਜਾਈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਗੁਵਾਰਨਾਂ (ਗਵਾਲਨਾਂ) ਮਸਤਾਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਰਿੜਕਨੇ ਛਡ ਕੇ, ਘਰ ਬਾਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਕਾਹਨ ਦੀ ਧੁਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁਟ ਗਈਆਂ ॥ ਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਧ ਲੈਣੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਸੁਧ ਬੁਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿੰਦੀ ॥ ਜੇ ਆਪ ਨੇ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕਥਾ ਵਿਚ "ਰਾਸ ਮੰਡਲ" ਦੇ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਕਥਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹੋ ॥ ਸਿਖ, ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਉਂ ਵਗੇ ਤਾਈ ਆਏ ਕਿ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਦਣ ਦੀ ਭੀ ਸੁਧ ਨ ਰਹੀ ॥ ਇਹ ਸ਼ੌਕ ਹੈ, ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੈ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਵਸ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਹੈ ॥ ਜਦ ਪਿਆਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਿਲਿਆ, ਵਛੋੜਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ੁਕਰ ਦਾ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ॥

ਮੂਲ--ਲਗੀ ਪਿਆਸ, ਸੁਧ ਆਈ ਸ਼ਮੀਰਾ ॥
ਦਾਂਤ ਛੋੜ ਪੀਲੂੰ ਨਿਕਸੀਰਾ ॥

ਅਰਥ—ਸੁਫਨੇ ਮੇਂ ਪਿਆਸ ਲਗੀ, ਸ਼ਮੀਰ ਜੀ ਜਾਗੇ, ਉਠ ਕਰ ਪਾਣੀ ਪੀਆ, ਜਬ ਏਕ ਦਾਂਤ ਕੋ ਉਂਗਲੀ ਸੇ

ਛੋੜਾ, ਕਿਆ ਦੇਖਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਪੀਲੂ ਕੇ ਦਾਣੇ ਦਾਂਤੰ
ਮੇਂ ਫਸੇ ਹੂਏ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਚਕ੍ਰਿਤ ਹੋਇ, ਗੁਰ ਸ਼ਰਨ ਜਾਇ ਕਹਾ ॥
ਤੁਮਰੀ ਗਤਿ, ਤੁਮ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਲਹਾ ॥

ਅਰਥ—ਹੈਰਾਨ ਹੂਆ, ਅਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਜਾ ਕਰ ਕਹਾ ਕਿ ਆਪ ਹੀ ਅਪਣੀ ਗਤੀ (ਵਡਿਆਈ) ਕੋ ਸਮਝ ਸਕਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਹਸ ਬੋਲੇ ਗੁਰ, ਸਨਮੁਖ ਸਿਖ ॥
ਭੋਗੇ ਭਵ, ਸਭ ਛੂਟਾ ਭ੍ਰਮ ਭਿਖ ॥

ਅਰਥ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਹੰਸ ਕਰ ਬੋਲੇ, ਕਿ ਆਪ ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਮੇਂ ਹਾਜਰ ਰਹਣੇ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਹੋ ॥ ਸੁਣੋ ! ਹਮ ਨੇ ਸੁਫਨੇ ਮੇਂ ਆਪ ਕੋ ਆਪ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜਨਮ ਭੁਗਤਾ ਦੀਏ, ਅਰ ਅਬ ਆਪ ਕਾ ਜੂਨੋਂ ਮੇਂ ਚਕਰ ਲਗਾਨਾ ਅਤੇ ਭ੍ਰਮਣਾ ਰਹਾ ॥

ਮੂਲ—ਮਸਤਕ ਨਿਵਾ ਪਾਇ, ਰੋਇ ਪਰਾ ॥
ਭਏ ਭਾਗ, ਗੁਰ ਘਰ ਮਮ ਦਰਾਂ ॥

ਅਰਥ—ਮਸਤਕ (ਸੀਸ) ਕੋ ਚਰਨੋਂ ਪਰ ਰਖਾ ਅਰ ਰੋਣੇ ਲਗਾ ॥ ਮੈਂ ਸੁਭਾਗੀ ਹੂੰ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪਰ ਮੈਂ ਆ ਪੜਾ ਹੂੰ ॥

ਮੂਲ—ਜਾਂ ਬਿਧ, ਤਾਂ ਘਰਿ ਬਰਖ ਬਤੀਤਾ ॥
ਦਮਦਮੇ ਗਏ, ਗੁਰ ਸੁਭ ਰੀਤਾ ॥

ਅਰਥ—ਇਸੀ ਤਰਹ, ਉਸ ਕੇ ਘਰ, ਏਕ ਸਾਲ ਗੁਜਰ ਗਿਆ ॥ ਅੱਛੀ ਰੀਤੋਂ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਦਮਦਮੇ

ਸਾਹਿਬ ਗਏ (ਸਾਬੋਕੀ ਤਲਵੰਡੀ, ਮਾਲਵੇ ਦੇਸ਼ ਮੇਂ ਗਏ) ॥

ਮੂਲ—ਤੀਨ ਬਰਖ ਤਹਾਂ ਰਹੇ, ਮਾਸ ਦਿਵਸ ਕੁਛ ਊਨ ॥
ਮਰ ਨੁਰੰਗਾ, ਲਿਖਾ ਦਿਖ, ਹਿਕਾਇਤ ਸਮਝੀ, ਸੂਨ ॥

ਅਰਥ—ਚੰਦ ਮਹੀਨੇ ਅਰ ਕੁਛ ਦਿਨ ਕਮ (ਘਟ), ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਤ੍ਰਿੰਨ ਬਰਸ ਤਕ ਓਥੇ ਹੀ ਰਹੇ ॥

ਲਿਖੀ ਹਕਾਇਤ ਕੋ ਦੇਖ ਕਰ ਅਰ ਸਮਝ ਕਰ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕਾ ਦਮ, ਖਮ ਹੂਆ ਅਰ ਰਿਹਲਤ ਕਰ ਗਿਆ ਅਰਥਾਤ ਮਰ ਗਿਆ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥੫੬॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਨੋਟ—ਹੁੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਗਲ ਵਜ਼ੀਦ ਖ਼ਾਂ ਪਾਸ ਅਪੜ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਚਮਕੌਰ ਜੁਧ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਤੇ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਨਿਕਲ ਗਏ ਸਨ ॥ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਤਦੋਂ ਅਪੜੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਪ ਮਾਲਵੇ ਆ ਗਏ ਸਨ ॥ ਫਿਰ ਨਵਾਬ ਨੇ ਸੁਣਿਆ, ਕਿ ਕਿਤੇ ਛਿਪ ਰਹੇ ਹਨ ॥ ਹੁਣ ਸੂਹ ਅਪੜੀ, ਕਿ ਉਹ ਛਿਪੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ, ਦੀਨੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਨਾਮ ਦਾ ॥ ਨਿਰਭੈ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹੀ ਠਾਠ ਬਾਠ ਹੈ ॥ ਉਹੀ ਦਮ ਖਮ ਹੈ (ਤਾਕਤ) ਹੈ ॥ ਏਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਾਪ ਕੰਬੇ ॥ ਝੂਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸੁਗੰਧਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਰਾਇਆ, ਮਾਸੂਮਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਘੋਰ ਪਾਪ ਨੇ ਲਰਜਾ ਦਿੱਤਾ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਕਦੇ ਏਡੇ ਅਤਯਾਚਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਣਗੇ ਨਹੀਂ ॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਡੇ ਵਾਂਗੂੰ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਨਖਟਸ਼ਲ (ਬਰਛੀ ਯਾਂ ਭਾਲੇ ਦਾ ਸਿਰਾ, ਜੋ ਮਾਸ ਵਿਚ ਖੁਭ ਕੇ ਮਾਸ ਵਿਚ ਹੀ ਟੁਟ ਗਿਆ ਹੋਵੇ) ਵਾਙੂ ਚੁਭਣ ਤੇ ਚੀਸਾਂ ਮਾਰਨ ਲਗਾ ॥ ਆਖ਼ਰ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਚੌਧਰੀ ਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਨਾਮ ਹੁਕਮ ਭੇਜੇ, ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਪਾਸ ਘਲ ਦੇਵੇ (ਇਹ ਰਾਜ ਮਧ ਦੀ ਬਾਤ ਸੀ) ॥

ਜਦੋਂ ਸ਼ਮੀਰ, ਲਖਮੀਰ ਦੋਨੋਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਉ ਸੂਬਾ ਸਿਰਹੰਦ ਦਾ ਪਰਵਾਨਾ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਸ਼ਮੀਰ ਨੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਵਾਬ ਲਿਖਵਾ ਘਲਿਆ ਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਭੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ ॥

ਜਵਾਬ ਇਹ ਸੀ :-

"ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਮੇਰੇ ਦੀਨ ਦੇ ਹਾਦੀ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਦੀਨ ਦੇ ਹਾਦੀਆਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਉਵੇਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਆਪ ਅਪਣੇ ਪੀਰਾਂ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਦੀ ਕਰੋ ॥ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦ੍ਰੋਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ, ਖਿਮਾਂ ਕਰਨੀ ॥" ਇਹ ਉਤਰ ਆਏ ਅਹਿਦੀਏ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਮੀਰ ਨੇ ਟੋਰਿਆ ॥

ਸਾਖੀ ਸਤਵੰਜਵੀਂ

ਮੂਲ–ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ,
ਫਲਿਆ ਚਿਤ ਅਨਕੂਲ ॥
ਸ਼ਾਹਿ–ਬਹਾਦਰ ਲੀਆ ਫਲ,
ਮੂਆ ਨੁਰੰਗ ਵਿਸੂਲ ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ–ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀ, ਹੁਕਮ ਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਦਿਲ ਮੇਂ ਬਹਾਰ ਆਈ ਅਰ ਚਿਤ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੂਆ ॥ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਾ ਫਲ ਲੀਆ ਅਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸੂਲ ਸੇ (ਪੇਟ ਕੀ ਸਖ਼ਤ ਦਰਦ) ਸੇ ਵਫਾਤ ਪਾਈ ॥ ਜਾਨ ਬ ਹਕ ਹੂਆ ਅਰਥਾਤ ਮਰ ਗਿਆ ॥

ਮੂਲ–ਭਈ ਲੋੜ ਤਬ, ਤੁਰਕ ਪਤ, ਪੀਰਨ ਖੋਜਤ ਸੋਇ ॥
ਦਾਸ ਭਾਵ ਹੋ ਬੋਲ ਪਠ, ਗੁਰੂ ਨ ਸੁਣੀ ਸੋਇ ॥੨॥

ਅਰਥ–ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹਿ ਕੋ ਤਬ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮਹਸੂਸ ਹੂਈ ਅਰ ਉਸ ਨੇ ਪੀਰੋਂ ਅਰ ਗੁਰੂਓਂ ਕੋ ਢੂੰਡਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਆ, ਕਿ ਕੋਈ ਪਹੁੰਚਾ ਹੂਆ ਮਿਲੇ ਜੋ ਕਿ ਮੁਝੇ ਤਖ਼ਤ ਕਾ ਮਾਲਕ ਕਰਵਾਵੈ ॥ ਐਸਾ ਨਾ ਹੋ ਕਿ ਰਾਜ ਸਾਜ਼ (ਹਕੂਮਤ) ਮੇਰੇ ਹਾਥ ਸੇ ਚਲੀ ਜਾਵੈ ॥ ਤਬ ਦਾਸ ਭਾਵ ਸੇ ਬੋਲਾ ਅਰ ਇਧਰ ਉਧਰ ਅਪਣੇ ਆਦਮੀ ਭੇਜੇ, ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕਿਸੀ ਨੇ

ਖ਼ਬਰ ਸੁਣੀ ਹੋ ਕਿ ਕਹਾਂ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਚਲਿ ਸੁਭਾਵਕ ਦਖਣੀ, ਸੁਣੀ ਸ਼ਾਹ ਨ੍ਰਿਪ ਦਾਸ ॥
ਆਪ ਤੁਰਾ ਮਾਰਗ ਮਿਲਾ, ਦਿਲੀ ਗੁਰ ਸ਼ੈਹ ਬਾਸ ॥੩॥

ਅਰਥ—ਜਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਤਫ਼ਾਕ ਸੇ ਦਖਣ ਕੋ ਜਾ ਰਹੇ ਥੇ, ਤਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ—ਨੌਕਰ ਸੇ ਯਿਹ ਖਬਰ ਸੁਣੀ ॥ ਉਸੀ ਵਕਤ ਓਧਰ ਕੋ ਰਵਾਨਾ ਹੂਆ ਅਰ ਰਾਸਤੇ ਮੇਂ ਮਿਲਾ ਅਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀ ਕਿ ਆਪ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਬਸੇਂ ॥

ਮੂਲ—ਮਾਸ ਪਾਂਚ ਦਿੱਲੀ ਬਸੇ, ਕਾਰਜ ਸਾਧੇ ਤੀਨ ॥
ਸੇਵਕ ਸੰਗਤ ਕਹ ਰਹੇ ਮਹਿਲ ਬੁਲਾਵੋ ਚੀਨ ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ—ਪਾਂਚ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਦਿਲੀ ਮੇਂ ਰਹੇ ਅਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੇ ਾਰੇ ਕੰਮ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਏ ॥ ਸੇਵਕ ਅਰ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮਹਲੋਂ ਕੋ (ਧਰਮ ਪਤਨੀਯੋ ਕੋ) ਬੁਲਾਵੇਂ ॥

ਮੂਲ—ਤਬ ਬੋਲੇ ਗੁਰ, ਸੰਗਤੀ ਤੁਮ ਸੇਵੋ ਦੁਇ ਮਾਤ ॥
ਮਿਲੇ ਨਾ ਮੋ ਸੋ ਤੇ ਤੁਮੈਂ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਹਮਾਰੀ ਤਾਤ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ—ਤਬ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤ ਕੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੀਆ, ਕਿ ਆਪ ਸਭ ਦੋਨੋ ਅਪਣੀ ਮਾਤਾਉਂ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਂ ॥ ਅਬ ਆਪ ਕੋ ਅਰ ਮੁਝੇ ਵੁਹ ਨਾ ਮਿਲੇਂ ਪਰੰਤੂ ਹਮਾਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਉਨ ਪਰ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਜਨਕ ਥਾਇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਾ, ਭੀਜ, ਸਾਹ ਸਨ ਨੇਹ ॥
ਦਖਣ ਚਲੋ ਬਹੁ ਭਾਇ ਸੋ, ਗੁਰੂ ਦਿਖਾਇਆ ਏਹ ॥੬॥

ਅਰਥ—ਅਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਕੇ ਅਸਥਾਨ

ਕੋ ਪਰਗਟ ਕੀਆ, ਪ੍ਰੇਮ, ਹੌਸਲੇ ਅਰ ਤੇਜ ਕੇ ਸਾਥ ॥ ਫਿਰ ਦਖਣ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸਾਥ ਰਵਾਨਾ ਹੂਏ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਐਸਾ ਕੌਤਕ ਦਿਖਾਇਆ ॥

ਮੂਲ—ਚਲੇ ਸ਼ਾਹ, ਦਖਣ ਜਿਤਾ, ਬਹੁਤ ਕੀਆ ਤਨ ਮਾਨ ॥
ਬੋਲੇ ਗੁਰੂ, ਗੋਦ ਦਿਖੇਂ, ਸੇਵਾ ਮਹਲ ਨਿਦਾਨ ॥੭॥

ਅਰਥ—ਜਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਖਣ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਰਵਾਨਾ ਹੂਏ, ਤੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਹੁਤ ਇਜ਼ਤ ਸੇ ਰਵਾਨਾ ਕੀਆ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ, ਕਿ ਹਮ ਗੋਦਾਵਰੀ ਨਦੀ ਕੇ ਤਟ ਪਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹੈਂ ਅਬ ਮਹਲੋਂ ਕੀ ਸੇਵਾ ਆਪ ਕੇ ਸਪੁਰਦ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਆਇ, ਬਹੁਤ ਸੇਵਨ ਕੀਆ, ਮਾਨਾ ਦੋਨੋਂ ਮਾਤ ॥
ਸੁਨੀ ਕਥਾ ਹਮ, ਸੰਗ ਨਹਿ, ਸਿਖਨ ਕਹੀ ਸੁਹਾਤ ॥੮॥

ਅਰਥ—ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਵਿਦਾ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਆਯਾ ਅਰ ਉਸ ਨੇ ਮਾਤਾਉਂ ਕੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਉਠਾਈ, ਹਮ ਨੇ ਐਸਾ ਸੁਨਾ ਹੈ ॥ ਮਹਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਸਾਥ ਨਾ ਗਏ ਅਰ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੇ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਹਮ ਐਸੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਮਾਤਾ ਲੇ ਆਈ ਹਮੇਂ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਕਹੌਂ, ਸਾਥ ॥
ਸੱਤਗੁਰ ਸੰਗਮ ਕਰ ਦੀਆ, ਵਰ ਦੀਨਾ ਗੁਰ ਹਾਥ ॥੯॥

ਅਰਥ—ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਮੈਂ ਆਪ ਕੋ ਕਥਾ ਸੁਣਾਤਾ ਹੂੰ, ਕਿ ਹਮਾਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਭੀ ਹਮੇਂ ਸਾਥ ਲੇ ਆਈਂ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਦੇੜ ਸੇ ਹਮੇਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੇ ਸਾਥ

ਤੋੜ ਦੀਆ ਅਰ ਵਰ ਦੀਆ ਕਿ ਆਪ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਾਥ ਮਿਲੇ ਹੂਏ ਹੈਂ ਅਰ ਹਮਾਰੀ ਜੁਦਾਈ ਕਿਸੀ ਹਾਲਤ ਮੇਂ ਭੀ ਆਪ ਮਤ ਅਨੁਭਵ ਕਰੇਂ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ—ਚਲੇ ਗੁਰੂ ਹਮ ਸੋਂ ਜਬ ਮਾਰਗ ॥
ਲਗੀ ਪਿਆਸ ਇਕ ਪੂਛਾ ਬਾਗਰ ॥

ਅਰਥ—ਹਮ ਸੇ ਜਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਖਣ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਰਵਾਨਾ ਹੂਏ, ਤੋ ਰਾਸਤੇ ਮੇਂ ਪਿਆਸ ਲਗੀ ਅਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪਾਣੀ ਲਾਨੇ ਕੋ ਕਹਾ ॥

ਮੂਲ—ਸਿਖ ਜਾਇ, ਪਾਨੀ ਲੇ ਆਇ ॥
ਬਿਪ੍ਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਕੀ ਸੁਚ ਬਤਲਾਇ ॥੧॥

ਅਰਥ—ਸਿਖ ਗਿਆ ਅਰ ਪਾਣੀ ਲੈ ਆਇਆ ॥ ਇਕ ਬ੍ਰਹਿਮਣ ਕੇ ਘਰ ਕੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਭੀ ਬਤਲਾਈ ਕਿ ਐਸੇ ਘਰ ਸੇ ਸੁਚਾ ਪਾਣੀ ਲੇ ਆਇਆ ਹੂੰ ॥

ਮੂਲ—ਤਾਂਕਾ ਜਲ ਗੁਰ ਦੀਨਾ ਡਾਰ ॥
ਬੋਲੇ ਵਾਂਕਾ ਸੁਧ ਨ ਬਾਰ ॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਕੇ ਪਾਣੀ ਕੋ ਜ਼ਮੀਨ ਪਰ ਰੋਹੜ ਦੀਆ ਅਰ ਕਹਾ ਕਿ ਉਸ ਕੇ ਘਰ ਕਾ ਪਾਣੀ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਏਕੱਲੇ ਕੀ ਕੁਛ ਸੁਧ ਨਾ ਕਰਨੀ ॥
ਬਹੁਤੇ ਬਾਲ ਜਹਾਂ ਸੁਚ ਵਰਨੀ ॥

ਅਰਥ—ਜਹਾਂ ਏਕ ਹੈ, ਵਹਾਂ ਕੈਸੀ ਸੁਧ ਹੈ ॥ ਸ਼ਾਸਤਰੋਂ ਮੇਂ ਜਹਾਂ ਬਹੁਤ ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਹੈਂ, ਵਹਾਂ ਕੀ ਸੁਧ ਮਾਨੀ

ਗਈ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਭਗਤ ਸੁਧ ਨਹਿ, ਸੁਧ ਆਚਾਰ ॥
ਬਹੁਤ ਨਗ੍ਰਿਹ, ਸਦ ਸੁਧ ਸਵਾਰ ॥ ੧੦ ॥

ਅਰਥ–ਭਗਤ ਕਹਲਾਨੇ ਸੇ ਸੁਧ ਨਹੀਂ ਪਰੰਤੂ ਨੇਕ ਅਹਮਾਲੋਂ ਸੇ ਸੁਧ (ਪਾਕ) ਹੈਂ ॥ ਬਹੁਤ ਇਕੱਠ ਹੋਵੈ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਸੇ ਸੰਵਾਰਾ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ ॥ ਬਹੁਤ ਮਜਮਾ ਹੋ, ਭਾਵੇਂ ਹੋਵੇ ਭੀ, ਪਰ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਸਭ ਕੋ ਸੰਵਾਰੇਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਘਰ ਸੁਧੀ ਗ੍ਰਿਹ, ਜਤੀ ਜਹ ਬਹੁਤੇ ॥
ਏਕਲ ਘਰ ਧ੍ਰਿਗ, ਦੇਵ ਨ ਭੁਗਤੇ । ੧੧ ॥

ਅਰਥ–ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਕਾ ਘਰ ਵੁਹ ਸੁਧ ਹੈ, ਜਹਾਂ ਬਹੁਤ ਜਤੀ ਹੋਂ ਅਰਥਾਤ ਜਿਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਅਪਣੀ ਇੰਦਰੀਓਂ ਕੋ ਧਰਮ ਕੇ ਆਸਰੇ ਰਖਾ ਹੋ (ਧਰਮ ਕੇ ਕਾਇਦੋਂ ਕੇ ਮੁਤਾਬਕ) ॥ ਘਰ ਕੇ ਏਕ ਆਦਮੀ ਕੋ ਲਾਹਨਤ ਹੈ, ਜਹਾਂ ਖ਼ੁਰਾਕ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵਤੇ ਭੀ ਵਹਾਂ ਭੋਗ ਨਹੀਂ ਲਗਾਤੇ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ–ਸਾਧ ਏਕਾਕੀ ਭਲਾ, ਸੁਧ ਦੇਹ ਮਨ ਸੁਧ ॥

ਅਰਥ–ਸਾਧ ਏਕ ਹੀ ਭਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾ ਮਨ ਅਰ ਜਿਸ ਕੀ ਦਿਹ ਸੁਧ ਹੋ ॥

ਮੂਲ–ਗ੍ਰੇਹੀ ਬਹੁਤੇ ਸੁਧ ਘਰ, ਸੁਚ ਤਨ ਮਨ ਓ ਬੁਧ ॥੧੨॥

ਅਰਥ–ਵੁਹ ਬਹੁਤੇ ਗ੍ਰਿਸਤੀਯੋਂ ਵਾਲਾ ਘਰ ਸੁਧ ਹੈ, ਜਹਾਂ

ਤਨ, ਮਨ ਅਰ ਬੁਧ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਹੋ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ—ਪੁਹਕਰਿ ਤੀਰਥ ਸਤਿਗੁਰ ਗਏ ॥
ਬਾਬਾ ਘਾਟ, ਸਿਧ ਜਹਾਂ, ਨਏ ॥

ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪੁਸ਼ਕਰ ਤੀਰਥ ਗਏ ਅਰ ਜਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਾ ਘਾਟ ਹੈ, ਵਹਾਂ ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕੀਆ ॥ ਏਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਸਿੱਧਾਂ ਨੇ ਭੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਸਾਥ ਗੋਸ਼ਟ ਕੀ ਥੀ ॥

ਮੂਲ—ਤਹਾਂ ਦਾਨ ਚੇਤਨ ਦਿਜ ਦੀਆ ॥
ਪੂਛੀ ਜਾਤਿ, ਖਾਲਸਾ ਤੀਆ ॥ ੧੩ ॥

ਅਰਥ—ਏਥੇ ਇ ਬ੍ਰਿਹਮਣ ਚੇਤਨ ਨਾਮੀ .. ਦਾਨ ਦੀਆ ॥ ਜਬ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਾਤਿ ਪੂਛੀ, ਤੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਯਿਹ ਤੀਸਰਾ ਮਜ਼ਹਬ ਖ਼ਾਲਸਾ ਹੈ (ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਸੇ ਨਿਆਰਾ) ॥

ਮੂਲ—ਸੁਣ ਲੋਕਨ, ਅਚਰਜ ਤਹ ਮਾਨਾ ॥
ਪੀਰ ਖ਼ਵਾਸ, ਰਾਜ ਸੁਤ ਜਾਨਾ ॥

ਅਰਥ—ਲੋਗੋਂ ਨੇ ਸੁਣ ਕਰ ਇਸ ਕੋ ਅਸਚਰਜ ਖ਼ਿਆਲ ਕੀਆ ਅਰ ਇਸ ਕੋ ਪੀਰ ਖਵਾਸ, ਰਾਜਾ ਕਾ ਲੜਕਾ ਸਮਝਾ ॥

ਮੂਲ—ਤੀਰਥ ਪਾਰ ਬਾਣ ਦਿਖਲਾਵਾ ॥
ਭਈ ਗੁਹਜ, ਤਹ ਠਾਗ ਰਹਾਵਾ ॥੧੪॥

ਅਰਥ—ਤੀਰਥ ਕੇ ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ਼ ਏਕ ਤੀਰ ਚਲਾ ਕਰ ਦਿਖਲਾਇਆ ॥ ਯਿਹ ਏਕ ਰਾਜ਼ਦਾਰ (ਪੋਸ਼ੀਦਾ)

ਥਾਤ ਥੀ, ਜੋ ਕਿ ਵਹਾਂ ਹੀ ਖੜਾ ਰਹਾ ॥

ਮੂਲ–ਸਿੰਧ ਗੁਹਜਨ ਜਾਨੈ ਨਾ ਜਾਨੈ ॥
ਮਾਰ ਦੇਖ ਸਰ ਅਚਰਜ ਆਨੈ ॥

ਅਰਥ–ਗੰਭੀਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪੋਸ਼ੀਦਾ ਰਾਜ਼ੋਂ ਕੋ ਜਾਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਤਾ ॥ ਸਾਂਪ ਜੈਸਾ ਤੀਰ ਦੇਖ ਕਰ ਅਸਚਰਜ ਹੂਏ ॥

ਮੂਲ–ਸਰ ਕੋ ਬਚਨ ਸੁਨਾਇਆ ਸਤਿਗੁਰ ॥
ਹਮਰੋ ਸਿਖ ਆਇਗੋ ਨਰਵਰ ॥੧੫॥

ਅਰਥ–ਤੀਰ ਕਾ ਬਚਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੁਣਾਇਆ, ਕਿ ਹਮਾਰਾ ਏਕ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਿਖ ਪੁਰਸ਼ ਆਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਮੁਗ਼ਲ ਮੁਕਬਲ ਬੇਗ ਕਹਾਵੈ ॥
ਦਿਲ ਵਾਲੀ ਸੋ ਦੇ ਨ ਧਾਵੈ ॥

ਅਰਥ–ਏਕ ਮੁਗ਼ਲ, ਜਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਮੁਕਬਲ ਬੇਗ ਥਾ, ਵੁਹ ਦਿੱਲੀ ਸੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਆਯਾ ॥

ਮੂਲ–ਤੀਨ ਮਾਸ ਤਿਨ ਸੇਵਾ ਸੰਗ ॥
ਜਾਇ ਪਹੁੰਚਾਏ ਗੋਦਾ ਗੰਗ ॥੧੬॥

ਅਰਥ–ਤੀਨ ਮਹੀਨੇ ਉਸ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀ ਅਰ ਗੋਦਾਵਰੀ ਤਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਸਾਥ ਰਹਾ ਅਰ ਉਨ ਕੋ ਵਹਾਂ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ॥

ਮੂਲ–ਵਿਦਿਆ ਹੋਇ ਤਿਨ ਪਾਇਆ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ॥
ਬਖਸ਼ਾ ਸਿਖ ਤੋਲ ਦਹ ਸੇਰ ॥

ਅਰਥ–ਜਾਤੀ ਵੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਕੋ ਏਕ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਬਖ਼ਸ਼ੀ, ਜੋ ਕਿ ਤੋਲ ਮੇਂ ਦਸ ਸੇਰ ਥੀ ॥

ਮੂਲ—ਇਕ ਬਾਲਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਬੰਦਾ ॥
ਮਿਲਾ ਗੁਰੂ ਸਿਉਂ ਸ਼ੇਰ ਨਿਸ਼ੰਗਾ ॥ ੧੭ ॥

ਅਰਥ—ਏਕ ਲੜਕਾ ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਨੌਕਰ ਥਾ, ਵੁਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਸ਼ੇਰ ਕੀ ਤਰਹ ਬਗ਼ੈਰ ਡਰ ਕੇ ਮਿਲਾ ॥

ਮੂਲ—ਗਏ ਤਹਾਂ ਤਟ, ਦੇਖਾ ਸ਼ਕਤਾ ॥
ਅਪਣਾ ਆਸਣ ਪਹਿਲੇ ਤਪ ਕਾ ॥

ਅਰਥ—ਗੋਦਾਵਰੀ ਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜਾ ਕਰ, ਅਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੇ ਅਪਣੇ ਪਹਲੇ ਜਨਮ ਕੇ ਆਸਣ (ਅਸਥਾਨ) ਕੋ ਦੇਖਾ ॥

ਮੂਲ—ਮੁਗਲ ਬਾਦੀਏ ਝਗਰਾ ਕੀਨਾ ॥
ਸ਼ਾਹਿ ਬਹਾਦਰ ਨਿਰਨਾ ਕੀਨਾ ॥ ੮ ॥

ਅਰਥ—ਏਕ ਝਗੜਾਲੂ ਮੁਗਲ ਨੇ ਝਗੜਾ ਕੀਆ ॥ ਪੁੰਹੂ ਬਹਾਦਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਦੀਆ, ਕਿ ਜਬ ਉਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਅਪਣੀ ਤਪ ਕੀ ਜਗਹ ਅਰ ਧੂਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕੇ ਨੀਚੇ ਦਿਖਲਾ ਦੀ, ਤੋ ਫਿਰ ਯਿਹ ਜ਼ਮੀਨ ਉਨ ਕੀ ਹੈ ਨਾਂ ਕਿ ਤੁਮਹਾਰੀ।

ਮੂਲ—ਤਪ ਕੀ ਮਾਲ ਬਿਭੂਤ ਦਿਖਾਈ ॥
ਸੋ ਜਨ ਭੂਮ ਦੀਨ ਹਰਖਾਈ ॥

ਅਰਥ—ਤਪ ਵਾਲੀ ਜਗਹ ਪਰ ਅਪਣੀ ਧੂਨੀ ਦਿਖਲਾਈ ॥ ਉਹ ਮੁਗਲ ਖੁਸ਼ ਹੂਆ ਅਰ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋ ਦੇ ਦੀ ॥

ਮੂਲ—ਜਹਾਂ ਬਾਗ, ਤੁਹਾਂ ਰਹੈ ਬੈਰਾਗੀ ॥
ਬੰਮਨ ਭੂਲ ਸੇਵਕ, ਤਪ ਰਾਗੀ ॥ ੧੯ ॥

ਅਰਥ—ਵਹਾਂ ਏਕ ਬਾਗ਼ ਭੀ ਥਾ, ਜਹਾਂ ਏਕ ਬੈਰਾਗੀ ਰਹਤਾ ਥਾ ਬਾਬਾ ਥਮਨ ਕਾ ਚੇਲਾ ਅਰ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸਾਥ ਤਪ ਕਰਤਾ ਥਾ ॥

ਮੂਲ—ਸਿਹਜਾ ਸੇਨ ਕੀ, ਬੈਠਾ ਰਹੈ ॥
ਭੁਗਤਿ ਆਪਨੀ ਆਪੇ ਕਰਹੈ ॥

ਅਰਥ—ਪਲੰਘ ਪਰ, ਅਪਣੀ ਬਛਾਈ ਪਰ, ਬੈਠਾ ਰਹਤਾ ਥਾ (ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਵਹਾਂ ਨਾ ਬੈਠ ਸਕਤਾ ਥਾ)॥ ਵੁਹ ਅਪਣੀ ਰਸੋਈ (ਖਾਣਾ) ਆਪ ਹੀ ਬਨਾਤਾ ਥਾ (ਵੈਸ਼ਨੋ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕਾ ਥਾ)॥

ਮੂਲ—ਏਕ ਦਿਨਾ ਪ੍ਰਭ ਗਏ ਸ਼ਿਕਾਰ ॥
ਤਾਂ ਕਾ ਮ੍ਰਿਗ ਖਾਇਆ ਕਰਿ ਰਾਰ ॥ ੨੦ ॥

ਅਰਥ—ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸ਼ਕਾਰ ਕੋ ਗਏ ਅਰ ਉਸ ਕੇ ਹਰਨ ਕਾ ਸ਼ਕਾਰ ਕਰਕੇ ਖਾਇਆ, ਜਿਸ ਤੇ ਝਗੜਾ ਉਤਪਨ ਹੂਆ ॥

ਮੂਲ—ਤਾਂਕੇ ਘਰਿ ਜਾਇ ਖੜੇ ਦੁਆਰੇ ॥
ਪਟ ਅੰਦਰ ਭੋਗਨ ਸਮੇਂ ਸਿਧਾਰੇ ॥

ਅਰਥ—ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਰਾਗੀ ਕੇ ਘਰ ਜਾ ਕਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪਰ ਖੜੇ ਹੂਏ ਅਰ ਰਸੋਈ ਖਾਣੇ ਕੇ ਵਕਤ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ ॥

ਮੂਲ—ਕਸੀ ਕਮਰ ਬੈਠੇ ਤਿਸ ਖਾਟਾ ॥
ਸਿਖ ਤਿਸੀ ਕੈ ਬਰਜੇਂ ਬਾਟਾ ॥ ੨੧ ॥

ਅਰਥ—ਕਮਰਕਸੇ ਕੇ ਸਾਥ ਹੀ ਬੈਰਾਗੀ ਕੀ ਚਾਰਪਾਈ ਪਰ ਬੈਠ ਗਏ ॥ ਉਸ ਕੇ ਹਰਿ ਏਕ ਚੇਲੇ ਨੇ ਆ ਕਰ

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਇਸ ਰਸਤੇ (ਚਾਲ ਰਵੱਯੇ) ਕੋ ਰੋਕਾ ॥

ਮੂਲ–ਰਿਸ ਕੀ ਨਜਰਿ ਦੇਖੀ ਤਿਨ ਸਿਧ ॥
ਧਸੀ ਖਾਟ ਗੁਰ ਪਕਰੀ ਬ੍ਰਿਧ ॥

ਅਰਥ–ਸਿਧ ਪੁਰਸ਼ ਬੈਰਾਗੀ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਕੀ ਨਜ਼ਰ ਸੇ ਦੇਖਾ ॥ ਚਾਰ ਪਾਈ ਜ਼ਮੀਨ ਮੇਂ ਧਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਸੇ ਪਕੜਾ ॥

ਮੂਲ–ਰਹੁ ਕਾਸਟ ਹਮ ਸੋ ਨਹੀਂ ਬੈਰਾ ॥
ਅਪਨੀ ਧਰਨ, ਹਮਰੋ ਮਨ ਗੈਹਰਾ ॥ ੨੨ ॥

ਅਰਥ–ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ, ਕਿ ਐ ਲਕੜੀ (ਚਾਰ ਪਾਈ) ਠਹਰੋ, ਹਮ ਸੇ ਕੋਈ ਆਪ ਕਾ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ; ਯਿਹ ਹਮਾਰੀ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ (ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ) ਅਰ ਹਮਾਰਾ ਦਿਲ ਪਰਬਲ ਹੈ ॥ ਹਮ ਅਪਣੀ ਹੀ ਚੀਜ਼-ਪਰ ਕਾਬਜ਼ ਹੂਏ ਹੂਏ ਗਹਰਾਈ ਕੀ ਓਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹੈਂ ਅਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਸੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਠਹਰੀ ਖਾਟ, ਦੇਖੀ ਤਿਨ ਨੈਨ ॥
ਚਰਨ ਲਾਗਿ, ਕਰਿ ਭਾਖੇ ਬੈਨ ॥

ਅਰਥ–ਬੈਰਾਗੀ ਜੀ ਨੇ ਦੇਖਾ ਕਿ ਚਾਰਪਾਈ ਯਕਾਯਕ ਠਹਰ ਗਈ ਹੈ, ਤਤਪਰ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਪਰ ਲਪਟ ਗਿਆ ਅਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀ ॥

ਮੂਲ–ਰਾਖੋ ਮੋਹਿ ਗੁਰੂ ਤੁਮ ਸਾਚੇ ॥
ਹਮਰੇ ਕਰਮਨ ਸੋ ਮਤਿ ਬਾਚੋ ॥ ੨੩ ॥

ਅਰਥ–ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਝੇ ਆਪ ਰਖ ਲੌ ॥ ਅਰ ਮੇਰੇ

ਕਰਮ ਅਤੇ ਬਚਨੋਂ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾ ਕਰੇਂ ॥

ਮੂਲ–ਉਚਰੋ ਵਾਕ, ਸੇਵਕ ਸੋ ਕਰੇ ॥
ਤੁਮਰੇ ਵਾਕ ਕਰਨਾ ਸੋ ਭਰੇ ॥

ਅਰਥ–ਜੋ ਆਪ ਹੁਕਮ ਦੇਂਗੇ, ਬੰਦਾ ਵੁਹੀ ਕਰੇਗਾ ॥ ਆਪ ਕੇ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੇ ਭਰਪੂਰ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਤਬ ਹਸ ਬੋਲੇ, ਹਮ ਕੀਆ ਪੰਥ ॥
ਹੁਕਮ ਕਰਤਾਰ ਕਾ, ਤੁਰਕ ਇਹ ਹੰਥ ॥੨੪॥

ਅਰਥ–ਤਬ ਹੰਸ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ, ਕਿ ਹਮ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੇ ਪੰਥ ਖੜਾ ਕੀਆ ਹੈ ਅਰ ਤੁਰਕੋਂ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਤੁਮ ਕਰਨੀ ਕੈਸੀ, ਕਿਹ ਕਰਹੋ
ਪੂਛੋਂ ਤੁਝੇ, ਸਾਚ ਹੀ ਉਚਰੋ ॥

ਅਰਥ–ਆਪ ਕੈਸਾ ਕਾਮ ਕਰੋਗੇ ॥ ਮੈਂ ਆਪ ਸੇ ਪੂਛ ਰਹਾ ਹੂੰ, ਸਚ ਸਚ ਬਤਾਨਾ ॥

ਮੂਲ–ਬੋਲਾ ਸਾਧੂ, ਅਬ ਤੁਮ ਮਾਲਕ ॥
ਤੁਮਰਾ ਬੰਦਾ, ਕਰੇ ਨਾ ਆਲਕ ॥ ੨੫ ॥

ਅਰਥ–ਬੈਰਾਗੀ ਸਾਧੂ ਨੇ ਕਹਾ, ਕਿ ਅਬ ਆਪ ਹੀ ਮਾਲਕ ਹੈਂ ॥ ਮੈਂ ਆਪ ਕਾ ਹੀ ਬੰਦਾ (ਗ਼ੁਲਾਮ) ਹੋ ਗਇਆ ਹੂੰ, ਅਰ ਆਪ ਜੋ ਹੁਕਮ ਦੇਂਗੇ, ਉਸ ਮੇਂ ਜ਼ਰਾ ਭਰ ਭੀ ਸੁੱਸਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰੂੰਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਹਸ ਬੋਲੇ, ਹਮ ਦੀਨਾ ਹੁਕਮ ॥
ਬਾਲੂ ਮਧ, ਨਿਕਾਸ਼ਾ ਰੁਕਮ ॥

ਅਰਥ–ਹੰਸ ਕਰ ਬੋਲੇ ਕਿ ਹਮ ਹੁਕਮ ਦੇਤੇ ਹੈਂ ॥ ਅਰ ਹਮ

ਨੇ ਰੇਤ ਮੇਂ ਸੇ ਚਾਂਦੀ ਕੋ ਨਿਕਾਲਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਹਮਾਰੀ ਗੁਫ਼ਤਗੂ ਕਾ ਯਿਹ ਨਚੋੜ ਹੈ ਕਿ :–

ਮੂਲ–ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਜਾਹੁ, ਮਮ ਬਦਲਾ ॥
ਬਿਮੁਖ ਹੂਏ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਰਦਲਾ ॥ ੨੬ ॥

ਅਰਥ–ਮੇਰੀ ਖ਼ਾਤਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਮੇਂ ਜਾਓ, ਅਰ ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸੇ ਬੇਮੁਖ ਹੈਂ ਅਰ ਜਿਨਹੋਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਹੁਕਮ ਅਥਵਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੋ ਰਦ ਕੀਆ ਹੈ, ਉਨ ਕੋ ਡੰਡ ਦੋ ਅਰ ਉਨ ਕੀ ਹਕੂਮਤ ਕੋ ਰਦ ਕਰੋ ॥

ਮੂਲ–ਪੰਥ ਤੇਜ, ਤੇਰੇ ਹੀ ਦੀਨਾ ॥
ਕਹਿ ਇਹ ਵਾਕ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤਬ ਕੀਨਾ ॥
ਲਗੇ ਦੇਨ, ਤਬ ਸਿਖ ਅਧੀਨਾ ॥
ਰੋਵਤ ਨੈਨ, ਕਹੈਂ, ਪੁਲਕਤ ਸੀਨਾ ॥ ੨੭ ॥

ਅਰਥ–ਮੈਂ ਨੇ ਅਪਣੇ ਪੰਥ ਕਾ ਤੇਜ ਤੁਮੇਂ ਦੀਆ ਅਰ ਐਸਾ ਬਚਨ ਕਹਿ ਕਰ ਉਸ ਕੇ ਆਗੇ ਹਥਿਆਰ (ਤੇਗ਼) ਕੀਆ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਕੋ ਦੇਨੇ ਲਗੇ ॥ ਤਬ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਆਜਜ਼ੀ (ਅਧੀਨਤਾ) ਕੀ ਅਰ ਰੋ ਕਰ ਕਹਣੇ ਲਗੇ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਹਮਾਰੀ ਛਾਤੀ ਫਾੜ ਡਾਲੀ ॥ ਤਲਵਾਰ ਕੇ ਧਨੀ ਸਿੱਖ ਹੈਂ ਅਰ ਤਲਵਾਰ ਹਮਾਰੀ ਵਿਰਸਾ ਹੈ ॥ ਯਿਹ ਆਪ ਉਸ ਕੋ ਕਿਯੋਂ ਦੇਣੈ ਲਗੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਦੇਹੋ ਕਮਾਨ, ਖੜਗ ਇਹ ਸਾਡਾ ॥
ਚਰਨੀ ਪਰੇ, ਮਤ ਦੇਹੁ ਜਬਾਬਾ ॥

ਤਬ ਗੁਰ ਕਹਾ, ਕਮਾਨ ਇਕ ਮੇਰਾ॥
ਭੁਗੇ ਸੁਵਨ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰਾ ॥ ੨੮ ॥

ਅਰਥ—ਇਸ ਕੋ ਕਮਾਨ ਦੇ ਦੋ, ਤਲਵਾਰ ਕਾ ਹਕ ਹਮਾਰਾ ਹੈ ॥ ਹਮ ਆਪ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਪੜੇ ਹੈਂ, ਹਮੇਂ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇਵੈਂ ॥ ਤਬ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ, ਕਿ ਮੇਰਾ ਏਕ ਕਮਾਨ ਲਾਵੇਂ ॥ ਮੇਰਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤਲਵਾਰ ਕਾ ਹਕਦਾਰ ਰਹਾ ॥

ਮੂਲ—ਤਿਨ ਤਬ ਕਹਾ, ਏਕ ਕਿਆ ਕਰਹੂੰ ॥
ਰਹੇ ਲਾਜ ਮਮ, ਬਦਲਾ ਸਰਹੂੰ ॥

ਅਰਥ—ਤਬ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਏਕ ਕੋ ਕਿਆ ਕਰੂੰ ?॥ ਮੈਂ ਨੇ ਵਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਜਾ ਕਰ ਬਦਲਾ ਲੈਨਾ ਹੈ ॥ ਕਿਆ ਏਕ ਸੇ ਮੇਰਾ ਕਾਮ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇਗਾ ਅਰ ਕਿਆ ਵਹਾਂ ਮੇਰੀ ਇਜ਼ਤ ਰਹੇਗੀ ?॥

ਮੂਲ—ਹੂਆ ਬਚਨ, ਸਭ ਸੈਨ ਭੰਡਾਰਾ ॥
ਹੋਨ ਅਕਾਲੀ ਲਾਖ ਹਜਾਰਾ ॥ ੨੯ ॥

ਅਰਥ—ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੂਆ ਕਿ ਆਪ ਸਭ ਭੰਡਾਰੇ ਕੇ ਸਾਥ ਹੋਂਗੇ ਅਰ ਆਪ ਕੇ ਸਾਥ ਹਜ਼ਾਰੋਂ, ਲਾਖੋਂ ਅਕਾਲੀ ਹੋਂਗੇ॥

ਮੂਲ—ਮੀਚ ਆਂਖ, ਤਿਨ ਮੀਚੀ ਨੈਨਾ ॥
ਦੇਖੇ ਤਬ ਮਾਰਗ ਕੁਛ ਗੈਨਾ ॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਆ ਕਿ ਬੰਦਾ ਜੀ ਆਪ ਜ਼ਰਾ ਨੇਤ੍ਰ ਬੰਦ ਕਰੇਂ ॥ ਜਬ ਆਂਖੇਂ ਬੰਦ ਕੀਂ, ਤੋ ਕਿਆ ਦੇਖਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸਤੇ ਮੇਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਫ਼ੌਜ

ਹੀ ਫ਼ੌਜ ਹੈ॥

ਮੂਲ—ਚਰਨ ਪੜਾ, ਤਬ ਪੂਛਣ ਲਾਗਾ॥
ਕੈਸੀ ਜੁਗਤ, ਬਤਾਵਹੁ, ਰਾਗਾ॥ ੩੦॥

ਅਰਥ—ਚਰਨ ਪਕੜ ਕਰ ਤਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੇ ਪੂਛਨੇ ਲਾਗਾ ਕਿ ਮੁਝੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਹਰਿ ਏਕ ਬਾਤ ਕਾ ਰਾਜ਼ (ਭੇਤ) ਬਤਲਾ ਦੇਵੈਂ॥

ਮੂਲ—ਬਹੁਤ ਕਹੀ ਗੁਰ ਸਿਖਨ, ਰਾਖੋ॥
ਤੁਰਕਨ ਖੋਦ ਮਾਰ ਕਰ ਨਾਖੋ॥

ਅਰਥ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀਆ ਅਰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਸਿਖਿਆ ਕੋ ਦਿਲ ਮੇਂ ਰਾਖੋ॥ ਅਰ ਤੁਰਕੋਂ ਕੋ ਮਾਰ ਕਰ ਉਨ ਕਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਮਿਟਾ ਦੋ॥

ਮੂਲ—ਸੁਨ ਬੰਦੇ, ਤੁਮ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ॥
ਮਿਲੋ ਖਾਲਸਾ ਪਾਹਿਲ ਸੰਥ॥ ੩੧॥

ਅਰਥ—ਬੈਰਾਗੀ ਜੀ, ਸੁਣੋ! ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਜਾ ਕਰ ਪਹਿਲਿ ਖ਼ਾਲਸੇ ਜੀ ਕੋ ਮਿਲਣਾ ਅਰ ਉਨ ਕੇ ਸਾਥ ਜੈਸਾ ਵੁਹ ਕਹੇਂ, ਬਰਤਨਾ॥

ਮੂਲ—ਜੋ ਤੋ ਕੋ ਖਾਲਸਾ ਸਾਲਸ॥
ਤਬ ਹਮ ਖ਼ੁਸ਼ੀ, ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਸਭ ਲਾਲਸ॥

ਅਰਥ—ਅਗਰ ਆਪ ਖ਼ਾਲਸੇ ਕੋ ਸਾਲਸ ਕਰਾਰ ਦੇਂਗੇ ਅਰਥਾਤ ਉਨ੍ਹ ਕੀ ਸਲਾਹ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲੇਂਗੇ, ਤਬ ਹਮ ਆਪ ਪਰ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹੋਂਗੇ ਅਰ ਆਪ ਕੀ ਸਭ ਕਾਮਨਾਏਂ ਪੂਰੀ ਹੋਂਗੀ॥ ਐਸਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ਹਮ

ਆਪ ਕੋ ਸਭ ਕੁਛ ਬਖਸ਼ ਦੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਆਪਾ ਜਬੀ ਤੋਹ ਨਾ ਹੂਆ ॥
ਤੇਜ ਸਮਾਨ ਹੋਇ ਨ ਬੀਆ ॥ ੩੨ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਤਕ ਆਪ ਖ਼ੁਦੀ ਮੇਂ ਨਾ ਆਵੇਂਗੇ, ਆਪ ਕੇ ਤੇਜ਼ ਕੇ ਸਮਾਨ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਨ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਮੋਹ ਨ ਭੈ, ਇਹ ਬਚਨ ਉਚਾਰੀ ॥
ਦੋਇ ਰਾਖੇ ਦੀਨੇ ਗੁਰ, ਧਾਰੀ ॥

ਅਰਥ–ਮੈਂ ਆਪ ਕੋ ਯਿਹ ਬਾਤ ਬਗ਼ੈਰ ਡਰ ਕੇ ਕਹਤਾ ਹੂੰ ॥ ਮੈਂ ਨੇ ਦੋ ਬੜੀ ਬਾਤੇਂ ਆਪ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਨੇ ਰਖ ਦੀ ਹੈਂ ਅਰ ਇਨ ਕੋ ਧਾਰਨਾ ਅਬ ਆਪ ਕਾ ਕਾਮ ਹੈ (ਕਿਉਂਕਿ ਯਿਹ ਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਬਚਨ ਹੈਂ)

ਮੂਲ–ਭਲਾ ਤਿਹਨ, ਦੋਇ ਸਮਝਾਵਾ ॥
ਲੂਟ ਨਗਰ, ਬਗਰ, ਮੁਹ ਭਾਵਾ ॥ ੩੩ ॥

ਅਰਥ–ਇਸ ਮੇਂ ਆਪ ਕਾ ਹੀ ਭਲਾ ਹੋਗਾ, ਮੈਂ ਨੇ ਆਪ ਕੋ ਸਮਝਾ ਦੀਆ ਹੈ ॥ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਅਰ ਕਸਬੋਂ ਮੇਂ ਲੂਟ ਮਚਾਨਾ ਯਿਹ ਮੁਝੇ ਅਰ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ ਕੋ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥੫੭॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਅਠਵੰਜਵੀਂ

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ–ਬੰਦਾ ਬਖਸ਼ੀ ਖਾਲਸਾ, ਚਲਾ ਤੇਜ ਦਿਖਰਾਇ ॥
ਜੁਰੀ ਫੌਜ ਸਤ ਸਹੰਸ੍ਰ, ਫੁਨਿ ਲਖ ਲਾਖ ਅਠ ਆਇ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਕੋ ਖ਼ਾਲਸਈ ਸ਼ਕਤੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ, ਤਬ ਵੁਹ ਅਪਣਾ ਤੇਜ਼ ਦਿਖਲਾਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਸੇ ਪੰਜਾਬ ਕੀ ਓਰ ਰਵਾਨਾ ਹੂਆ ॥ ਉਪ੍ਰੰਤ ਹੁਕਮ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਐਸਾ ਹੂਆ ਕਿ ਸਾਤ ਹਜ਼ਾਰ ਫ਼ੌਜ ਸੇ ਬੜ੍ਹਤੇ ਬੜ੍ਹਤੇ ਆਠ ਲਾਖ ਤਕ ਲਖੀ ਗਈ (ਦੇਖੀ ਗਈ) ॥

ਮੂਲ–ਦਬਕਾ ਸ਼ਾਹ ਦਿੱਲੀ ਪੜਾ, ਤੁਰਕ ਪਛਾੜੀ ਲੀਨ ॥
ਜੰਗਲ ਲੂਟ, ਕੁਰ ਲੂਟ ਕੇ, ਲੁਟੀ ਪਵਾਧੀ ਦੀਨ ॥੨॥

ਅਰਥ–ਦਿੱਲੀ ਕੇ ਬਾਦਿਸ਼ਾਹ ਪਰ ਰੁਹਬੋ ਦਾਬ ਪੜਾ ਅਰ ਤੁਰਕ ਉਨ ਕਾ ਬਰਤਾਉ ਦੇਖਣੇ ਕੇ ਲੀਏ ਪੀਛੇ ਪੀਛੇ ਬਾਦਿਸ਼ਾਹ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਸੇ ਛੋੜੇ ਗਏ ॥

ਨੋਟ–ਮਾਲਵੇ ਕੇ ਤੀਨ ਇਲਾਕੇ ਹੈਂ :–(੧) ਜੰਗਲ । (੨) ਪਵਾਹਦ । (੩) ਢਾਇਆ । ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਪਵਾਹਦ ਕੇ ਕੁਲ ਇਲਾਕੋਂ ਕੋ ਲੂਟ ਲੀਆ ॥

ਮੂਲ–ਸ਼ਹਰ ਸਢੌਰਾ ਮਾਰਾ ਤੁਰਕਨ, ਪਰਬਤ ਲੂਟੀ ਕਾਂਚ ॥

ਲੁਟੀ ਸਿਰੰਦੀ ਖਾਕ ਕਰਿ, ਚਲੇ ਤੇਜ ਸੌ ਬਾਂਛ ॥੩॥

ਅਰਥ—ਸ਼ਹਿਰ ਸਢੌਰਾ ਕੇ ਤੁਰਕੋਂ ਕੋ ਕਤਲ ਕੀਆ ਅਰ ਕੱਚੇ (ਵਹਦਾ ਫ਼ਰਾਮੋਸ਼) ਝੂਠੇ ਦਗ਼ਾਬਾਜ਼ ਪਹਾੜੀਓਂ ਕੋ ਲੂਟਾ ॥ ਸ਼ਹਿਰ ਸਿਰਹਿੰਦ ਕੋ ਲੂਟਾ ਅਰ ਗਰਦ ਮੇਂ ਮਿਲਾ ਦੀਆ ਅਰ ਉਸ ਕੀ ਈਂਟ ਈਂਟ ਬਜਾ ਦੀ ਅਰ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਤੇਜੀ ਕੇ ਸਾਥ ਆਗੇ ਬੜ੍ਹੇ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ—ਸਤਲੁਦ੍ਰ ਢਿਗ ਸ਼ਹਰ ਬਜਾਰਾ ॥
ਲੂਟ ਕੂਟ ਆਇ ਲੁਦਵਣ ਮਾਰਾ ॥

ਅਰਥ—ਦਰਯਾਇ ਸਤਿਲੁਜ ਕੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਥੇ, ਉਨ ਕੋ ਭੀ ਲੂਟ ਘਸੂਟ ਕੀਆ ਅਰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਕੋ ਭੀ ਆ ਕਰ ਦਰਹਮ ਬਰਹਮ ਕੀਆ ॥

ਮੂਲ—ਮਾਝਾ ਦੜਪਣ ਲੂਟੀ ਦਖਣੀ ॥
ਕਲ ਮਲ ਲੋਗ, ਜਤਨ ਕੀ ਰਖਣੀ ॥੪॥

ਅਰਥ—ਮਾਝਾ, ਦੜਪ, ਦਖਣ ਕੋ ਲੂਟਾ, ਲੋਗ ਕਲੇਸ਼ ਮੇਂ ਹੂਏ ਅਰ ਉਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਅਪਣੇ ਆਪ ਕੋ ਬਚਾਨੇ ਕੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕੀ ॥

ਮੂਲ—ਪੂਰ ਗੁਰਦਾਸ, ਲੂਟ ਕਰ, ਧਾਇ ॥
ਬਡੋ ਜੁਧ, ਹਮ ਭੀਤਰ ਆਏ ॥

ਅਰਥ—ਗੁਰਦਾਸ ਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕੋ ਲੂਟਾ ਅਰ ਫਿਰ ਆਗੇ ਬੜ੍ਹੇ ॥ ਬੜਾ ਜੁਧ ਹੂਆ, ਜਿਸ ਕੀ ਲਪੇਟ ਮੇਂ ਹਮ ਭੀ ਆਏ ॥

ਨੋਟ—ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਹਮ ਭੀ

ਅਬ ਇਸ ਜ਼ੁਮਰੇ ਮੇਂ ਆਏ ਅਰਥਾਤ ਹਮ ਪਰ ਭੀ ਯੌਰਸ਼ (ਹਮਲਾ) ਹੂਆ ॥

ਮੂਲ—ਮਿਲੇ ਲੋਗ ਸਿਖਨ ਬਤਲਾਵਾ ॥
ਬਖਸ਼ੀ ਗੁਰਆਈ ਸਿਖ ਰਾਵਾ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਕੋ ਲੋਗ ਮਿਲੇ ਅਰ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਉਨਕੋ ਇਸ ਬਾਤ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਆਗਾਹ ਕੀਆ, ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ ਕੋ ਮੰਜੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਅਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਭੀ ਅਭੀ ਦਖਣ ਦੇਸ਼ ਸੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਸੇ ਹੋ ਕਰ ਆਏ ਹੈਨ ॥

ਮੂਲ—ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਕਰਾ ਦੀਦਾਰੀ ॥
ਅਪਨਾ ਰੀਤ ਫੁਰੀ ਗੁਰ ਕਾਰੀ ॥
ਭਈ ਸਪਰਧਾ ਖਾਲਸੇ ਸੰਗਾ ॥
ਗੁਰਆਈ ਚਹਿ ਸਭਹਨ ਸੰਗਾ ॥ ੬ ॥

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ (ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ) ਦੀਦਾਰ ਕੀਆ ਅਰ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਕੇ ਦਿਲ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਬਣਨੇ ਕੀ ਅਰ ਗੁਰੂ ਕਹਲਾਨੇ ਕੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੂਈ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਦ ਖ਼ਾਲਸੇ ਜੀ ਨੇ ਐਸੇ ਸੁਣਾ ਤੋ ਦੋਨੋਂ ਕੇ ਦਰਮਿਆਨ ਲੜਾਈ ਹੂਈ ॥ (ਤੱਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਅਰ ਬੰਧਈ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਿਚ) ॥ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਆਪ ਸਭ ਕੇ ਗੁਰੂ ਬਣਨਾ ਚਾਹਿਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਤਬੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਬਯੋਂਤ ਬਨਾਵਾ ॥
ਕਾਲੇ ਬਸਨ ਮਦ, ਆਮਿਖ ਭਾਵਾ ॥

ਅਰਥ—ਤਬ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਸੋਚਾ ॥ ਕਾਲੇ ਕਪੜੇ ਵਿਚ ਮਾਸ ਬਾਂਧਾ ਅਰ ਉਸਕੇ ਪਾਸ ਭੇਜਾ (ਕਿ ਆਯਾ ਵੁਹ ਇਸਕੋ ਪਸਿੰਦ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਯਾ ਕਿ ਨਹੀਂ) ॥

ਮੂਲ—ਵੁਹ ਚਾਹਿ ਧਰਮ ਆਪਨ ਬੈਸਨੋ ॥
ਚਹੈ ਖਾਲਸਾ ਆਪ ਨਾਲ ਹਸਨੋ ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ—ਵੁਹ ਅਪਨਾ ਵੈਸ਼ਨੋ ਧਰਮ ਚਾਹਤਾ ਥਾ ਅਰ ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਉਨ ਸੇ ਮਖੌਲ ਕੀਆ ਚਾਹਿਤਾ ਥਾ ॥

ਮੂਲ—ਭਈ ਫ਼ਰਿਆਦ, ਦਖਨ ਕੇ ਦੇਸਾ ॥
ਸਿਖ ਪੁਕਾਰੇਂ, ਸਿਰ ਇਕੇ ਭੇਸਾ ॥
ਬਚਨ ਹੂਆ, ਰਹਿ ਖਾਲਸਾ ਊਹਾਂ ॥
ਉਸਹਿ ਬੁਲਾਇਓ, ਗਇਓ ਨ ਤਹਾਂ ॥ ੮ ॥

ਅਰਥ—ਦਖਨ ਮੇਂ ਜਾ ਕਰ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਫ਼ਰਿਆਦ ਕੀ ਅਰ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਪੁਕਾਰਾ ਕਿ ਹਮ ਚਾਹਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਤਮਾਮ ਭੇਖੋਂ ਕੇ ਏਕ ਹੀ ਸਰਦਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਹੋਵੇਂ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵਹਾਂ ਹੀ ਰਹੇ, ਹਮ ਉਸੇ ਬੁਲਾਤੇ ਹੈਂ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਕੋ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਨੇ ਕੋ ਕਹਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਬੰਦਾ ਵਾਪਸ ਨਾ ਗਿਆ ॥

ਮੂਲ—ਰਾਤ ਭਾਗਾ, ਮੁਰ ਗਈ ਸੰਗਿਤ ॥
ਸਿੰਧ ਸੰਗਤ ਨੈ ਕਾਢੀ ਰੰਗਤ ॥
ਭਾਗਤਿ ਸਿੰਧ ਪਾਰ ਜਹਾਂ ਰਹਾਂ ॥
ਵਣਜਾਰੇ, ਤੁਰਕਨ ਸੋਂ ਕਹਾ ॥ ੯ ॥

ਅਰਥ—ਰਾਤ ਕੋ ਭਾਗ ਗਿਆ, ਸੰਗਤ ਵਾਪਸ ਚਲੀ ਗਈ ਅਰ ਸਿੰਧ ਸੰਗਤ ਨੇ ਅਜਬ ਰੰਗ ਦਿਖਲਾਇਆ ॥ ਬੰਦਾ ਭਾਗ ਕਰ ਸਿੰਧ ਕੇ ਪਾਰ ਜਾ ਰਹਾ ॥ ਇਕ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਆਦਮੀ ਨੇ ਤੁਰਕੋਂ ਕੋ ਖ਼ਬਰ ਦੀ ॥

॥ ਦੋਹਿਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਗੁਰੂ ਖਜਾਨਾ ਲੇ ਗਇਆ, ਸੱਤਾ ਦੀਨੀ ਖੋਇ ॥
ਲੂਟਾ ਤਾਹਿ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਸਭ,
ਮਹਾ ਜੁਧ ਮੈਂ ਸੋਇ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਕਲਗੀ ਧਰ ਜੀ ਨੇ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਛੋਰ ਲੀਆ ਹੈ, ਅਰ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਕੀ ਸਭ ਤਾਕਤ ਕੋ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦੀਆ ਹੈ ॥ ਜਦ ਸਾਰੀ ਕਰਾਮਾਤ ਖੋਈ ਗਈ ਹੈ ਤਬ ਵੁਹ ਸਤਯਾ ਹੀਨ ਹੋ ਕਰ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਮਾਰਾ ਗਿਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਪੋਤਾ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਰਹਾ, ਲੁਕਾ ਪਹਾੜੀਂ ਜਾਇ ॥
ਜਗਾ ਖਾਲਸਾ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਾਇ,
ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਪਾਇ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ—ਉਸ ਕਾ ਪੋਤਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਰਹਾ, ਜੋ ਕਿ ਪਹਾੜ ਮੇਂ ਜਾ ਕਰ ਛੁਪ ਗਇਆ ॥ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਾ ਕਰ ਜਾਗਾ ਅਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੂਈ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ—ਹਮ ਦੇਖਤ ਖਾਲਸਾ ਉਠਾ ॥
ਤੁਰਕ ਤੇਜ ਦੂਰ ਸਗਲਾ ਮੁਠਾ ॥

ਅਰਥ—ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਹਮ ਨੇ

ਦੇਖਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮਾਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਫਿਰ ਉਠਾ॥ ਅਸਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕੌਤਕ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਤੁਰਕੋਂ ਕਾ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੂਰ ਹੂਆ ਅਰ ਸਾਰੇ ਕਾ ਸਾਰਾ ਲੂਟਾ ਗਇਆ ॥

ਮੂਲ—ਨੰਦ ਸਿੰਘ, ਗ਼ਰਜਾ ਸਿੰਘ ਆਦੀ ॥
ਪੰਥ ਲਾਜ ਸਭਹਨ ਮਿਲਿ ਸਾਜੀ ॥ ੧੨ ॥

ਅਰਥ-ਇਨ ਸਿੰਘੋਂ ਨੇ ਪੰਥ ਕੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਕੋ ਕਾਇਮ ਰਖਾ ॥

ਮੂਲ—ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰਾ ॥
ਸਿੰਘ, ਮਦਨ ਸਿੰਘ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪੂਰਾ ॥
ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ॥
ਚੋਲਾ ਸਿੰਘ, ਸਜਣ ਸਿੰਘ ॥ ੧੩ ॥

ਅਰਥ—ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ ॥

ਮੂਲ—ਮਾਰੇ ਮਾਰ ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ॥
ਆਵਾ ਨਾਦਰ ਮੁਗਲੋ ਤੀਤੇ ॥
ਤਾਂ ਪੀਛੇ ਸੁੰਞੀ ਭੂ ਹੋਈ ॥
ਮਾਲਕ ਹਮ ਕੋ ਦਿਖੈ ਨ ਕੋਈ ॥ ੧੪ ॥

ਅਰਥ—ਇਸ ਦੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਹੇਠਲੀ ਉਤੇ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ, ਅਰ ਨਾਦਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਭੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਆਯਾ, (ਜਿਸ ਨੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਰਜ ਕੇ ਲੁਟਿਆ) ॥ ਪੈਰੋ ਪੈਰ ਦੇਸ਼ ਵੀਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਅਰ ਮੁਲਕ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨ ਰਿਹਾ ॥

ਮੂਲ—ਯਾਂ ਬਿਧ ਕਥਾ ਨੈਨ ਭਰ ਦੇਖੀ ॥

ਸਭ ਜਾਨੈ, ਗੁਰ ਬਚਨ ਬਿਸੇਖੀ ॥

ਅਰਥ—ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਖੇਲ ਅਸਾਂ ਅਪਣੀ ਅਖੀਂ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੀ ਉਸ ਭਵਿਖਤ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਯਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਹਾਲ ਸਾਖੀ ਨੰਬਰ ੧੫ ਵਿਚ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ॥ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਉਸ ਵਕਤ ਕਹਿ ਉਠੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈਨ; ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈਨ॥

ਮੂਲ—ਸਤਿਗੁਰ ਕਥਾ ਮੁਖਨ ਜੋ ਭਾਖੀ ॥
ਸੁਣੋ [illegible]ਖ ਮਤਿ ਉਜਲ, ਕਾਂਖੀ ॥ ੧੫ ॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਸੇ ਜੋ ਕਥਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀ ਹੈ, ਉਜਲ ਮਤ (ਬੁਧੀਮਾਨ) ਅਤੇ ਚਾਹਵਾਨ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਉਹ ਕਥਾ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣੋ॥

ਮੂਲ—ਏਕ ਬੇਰ, ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਝ ਕਹਾ ॥
ਸਹਜ ਭਾਇ ਹੋ ਨਿਕਟੇ ਰਹਾ ॥

ਅਰਥ—ਇਕ ਵੇਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਦ ਕਿ ਦਾਸ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਪਾਸ ਹੀ ਬੈਠਾ ਥਾ॥

ਮੂਲ—ਪੂਛ੍ਹਾ, ਤਬ ਸਾਖਾ ਗੁਰ ਭਾਖੀ ॥
ਸੁਣੋ ਸਿਖ, ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਖ ਆਖੀ ॥ ੧੬ ॥

ਅਰਥ—ਮੇਰੀ ਬਿਨਤੀ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਕਥਨ ਕੀਆ, ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖੋ ਸੁਣੋ ॥ ਜੋ ਕੁਛ ਦਾਸ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਲਗਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਹ ਹੁਕਮ ਹਨ ਅਤੇ ਦਰਗਾਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਝਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਖਸਮ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾਸ ਪਰ ਆਸ਼ਕਾਰਾ ਹੂਈ ॥

ਇਹ ਭਵਿਖਤ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਕੁਛ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕੁਛ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸੀ ਵਰਤਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ॥ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਭ ਦੀ ਵਾਰੀ ਔਂਦੀ ਹੈ ॥ ਦਰਗਾਹੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣੇ ਪਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਦੇ ਉਵਾਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਸਤਯ ਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਧਕੋ ਧਕੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ॥ ਇਹ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਉਛਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਥੋੜਾ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਗਟਤਾਈ ਵਿਚ ਔਂਦਾ ਹੈ॥ "ਲੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓ"

॥ ਦੋਹਿਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਐਸੀ ਕਲ ਮਹਿ ਹੋਇਗੀ, ਸਿਦਕੀ ਰਹੈ ਨ ਕੋਇ॥
ਸਿਖਨ ਪੂਛਾ, ਕਿਉ ਨਿਬੈ, ਪੰਥ ਤੁਮਾਰਾ ਸੋਇ ॥੧੭॥

ਅਰਥ—ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਐਸਾ ਵਕਤ ਆਏਗਾ ਕਿ ਸਿਦਕੀ ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਕੋਈ ਰਹਿ ਜਾਏਂਗੇ॥ ਤਬ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਪੂਛਾ ਕਿ ਆਪ ਕੇ ਪੰਥ ਕੀ ਸ਼ੁਹਰਤ ਅਰ ਨਾਮਵਰੀ ਕੈਸੇ ਰਹੇਗੀ ਅਰ ਫਿਰ ਪੰਥ ਕਾ ਕਿਆ ਹਾਲ ਹੋਗਾ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ–ਬੋਲੈ, ਸਿਖ ਜੀਤ ਪੰਜਾਬਾ ॥
ਪੀਛੇ ਜੇਲਮ ਨੱਕਾ ਬਾਗਾ ॥

ਅਰਥ–ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੂਆ, ਕਿ ਸਿਖ ਪੰਜਾਬ ਕੋ ਜੀਤ ਕਰ ਇਸ ਕੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਵੁਹ ਜੇਹਲਮ ਕੇ ਬਾਰਡਰ (ਹਦ ਬੰਦੀ) ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਕੋ ਫ਼ਤਹ ਕਰੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਦੁਆਬਾ ਸਤਲੁਦ੍ਰ ਕੀ ਪਾਰਾ ॥
ਮਾਲਵਾ ਜੀਤ ਜੰਗਲ ਪਗ ਧਾਰਾ ॥

ਅਰਥ–ਇਸ ਤਰਫ਼ ਦਰਯਾਇ ਸਤਿਲੁਜ ਕੇ ਪਾਰ ਦੁਆਬਾ ਕੋ ਜੀਤੇਂਗੇ ਅਰ ਮਾਲਵੇ ਕੋ ਫ਼ਤਹ ਕਰਕੇ ਜੰਗਲ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਮੇਂ ਕਦਮ ਰਖੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਕੁਰਖੇਤ੍ਰ, ਪਰਬਤ ਕੁਛ, ਦਾਬ ॥
ਸੰਬਤ ਬੀਤੇ ਅਠ ਦਸ ਸਾਠ ॥

ਅਰਥ–ਕੁਰਛੇਤ੍ਰ, ਕੁਛ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਾ ਅਰ ਮੇਨ ਦੁਆਬ ਕਾ ਇਲਾਕਾ ਭੀ ਫ਼ਤਹ ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਜਬ ਸੰਮਤ ੨੦੭੮ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਆਵੇਗਾ ਤਬ............... (ਅਗਲੀ ਤੁਕ ਪੜ੍ਹੋਂ) ॥

ਮੂਲ–ਪੂਰਬ, ਸਾਧੇ ਈਸੇ ਖਾਦਮ ॥
ਇਤ ਤੇ ਸਿੰਘ ਲੂਟਹਿ ਸਭ ਖਾਦਰ ॥

ਅਰਥ–ਹਜ਼ਰਤ ਈਸੇ ਕੀ ਉੱਮਤ ਕੋ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋਂ ਕੋ), ਜੋ ਕਿ ਪੂਰਬ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਸੇ ਆਏ ਹੈਂ, ਸਾਧੇਂਗੇ (ਫ਼ਤਹ) ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਸਿੰਘ ਖਾੜੀਓਂ ਅਰ ਸਮੁੰਦ੍ਰੋਂ ਕੋ ਲੂਟੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਅੰਤਰ ਬੇਦ ਲੀਕੋ ਮਰਦ ॥
ਤਾਂ ਲਗ ਦਿੱਲੀ ਬੈਠੇ ਮਰਦ ॥

ਅਰਥ—ਵੁਹ ਮਰਦ ਜਿਸ ਕੇ ਅੰਦਰ ਬੇਦ ਕੀ ਲਕੀਰ ਮਾਤ੍ਰ ਭਾਵਨਾ ਹੋਗੀ ਅਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਧਰਮ ਹੋਗਾ ਅਰ ਪੰਡਤ ਹੋਗਾ (ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਜੀ ਕੀ ਬਾਬਤ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ), ਵੁਹ ਉਸ ਵਕਤ ਤਕ ਜਬ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਦਿੱਲੀ ਮੇਂ ਹੀ ਰਾਜ ਸਾਜ਼ ਕੋ ਚਲਾਇਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਸੋ ਸਭ ਮਿਲ ਕੇ, ਮੇਰੇ ਪੰਥ ॥
ਧਸੈ ਮੰਤ੍ਰ, ਸੋ ਮੁਝ, ਸੁਤ ਸੰਥ ॥

ਅਰਥ—ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਜੀ ਨਹਿਰੂ ਅਰ ਉਨ ਕੀ ਕੌਂਸਲ ਮਿਲ ਕਰ ਮੇਰੇ ਪੰਥ ਕੇ ਸਾਥ (ਜੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਂਗੇ) ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰੇਂਗੇ ॥ (ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲ ਕੋਈ ਕਤੱਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ) ॥

ਮੂਲ—ਯਾ ਬਿਧ ਪੰਥ ਦੁਖੀ ਹੋਇ ਝੂਰੇ ॥
ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੈਸੀ ਕਰੈ ॥

ਅਰਥ—ਇਸ ਤਰਹ ਸਾਰਾ ਪੰਥ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕਰ ਝੂਰੇਗਾ ॥ ਦੇਖੀਏ, ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੈਸੇ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਚਿਤਵਤੀ ਹੀ ਐਸੀ ਹੋਇ ਜਾਵੈ ॥
ਨਿਬੈ ਸਾਤ ਸਾਲ ਵਿਗ ਆਵੈ ॥

ਅਰਥ—ਇਸ ਬਾਤ ਕੋ ਸੋਚਤੇ ਸੋਚਤੇ ਸਾਤ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥ ਨਿਬ੍ਹਨਾ-ਗੁਜ਼ਰਨਾ, ਅਰ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕੋ ਇਤਨੀ ਮੁੱਦਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ॥ ਅਰਥਾਤ ਕਾਂਗ੍ਰਸ ਕਾ

ਰਾਜ ਜਿਨ ਕੇ ਵਜ਼ੀਰ ਅਹਜ਼ਮ ਪੰਡਤ ਜੀ ਹੋਂਗੇ
ਅਰ ਜੋ ਵੇਦ ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਲਕੀਰ ਮਾਤਰ ਭਗਤ ਹੈਂ)
੧੯੪੭+੭ = ੧੯੫੪ ਤਕ ਚਲਤੇ ਚਲਤੇ........
(ਅਗਲੀ ਪੰਗਤੀ ਪੜ੍ਹੋ) ॥

ਮੂਲ—ਦੋਇ ਸਾਲ ਫਿਰ ਤਾਂਮੈ ਮਿਲੈਂ ॥
ਰੌਲੀ ਪਰੈ, ਦੇਸ ਸਭ ਰੁਲੈਂ ॥

ਅਰਥ—ਦੋ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰਨੇ ਕੇ ਉਪਰੰਤ ਸ਼ੋਰਸ਼ ਹੋਣੇ ਕਾ ਇਹਤਮਾਦ ਹੈ ॥ ਕਹਾਂ ? ਕਹਾਂ ? ਸਰਬ ਮੁਲਕੋਂ ਮੇਂ ਸ਼ੋਰਸ਼ ਬਰਪਾ ਹੋਗੀ ਅਰ ਬਰਬਾਦੀ ਅਤੇ ਰੁਲਨੇ ਕੇ ਸਾਮਾਨ ਬਣੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਨਿਠੋ ਰਖਕ ਦੇਸਨ ਕੋ ਦੂਲੋ ॥
ਸਭ ਰਾਜਨ ਕੋ ਪੁਟ ਦੋਇ ਮੂਲੋਂ ॥੨੩॥

ਅਰਥ—ਏਕ ਲਾੜਾ (ਦੂਲਾ) ਦੇਸ਼ੋਂ ਕਾ ਨਿਗਾਹਬਾਨ (ਰਾਖਾ) ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਗਾ ਅਰ ਵੁਹ ਸਰਬ ਰਾਜੋਂ ਕੋ ਜੜ ਸੇ ਉਖੇੜ ਦੇਗਾ ਅਰਥਾਤ ਸਰਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਯੋਂ ਕੋ ਨੀਚਾ ਦਿਖਾਇਗਾ ॥

॥ ਦੋਹਿਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਤਬ ਸਭ ਲੋਗਨ ਦੁਖ ਹੂਏ, ਮਰੇ, ਦਗੇ ਸਭ ਦੇਸ਼ ॥
ਈਸੇ ਸੰਗਤ ਸਤ, ਮਮ ਸੰਗਤ ਪੀਛੇ ਕੇਸ ॥੨੪॥

ਅਰਥ—ਉਸ ਵਕਤ ਲੋਗੋਂ ਕੋ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਹੋਗਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਯਿਹ ਦੁਖ ਉਨ ਕੋ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਤਮਾਮ ਦੁਨੀਆਂ ਦਗ਼ੇਬਾਜ਼ੀ ਮੇਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੈ ॥ ਈਸੇ ਕੀ ਉਮਤ ਕਾ ਰਾਜ ਪਹਿਲੇ ਹੋਣਾ ਸਤਿ ਹੈ ਅਰਥਾਤ

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋਂ ਕਾ ਰਾਜ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਮੇਰੀ ਸੰਗਤ ਰਾਜ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਕਿ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਹੋਗੀ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ—ਮੇਰੀ ਰੀਸ ਕਰੇਂਗੇ ਮੌਨ ॥
ਤਾਂ ਹਮ ਸਿਖ਼ਨ ਭੇਜੇਂ ਭੌਨ ॥

ਅਰਥ—ਜਦ ਫ਼ਰੰਗੀ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼) ਮੇਰੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰੇਂਗੇ (ਬਰਾਬਰੀ ਉਸ ਵਕਤ ਹੋ ਗਈ ਥੀ, ਜਦ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪੈਲੇਸ (ਸ਼ਾਹੀ ਮਹਲ) ਬਨਾਉਣ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਰਕਾਬ ਗੰਜ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੀ ਦੀਵਾਰ ਕੋ ਗ੍ਰਾਯਾ ਥਾ ਅਰ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਾ ੧੯੧੩ ਈਸਵੀ ਕਾ ਥਾ) ॥ ਤਦ ਅਸੀਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਸਿੰਘੋ ਕੋ ਖੜਾ ਕਰੇਂਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਕਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏ ਅਰ ਹੋਤੇ ਹੋਤੇ ੩੪ ਸਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਰਹਾ, ਜਬ ਕਿ ੧੯੪੭ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਯੌਮੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੂਈ ॥

ਮੂਲ—ਏਕ ਅਕਾਲ ਚਹੂੰ ਦਿਸ਼ ਝੂਲੇ ॥
ਪਸਚਮ ਅਟਕ ਪਾਰ ਲੜ ਕੂਲੈ ॥

ਅਰਥ—ਵਕਤ ਆਵੇਗਾ ਜਦ ਕਿ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ ਹੀ ਝੂਲੇਗਾ ॥ ਅਰ ਸਭ ਲੋਗ ਏਕ ਕੀ ਹੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰੇਂਗੇ ਅਰ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਸਤਿਜੁਗ ਕਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਲਾਵੇਂਗੇ ॥

ਲੜ—ਲੜੀ, ਸਿਲਸਲਾ ॥ ਕੂਲ—ਦਰਯਾਇ ਅਟਕ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ਮਗ਼ਰਬ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਦਰਯਾਇ ਅਟਕ ਕੇ ਪਾਰ ਸਭ ਜਗਹ ਪਰ ਜਹਾਂ ਕਿ

ਮੁਸਲਮਾਨੋਂ ਕਾ ਦੌਰ ਦੌਰਾ ਹੈ ਅਰ ਹਕੂਮਤ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਵਹਾਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਕੀ ਹਕੂਮਤ ਹੋਗੀ (ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਹੋਗਾ ਪਰ ਖ਼ਾਲਸ ਹੋਗਾ, ਸੰਤ ਰੂਪ ਕੇ ਜਾਮੇਂ ਮੇਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਗਾ)॥ ਸਤਿਜੁਗ ਕਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੋਗਾ, ਸ਼ੇਰ ਅਰ ਗਾਇ ਏਕ ਘਾਟਿ ਪਾਣੀ ਪੀਏਂਗੇ ਅਰ ਏਕ ਅਕਾਲ ਕਾ ਜਾਪ ਜਪਾ ਜਾਵੇਗਾ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ—ਐਸਾ ਫਤਹ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੋਗਾ ?

ਉੱਤ੍ਰ—॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਏਕ ਸਹਾਈ ਤੂਲੜਾ, ਮੂਲਾ ਗੁਰ ਕਾ ਸਿਖ॥
ਭੇਸ ਹਿੰਦੂ, ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਕਾ, ਦੇਸਨ ਜੀਤੇ, ਪਿਖ॥

ਅਰਥ—ਏਕ ਮੂਲਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਖ ਹੋਗਾ, ਜਿਸ ਕੋ ਯਿਹ ਡੀਊਟੀ ਦੀ ਜਾਵੇਗੀ॥ ਅਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਤਾਕਤ ਸੌਂਪੀ ਜਾਏਗੀ॥ ਉਹ ਭਾਈ 'ਮੂਲਾ ਜੀ' ਹਿੰਦੂ ਸਰੂਪ ਮੇਂ ਹੋਂਗੇ ਲੇਕਨ ਸਹਿਜ ਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਖ ਹੋਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਟਕ ਕੇ ਪਾਰ ਕੇ ਦੇਸ਼ੋਂ ਕੋ ਜੀਤੇਗਾ॥ ਇਸ ਬਚਨ ਕੋ ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਨੇਗੀ ਅਰ ਦੇਖੇਗੀ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ॥ ੫੮॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ॥

ਸਾਖੀ ਉਨਾਠਵੀਂ

(ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ)

ਮੂਲ–ਏਕ ਬੇਰ ਕੇਸ ਗੜ ਥੇ ॥
ਤਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠੇ ਥੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਸਾਥ ॥

ਅਰਥ–ਇਕ ਵੇਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਨਿਮਗਨ ਹੂਏ ਹੂਏ, ਕੇਸ ਗੜ੍ਹ ਬ੍ਰਾਜਮਾਨ ਥੇ ॥

ਮੂਲ–ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੂਆ,
ਹਮ ਸੋ ਜੋ ਪੂਛਨਾ ਸੋ ਨੰਦ ਲਾਲ ਬਤਾਵੈਗਾ ॥

ਅਰਥ–ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਕਿ ਜੋ ਭੀ ਆਪ ਪੂਛਨਾ ਚਾਹੇਂ, ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਸੇ ਪੂਛੇਂ, ਵੁਹ ਆਪ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਂ ਕਾ ਉਤਰ ਦੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਤਾਂ ਨੰਦ ਲਾਲ ਅਖਾੜਾ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਕਾ ਇਕੱਠਾ ਕੀਆ, ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਲਿਖਾਰੀ ਅਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰ ਬੁਲਾਇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ॥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰਿਆ ਕਰੈ ॥

ਅਰਥ–ਤਦ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਸਭਾ ਲਗਵਾਈ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਅਤੇ ਕਵੀਜਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ॥ ਇਹ ਸਭ ਕੁਛ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸੀ ॥

ਮੂਲ—ਵਰਸ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕ੍ਰੋਧਵੰਤ ਰਹੇ ਥੇ,
ਕੇਸ ਧਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਪਾਹੁਲ ਦੇਕੇ ॥

ਅਰਥ—ਇਕ ਸਾਲ ਤਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮਸਤਾਨੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਮਸਤੀ ਦੇ ਕਈ ਕੌਤਕ ਕਰਦੇ ਸਨ ॥ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕ੍ਰੋਧ ਆਤੁਰ ਹਨ ॥ ਇਹ ਸਾਰੀ ਖੇਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਹੋਈ ਸੀ ॥

ਮੂਲ—ਲਈ ਪਾਹੁਲ, ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਵਰਣਾ ਕੀ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਗਈ ॥

ਅਰਥ—ਜਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਇਆ, ਤਦ ਵਰਣ ਆਸ਼੍ਰਮ ਵਾਲੇ ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਮਜ਼ਬੀ ਜਨੂਨੀ ਸਨ ਅਤੇ ਲਕੀਰ ਦੇ ਫ਼ਕੀਰ ਸਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਇਹ [illegible] ਵੇਖ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਮਾਰਗ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਲਗੇ ਕਹਿਨ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿਰਰ ਹੂਆ,
ਜੋ ਜਨੇਊ ਉਤਾਰ ਕੇ ਝਾੜਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਰਾਇਆ ॥

ਅਰਥ—ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲਗੇ ਅਤੇ ਆਮ ਸ਼ੋਰ ਮਚ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਲੀਆ ਖੌਲੀਆ (ਪਾਗਲ ਪੁਨਾ) ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ॥ ਦੇਖੋ ਭਾਈ ਇਹ ਕੋਈ ਰਾਹ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਜਨੇਊ ਉਤਾਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਝਾੜੀਆਂ ਬੂਟੀਆਂ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਟੰਗੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ॥

ਮੂਲ—ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੂਆ, ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੰਗਤ ਝਾੜ ॥

ਅਰਥ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਝਾੜ, ਬੂਟੀਆਂ ਭੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੰਗਤ ਹੋਏਗੀ ॥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਕੇ ਸੜਿਆਂ

ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨੁਸ਼ਾ ਜਨਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਗਾ ॥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਜੂਨੀ ਕਟੀ ਜਾਇਗੀ ॥

ਮਾਨੁਸ਼ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦਾਨ ਮਿਲੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੂਨੀ ਕੱਟੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਦ ਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ ॥

ਨੋਟ—ਇਹ ਸਭ ਕੁਛ ੧੯੯੧ ਈਸਵੀ ਤਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦ ਕਿ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ ੨੦੪੯ ਹੋਇਗਾ ॥

ਇਸ ਸਾਖੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ

ਮੂਲ—ਏਕ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਾਂਹ, ਲੋਹਾ, ਤੇਲ ਦਾਨ ਕੀਆ ॥ ਦੀਆ ਅਰਦਾਸੀਏ ਨੂੰ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬ੍ਰਹਮਨਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦੇਹ ॥ ਸੌ ਮਣ ਲੋਹਾ, ਸੌ ਮਣ ਮਾਂਹ ਅਤੇ ਸੌ ਮਣ ਤੇਲ ॥

ਤਾਂ ਅਰਦਾਸੀਏ ਕਹਿਆ, ਹਜ਼ੂਰ, ਸਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ, ਬਾਮ੍ਹਣ ਨਹੀਂ ਲੇਤੇ ॥ ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੂਆ, ਅਰਦਾਸੀਏ ਕੋ, ਕਿਆ ਕਹਤੇ ਹੈਨ ॥ ਤਾਂ ਅਰਦਾਸੀਏ ਅਰਜ਼ ਕਰੀ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ, ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਤੁਮਾਰੀ ਤੁਮ ਹੀ ਜਾਣੋ ॥ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸੀਆ ਡਰ ਗਿਆ ॥ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਕਹਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ! ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਾਹੀਂ ਰਹਿਆ ॥ ਖੱਤ੍ਰੀ ਹੋਇਕੈ ਜੰਞੂ ਲਾਹਿ ਦੀਆ ਹੈ ॥ ਕੁਲ ਕੇ ਸੋਢੀ ਕਹਿਤੇ ਹੈਨ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਵਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹੈਨ ॥ ਤਾਂ ਸੁਣ ਕਰ ਬਚਨ ਹੂਆ, ਸਿੱਖਾ ! ਭਲੇ

ਕਰੋ (ਐਸਾ ਕਰੋ), ਅੰਗੂਠੀਆਂ, ਕੜੇ, ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਮਾਲਾ ਬਣਾਇ ਲਿਆਵੋ ॥

ਬਚਨ ਮਾਨ ਕੇ, ਤਿਵੈ ਹੀ ਕਰਵਾਇਕੇ, ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ—ਰਹਿਰਾਸ ਦੇ ਵੇਲੇ ਲੈ ਕੇ ਆਯਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਆਗੇ ਭੇਂਟ ਧਰੇ ॥

ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ :--

ਮੂਲ—"ਦਾਤਾ, ਭੁਗ਼ਤਾ, ਆਪ ਤੂੰ ॥
ਤੁਸ ਦੇਵਹਿ ਕਰਹਿ ਪਸਾਉ ॥"

ਅਰਥ—ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਸਭ ਪਾਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਹੋ ॥ ਤੁਸ = ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣਾ ॥ ਪਸਾਉ = ਦਾਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਦਾਤਾਂ ਵੰਡਦੇ ਹੋ ॥

ਮੂਲ—ਤੂੰ ਜਾਣੋਈ ਸਭ ਸੈ, ਦੇ ਲੈਸਹਿ ਜਿੰਦ ਕਵਾਉ ॥

ਅਰਥ—ਆਪ ਸਭ ਕੇ ਅੰਦਰ ਕੀ ਲਖਣੇ ਵਾਲੇ ਹੈਂ (ਜਾਨਨੇ ਵਾਲੇ ਹੈਂ) ॥ ਜਾਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਪਹਿਲੋਂ ਦੇਂਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਫੇਰ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹੋ (ਸਭ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮਾਰਨਾ) ॥

ਫੇਰ ਵੰਡ ਦਿੱਤੇ ॥

ਕੜੇ ਦੋ, ਛਾਪ ਇਕ, ਚਕਰ ਦੋ, ਜ਼ੰਜੀਰੀ ਇਕ, ਕਰਦ ਇਕ, ਇਹ ਸਰਬਤ ਨੂੰ ਵਰਤਾਇ ਦਿੱਤੇ ॥ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ ਲੈ ਲੀਤੇ ॥ ਤਾਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹੋਇਕੇ ਬਚਨ ਕੀਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ :—

"ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਗੁਰੂ"

ਖ਼ਾਲਸਾ ਹੋਵੈਗਾ, ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਕਾ ਤਾਣ ॥
ਖ਼ਾਲਸਾ ਹੋਵੈਗਾ, ਨਿਥਾਵਿਆਂ ਕਾ ਥਾਂਵ ॥

ਮੂਲ–ਬਚਨ ਹੂਆ, ਬ੍ਰਹਮਣ ਪਤਿ ਗ੍ਰਾਹੀ ॥

ਅਰਥ–ਬ੍ਰਹਮਣ ਇੱਜ਼ਤ ਕੇ ਗਾਹਕਿ ਅਰ ਮਾਨ, ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਭੁਖੇ ਹਨ ॥ —

ਮੂਲ–ਗੁਰੂ ਛੋਡਾ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਛੋਡੇ ॥

ਅਰਥ–ਇਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕੋ ਛੋੜ ਦੀਆ ਹੈ ॥ ਗੁਰੂ ਨੇ ਇਨ ਕੋ ਛੋੜ ਦੀਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਗੌੜਾ ਤੇ ਰੋੜਾ ॥

ਅਰਥ–ਗੌੜ ਬ੍ਰਹਮਣ ਸੇ ਰੋੜਾ (ਵੱਟਾ) ਹੂਆ ॥

ਮੂਲ–ਸਨੌੜੀ ਹੂਏ ਪਹੁੜੀ ॥

ਅਰਥ–ਸਨੌੜ ਬ੍ਰਹਮਣ ਲੂਲੇ ਹੂਏ ॥

ਮੂਲ–ਕਾਨ ਕੁਬਜ ਮਥਰਾ, ਉਠਾਵੈਂ ਸਿਖ ਸਾਥ ਗਾਤਾ ॥

ਅਰਥ–ਜਿਸ ਤਰਹ ਕਾਹਨ ਜੀ (ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ) ਮਥਰਾ ਮੇਂ ਕੁਬਜਾਂ ਕੋ ਉਠਾਯਾ ਥਾ, ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਇਸੀ ਤਰਹ ਆਪ ਕੇ ਸਰੀਰ ਕੋ ਉਠਾਣਾ ਥਾ ॥ ਗਾਤ = ਬਦਨ, ਸਰੀਰ ਕਾ ਅਰਥ ਹੈ ॥

ਦੇਖਕੇ ਕ੍ਰੋਧ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਰੋਹਤ ਨੇ, ਖੜੇ ਹੋਕੇ, ਹਥ ਜੋੜੇ॥

ਮੂਲ–ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੂਆ, ਸਾਰ ਸੁਤ ॥ ਖ਼ਾਲਸੇ ਕੀ ਜੁਗਤ ॥

ਅਰਥ–ਐ ਸਾਰ ਸੁਤ ਪੰਡਤ ਜੀ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਕੇ ਸਾਥ ਜੁੜਨਾ (ਮਿਲੇ ਰਹਿਨਾ) ॥

ਮੂਲ–ਰਹੋ ਕਾਹੂੰ ਭੇਸ ॥ ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਦਰਵੇਸ਼ ॥

ਅਰਥ–ਖਾਹ ਕਿਸੀ ਭੇਸ ਮੇਂ ਰਹੋ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ

ਕੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਰਹੋ॥

ਮੂਲ—ਤੁਮਾਰਾ ਹੋ ਬੰਸ ॥ ਸੰਭਲ ਪੁਰ ਵੰਸ਼ ॥
ਵਿਸ਼ਨ ਜਸ ਕੁਲ ਤੁਮਾਰੀ ॥ ਪੂਜਾ ਕੀ ਰਖਵਾਰੀ ॥
ਨਿਹ ਕਲੰਕ ਹੋਵੈ ॥ ਕੁਲ ਸਨਾਥ ਸੋਹੈ ॥

ਅਰਥ—ਆਪ ਕੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕੀ ਬੰਸ ਸੰਭਲਪੁਰ ਮੇਂ ਹੋਗੀ ॥ ਆਪ ਕੀ ਕੁਲ ਮੇਂ ਬਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ ਹੋਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਪੂਜਾ ਕੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰੇਗਾ। ਉਸ ਕਾ ਨਾਮ ਨਿਹ-ਕਲੰਕ ਹੋਗਾ ਅਰ ਆਪ ਕੀ ਕੁਲ (ਆਪ ਕਾ ਖਾਨਦਾਨ) ਸਫ਼ਲ ਹੋਗਾ ॥

ਨੋਟ—ਸਰਬੱਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰਫ਼ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਤੇ ਜੋ ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ ਯਾਂ ਨਿਹ ਲੰਕ ਅਵਤਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ ਉਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਵਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਹਤ ਦੀ ਕੁਲ ਵਿਚੋਂ ਹੋਵੇਗਾ ॥

ਸਾਖੀ ਨੂੰ ੬੧ ਸਫ਼ੇ ਵਿਚ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ :—

"ਸਹੰਸ ਅਠੱਤੀ ਕਲੂ ਗਤਿ ਹਰਿ ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ ॥
ਤਾਂ ਦਿਨ ਹਮ ਭੀ ਆਵਸੀ ਹੁਇ ਅਸਵ ਅਸਵਾਰ ॥"

ਤਾਂ ਸੋਢੀਆਂ ਹਥ ਜੋੜੇ ॥ ਬਚਨ ਹੂਆ :—

ਮੂਲ—ਮੇਰੀ ਗੁਰਆਈ ॥ ਜਿਨ ਕੇ ਮਨ ਭਾਈ ॥
ਵਧਹੁ ਕੁਲ ਤਹਿਕਾ ॥ ਮਮ ਪੰਥ ਕੇ ਨਾਹਿਕਾ ॥

ਅਰਥ—ਜਿਨ ਕੋ ਮੇਰੀ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਕੇ ਸਾਥ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਉਨ ਕੇ ਬੰਸ਼ ਮੇਂ ਵਾਧਾ ਹੋਗਾ ਅਰ ਮੇਰੇ ਪੰਥ ਕੇ ਵੁਹ ਮਾਲਕ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਮਾਨਹਿ ਮੁਝ ਸਮਾਨ ॥ ਬਸੀਅਹੁ ਮਮ ਧਾਮ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਜੋ ਖ਼ਾਲਸੇ ਕੋ ਮੇਰੇ ਬਰਾਬਰ ਮਾਨੇਗਾ, ਵੁਹ ਮੇਰੇ ਧਾਮ (ਸਚ ਖੰਡ) ਕਾ ਵਾਸੀ ਹੋਗਾ ॥ ਜਹਾਂ ਮੈਂ ਰਹੂੰਗਾ, ਵੁਹ ਵਹਾਂ ਰਹੇਂਗੇ ॥

ਤਬ ਡਰਕੇ ਖੱਤ੍ਰੀਆਂ ਆਏ ਹਥ ਜੋੜੇ, ਅਤੇ ਸ਼ਰਨ ਪੜੇ ॥ ਬਚਨ ਹੂਆ, ਮੇਰੇ ਪੰਥ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੋਗੇ, ਤਾਂ ਸੁਖੀ ਹੋਵੋਗੇ ॥ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਕੀ ਕਾਨ ਖ਼ਾਲਸੇ ਲਈ ॥ ਅਮੀਰੀ, ਵਜ਼ੀਰੀ, ਫ਼ਕੀਰੀ, ਤਤਬੀਰੀ, ਜ਼ਹੀਰੀ (ਮਦਦਗੀਰੀ), ਅਕਲ ਗੀਰੀ, ਦਾਨ ਕੀ ਦਹੀਰੀ (ਦਾਨ ਕੀ ਬਖਸ਼ਸ਼) ਬੰਦੂਕ ਤਰਗਸ਼ ਗੀਰੀ (ਬੰਦੂਕ, ਤੀਰੋ ਕਮਾਨ ਕਾ ਚਲਾਨਾ) ॥

ਰਾਜ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾਤ (ਰਾਜ ਕੀ ਸਲਾਹ ਵਾਲੀ ਬਖਸ਼ਸ਼), ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮੁਹਰ ਸਿੰਘ, ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ, ਮਾਨ ਸਿੰਘ, ਦਾਨ ਸਿੰਘ, ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਗੋਤ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀ ॥

ਇਤਨਾ ਕਹਿਕੇ ਉਠੇ, ਮੰਦਰ ਮੇਂ ਗਏ ॥ ਮਾਤਾ ਅਜੀਤੋ ਜੀ ਚਰਨੀ ਲਾਗੀ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਸਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ, ਬੇਟੇ ਕੀ ਕਰਨਗੇ, ਆਪ ਨੇ ਸਰਦਾਰੀ ਦਿਤੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ॥

ਤਾਂ ਹਸਕੇ ਬੋਲੇ, ਤੁਮ ਸੱਚਾ ਘਰੁ ਸਮਾਲੋ, ਸਭ ਤੁਮਾਰੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨੇਗੇ ॥ ਅਰਸ਼ ਕੀ ਸੂਦਾਰੀ ਤੇਰੇ ਕੁਟੰਬ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀ ॥ ਅਸੀਂ ਜਹਾਂ, ਤੁਮ ਤਹਾਂ ॥ ਏਹ ਕਹਿਕੇ ਸਮਾਧ ਲਗਾਈ ॥

ਮੱਥਾ ਟੇਕ, ਮੰਹਲ ਗਇਆ, ਵਾਕ ਮੰਨਿਆ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੫੯ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਸੱਠਵੀਂ

॥ ਦੋਹਿਰਾ ॥

ਮੂਲ–ਵਰਤਾਰਾ ਵਰਤੇ ਜਗਤ, ਸੁਨੋ ਸਿਖ ਚਿਤ ਲਾਇ ॥
ਸਤਿ, ਜੈਸੀ ਭਾਵਸੀ, ਤੈਸੀ ਚਲਸੀ ਵਾਇ ॥੧॥

ਅਰਥ–ਦੁਨੀਆਂ ਜਿਸ ਦੌਰ ਸੇ ਗੁਜ਼ਰੇਗੀ ਅਰ ਜੋ ਹਾਲਾਤ ਦੁਨੀਆਂ ਪਰ ਨਾਜ਼ਲ ਹੋਂਗੇ, ਸਿਖ ਸੰਗਤ ! ਉਨਕੋ ਦਿਲ ਲਗਾ ਕਰ ਸੁਣੋ ॥ ਜੈਸੀ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕੋ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਗੀ ਅਰ ਜਿਸ ਤਰਹ ਉਸ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੋਗਾ, ਉਸੀ ਤਰਹ ਕੀ ਹਵਾ ਚਲੇਗੀ (ਐਸਾ ਹੀ ਵਰਤਾਰਾ ਜਗਤ ਮੇਂ ਹੋਗਾ, ਅਰ ਵੈਸਾ ਹੀ ਜਗਤ ਕੋ ਸੁਖ ਅਰ ਦੁਖ ਕੋ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਪੜੇਗਾ) ॥

ਮੂਲ–ਏਕ ਬੇਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤਹਾਂ, ਸਭ ਦਿਵਾਨ ਚਉਫੇਰ ॥
ਬੋਲੇ ਦੇਖ ਕਰਿ ਖਾਲਸੇ, ਥੇ ਰਾਜੇ ਢਿਗ ਘੇਰ ॥੨॥

ਅਰਥ–ਇਕ ਦਿਨ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਕੇ ਦੀਵਾਨ ਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕੀਆ, ਜਦੋਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਭੀ ਵਹਾਂ ਥੇ ਅਰ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੋਂ ਕਾ ਗਰੋਹ ਭੀ ਪਾਸ ਹੀ ਥਾ ॥

ਤਬ ਉਸ ਬੇਰ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜਸਪਾਲੀ ਆਇਆ ॥
ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਰਜਪੂਤ ਭੀ ਥਾ ॥ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ

ਪੂਛਾ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਜੀ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਥੋੜਾ ਅਤੇ ਬੈਰੀ ਹਿੰਦੂ (ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ), ਮੁਸਲੇ ਬਹੁਤੇ, ਕੈਸੇ ਰਾਜ ਠਹਿਰੇਗਾ ॥

ਤਾਂ ਬਚਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ੧੦ :–

ਮੂਲ–ਖਾਇਗੋ, ਖਰਚ ਲੇਗੋ, ਲਾਲ ॥

ਅਰਥ–ਜੋ ਖਰਚ ਹੋਗਾ, ਵੁਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੇ ਲੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਸਕੇਗੋ, ਜੁਧਿ ਮਾਹਿ ॥ ਕਰੇਗੋ ਨਿਹਾਲ ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ–ਜੋ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਧਰਮ ਜੁਧ ਕਰੇਂਗੇ, ਵੁਹ ਨਿਹਾਲ ਹੋਂਗੇ ॥

॥ ਦੋਹਿਰਾ ॥

ਮੂਲ–ਖਾਰੀ ਲਗ, ਲਛਮੀ ਸਿਮਟ, ਸਗਰੀ ਆਨੇ ਸਾਰ॥

ਅਰਥ–ਸਮੁੰਦਰ ਅਰ ਖਾੜੀਯੋਂ ਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜੋ ਮਾਯਾ ਹੋਗੀ ਵੁਹ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਸੁਧ ਕੀ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਖੜੇ ਲੜੇਂ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਮੈਂ, ਖਲਕ ਕਰੈਂਗੇ ਪਾਰ ॥ ੨॥

ਅਰਥ–ਸੰਗਰਾਮ ਮੇਂ ਬਹਾਦਰੀ ਕੇ ਸਾਥ ਲੜੇਂਗੇ ॥ ਖਲਕਤ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਗਾ (ਸਖਤ ਖ਼ੂਨਰੇਜ਼ੀ ਹੋਗੀ) ॥

ਮੂਲ–ਖਾਨ ਖਾਇ, ਲਸਕਰ ਪਰੈ, ਕਰੈ ਸਾਰ ਕਾ ਮੇਲ ॥

ਅਰਥ–ਖ਼ਾਨਜ਼ਾਦੋਂ ਕਾ ਖੈ ਹੋਗਾ (ਨਾਸ਼ ਹੋਂਗੇ) ॥ ਲਸ਼ਕਰ ਮਰੇਗਾ (ਜ਼ਮੀਨ ਪਰ ਬਿਛੇਗਾ) ਜਦ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਖੜਕੇਗਾ ਅਰਥਾਤ ਜਦ ਜੰਗ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਤਬੈ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜਗੈਗੋ, ਜਾਨੈ ਭਾਰਥ ਪੇਲ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ–ਉਸ ਵਕਤ ਅਗੰਮੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਗਾ, ਜਿਸ ਜ਼ੋਰ ਅਰ ਜਿਸ ਕੀ ਨਕਲੋ ਹਰਕਤ ਕੋ ਭਾਰ

ਵਰਸ਼ ਜਾਣੇਗਾ ॥

ਸਵਾਲ—ਉਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕੈਸਾ ਹੋਗਾ ? ਇਸ ਕਾ ਉੱਤ੍ਰ ਅਗਲੀ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਖੰਜੋਗੀ, ਲੰਭੋਗੀ ਮੈਂ, ਸਾਰ ਸੰਗਣੇ ਮਾਂਝ ॥
ਸੁੰਨ ਧਿਆਨ, ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਮੈਂ,
ਕਰੇ ਖ਼ਾਲਸ਼ਾ, ਸਾਂਝ ॥ ੪ ॥

ਖੰਜੋਗੀ—ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਜੁੜਨਾ ॥ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕਾ ਰੂਪ ਹੋਣਾ

ਲੰਭੋਗੀ—ਨਾਮ ਕਾ ਭੋਗ	ਗੁਣ ਗਿਆਨ—
ਸਾਰ—ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ	ਨਾਮ ਕੇ ਗੁਣ ਕੋ
ਸੰਗਣੇ—ਬਹੁਤ	ਸਾਂਝ ਕਰਨਾ—
ਸੁੰਨ—ਨਾਮ	ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ

ਅਰਥ—ਵੁਹ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨਾਮ ਕਾ ਭੋਗ ਕਰਕੇ, ਨਾਮ ਕਾ ਜਪ ਕਰਕੇ, ਈਸ਼੍ਵਰ ਕਾ ਰੂਪ ਹੂਆ ਹੋਗਾ ॥ ਉਸ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੇ, ਨਾਮ ਕੇ ਧਿਆਨ ਅਰ ਨਾਮ ਕੇ ਗੁਣ ਕੋ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਆ ਹੋਗਾ ॥

ਨੋਟ—ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰਾਜ ਦਾ ਅਰਥਾਤ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਰੰਚਕ ਮਾਤ੍ਰ ਹਾਲ ਦੇ ਕੇ ਫੇਰ ਅਸਲੀ ਰਾਜ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੀ ਕਿ ਧਾਂਕ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪੈਣੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਸੁੰਨ ਲਲਾ ਤ੍ਰਿਯਾ ਪੰਚਵੈ, ਊਨ ਸਸਾ ਪੰਚਾਸ ॥
ਸੰਬਤ ਬਿਤਾਵੈ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਮਾਲਕ ਹੋਇ ਖਿਸ ਜਾਸ ॥੫॥

ਸੁੰਨ = ਨਾਮ (ਇਕ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਆਵੇਗੀ) ॥

ਲਲਾ = ਲਗਾਉ
ਤ੍ਰਿਯਾ = ੩
ਪੰਚਵੈ = ੫
ਊਨ = ਘਟ ਕਰਨਾ
ਸੱਸਾ = ਸ਼ਸ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਗਿਣਤੀ
ਇਕ ਦੀ ਲੈਣੀ ਹੈ ॥
ਪੰਚਾਸ = ੫੦

ਏਕ ਕੋ ਸਾਥ ਲਗਾਉ ੩+੫ = ੮, ਪੰਚਾਸ ਮੇਂ ਸੇ ਏਕ ਕੱਮ ਕਰੋ = ੪੯ ਕਿਤਨਾ ਸੰਨ ਹੋਯਾ ੧੮੪੯ ਈਸਵੀ ॥ ਦੂਜਾ ਅਰਥ

ਲਲਾ = ਲਲਾਟ, ਮਥਾ
ਸੁੰਨ = ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ, ਜਹਾਂ ੧੦੦੦ ਬਤੀ ਦੀ
ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੈ ਸੰਨ ਬਣਿਆ ੧੮੪੯ ਈਸਵੀ ॥

ਮਹਾਰਾਜਾ ਕੰਵਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ੧੮੪੯ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਹੂਈ ਜਦ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ॥

ਖ਼ਾਲਸਾ ਇਕ ਵੇਰ ਪਹਿਲੋਂ ਭੀ ਰਾਜ ਸਾਜ ਕੇ ਹਥੋਂ ਗੰਵਾ ਦੇਵੇਗਾ ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਅਸਲੀ ਰਾਜ ਹੋਣਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਵਿਚ ਹੈ ॥ ਪੜ੍ਹੋ :—

ਮੂਲ—ਖਾਦਰ, ਲਾਦਰ, ਸਾਗਰੇ ਵੀਚ ਕਰੇਗੋ ਰਾਜ ॥
ਦਿੱਲੀ ਟਿਕੈ ਨ ਰਾਜ, ਸਿੰਘ,
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਸਾਜ ॥ ੬ ॥

ਅਰਥ–ਥਲ, ਖਾੜੀਆਂ, ਸਮੁੰਦ੍ਰਾਂ ਸਭ ਜਗਹ ਰਾਜ ਹੋਗਾ, ਦਿੱਲੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭੀ ਰਾਜ ਦੇਰ ਤਕ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੰਘੋਂ ਕੋ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸਾਜਨਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਨੌਂ, ਨੌਂ, ਨਾਗ, ਮਿਲ ਮੇਦਨੀ, ਮੁੰਡਤ ਤੋਰੈ ਸੀਸ ॥
ਕਲ ਇਹ ਭਾਰਥ ਹੋਇਗੋ,
ਤਬ ਖਲ, ਖਾਲਸ, ਖੀਸ ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ–ਮੇਦਨੀ = ਧਰਤੀ (ਗਿਣਤੀ ਇਕ ਦੀ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ) ਨਾਗ = ਨਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ੮ ਕੁਲਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ ਇਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸਾਖੀ ਪ[illegible] ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

ਸੰਮਤ = ੧੯੯੮

ਇਹ ਕਾਇਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਤਨਾ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਸੌਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੋਰ ਗਿਣੀਦਾ ਹੈ ॥
੧੯੯੮+੨੦ = ੨੦੧੮ ॥

ਸੰਮਤ ੨੦੧੮ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਵਿਚ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁੰਡੀਆਂ ਟੁਟਣਗੀਆਂ ॥ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਇਹ ਭਾਰਥ (ਮਹਾਂ ਜੰਗ) ਹੋਗਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਖਲਕਤ ਅਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੋਨੋਂ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਏਕ, ਸੁੰਨ ਤ੍ਰੈ, ਮਾਗਧੀ, ਕੌਰਵਾ ਬਿਲਸੈ ਰਾਜ ॥

ਅਰਥ–ਏਕੇ ਕੇ ਆਗੈ ਤਿੰਨ ਸਿਫ਼ਰ (ਬਿੰਦੀਆਂ ਦਿਉ) = ੧੦੦੦ ਹੋਯਾ ਅਰਥਾਤ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ॥

ਕੌਰੋਂ (ਪਾਂਡੋ) ਕੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਇਕ

ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤਕ ਮਾਘਦ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕੇ ਰਾਜੇ
ਹਕੂਮਤ ਕਰੇਂਗੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸਾਜ
ਭੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋਏਗਾ ॥

ਮੂਲ—(ਇਕ, ਪੰਚ, ਪਰ) (ਸੁੰਨ, ਦੋਇ) ॥
ਨੰਦ, ਭੂਮ ਪਤ, ਭਾਜ ॥ ੮ ॥

ਅਰਥ—ਇਕ ਅਤੇ ਪੰਜ ਦੇ ਅਗੇ ਦੋ ਬਿੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉ =
੧੫੦੦ ਹੋਏ ਫਿਰ ੧੫੦੦ ਸਾਲ ਤਕ ਨੰਦ ਧਰਤੀ
ਕਾ ਰਾਜਾ ਹੋਗਾ ਅਰ ਉਸ ਕੇ ਰਾਜ ਕਾ ਸਿਮਰਨ
ਹੋਗਾ (ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਕੇ ਰਾਜ ਕਾ ਡੰਕਾ ਬਜੇਗਾ) ॥

ਮੂਲ—ਫਿਰ ਸੋਰਜ, ਮੋਰਜ, ਤੁਰਯ, ਮੁਗ਼ਲ, ਪਠਾਣਾਂ, ਤੇਜ॥

ਅਰਥ—ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਸੋਰਯਾ, ਮੋਰਯਾ, ਤੋਰਯ ਮੁਗ਼ਲ
ਪਠਾਣਾਂ ਕਾ ਰਾਜ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਚਾਰ, ਸੁੰਨ, ਆਧਾ ਊਪਰਿ ਰਹੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰੋਜ ॥੯॥

ਅਰਥ—ਫਿਰ ਸਾਢੇ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਤਕ, ਖ਼ਾਲਸੇ ਕੀ ਹਕੂਮਤ
(ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ) ਕਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਰਹੇਗਾ॥
ਇਹ ਨਾਮ ਮਾਤ੍ਰ ਹੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਰਾਜ ਸਦਵਾ
ਇਆ ਗਿਆ ॥ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨੌਰੰਗੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ
ਉਸ ਦੇ ੪੦ ਸਾਲ, ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਅਪਨੇ
ਸਿਖ ਬਣਾ ਕੇ ਭੁਗਤਾਏ ॥

ਮੂਲ—(ਪਾਂਚ, ਸੁੰਨ, ਆਗਮ) (ਦੀਏ), ਕਲ, ਉਖਾਰੇ ਰਾਜ

ਅਰਥ—ਫਿਰ ੫ ਦੇ ਅਗੇ ਬਿੰਦੀ ਦਿਯੋ = ੫੦ ਸਾਲ
ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ੧੦ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ
ਆਪਸ ਮੇਂ ਲੜਾਈ ਝਗੜਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕੀ ਜੜ੍ਹ

ਕੋ ਉਖਾੜ ਦੇਗਾ, ਜਿਸ ਸੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਜੀ ਕੀ ਸ਼ਾਨ ਅਰ ਰਾਜ ਸਾਜ਼ ਬਰਬਾਦ ਹੋਗਾ ॥ ੧੮੩੯ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਮੌਤ ਹੂਈ ਅਰ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਦਸ ਸਾਲ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕੀ ਮੜੀ ਰਾਜ ਕਰੇਗੀ ॥ ਅਰਥਾਤ ੧੮੪੯ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਕੋ ਫ਼ਰੰਗੀ ਵਲਾਇਤ ਲੇ ਗਏ ॥ ਪੀਤਲ ਕੇ ਪਤਰੋਂ ਪਰ ਅਹਦੋ ਪੈਮਾਨ ਹੂਆ, ਜਿਸ ਕਾ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਤਾ ॥

ਜਿਧਰ ਗਈ ਸੋਹਨੀ, ਓਧਰ ਮਹੀਂਵਾਲ ॥ ਜਹਾਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਕਾ ਰਾਜ ਸਾਜ਼ ਗਿਆ, ਵਹਾਂ ਲਿਖਤ ਲਖਾ ਗਈ ਅਰ ਧਰਮ ਨੇਮ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਆਪ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਜਾ ਚੁਕੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਮੀਤ ਭੀਤ, ਫੂਟਨ, ਖ਼ਲਕ,
ਕੁਰ, ਮੈ, ਕਲ ਮੈਂ ਸਾਜ ॥ ੧੦ ॥

ਮੀਤ = ਮਿਤ੍ਰ	ਖ਼ਲਕ = ਪ੍ਰਜਾ
ਭੀਤ = ਕੰਧ, ਆਸਰਾ ਰੂਪ	ਕੁਰ ਮੈਂ—ਕੁਲ ਮੈਂ
ਫੂਟਨ = ਫੁਟ ਪੜ੍ਹਨਾ	ਕਲ = ਕਲਾ, ਫ਼ਸਾਦ, ਝਗੜਾ

ਅਰਥ—ਪਿਆਰੇ ਮਿਤ੍ਰੋਂ ਮੇਂ ਜੋ ਆਸਰਾ ਰੂਪ ਥੇ, ਫੁਟ ਪੜ ਗਈ ॥ ਪ੍ਰਜਾ ਅਤੇ ਕੁਲ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਮੇਂ ਫ਼ਸਾਦ ਕੀ ਵਜਹ ਸੇ ਰਾਜ ਸਾਜ਼ ਬਰਬਾਦ ਹੋਇਆ ॥

ਨੋਟ—ਇਸ ਦੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਰਹੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਾਲ ੫੮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਦੇਖੋ ॥

ਨਮੂਨੇ ਮਾਤ੍ਰ ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਪੜ੍ਹੋ :-

"ਈਸੇ ਸੰਗਤ ਸਤ, ਮਮ ਸੰਗਤ ਪੀਛੇ ਕੇਸ" ॥

ਈਸੇ ਦੀ ਸੰਗਤ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਰਾਜ) ਭੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਮੇਰੀ ਕੇਸ਼ਾਂ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ—ਕੈਸੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋਂਗੇ ?

ਉਤਰ—ਅਗਲੀ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਦੇਖੀਏ :-

ਮੂਲ—ਏਕ ਓਰ, ਦਿਪ ਦਛਣੀ, ਗੌਰ, ਮੌਨ, ਫਿਰੰਗ ॥
ਜਗੈ, ਖਾਲਸਾ; ਦੀਪ ਸਿੰਘ,
ਤੋ ਸੁਖ ਕਹਾਂ ਨਰਿੰਦ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ—ਏਕ ਤਰਫ਼ ਦਖਣ ਕੇ ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਗੋਰੇ, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਫਿਰੰਗੀ ਹੋਂਗੇ ॥ ਅਰ ਦੂਜੀ ਤਰਫ਼ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੇ ਮਾਤਹਿਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਹੋਗਾ ॥ ਉਸ ਵਕਤ ਰਾਜੋਂ ਕੋ ਕਿਆ ਸੁਖ ਹੋਗਾ ਅਰਥਾਤ ਹਕੂਮਤ ਕਾ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਨਸ਼ਾ ਉਤਰ ਜਾਵੇਗਾ, ਕੋਈ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਮਾਲਵ, ਕੈਰਵ, ਜਾਂਗਲੀ, ਮਾਝਾ, ਪਰਬਤ, ਅਟਕ ॥
ਕਸ਼ਮੀਰ ਓ ਹੰਸ ਪੁਰ, ਮਲਕ ਪੁਰੇ ਮੈਂ ਸਟਕ ॥੧੨॥

ਅਰਥ—ਮਾਲਵਾ, ਕੋਰੋਂ ਅਰ ਪਾਂਡਵੋਂ ਕਾ ਇਲਾਕਾ (ਦਿੱਲੀ), ਜੰਗਲ਼ ਕਾ ਇਲਾਕਾ (ਲੁਧਿਆਨਾ), ਮਾਝਾ, ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਾ, ਦਰਯਾਏ ਅਟਕ ਕਾ ਇਲਾਕਾ (ਹਦ ਬੰਦੀ ਸੇ ਪਾਰ ਕਾ ਇਲਾਕਾ), ਕਸ਼ਮੀਰ, ਹੰਸ ਪੁਰ, ਅਰ ਮਲਕ ਪੁਰ ਤਕ, ਜਲਦੀ ਸੇ ਜੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਪਸ਼ੌਰ, ਜਲਾਲਾ, ਕਾਬਲੀ, ਲਵੇਂਗੇ ਜਉ ਕੇਸ ॥

ਤਬੈ ਖਾਲਸਾ, ਸੰਧ ਦੂਰਿ, ਦਿਲੀ ਕੇਸਰ ਭੇਸ ।।੧੩।।

ਅਰਥ–ਪਸ਼ੌਰ, ਜ਼ਲਾਲਾ ਅਬਾਦ, ਕਾਬਲ ਜਬ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਫਤਹ ਕਰੇਂਗੇ, ਤਬ ਖ਼ਾਲਸਾ ਏਕ ਨਾਯਾਬ ਮੋਤੀ ਕੀ ਕੀਮਤ ਕਾ ਹੋਗਾ, ਔਰ ਦਿੱਲੀ ਕੇ ਤਖ਼ਤ ਪਰ ਕੇਸਰੀ ਲਿਬਾਸ ਮੇਂ ਬੈਠੇਂਗੇ ਅਰਥਾਤ ਸਿਆਸਤ ਅਰ ਹਕੂਮਤ ਕੋ ਚਲਾਏਂਗੇ ॥ (ਕੇਸਰੀ ਕਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾੜੇ ਕਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ, ਸਭ ਸੇ ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਅਰ ਬਰਤਰ ਕਾ ਅਰਥ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ–ਰੰਗ ਰੂਪ ਸਭ ਛਪੈ, ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਉ ਰੰਗ ॥

ਅਰਥ–ਅਗਰ ਬਰਤਰੀ ਕਿਸੀ ਕੀ ਹੋਗੀ, ਤੋ ਵੁਹ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੀ ਹੋਗੀ, ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੇ ਰੁਹਬੋ ਦਾਬ ਛਿਪ ਜਾਵੇਂਗੇ।

ਮੂਲ–ਜੋਤੀ, ਜੋਤ ਸਮਾਇ, ਘਰ, ਲੋਹੇ ਛੋਹ ਭੁਜੰਗ ।।੧੪।।

ਜੋਤੀ = ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ

ਘਰ = ਸਰੂਪ

ਭੁਜੰਗ = ਬਹਾਦਰ

ਅਰਥ–ਉਹ ਜੋਧਾ ਜੰਗ ਮੇਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਗਾ ਅਰ ਉਸ ਕੀ ਜੋਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਸਰੂਪ ਮੇਂ ਸਮਾ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਕੋਊ ਦਿਨ, ਖਾਏ ਸਹੀ, ਲਹੁ ਪੁਰ ਕਾ ਇਕ ਮੀਰ ॥
ਸਾਧੈਗਾ ਸੋ ਖਾਲਸਾ, ਹੋਇ ਮੂਮ ਦਸਤੰਗੀਰ ॥ ੧੫ ॥

ਖਾਏ ਸਹੀ = ਜ਼ਿਆਫ਼ਤ ਕਬੂਲ ਕਰਨਾ

ਲਹੁ ਪੁਰ = ਲਾਹੌਰ

ਮੀਰ = ਪੇਸ਼ਵਾਏ ਦੀਨ (ਪੰਥ ਕਾ ਆਗੂ)

ਅਰਥ--ਲਾਹੌਰ ਕਾ ਏਕ ਜਥੇਦਾਰ ਆਗੂ ਕੁਛ ਸਮੇਂ ਕੇ ਲੀਏ

ਮੇਰੀ ਜ਼ਿਆਫ਼ਤ ਕੋ ਕਬੂਲ ਕਰੇਗਾ (ਇਸੀ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਸਾਖੀ ਨੰ: ੬੫ ਵਿਚ ਭੀ ਆਪ ਦੇਖ ਸਕਤੇ ਹੋ)॥ ਇਹ ਜਥੇਦਾਰ ਮੇਰਾ ਇਮਦਾਦੀ ਹੋ ਕਰ ਖ਼ਾਲਸੇ ਕੋ ਦਰੁਸਤ ਕਰੇਗਾ (ਪੂਰੀ ਗੁਰਮਤ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਲਾਵੇਗਾ)॥

ਮੂਲ–ਖਾਲਸਾ ਗੁਰੂ ਕਾ, ਗੁਰੂ ਖਾਲਸੇ ਕਾ ॥

ਅਰਥ–ਖ਼ਾਲਸਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੈ ਅਰ ਗੁਰੂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਕੇ ਹੀ ਲੀਏ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ, ਮਥਾ ਟੇਕਿਆ ਅਤੇ ਪੁਛਿਆ, "ਸਾਹਿਬ ਜੀ", ਗੁਰੂ ਕਾ ਭੀ ਦਰਸ਼ਨ ਤਬ ਹੋਇਗਾ ॥ ਬਚਨ ਹੂਆ, "ਲਸੇ ਮੇਂ ਹਉਂ ਅਵਤਰਾਂ ॥

ਅਰਥ–ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੋਇਆ, ਕਿ ਮੈਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਮੇਂ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੂੰਗਾ ਅਰ ਆਪ ਕੋ ਉਸ ਵਕਤ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਗਾ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੬੦ ॥

ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਇਕਾਠਵੀਂ

ਮੂਲ—ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਚੁਪ ਕਰ ਦੇਖਣ ਲਗੇ ॥
ਤਦੋਂ ਸਿਖਾਂ (ਸਰਬੱਤ੍ਰ ਖ਼ਾਲਸੇ) ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ, ਭਾਣਾ ਵਰਤਾਰਾ ਸਮਝਾਇ ਕਹੀਏ, ਤੇਰਾ ਪੰਥ ਸੁਨੈ, ਹਾਨ ਲਾਭ ਕੀ ਕਥਾ, ਕੈਸੇ ਹੋਇਗੀ ॥

ਅਰਥ—ਤਦ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕੋ ਸੰਕੋਚ ਕਰ ਅੰਤ੍ਰ ਮੁਖ ਕੀਆ, ਅਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਨਜ਼ਾਰੇ ਦੇਖਣੇ ਲਗੇ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਮੰਜ਼ਲੋਂ ਕੀ ਸੈਰ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ॥ ਜਦ ਫਿਰ ਕਸ਼ੀਫ਼ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਂ ਆਇ ਅਰ ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਮੇਂ ਬ੍ਰਾਜਮਾਨ ਹੂਏ ਅਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੇ ਸਰਬ ਸੰਗਤ ਕੋ ਫ਼ੈਜ਼ਯਾਬ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ਤਬ ਤਮਾਮ ਸੰਗਤ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀ, ਸਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ! ਆਇੰਦਾ ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਕੇ ਮੁਤੱਲਕ ਕੁਛ ਗੌਹਰ ਅਫ਼ਸਾਨੀ ਹੋ ॥ ਦਰਗਾਹੀ ਖੇਲ ਕੈਸੇ ਹੋਗੀ ॥ ਆਪ ਕਾ ਪੰਥ ਹਾਣ, ਲਾਭ ਕੇ ਹਾਲਾਤ ਕੋ ਜਾਣੈ ॥ ਤਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਰਨਣ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਆ :—

ਮੂਲ—ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ :—

ਦੋਹਰਾ :—ਲਾਖ ਚਾਰ ਕਲਜੁਗ ਚਲੈ, ਬਤੀਂ ਸਹੰਸਰ ਮੂਲ ॥

ਜਾ ਕਲ ਮੈਂ, ਸਾਧੂ ਅਧਿਕ ਮਿਟੈ, ਜੁਗਨ ਕਾ ਸੂਲ ॥੧॥

ਅਰਥ–ਕਲਜੁਗ ਕੀ ਮਿਆਦ (ਉਮਰ) ਚਾਰ ਲਾਖ ਬੱਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਹੈ ॥ ਇਸ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਨੇਕ ਅਚਾਰ (ਕਰਨੀ) ਵਾਲੇ ਸ੍ਰਾਧੂਓਂ ਕੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਕਮ ਹੋਗੀ ॥ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਆਦਮੀ ਬਹੁਤ ਘਟ ਦੇਖਣੇ ਮੇਂ ਆਵੇਂਗੇ ॥ ਕਿਉਂਕਿ ਯਿਹ ਕਲਜੁਗ ਤਮਾਮ ਜੁਗੋਂ ਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਲੇਸ਼ ਅਰ ਦੁਖੋਂ ਵਾਲਾ ਜੁਗ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਸੁਨੀ ਭਵਿਖਤ ਸੰਹਤਾ (ਸੰਗਤਾ),
ਗੁਪਤ ਵਿਆਸ ਰਿਖ, ਵਾਕ ॥
ਕੁਛ ਅਨਭਵ ਫਿਰ ਕਹੋਂਗ,
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਮੁਖ ਵਾਕ ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ–ਇਸ ਸਾਖੀ ਮੇਂ ਤੀਨ ਬਾਤੋਂ ਕੋ ਕਹਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਤੀਨ ਹਾਲਾਤ ਕੋ ਖੋਲ੍ਹਾ ਜਾਵੇਗਾ :–

(੧) ਪਹਿਲੇ ਵੁਹ ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ, ਜੋ ਪੋਸ਼ੀਦਾ ਭੇਤ ਸ੍ਰੀ ਬਿਆਸ ਰਿਖੀ ਜੀ ਕੇ ਕਹੇ ਹੂਏ ਹੈਨ ਅਰ ਹਮ ਨੇ ਸੁਣੇ ਹੈਂ ॥

(੨) ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਮਹਾਨ ਫ਼ਰਮੂਦਾ ਵਾਕ (ਬਚਨ) ॥

(੩) ਜੋ ਮੁਝੇ ਅਨਭਵ ਹੂਆ ਹੈ ॥ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਸੇ ਜੋ ਮੁਝ ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਨਾਜ਼ਲ ਹੂਏ ਹੈਂ ਅਰ ਮੇਰੀ ਬੁਧੀ ਨੇ ਇਹਸਾਸ ਕੀਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਚਾਰ ਵਰਨ, ਦੋਇ ਲਾਖ ਹਤ, ਏਕ ਲਾਖ ਆਸ਼੍ਰਮ ॥

ਆਧੇ ਕਾਟੇ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਾਦ ਪਾਪ, ਇਹ ਮਰਮ ॥੩॥
ਦੋਇ ਸਹੰਸ੍ਰ, ਬਾਲਕ ਕਟੈ, ਦੋਇ ਕਟੈ, ਮਿਲ ਮੂੜ ॥
ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ, ਮੇਲੈ ਕਟੈ, ਪੰਚ ਗਲੇ, ਛੂਟ ਧੂੜ ॥੪॥
ਆਗੈ-ਰਹੈ, ਸੋ ਭੋਗ ਭਗ, ਕਲਿ ਮੈਂ ਕਲਿਕੀ ਹੋਇ ॥
ਵਰਨ ਆਸ਼੍ਰਮ ਕੋ ਛੋੜ ਜਿਤ, ਪਾਖੰਡੀ ਘਰਿ ਸੋਇ ॥੫॥

ਸਾਲ	
੨੦੦,੦੦੦	ਦੋ ਲਾਖ-(ਚਾਰ ਵਰਨੋਂ ਕੇ ਪਾਪੋਂ ਸੇ) ॥ ਬ੍ਰਹਮਣ, ਛਤ੍ਰੀ, ਵੈਸ਼, ਸ਼ੂਦਰ ॥
੧੦੦,੦੦੦	ਇਕ ਲਾਖ-(ਚਾਰ ਆਸ਼੍ਰਮ ਕੇ ਪਾਪੋਂ ਸੇ) ॥ ਗ੍ਰਿਹਸਤ, ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ, ਬਾਨ ਪ੍ਰਸਤ, ਸਨਿਆਸ ॥
੫੦,੦੦੦	ਆਧਾ ਲਾਖ-ਸ਼ਾਦੀ ਸ਼ੁਦਹ ਇਸਤ੍ਰੀਯੋਂ ਕੇ ਬਿਬਚਾਰ ਅਰ ਬੇਵਾ ਔਰਤੋਂ ਕੇ ਬੁਰੇ ਆਚਾਰੋਂ ਸੇ ॥
੨,੦੦੦	ਲੜਕੀਯੋਂ ਕਾ ਮਾਰਨਾ ਅਤੇ ਲੜਕੋਂ ਸੇ ਕਾਨੂਨੇ ਕੁਦਰਤ ਕੇ ਵਿਰੁਧ ਬੁਰਾਈ ਕਰਨਾ ॥
੨.੦੦੦	ਹੂੜ ਮਤ, ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨਾ, ਅਪਦ੍ਰਵ ਉਠਾਨਾ, ਬੇਵਕੂਫ਼ੀ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ॥
੧੦,੦੦੦	ਆਮ ਪਬਲਕ ਮੇਲੋਂ ਮੇਂ ਜੋ ਗੰਦੇ ਮੰਦੇ ਗੀਤ ਗਾਏ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਦੁਰਾਚਾਰ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਫ਼ਾਹਸ਼ਾ ਔਰਤੋਂ ਕਾ ਫਿਰਨਾ, ਜੇਬ ਕਟੋਂ ਕਾ ਖੀਸੇ ਕਾਟਨਾ ॥ ਇਤਆਦਕ ਹੋਰ ਮੇਲੋਂ ਮੇਂ ਖ਼ਰਾਬੀਆਂ ॥

੫,੦੦੦ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੀ ਚਰਨ ਧੂੜ ਸੇ ਵਾਂਜੇ ਰਹਿਣਾ॥ ਬੇਮੁਖ ਹੋਣਾ (ਬੇਮੁਖਤਾਈ ਦਾ ਪਾਪ ਗਊ ਹਤਿਆ ਸੇ ਭੀ ਅਧਕ ਹੈ)
ਮੂਲ ਨ ਉਤਰੇ ਹਤਿਆ ਬੇਮੁਖ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੇ ॥

੩,੬੯,੦੦੦—ਕੁਲ ਗਿਣਤੀ
੫,੦੬੦—੧੯-੨-੫੮ ਤਕ ਕਲਜੁਗ ਕੀ ਉਮਰ
੧੦,੦੦੦—ਸਤਿਜੁਗ ਕਾ ਸਮਾਂ (ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ)
੩੮,੦੦੦—ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ (ਨਿਹਕਲੰਕ ਅਵਤਾਰ) ਦਾ ਰਾਜ

੪,੨[illegible],੦੬੦—ਕੁਲ ਸਾਲ
੪,੩੨,੦੦੦—ਕਲਜੁਗ ਕੀ ਕੁਲ ਆਯੂ
੪੨੨੦੬੦—ਉਤਲੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਘਟਾਏ

੯,੯੪੦—ਸਾਲ ੧੯-੨-੫੮ ਕੋ ਕਲਜੁਗ ਕੀ ਬਕਾਇਆ ਆਰਜਾ (ਸਮਾਂ, ਉਮਰ) ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜੋ ਘੋਰ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੋਇਗਾ ॥ ਕਲਜੁਗ ਚਾਰ ਵਰਨੋਂ ਅਰ ਚਾਰ ਆਸ਼੍ਰਮੋਂ ਕੋ ਜੀਤ ਲੇਗਾ, ਜੋ ਜੋ ਪਾਖੰਡੀ ਘਰ ਹੋਗਾ (ਛੋੜ ਜਿਤ = ਜਿਤ ਛੋੜਨਾ, ਜੀਤ ਲੇਣਾ, ਅਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨਾ, ਅਪਣਾ ਜ਼ੋਰ ਜਮਾਨਾ) ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਮ ਕਾ ਅਰਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ ਅਤੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਛੁਟ

ਕਰਮੀ ਧਰਮੀ ਪਾਖੰਡੀ ਸਭ ਤੇ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਠੀਂਗਾ ਚਲੇਗਾ ॥ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਕਲਜੁਗ ਸਭਨਾਂ ਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋਇਗਾ ॥ ਅਤੇ ਸਭ ਅਧੋਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਸਭ ਜਮ ਕੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਏਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਕਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਕੇ ਕਾਰਨੇ, ਉਠੇ ਪ੍ਰਾਤ, ਇਕ ਵਰਖ ॥
ਨਗਰ ਦੂਰ, ਹੋਇ ਦੇਖੀਂਏ, ਤਬ ਦਰਸਾਵੈ ਮਰਖ ॥੬॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਵਕਤ ਕਾ ਬਿਆਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾ ਵਰਤਾਂਤ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਮੇਂ ਦਰਜ ਹੈ ॥ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਵੇਰ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਧਾਰਾ ॥ ਨਗਰ (ਸ਼ਹਿਰ) ਤੋਂ ਦੂਰ, ਜੰਗਲ ਵਿਚ, ਜਿਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰੌਣਕ ਅਫ਼ਰੋਜ਼ ਸਨ (ਬ੍ਰਾਜਮਾਨ ਸਨ), ਐਸਾ ਕੌਤਕ ਕੀਆ ਅਰ ਮੂਰਖ ਨੇ ਐਸੀ ਸ਼ਕਲ ਦਿਖਾਈ ਕਿ :-

ਮੂਲ—ਨਗਨ, ਸਿਸਨ, ਬਾਤਨ ਵਪੂ, ਕਰ ਮੈਂ, ਭੋਜਨ ਖਾਇ॥
ਨੀਲ ਵਸਨ, ਬੋਲੇ ਹਸੈ, ਦੇਖੈ, ਬੋਲੈ ਨਾਇ ॥ ੭ ॥

ਨਗਨ = ਬੇ ਸ਼ਰਮੀ ਕਾ ਸਾਂਗ, ਨੰਗਾ
ਸਿਸਨ = ਲਿੰਗ, ਇੰਦ੍ਰੀ
ਬਾਤਲ = ਝੂਠਾ
ਵਪੂ = ਸਰੀਰ
ਕਰ ਮੇਂ = ਹਥ ਵਿਚ
ਭੋਜਨ ਖਾਇ = ਜ਼ਬਾਨ (ਜੀਭ ਸੇ ਮੁਰਾਦ ਹੈ)

ਅਰਥ—ਬੇਸ਼ਰਮ ਕੇ ਏਕ ਹਾਥ ਮੇਂ ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਸ਼ਰੀਰ ਕਾ ਲਿੰਗ ਅਰ ਦੂਸਰੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਜ਼ਬਾਨ ਥੀ ॥ ਨੀਲੇ

ਬਸਤ੍ਰ ਧਾਰਨ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੂਆ ॥ ਫਿਰ ਜ਼ੋਰ ਸੇ ਹੰਸਣੇ ਲਗਾ, ਫਿਰ ਦੇਖਣੇ ਲਗਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਾ (ਪਹਿਲੇ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਇਹ ਸਾਂਗ ਕੀਤਾ) ॥

ਮੂਲ–ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਪਾਤਕ ਗਏ, ਮਿਟੇ ਸੰਕ ਸਭ ਦੇਹ ॥
ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੁ ਵਾਕ, ਉਰ ਚਿਤਵਤ, ਪੂਰਨ ਲੇਹ ॥ ੮ ॥

ਅਰਥ–ਦਰਸ਼ਨ ਕਾ ਫਲ ਯਿਹ ਹੂਆ, ਕਿ ਤਮਾਮ ਪਾਪ ਉਸ ਕੇ ਨਾਸ਼ ਹੂਏ ਅਰ ਸਰਬ ਸ਼ੰਕਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ ॥ ਫਿਰ ਜੋ ਬੋਲਾ ਅਪਣੇ ਆਪ ਮੇਂ ਅਰ ਜੋ ਦਿਲ ਮੇਂ ਖ਼ਿਆਲ ਕੀਆ, ਜੋ ਚਾਹਾ, ਵੁਹ ਤਮਾਮ ਖਾਹਸ਼ਾਤ ਅਰ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਨ ਪਾਈ ॥

ਮੂਲ–ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਮਾਗਧ ਮਧੁ, ਕੌਰਵ, ਭੋਗੈ ਰਾਜ ॥
ਮਾਗਧ, ਮੰਤ੍ਰੀ, ਮਾਰ ਕਾਰ, ਕਿਨਹੀ ਲੇਹ ਸਮਾਜ ॥

ਹਜ਼ਾਰ ਮਧੂ = ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਕੇ ਅਰਸੇ ਤਕ ॥
ਮਾਗਧ ਮਾਰ ਕਰ = ਮਾਗਧ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕੇ ਆਖ਼ਰੀ ਰਾਜੇ ਕੋ ਮਾਰ ਕਰ ॥
ਕਿਨਹੀ = ਕਿਸੀ ਨ ਕਿਸੀ ਤਰਹ ॥
ਸਮਾਜ = ਹਕੂਮਤ, ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ॥

ਅਰਥ– ਕੌਰੋਂ ਕੇ ਬਾਦ, ੧੦੦੦ (ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ) ਸਾਲ ਤਕ ਮਾਘਧ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕੇ ਰਾਜੇ ਰਾਜ ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਮਾਘਧ ਖ਼ਾਨਦਾਨਕਾ ਜੋ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤ੍ਰ ਹੋਗਾ (ਵਜ਼ੀਰਿ ਅਹਜ਼ਮ), ਵੁਹ ਇਸ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕੇ ਆਖ਼ਰੀ ਰਾਜੇ ਕੋ ਮਾਰ ਕਰ ਕਿਸੀ ਨ ਕਿਸੀ ਤਰੀਕੇ ਸੇ ਖ਼ੁਦ ਹਕੂਮਤ ਸੰਭਾਲ ਲੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੈ ਬੀਤੇ ਜਬੈ, ਨੰਦ ਭੂਪ, ਹੋਏ ਭੂਮ॥
ਸੂਦ੍ਰ ਕਰੈਗਾ ਵਰਣ ਕੋ, ਪਰਸ ਰਾਮ ਸਮ, ਭੂਮ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ੧੫੦੦ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰੇਗਾ, ਤਬ ਨੰਦ ਧਰਤੀ ਕਾ ਰਾਜਾ ਹੋਗਾ॥ (ਯਿਹ ਦਾਸੀ ਕਾ ਲੜਕਾ ਹੋਗਾ ਅਰ ਨਹਾਇਤ ਨੀਚ ਸੁਭਾਉ ਕਾ ਅਤੇ ਸਭ ਕੇ ਅਚਾਰ ਕੋ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰੇਗਾ)॥

ਯਿਹ ਨੰਦ ਰਾਜਾ ਸਰਬ ਵਰਨੋਂ ਕੋ ਨੀਚਾ ਗਿਰਾ ਦੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਹੰਕਾਰੀ ਹੋਗਾ ਅਰ ਪਰਸ ਰਾਮ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਇਸ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੋਗੀ॥

ਭੂਮ = ਅਹੰਕਾਰ ਸੇ

ਮੂਲ–ਰਾਜਪੂਤ, ਦਾਸੀ ਸੁਵਨ, ਰਾਜ ਪੁਸ਼ਤ, ਤਿਹ ਪਾਂਚ॥

ਅਰਥ–ਯਿਹ ਰਾਜਪੂਤ ਰਾਜਾ, ਨੌਕਰਾਣੀ ਕਾ ਲੜਕਾ ਹੋਗਾ ਅਰ ਇਸ ਕੀ ਕੁਲ ਮੇਂ ਪਾਂਚ ਰਾਜੇ ਹੋਣਗੇ (ਅਰਥਾਤ ਇਸ ਕੀ ਪਾਂਚ ਪੁਸ਼ਤੇਂ ਰਾਜ ਕਰੇਂਗੀ)॥

ਮੂਲ–ਪਾਂਚ ਸੈ ਪੁਨਿ ਭੋਗ ਹੋਇ, ਸੌਰਜ ਕੇਰਾ ਮਾਂਚ॥

ਅਰਥ–ਇਸ ਨੰਦ ਰਾਜੇ ਕਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੰਜ ਪੁਸ਼ਤੋਂ ਕਾ ਰਾਜ ੫੦੦ ਸਾਲ ਤਕ ਰਹੇਗਾ॥ ਇਸ ਦੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਸੌਰੀਆ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕਾ ਰਾਜ ਹੋਗਾ॥

ਮੂਲ–ਪਾਂਚ ਸੌ ਪੁਨਿ ਸੌਰਜੀ, ਮੌਰਜ ਸਾਢੇ ਤੀਨ॥

ਅਰਥ–੫੦੦ ਸਾਲ ਤਕ ਸੌਰੀਆ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕਾ ਰਾਜ ਹੋਗਾ ਅਰ ਮੌਰੀਆ ਖ਼ਾਨਦਾਨ (ਚੰਦਰ ਗੁਪਤ) ਕਾ ਰਾਜ ੩੫੦ ਸਾਲ ਰਹੇਗਾ॥

ਮੂਲ–ਕ੍ਰੂਰ ਸਾਤ ਸੌ, ਮੁਗਲ ਸਤ, ਹੋਇ ਪਠਾਣਾ ਮੀਨ॥੧੨॥

ਅਰਥ—ਤੋਰੀਆ ਖ਼ਾਨਦਾਨ (ਜਿਸ ਮੇਂ ਮਹਿਮੂਦ ਗ਼ਜ਼ਨਵੀ, ਗ਼ੁਲਾਮੋਂ ਕਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨ, ਖਿਲਜ਼ੀ, ਤੁਗ਼ਲਕ, ਸਾਦਾਤ, ਲੋਧੀ ਆਦਿਕ ਹੋਂਗੇ) ॥ ਯਿਹ ਲੰਬੇ ਅਰ ਬਹੁਤ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ੭੦੦ ਸਾਲ ਤਕ ਰਾਜ ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਇਸ ਕੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਪਠਾਨੋਂ ਅਰ ਮੁਗ਼ਲੋਂ ਕੀ ਬਾਰੀ ਆਵੇਗੀ ॥ ਇਨ ਕਾ ਆਪਸ ਮੇਂ ਲੜਾਈ ਝਗੜੇ ਮੇਂ ਮਲਾਪ ਅਰ ਅਲੈਦਗੀ ਹੋਗੀ ॥ ਗੋਯਾ ਤੋਰੀਆ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕੇ ਕੁਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ੭੦੦ ਸਾਲ ਤਕ ਰਾਜ ਕਰੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਪਉਣੇ ਬੇਦ ਪਰ ਨਾਸ ਕਰ,
ਫਿਰ ਹੋਇ ਮੁਗਲਨ ਰਾਜ ॥

ਅਰਥ—੩੦੦ ਸਾਲ ਪਠਾਨੋਂ ਕਾ ਰਾਜ ਹੋਗਾ ਅਤੇ ਫੇਰ ਮੁਗ਼ਲੀਆ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕਾ ਰਾਜ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਪਉਣੇ ਛਿਆ ਸੌ ਭੋਗਤੇ, ਹੋਨ ਤੋਰਕੀ ਖਾਜ ॥

ਅਰਥ—੫੭੫ ਸਾਲ ਮੁਗ਼ਲੀਆ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕਾ ਰਾਜ ਹੋਗਾ, ਫਿਰ ਯਿਹ ਮਾਤਾ ਕਾ ਮਾਲ ਹੋਗਾ(ਰਾਜ ਨਾਸ਼ ਹੋਗਾ)॥

ਨੋਟ—ਮੁਗ਼ਲੀਆ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕਾ ਰਾਜ ਸਿਰਫ਼ ੩੩੧ ਸਾਲ ਰਹਾ ਹੈ ॥

ਅਬੂ ਜ਼ਫ਼ਰ ਬਹਾਦਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਰੰਗੂਨ ਜਲਾਵਤਨ ਕੀਆ ਗਿਆ = ੧੮੫੭ ਈਸਵੀ

ਬਾਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤਖ਼ਤ ਪਰ ਬੈਠਾ = ੧੫੨੬ ਈ:

ਮੁਗ਼ਲੀਆ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕਾ
ਕੁਲ ਰਾਜ = ੧੫੨੬ ਤੋਂ ੧੮੫੭ ਤਕ ੩੩੧ ਸਾਲ

ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਨ ਕਾ ਬਕਾਇਆ ਰਾਜ ਇਨਕੋ ਫਿਰ ਦੀਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਰ ਦੋਬਾਰਾ ਇਨਕਾ ਰਾਜ ਹੋਗਾ (ਬਮੂਜਬ ਕਥਨ ਸ੍ਰੀ ਬਿਆਸ ਜੀ)॥

ਦੇਖੋ ਅਗਲੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ॥

ਮੂਲ—ਤਿਸ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਪੱਚੀ ਵਰਸ ਬੀਤੇ, ਉਪਜੇ ਰੰਗ ॥
ਮਹੀ ਮੁਗਲ ਫਿਰ ਉਦੇ ਹੋਇ,ਪਾਚ ਸਉ ਸੁਖ ਸੰਗ ॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਜੁਗ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਇਨਕੀ ਬਾਰੀ ਆਵੇਗੀ, ਧਰਤੀ ਪਰ ਮੁਗ਼ਲ ਫਿਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਂਗੇ ਅਰ ੫੦੦ ਸਾਲ ਤਕ ਸੁਖ ਕੇ ਸਾਥ ਰਾਜ ਕਰੇਂਗੇ ॥

ਹੇਠਲਾ ਨਕਸ਼ਾ ਦੇਖੀਏ ॥

੧੦੦੦	ਸਾਲ	ਤਕ	ਮਾਘਧ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕਾ ਰਾਜ ॥
੫੦੦	,,	,,	ਮੰਤ੍ਰ ਕਾ ਰਾਜ (ਜੋ ਮਾਘਧ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕੇ ਆਖ਼ਰੀ ਰਾਜੇ ਕੋ ਮਾਰ ਕੇ ਤਖ਼ਤ ਪਰ ਬੈਠੇਗਾ ॥
੫੦੦	ਸਾਲ	ਤਕ	ਨੰਦ ਰਾਜਾ ਅਰ ਉਸਕੀ ਪਾਂਚ ਪੁਸ਼ਤੋਂ ਕਾ ਰਾਜ ॥
੫੦੦	,,	,,	ਸੌਰਜੀ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕਾ ਰਾਜ ॥
੩੫੦	,,	,,	ਮੌਰਜੀ (ਮੌਰੀਆ)ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕਾ ਰਾਜ॥
੭੦੦	,,	,,	ਤੌਰੀਆ (ਖ਼ਾਨਦਾਨੇ ਗ਼ੁਲਾਮਾਂ, ਆਦਿਕ ਕਾ ਰਾਜ) ॥
੩੦੦	ਸਾਲ	ਤਕ	ਪਠਾਨੋਂ ਕਾ ਰਾਜ (ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਆਦਿਕ)।

੫੭੫ ਸਾਲ ਤਕ ਮੁਗ਼ਲੋਂ ਕਾ ਰਾਜ ॥
੪੪੨੫ ,, ,, ਕੁਲ ਰਾਜ ॥

ਇਹ ਉਪਰਲਾ ਐਸਾ ਕਥਨ ਸ੍ਰੀ ਬਿਆਸ ਜੀ ਦਾ ਹੈ॥

ਨੋਟ—ਹੁਣ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਪਣਾ ਅਨੁਭਵ ਦਸਦੇ ਹਨ :-

ਮੂਲ—ਊਠਾ ਭੁਜੰਗੀ, ਮੂਲ ਸਿਉ, ਕਾਲੀ ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥

ਅਰਥ—ਊਠਾ = ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ
ਭੁਜੰਗੀ = ਖ਼ਾਲਸਾ
ਮੂਲ ਸਿਉ = ਤਪੀ ਕੇ ਆਸਨ ਸ
ਕਾਲੀ ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ = ਜਦ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ
ਗਈ ਸੀ

ਤਪੀ ਕੇ ਆਸਨ ਸੇ ਜੋ ਵਿਯਕਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੂਈ ਸੀ ਅਰ ਜਿਸਨੇ ਦੈਂਤੋਂ ਸੇ ਯੁਧ ਕਰਕੇ ਕਾਲੀ ਕੀ ਮਦਦ ਕੀ ਥੀ, ਉਸ ਕੋ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਵਰ ਦੀਆ ਥਾ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਰੇ ਮੇਂ ਆਪ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਰਚੇਂਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਗਣ ਤੁਹਾਡੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜ ਹੋਵੇਗੀ ਅਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਪ ਕੀ ਬੁਲਾਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵਾਂਗੀ ਜਦੋਂ ਆਪ ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁਧ ਕਰੋਗੇ (ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਏਥੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ ॥

ਦੇਖੋ ਸਾਖੀ ਨੰਬਰ ੧੩) ॥

ਮੂਲ—ਤੁਰਕ ਮੁਹੰਮਦ, ਤੁਰਕ ਘਰ,
ਦਿਨ ਦਿਨ ਮਾਰੇ ਸਾਲ ॥ ੧੫ ॥

ਅਰਥ—ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਉਮਤ ਤੁਰਕੋਂ ਅਰ ਤੁਰਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਹਰ ਆਏ ਦਿਨ ਜਦ ਲੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਗੀ ॥

ਨੋਟ—ਪਿਛਲੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਹੋਈ ॥

ਮੂਲ—ਗੰਗਾ ਜਾਂ ਲਗ, ਧਰਨ ਪੁਰ, ਤਾਂ ਲਗ ਤੁਰਕਨ ਬੀਜ ॥
ਇਹੀ ਸਾਲ ਮੈਂ ਮੌਨ ਨ੍ਰਿਪ, ਭੋਗੇ ਰਾਜ ਰਵੀਜੁ ॥੧੬॥

ਅਰਥ—ਗੰਗਾ = ਤਿੰਨ ਹਨ (ਪੰਦਰਵੀਂ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਏਥੇ ਗਿਣਤੀ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਲੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਧਰਨ = ਧਰਤੀ (ਇਕ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਆਵੇਗੀ, ਧਰਤੀ ਇਕ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੇ ਹਿਸੇ ਕਈ ਹਨ)

ਤੇਹਰਵੀਂ ਸਦੀ ਤਕ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਡੰਕਾ ਵਜੇਗਾ (੧੩੦੦ ਹਿਜਰੀ, ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਸੰਮਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਸੰਮਤ ਦਾ ਇਹ ੧੩੭੭ ਸਾਲ ਗੁਜਰ ਰਿਹਾ ਹੈ) ॥ ਜਦ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਚਰਾਗ ਗੁਲ ਹੋਇਆ, ਏਸੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਮੌਨ ਰਾਜੇ (ਫ਼ਰੰਗੀ) ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ ॥

ਪ੍ਰਮਾਨ—ਤੇਹਰਵੀਂ ਸਦੀ ਨਵੇੜ ਕੇ ਗੁਰ ਫਤਹ ਬੁਲਾਵੈਂ ॥

ਅਰਥਾਤ—ਜਦ ਮੁਸਲਮਾਨੋਂ ਕੀ ਤੇਹਰਵੀਂ ਸਦੀ ਗੁਜਰ ਜਾਵੇਗੀ, ਤਬ ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਮੁਸਲਮਾਨੋਂ ਕੇ ਰਾਜ ਕੋ ਫਤਹ ਬੁਲਾਵੇਂਗੇ ਅਰਥਾਤ ਉਨ ਕਾ ਰਾਜ ਖ਼ਤਮ ਹੋਗਾ ॥ ਰਾਜ ਕੋ

ਅਲਵਿਦਾਹ ਕਹੇਂਗੇ, ਕਿ ਲੋ ਮੁਸਲਮਾਨੋਂ, ਆਪ ਕਾ ਰਾਜ ਸਮਾਪਤ ਹੂਆ ॥

ਨੋਟ(੧)–ਜਦ ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਦੀਨੇ (ਕਾਂਗੜ) ਸੇ ਭਾਈ ਦਿਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇ ਹਾਥ ਜ਼ਫ਼ਰ-ਨਾਮਾ ਦਖਣ ਵਿਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ॥ ਤਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਆਖਣ ਲਗਾ ਕਿ ਇਹ ਹੁਕਮ ਨਾਮਾ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਾਰਖਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ॥ ਮੈਨੂੰ ਐਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫ਼ਾਰਖਤੀ ਬਾਦਿਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਹਥ ਧੋਨਾ ਅਤੇ ਬੇਦਖ਼ਲ ਹੋਣਾ ਹੈ ॥

ਨੋਟ(੨)–ਬਲੀ ਨਿਹਮਤ ਉੱਲਾ ਜਾਨ ਕਾਸ਼ਮੀਰੀ ਨੇ ਜੋ ਪੇਸ਼ੀਨ ਗੋਈ ਅਜ ਤੋਂ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲੋਂ ਫ਼ਾਰਸੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ੧੩੯੦ ਹਿਜਰੀ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ ॥ ਤੁਰਕ ਕੌਮ ਰਹੇਗੀ ਪਰ ਤੇਜ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਰੋਜ਼ੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਰਾਜ ਸਾਜ਼ ਤੋਂ ਹਥ ਧੋ ਬੈਠਣਗੇ ॥ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਲੰਬੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਦੇ ਹਥੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਹੋਏਗਾ ॥ ਹੁਣ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਲ ਚਾਰ ਸਾਲ ਹੀ ਬਾਕੀ ਹਨ ॥ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਪੱਖੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਭੀ ਅੰਤ ਹੋਏਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਅਪਣੀ ਮੌਤ ਆਪ ਮਰਨਗੇ ॥

"ਤੁਰਕ ਮੂਏ, ਮੁੰਡੀਆਂ ਗਏ, ਜਾਗਿਯੋ ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੀਤ॥

(ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੀ ਸਾਖੀ-੫੧)

ਮੂਲ—ਨੈਪਾਲੀ ਕਾ, ਰਾਜ, ਸੂਰ ਕਿਰਣ, ਕਾਟੇ ਗੁਰਿੰਡ ॥
ਮੋਨੀ, ਗੌਰਲ, ਮੇਲ ਕਰਿ, ਹੋਇਗਾ ਫਿਰ ਝੂੰਡ ॥੧੭॥

ਨੈ ਪਾਲੀ = ਨੌਂ ਕਾ ਹਿੰਦਸਾ ਲਗਾਉ ॥

ਰਾਜ = ਕਾਟੇ ਸੰਮਤ ਕਾ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ॥

ਸੂਰ ਕਿਰਣ = ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕ੍ਰਿਣਾਂ ੧੦੦੦ ਗਿਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਅਨਗਿਣਤ ਵਧ ਜਾਣ: ਪਰ ਜੋਤਿਸ਼ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਹੀ ਲਈ ਹੈ ॥

ਗੁਰਿੰਡ = ਗੁਰੂ

ਅਰਥ—੧੯੦੦ ਸੰਮਤ ਜਦ ਹੋਗਾ, ਉਸ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਸ਼ਾਨੀ ਇਹ ਹੋਗੀ ਕਿ ਫ਼ਰੰਗੀ ਤੇ ਗੋਰਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਝੂੰਡ ਦੇ ਝੂੰਡ ਏਥੇ ਫਿਰਨਗੇ (ਫ਼ਰੰਗੀ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ ॥

ਨੋਟ—ਸੰਤ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਖ਼ਾਲੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਤੁਕ ਦਾ ਅਰਥ ਇਯੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਦੇਸ਼ ਜਾਂਦੇ ਵਕਤ ਗਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਨੀਪਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘੇ ਸਨ ॥

ਸੂਰ ਕਿਰਣ ਦਾ ਅਰਥ ਉਹ ਸੂਰਜ ਬੰਸੀ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ॥

ਮੂਲ—ਬਿਕ੍ਰਮ ਹਾਇਨ ਅਠ, ਦਸ, ਸਤ, ਬੀਤੇ ਜਬ, ਸਿਖ ॥

ਬਿਕ੍ਰਮ ਹਾਇਨ = ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ

ਅਰਥ—੧੯੦੦ ਸੰਮਤ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ

ਪ੍ਰਗਟਨਾ ਲਿਖਾ ਹੈ ॥ ਇਸ ਵਿਚ ੮+੧੦+੭ = ੨੫ ਸਾਲ ਹੋਰ ਜਮਾਂ ਕਰੋ ॥

ਕੁਲ ਹੋਏ ੧੯੦੦+੨੫ = ੧੯੨੫ ॥

ਜਦ ੧੯੨੫ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ ਆਵੇਗਾ, ਤਦ ਇਹ ਗੁਰੂ ਸਿਖੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗਾ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਗਰੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਤਕ ਅਧੋਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸਿਖੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਰੂਹਾਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਜਗਾਵੇਗਾ ॥ ਸਿਖੀ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਦਸ਼ਾ, ਨਾਥ ਬੀਤੇ ਸੁਭਿਖ, ਅਸਟਾ, ਦਸ, ਦੁਰਭਿਖ॥

ਅਰਥ—੧੯੨੫ ਵਿਚ ਜਮਾ ਕਰੋ—(ਦਸ਼ਾ = ੧੦ ਨਾਥ = ੯) ੧੯ ਕੁਲ ਹੋਏ (੧੯੨੫+੧੯ = ੧੯੪੪)॥

ਏਸ ਸੰਮਤ ਤੀਕਰ ਸੁਕਾਲ ਰਹੇਗਾ ॥

ਏਸ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ੮+੧੦ = ੧੮ ਸਾਲ ਹੋਰ ਗੁਜ਼ਰਨੇ ਤੇ ਕਾਲ ਪੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਇਗਾ (ਹਰਿ ਚੀਜ਼ ਮਹਿੰਗੀ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਰਥਾਤ ੧੯੪੪+੧੮ = ੧੯੬੨ ਸੰਮਤ ਤਕ ਹਰਿ ਚੀਜ਼ ਘਟਦੀ ਹੀ ਘਟਦੀ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਤੇਜ ਮੌਨੀਆਂ ਸਾਤ ਪਰ, ਦੋ ਪਰ ਰੌਲ ਸਰੂਰ ॥

ਅਰਥ—ਪਿਛੇ ਸੰਮਤ ਹੋਏ ਸਨ ੧੯੬੨, ਇਸ ਵਿਚ ਸਤ ਵਰਹੇ ਹੋਰ ਜਮਾਂ ਕਰੋ ਕੁਲ ਹੋਏ ੧੯੬੯॥ ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ ਦਾ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਏਥੋਂ ਤਕ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਦੋ ਵਰੇ ਹੋਰ (੧੯੭੧ ਸੰਮਤ)

ਤਕ ਰੌਲਾ ਝਗੜਾ ਪਵੇਗਾ ॥ ਅਮਨ ਚੈਨ ਦਾ ਤਖ਼ਤਾ ਡੋਲੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਮਹਾਂ ਦੁਰਭਿਖ, ਹੋਏ ਨਾਮ ਨ੍ਰਿਪ,
ਭੂਲੇ ਫਰੰਗੀ ਦੂਰ ॥ ੧੯ ॥

ਅਰਥ–ਮਹਾਂ ਕਾਲ ਪੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ, ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਇਗਾ ਅਤੇ ਫ਼ਰੰਗੀ ਜੋ ਦੂਰ ਸੇ ਆਯਾ ਹੈ, ਭੁਲ ਭੁਲਈਆਂ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ ॥ ਇਸ ਦੀ ਸਮਝ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ॥

ਨੋਟ–ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਕਿ ਅਸਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਰਖਣਾ ਅਗੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ੪੦ ਵਰਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਖੋਹਿਆ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਅਪਣਾ ਸਿਖ ਬਣਾ ਕੇ ਫੇਰ ਭੁਗਤਾਣਾ ਪਿਆ ॥ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਰਖਣਾ, ਸਗੋਂ ਕੁਝ ਸਾਲ ਉਤੇ ਦੇ ਦੇਣੇ ਹੈਣ ॥ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸੰਮਤ ੧੯੭੧ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ੩੩ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ੨੦੦੪ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਤਕ ਰਹਿਆ ॥ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸੰਨ ੧੯੪੭ ਸੀ)॥

ਮੂਲ–ਘਰ ਘਰ ਉਠੇ ਉਦੋਂਗ ਜਬ, ਉਨੀ ਸਉ ਕੇ ਸਾਲ ॥
ਮਾਰ ਗੁਰਿੰਡੀ ਕਰੈਂਗੇ ਤਬ ਖਾਲਸਾ ਚਾਲ ॥ ੨੦ ॥
ਉਦੋਂਗ = ਉਦ+ਅਘ (ਪਾਪ ਕਾ ਦੌਰ ਦੌਰਾ)

ਅਰਥ–੧੯੦੦ ਸਾਲ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਇਸ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ॥ ਜਦ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ ੧੯੦੦ ਵਿਚ

ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਟਤਾਈ ਵਧੇਗੀ, ਤਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਇਸ ਮਨਮੁਖਤਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਕਟ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਠਲ ਪਾਉਣਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਤਨ, ਗੁਰੂ ਹਿਤ, ਜਗੇ ਦੀਪ ਸਮ ਦੀਪ ॥
ਈਸ, ਮੂਸ, ਹਿੰਦੂ,ਖਲਕ, ਪੀਸ ਦਿਖਾਵੈ ਦੀਪ ॥੨੧॥

ਅਰਥ–ਜਿਸ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਖ਼ਾਤਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕੀ ਥੀ, ਵੁਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਗਾ

ਜਗੇ = ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ

ਦੀਪ ਸਮ, ਦੀਪ = ਰੌਸ਼ਨ ਚਰਾਗ਼, ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ–ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਉਤਰ–ਈਸ = ਹਜ਼ਰਤ ਈਸੇ ਕੀ ਉਮਤ–ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼

ਮੂਸ = ਹਜ਼ਰਤ ਮੂਸੇ ਕੀ ਉਮਤ–ਮੁਸਲਮਾਨ

ਹਿੰਦੂ ਖ਼ਲਕ = ਉਹ ਖ਼ਲਕਤ, ਜਿਹੜੀ ਚੋਰੀ, ਯਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ॥ (ਅਜ ਕਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ੪੨੦ ਹੈ, ਦਗ਼ੇਬਾਜ, ਧੋਖੇਬਾਜ, ਨਾਮ ਤੋਂ ਘੁਥੇ ਹੋਏ) ॥

ਇਹ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਾਲਾ ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹਿੰਦੂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮਨਮੁਖ ਖਲਕਤ ਨੂੰ ਆਟੇ ਵਾਂਗਰ ਪੀਹ ਦੇਵੇਗਾ॥ ਐਸੀ ਚੱਕੀ ਚਲੇਗੀ ਕਿ ਦੋ ਪੁੜਾਂ ਵਿਚ ਆਕੇ ਦਾਣਿਆਂ ਵਾਂਗਰ ਪਿਸ ਜਾਣਗੇ ॥ ਪਰ ਇਕ ਬਚਾਓ ਦੀ ਸੂਰਤ ਭੀ ਹੈ ॥

"ਜੋ ਦਰ ਰਹੇ, ਸੋ ਉਬਰੇ; ਨਾਨਕ ਅਜਬ ਡਿਠ ॥"

ਜੋ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਔਣਗੇ,ਕਿਲੀ ਦੇ ਮੁਢ ਰਹਿਣਗੇ, ਉਹ ਪ੍ਰੀਸਣ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਣਗੇ ॥

"ਜਿਤੇ ਸ਼ਰਣ ਐਹੇਂ, ਤਿਤੇ ਰਾਖ ਲੈਹੇਂ" ॥

ਮੂਲ—ਘਰ ਘਰ ਉਜਰੇ,ਘਰ ਘਰ ਵਸੈ, ਘਰੁ ਘਰੁ ਰੋਵੈ ਨਾਰ ॥
ਘਰ ਘਰ ਪੂਜਾ, ਘਰ ਘਰ ਮੰਡ,
ਘਰੁ ਘਰੁ ਹੋਇ ਮਰਸਾਰ ॥ ੨੨ ॥

ਅਰਥ—ਅਬਾਦ ਘਰ ਬਰਬਾਦ ਹੋਂਗੇ, ਘਰਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਪੇ ਪੈਣਗੇ ॥ ਜੋ ਘਰ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲਾ ਹੋਗਾ, ਵੁਹ ਸੁਖੀ ਹੋਗਾ ॥ ਬਾਕੀ ਤਮਾਮ ਘਰੋਂ ਮੇਂ ਤਬਾਹੀ ਹੋਗੀ ਅਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਮਲੇਛ ਹੁਵੈਂ ਤਿਸਤੈ ਪਰੈ, ਤੀਨ ਸਉ ਬੀਤੇ ਬਰਖ ॥
ਸਾਗਰ ਹੀ, ਨਾਗਰ ਨਹੀਂ,
ਬਿਬੇ ਸਹੰਸਰ, ਚਰਖ ॥ ੨੩ ॥

ਚਰਖ = ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ॥

ਅਰਥ—ਇਸ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਸੇ ੩੦੦ ਸਾਲ ਕੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਸਭ ਮਲੇਛੋਂ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਗਾ ਅਰਥਾਤ ਤੁਰਕੋਂ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਗਾ ਅਰ ਉਨ ਕੀ ਹਕੂਮਤ ਕਾ ਕਤੈਈ ਖ਼ਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ॥ ੨੩੦੦ ਸਾਲ ਤਕ ਅਮਨ ਚੈਨ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਗਾ ॥ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਅਰ ਕਸਬਾ ਜਾਤ ਮੇਂ ਹੀ ਨਹੀਂ (ਖੁਸ਼ਕੀ ਪਰ ਹੀ ਨਹੀਂ) ਪਰੰਤੂ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਰ ਭੀ ॥

ਮੂਲ-ਮਹਾਂ ਮਲੇਛ, ਫਿਰ ਹੁਵੈ, ਸਭੀ ਮਲੇਛ ਬਿਹਾਰ ॥
ਜੋਇ,ਜੋਰ ਕੀ,ਰਾਜ ਬਲ,ਬੀਤੇ ਕਲ,ਆਇ ਸਾਰ॥੨੪॥

ਅਰਥ—ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਲੜੀ ਲਗਨ ਅਰ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਗੁਜਰਨ ਦੇ ਉਪਰੰਤ ਫਿਰ ਮਹਾਂ ਮਲੇਛ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਰਾਜ ਕੇ ਬਲ ਸੇ ਔਰਤੋਂ ਪਰ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਕਲਜੁਗ ਗੁਜਰ ਜਾਵੇਗਾ, ਫਿਰ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜੁਗ ਆਵੇਗਾ (ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੋਵੇਗਾ) ॥

ਮੂਲ—ਸਹੰਸ ਅਠੱਤੀ ਕਲੂ ਗਤਿ, ਹਰਿ ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ ॥
ਤਾਂ ਦਿਨ, ਹਮ ਭੀ ਆਵਸੀ,
ਹੁਇ ਅਸਵ ਅਸਵਾਰ ॥ ੨੫ ॥

ਅਰਥ—ਜਦ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਣ ਤੇ ਆਵੇਗਾ, ਉਸ ਤੋਂ ੩੮ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲੋਂ ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ (ਵਿਸ਼ਨ ਸਰੂਪ) ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਗਾ ॥ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਫਰਮਾਤੇ ਹੈਂ, ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਇਕੇ 'ਅਸੀਂ ਭੀ ਆਵਾਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਮਰਣਾ ਮਰਣਾ, ਮਾਰ ਮਾਰ,
ਗਲਣਾ ਹਾਲ ਗਲ ਸੀਤ ॥
ਸਰਬ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਤਿਆਗ ਤਨ,
ਤਾਂ ਲਗ, ਸ਼ਹੀਦਨ ਰੀਤ ॥ ੨੬ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਨਫ਼ਸ ਪ੍ਰਸਤੀ ਅਰ ਅਹੰਕਾਰ ਮੇਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਅਰ ਜਬਰੋ ਸਿਤਮ ਕਰਤੇ ਥੇ, ਉਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਆਖ਼ਰ ਪਰ ਮਰਣਾ ਹੀ ਮਰਣਾ ਹੈ ॥ ਐਸੇ ਮਨੁਸ਼ ਗਲੇ ਤਕ ਡੂਬ ਗਏ ਅਰ ਉਨ ਕਾ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨ ਰਹਾ ॥

ਸਰਬ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭੀ ਤਨ ਕੋ ਤਿਆਗੇਗਾ ॥ ਪਰੰਤੂ

ਉਨ ਕੀ ਹਸਤੀ, ਸ਼ਹੀਦੋਂ ਕੀ ਹਸਤੀ ਹੋਗੀ (ਰਹੇਗੀ)
ਅਰ ਵੁਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਧਾਮ ਮੇਂ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਕਾਲ ਨਗਰ, ਨਿਹ ਕਲੰਕ ਅਬ,
ਫਿਰ ਜਾਵੈ, ਕਰ ਚੈਨ ॥
ਜਾਂ ਬਿਧ ਬੀਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ,
ਮਾਯਾ ਸੁਪਨਾ ਸੈਨ ॥ ੨੭ ॥

ਅਰਥ—ਅਮਨ ਕੋ ਕ਼ਾਇਮ ਕਰਕੇ ਨਿਹਕਲੰਕ ਵਾਪਸ ਹੋਗਾ ਅਤੇ ਅਪਣੇ ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਮੇਂ ਲੀਨ ਹੋਗਾ ॥ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਸ ਤਰਹ ਕਾ ਵਰਤਾਰਾ ਵਰਤੇਗਾ ॥ ਦੁਨੀਆਂ ਕਾ ਰਾਜ ਸੁਫ਼ਨੇ ਕੀ ਤਰਹ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਰਾਮਦਾਸ ਕੁਲ, ਰਾਮ ਕੌਰ, ਗੁਰ ਉਚਰੀ ਕਹਿ ਚੁਪ ॥
ਕਹੰਤੇ ਲਗੀ ਸਮਾਧ ਪਦ,
ਲਈ ਮੁਕਤਿ ਰਸੁ ਗੁਪ ॥ ੨੮ ॥

ਅਰਥ—ਭਾਈ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ, ਜੋ ਰਾਮਦਾਸ ਕੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਕੀ ਕੁਲ ਸੇ ਹੈਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਸਭ ਬਾਤ ਬਿਆਨ ਕਰਕੇ ਚੁਪ ਹੋ ਰਹੇ ॥ ਅਤੇ ਕਹਤੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਸਮਾਧੀ ਮੇਂ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਨ ਕੋ ਗੁਪਤ ਤੌਰ ਪਰ ਮੁਕਤ ਰਸ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਸੀਬ ਹੂਈ ॥

ਮੂਲ—ਪਢੈ ਸੁਨੈ ਕਲਿ ਵਰਤਾਰਾ, ਕਲਿਜੁਗ ਤਾਂਕਾ ਦਾਸ ॥
ਪਾਪ ਭਗੈ, ਭਗਤੀ ਜਗੈ, ਧੰਨ ਸਿਖ ਕੀ ਆਸ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਕਲਜੁਗ ਕਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਪੜ੍ਹੇਗਾ ਯਾ ਸੁਣੇਗਾ, ਕਲਜੁਗ ਉਸ ਕਾ ਦਾਸ ਹੋਗਾ ॥ ਉਸ ਕਾ ਪਾਪ ਦੂਰ ਹੋਗਾ,

ਉਸ ਕੇ ਅੰਦਰ ਭਗਤੀ ਕਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਗਾ ॥ ਸਿਖ ਐਸੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਰਖਣੇ ਵਾਲਾ ਧਨ ਹੈ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥੬੧॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਮੋਰੀਆ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ –

੩੨੨ ਸਾਲ ਪਹਿਲੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਸੰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ੧੮੫ ਸਾਲ ਪਹਿਲੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਸੰਨ ਤਕ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਕੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਮੇਂ ਮੋਰੀਆ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਕੋ ਏਕ ਹਕੂਮਤ ਕੇ ਮਾਤਹਿਤ ਕਰਕੇ ਏਕ ਬੜੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸਲਤਨਤ ਕਾਇਮ ਕੀ ॥ ਇਸ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦਾ ਬਾਨੀ ਚੰਦਰਗੁਪਤ ਥਾ ॥ ਗ਼ਾਲਬ ਉਸ ਕੀ ਮਾਂ ਮੂਰਾ ਕੇ ਨਾਮ ਪਰ ਇਸ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕਾ ਨਾਮ ਮੋਰੀਆ ਪਿਆ ॥

ਚੰਦਰ ਗੁਪਤ ਮੋਰੀਆ ਏਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਬਾਦਿਸ਼ਾਹ ਥਾ, ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਕਾ ਪੋਤਾ ਅਸ਼ੋਕ ਇਸ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕਾ ਸਭ ਸੇ ਬੜਾ ਬਾਦਿਸ਼ਾਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ਇਸੀ ਬਾਦਿਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੀ ਬੁਧ ਮਤ ਦਾ ਬੜਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ॥

ਚੰਦਰਗੁਪਤ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਤਾਰੀਖ਼ੀ ਹਾਲਾਤ

(੧) ਮੈਗਸਥਨੀਜ਼ ਕੀ ਤਸਨੀਫ–ਯਿਹ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਮੇਂ ਏਕ ਯੂਨਾਨੀ ਸਫ਼ੀਰ ਥਾ ॥ ਇਸ ਨੇ

ਚੰਦਰ ਗੁਪਤ ਕੇ ਅਹਦੇ ਹਕੂਮਤ ਕੇ ਹਾਲਾਤ ਏਕ ਪੁਸਤਕ ਮੇਂ ਲਿਖੇ ਥੇ, ਵੁਹ ਕਿਤਾਬ ਇਨਡਿਕਾ ਤੋਂ ਗੁੰਮ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦੂਸਰੇ ਯੂਨਾਨੀ ਤਾਰੀਖ਼ਦਾਨੋਂ ਕੀ ਕਿਤਾਬੋਂ ਮੇਂ ਪਾਏ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ॥

(੨) ਕੋਟਲੀਆ ਕਾ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ–ਚੰਦਰ ਗੁਪਤ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਕੌਟਲੀਆ ਨੇ, ਜਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸੀਤ ਭੀ ਥਾ ਅਰ ਜਿਸੇ ਚਿਨਕ ਕਾ ਬੇਟਾ ਹੋਣੇ ਕੀ ਵਜਹ ਸੇ "ਚਾਨਕੀਆ" ਭੀ ਕਹਤੇ ਹੈਂ, ਹਕੂਮਤ ਕਰਨੇ ਕੇ ਤਰੀਕੋਂ ਪਰ ਏਕ ਕਿਤਾਬ "ਅਰਥ ਸ਼ਾਸ਼ਤ੍ਰ" ਨਾਮੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ॥

(੩) ਮੁਦਰਾ ਰਾਕਸ਼ਸ–ਯਿਹ ਏਕ ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਡਰਾਮਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਂਚਵੀਂ ਸਦੀ ਮੇਂ ਲਿਖਾ ਗਿਆ ਹੈ ॥ ਇਸ ਸੇ ਨੰਦ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕੀ ਤਬਾਹੀ ਕਾ ਹਾਲ ਮਾਲੂਮ ਹੋਤਾ ਹੈ ॥

ਚੰਦਰ ਗੁਪਤ ਮੋਰੀਆ

ਚੰਦਰ ਗੁਪਤ, ਮੋਰੀਆ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕਾ ਬਾਨੀ ਥਾ ॥ ਏਕ ਖ਼ਿਆਲ ਯਿਹ ਭੀ ਹੈ ਕਿ ਵੁਹ ਮਘਧ (ਬਿਹਾਰ) ਕੇ ਨੰਦ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕਾ ਏਕ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਥਾ ॥ ਪਰੰਤੂ ਉਸ ਕੀ ਮਾਂ "ਮੁਰਾ" ਕਿਸੀ ਨੀਚ ਜ਼ਾਤ ਕੀ ਔਰਤ ਥੀ ॥ ਨੰਦ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕੇ ਆਖ਼ਰੀ ਬਾਦਿਸ਼ਾਹ ਕੇ ਵਕਤ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤ ਏਕ ਆਹਲਾ

ਫ਼ੌਜੀ ਔਹਦੇ ਪਰ ਮਾਮੂਰ ਥਾ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਿਸੀ ਖ਼ਾਸ ਵਜਹ ਸੇ "ਨੰਦ" ਬਾਦਿਸ਼ਾਹ ਉਸ ਸੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਅਰ ਉਸੇ ਭਾਗ ਕਰ ਜਾਨ ਬਚਾਨੀ ਪੜੀ ॥ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤ ਮਘਧ (ਬਿਹਾਰ) ਕੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੋ ਛੋੜ ਕਰ ਪੰਜਾਬ ਆ ਗਿਆ ॥ ਕਹਾਵਤ ਹੈ, ਕਿ "ਟੈਕਸਲਾ" ਕੇ ਮੁਕਾਮ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਸਿਕੰਦਰ ਸੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀ ਅਰ ਉਸੇ ਮਘਧ ਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨੇ ਕੀ ਤਰਗੀਬ ਦੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਕੰਦਰ ਭੀ ਕਿਸੀ ਸਬਬ ਸੇ ਉਸ ਸੇ ਨਾਰਾਜ ਹੋ ਗਿਆ ॥ ਯਿਹ ਦੇਖ ਕਰ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤ ਵਹਾਂ ਸੇ ਭਾਗ ਗਿਆ ॥ ਸਕੰਦਰ ਬਾਦਿਸ਼ਾਹਿ ਕੀ ਵਾਪਸੀ ਅਰ ਮੌਤ ਕੇ ਬਾਹਦ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤ ਕੋ ਅਪਣੀ ਤਾਕਤ ਬੜਹਾਨੇ ਕਾ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਅਰ ਉਸਨੇ "ਚਾਨਕੀਆ" ਨਾਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤ੍ਰ (ਏਕ ਲਾਇਕ ਬ੍ਰਹਮਨ) ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸੇ ਏਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਫੌਜ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਕਈ ਮੈਦਾਨ ਮਾਰੇ ਅਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦਾ ਬਾਦਿਸ਼ਾਹ ਬਣ ਗਿਆ ॥

ਫਤੂਹਾਤ-(੧) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਫ਼ਤਹ—ਸਕੰਦਰ ਬਾਦਿਸ਼ਾਹ ਕੀ ਵਾਪਸੀ ਅਰ ਮਰਣੇ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਯੂਨਾਨੀ ਹਕੂਮਤ ਕੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਏਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਬਗ਼ਾਵਤ ਹੂਈ ॥ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤ ਨੇ ਇਸ ਬਗ਼ਾਵਤ ਸੇ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਅਰ ਅਪਣੇ ਅਤਾਲੀਕ ਵਜ਼ੀਰ ਚਾਨਕੀਆ ਕੀ ਮਦਦ ਸੇ ਏਕ ਲਸ਼ਕਰ ਜੱਰਾਰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ

ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਮੁਕੀਮ ਯੂਨਾਨੀ ਫ਼ੌਜੋਂ ਕੋ ਸ਼ਕਸਤ ਦੀ ਅਰ ਪੰਜਾਬ ਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੀਆ ॥

(੨) ਮਘਧ (ਬਿਹਾਰ) ਪਰ ਚੜ੍ਹਾਈ–ਪੰਜਾਬ ਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੇਣੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਚੰਦਰਗੁਪਤ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਪਰ ਹਮਲਾ ਕੀਆ ਅਰ "ਨੰਦ" ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋ ਜੋ ਬੜਾ ਬਦਨਾਮ ਥਾ, ਤਖ਼ਤ ਸੇ ਉਤਾਰ ਕਰ ਖ਼ੁਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣ ਗਿਆ ਅਰ "ਪਾਟਲੀ ਪੁਤ੍ਰ" ਕੋ ਅਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾ ਕਰ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨੇ ਲਗਾ ॥

ਸੀਲੋਕਸ ਦਾ ਹਮਲਾ–ਮਸੀਹ ਸੰਨ ਤੋਂ ੩੦੫ ਸਾਲ ਪਹਿਲੋਂ

ਸੀਲੋਕਸ ਸਕੰਦਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਾ ਏਕ ਨਹਾਇਤ ਹੀ ਚੋਟੀ ਕਾ ਜਰਨੈਲ ਥਾ ਅਰ ਉਸ ਕੀ ਮੌਤ ਕੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਕੀ ਹਕੂਮਤ ਕੇ ਏਸ਼ਿਆਈ ਹਿੱਸੇ ਪਰ ਦਰਿਆਏ ਸਿੰਧ ਤਕ ਕਾਬਜ ਹੋ ਗਿਆ ਥਾ ॥ ਯੂਨਾਨੀ ਉਸੇ "ਨਕਾਟੂ" (ਫ਼ਾਤਿਹ) ਕਹਤੇ ਥੇ ॥ ਉਸ ਨੇ ਏਸੇ ਸਾਲ ਸਿੰਧ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਪਰ ਹਮਲਾ ਕੀਆ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਚੰਦ੍ਰ ਗੁਪਤ ਨੇ ਉਸੇ ਸ਼ਕੱਸ਼ਤ ਦੀ ਅਰ ਆਪਸ ਮੇਂ ਸੁਲਾਹ ਹੋ ਗਈ ॥ ਸੀਲੋਕਸ ਨੇ ਅਪਣੀ ਲੜਕੀ ਕੀ ਸ਼ਾਦੀ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤ ਸੇ ਕਰ ਦੀ ਅਰ ਮੌਜੂਦਾ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਅਰ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਕਾ ਇਲਾਕਾ ਭੀ ਉਸ ਕੋ ਦੇ ਦੀਆ ॥ ਚੰਦ੍ਰ ਗੁਪਤ ਨੇ ਉਸ ਕੇ ਬਦਲੇ ੫੦੦ ਹਾਥੀ ਉਸ ਕੀ ਭੇਂਟ ਕੀਏ ॥ ਸੀਲੋਕਸ ਨੇ ਏਕ ਯੂਨਾਨੀ "ਸਫ਼ੀਰ" ਮੈਗਾਸਥਨੀਜ਼

ਕੋ ਭੀ ਉਸ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਮੇਂ ਭੇਜਾ ॥ ਇਸ ਤਰਹ
ਚੰਦ੍ਰ ਗੁਪਤ ਕੀ ਸਲਤਨਤ ਬੰਗਾਲ ਸੇ ਲੇ ਕਰ
ਹਿੰਦੂਕੁਸ਼ ਤਕ ਅਰ ਹਮਾਲੀਆ ਸੇ ਨਰਬਦਾ ਤਕ
ਫ਼ੈਲ ਗਈ ॥ ਇਸ ਮੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ,
ਪੰਜਾਬ, ਯੂ. ਪੀ. ਬਿਹਾਰ (ਮਘਧ) ਬੰਗਾਲ ਅਰ
ਗੁਜਰਾਤ ਕਾਠੀਆਵਾੜ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਭੀ ਸ਼ਾਮਲ ਥੇ ॥

ਚੰਦ੍ਰ ਗੁਪਤ ਮੁਲਕੀ ਹਕੂਮਤ ਕਾ ਆਹਲਾ
ਅਫ਼ਸਰ ਥਾ ਅਰ ਪਾਟਲੀ ਪੁਤ੍ਰ ਉਸਕੀ ਰਾਜਧਾਨੀ
ਥੀ ॥ ਇਨਤਜ਼ਾਮੇ ਸਲਤਨਤ ਮੇਂ ਉਸੇ ਸਲਾਹ
ਮਸ਼ਵਰਾ ਦੇਣੇ ਕੇ ਲੀਏ ਵਜ਼ੀਰੋਂ ਕੀ ਏਕ ਕੌਂਸਲ
ਹੋਤੀ ਥੀ, ਜਿਸ ਮੇਂ ਸਭ ਸੇ ਬੜਾ "ਚਾਨਕੀਆ" ਥਾ ॥

ਪਾਟਲੀ ਪੁਤ੍ਰ–ਮਘਧ (ਬਿਹਾਰ) ਕੀ ਯਿਹ ਰਾਜਧਾਨੀ ਥੀ,
ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਪਟਨਾ ਕੇ ਕਰੀਬ ਆਬਾਦ ਥਾ ॥
ਯਿਹ ਸ਼ਹਿਰ ਬੜਾ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਥਾ ਅਰ ਦਰਿਆਏ
ਗੰਗਾ ਅਰ ਸੋਨ ਕੇ ਮੁਕਾਮੇ ਇਤਸਾਲ ਪਰ (ਜਿਥੇ ਦੋ
ਦਰਿਆਇ ਮਿਲਦੇ ਨੇ) ਵਾਕਿਆ ਥਾ ॥ ਇਸਕੀ
ਲੰਬਾਈ ਨੌ ਮੀਲ ਅਰ ਚੌੜਾਈ ਕੋਈ ਡੇਢ ਮੀਲ
ਥੀ ॥ ਇਸ ਕੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ਼ ਲਕੜੀ ਕੀ ਏਕ ਮਜ਼ਬੂਤ
ਦੀਵਾਰ ਥੀ, ਜਿਸ ਮੇਂ ੬੪ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅਰ ੫੭੦
ਬੁਰਜ ਥੇ ॥ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਗਿਰਦਾ ਗਿਰਦ ਏਕ ਚੌੜੀ
ਅਰ ਗਹਿਰੀ ਖਾਈ ਥੀ, ਜਿਸ ਮੇਂ ਦਰਿਆਇ ਸੋਨ
ਕਾ ਪਾਣੀ ਭਰਾ ਰਹਤਾ ਥਾ ॥ ਸ਼ਾਹੀ ਮਹੱਲ ਲਕੜੀ

ਕਾ ਬਣਾ ਹੂਆ ਥਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਅਰ ਸ਼ਾਨੋ ਸ਼ੌਕਤ ਮੇਂ ਲਾਸਾਨੀ ਥਾ ॥

ਚੰਦ੍ਰ ਗੁਪਤ ਦੀ ਮੌਤ—੨੪ ਸਾਲ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਚੰਦ੍ਰ ਗੁਪਤ ਨੇ, ਜੋ ਗ਼ਾਲਬਨ ਜੈਨ ਮਤ ਦਾ ਪੈਰੋਕਾਰ ਥਾ, ਅਪਣੀ ਦੇਹ ਛੱਡੀ, ਯਾ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਦਸਤ ਬਰਦਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ॥ ਇਸ ਕੀ ਮੌਤ ਕਾ ਕ਼ਿੱਸਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਕੀ ਹਕੂਮਤ ਕੇ ਆਖ਼ਰੀ ਸਾਲੋਂ ਮੇਂ ਬੜਾ ਖ਼ੌਫ਼ਨਾਕ ਕਹਤ (ਕਾਲ) ਪੈ ਗਿਆ ॥ ਚੰਦ੍ਰ ਗੁਪਤ ਨੇ ਤਖ਼ਤ ਅਪਣੇ ਬੇਟੇ "ਬਿੰਦੂਸਾਰ" ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਆ ਅਰ ਆਪ ਇਕ ਜੈਨੀ ਮਹਾਤਮਾ "ਭਦਰ ਬਾਹੂ" ਕੇ ਸਾਥ ਮੈਸੂਰ ਮ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਜਹਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜੈਨ ਮਤ ਕੇ ਅਸੂਲੋਂ ਕੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਫ਼ਾਕਾ ਕਸ਼ੀ ਸੇ ਜਾਨ ਦੇ ਦੀ ॥

ਚਾਨਕੀਆ—ਚਾਨਕੀਆ, ਚੰਦ੍ਰ ਗੁਪਤ ਮੋਰੀਆ ਕਾ ਅੰਤਾਲੀਕ ਅਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤ੍ਰੀ ਥਾ ॥ ਵੂਹ ਟੈਕਸਿਲਾ ਕਾ ਏਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਥਾ ਅਰ ਏਕ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਕਾ ਸਿਆਸਤ-ਦਾਨ ਅਰ ਨਹਾਇਤ ਹੀ ਕਾਬਲ ਪੁਰਸ਼ ਥਾ ॥ ਉਸ ਚੰਦ੍ਰ ਗੁਪਤ ਕੀ ਨਹਾਇਤ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਸੇ ਖ਼ਿਦਮਤ ਕੀ ॥ ਇਸ ਕੇ ਦੋ ਔਰ ਨਾਮ "ਕੋਟਲੀਆ" ਅਰ "ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਗੀਤ" ਭੀ ਥੇ ॥

ਨੰਦ ਰਾਜਾ ਨੇ ਏਕ ਵੇਰ ਇਸ ਕੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀ ਥੀ ਅਰ ਚਾਨਕੀਆ ਨੇ ਇਸ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਾ ਬਦਲਾ

ਲੇਣੇ ਅਰ ਨੰਦ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰਨੇ ਕੀ
ਕਸਮ ਖਾ ਰਖੀ ਥੀ॥ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤ ਨੇ ਇਸ ਕੀ
ਮਦਦ ਸੇ ਪੰਜਾਬ ਫ਼ਤਹ ਕੀਆ ਅਰ ਫਿਰ ਮਗਧ
(ਬਿਹਾਰ) ਕੇ "ਨੰਦ" ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋ ਮਹਜੂਲ ਕਰਕੇ
ਤਖ਼ਤ ਹਾਸਲ ਕੀਆ ਥਾ॥

"ਚਾਨਕੀਆ" ਅਪਣੀ ਧੁਨ ਕਾ ਬੜਾ ਪੱਕਾ
ਅਰ ਉਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੇ ਮੇਂ ਕਮਾਲ ਹਾਸਲ ਥਾ
ਅਗਰਚੇ ਉਸੇ ਐਸ਼ੋ ਇਸ਼ਰਤ ਕੇ ਤਮਾਮ ਸਾਮਾਨ
ਮਿਲ ਸਕਤੇ ਥੇ, ਫਿਰ ਭੀ ਵੁਹ ਗ਼ਰੀਬਾਨਾ ਜ਼ੀਸਤ
ਬਤੀਤ ਕਰਤਾ ਥਾ, ਅਰ ਰਾਜਾ ਜੀ ਕੇ ਮਹੱਲ
ਪਾਸ ਏਕ ਮਿੱਟੀ ਕੀ ਝੋਂਪੜੀ ਮੇਂ ਰਹਾ ਕਰਤਾ ਥਾ
ਉਸਨੇ "ਇਲਮੇ ਸਿਆਸਤ" ਪਰ ਏਕ ਪੁਸਤਕ
ਲਿਖੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾ ਨਾਮ "ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ" ਹੈ
ਸਚ ਤੋ ਯਿਹ ਹੈ, ਕਿ ਰਾਜਾ ਚੰਦ੍ਰ ਗੁਪਤ ਕੋ ਸ਼ਾਨਦਾਰ
ਕਾਮਯਾਬੀ ਏਕ ਹਦ ਤਕ "ਚਾਨਕੀਆ" ਕੀ ਵਜਹ
ਸੇ ਹੀ ਥੀ॥

ਮਹਾਰਾਜਾ ਅਸ਼ੋਕ ਚੰਦ੍ਰ ਗੁਪਤ ਕਾ ਪੋਤਾ
ਬਿੰਦੂਸਾਰ ਕਾ ਬੇਟਾ ਥਾ॥

ਸਾਖੀ ਬਾਹਠਵੀਂ

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ–ਇਕ ਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਬੈਠੇ ਅਚੱਲ ਸਮਾਧ ॥
ਤਬੈ ਖਾਲਸਾ ਸੋ ਕਹਾ, ਕਲ ਮੈਂ, ਮਮ, ਦ੍ਰਿੜ ਬਾਂਧ ॥੧॥

ਅਰਥ–ਇਕ ਵੇਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਸਮਾਧੀ ਮੇਂ ਇਸਥਿਤ ਥੇ, ਜੋ ਕਿ ਅਚੱਲ ਸਮਾਧੀ ਥੀ ॥

ਸਵਾਲ–ਟਿਕੀ ਸਮਾਧੀ ਕਬ ਹੋਤੀ ਹੈ ॥

ਜਵਾਬ–ਜਬ ਮਨ ਕਾ ਕੋਈ ਫੁਰਨਾ, ਸੰਕਲਪ, ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਰਹਤਾ "

ਤਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਜੀ ਕੋ ਕਹਾ, ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਮੁਝ ਪਰ ਯਕੀਨ ਸੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੋ, ਮੁਝ ਪਰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਲਾਉ, ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਕੋ ਪੱਕਾ ਸਮਝੋ ॥

ਮੂਲ–ਜੁਗ ਜੁਗ ਮੈਂ ਅਵਤਰੈਂ, ਅਪਨੈ ਭਗਤਨ ਕਾਜ ॥
ਰਹਨੀ ਰਹੈ ਸੋ ਖਾਲਸਾ, ਸੋ ਮੇਰੋ ਸਿਰਤਾਜ ॥੨॥

ਅਰਥ–ਮੇਰਾ ਯਿਹ ਧਰਮ ਹੈ ਕਿ ਜੁਗ ਜੁਗ ਮੈਂ (ਹਰ ਏਕ ਜੁਗ) ਮੈਂ, ਹਮ ਅਪਨੇ ਭਗਤੋਂ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕੇ ਲੀਏ ਹੀ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਤੇ ਹੈਂ ॥

"ਅਪੁਨੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਆਪੇ ਰਾਖੈ ਆਪੇ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥
ਜਹ ਜਹ ਕਾਜ ਕਿਰਤ ਸੇਵਕ ਕੀ,
ਤਹਾ ਤਹਾ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥੧॥
ਸੇਵਕ ਕਉ ਨਿਕਟੀ ਹੋਇ ਦਿਖਾਵੈ ॥
ਜੋ ਜੋ ਕਹੈ ਠਾਕੁਰ ਪਹਿ ਸੇਵਕੁ ਤਤਕਾਲ ਹੋਇ ਆਵੈ ॥

੧॥ਰਹਾਉ॥ ਤਿਸੁ ਸੇਵਕ ਕੈ ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ
ਜੋ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ॥
ਤਿਸ ਕੀ ਸੋਇ ਸੁਣੀ ਮਨੁ ਹਰਿਆ,
ਤਿਸੁ ਨਾਨਕ ਪਰਸਣਿ ਆਵੈ ॥"

ਜੋ ਮੇਰੀ ਧਾਰਨਾ ਮੇਂ ਰਹੇ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਹੁਕਮ ਕਾ ਫਰਮਾਂਬਰਦਾਰ ਹੋ, ਜੋ ਮੇਰੀ ਆਗਿਆ ਕਾ ਪਾਲਨ ਕਰੇ, ਜੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਮੈਂ ਨੇ ਕੀਆ ਹੈ, ਉਸ ਪਰ ਅਮਲ ਕਰੇ ਅਰ ਉਸ ਦਾਇਰੇ ਯਾ ਹਲਕੇ ਮੇਂ ਰਹੇ, ਜਹਾਂ ਮੈਂ ਨੇ ਖੜਾ ਕੀਆ ਹੈ, ਵੁਹੀ ਖਾਲਸਾ ਹੈ (ਲਾਗ ਲਪੇਟ ਸੇ ਮੁਬਰੱਾ = ਖ਼ਾਲਸ ਵਸਤੂ), ਨਾਪਾਕ ਸੇ ਪਾਕ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈ ॥

ਸਵਾਲ—ਉਸ ਕਾ ਮੋਲ ਕਿਆ ਪੜੇਗਾ ?

ਜਵਾਬ—ਵੁਹ ਮੇਰਾ ਛਤ੍ਰ ਹੋਗਾ, ਉਸ ਕੋ ਮੈਂ ਸਿਰ ਅਰ ਆਂਖੋਂ ਪਰ ਬਠਾਊਂਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਸਿਖਨ ਪੂਛਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋਂ, ਰਹਨੀ ਕੋ ਬਰਤੰਤ ॥
ਕਿਸ ਕੋ ਦੇਨਾ, ਕਿਮ ਰਹੈ, ਕੈਸੇ ਵਰਤੇ ਸੰਤ ॥੩॥

ਅਰਥ—ਤਬ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਪੂਛਾ, ਕਿ ਰਹਿਣੀ ਕਾ ਬਰਤਾਂਤ ਕਹਿ ਸਮਝਾਵੇ ॥ ਕਿਨ ਚੀਜ਼ੋਂ ਕੋ ਤਿਆਗਨਾ ਹੈ (ਦੇਨਾ ਕਾ ਅਰਥ ਛੋੜ ਦੇਣਾ) ॥ ਕਿਨ ਚੀਜ਼ੋਂ ਮੇਂ ਰਹੇ (ਕਿਨ ਕਿਨ ਕੋ ਗ੍ਰਹਿਨ ਕਰੇ) ਅਪਣਾਵੇ, ਅਪਨਾ ਬਣਾਵੇ ॥ ਸੰਤ ਕੈਸੇ ਬਣੇ ਅਤੇ ਕਿਨ ਕਿਨ ਬਾਤੋਂ ਪਰ ਅਮਲ ਦਰਆਮਦ ਹੋ ॥

ਮੂਲ—(ਗੁਰੂ ਕਹੇ, ਸੁਣ ਖ਼ਾਲਸਾ) [(ਕੇਸ) (ਪਾਹੁਲੀ) (ਮੁਕਤਿ

(ਕੈ ਖੰਡਾ ਪਾਹੁਲ ਭਲੀ)(ਕੈ ਚਰਨਨ ਕੀ ਜੁਗਤਿ) ॥੪॥

ਅਰਥ—ਫ਼ਰਮਾਨ ਕੀਆ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਸੁਣੀਏ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਕੇਸਾ ਧਾਰੀ ਹੋ, ਫਿਰ ਪਾਹੁਲ ਲੇ ॥ ਵੁਹ ਮੁਕਤ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗਾ ॥ ਯਾ ਤੋ ਖੰਡੇ ਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰੇ ਔਰ ਯਾ ਚਰਨੋਂ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਲੇਵੇ ਜੈਸੇ ਨੌ ਗੁਰੂਓਂ ਸੇ ਰਵਾਜ ਚਲਾ ਆ ਰਹਾ ਹੈ॥

ਮੂਲ—(ਧਰੈ ਕੇਸ ਪਾਹੁਲ ਬਿਨਾ) (ਭੇਖੀ ਮੂੜਾ ਸਿਖ) ॥
ਮੇਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾਹਿ ਤਿਸ, ਪਾਪੀ ਤਿਆਗੇ ਭਿਖ ॥੫॥

ਅਰਥ—ਪਾਹੁਲ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਜੋ ਕੇਸ਼ ਧਾਰਨੇ ਹੈਂ, ਵੁਹ ਮੂੜ ਮਤੀ ਸਿਖ ਹੈ ਅਰ ਲੋਗੋਂ ਕਾ ਦਿਖਲਾਵਾ ਹੈ ॥ ਮੇਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਉਸ ਕੋ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ ॥ ਉਸ ਪਾਪੀ ਕੋ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਐਸੇ ਭੇਖ ਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰੇ ॥

ਮੂਲ—(ਇਕ ਮਜ਼ਬ ਰਹਨਾ ਭਲਾ) (ਦੋ ਮੈਂ ਰਹੈ ਨਾ ਕੋਇ) ॥
(ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਅਖਾਇਕੈ) (ਭਰਮੈਂ ਪਾਪੀ ਸੋਇ) ॥੬॥

ਅਰਥ—ਇਕ ਮਜ਼ਹਬ ਮੇਂ ਰਹਿਨਾ ਅਛਾ ਹੈ, ਦੋ ਮੇਂ ਰਹਿਨਾ ਅਛਾ ਨਹੀਂ ॥ ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਹੋ ਕਰ ਜੋ ਦੂਸਰੀ ਜਗਾਹ ਜਾਤਾ ਹੈ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸੇ ਬੇਮੁਖ ਹੋਤਾ) ਹੈ, ਵੁਹ ਪਾਪੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—[(ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ)(ਮਮ ਸਿਖ) ਕੇ] [ਸਹਜੀ,ਚਰਨੀ,ਖੰਡ]
(ਜਾਂਤੇ ਕੇਸੀ ਹੋਇ ਸਿਖ) (ਤੀਨੋਂ ਕਹੇ) (ਬਿਹੰਡ) ॥੭॥

ਅਰਥ—ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਸਿਖ ਹੈਂ (੧) ਸਹਜ ਧਾਰੀ (੨) ਚਰਨ ਪਾਹੁਲ ਵਾਲੇ (੩) ਖੰਡੇ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਲੇ ॥ ਇਸ ਲੀਏ ਯਿਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਕੇਸ

ਧਾਰੀ ਹੋ ਅਰ ਬਾਹਦ ਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰੇ ਅਰ ਬਾਕੀ ਤਮਾਮ ਬਾਤੋਂ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਕਰੇ ॥ ਤੀਨ ਸੰਗਿਆ ਮੇਂ ਸੇ ਕੋਈ ਸੰਗਿਆ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰੇ (ਪਰੰਤੂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਨਾ ਸਭ ਸੇ ਅਫ਼ਜਲ ਹੋਗਾ, ਜਿਸ ਮੇਂ ਪਾਂਚ ਕਕੇ ਭੀ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਕੇਸ ਭੀ ਹੋਣਗੇ) ॥

ਮੂਲ—(ਏਕ ਸੁ ਕੇਸੀ ਜਾਨੀਏ) (ਦੂਜਾ ਕਹੋ ਉਪਦੇਸ) ॥
(ਵਿਕੇਸੀ) (ਮੁੰਡੀ ਸੰਗਤੀ) (ਗੁਰ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਭੇਸ) ॥੮॥

ਅਰਥ—ਏਕ ਕੇਸ਼ੋਂ ਵਾਲਾ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਦੂਸਰਾ ਬਗ਼ੈਰ ਕੇਸ਼ੋਂ ਕੇ, ਯਿਹ ਸੰਗਤ ਸਿਰ ਮੁੰਡੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਤਿਸ ਗੁਰੂ ਕੇ ਉਹ ਭੀ ਪਿਆਰੇ ਹੈਂ ॥

"ਹਿਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਕਾ"

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਭਰਾ ਹੁਕਮ

ਮੂਲ—॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮੇਰਾ ਸੋ, ਜੋ ਰਹਤ ਕਮਾਵੈ,
ਪਹਰ ਰਾਤ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਵੈ ॥

ਅਰਥ—ਮੇਰਾ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੁਕਮ ਬਜਾ ਲਾਵੇ (ਹੁਕਮ ਕੀ ਕਮਾਈ ਕਰੇ) ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਰਹਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇ ॥

ਬਾਣੀ ਗੁਰ ਕੀ ਅਵਰ ਨਾ ਪਾਠ ॥
ਪੜੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਤਿਆਗੇ ਠਾਟ ॥ ੯ ॥

ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਦੂਸਰਾ ਕੋਈ ਪਾਠ ਨ ਕਰੇ ॥ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜ੍ਹੇ, ਦੂਸਰਾ ਬਨਾਉ ਤਿਆਗ ਦੇ ॥

ਮੂਲ—ਬੇਦ ਸਾਸਤ੍ਰ ਗੁਰ ਵਾਕ ਕੋ ਧਾਰੈ ॥
ਅਵਰ ਬਿਆਧ ਸਮ ਸਗਰੀ ਟਾਰੈ ॥

ਸਾਖੀ ਬਾਹਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਕੇ ਵਾਕ ਹੀ ਬੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਹੈਂ, ਉਨਕੋ ਧਾਰਨ ਕਰੇ ॥ ਦੂਸਰੇ ਜ਼ਹਿਰ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੈਂ, ਉਨ ਸਰਬ ਕੋ ਤਿਆਗ ਦੇਵੈ (ਯਾਂ ਵੁਹ ਸਰੀਰ ਕੋ ਰੋਗ ਲਗਾਣੇ ਵਾਲੇ ਹੈਂ, ਇਸ ਲੀਏ ਉਨਕਾ ਤਿਆਗਣਾ ਹੀ ਭਲਾ ਹੈ ॥ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ ਮੇਂ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਹੈਂ ਜਿਨ ਸੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਹੋਤਾ ਰਹਤਾ ਹੈ ॥ ਯਹੀ ਸਰੀਰ ਕੋ ਭਾਰਾ ਰੋਗ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ—ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਅਖਰ ਨ ਪੜੈ ॥
ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਨੌਕਰੀ ਕਾਹੂ ਕਰੈ ॥ ੧੦ ॥

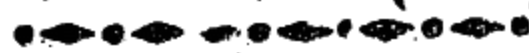
ਅਰਥ—ਅਰਬੀ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਕੇ ਅਖਸ਼ਰ ਨਾ ਪੜ੍ਹੇ ॥ ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਨੌਕਰੀ (ਗ਼ੁਲਾਮੀ) ਕਿਸ ਲੀਏ ਕਰੇ ॥

ਨੋਟ—ਅਰਬੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੌਲਵੀਯੋਂ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਮਸਜਦ (ਮਸੀਤ) ਮੇਂ ਪੜ੍ਹਤੇ ਥੇ ॥ ਮੁਲਾਂ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਅਸਰਾਤ ਬਚੋਂ ਪਰ ਹੋਤੇ ਥੇ ਜਿਸ ਸੇ ਅਪਣੇ ਧਰਮ ਸੇ ਪਤਤ ਹੋਣੇ ਕਾ ਡਰ ਥਾ ॥ ਧਰਮੀ ਹਕੀਕਤ ਰਾਏ ਸੇ ਜੋ ਸਲੂਕ ਹੂਆ, ਉਹ ਮਸਜਦ ਮੇਂ ਹੀ ਤਾਲੀਮ (ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੂਆ) ॥

ਮੂਲ—ਤੁਰਕ ਕੋ ਮੱਥਾ ਕਬੂ ਨ ਝੁਕਾਇ ॥
'ਤੁਰਕ ਸੰਗ ਬੈਠੇ ਨ ਖਾਇ ॥

ਅਰਥ—ਤੁਰਕ ਨੂੰ ਕਦਾਚਿਤ ਸਲਾਮ ਨ ਕਰੇ ਅਰ ਤੁਰਕ ਕੇ ਸਾਥ ਖਾਣਾ ਨ ਖਾਵੈ ॥

ਸਾਖੀ ਬਾਹਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਮੂਲ—ਲੋਭੀ ਠਹਰੇ ਨਾਹੀਂ ਮੀਤ ॥
ਸਿਖ ਪਹਾੜੀ ਕਰੇ ਨ ਪ੍ਰੀਤ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ—ਲੋਭੀ ਕੇ ਸਾਥ ਯਾਰੀ ਨ ਕਰੇ ॥ ਪਹਾੜੀ ਸਿਖ ਕੇ
ਸਾਥ ਪ੍ਰੀਤ ਨ ਕਰੇ ॥

ਮੂਲ—ਚਾਰ ਬਰਨ ਸੰਗ ਬਰਤੇ ਐਸੇ ॥
ਸੁਨੋ ਸਿਖ ਮਮ ਵਚਨ ਹੈ ਜੈਸੇ ॥

ਅਰਥ—ਚਾਰੋਂ ਬਰਨੋਂ (ਵਰਨੋਂ) ਕੇ ਸਾਥ ਐਸਾ ਵਰਤਾਉ ਕਰੇ
ਸੁਣੋ ਸਿਖੋ ਜੈਸਾ ਮੇਰਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਬਾਮਨ ਚਰਨ ਪਾਹੁਲੀ ਹੋਵੇ ॥
ਅਥਵਾ ਸਹਜੀ ਸਿਖੀ ਹੋਵੈ ॥ ੧੨ ॥

ਅਰਥ—ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਯਾ ਤੋ ਚਰਨ ਪਾਹੁਲੀ ਹੋਵੈ ਯਾ ਸਹਜ ਧਾਰੀ
ਸਿਖ ਹੋਵੇ ॥

ਮੂਲ—(ਮੇਰਾ ਸਿਖ) (ਆਨ ਸਭ ਤਿਆਗੈ) ॥
ਭੇਖੀ ਬਾਮਨ ਦਾਨ ਨ ਛਾਜੈ ॥

ਅਰਥ—ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਸਭ ਕੀ ਖ਼ੁਸ਼ਾਮਦ ਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰੇ।
ਅਰ ਭੇਖੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋ ਦਾਨ ਨ ਦੇਵੈ ॥

ਮੂਲ—ਬਾਮਨ ਲੋਭੀ ਦੂਰ ਤਿਆਗੈ ॥
ਮੇਰਾ ਸੋਇ ਜੋ ਮੁਖਹਿ ਨ ਲਾਗੈ ॥ ੧੩ ॥

ਅਰਥ—ਲੋਭੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋ ਦੂਰ ਸੇ ਸਲਾਮ ਕਰੇ ॥ ਮੇਰਾ ਵ
ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਜੈਸੋਂ ਕੇ ਮੂੰਹ ਮਾਥੇ ਨਾ ਲਾਗੈ ॥

ਮੂਲ—ਸਰਵਗੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਬਾਮਨ ਤਿਆਗ ॥

ਸਾਖੀ ਬ੍ਹਾਹਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਆਡਾਟੀ ਕੇ ਮੁਖੋਂ ਨ ਲਾਗ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਰਵਰ ਕਾ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹੋ, ਉਸ ਕੋ ਛੋੜ ਦੇ ਅਰ ਜੋ ਦਬਾਊ ਡਾਲੇ, ਉਸ ਕੇ ਮੁਖ ਨ ਲਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਜੋ ਬਾਮਣ ਸਿਖ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੇ ॥
ਤਿਸ ਪਾਪੀ ਕੋ ਦੇਇ, ਸੁ ਮਰੈ ॥ ੧੪ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗੁਰ ਸਿਖ ਕੋ ਬੁਰਾ ਕਹੇ, ਉਸ ਪਾਪੀ ਕੋ ਜੋ ਦਾਨ ਦੇਗਾ, ਵੁਹ ਦੁਨੀਆਂ ਸੇ ਉਠ ਜਾਵੇਗਾ (ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ) ॥

ਮੂਲ—ਖੰਡੇ ਪ ਹੁਲ, ਕਰੇ ਨ ਪਿੰਡ ॥
ਪਿਤਰਨ ਹੇਤ ਭੁਗਾਵੈ ਨ ਅੰਨ ॥
ਦੇਇ ਪੁਸ਼ਾਕੀ ਧਨ ਸਭ ਦੇਇ ॥
ਅਵਰ ਮਜਬ ਕੋ ਸਿਖ ਨ ਦੇਇ ॥ ੧੫ ॥

ਅਰਥ—ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਪਿਤਰੋਂ (ਮਰੇ ਹੂਏ ਵਡ ਵਡੇਰੋਂ) ਕੇ ਪਿੰਡ ਨ ਭਰਵਾਏ ਜੋ ਤੀਰਥੋਂ ਪਰ ਜਾ ਕਰ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ॥ (ਮਰਹੂਮ) ਬਜ਼ੁਰਗੋਂ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਅੰਨ ਨ ਖੁਲਾਵੇ ॥ ਪੋਸ਼ਾਕ ਅਰ ਧਨ ਦੂਸਰੇ ਮਜ਼ਹਬ ਵਾਲੋਂ ਕੋ ਨ ਦਏ ॥

ਮੂਲ—ਜੋ ਕੋਈ ਮੇਰਾ ਨਾਹੀ ਸਿਖ ॥
ਤਿਸ ਬਾਮਨ ਕੋ ਦੇਇ ਨ ਭਿਖ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋ ਭਿਛਿਆ ਨ ਦੇ ॥

ਸਾਖੀ ਬਾਹਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਮੂਲ—ਅਥਵਾ ਬਾਮਨ ਮੇਰਾ ਪੰਥ ॥
ਚਰਨ ਪਾਹੁਲੀ ਮੁਹ ਸੋ ਕੰਥ ॥ ੧੬ ॥

ਅਰਥ—ਯਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜੋ ਮੇਰੇ ਪੰਥ ਮੇਂ ਹੋ ॥ ਚਰਨ ਪਾਹੁਲੀ ਮੁਝ ਕੋ ਪਿਆਰਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਬਾਮਨ ਕੇਸ ਬਿਨ ਪਾਹਿਲ ਧਾਰੇ ॥
ਪਾਖੰਡੀ ਕੋ ਦੂਰ ਨਿਵਾਰੇ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੇਸੋਂ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਪਾਹੁਲ ਧਾਰਤਾ ਹੈ, ਐਸੇ ਪਾਖੰਡੀ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰੇ ॥

॥ ਦੋਹਿਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਮੇਰੇ ਸਿਖਨ, ਭੇਖ ਧਰ, ਦਾਨ ਲੂਟਨੈ ਹੇਤ ॥
(ਧਰੇ ਕੇਸ ਰਿਖ) (ਧੰਧ ਤਜ)
ਕਪਟੀ ਪਾਪੀ ਕੇਤ ॥ ੧੭ ॥

ਅਰਥ—ਮੇਰੇ ਸਿਖੋਂ ਸੇ ਦਾਨ ਲੇਣੇ ਕੇ ਲੀਏ ਔਰ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਲੂਟਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਭੇਖ ਧਾਰਤੇ ਹੈਂ ॥ ਜੋ ਰਿਸ਼ੀ ਧੰਦੇ ਕੋ ਤਿਆਗ ਕਰ ਕੇਸ਼ ਧਾਰਤਾ ਹੈ, ਵੁਹ ਕਪਟ ਔਰ ਪਾਪ ਕੇ ਲੀਏ ਐਸਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਬਿਪ੍ਰ ਵਰਣ, ਉਤਮ ਬਡਾ ਤੀਨ ਦੇਵੰ ਕੋ ਰੂਪ ॥
ਪਲਟੈ ਮਜ਼ੁਬ ਪੀਰਨ ਜਜੈ, ਸੋ ਪਾਪੀ ਪਰੇ ਕੂਪ॥੧੮॥

ਅਰਥ—ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਰਨ ਬੜਾ ਉਤਮ ਹੈ, ਯਿਹ ਤੀਨ ਦੇਵਤੋਂ (ਬ੍ਰਹਮਾ, ਸ਼ਿਵ, ਵਿਸ਼ਨ ਜੀ) ਕਾ ਰੂਪ ਹੈ ॥ ਅਗਰ ਤਕਲੀਫ਼ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਮਜ਼ੁਬ ਕੋ ਛੋੜੇ, ਤੋ ਵੁਹ ਪਾਪੀ

ਸਾਖੀ ਬਾਹਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਕੂੰਏਂ (ਖੂਹ) ਮੇਂ ਗਿਰਾਨੇ ਕੇ ਯੋਗ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਪ੍ਰਥਮੇ ਰਿਖ ਸਮਾਨ ਹੈ ਜਟਾ ਜੂਟਵਾ ਵਿਵ੍ਹਾਰ ॥
ਅਰਧਵਾਰ ਪੁਨਿ ਪਾਹੁਲੀ, ਚਰਨੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਾਰ ॥੧੯॥

ਅਰਥ—ਪਹਿਲੇ ਜਟਾ ਜੂਟ ਹੋਣਾ ਰਿਖੀਓਂ ਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹੈਂ, ਫਿਰ ਪਾਹੁਲ ਲੈਨਾ ਆਧਾ ਸਿਖ ਬਨਣਾ ਹੈ ਅਰ ਚਰਨ ਪਾਹੁਲ ਲੈਣਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਭੇਖ ਕੇਸ ਧਰ ਆਨ ਸਿਖ ਪੂਜਤ) (ਤੁਛ ਨ ਦੇਵ) ॥

ਅਰਥ—ਕੇਸਾ ਧਾਰੀ ਸਿਖ ਜੋ ਭੇਖ ਧਾਰੇ ਅਰ ਦੂਸਰੋਂ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕਰੇ, ਉਸ ਕੋ ਕੁਛ ਦਾਨ ਨਾ ਕਰੇ ॥

ਮੂਲ—ਤਾਂਹਿ ਨਾ ਪਾਨੀ ਦੀਜੀਏ, ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਸੁ ਸੇਵ ॥ ੨੦॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਸਿਖ ਹੈ, ਉਸ ਕੋ ਪਾਣੀ ਤਕ ਨਾ ਦੇਵੈ ॥

ਮੂਲ—(ਕੇਸਾ ਧਾਰੀ ਭੇਖੀਆ) (ਜੀਵਨ ਕੇ ਤਿੰਨ ਕਾਜ) ॥
(ਧਰੇ ਕੇਸ) (ਚੰਡਾਲ ਸਮ)
(ਦੀਆ ਦਾਨ ਤਿਸ ਬਾਦ) ॥੨੧॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਕੇਸ ਧਾਰੀ ਭੇਖ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਜੀਵਨ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਯਿਹ ਕਾਮ ਕੀਆ ਹੈ ਉਸ ਕੋ ਆਗਾਹ ਕਰੋ ਕਿ ਉਸ ਕਾ ਕੇਸ਼ ਧਾਰਨਾ ਚੰਡਾਲ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ਅਰ ਉਸ ਕੋ ਦਾਨ ਦੇਨਾ ਬੇਅਰਥ ਹੈ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ—ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਸੀਤਲਾ ਮਾਨੈ ॥ ਭੇਖੀ ਕੋ ਜੋ ਦੇਵੈ ਦਾਨੈ ॥

ਸਾਖੀ ਬ੍ਹਾਹਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਜਹਾ ਕਹਾ ਕਾ ਖਾਵੈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ॥
ਮੇਰੋ ਸਿਖ ਨਾ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ॥੨੨॥

ਅਰਥ—ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਜੋ ਸੀਤਲਾ ਕੋ ਮਾਨੇ (ਦੇਵੀ ਚੀਚਕ ਕੋ) ਅਰ ਜੋ ਭੇਖ ਧਾਰੀ ਕੋ ਦਾਨ ਦੇਵੈ॥ ਇਧਰ ਉਧਰ ਕਾ ਜੋ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰੇ, ਉਹ ਕਦਾਚਿਤ ਭੀ ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਹੁਣ, ਨਾ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਨਾ ਆਗੈ ॥

ਮੂਲ—ਬਿਨ ਬੂਝੈ ਦੇਵਨ ਕੋ ਜਜੈ ॥ ਮੈਂ ਛੋੜਾ ਸੋ ਸਿਖ ਮਮ ਤਜੈ॥

ਅਰਥ—ਬਗ਼ੈਰ ਸਮਝ ਕੇ (ਨਾਮ) ਕੇ ਜੋ ਦੂਸਰੇ ਦੇਵਤੋਂ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ, ਮੈਂ ਉਸ ਕੋ ਛੋੜਾ, ਵੁਹ ਸਿਖ ਮੁਝੇ ਛੋੜੇ ॥

ਮੂਲ—ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਜੋ ਤੀਰਥ ਜਾਵੈ॥
ਅਥਿਤ ਕੋ ਦੇਇਕੈ ਭੋਗ ਭੋਗਾਵੈ ॥ ੨੩ ॥

ਅਰਥ—ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਜੋ ਤੀਰਥੋਂ ਪਰ ਜਾਵੈ (ਉਸ ਕੋ ਭੀ ਮੈਂਨੇ ਛੋੜਾਂ) ਅਸਲੀ ਅਰਥੋਂ ਮੇਂ ਤੀਰਥ ਯਿਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਹਤਾਜ ਕੋ ਦੇਕਰ ਫਿਰ ਆਪ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰੈ ॥

ਮੂਲ—ਜੋ ਦੇਵੈ ਦਾਨ, ਪੁਰਬ ਕੋ ਮਾਨ ॥
ਗੁਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ, ਗੁਰ ਅਸਥਾਨ ॥
ਵੇਖੈ ਨਾਹਿ, ਤੀਰਥ ਕੇ ਪਾਂਡੇ ॥
ਕਰੈ ਭੇਖ ਬਨਿਆਵੈ ਆਂਡੇ ॥ ੨੪ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਗੁਰਪੁਰਬ ਕੋ ਮਾਣ ਕਰ ਗੁਰ ਅਸਥਾਨ ਦਾਨ ਦੇਵੈ, ਵੁਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ਆਪ ਨੇ ਤੀਰਥੋਂ

ਸਾਖੀ ਬਾਹਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਕੇ ਪਾਂਡੋਂ ਕੋ ਨਹੀਂ ਦੇਖਾ, ਕਿ ਵੁਹ ਭੇਖ ਕਰਕੇ ਆ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਉਂਗਲੀਯੋਂ ਸੇ ਅਪਨੇ ਨਾਕ ਕੋ ਪਕੜਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਆਂਖੇਂ ਮੀਟ ਕੇ ਅਨੇਕ ਮਕਰੋ ਫਰੇਬ ਕਰ੍ਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਰਹੈ ਏਕਾਂਤ ਪ੍ਰੀਤ ਜਨ ਦੂਰ ॥
ਮਮ ਵਿਚਾਰ ਸੌ ਨਿਤ ਭਰਪੂਰ ॥

ਅਰਥ–ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਰ ਪ੍ਰੀਤ ਵਾਲਾ ਸਿਖ ਅਲਹਿਦਾ ਰਹੇ ਅਰ ਉਨ ਸੇ ਦੂਰੀ ਇਖਤੀਅਰ ਕਰੇ ਅਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਸੇ ਸਦੀਵ ਹੀ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਭਰਪੂਰ ਰਖੈ ॥

ਮੂਲ- ਸਿਖ ਭੁਗਾਵੈ ਮੇਰਾ ਸਿਖ ॥
ਕੇਸ ਭੇਖ ਨਹਿ ਮੇਰਾ ਬਿਖ ॥ ੨੫ ॥

ਅਰਥ–ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਗੁਰ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਛਕਾਵੈ ॥ ਭੇਖੀ ਸਿਖ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ–(ਕੇਸਵਾਨ) (ਬਿਨ ਕੇਸ ਹੋਇ) (ਮੇਰਾ ਹੋਇ ਨਿਸੰਗ)
(ਬ੍ਰਾਮਣ ਸੋਈ ਬਿਆਸ ਸਮ)(ਦੇਵੈਦਾਨ ਉਮੰਗ) ।੨੬।

ਅਰਥ–ਜੋ ਕੇਸ ਧਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਪਰੰਤੂ ਕੇਸ ਧਾਰਨੇ ਕੀ ਇਛਾ ਰਖਤਾ ਹੈ, ਵੁਹ ਬਗ਼ੈਰ ਡਰ ਕੇ ਮੇਰਾ ਹੈ ॥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੁਹੀ ਹੈ ਅਰ ਵੁਹ ਸ਼੍ਰੀ ਬਿਆਸ (ਰਿਖੀ) ਜੀ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ॥ ਉਸ ਕੋ ਖੁਸ਼ੀ ਕੇ ਸਾਥ ਦਾਨ ਦੇਵੈ ॥

ਸਾਖੀ ਬਾਹਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਮੂਲ—(ਕੰਨਿਆਂ ਦੇਵੈ ਸਿਖ ਕੋ) (ਲੇਵੈ ਨਹਿ ਕਿਛ ਦਾਮ)॥
(ਮੇਰਾ ਸੋਈ ਸਿਖ ਹੈ ਪਹੁੰਚੇ ਮੇਰੇ ਧਾਮ)॥ ੨੭॥

ਅਰਥ—ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਕਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਗੁਰ ਸਿਖ ਕੇ ਸਾਥ ਕਰੇ ਅਰ ਉਸਦੇ ਬਦਲੇ ਕੁਛ ਮਾਯਾ (ਰੁਪਯੇ) ਨ ਲੇਵੈ ਅਰਥਾਤ ਕੰਨਿਆਂ ਕੋ ਨਾ ਬੇਚੈ॥ ਮੇਰਾ ਅਸਲੀ ਸਿਖ ਅਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿਖ ਵੁਹੀ ਹੈ॥ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਮਾਨਣੇ ਕਾ ਫਲ ਇਹ ਹੋਗਾ, ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੀ ਪੁਰੀ ਮੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰੇਗਾ॥

ਮੂਲ—(ਪੀਰ ਸਰਵਰੀ) (ਸੀਤਲਾ) ਜੋਗੀ ਭੂਤ ਨਾ ਸੇਵ॥
(ਗੁਰ ਸੇਵੈ ਸਭ ਕਾਜ ਮੈਂ)(ਪਹੁੰਚੇ ਮਮ ਦਰ ਤ੍ਰੇਵ)॥੨੮॥

ਅਰਥ—ਸਰਵਰ ਪੀਰ, ਸੀਤਲਾ, ਭੂਤੋਂ ਕੇ ਜੋਗੀਯੋਂ ਕੀ ਪੂਜਾ ਨਾ ਕਰੈ॥ ਸਰਬ ਕਾਰਜੋਂ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਕੋ ਮੰਨਾਵੈ, ਵੁਹ ਮੇਰੇ ਪੁਰ ਧਾਮ ਪਹੁੰਚੇਗਾ॥

ਮੂਲ—(ਆਨੰਦ ਜਪ) (ਨਿਤ ਹੀ ਪੜੈ) (ਥੋੜਾ ਸਾਰਾ) ਸਿਖ॥
(ਰਹਿਰਾਸ ਆਰਤੀ ਸ਼ਬਦ)
(ਪੁਨ ਕੀਰਤਨ ਸੁਨੈ) ਸੁਭਿਖ॥ ੨੯॥

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਆਨੰਦ ਕੋ ਦੇਣੇ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਉਸਕਾ ਪਾਠ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਕਰੇ ਥੋੜਾ ਚਾਹੇ ਸਾਰਾ॥ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ, ਆਰਤੀ ਸੋਹਿਲਾ (ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਲਾ) ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਿਖ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹੇ ਅਰ ਕੀਰਤਨ ਭੀ ਸੁਣੈ॥

ਸਾਖੀ ਬਾਹਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਮੂਲ—(ਸਿਖ ਸਿਖਣੀ ਮਿਲ ਬਹੈਂ) (ਚਰਚਾ ਕਰੇ ਅਪਾਰ ॥
(ਭਜਨ ਸਿਖਾਵੈਂ ਪੁਤ੍ਰ ਕੋ)
(ਨਿਜ ਭਜ ਬਾਰੰ ਬਾਰ) ॥੩੦॥

ਅਰਥ—ਸਿਖ ਅਤੇ ਧਰਮ ਪਤਨੀ (ਸਿਖਣੀ) ਮਿਲ ਕਰ ਬੈਠੇਂ, ਅਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਗੁਨਾਨ ਕੋ ਗਾਵੇਂ ॥ ਅਪਣੇ ਪੁਤ੍ਰ ਕੋ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਲਗਾਵੇਂ ਅਰ ਸਦੀਵ ਜੀ ਨਿਤਪ੍ਰਤ ਐਸਾ ਕਰੇਂ ਅਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਨਾਮ ਜਪਣੇ ਕੀ ਸਿਖਸ਼ਾ ਦੇਵੇਂ ॥

ਮੂਲ—(ਖਤ੍ਰੀ ਸਿਖ) (ਪੁਨਿ ਵੈਸ਼ ਹੋਇ)
(ਸ੍ਰਾਧ ਪਿਤ੍ਰ ਕੋ ਜਾਨ) ॥
(ਕਰੇ ਕਰਾਵੈਂ ਵਿਪ੍ਰ ਸਿਖ)
(ਆਨ ਨ ਵਿਪ੍ਰਨ ਮਾਨ) ॥ ੩੧ ॥

ਅਰਥ—ਖਤ੍ਰੀ ਸਿਖ ਹੋ ਯਾਂ ਵੈਸ਼ ਸਿਖ, ਜੋ ਸ਼ਰਾਧ ਕਰਵਾਵੇਂ, ਤੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਿਖ ਕੋ ਖੁਲਾਵੇਂ ਕਿਸੀ ਦੂਸਰੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋ ਨ ਮਾਨੇਂ ॥

ਮੂਲ—(ਦੇਇ ਕੁਦਨ ਜੋ) (ਸਿਖ ਮਮ) ਗ੍ਰਾਹਕ ਜਾਵੈ ਨਰਕ)॥
(ਅਪਨੋ ਭਲੋ) (ਤਾਂਕੋ ਬੁਰਾ)
(ਤਾਂਹੀ ਤੇ ਕਰ ਫਰਕ) ॥ ੩੨ ॥

ਅਰਥ—ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਜੋ ਕੁਦਾਨ ਦੇਵੈ (ਦਾਨ ਉਸ ਕੋ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਜਿਸ ਕੋ ਦੇਣਾ ਯੋਗ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਦੂਸਰੇ ਕੋ ਦੇਵੇ ਜੋ ਕਿ ਦਾਨ ਲੇਣੇ ਕਾ ਮੁਸਤਹਿਕ ਨਹੀਂ) ਤਬ ਲੈਣੇ ਵਾਲ਼ਾ

ਸਾਖੀ ਬਾਹਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਨਰਕ ਜਾਵੇਗਾ ॥ ਦੇਣੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਅਪਣਾ ਭਲਾ ਤੋ ਕੀਆ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੂਸਰੇ ਕਾ ਬੁਰਾ ਕੀਆ ॥ ਇਸ ਲੀਏ ਐਸੀ ਬਾਤੋਂ-ਸੇ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰੇ ਅਰ ਇਨ ਬਾਤੋਂ ਕਾ ਖ਼ਿਆਲ ਰਖੇ ॥

ਮੂਲ—(ਗੁਰੂ ਭਰੋਸ਼ਾ) (ਆਸ ਗੁਰ) (ਨਾ ਕੋਈ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ)॥
(ਸਦਾ ਸ਼ਨਾਨ) (ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ)
(ਸਿਖ ਰੀਤ) (ਬਿਨ ਸ਼ੋਕ) ॥ ੩੩ ॥

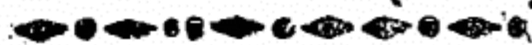
ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਕੀ ਆਸ ਰਖਣੀ ਅਰ ਗੁਰੂ ਪਰ ਭਰੋਸਾ ਰਖਣਾ, ਸਦੀਵ ਨਾਮ ਕਾ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਅਰ ਨਾਮ ਕਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਕਰਨਾ ਯਿਹ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਰੀਤੀ ਹੈ ਐਸਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕੇ ਲੀਏ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਕਾ ਦੁਖ ਕੁਛ ਨਹੀਂ (ਉਸ ਕਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ) ॥

ਮੂਲ—(ਪਰ ਨਾਰੀ ਰਮਤਾ ਜੁਈ) (ਪੜੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਜੀਵ) ॥
(ਨਾ ਮੈਂ ਤਾਂਕਾ) (ਨਾਹਿ ਮਮ ਸਿਖ)
(ਨ ਜਲ ਤਿਸ ਪੀਵ) ॥ ੩੪ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਪ੍ਰਾਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੇ ਬਿਬਚਾਰ ਕਰਤਾ ਹੈ ਅਰ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਫ਼ਾਰਸੀ ਪੜ੍ਹਤਾ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸਕਾ ਨਹੀਂ ਅਰ ਵੁਹ ਸਿਖ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਉਸਕਾ ਜਲ ਪਾਨ ਕਰੂੰਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਫ਼ਾਰਸੀ ਜਾਂਕੇ ਘਰ ਪੜੈ ਤਾਂਕਾ ਨਹੀ ਵਿਸਾਹਿ ॥
ਤਾਂਕਾ ਛੁਹਿਆ ਨ ਖਾਈਏ,

ਸਾਖੀ ਬਾਹਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਤਜਾ ਧਰਮ ਕਾ ਰਾਹਿ ॥ ੩੫ ॥

ਅਰਥ–ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਮੁੱਲਾਂ (ਕਾਜ਼ੀ) ਕੇ ਘਰ ਫ਼ਾਰਸੀ ਪੜ੍ਹਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਕਾ ਕੋਈ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਕਾ ਸਪ੍ਰਸ ਕੀਆ ਹੂਆ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਏ ਉਸ ਨੇ ਧਰਮ ਕਾ ਰਾਸਤਾ ਤਿਆਗ ਦੀਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਸ਼ਿਰਾਧ ਕਰਾਈ) (ਬਿਆਹ ਧਨ)
(ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਦਿਜ ਖਾਇ) ॥
(ਸੋ ਭੇਖੀ ਪਾਪੀ ਅਧਿਕ)
(ਤਿਥਆਨ ਦੇਵੈ ਤਾਂਹਿ) ॥ ੩੬ ॥

ਅਰਥ–ਮੇਰਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਿਖ ਜੋ ਸਰਾਧ ਕਰਵਾਏ ਅਰ ਬਿਆਹ ਕਾ ਧਨ ਖਾਤਾ ਹੈ ਵੁਹ ਬਹੁਤ ਪਾਪੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਿਖ ਕਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕਰ ਪੂਜਾ ਖਾਈ ਹੈ ॥ ਐਸਾ ਧਨ ਅਥਿਤੀਯੋਂ ਕੋ ਦੇਣਾ ਵਾਜਬ ਹੈ ਨਾ ਖ਼ੁਦ ਖਾਣਾ ॥

ਮੂਲ–(ਗ੍ਰਿਹਿ ਪੂਜਾ) (ਪੁਨਿ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਬੇਚ) ਦਾਮ ਲੈ ਵਿਪ੍ਰ॥
(ਗ੍ਰਹਣ ਦਾਨ, ਛਾਇਆ ਪ੍ਰਸ)
(ਖਾਵਤ) (ਨਰਕੀ ਖਪ੍ਰ) ॥੩੭॥

ਅਰਥ–ਗ੍ਰਿਹੋਂ (ਸੂਰਜ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਮੰਗਲ, ਸਨੀਚਰ ਆਦਿਕ) ਕੀ ਪੂਜਾ ਅਰ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਕੀ ਪੂਜਾ, ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਯਿਹ ਦਾਮ ਲੇਗਾ, ਗ੍ਰਹਿਣ ਦਾਨ, ਛਾਇਆ ਮਾਤ੍ਰ ਖਾਣੇ ਵਾਲਾ ਨਰਕੀ (ਨਰਕ ਕਾ ਜੀਵ ਹੋਗਾ) ॥

ਸਾਖੀ ਬਾਹਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਮੂਲ—(ਗ੍ਰਹਣ ਵੇਲ) (ਪੂਜਾ ਜਪੈ) ਹੋਮ ਤਰਪਣੀ ਸ਼ਨਾਨ ॥
(ਛੂਟੇ ਗ੍ਰਹਣ ਦੇ ਦਾਨ ਮਮ)
(ਸਿਖ ਭਲਾਈ ਜਾਨ) ॥ ੩੮ ॥

ਅਰਥ—ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੇ ਸਮੇਂ ਪੂਜਾ ਕਰੇ, ਹੋਮ ਕਰੇ, ਅਸ਼ਨਾਨ ਤ੍ਰਪਨ ਆਦਿਕ ਕਰੇ ॥ ਅਰ ਜਦ ਗ੍ਰਹਿਣ ਹਟ ਜਾਵੈ, ਉਸ ਵਕਤ ਜੋ ਮੁਝੇ ਦਾਨ ਦੇਵੈ, ਪਿਆਰੇ ਸਿਖ, ਐਸੇ ਕਰਮੋਂ ਕੋ ਜਾਨ, ਕਿ ਯਿਹ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—(ਦਾਨ ਲਏ ਜੋ ਗ੍ਰਹਣ ਮੈਂ) (ਆਤਮ ਘਾਤੀ ਮੂੜ) ॥
(ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਤਿਸ ਮੂੜ ਦਿਸ) ਗੇਰੈ ਕੂਪਨ ਗੂੜ ॥ ੩੯॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਗ੍ਰਹਣ ਲਗੇ ਦਾਨ ਲੇਵੈ, ਵੁਹ ਬੇਵਕੂਫ ਅਰ ਆਤਮ ਘਾਤੀ ਹੈ ॥ ਮੇਰੇ ਸਿਖ ਕੋ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਮੂਰਖ ਪੰਡਤ ਕੋ ਗਹਿਰੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁਟ ਦੇਵੈ ॥

ਮੂਲ—ਦਾਨ ਪਤਿ (ਗ੍ਰਹਿ ਨਿਰਧਨਾ ਲੇਇ) (ਕੁਲੀਨੀ ਜੋਇ)
[(ਸਮ ਮਲੇਛ) (ਹੁਇ ਵਿਪ੍ਰ ਤਾਂ)]
ਤਾਂਹਿ ਸੁਵਰਗ ਨ ਹੋਇ ॥੪੦॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਊਂਚੀ ਕੁਲ ਕਾ ਹੋ ਕਰ ਗ੍ਰੀਬੋਂ ਕੇ ਘਰ ਸੇ ਦਾਨ ਲੇਵੈ, ਵੁਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਲੇਛ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਉਸ ਕੋ ਸ੍ਵਰਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—(ਕੰਨਿਆਂ ਧਨ) (ਦਿਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਧਨ)
(ਦੇਵ ਪੂਜ) (ਜੋ ਖਾਇ)
(ਈਹਾ ਤਿਆਗੈ ਤਾਂਹਿ ਕੋ)

ਸਾਖੀ ਬਾਹਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਸੋ ਸਿਖ ਧਾਮ ਮਮ ਜਾਇ ॥੪੧॥

ਅਰਥ–ਕੰਨਿਆਂ ਧਨ, ਗ੍ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕਾ ਧਨ, ਦੇਵਤੋਂ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕਾ ਧਨ ਜੋ ਜੋ ਖਾਵੇ, ਮੇਰੇ ਸਿਖ ਕੋ ਉਨ ਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਹੋਗਾਂ ਐਸਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ਵੁਹ ਸਿਖ ਮੇਰੇ ਧਾਮ ਮੈਂ ਆਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–(ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਗਰੰਥੀਆ) (ਪੂਜਾ ਖਾਇ ਅਰਦਾਸ) ॥
ਲਿਖ ਖਾਵੈ ਝੂਠਾ ਚੁਗਲ)(ਮੇਰਾ ਨਾਹਿ)(ਸੋਦਾਸ)॥੪੨॥

ਅਰਥ–ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਜੋ ਭੇਂਟ ਕੀ ਹੂਈ ਪੂਜਾ ਕੋ ਖਾਵੈ ॥ ਚੁਗਲੀ ਮਾਰਨਾ (ਚੁਗਲੀ ਖਾਨਾ) ਯਾ ਝੂਠਾ ਲਿਖਣਾ (ਜੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਝੂਠੇ ਲਿਖ ਕਰ ਦੇਨਾ ਯਾ ਝੂਠ ਮਾਰ ਕਰ ਹੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਨੀ,) ਐਸਾ ਪੁਰਸ਼ ਮੇਰਾ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ–ਖਾਲਸਾ ਸੋ ਜੋ ਲੇਇ ਨ ਦਾਨ ॥
ਤੁਰਕ ਹਿੰਦ ਕੀ ਰਖੈ ਨਾ ਕਾਨ ॥

ਅਰਥ–ਖ਼ਾਲਸਾ ਵੁਹ ਹੈ ਜੋ ਦਾਨ ਖੈਰਾਤ ਨ ਲੇਵੈ, ਅਤੇ ਤੁਰਕ ਔਰ ਹਿੰਦੂ ਕੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਨ ਕਰੈ ॥

ਮੂਲ–(ਬਿਪ੍ਰ ਪਤਿ ਗ੍ਰੇਹੀ) (ਛੁਵੈ ਨਾ ਅੰਗ) ॥
ਸੋ ਮੇਰਾ) (ਹਉ ਤਿਸਕਾ ਸੰਗ) ॥੪੩॥

ਅਰਥ–ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜੋ ਅਪਣੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਾ ਹੀ ਗਾਹਿਕ ਹੈ, ਉਸ ਕਾ ਪ੍ਰਛਾਵਾਂ ਤਕ ਨਾ ਲਵੈ ਐਸਾ ਸਿਖ ਮੇਰਾ ਹੈ

ਸਾਖੀ ਬਾਹਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਅਰ ਮੈਂ ਉਸ ਕੇ ਸੰਗ ਹੂੰ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰ ਕੇ ਖਾਈਏ ਇਹ ਛਤ੍ਰਨ ਕੀ ਰੀਤ ॥
(ਬਿਪ੍ਰ ਸੰਤੋਖੀ) (ਦਾਨ ਭਲ ਖਾਵੈ) ਭਜੈ ਸੁ ਮੀਤ ॥੪੪॥

ਅਰਥ—ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਹੋ ਕਰ ਖਾਉ, ਯਿਹ ਛਤ੍ਰੀਯੋਂ ਕੀ ਰੀਤ ਹੈ ॥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੰਤੋਖੀ ਹੋ ਅਰ ਅਛਾ ਦਾਨ ਖਾਤਾ ਹੋ ਔਰ ਈਸ਼ਵਰ ਕਾ ਭਜਨ ਕਰਤਾ ਹੋ, ਵੁਹ ਹਮਾਰਾ ਮਿਤ੍ਰ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਭੇਖ ਪਿਆਰਾ ਨਾਹਿ ਮਮ) (ਵਰਨ ਪਿਆਰਾ ਨਾਹਿ)॥
(ਰਹਤ ਪਿਆਰੀ ਮੋਹਿ ਕੋ)
ਸਿਦਕ ਪਿਆਰਾ ਆਹਿ ॥੪॥

ਅਰਥ—ਮੁਝੇ ਬਾਹਰ ਕੀ ਵਰਦੀ (ਚਪੜਾਸ, ਪੋਸ਼ਾਕ, ਭੇਖ) ਕੀਆ ਹੂਆ ਪਿਆਰਾ ਨਹੀਂ ਅਰ ਨਾ ਮੁਝੇ ਵਰਨ (ਕੋਈ ਮਜ਼ਹਬ) ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਹੈ ॥ ਮੁਝੇ ਤੋ ਰਹਤ ਪਿਆਰੀ ਹੈ ਔਰ ਫਿਰ ਮੁਝੇ ਸਿਦਕ ਪਿਆਰਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਰਹਨੀ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਖ ਕੀ)
(ਕਹੀ ਜੁ ਹਿਤ ਚਿਤ ਲਾਇ) ॥
ਪੜ੍ਹੈ, ਸੁਨੈ, ਭਗਤੀ ਲਹੈ,
ਮੁਕਤ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾਇ ॥੪੬॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ ਕੀ ਰਹਿਨੀ ਮੈਂ ਨੇ ਦਿਲ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸਾਥ ਕਹੀ ਹੈ ਜੋ ਪੜ੍ਹੇਗਾ, ਸੁਣੇਗਾ ਵੁਹ ਭਗਤੀ ਕੋ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗਾ, ਮੁਕਤ ਹੋਗਾ ਅਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾਵੇਗਾ ॥
ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੬੨ ॥
ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਤ੍ਰੇਹਠਵੀਂ

॥ ਦੋਹਿਰਾ ॥

ਮੂਲ–ਇਕ ਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠੇ ਅਪਨੇ ਭਾਇ ॥
ਕਥਾ ਭਈ ਤਹ ਪਾਂਡਵਨ ਪੰਡਿਤਿ ਭਾਰਤ ਆਇ ॥੧॥

ਅਰਥ–ਇਕ ਵੇਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ) ਅਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮ ਮੇਂ ਆਨੰਦ ਕੇ ਸਾਥ ਬੈਠੇ ਥੇ, ਵਹਾਂ ਪਾਂਡਵੋਂ ਕੀ ਕਥਾ ਚਲੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਹਾਂ ਭਾਰਤ ਸੇ ਪੰਡਤ ਆਏ ਥੇ ॥

ਮੂਲ–ਤਾਂ ਪੀਛੈ ਚਰਚਾ ਭਈ ਮਰਾ ਨ ਆਵੈ ਕੋਇ ॥

ਤ੍ਰੈਠਵੀਂ ਸਾਖੀ (ਚਲਤ)

ਕਿਆ ਜਾਨੈ ਕਿਆ ਹੋਇ ਤਹਾਂ ਹੈਵਾਨ ਹੀ ਹੋਇ ॥੨॥

ਅਰਥ–ਇਸ ਕੇ ਬਾਅਦ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਬਾਤ ਛਿੜੀ, ਕਿ ਮੂਆ ਹੂਆ ਕੋਈ ਭੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ॥ ਕਿਆ ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਵਹਾਂ ਕਿਆ ਹੋਤਾ ਹੈ ॥ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨੇ ਵਾਲਾ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕ ਮੇਂ ਯਾ ਕਹੀਂ ਨ ਕਹੀਂ ਹੈਵਾਨ ਹੀ ਬਨਾ ਹੋ ॥

ਮੂਲ–ਤਬ ਬੋਲੇ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਕਰਨੀ ਕਰਮ ਜਮਾਲ ॥
ਸਿਖ ਸਿਦਕ ਗੁਰਮੁਖ ਬਡੇ ਤਿਨਕੋ ਭਲੋ ਹਵਾਲ ॥੩॥

ਅਰਥ–ਤਬ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਕਰਮੋਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਰੰਗ ਲਾਤੀ ਹੈ ॥ ਗੁਰਮੁਖ ਔਰ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖੋਂ ਕਾ ਦਰਜਾ ਬੜਾ ਹੈ ਅਰ ਉਨਕੀ ਆਕਬਤ (ਮਰਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਦੂਸਰਾ ਜਨਮ) ਨਹਾਇਤ ਉਚ ਗਡੀ ਵਾਲਾ ਹੋਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਸੈਨਾ ਪਤਿ ਕਵਿ ਤਾਂ ਕਹੈ ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਪਾਰ ॥
(ਕਰੈ ਭਲੀ ਵਾ ਬੁਰੀ ਨਿਤ)
(ਸਤਿਗੁਰ ਲੇਇ ਸੰਵਾਰ ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ–ਤਬ ਸੈਨ ਪਤਿ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਾ ਯਿਹ ਫਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ (ਸਮੁੰਦਰ) ਸੇ ਮਨੁਖ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥ ਗੁਰ ਸਿਖ ਖ਼ਾਹ ਭਲੀ ਕਰੇ ਯਾ ਬੁਰੀ ਕਰੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਾ ਕਾਮ

ਸਾਖ਼ੀ ਤ੍ਰੇਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਆਖ਼ਰ ਉਸਕੋ ਸੰਵਾਰਨਾ ਹੀ ਹੋਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਉਦੇ ਰਾਇ ਕਵਿ) (ਇਉਂ ਕਹੈ) ਜੈਸੀ ਕਾਹੂ ਘਾਲ ॥
ਤੈਸਾ ਫਲ ਦ੍ਰਮ ਹੋਇਗਾ ਜੈਸਾ ਬੀਜ ਬਿਸਾਲ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ–ਉਦੇ ਰਾਇ ਕਵੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਜੈਸੇ ਕਿਸੀ ਕੀ ਕਮਾਈ ਹੋਤੀ ਹੈ, ਉਸੀ ਤਰਹ ਹੀ ਦਰਖ਼ਤ ਕਾ ਫਲ ਹੋਗਾ, ਜੈਸੇ ਸੁੰਦਰ ਬੀਜ ਹੋਗਾ, ਕਰਮੋਂ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੈਸਾ ਫਲ ਲਗੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਰਾਵਲ ਬੋਲੇ, ਜੀਵ ਕੋ ਈਸ਼ਰ ਅੰਸ ਨਿਹਾਰ ॥

ਅਰਥ–ਰਾਵਲ ਸ਼ਾਇਰ ਬੋਲੇ ਕਿ ਜੀਵ ਕੋ ਈਸ਼੍ਵਰ ਜੀ ਕੀ ਹੀ ਅੰਸ ਸਮਝੋ ॥

ਮੂਲ–(ਨਹੀਂ ਦੰਡ) (ਅਪਨੀ ਸੁਰਤ)(ਬਿਚਰੈ ਲੋਭ ਪਸਾਰ)।੬।

ਅਰਥ–ਇਸ ਕੋ ਕੋਈ ਦੰਡ ਨਹੀਂ ॥ ਅਪਨੀ ਸੁਰਤ (ਬ੍ਰਿਤੀ) ਹੀ ਲੋਭ ਮੇਂ ਫੈਲੀ ਹੂਈ ਇਧਰ ਉਧਰ ਵਿਚਰਤੀ (ਘੂਮਤੀ) ਰਹਿਤੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਅਬਲੂ ਬੋਲੈ ਇਹ ਜੜ) (ਪੰਚ ਤਤ ਛੁਟ ਜਾਇ) ॥
(ਬੁਧ ਪ੍ਰਾਣ ਤਕ ਆਹਿ ਜੜ) ਚੇਤਨ ਆਪੋ ਆਇ ॥੭॥

ਅਰਥ–ਅਬਲੂ (ਸ਼ਾਇਰ) ਬੋਲੇ ਕਿ ਸਰੀਰ ਜੜ ਵਸਤੂ ਹੈ ਇਸ ਕੇ ਪਾਂਚ ਤਤ ਖਿਲਰ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ॥ ਬੁਧ, ਪ੍ਰਾਨ ਭੀ ਜੜ ਹੈਂ, ਚੇਤਨ ਅਪਣੇ ਕੁਲ ਮੇਂ ਮਿਲ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥

ਸਾਖੀ ਤ੍ਰੇਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਯਿਹ ਦੁਨੀਆਂ ਕੀ ਖੇਲ ਏਕ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਕੀ ਖੇਲ ਹੈ, ਛਿਨ ਮੇਂ ਉਸ ਕਾ ਬਨਣਾ ਅਰ ਉਜੜਨਾ ਹੈ ॥ ਯਿਹ ਏਕ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੈ ਅਰ ਬਸ ॥

ਮੂਲ–(ਮਧੂ ਬੋਲੈ) (ਜੋ ਸਹੀ ਚੇਤਨ) (ਸੋਤੋ ਪਰਮ ਸਰੂਪ) ॥
(ਨਾ ਮਾਰੈ ਮਰਤਾ ਨਹੀਂ) (ਦੂਜਾ ਕੌਨ ਅਨੂਪ) ॥੮॥

ਅਰਥ–ਮਧੂ ਕਵੀ ਜੀ ਬੋਲੇ, ਜੋ ਚੇਤਨ ਹੈ, ਵੁਹ ਤੋ ਪ੍ਰਮ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਮਾਰਨੇ ਸੇ ਮਰਤਾ ਨਹੀਂ ਇਸ ਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਪਮਾ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੈ (ਚੇਤਨ ਉਪਮਾਂ ਸੇ ਰਹਿਤ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ–(ਅਗਨਿ ਅਗਨਿ) (ਜਿਮ ਸੀਤ ਸੀਤ)
ਘ੍ਰਿਤੁ ਘ੍ਰਿਤੁ ਪਾਨੀ ਵਾਰ ॥
(ਭਰਮਹਾਰ ਦੇਖ ਰਵ੍ਰਿਤ) (ਦੂਜਾ ਕਹਾਂ ਬਿਚਾਰ) ॥੯॥

ਅਰਥ–ਅਗਨ ਅਗਨ ਮੇਂ, ਸਰਦੀ ਸਰਦੀ ਮੇਂ, ਘੀ ਘੀ ਮੇਂ, ਪਾਣੀ ਪਾਣੀ ਮੇਂ ਮਿਲ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥ ਜੀਵ ਭ੍ਰਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮਰਕੇ ਗੋਰਦਾਨ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਬੀਚਾਰ ਹੀ ਕਹਾਂ ਹੈ ॥ ਜਬ ਭ੍ਰਮ ਦੂਰ ਹੋਗਾ, ਅਪਣੇ ਅਸਲੇ ਮੇਂ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ॥ ਭ੍ਰਮ ਹੀ ਉਸ ਕੋ ਭਵਾਂਟਰੀਆਂ ਦੇਤ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਚੰਦਾ ਚੰਦ ਚਕੋਰ ਜਿਉਂ) (ਬਾਲ ਮਾਇ ਕੀ ਰੀਤ) ॥
(ਤਿਉ ਗਤ ਈਸ਼ਰ ਜੀਵ ਕੀ)(ਜਾਣੈ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮੀਤ)।੧੦।

ਅਰਥ–ਜਿਸ ਤਰਹ ਚਕੋਰ ਕੀ ਚਾਂਦ ਕੇ ਸਾਥ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ, ਮਾਂ

ਸਾਖੀ ਤ੍ਰੇਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਅਰ ਪੁਤਰ ਕੀ ਆਪਸ ਮੇਂ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ ਇਸੀ ਤਰਹ ਹੀ ਈਸ਼੍ਵਰ ਅਰ ਜੀਵ ਕੀ ਗਤੀ ਹੈ ॥ ਪਿਆਰੇ ਮਿਤ੍ਰ, ਇਸੀ ਤਰਹ ਹੀ ਇਸ ਖੇਲ ਕੋ ਸਮਝੋ ॥

ਮੂਲ–(ਬਲੂ ਬਿਸ਼ਨ) (ਫ਼ਕੀਰ ਕੀ ਬੋਲੀ ਸੁਨੈ ਨ ਕੋਇ) ॥
ਤਿਉਂ ਈਸ਼ਰ ਅਰ ਜੀਵ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ
ਜੀਆ ਮੈਂ ਹੋਇ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ–ਬਲੂ ਬਿਸ਼ਨ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਕਹਾ, ਕਿ ਦੇਖੀਏ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਸ ਤਰਹ ਆਪ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਮੇਂ ਮੇਰੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ, ਇਸੀ ਤਰਹ ਈਸ਼੍ਵਰ ਅਰ ਜੀਵ ਕਾ ਦੋ ਹੋਣਾ (ਅਲ [illegible] ਅਲਗ ਹੋਣਾ) ਇਸ [illegible]ਰ ਮੇਂ ਹੈ ॥ ਹੈ ਤੋ ਉਸ ਕੀ ਜੁਜ (ਥੋੜਾ ਹਿੱਸਾ) ਪ੍ਰੰਤੂ ਹਿਸੇ ਕੀ ਕਦਰੋ ਕੀਮਤ ਉਤਨੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿਤਨਾ ਕਿ ਉਹ ਹੈ ॥

ਮੂਲ (ਲਾਖ ਲਖ ਮਣ) (ਬੋਝ ਜਿਹ) (ਸੋਈ ਮਰਤਾ ਭਾਰ) ॥
(ਹਸਤੇ ਹਲਕੇ ਲੋਗ ਸਭ)
(ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਇਉਂ ਧਾਰ) ॥ ੧੨ ॥

ਅਰਥ–ਜਿਸ ਕੇ ਪਾਸ ਬੋਝ (ਭਾਰ) ਅਧਿਕ ਹੋਗਾ, ਲਾਖੋਂ ਮਨ ਵੁਹੀ ਬੋਝ ਕੇ ਸਾਥ ਮਰੇਗਾ ॥ ਹਲਕੇ ਭਾਰ ਵਾਲੇ ਲੋਗ ਹੰਸਤੇ ਹੈਂ (ਸੁਖੀ ਹੈਂ) ਇਸੀ ਸਮਾਨ ਪਾਪ ਅਰ ਪੁੰਨ ਕੀ ਗਤੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਕਹਿ)

ਸਾਖੀ ਤ੍ਰੇਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

(ਸੁਨੋ ਸਾਧ, ਤੀਨ ਕਾਲ ਇਹ ਨਾਹਿ) ॥
"ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਅਗਤਾ, ਜਾ ਮੈਂ ਸੰਸਾ ਨਾਹਿ ॥ ੧੩ ॥

ਅਰਥ—ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਬੋਲਾ, ਸਾਧੂ ਜਨੋਂ ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਸੁਣੋਂ, ਤੀਨ ਕਾਲ ਹੀ ਇਹ ਜਗਤ ਮਿਥਿਆਂ ਹੈ ਜੋ ਦਖਾਈ ਦੇਤਾ ਹੈ ਸੋ ਅਗਿਆਨ ਕੇ ਕਾਰਨ ਦੀਖਤਾ ਹੈ ਇਸ ਮੇਂ ਰੰਚਕ ਮਾਤ੍ਰ ਭੀ ਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ॥

ਮੂਲ—(ਸੁਖੀਆ ਸੁਪਨੈ ਏਕ ਨਰ) (ਕਲ ਮੈਂ)(ਰੂਪ ਅਨੇਕ)॥
(ਤੈਸੇ ਈਸ਼ਰ ਚਿੰਤ ਤ੍ਰੇ) (ਉਪਜੈ)ਨਿਪਜ ਬਿਬੇਕ ॥੧੪॥

ਅਰਥ—ਇਕ ਪੁਰਸ਼ ਪਹਿਲੇ ਸੁਖੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਦ ਸੁਫਨੇ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥ ਤੈਸੇ ਹੀ ਯਿਹ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੀ ਰਚਨਾ ਮਨੋ ਮਈ ਹੈ (ਏਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਕਲਪਨਾ ਹੈ, ਸੁਫ਼ਨਾ ਹੈ) ॥ ਅਰ ਜਦ ਨਾਮ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਲਗ ਕਰ ਵਾਸਤਵ ਗਿਆਨ ਹੋਤਾ ਹੈ ਅਰ ਇਸ ਕੀ ਜਾਗ੍ਰ ਖੁਲ੍ਹਤੀ ਹੈ ਤਦ ਪ੍ਰਮ ਸੁਖ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਤੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਧਰਮ ਸਿੰਘ) (ਨਿਜ ਧਰਮ ਹੈ)
(ਅਪਨੋ ਇਸ਼ਟ ਪ੍ਰਧਾਨ) ॥
ਆਨ ਧਰਮ ਸਗਰੇ ਨਿਫਲ ਯਾਂ ਮੈਂ ਬੇਦ ਪ੍ਰਮਾਨ॥੧੫॥

ਅਰਥ—ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਤ ਯੂੰ ਹੈ ਕਿ ਅਪਣਾ ਅਪਣਾ ਧਰਮ ਹੀ ਇਨਸਾਨ ਕੋ ਅਛਾ

ਲਗਤਾ ਹੈ ਅਰ ਅਪਣਾ ਇਸ਼ਟ (ਰਹਬਰ) ਹੀ ਸਭ ਸੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ॥ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਤਮਾਮ ਹੀ ਉਸ ਕੇ ਲੀਏ ਨਿਸ਼ਫਲ ਹੈਂ ॥ ਇਸ ਮੇਂ ਬੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੋਂ ਕਾ ਭੀ ਯਹੀ ਪ੍ਰਮਾਨ ਹੈ (ਬੇਦ ਭੀ ਇਸੀ ਬਾਤ ਕੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਤੇ ਹੈਂ) ॥

ਮੂਲ–(ਤਿਆਗ ਮੂਲ ਹੈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ)
(ਵਿਖੈ ਭੋਗ ਤੇ ਦੂਰਿ ॥
(ਧਿਆਨ ਧਰੈ) (ਇਹ ਪਰਮ ਧਨੁ)
(ਸਤਿਗੁਰ ਪਗ ਕੀ ਧੂਰ) ॥੧੬॥

ਅਰਥ–ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਸਭ ਮਜ਼ਾਹਬ (ਮਜ਼ਹਬੋਂ) ਕਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਤਿਆਗ ਹੀ ਹਰ ਏਕ ਕਾ ਮੂਲ ਹੈ ॥ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗੋਂ ਸੇ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਏ ॥ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕਾ ਧਿਆਨ ਧਰਨਾ ਯਿਹ ਪ੍ਰਮ ਧਨ ਹੈ ਅਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਰਨ ਕੰਵਲੋਂ ਕੀ ਧੂੜ ਹੋਣਾ ॥

ਮੂਲ–(ਮਾਲਾ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਪ ਦੀ) (ਮਾਲ ਸਿੰਘ ਕੀ ਜਾਨ)
(ਜਾਂਤੇ ਕੋ ਅਭਿਆਸ ਹੈ)(ਚਤਰ ਵਰਗ ਕੋ ਸਾਨ) ।੧੭।

ਅਰਥ–ਮਾਲ ਸਿੰਘ ਸਾਇਰ–ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੰਤ੍ਰ ਦੀਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਮ ਕੇ ਜਾਪ ਕੀ ਮਾਲਾ ਹੀ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਹੈ ॥ ਇਸ ਸੇ ਕੌਨਸਾ ਅਭਿਆਸ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ

ਸਾਖੀ ਤ੍ਰੈਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਚਾਰ ਵਰਨੋਂ ਕੇ ਲੀਏ ਯਹੀ ਜਾਪ ਅਹਲਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਸੁਣ ਸੰਬਾਦ ਇਹ ਸਗਲ ਕੋ)
(ਸਤਿਗੁਰ ਉਚਰੇਂ ਵਾਕ) ॥
(ਅਨਹਦ ਸਾਧਨ ਜੋਗ ਕੋ)
(ਸਮਤਾ ਧਿਆਨ ਇਕ ਆਖ) ॥੧੮॥

ਅਰਥ—ਜਦ ਸਰਬ ਸਾਦਿਰੋਂ ਮੇਂ ਬਹਸ ਮੁਬਾਹਿਸਾ ਹੋ ਚੁਕਾ, ਤਦ ਸਭ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਤਰਫ ਮਤਵੱਜੇ ਹੂਏ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਬ ਫ਼ੈਸਲਾ ਆਪ ਪਰ ਹੈ ਆਪ ਅਪਣੀ ਕੀਮਤੀ ਰਾਇ ਸੇ ਮੁਸਤਫੀਦ ਕਰੇਂ, ਤੁਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਚਾਰਣ ਕੀਆ ਕਿ ਸਭ ਕੋ ਪਸੰਦ ਸਭ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਕੇਵਲ ਏਕ ਬਾਤ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਸੇ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਅੰਦਰ ਜੁੜਤਾ ਹੈ ਅਰ ਸਮਾਧੀ ਮੇਂ ਇਸਥਿਤ ਹੋ ਕਰ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਸੁਨਤਾ ਹੈ ਯਿਹ ਸਭ ਕਾ ਨਚੋੜ ਹੈ ॥ ਗੋਯਾ ਜਬ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਅੰਦਰ ਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੂਆ, ਇਸ ਰੂਹ ਕੋ ਵੁਹ ਵਹਾਂ ਲੇ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਹਾਂ ਸੇ ਯਿਹ ਆਈ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਤੀਨ ਪੁਰਖ ਪਰ) (ਬੇਦ ਵਾਕ)
(ਚੌਥੇ ਨਹਿ ਅਧਿਕਾਰ) ॥

ਅਰਥ—ਜਿਨ ਪੁਰਸ਼ੋਂ ਕੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਤਮੋਂ, ਰਜੋ, ਸਤੋ ਮੇਂ ਰਹਤੀ ਹੈ, ਬੇਦ ਕੀ ਰਾਇ ਉਨ ਕੇ ਮੁਤੱਲਕ ਹੈ (ਤੀਨ ਵਿਆਪੇਂ ਜਗਤ ਕੋ ਤੁਰੀਆ ਪਾਵੈ ਕੋਇ) ਜੋ ਨਾਮ

ਸਾਖੀ ਤ੍ਰੇਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਰਸੀਏ ਤੁਰੀਆ ਪਦ ਮੇਂ ਹੈ (ਅਰਥਾਤ ਚੌਥੇ ਦਰਜੇ ਕੇ ਮਾਲਕ ਹੈਂ) ਤੀਨ ਗੁਨੋਂ ਸੇ ਪਾਰ ਹੋ ਕਰ ਚੌਥੀ ਭੂਮਕਾ (ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ) ਮੇਂ ਜਿਨ ਕੀ ਰਸਾਈ ਹੈ, ਬੇਦ ਭਗਵਾਨ ਉਨ ਕੇ ਬਾਰੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਹਿਤਾ॥ ਵਹਾਂ ਨ ਬੇਦ ਕੀ ਪਹੁੰਚ ਹੈ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਵੁਹ ਬਿਆਨ ਕਹਨੇ ਕਥਨੇ ਮੇਂ ਆਤਾ ਹੈ (ਵੁਹ ਬਿਆਨ ਲਾ ਬਿਆਨ ਹੈ)

ਗੁਰਬਾਣੀ (ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਹਲਾ ੫)

ਸੋ ਜਾਨੈ ਜਿਨਿ ਚਾਖਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲਾ॥
ਕੀਮਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਈਐ ਕਿਆ ਕਹਿ ਮੁਖਿ ਬੋਲਾ॥
ਸਫਲ ਦਰਸੁ ਤੇਰਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ,
ਗੁਣ ਨਿਧਿ ਤੇਰੀ ਬਾਣੀ॥
ਪਾਵਉ ਧੂਰਿ ਤੇਰੇ ਦਾਸ ਕੀ ਨਾਨਕ ਕੁਰਬਾਣੀ॥

ਫੁਕਰਾਏ ਕਾਮਲ "ਸ਼ਮਸ ਤਬਰੇਜ਼" ਜੀ ਜਦ ਇਸ ਮੁਕਾਮ ਪਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤੋ ਆਪ ਯੂੰ ਬੋਲ ਉਠੇ :-

ਚਿਹ ਤਦਬੀਰ ਐ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ,
ਕਿ ਮਨ ਖੁਦ ਰਾ ਨਮੇ ਦਾਨਮ॥
ਨ ਤਰਸਾਉ ਯਹੂਦੀਅਮ,
ਨ ਗਿਬਰਮ, ਨ ਮੁਸਲਮਾਨਮ॥
ਨ ਖ਼ਾਕੀ ਅਮ, ਨਾ ਆਬੀ ਅਮ,
ਨ ਬਹਰੀ ਅਮ, ਨ ਬਰੀ ਅਮ॥

ਸਾਖੀ ਤ੍ਰੇਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਨ ਅਜ਼ ਮੁਲਕੇ ਅਰਾਕਾਇਮ,
ਨਾ ਅਜ਼ ਖ਼ਾਕੇ ਖ਼ੁਰਾਸਾਨਮ ॥
ਮਕਾਨਮ ਲਾ ਮਕਾਨ ਬਾਸ਼ਮ,
ਨਸ਼ਾਨਮ ਬੇ ਨਸ਼ਾਨ ਬਾਸ਼ਮ ॥
ਨ ਤਨ ਬਾਸ਼ਮ, ਨ ਜਾਨ ਬਾਸ਼ਮ,
ਨਬਾਸ਼ਮ ਅਸ਼ਕੇ ਜਾਨਾਨਮ ॥
ਖ਼ੁਦੀ ਰਾ ਚੂੰ ਬਦਰ ਕਰਦਮ,
ਦੋ ਆਲਮ ਰਾ ਯਕੇ ਦੀਦਮ ॥
ਯਕੇ ਬੀਨਮ, ਯਕੇ ਜੋਇਮ,
ਯਕੇ ਖਾਨਮ, ਯਕੇ ਦਾਨਮ ॥
ਖ਼ਿਲਾ ਐ ਸ਼ਮਸੇ ਤਬਰੇਜ਼ੀ,
ਚਰਾ ਮਸਤੀ ਦਰੀਂ ਆਲਮ ॥
ਬਜ਼ਜ਼ੁ ਮੈਂਸਤੀਉ ਮਦਹੋਸ਼ੀ,
ਦਿਗਰ ਚੀਜੇ ਨਮੇ ਦਾਨਮ ॥

ਮੂਲ—"ਮੁਕਤਿ ਮੁਮੁਖ਼ੂ ਵਿਖਯਾ ਕੋ"
ਪਾਮਰ ਚੌਥਾ ਧਾਰ ॥ ੧੯ ॥

ਅਰਥ—ਅਗਰ ਤੂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹਤਾ ਹੈ ਅਰ ਨਜਾਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹਤਾ ਹੈਂ ਤੋ ਐ ਪੱਥਰ ਚਿਤ (ਜੜ ਪੁਰਸ਼, ਮੂਰਖ ਆਦਮੀ) ਚੌਥੇ ਦਰਜੇ (ਤੁਰੀਆ ਪਦ) ਪਰ ਪਹੁੰਚਣੇ ਕੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ॥

ਸਾਖੀ ਤ੍ਰੇਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਮੂਲ–(ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਕੌ ਸਮਝਕੇ) (ਮੁਕਤੀ ਛੁਟਕਾ ਆਨ) ॥
ਮੈਂ ਕੋ, ਕੋ ਸੰਸਾਰ ਇਹ, ਮੁਮੁਖੂ ਖੋਜਨ ਬਾਨ ॥ ੨੦ ॥

ਅਰਥ–ਅਪਣੇ ਆਪ ਕੋ ਜਾਨੋ ਅਰ ਆਤਮ ਵਸਤੂ ਕੋ ਸਮਝੋ ਅਰ ਉਸ ਕੀ ਪਹਿਚਾਨ ਕਾ ਤਰੀਕਾ ਸੀਖੋ, ਤਾਂਕਿ ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ਼ ਸੇ ਤੂ ਨਜਾਤ ਪਾਵੇ ॥ ਫਿਰ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹੂੰ, ਸੰਸਾਰ ਕੌਣ ਹੈ ਨਜਾਤ ਕੋ ਖੋਜਨੇ ਕੀ ਆਦਤ ਬਨਾਉ ॥

ਮੂਲ–(ਵਿਖਯੀ ਵਿਧ ਸਭ) ਬੇਦ ਕਹਿਓ,
ਆਗੇ ਸਗਲ ਨਿਖੇਧ ॥

ਅਰਥ–ਬੇਦੋਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਪਰ ਬਹੁਤ ਸੇ ਤਰੀਕੇ ਕਹੇ ਹੈਂ ਅਰ ਇਸ ਕੇ ਸਵਾਇ ਬਾਕੀ ਕੋ ਨਸ਼ੇਧ ਕਰ ਦੀਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਵਿਖੈ ਭੋਗ, ਬਾਂਛਾਂ ਅਧਿਕ,
ਸਮਝਤ ਸੁਨ ਕਰਿ ਭੇਦ ॥੨੧॥

ਅਰਥ–ਬਿਸ਼ਯੋਂ ਕਾ ਭੋਗ ਅਰ ਉਨਕੀ ਅਧਕ ਖ੍ਵਾਹਿਸ਼ ਕੇ ਮੁਤਲਕ ਸੁਣੋ ਅਰ ਭੇਦ ਕੋ ਸਮਝੋ ॥

ਵਿਖੈ ਭੋਗ ਨਹਿ ਤਜ ਸਕੈ, ਵਿਧ ਕਰਤੋਂ ਅਲਸਾਇ ॥
ਨਹਿ ਉਪਾਸ਼ਨਾ, ਕਾਮ ਬਿਨ,
ਪਾਮਰ ਧੂਮ ਵਿਆਇ ॥ ੨੨ ॥

ਅਰਥ–ਵਿਸ਼ੇ ਕੇ ਭੋਗੋਂ ਕੋ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ, ਤਰੀਕਾ ਵਰਤਨੇ ਮੇਂ ਸੁਸਤੀ ਬੜਤੀ ਚਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ,

ਸਾਖੀ ਤ੍ਰੈਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਕਰੇਂਗੇ, ਕਰੇਂਗੇ. ਅਬ ਕਰੇਂਗੇ, ਕਲ ਕਰੇਂਗੇ ਅਰ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਬੜ੍ਹਤੀ ਜਾਤੀ ਹੈ ॥ ਜਬ ਤਕ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਅਧਕ ਹੋਗੀ, ਮਨ ਕੀ ਬ੍ਰਿਤੀਆਂ ਫੈਲੇਂਗੀ ਅਰ ਬੰਦਗੀ (ਇਬਾਦਿਤ) ਮੇਂ ਮਨ ਕੀ ਇਕਾਗ੍ਰਿਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਗੀ, ਇਸ ਲੀਏ ਮੂਰਖ (ਮਨਮੁਖ) ਮੇਂ ਗ਼ੋਰੋ ਸ਼ਰਬ ਅਧਕ ਉਤਪੰਨ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—(ਲਗੈ ਜਾਂਹਿ ਕੋ ਭਾਵਨਾ) (ਸੂਝਾ ਮਰਨਾ ਆਜ) ॥
(ਗਿਆਨ ਸਮਝ) (ਆਪਾ ਲਖਾ)
(ਭੇਟਾ ਤਾਰੂ ਸਮਾਜ) ॥ ੨੩ ॥

ਅਰਥ—ਜਿਸ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਲਗ ਜਾਵੈ, ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਅਰ ਜਲਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੈ ਅਰ ਯਿਹ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲੇਵੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨੇ ਮਰ ਜਾਨਾ ਹੈ, ਵੁਹ ਤਤਕਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸੇ ਮਿਲੇਗਾ, ਨਾਮ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ਸਮਝੇਗਾ, ਅਭਯਾਸ ਕਰੇਗਾ ਅਰ ਆਤਮ ਦ੍ਰਸੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—(ਜੈਸੀ ਜੈਸੀ ਵਾਸ਼ਨਾ) (ਤੈਸਾ ਚਿਤ ਤਰੰਗ) ॥
(ਜਾਂਤੇ ਸਗਲੀ ਸੁਖੀ ਹੁਵੈ)
(ਵਿਖਯ ਬ੍ਰਹਮ) ਕੋ ਰੰਗ ॥੨੪॥

ਅਰਥ—ਜੈਸੀ ਜੈਸੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ਾਤ ਉਤਪੰਨ ਹੋਂਗੀ, ਉਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਮਨ ਕੇ ਤ੍ਰੰਗ ਪੈਦਾ ਹੋਂਗੇ ॥ ਇਸ ਲੀਏ ਸਰਬ ਕਾ ਸੁਖੀ ਹੋਣਾ ਇਨ ਬਾਤੋਂ ਪਰ ਹੋਗਾ, ਕਿ ਤਮਾਮ ਹੀ

ਸਾਖੀ ਤ੍ਰੇਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੇ ਨਾਮ ਕੇ ਅਭਿਆਸ ਕਾ ਰੰਗ (ਪ੍ਰੇਮ) ਲਗਾਵੈਂ ॥

ਮੂਲ—(ਪੂਰੇ ਗੁਰਤੇ ਪੂਰਨੋ) (ਪੂਰਨ ਘਟੇ ਨਾ ਅੰਗ) ॥
(ਮੁਕਤਿ ਜੁਗਤਿ ਬਪਰੀ ਕਹਾਂ)
— (ਐਸਾ ਗੂਹੜਾ ਰੰਗ) ॥ ੨੫ ॥

ਅਰਥ—ਪ੍ਰੰਤੂ ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਇਸ ਬਾਤ ਕੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਹੋਗੀ, ਅਰ ਪੂਰਨ ਸੇ ਰੰਚਕ ਮਾਤ੍ਰ ਭੀ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ ਅਰ ਐਸਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹੇਗਾ ਕਿ ਮੁਕਤੀ ਉਸ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੇਂ ਕਿਆ ਵਸਤੂ ਹੈ ॥

ਮੂਲ (ਪਵਨ ਤਤ ਸਭ ਭਿੰਨ ਜਾ) (ਮਰਨਾ ਕਹਤੇ ਮੂੜ) ॥
(ਫਿਰ ਸੰਜੋਗੀ ਸੁਪਨ ਜਿਮ)
(ਗਾੜੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਗੂੜ ॥ ੨੬ ॥

ਅਰਥ—ਹਵਾ ਵਗੈਰਾ ਜਬ ਸਰਬ ਤਤਵ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਹੋ ਜਾਵੇਂ ਤੋ ਬੇਸਮਝ ਲੋਗ ਇਸ ਕੋ ਮਰਨਾ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਫਿਰ ਸੰਜੋਗ ਸੇ ਮਾਨੁਖ ਜਨਮ ਮਿਲੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੀਬਰ ਵਾਸ਼ਨਾਏਂ ਅਭੀ ਗਾੜੀ ਹੁਈ ਬਾਕੀ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—(ਵਾਸ਼ਨਾ ਖਯ) ਅਰ (ਮਨੋ ਨਾਸ)
(ਹੋਇ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚਾਰ) ॥
(ਇਸਤੇ ਕਟੀਏ ਜਨਮ ਮਰਨ)
(ਓਰ ਉਪਾਵ ਨ ਸਾਰ) ॥ ੨੭ ॥

ਸਾਖੀ ਤ੍ਰੈਨਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਅਰਥ—ਵਾਸ਼ਨਾ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਅਰ ਮਨ ਕੇ ਸੰਕਲਪ, ਵਿਕਲਪ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਯਿਹ ਦੋਨੋਂ ਨਾਮ ਕੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨੇ ਸੇ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਜਬ ਕੋਈ ਫ਼ੁਰਨਾ (ਖ਼ਿਆਲ) ਅਰ ਵਾਸ਼ਨਾ ਬਾਕੀ ਨ ਰਹੀ, ਤੋ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਸਮਝੋ ॥ ਹੋਰ ਕੋਈ ਉਪਾਵ ਭੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਸਭ ਉਪਾਵ ਸਮ, ਦਮ, ਚਰਜ,
ਜੋਗ, ਜਗ, ਤਪ, ਦਾਨ ॥
(ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਬਿਨਾ ਵਿਫਲ ਹੈ)
(ਬਾਝ ਸ੍ਰਵਨ, ਸਮ ਮਾਨ) ॥ ੨੮ ॥

ਅਰਥ—ਸਰਬ ਉਪਾਉ ਸਮ, ਦਮ, ਬ੍ਰਹਮ ਚਰਜ, ਜੋਗ, ਜਗ, ਤਪ, ਦਾਨ, ਨਿਸ਼ਫਲ ਹੈ ਅਰ ਜ਼ਹਿਰ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੈਂ ਬਗ਼ੈਰ ਸਤਿ (ਨਾਮ) ਕੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨੇ ਕੇ ਅਰ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਸੁਨਣੇ ਕੇ ॥ ਅਗਰ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੀ ਨਵਿਰਤੀ ਹੈ ਤੋ ਕੇਵਲ ਇਸ ਤਰਕੀਬ ਸੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨਾਮ ਕਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰੇ ਅਰ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਸੁਨੇ ॥

॥ ਸਵੈਯਾ ॥

ਮੂਲ—ਪਤਿ ਕੇ ਕਾਰਨ ਵਿਆਹ ਰਚਿਓ,
ਨਰ ਬਹੁਤਾ ਸਾਜ ਜਨੇਤ ਮੰਗਾਈ ॥
ਦੇਵ ਸੁ ਪੂਜਨ, ਬੰਧ ਸੁ ਬੰਧਨ,
ਵਿਦਵਾਨ ਸੁ ਪੰਡਿਤ ਲੀਓ ਬੁਲਾਈ ॥

ਸਾਖੀ ਤ੍ਰੇਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਸੋਗ ਤਜੈ, ਸੁਭ ਭਾਮਨ ਗਾਵਤ,
ਮੰਗਲ ਗੀਤ ਸੁਵਾਦਨ ਛਾਈ ॥
ਤੈਸੇ ਸਾ ਧਨੁ ਆਤਮ ਕਾਰਨ
ਨਾਹਿ ਲਖਯੋ ਤਿਹ ਕੌਨ ਸਹਾਈ ॥ ੨੯॥

ਅਰਥ–ਪਤੀ (ਖਾਵੰਦ) ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਵਿਵਾਹ ਕਾ ਅਰੰਭ ਕੀਆ, ਆਦਮੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਜ਼ੋ ਸਾਮਾਨ ਮੰਗਾਏ ਅਰ ਬਰਾਤ ਆਈ ॥ ਦੇਵਤੋਂ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕੀ, ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਆ, ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਡਤ ਬੁਲਾਇ, ਰੰਜੋ ਅਲਮ ਕੋ ਛੋੜਾ, ਸੁ[illegible]ਗ ਕੇ ਰਾਗ ਇਸਤ੍ਰੀਯੋਂ [illegible] ਗਾਏ ਅਰ ਮੰਗਲ ਕੇ ਗੀਤ ਗਾਏ ਜਾਨੇ ਸੇ ਏਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਮੰਗਲ ਪੈਦਾ ਹੂਆ, ਜੈਸੇ ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਖਾਵੰਦ ਕੋ ਪਾਯਾ, ਇਸੀ ਤਰਹ ਹੀ ਸਰਬ ਕਿਰਯਾਉਂ ਕੇ ਕਰਨੇ ਸੇ ਆਤਮੇਂ ਕਾ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਹੂਆ ਤੋ[illegible] ਬਿਹਤਰ, ਵਰਨਾ ਕੌਣ ਸਹਾਈ ਹੋਗਾ ਅਰ ਫਲ ਕਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੂਆ ॥

ਮੂਲ–(ਭਲੋ ਜਨਮ) (ਭਲ ਕੁਲ ਨਗਰ)
(ਭਲੋ ਗੁਣੀ ਸੋ ਕਥ) ॥
(ਸਮਝ ਆਪ) (ਜਗ ਜਾਲ ਬਚ)
(ਏਕ ਮੇਕ ਲਖ ਰਬ) ॥ ੩੦ ॥

ਅਰਥ–ਵੁਹ ਜਨਮ ਭਲਾ ਹੈ, ਵੁਹ ਖਾਨਦਾਨ ਅਰ ਨਗਰੀ ਭਲੀ ਹੈ, ਵੁਹ ਕਹਣੇ ਵਾਲਾ ਭਲਾ ਅਰ ਉਸਕਾ ਕਥਨ ਭਲਾ ਹੈ, ਅਪਣੇ ਆਤਮੇ ਕੋ ਸਮਝੋ ਅਰ

ਸਾਖੀ ਤ੍ਰੈਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਜਗਤ ਕੇ ਜਾਲ ਸੇ ਬਚੋ ॥ ਏਕ ਕੋ ਸਮਝੋ ਅਰ ਉਸ ਮੇਂ ਪਰਚੋ ॥

ਮੂਲ—(ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਚਰਚਾ)
(ਸਦਾ ਹੋਤ ਨਿਕਟ ਗੁਰ ਦਿਆਲ) ॥
(ਸੁਨੈ ਸਿਖ ਦ੍ਰਿੜ ਆਨ ਜੁਤ)
(ਭਵ ਭਯ ਮਿਟੇ ਸਮਾਲ) ॥੩੧॥

ਅਰਥ—ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਕੀ ਚਰਚਾ, ਦਿਆਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਸਦੀਵ ਹੋਤੀ ਹੈ ॥ ਸਿਖ ਉਸਕੋ ਸੁਨੇ, ਉਸ ਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਅਰ ਯਕੀਨ ਕਰੇ ॥ ਉਸ ਕੋ ਸਾਥ ਮਿਲੇ (ਇਸ ਪਰ ਅਮਲ ਕਰੇ), ਇਸ ਕੋ ਸੰਭਾਲੇ, ਤਬ ਸੰਸਾਰ ਕਾ ਡਰ ਦੂਰ ਹੋਗਾ ॥

ਸਾਖੀ ਚੌਠਵੀਂ

॥ ਦੋਹਿਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਇਕ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਧਰਮ ਪਰੀਛਿਆ ਹੇਤ ॥
ਕਰਿਓ ਜਗ, ਨਿਵਤਾ ਦੀਓ, ਭੋਜਨ ਕਰ ਸੰਕੇਤ ॥੧॥

ਅਰਥ—ਇਕ ਵਕਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਯਗ ਰਚਾਇਆ ॥

ਸਾਖੀ ਚੌਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਤਯਾਰ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਂ ਕੋ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਕਿ ਕਲ ਆਪ ਨੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ ਯਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਹੋਗਾ ॥ ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਬਾਤ ਕਾ ਨਿਸਚਾ ਕਰਵਾ ਦੀਆ ॥ ਸੰਕੇਤ (ਨਿਸਚਾ ਕਰਨਾ) ॥

ਮੂਲ—(ਐਸੇ ਕਹਿਓ ਸੁਨਾਇਕੇ) (ਮਾਸ ਖਾਇ ਦਿਜ ਜੋਇ) ॥
(ਅਸ਼ਰਫ਼ੀ ਇਕ ਦਛਨਾ ਤਿਸੈ)
(ਐਸ਼ੇ ਕਹਿਓਸ ਜੋਇ) ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਆ ਕਿ ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਾਸ ਖਾਵੇਗਾ, ਉਸ ਕੋ ਏਕ ਅਸ਼ਰਫ਼ੀ (ਮੁਹਰ ਅਰਥਾਤ ਪੰ_ਰਾਂ ਰੁਪਯੇ) ਦਛਨਾ ਦੀ ਜਾਵੇਗੀ॥ ਫਿਰ ਦੋਬਾਰਾ ਐਸਾ ਕਹਾ (ਜੋ ਅਗਲੀ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਖੀਰ ਖੰਡ ਕਾ ਭੋਗਤਾ) (ਏਕ ਰੁਪਈਆ ਤਾਂਹਿ) ॥
(ਜਬ ਖਾਇ ਚੁਕੇ) (ਬਹੁ ਲੋਭ ਕਰਿ)
(ਮਾਸ ਅਹਾਰੀ ਜੋ ਆਹਿ) ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ—ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੋ ਖੀਰ ਖੰਡ ਖਾਵੇਗਾ, ਉਸ ਕੋ ਏਕ ਰੁਪਈਆ ਦਛਨਾ ਦੀ ਜਾਵੇਗੀ ॥ ਅਬ ਲੋਭ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਮਾਸ ਖਾਣੇ ਵਾਲੇ ਆਏ ॥ ਜਬ ਖਾ ਚੁਕੇ ਤੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਐਸੇ ਕੀਆ ਕਿ :—

ਮੂਲ—(ਖੀਰ ਅਹਾਰੀ ਮੁਹਰ ਦੇ) (ਮਾਸਕ ਰੁਪਯਾ ਇਕ) ॥
(ਬਚਨ ਕੀਆ ਤਬ ਗੁਰੂ ਇਹ)

ਸਾਖੀ ਚੌਠਵੀਂ (ਚਲਤ)

(ਲੋਭੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਿਕ) ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ–ਖੀਰ ਖਾਣੇ ਵਾਲੋਂ ਕੋ ਏਕ ਮੁਹਰ ਦੀ ਅਰ ਮਾਸ ਅਹਾਰੀਉਂ ਕੋ ਏਕ ਰੁਪਿਆ॥ ਅਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਆ ਕਿ ਧਰਮ ਕੀ ਲਾਇਨ ਮੇਂ ਤਮਾਮ ਮਾਸ ਖਾਣੇ ਵਾਲੇ ਜਿਤਨੇ ਭੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈਂ ਸਭ ਲੋਭੀ ਹੈਂ॥

ਮੂਲ–ਇਹੁ ਸਾਧੂ ਜਿਨ ਲੋਭ ਨਹਿ ਧਰਮ ਕਮਾਇਓ ਸਤ ॥
ਮਾਸ ਖਾਇ, ਬਿਪ੍ਰ ਕਹਾਂ, ਸੋ ਚੰਡਾਲ ਕਾ ਮਿਤ੍ਰ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ–ਯਿਹ ਸਾਧੂ ਹੈਂ ਜਿਨਕੋ ਕੋਈ ਲੋਭ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਸਤਿ ਧਰਮ ਕਾ ਪਾਲਨ ਕੀਆ ਹੈ ॥ ਜੋ ਮਾਸ ਅਹਾਰੀ ਹੈ, ਵੁਹ ਕੈਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ, ਵੁਹ ਚੰਡਾਲ ਕਾ ਦੋਸਤ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਪੀਛੇ ਸਤਿਗੁਰ ਇਉਂ ਕਹਾ)
(ਸੁਨੋ ਸਿਖ ਚਿਤਲਾਇ) ॥
(ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਸੋ ਜਾਨਿਓ)
(ਮਾਸ ਖਾਇ) (ਦਿਜ ਨਾਹਿ) ॥੬॥

ਅਰਥ–ਬਾਅਦ ਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਐਸਾ ਕਹਾ ਕਿ ਸਿਖੋ ਸੁਣੋ ਅਰ ਦਿਲ ਲਗਾ ਕਰ ਸੁਣੋ, ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਉਸ ਕੋ ਜਾਨੋ ਕਿ ਜੋ ਮਾਸ ਖਾਵੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਾ ਖਾਵੈ ॥

ਨੋਟ–ਦਾਸ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਮਾਸ ਅਹਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਦਾਸ ਦੇ ਪਿਓ

ਦਾਦੇ ਜੀ ਨੇ ਮਾਸ ਪਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਆ ॥ ਹੁਣ ਤਕ ਦਾਸ ਇਸ ਖ਼ਿਆਲ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹਨ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੁਕਮ ਹੁਕਮ ਹੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਐਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਲਾਇਨ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਲੌ, ਜੇ ਸ਼ਸਤਰ ਧਾਰੀ ਹੋਣਾ ਹੈ ਅਰ ਛਤ੍ਰੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਬਾਹਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਕਾਰ ਖੇਲੋ ਛਤ੍ਰੀ ਪੁਣੇ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖੋ ਅਰ ਮਾਸ ਪਾਨ ਕਰੋ ॥ ਜੇ ਵੈਸ਼ਨੋ ਮਤ ਯਾ ਸੰਤ ਮਤ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਸ ਬਿਬਰਜਤ ਹੈ ॥ ਨਾਮ ਜਪਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਤੋ ਗੁਣੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਾਸ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਓਂ ਜੋ ਮਾਸ ਤਮੋ ਗੁਣੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ॥ ਜਿਸ ਨੇ ਧਰਮ ਜੁਧ ਵਿਚ ਅਰ ਦੀਨਾਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਕਈਆਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਰ ਅਪਣੀ ਭੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਾਸਤੇ ਤਿਯਾਰ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਕਾਰ ਖੇਲਕੇ ਮਾਸ ਖਾਣ ਦਾ ਕੀਹ ਡਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਪਣੇ ਛਤ੍ਰੀ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥ ਇਹ ਗਲ ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਜੋ ਮਾਸ ਜੀਭ ਦੇ ਸੁਆਦ ਲਈ ਅਰ ਵਿਸ਼ਯਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਲਈ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਪ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸੇ ਭੋਗ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਕਈ ਪ੍ਰਮਾਨ ਹਨ:-

"(ਬਾਬਾ ਹੋਰ ਖਾਣਾ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਆਰੁ ॥
ਜਿਤੁ ਪਾਧੈ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ ॥

ਮੂਲ—ਬਚਨਿ ਸੁਨਿਆਂ ਸਭ ਸੰਗਤੀ ਕਰੀ ਬੇਨਤੀ ਏਹ ॥
(ਜੋ ਕੋ ਬਿਪ੍ਰ ਪਾਹਿਲੀ ਹੋਵੈ)
(ਤਾਂਕੀ ਕਰਨੀ ਕੇਹ) ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ—ਜਦ ਮਾਸ ਖਾਣ ਦਾ ਬਚਨ ਸਭ ਸੰਗਤੋਂ ਨੇ ਸੁਣਾ, ਤਦ ਬੇਨਤੀ ਕੀ ਕਿ ਜਿਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਪਾਹੁਲ ਲੀ ਹੂਈ ਹੋ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕੀਆ ਹੂਆ ਹੋ ਅਰ ਪੰਜ ਕਕਾਰ ਦੀ ਰਹਤ ਰਖਦਾ ਹੋਵੇ) ਉਸ ਕੀ ਰਹਨੀ ਕਿਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਏ ॥

ਨੋਟ—ਹਰ ਇਕ ਬਚਨ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮਾਸ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਅਰ ਨ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਝਗੜਾ ਨਾ ਕਰਨ ਅਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨੇਤ੍ਰ ਨਾ ਦਿਖਾਉਣ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ ਯੋਗ ਸਮਝਣ॥ ਅਗਲੀ ਪੰਗਤ ਨੂੰ ਪਖ ਪਾਦ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸ਼ਰਵਨ ਕਰਨ ॥

ਮੂਲ—(ਬਚਨ ਹੂਆ ਤਬ ਗੁਰੂ ਕਾ) (ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਸਪੂਤ)॥
(ਧਰਮ ਛਤ੍ਰੀ ਪਾਇਆ)
(ਦਿਜ ਤੇ) (ਹੂਆ ਪਰਹੂਤ) ॥ ੮ ॥

ਅਰ—ਤਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ, ਕਿ ਸਪੂਤ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਛਤ੍ਰੀ ਕਾ ਧਰਮ ਪਾ ਕਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਲਾਇਨ ਸੇ ਦੂਰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਇਸ ਕਾ ਪ੍ਰੋਹਤ ਪੁਨਾ) ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ॥ (ਉਸ ਨੇ ਸੂਰਮਤਾ ਵਾਲੀ ਲਾਇਨ ਪਕੜੀ ਹੈ) ॥

ਪਰਹੂਤ = ਪਰ + ਹੂਤ
ਪਰ ਕਾ ਅਰਥ-ਦੂਸਰਾਂ
ਹੂਤ ਕਾ ਅਰਥ-ਬੁਲਾਉਨਾ
} ਦਿਜ ਕੀ ਲਾਇਨ ਸੇ ਦੂਰ ਹੋਣਾ

ਨੋਟ-ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਭਾਈ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਤੀ ਦੇ ਸਨ, ਗੁਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਹੀ ਉਂਗਲ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੋਂ ਐਸਾ ਬਚਨ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ॥

ਮੂਲ-ਤਾਂਕੀ ਦਿਜਤਾ ਛਤ੍ਰ ਕੀ ਕਰੈ ਖੜਗ ਕੀ ਸੇਵ ॥
ਨ ਨਿਵਤਾ, ਨਾ ਦਾਨ, ਪੂਜ,
ਜੋ ਦੇਵੈ ਤਿਹ, ਦੁਖ ਤੇਵ ॥ ੯ ॥

ਅਰਥ-ਭਾਈ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਕੀ ਦਿਜਤਾ (ਇਸ ਕਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪੁਨਾ) ਛਤ੍ਰੀ ਧਰਮ ਮੇਂ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ॥ ਅਬ ਵੁਹ ਸ਼ਸਤਰ ਧਾਰੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਧਰਮ ਯੁਧ ਕਰਤਾ ਹੈ ॥ ਉਸ ਕਾ ਹੁਣ ਦਾਨ, ਪੂਜਾ, ਨੇਉਂਦਾ ਲੇਣੇ ਕਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ॥ ਜੋ ਉਸ ਕੋ ਦੇਗਾ, ਵੁਹ ਪਾਪ ਕਾ ਭਾਗੀ ਹੋਗਾ ਅਰ ਉਸ ਕੋ ਦੁਖ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ-(ਜਾਂਹੀ ਤੇ ਹਮ ਅਵਤ੍ਰਉ)
(ਜਗਿਓ ਪਵੀਤ ਕੀ ਆਨ) ॥
(ਮਦਰਾ, ਮਾਸ ਕੋ ਛੋਰਨਾ)
(ਏਹੀ ਬਿਪ੍ਰ ਕੀ ਮਾਨ) ॥੧੦॥

ਅਰਥ-ਜਿ[illegible] ਹਮ ਪੈਦਾ ਹੁਏ ਹੈਂ, ਹਮ ਪਵਿਤ੍ਰੱਤਾ ਕੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਕੇ ਲੀਏ ਪ੍ਰਗਟ ਹੂਏ ਹੈਂ ॥ ਸ਼ਰਾਬ, ਮਾਸ ਕੋ ਛੋੜਨਾ ਯਹੀਂ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਕੀ ਮਾਨਨੇ ਯੋਗ

ਜਾਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—(ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਹੋਇ ਕੈ ਬਿਧ ਕਰੈ)
(ਹਿੰਸਾ ਮਾਸ ਨ ਖਾਇ)॥
(ਖਾਵੈ ਸੋ ਲੁਚਾ ਸਹੀ) (ਸਮ ਚੰਡਾਲ ਕਹਾਇ)॥੧੧॥

ਅਰਥ—ਬ੍ਰਾਹਮਨ ਹੋ ਕਰ ਆਪਣੇ ਅਸੂਲੋਂ ਪਰ ਚਲੈ ॥ ਨਾ ਮਾਸ ਖਾਇ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਜੀਵੋਂ ਕੋ ਮਾਰੈ ॥ ਜੋ ਖਾਵੇਗਾ, ਵੁਹ ਬਦ ਮੁਆਸ਼ (ਬਦਮਾਸ਼) ਹੋਗਾ ਔਰ ਚੰਡਾਲੋਂ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਕਹਲਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—(ਲੋਭ ਰਹਿਤ) (ਸਮਤਾ ਜਿਸੈ)
(ਕਰੈ ਗਿਆਨ ਕਾ ਅੰਗ)॥
(ਦੇਵ ਰਿਖੀ ਸੋ ਜਾਂਨੀਐ) (ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਅਭੰਗ)॥੧੨॥

ਅਰਥ ਜੋ ਲੋਭ ਸੇ ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਰ ਜਿਸ ਕੋ ਸਭ ਏਕ ਜੈਸੇ ਹੈਂ, ਵੁਹ ਨਾਮ ਕਾ ਹਤੈਸ਼ੀ ਬਣ ਸਕਤਾ ਹੈ, (ਨਾਮ ਕੇ ਸਾਥ ਪਿਆਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ) ॥ ਵੁਹ ਦੇਵਤਾ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਵੁਹੀ ਰਿਖੀ ਹੈ ॥ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਯਥਾਰਥ ਸਮਝੀਏ ॥

ਮੂਲ—(ਜੋ ਗ੍ਰੇਹੀ) (ਜੰਗਲ ਬਸੈ) (ਬੇਦ ਪੜੈ ਚਿਤ ਲਾਇ)॥
(ਉਛ ਸ਼ਿਲਾਕਰ ਜੀਵ ਹੈ)
(ਮੁਨ ਸੋ, ਬਿਪ੍ਰਨ ਰਾਇ)॥੧੩॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਜੰਗਲ ਮੇਂ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ਅਰ ਦਿਲ ਲਗਾ ਕਰ ਬੇਦ ਪੜ੍ਹਤਾ ਹੈ, ਵੁਹ ਉਚ ਸ਼ਲਾਘਾ ਯੋਗ ਹੈ (ਕਾਬਲਿ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੈ) ॥ ਵੁਹੀ ਮੁਨੀ ਹੈ ਅਰ ਵੁਹੀ ਪੰਡਤੋਂ ਕਾ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਹੈ (ਸਿਰਤਾਜ ਹੈ) ॥ ਉਛ ਮਹਨੇ ਬਹੁਤ ॥ ਸ਼ਿਲਾਕਰ ਮਹਨੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਯੋਗ

ਮੂਲ—(ਨਗਰ ਬਾਸ) (ਗ੍ਰਿਹ ਧਰਮ ਜੁਤ)
(ਨਿੰਦਾ ਈਰਖਾ ਛੋਰ) ॥
(ਸੋ ਬ੍ਰਹਿਮਣ) (ਬਿਪ੍ਰ ਸਹੀ)
(ਐਸੇ ਜਾਨੋ ਮੋਰ) ॥ ੧੪ ॥

ਅਰਥ—ਅਰ ਜੋ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਹਮਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਗਾਉਂ ਮੇਂ ਬਸਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਧਰਮ ਕੇ ਸਾਥ ਹੈਂ ਅਰ ਨਿੰਦਾ, ਈਰਖਾ ਉਨੋਂ ਨੇ ਛੋੜੀ ਹੂਈ ਹੈ, ਵੁਹ ਅਸਲੀ ਮਹਨੋਂ ਮੇਂ ਬ੍ਰਹਮਨ ਹੈਂ ॥ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਤੁਮ ਐਸਾ ਹੀ ਉਨ ਕੋ ਜਾਨੋ ॥

ਮੂਲ—ਸ਼ਸਤ੍ਰਨ ਤੇ ਛਤ੍ਰੀ ਭਇਆ) (ਹਟੀ ਤੇ ਹੈ ਬੈਸ) ॥
(ਕਸਬਦਾਰ ਸੂਦਰ ਸਹੀ) (ਦਿਜ ਕਾ ਖਟਵਾ ਭੇਸ) ॥
(ਗਾਇਨ ਹੱਤ) ਤੇ (ਨਟ ਬਿਪ੍ਰ)
(ਚੁਗ਼ਲ ਦੂਤ ਤੇ ਮਲੇਛ) ॥੧੫॥

ਅਰਥ—ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰਨੇ ਸੇ ਛੱਤ੍ਰੀ ਹੈ, ਦੋਕਾਂਦਾਰ ਵੈਸ਼ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਕਾਮ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਸੂਦਰ ਹੈ, ਅਰ ਬ੍ਰਹਿਮਨੋਂ ਕਾ ਧਰਮ ਛੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕਾ ਜਾਣਨਾ ਹੈ ॥ ਅਗਰ ਗਾਣੇ (ਰਾਗ) ਕੇ ਸਾਥ ਪਿਆਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਤੋ ਵੁਹ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਰਾਸ ਧਾਰੀਆ ਹੈ ਅਰ ਚੁਗ਼ਲ ਖੋਰ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਮਲੇਛ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਭਖ ਅਭਖ ਸਮਝੈ ਨਹੀਂ,
ਮਧ, ਮਾਸ, ਪਰ ਨਾਰ ॥
(ਸੋ ਚੰਡਾਲ, ਤਿਹ ਤਿਆਗ ਕਰਿ)
(ਮੇਰੋ ਸਿਖ ਨਿਹਾਰ ॥ ੧੬ ॥

ਅਰਥ–ਖਾਜ, ਅਖਾਜ ਕੋ ਸਮਝਤਾ ਨਹੀਂ (ਕਿ ਕੌਣ ਸੀ ਚੀਜ਼ ਵਰਤਨੇ ਯੋਗ ਹੈ ਅਰ ਕੌਣ ਸੀ ਛੋੜਨੇ ਯੋਗ ਹੈ) ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਰਾਬ, ਮਾਸ, ਪ੍ਰਇਸਤ੍ਰੀ ਕੋ ਛੋੜਨਾ ਇਸ ਸੇ ਕੋਸੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣਾ) ਉਸੇ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ॥ ਐਸੀ ਬੁਰੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਵਾਲਾ ਚੰਡਾਲ ਹੈ ॥ ਉਪਰ ਕੀ ਬਾਤੋਂ ਸੇ ਜੋ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰੇਗਾ, ਵੁਹ ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਆਪ ਲੇਇ, ਲੋਭੀ ਬਡਾ,
ਅਵਰਨ ਦੇਖ ਘੁਰ ਰਾਇ ॥
(ਸੋ ਮੰਝਾਰ ਦਿਜ ਜਾਨੀਓਂ)
(ਤਾਂਹਿ ਨ ਦੇਵੈ ਭਾਇ ॥੧੭॥

ਅਰਥ–ਆਪ ਤੋ ਖੁਦ ਇਨਕੋ ਵਰਤਨ ਮੇਂ ਲਾਤਾ ਹੈ ਅਰ ਖੁਦ ਬੜਾ ਲੋਭੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੂਸਰੋਂ ਕੋ ਦੇਖ ਕਰ ਘੂਰਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਕੋ ਚੋਰ ਜਾਨੋ, ਉਸ ਕੇ ਸਾਥ ਪ੍ਰੇਮ ਨ ਕਰੋ ॥

ਮੂਲ–ਪਾਂਧਾ ਬ੍ਰਹਮਨ, ਬਿਆਹਿ ਧਨ,
ਦਖਣਾ ਲੇਇ ਪ੍ਰਯੋਗ ॥
(ਕਸਬੀ ਬਿਪਰ) (ਪਾਪਿ ਘਰ)
(ਤਿਹ ਦਾਤਾ) (ਅਘ ਘੋਰ) ॥੧੮॥

ਅਰਥ–ਪਾਂਧਾ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿਵਾਹ (ਸ਼ਾਦੀ) ਮੇਂ ਕਾਮ ਕੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦਖਣਾ ਲੇਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਆਮ ਕਾਮ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਗਰ ਦਾਨ ਲੇਵੈ ਤੋ ਵੁਹ ਪਾਪੋਂ ਕਾ ਘਰ ਹੈ ਅਰ ਐਸੇ ਕੋ ਦਾਨ ਦੇਣੇ ਵਾਲਾ ਭੀ ਪਾਪੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਬਿਪ੍ਰ ਪੜੈ) (ਹਰਿ ਕੋ ਭਜੈ)
(ਨਿੰਦਾ ਉਸਤਤਿ ਤਿਆਗ) ॥
(ਕਰੈ ਸੁਭਾਵਕ ਕਰਮ ਕੌ)
(ਸੋ ਪਾਤ੍ਰ ਸੁਭ ਵਾਗ) ॥ ੧੯ ॥

ਅਰਥ–ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਾ ਕਰਤਵ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਹੁਰੀ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਅਰ ਨਿੰਦਾ ਉਸਤਤ ਕੋ ਤਿਆਗਨਾ ਹੈ ॥ ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਰੀਤੀ ਸੇ ਕਾਮ ਕਰਤਾ ਹੈ ਵੁਹ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਆਚਾਰੀ ਹੈ ਅਰ ਸ਼ੁਭ ਮਾਰਗ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ–ਬਿਪ੍ਰ ਹੋਇਕੈ ਏਕ ਵਿਵਾਹਿ ॥
ਬਿਪ੍ਰ ਵਰਨ ਕੋ ਬਿਆਹਨ ਬਿਆਹ ॥

ਅਰਥ–ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੋ ਕਰ ਏਕ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰੇ ਅਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਤੀ ਹੀ ਮੇਂ ਵਿਆਹ ਕਰੈ ॥

ਮੂਲ–ਬਿਆਹ ਕਰਾਈ ਲੇਇ ਨ ਦਾਨ ॥
ਆਨ ਦੇਵ ਕੀ ਰਖੇ ਨ ਕਾਨ ॥ ੨੦ ॥

ਅਰਥ–ਦੂਸਰਾ ਪੰਡਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੇ ਵਿਵਾਹ ਕਰਵਾਣੇ ਕਾ ਕੁਛ ਦਾਨ ਨ ਲੇਵੈ ਅਰ ਦੂਸਰੇ ਦੇਵ ਕੀ ਖ਼ੁਸ਼ਾਮਦ ਨ ਕਰੇ ॥

ਮੂਲ–(ਬਿਧ ਕਰਿ ਤਾਗਾ) (ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਬੇਦ) ॥
ਬਿਧ ਕਾ ਦਾਨ ਨ ਧਾਰੇ ਭੇਦ ॥
(ਭੋਜਨ ਦਾਨ ਕੁਦਾਨ ਤਿਆਗ)
(ਸੋ ਬਿਪ੍ਰ ਪੂਜਤ ਬਡ ਭਾਗ) ॥੨੧॥

ਅਰਥ–ਵਿਧੀ ਕੇ ਸਹਿਤ ਯਗੋਪਵੀਤ (ਜਨੇਊ) ਧਾਰੇ ॥ ਵੇਦੋਂ

ਕੇ ਵਚਨੋਂ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲੇ ॥ ਵਿਧੀ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਦਾਨ ਲੇਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਮੇਂ ਕਪਟ ਛਲ ਨ ਕਰੇ ਅਰ ਵਿਧੀ ਕੇ ਸਾਥ ਲੇਵੈ ਦੇਵੈ ॥ ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਭੋਜਨ ਦਾਨ ਅਰ ਕੁਦਾਨ ਕੋ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦੇਤਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਭੋਜਨ ਦਾਨ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਦੇਖ ਲੇਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਦਾਨ ਸੁਪਾਤ੍ਰ ਕੋ ਦੇ ਰਹਾ ਹੂੰ ਕਿਸੀ ਗ਼ੈਰ ਮੁਸਤਹਿਕ ਕੋ ਦਾਨ ਤੋ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹਾ ॥ ਜਿਸ ਕੋ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਉਸ ਕੋ ਦਾਨ ਦੇਣਾ ਕੁਦਾਨ (ਖੋਟਾ ਦਾਨ) ਕਹਿਲਾਤਾ ਹੈ ॥ ਐਸੀ ਸਮਝ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਡਭਾਗੀ ਹੈ ਅਰ ਪੂਜਨੇ ਯੋਗ ਹੈ ॥

ਮੂਲ--(ਗ੍ਰਹਨ ਨ ਲੇਵੈ, (ਤੁਲਾ ਨਾ ਮੂਰਤ) ॥
ਛਾਇਆ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਨਮ ਗ੍ਰਹਿ ਦੂਰਤ ॥
ਬਿਨ ਮਾਂਗੈ ਪੜ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ॥
ਧਾਨ ਕੁਧਾਨ ਸਮਝ ਲੇਇ ਦਾਨ ॥੨੨॥

ਅਰਥ—ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀ ਪੂਜਾ ਨ ਲੇਵੇ, ਤੁਲਾ ਦਾਨ, ਮਹੂਰਤ ਦਾਨ, ਛਾਇਆ ਦਾਨ ਅਰ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਕੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾ ਦਾਨ ਨ ਲੇਵੈ ॥ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਕੇ ਪਾਠ ਪਰ ਬਗ਼ੈਰ ਠੇਕਾ ਕੀਏ ਜਾਵੈ ॥ (ਇਹ ਨ ਕਰੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪਾਠ ਦੇ ਇਤਨੇ ਰੁਪਈਏ ਲਵਾਂਗਾ) ॥ ਦਾਨ ਸਮਝ ਕਰ ਲੇਵੈ ਕਿ ਉਸੇ ਫਲਾਣੇ ਪੁਰਸ਼ ਸੇ ਲੇਣਾ ਅਛਾ ਹੈ ਯਾ ਬੁਰਾ॥ ਹਰ ਏਕ ਕੀ ਕਮਾਈ ਔਰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਕਾ ਖ਼ਿਆਲ ਕਰੇ ॥ ਬੁਰੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਸੇ ਨਾ ਲੇਵੈ ॥ ਜਿਸ ਕਾ ਵਿਹਾਰ ਸੁਧ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਸੇ ਦਾਨ

ਲੈਨਾ ਅਪਣੀ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕੋ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ॥

ਮੂਲ–ਲੇਵੈ ਦੇਵੈ ਮੋਹ ਨ ਕਰੈ॥
ਸੋ ਦਿਜ ਸਗਲ ਜਗਤ ਤੇ ਪਰੈ॥
ਤਿਨਕੇ ਪਾਇ. ਪਰਤ ਮੁਹਤੇਜ॥
ਦੇਵ ਗਿਆਨੀ ਕਰ ਮਨੁ ਚੇਤ॥ ੨੩॥

ਅਰਥ–ਲੈਨੇ ਦੇਨੇ ਮੇਂ ਪ੍ਰਿਆਰ ਨ ਕਰੇ॥ ਐਸਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤਮਾਮ ਜਗਤ ਸੇ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ, ਕਿਸੀ ਕੇ ਪਾਉਂ ਪਰ ਨ ਗਿਰੇ ਅਰ ਮੁਹਤਾਜੀ ਨ ਕਰੇ॥ ਗਿਆਨੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ ਅਰ ਉਸਕੋ ਦਿਲ ਮੇਂ ਚੇਤੇ॥

ਮੂਲ–ਮੈਂ ਜੋ ਪੰਥ ਕਰਾ ਤਿਹ ਕਾਰਨ॥
ਨਾ ਤੇ ਮੇਰੋ ਜਨਮ ਅਕਾਰਨ॥
ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਨ ਨਿਵ[illegible] ਮਾਨੈ॥
ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਸੋ ਦਾਨ ਨ ਦਾਨੈ॥੨੪॥

ਅਰਥ–ਇਸ ਲੀਏ ਹੀ ਮੈਂ ਨੇ ਪੰਥ ਕੀਆ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤੋ ਮੇਰੇ ਆਨੇ ਕਾ ਕਿਆ ਫਲ ਹੈ (ਨਹੀਂ ਤੋ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਬੇ ਫ਼ਾਇਦਾ ਅਰ ਬੇ ਫਲ ਹੈ)॥

ਮੇਰਾ ਸਿਖ਼ ਕਿਸੀ ਕਾ ਨਿਉਂਦ੍ਰਾ (ਕਿਸੀ ਕੇ ਘਰ ਰੋਟੀ ਖਾਣਾ ਨਾ ਮਾਨੇ)॥ ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਕਿਸੀ ਸੇ ਦਾਨ ਨ ਲੇਵੈ॥

ਮੂਲ–ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਵੈਰਾਗੀ ਰਹੈ॥
ਆਜ ਕਾਲ ਕਰਿ ਕਾਲ ਸੰਗ੍ਰਹੈ॥

ਅਰਥ–ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਜਗਤ ਸੇ ਪਿਆਰ ਨ ਕਰੇ॥ ਜਿਹ ਸਮਝੇ ਕਿ ਮੈਂ ਆਜ ਯਾ ਕਲ ਕਾ ਮਹਿਮਾਨ ਹੂੰ ਅਰ

ਕਾਲ ਕੋ (ਮੌਤ) ਕੋ ਯਾਦ ਰਖੈ ॥

ਮੂਲ–(ਸੁਆਮੀ ਧਰਮ ਕਰੈ) (ਨਿਤ ਪਾਲੈ) ॥
ਧਰਮ ਪਾਲ ਸੁਭ ਰਸਤਾ ਭਾਲੈ ॥ ੨੫ ॥

ਅਰਥ–ਹਮੇਸ਼ ਹੀ ਰਬੀ ਧਰਮ ਕੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇ (ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ) ॥ ਧਰਮ ਕੀ ਬਾਤ ਕਰੇ ਅਰ ਨੇਕ ਰਸਤਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰੇ ॥

ਮੂਲ–ਸਮੈ ਸਮੈ ਸਿਰ ਭੋਗਨ ਸੇਵ ॥
ਛਾਡ ਮੂੜਤਾ ਬਾਣੀ ਗੁਰਦੇਵ ॥
ਸੁਨੋ ਸਿਖ ਮਮਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ॥
ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਕੀ ਸੇਵਾ ਧਰਨੀ ॥੨੬॥

ਅਰਥ–ਪਦਾਰਥੋਂ ਕੇ ਭੋਗ ਵਕਤ ਵਕਤ ਪਰ ਕਰੇ ॥ ਬੇਵਕੂਫ਼ੀ ਕੋ ਤਿਆਗੇ ਅਰ ਗੁਰਦੇਵ ਕੀ ਬਾਣੀ ਕੇ ਸਾਥ ਪਿਆਰ ਕਰੇ ॥ ਪਿਆਰੇ ਸਿਖ ਦੁਨੀਆਂ ਸੇ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਨੇਕੋ ਬਦ ਸਭ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ॥

ਮੂਲ–ਨੀਚ ਸੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰੀਓ ਮਿਤ੍ਰ ॥
ਵਰਨ ਚਾਰ ਕਾ ਝੂਠ ਚਰਿਤ੍ਰ ॥
ਜੋ ਕੋਊ ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਕਹਾਵੈ ॥
ਪਾਹਿਲ ਲੇਇ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਕਮਾਵੈ । ੨੭ ॥

ਅਰਥ–ਨੀਚ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਪਿਆਰ ਨਾ ਕਰੇ ॥ ਚਾਰ ਵਰਨ ਕੇ ਝੂਠੇ ਚਰਿਤ੍ਰੋਂ ਸੇ ਬਚੇ ॥ ਜੋ ਕੋਈ ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਹੋ, ਵੁਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕਰ ਨੇਕ ਅਹਮਾਲ ਕਰੈ ॥

ਮੂਲ–ਪਿਛਲੇ ਕਰਮ ਸਭ ਜਾਇ ਬਿਲਾਇ ।

ਗੁਰ ਚਰਨੀ ਜਬ ਆਵੈ ਧਾਇ॥
ਅਸੁਰ ਭੂਤ ਕੀ ਸੇਵਾ ਤਜੈ॥
ਪਾਹਨ ਕੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਜਜੈ॥ ੨੮॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਗੁਰੂ ਕੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਮੇਂ ਆਵੇਗਾ, ਤੋ ਪਿਛਲੇ ਸਰਬ ਕਰਮੋਂ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਗਾ॥ ਜਿੰਨ ਭੂਤੋਂ ਕੇ ਜਾਪ ਕੋ ਛੋੜੇ ਅਰ ਪਥਰ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕੋ ਤਿਆਗੇ॥

ਮੂਲ–ਪਾਹਨ ਪੂਜਾ ਕਲ ਕਾ ਭਾਉ॥
ਮੜੀ ਮਸਾਣੀ ਝੂਠਾ ਸੁਆਉ॥
ਡਿੰਭ ਕਰਹਿ ਮੂੰਦਹਿ ਜੋ ਨਾਕ॥
ਜਪਨੀ ਫੇਰੇ ਬਡੇ ਨਾਪਾਕ॥ ੨੯॥

ਅਰਥ–ਪਥਰ ਕਾ ਪੂਜਨਾ ਕਲੇਸ਼ ਕੇ ਸਾਥ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ॥ ਮੜੀਯੋਂ ਅਰ ਮਸਾਨੋ ਕੋ ਪੂਜਨਾ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੈ॥ ਦਿਖਲਾਵਾ ਕਰਕੇ ਨਾਕ ਕੋ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਬਾਤ ਹੈ॥ ਦਿਖਲਾਵੇ ਕੀ ਮਾਲਾ ਫੇਰਨਾ ਬਹੁਤ ਨਾਪਾਕ ਕਰਤੂ ਹੈ॥

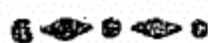
ਮੂਲ–ਜਿਨਕੇ ਭਾਇ ਨ ਮੰਤਰਿ ਫੁਰਾ॥
ਕਿਉਂ ਮੂਰਖ ਤੀਰਥ ਭ੍ਰਮ ਫਿਰਾ॥
ਕੀਰਤਨ ਭਜਨ ਗੰਗ ਜਲ ਧਾਰ॥
ਸੋਈ ਮੁਕਤਿ ਜਿਨ ਭਜਾ ਮੁਰਾਰ॥ ੩੦॥

ਅਰਥ–ਜਿਨ ਕੇ ਦਿਲ ਮੇਂ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਬੰਦਗੀ ਕੀ ਹੈ, ਉਨ ਕੋ ਤੀਰਥੋਂ ਪਰ ਜਾਨੇ ਕਾ ਕਿਆ ਮਕਸਦ (ਪ੍ਰਯੋਜਨ)॥ ਕੀਰਤਨ ਭਜਨ ਗੰਗਾ ਜਲ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜੈਸਾ ਹੈ, ਵੁਹੀ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ

ਮੁਰਾਰੀ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕੀ (ਜਿਸ ਨੇ ਨਾਮ ਕਾ ਜਾਪ ਕੀਆ ਹੈ) ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੬੪ ॥

ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

* ਸਾਖੀ ਪੈਂਠਵੀਂ *

****

ਆਵਤਰੈ = ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨਾ ॥

ਕੂੜੇ = ਖ਼ੁਦਾਈ ਝੂਠੇ (ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਝੂਠੇ), ਮਾਯਾ ਕੇ ਪੁਤਲੇ ਹਿਰਸੋ ਹਵਾ ਕੇ ਮੁਜਸਮ ਦੇਵਤਾ ਅਾਲ ਦਰਜੇ ਕੇ ਦਗ਼ੇਬਾਜ਼ ॥

ਰਾਸਿ = ਦਰੁਸਤ ਕਰਨਾ, ਰਾਹੇ ਰਾਸਤ ਪਰ ਲਾਨਾ Set right ਕਰਨਾ ॥

ਅਮਰ ਸਦ = ਹਮੇਸ਼ ਹੀ ਜੀਵਤ ਹੈ ॥

ਕਰਨੀ ਰਾਸਿ = ਉਨ ਕੇ ਕਰਤਵ ਸ਼ੁਰੂ ਸੇ ਨੇਕ ਹੈਂ ॥

ਕਲਜੁਗ ਸਿਖੀ ਮੋਰ = ਕਲਜੁਗ ਕੇ ਪੀਰ ਅਰ ਆਤਮ ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਹਮਾਰਾ ਪਹਿਰਾ ਹੈ ॥

ਖੋਰ = ਬਗ਼ੈਰ ਏਕ ਅਕਾਲ ਕੇ ਜਪੇ ਸਭ ਨਾਸ਼ ਹੋਤੇ ਰਹੇਂਗੇ(ਜਨਮ ਮਰਨ ਮੈਂ ਆਵੇਂਗੇ)॥

ਮਮ = ਮੇਰੇ ॥

ਨੁਰੰਗੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਪਾਗ = ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੇ ਕਦਮੋਂ ਕੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ, ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ॥

ਰਾਜੇ ਛੂਟੇ ਆਪ ਮੇਂ = ਨਫ਼ਾਕ ਪੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਆਪਸ ਮੇਂ ਫ਼ੁਟ ਪੈ ਗਈ ॥

ਮਾਰੇ ਤੁਰਕਨ ਬ੍ਰਿਧ = ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੇ ਤਜਰਬੇ ਕਾਰ ਮਾਰੇ ਗਏ (ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਜਰਨੈਲ)

ਬੀਰ = ਬਹਾਦਰ ॥

ਧੀਰ = ਧੀਰਜ, ਹੌਸਲਾ ॥

(ਜਿਉਂ ਹੀਰਾ ਨੂੰ ਤਨ ਮੁਕਤਿ)
(ਲਸੇ ਦੀਪ ਕੀ ਕ੍ਰਾਂਤ) ॥

ਜਿਸ ਤਰਹ ਹੀਰੇ ਤਨ ਕੋ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਅਰ ਜੈਸੇ ਚਰਾਗ਼ ਕੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਚਮਕਤੀ ਹੈ ॥

ਕੂਟ ਅਰਥ = ਲੁਟੇਰੇ ॥

ਸਿਖਨ ਵਰਜ = ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਰੋਕਣਾ ॥

ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਣਾ = ਲੜ ਕੇ ਮਰਨਾ ॥

ਕੂਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ = ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਮੇਂ ॥

ਅਵਤਾਰੀ ਰਾਜੇ = ਮਾਤਹਿਤ ਰਾਜੇ ॥

ਰਾਜੇ ਤੇਰੇ ਮਉਜੂਦ ਕੀਤੇ = ਆਪ ਕੇ ਮਾਤਹਿਤ ਹੋਂਗੇ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਾਮ ਸਰ = ਸ੍ਰੀ ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ॥

ਠੇਡੇ ਖਾਵੈ ਖ਼ਾਲਸਾ = ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋਗਾ, ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਧਕੇ ਪੈਣਗੇ ॥

ਮੋਹਿ ਸਮਾਲੇ ਸਾਸ = ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੁਕਾਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੋ ॥

ਕੂੜ ਗੂੜ = ਸਖ਼ਤ ਅਹੰਕਾਰੀ ॥

ਮੂੜ ਨ੍ਰਿਪ = ਮੂਰਖ ਰਾਜੇ ॥

ਖਪੈਂਗੇ ਪਿੰਘ = ਦੁਖ ਸੇ ਨਾਸ਼ ਹੋਣਗੇ ॥

ਕੂਟ ਬਿਖਾਨ = ਹਰ ਥਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ॥

ਇਨ ਕਾ ਅਰਥ ਨ ਪੂਛੀਓ = ਇਨ ਕਾ ਹਾਲ ਨ ਪੂਛਨਾ ॥

ਮਮ ਹੰਮ ਸੁਤ ਕਾ ਆਨ = ਮੇਰੇ ਅਪਣੇ ਸੁਤਾ (ਪਿੰਡੇ) ਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਨ (ਅਨਖ, ਸੌਗੰਧ ਕਸਮ ਹੈ) ਆਪ ਕੋ ਮੇਰੀ ਸੌਂਹ ਹੈ ॥

ਨੋਟ—ਦਾਸ ਹੇਠ ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥ ਔਖੇ ਪਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਦਿਤੇ ਹਨ ਆਪ ਨੇ ਸਾਰਾ ਤਾਤਪ੍ਰਜ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ॥

ਪੂਰੀ ਸਾਖੀ ਕਾ ਅਰੰਭ

ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹੋਇ ਅਵਤਰੈ ਕੂੜੇ ਕਰਸੀ ਰਾਸਿ ॥
ਸਿਖ ਹਮਾਰੈ ਅਮਰ ਸਦ ਤਿਨ ਕੀ ਕਰਨੀ ਰਾਸਿ ॥
ਏਕ ਬੇਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿਓ ਕਲਜੁਗ ਸਿਖੀ ਮੋਰ ॥
ਧਰਮ ਕਮਾਵੈ ਬਚੈਗੋ ਬਿਨਾ ਧਰਮ ਸਭ ਖੋਰ ॥
ਭੰਗਾਣੀ ਕੇ ਖੇਤ ਮੇਂ ਜੂਝੇ ਸਭ ਮਮ ਸਿਖ ॥
ਸੁਖ ਭੋਗੇ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਮਾਖੋਵਾਲ ਕੇ ਵਿਚ ॥
ਹੂਆ ਜੂਝਣਾ ਦੌਣ ਮੈਂ ਗਏ ਪਹਾੜੀ ਭਾਗ ॥

ਆਏ ਤੁਰਕ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਨੁਰੰਗੀ ਗੁਲਾਮੀ ਪਾਗ ॥
ਰਾਜੇ ਛੂਟੇ ਆਪ ਮੈਂ ਮਾਰਿਓ ਤੁਰਕ ਸਰਦਾਰ ॥
ਹਮੈਂ ਬਚਾਇਓ ਹਾਥ ਦੇ ਤਬ ਮਾਰੇ ਕਰਤਾਰ ॥
ਲਖਣੌਤੀ, ਕਰੀਮਪੁਰ, ਭਏ ਯੁਧ ਸਭ ਸੁਧ ॥
ਦਿਲੀਪਤ ਕੀ ਫ਼ੌਜ ਚੜੀ ਮਾਰੇ ਤੁਰਕਨ ਬ੍ਰਿਧ ॥
ਬਡੇ ਜੁਧ ਭਏ ਖਾਲਸਾ, ਜੀਤੇ ਬਡੇ ਅਪਾਰ ॥
ਜੀਤੀ ਖਲਕ,ਕੁਲ ਨਾਮ ਕਰ ਸੀਸ ਦੀਏ ਧਰਮ ਕਾਰ ॥
ਅਬ ਭੀ ਮਲੇਛੀ ਵਧੀ ਅਧਿਕ, ਸਿੰਘ ਖਪਾਵੈ ਬੀਰ ॥
ਮੇਰੀ ਸਿਖਯਾ ਸਤਿ ਜਾਨ, ਨਾਹਿ ਭੁਲਾਵੋਂ ਧੀਰ ॥
ਸਿਖ ਹਮਾਰੇ ਹੋਇੰਗੇ ਘਰ ਘਰ ਹੋਇਗਾ ਰਾਜ ॥
ਤਾਂ ਪੀਛੇ ਇਕ ਸਿਖ ਮਮ ਧਰੇ ਪੰਥ ਕੀ ਲਾਜ ॥
ਮਾਰੇਗਾ ਕੁਸ ਨਗਰ ਕੋ ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ ਬਡ ਤੇਜ ॥
ਤਾਂਕੇ ਪੀਛੇ ਜੁਧ ਹੋਇ ਘਰ ਘਰ ਲੜੈਂ ਨਰੇਸ ॥
ਬਹੁ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਬਰਖ ਰਿਤ ਉਨ ਸਿਖਨ ਘਰ ਭੂਪ ॥
ਤੇਜਵਾਨ ਰਾਜਾ ਅਧਿਕ ਹੁਵੈ ਖ਼ਾਲਸਾ ਭੂਪ ॥

ਫਿਰ ਪੀਛੇ ਬਹੁ ਦਿਨਾ ਤੇ ਰਾਜ ਖਾਲਸਾ ਠਹਰ ॥
ਪਸਚਮ ਜੀਤੇਂ ਪਰਬਤੀ ਪੁਨ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸ਼ਹਰ ॥
ਪਰਬਤੀ (ਹੁਕਮ ਸਿਖ ਮਮ) ਕਰੈਂ ਖਾਲਸਾ ਦ੍ਰੋਹ ॥
ਮਾਰ ਮਾਰ ਕਰਿ ਮਰੇਗਾ ਜਿਉਂ ਓਲੇ ਕਾ ਬੋਹ ॥
(ਜਿਉਂ ਹੀਰਾ ਨੂੰ ਤਨ ਮੁਕਤਿ) (ਲਸੈ ਦੀਪ ਕੀ ਕ੍ਰਾਂਤ) ॥
(ਕੂਟ ਅਰਥ)(ਸਿਖਨ ਵਰਜ)(ਆਪ ਆਪ ਮੈਂ ਸ਼ਾਂਤ)॥੧੪॥
ਤਾਂ ਬੁਢੇ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਆ, ਇਸ (ਕੂਟ ਦ੍ਰਿਸ਼)

(ਖ਼ਾਲਸੇ ਕੇ) (ਅਵਤਾਰੀ ਰਾਜੇ) ਹੋਵੈਂਗੇ ॥ ਇਤਨੀ ਕਹੀ ॥ ਕਹਿ ਕਰਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਕੇ ਦੇਖਨੇ ਮੇਂ ਪਰਚੇ ॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚਾਰ ਘੜੀ ਪੀਛੇ ਬੋਲ ਸੁਣਾਇਆ ਅਤੇ ਹਸਕੇ ਕਹਿਆ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ, ਤੂੰ ਬੜਾ ਰੰਗੜ ਹੈਗਾ ॥ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਕਹਿਆ, ਮੈਂ ਸਿਖ ਤੁਮਾਰਾ ॥ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਆ:–

"ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਲੋਹਾ ਕਟੈ ਰੰਗੜ ਨੂੰ ਰੰਘੜ,"

"ਰਾਜੇ ਤੇਰੇ ਮਉਜੂਦ ਕੀਤੇ
ਤੂੰ ਰੰਘੜ ਦੇ ਘਰਿ ਜਨਮੇਂਗਾ,
ਸਿਖੀ ਅਧੀ ਦਿਤੀ, ਰਾਜ ਸਾਰਾ ॥

ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਕਹਿਆ, **ਦਰਸ਼ਨ ਭੀ ਹੋਵੈਗਾ**
ਬਚਨ ਹੋਇਆ :–

"ਹਮ ਭੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਾਮ ਸਰ ਕੀ ਭਾਵਨੀ ਰਖਦੇ ਸਾਂ, ਤਾਂ ਉਤਰੇਂਗੇ ਗਿਆਰਵੀਂ ਵੇਰ, ਆਪਣੀ ਖੇਤੀ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸਮਾਲਣਾ ਕੋਈ ਨ ਜਾਣ ਸਕੇਗਾ।"

ਰਾਜ ਵਧਗਾ ਖਾਲਸਾ ਤੁਰਕ ਹੋਵੈਂ ਨਾਸ ॥
ਠੇਡੇ ਖਾਵੈ ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੋਹਿ ਸਮਾਲੇ ਸਾਸ ॥
ਉਤਰੋਂਗਾ ਮੈਂ ਤਬੀ ਦਿਨ ਜਾਂ ਦਿਨ ਮੁਕਤੇ ਸਿੰਘ ॥
ਫੂੜ ਗੂੜ ਅਰ ਮੂੜ ਨ੍ਰਿਪ ਜਾਇ ਖਪੈਂਗੇ ਪਿੰਘ ॥

ਸਭੇ ਸਿਰੰਦੀ ਨਾਸ਼ ਘਰਿ ਕੁਲ ਮੇਰੀ ਹੁਇ ਨਾਸ਼ ॥
ਜਿਉਂ ਜਾਦਵ ਲੈ ਗਏ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ,
ਤਿਉ ਕੁਲ ਕਾਟੂੰ ਜਿਉ ਘਾਸ ॥
ਪਾਂਚ ਸਿਖ ਸਿਰਦਾਰ ਮਮ ਕੀਨੇ ਕੂਟ ਬਖਾਨ ॥
ਤਿਨ ਕਾ ਅਰਥ ਨ ਪੂਛੀਓ ਮਮ ਹਮ ਸੁਤ ਕਾ ਆਨ ॥

ਇਤਨੀ ਕਹਿਕੈ ਉਠੇ, ਘੋੜੇ ਦੇਖਣੇ ਕੋ ॥ ਦੇਖੇ ਅਰ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹੋਏ ਗਿਣੀ ਗਿਣਤੀ ॥ ਫੇਰ ਲੰਗਰ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਛਕਿਆ, ਛਕਾਇਆ ॥ ਪਲੰਘ ਪਰ ਲੇਟੇ ॥ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਪਣੇ ਅਪਣੇ ਡੇਰੇ ਗਇਆ ॥
ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੬੫ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਸਾਖੀ ਛਿਆਠਵੀਂ

ਮੂਲ–ਭਾਈ ਸਿਖੋ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਪਣਾ
ਮਾਨੁਖ ਜਨਮ ਦਾ ਲਾਭ ਹੈ ॥

ਏਕ ਬਾਰ ਇਕ ਸਿਖਨੀ ਆਈ ਹਜ਼ੂਰ ਅਤੇ ਰੋਵਣ ਲਗੀ ॥ ਤਾਂ ਪੁਛਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ॥ ਸਿਖਨ ਿ ਬੋਲੀ, ਮੇਰਾ ਭਰਤਾ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਇਆ ਸੀ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ, ਸੋ ਮਾਰਿਆ ਗਇਆ ਹੈ ॥ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੀਹ ਕਰਾਂ, ਮੈਂ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਦੀ ਹਾਂ, ਪ੍ਰਦੇਸਨ ਆਇਕੇ ਦੁਖ ਪਾਇਆ ॥

ਮੂਲ–ਹੂਆ ਬਚਨ ਤਬ ਸੰਗਤੀਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਾਂਧਹੁ ਨਿਤ ॥

(ਸੁਨਿਆ ਮੰਨਿਆ ਬਚਨ ਤਬ)
(ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੰਗਤ ਮਿਤ) ॥

ਅਰਥ—ਹਥਿਆਰ ਆਪ ਕੇ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਲੜਤੀ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੁਨਿ
ਪਿਖ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ ॥
(ਵਾਰ ਭਗਉਤੀ ਪੜਿਆ ਕਰੋ ਸੰਗਤ)
(ਤੁਰਕ ਨਿਸਾਲ) ॥

ਅਰਥ—ਚੰਡੀ ਕੀ ਵਾਰ ਕਾ ਪਾਠ ਨਿਤਨੇਮ ਨਾਲ ਬਿਧ ਸੰਜੁਗਤ ਕਰਿਆ ਕਰੋ ॥ ਇਸ ਕਾ ਇਹ ਫਲ ਹੋਗਾ, ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਸ ਤਰਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰਦੀ ਹੈ ਉਸੀ ਤਰਹ ਯਿਹ ਤੁਰਕ ਭੀ ਨਿਸਲ ਹੋਂਗੇ ਅਰ ਨਾਸ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਂਗੇ ॥

ਨੋਟ—ਤੇਜਸਵੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਬਹੁਤ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਬਿਧ ਸੰਜੁਗਤ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬਿਧ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਸਿਖ ਬਡਾਈ ਕਰਤ) (ਆਪ) ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕਰੇਂ ਜੁਧ ॥
ਤੁਰਕਨ ਸੋਂ ਵਧਤਾ ਗਇਆ ਸਭ ਸੰਗਤਿ ਕਾ ਕ੍ਰੁਧ ॥

ਅਰਥ—ਸ਼ਸਤ੍ਰੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਜੁਧ ਕਰਨੇ ਕੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪ ਉਪਮਾਂ ਕੀ ॥ ਸਭ ਸੰਗਤੋਂ ਕਾ ਗੁੱਸਾ ਤੁਰਕੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਦਿਨ ਬਦਿਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਬੰਧੀ ਹੋਵੈ) (ਮਰੈ ਮਾਰ) (ਕਰੇ ਪਿਆਨਾ) (ਨਾਕ) ॥
(ਬਢਯੋ ਹੌਸਲਾ ਜਗਤ ਮੈਂ ਹੋਵਤ ਸਿਖ ਗੁਰ ਵਾਕ ॥

ਅਰਥ—ਜਿਸ ਕੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਕਰ ਲੇ ਜਾਤੇ ਥੇ,

ਸਿੰਘ ਉਨਕੇ ਪੀਛੇ ਜਾ ਕਰ ਲੜਾਈ ਕਰਤੇ ਥੇ ਅਰ ਉਨਕੇ ਰਾਸਤੇ ਕੀ ਨਾਕਾ ਬੰਦੀ ਕਰਤੇ ਥੇ (ਰਾਸਤਾ ਬੰਧ ਕਰਨਾ) ਲੋਗੋਂ ਕਾ ਹੌਂਸਲਾ ਬੜ੍ਹ ਗਿਆ ॥ ਸਭ ਨੇ ਜਾਨਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਸੇ ਪੈਦਾ ਹੂਏ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–(ਪ੍ਰੀਤੋ ਪ੍ਰੀਤਾ)(ਮੀਤੋ ਮੀਤਾ) ਲਗਾ ਹੋਵਨ ਤਬ ਲੋਗ ॥

ਅਰਥ–ਤਬ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਦਰਮਿਆਨ ਐਸੇ ਚਰਚਾ ਹੋਨੇ ਲਗੀ ਕਿ ਸਿੰਘ ਤੋ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਪੁਤਲੇ ਅਰ ਦੋਸਤੋਂ ਕੇ ਦੋਸਤ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–(ਲੋਕੈਂ ਲੁਕੈ) (ਭਲੇ ਬੁਰੇ) (ਕਹੂੰ ਹਰਖ ਕਹੂੰ ਸੋਗ) ॥

ਅਰਥ–ਲੋਗੋਂ ਮੇਂ ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਛੁਪੇ ਹੂਏ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ॥ ਕਿਸੀ ਜਗਾ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਅਰ ਕਹੀਂ ਗਮੀ ਕੇ ਬਾਦਲ ਮੰਡਲਾ ਰਹੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਨਾਮ ਤ੍ਰਮਾਵੈਂ ਸਿਦਕ ਸੁਨਾਵੈ ਹੋਵੈ ਬਹੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਅਰਥ–ਯਿਹ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਸੁਨਾਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਇਨ ਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਬੜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਨੇ ਲਗੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪਾਇਨ ਪਰਤ ਗਤ ਮੇਟੇ ਜਗ ਵੇਖਾਦ ॥

ਅਰਥ–ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਾਉਂ ਪਰ ਪੜਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਤਮਾਮ ਜਹਾਨ ਕੇ ਝਗੜੋਂ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–(ਸਾਲ ਪਤ੍ਰ) (ਗੁਰੂ ਜੀ) (ਦੇਵੈ ਸਿਖਨ ਅਨਾਦਿ)
(ਜਖਮ ਮਿਟੈ) (ਘਾਇਲ ਖਰੋ),
(ਇਹ ਬਿਧ ਦਈ ਬਤਾਇ) ।

ਅਰਥ–ਸਾਲ ਦਰਖਤ ਕੇ ਪਤ੍ਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੰਗਵਾ ਕਰ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਦੇਤੇ ਥੇ, ਜਿਸ ਸੇ ਤਤਕਾਲ ਹੀ ਉਨਕੇ ਫਟ ਅਛੇ ਹੋ ਜਾਤੇ ਥੇ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਕਾ ਗੁਣ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਬਤਲਾਯਾ ॥ ਫਰਮਾਨੇ ਲਗੇ ਕਿ :–

ਮੂਲ–ਸ਼ਾਹਿ ਸਿਕੰਦਰ ਰੂਮ ਕਾ ਆਇਆ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ॥
– ਤਿਨ ਘਰ ਇਲਮ ਤਿਬ ਕੋ, ਤ਼ਾਲਬ ਕੀਨਾ ਆਪ ॥

ਅਰਥ–ਸਿਕੰਦਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਨੇ ਰੂਮ ਮੁਲਕ ਸੇ ਪੰਜਾਬ ਪਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀ ਉਨਕੇ ਰਾਜ ਮੇਂ ਯੂਨਾਨੀ ਹਿਕਮਤ ਥੀ, ਵਹਾਂ ਸੇ ਉਨੋਂ ਨੇ ਯਿਹ ਨੁਸਖਾ ਲੀਆ ਥਾ ॥

ਮੂਲ–(ਤਾਂ ਕੇ ਘਰ ਇਹ ਬਿਦਿਆ) (ਬੀਤਾ ਬੰਸ ਪਚਾਸ) ॥
(ਲ੍ਹਦਕ ਨਗਰ) (ਉਤਰ ਦਿਸ਼ਾ)
(ਰਹਿਤਾ ਤਹਾਂ ਸਤਾਸ) ॥

ਅਰਥ–ਉਨ ਹਕੀਮੋਂ ਕੇ ਬੰਸ ਮੇਂ ਪੰਜਾਹ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤਕ ਯਿਹ ਵਿਦਿਆ ਰਹੀ, ਉਨ੍ਹ ਮੇਂ ਸੇ ਇਕ ਘਰਾਨਾ ਪਹਾੜ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਮੇਂ ਲਦਾਖ ਸ਼ਹਿਰ ਆਬਾਦ ਹੂਆ ॥ ਉਸ ਘਰਾਣੇ ਮੇਂ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਤਿ ਵਸਤੂ ਕੀ ਚਾਹ ਵਾਲਾ ਥਾ ॥ ਸਤਾਸ = ਸਤਿ+ਆਸ ॥ ਜਿਸ ਕੋ ਸਤਿ ਨਾਮ ਕੀ ਆਸ਼ਾ ਥੀ, ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਕਾ ਖੋਜੀ ਥਾ ॥

ਮੂਲ–ਬਿਰਧ ਆਰਬਲਾ ਮਿਲਾ ਤਬ ਸਰ ਰਵਾਲ ਕੇ ਸਾਥ ॥
(ਬਰਖ ਰਹਾ ਮਰਨੈ ਸਮੈ) (ਦੀਨੋ ਬਿਦਿਆ ਪਾਥ) ॥

ਅਰਥ–ਵੁਹ ਪ੍ਰੇਮ ਬੂੜ੍ਹੀ ਉਮਰ ਕਾ ਥਾ ਅਰ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਕੀ ਖੋਜ ਕਰਤਾ ਕਰਤਾ ਇਧਰ ਆਇਆ ਅਰ ਰਵਾਲ ਸਰ ਕੇ ਪਾਸ ਹਮੇਂ ਮਿਲਾ ॥ ਉਸ ਸੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਹੂਆ,

ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਕੀ ਆਰਬਲ਼ਾ (ਉਮਰ) ਇਕ ਸਾਲ ਬਕਾਯਾ ਬੀ ॥ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਹਿਕਮਤ ਕਾ ਭੀ ਹਮ ਸੇ ਜਿਕਰ ਕੀਆ ਅਰ ਹਮੇਂ ਸਾਲ ਪਤ੍ਰੂ ਕਾ ਗੁਣ ਭੀ ਬਤਲਾਯਾ ॥

ਸਾਖ਼ੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੬੬ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

* ਸਾਖੀ ਸਤਾਠਵੀਂ *

ਏਕ ਬੇਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜੂਰ ਬਾਤ ਚਲੀ, ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ਜੀ, ਜੋ ਮੂਰਤੀਆਂ ਪੂਜਦੇ ਹੈਨ ਬਣਾਇਕੇ, ਇਹ ਭਲੇ ਹੈ.., ਕੈ (ਯਾ) ਜਿਹੜੇ ਧਿ ਾਂਵਦੇ ਹੈਨ (ਜੋ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਹੈਨ) ਸੋ ਭਲੈ ਹਨ ॥

ਤਾਂ ਸਚੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਆ, ਭਾਈ ਸਿਖੋ :-

ਮੂਲ–ਮਨਕਾ ਚੌਂਕਾ, ਸਤਿ ਕਾ ਭਾਇ ॥
ਮੂਰਤਿ ਨਕਲੀ, ਅਸਲੀ ਨਾਹਿ ॥"

ਅਰਥ--ਪਿਆਰੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਸਤਿਨਾਮ ਕੇ ਸਾਥ ਪਿਆਰ ਕਰਨੇ ਸੇ ਮਨ ਸਾਫ਼ ਹੋਤਾ ਹੈ ਮੂਰਤ ਨਕਲ ਹੋਤੀ ਹੈ ॥

ਅਸਲ ਕਹਾਂ ਹੈ ?

ਮੂਲ–(ਕਰਨੀ) (ਕਰਮ) (ਪੂਰਬ ਪ੍ਰਤੀਤ) ॥
(ਧਰਤ ਧਿਆਨ) (ਜਮ ਕੀ ਗਈ ਭੀਤ) ॥

ਅਰਥ–ਪਹਿਲੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੇ ਅਰ ਫਿਰ ਨਾਮ ਕੀ ਕਰਨੀ ਕਰੇ, ਨਾਮ ਕਾ ਧਿਆਨ ਧਰਨੇ ਸੇ ਜਮ ਕੀ ਦੀਵਾਰ

(ਕੰਧ) ਢਹਿ ਗਈ (ਢਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ) ॥

॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥

ਮੂਲ–(ਧਿਆਨ ਧਰੈ) (ਜਿਹ ਕਾਰਨ)
(ਸਾਧਕ) ਸੋ ਜਗਿਆਸੀ ਮੋਖ ਪਛਾਨੋ ॥
(ਕਾਮਨਾ ਪੁੰਜ ਬਿਨਾਸ ਕਰੈ ਹੀਅ ਸੋ)
(ਤੁਮ ਸਾਧਕ) (ਅਮਲ ਸਿਰਾਨੋਂ) ॥
(ਮੂਰਤਿ ਸੂਰਤਿ ਬਾਂਧ ਧਰੀ ਜਿਨ)
(ਮੂੜਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਬਖਾਨੋ) ॥
(ਮੇਰੇ ਸੋਈ ਜਨ ਸਿਖ ਸੁਸ਼ੀਲਨ)
(ਧਿਆਨ ਅਕਾਲ ਕੇ ਬੀਚ ਸਮਾਨੋਂ) ॥੧॥

ਅਰਥ–ਜਿਸ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੇ ਲੀਏ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਮਾਈ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਜਗਿਆਸੂ ਕੋ ਮੁਕਤ ਹੂਆ ਸਮਝੋ ॥ ਸਾਧਕ ਪਹਿਲੇ ਸਰਬ ਖ਼ਾਹਸ਼ਾਤ ਕੋ ਦਿਲ ਸੇ ਨਾਸ਼ ਕਰੇ ॥ ਜਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰੇਗਾ, ਤੋ ਉਸ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪੋਂ ਕਾ ਨਸ਼ਟ ਹੋਗਾ ॥ ਕਾਗ਼ਜ ਕੀ ਮੂਰਤੀ ਅਥਵਾ ਪਥਰ ਕੀ ਬਣਾਈ ਹੂਈ ਪ੍ਰਿਤਮਾ ਕੀ ਜੋ ਪੂਜਾ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਵੁਹ ਬੇਸਮਝੀ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੈ ॥ ਅਛੇ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਵੁਹੀ ਹੈਂ, ਜੋ ਕੇਵਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਧਰਤੇ ਹੈਂ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ–ਅਧਿਕ ਧਿਆਨ ਹਰਿ ਨਾਮ
ਨਿਤ ਬਾਣੀ ਬਿਨੈ ਸੁਸ਼ੀਲ ॥
ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਸੂਰਾ ਦਇਆਵਾਨ

ਤਾਂ ਸਮ ਅਵਰ ਨ ਸ਼ੀਲ ॥੨॥

ਅਰਥ–ਸਭ ਸੇ ਅਧਿਕ ਧਿਆਨ ਹਮੇਸ਼ ਹੀ ਹਰੀ ਕੇ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਕੇ ਸਾਥ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਬੇਨਤੀ ਕਰਨਾ ਅਰ ਸਹਿਤ ਸ਼ੀਲਤਾ ਕੇ ਰਹਨਾ ॥ ਜੋ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕਾ ਗਿਆਤਾ ਹੈ, ਸੂਰਮਾ ਹੈ, (ਦਇਆ-ਵਾਨ ਹੈ), ਉਸ ਕੇ ਬ੍ਰਾਬਰ ਕੋਈ ਭੀ ਅਛੇ ਸੁਭਾਉ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਇਕ ਸੰਮਾਲੇ ਨਾਮ ਕੋ) (ਇਕ ਕਰੰਤਾ ਧਿਆਨ) ॥
(ਇਕ ਕਰੰਤਾ ਸਿਲ ਪੂਜਾ) (ਤੀਨੋ ਭਗਤ ਪਛਾਨ)॥੨॥

ਅਰਥ–ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਭਗਤ ਹੈਂ :–

(੧) ਇਕ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਕੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ॥
(੨) ਇਕ ਮੂਰਤੀਓਂ ਕਾ ਧਿਆਨ ਕਰਤਾ ਹੈ ॥
(੩) ਇਕ ਪੱਥਰ ਪੂਜ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਨਾਮ ਜਪਤ ਹੈ ਹਰਿ ਭਗਤ)
(ਧਿਆਨ ਧਰੈ) (ਸੁਖ ਗਿਆਨ) ॥
(ਸਿਲਾ ਪੂਜਤੇ ਤਾਮਸ਼ੀ)
(ਤੀਨੋ ਭਗਤਿ ਸੁਜਾਨ) ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ–ਨਾਮ ਕੇ ਜਪਣੇ ਵਾਲਾ ਹਰੀ ਭਗਤ ਹੈ, ਧਿਆਨ ਧਰਨੇ ਵਾਲਾ ਸੁਖ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ (ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਸੁਖ ਕਾ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ) ॥ ਪਥਰ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਤਾਮਸ਼ੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਵਾਲੇ ਹੋਂਗੇ ॥ ਅਪਣੀ ਅਪਣੀ ਅਕਲ ਸੇ ਅਪਣੀ ਅਪਣੀ ਜਗਹ ਭਗਤ ਕਹਿਲਾਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–(ਹਮਰਾ ਮਤ ਹੈ ਭਜਨ ਕਾ)

(ਧਿਆਨ ਜੁਗਹਿ ਰਹਰਾਸ) ॥
(ਕਰਨੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕਰੀ)
(ਵਰਤੀ ਗੁਰ ਕੁਲ ਭਾਸ) ॥੫॥

ਅਰਥ–ਹਮਾਰਾ ਮਤ (ਰਸਤਾ, ਪੰਥ) ਕੇਵਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਨਾਮ ਕਾ ਜਪਣਾ ਹੈ ॥ ਸੀਧੇ ਰਾਸਤੇ ਕੋ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਯਿਹ ਧਿਆਨ ਹੈ ॥ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜੈਸੀ ਕਰਨੀ ਕੀ (ਅਰਥਾਤ ਭਗਤੀ ਕੀ ਕਰਨੀ) ਅਰ ਬਾਕੀ ਤਮਾਮ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੇ ਅਮਲ ਮੇਂ ਲਾਈ ਹੈ, ਉਨ ਪੂਰਨਿਯੋਂ ਪਰ ਚਲਣਾ ਸਾਡਾ ਪਰਮ ਧਰਮ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਕਲਿਜੁਗ ਪਰਮ ਹਰਿ ਨਾਮ ਅਤਿ)
(ਜਾਂਹਿ ਭਜੈ ਭਵ ਪਾਰ) ॥
(ਸੋ ਕਰਨੀ) (ਭਰਨੀ ਰਹਿਤਿ)
(ਸਿਖਨ ਕਰੀ ਸਮਾਰ) ॥ ੬ ॥

ਅਰਥ–ਕਲਜੁਗ ਕਾ ਊਂਚਾ ਧਰਮ ਹੀ ਨਾਮ ਕਾ ਜਾਪ ਹੈ ॥ ਜਿਸ ਕੇ ਜਾਪ ਸੇ ਹਰਿ ਕੋਈ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਸੇ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ (ਸੰਸਾਰ ਸੇ ਪਾਰ ਹੋਣਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਚਕਰ ਕੋ ਮਿਟਨਾ ਹੈ) ॥ ਯਿਹ ਐਸੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਨੀ ਹੈ ਜਿਸ ਪਰ ਕੋਈ ਟੈਕਸ (ਮਹਸੂਲ) ਨਹੀਂ ਲਗਤਾ ॥ ਇਸ ਲੀਏ ਹੀ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਇਸ ਕੀ ਸੰਭਾਲ ਕੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਖ਼ਲਕ ਮਲਕ ਕੋ ਮੇਲਕੈ ਦਲਕੈ ਤੁਰਕਨ ਪੀਰ ॥
[illegible] ਆਵਨ ਭੂਮ ਪਰ ਸਮਝੋ ਸਿਖ ਤਤ ਬੀਰ ॥੭॥

ਅਰਥ—ਸ਼ਲਕ—ਬੰਦੂਕ ਚਲਾਨਾ, ਧਰਮ ਯੁਧ ਕਰਨਾ ॥

ਮਲਕ ਅਰਥ ਮਾਲਕ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ)

ਦਲਕੈ ,, ਦੂਰ ਕਰਨਾ, ਦਲਨਾ

ਪੀਰ ,, ਤੁਰਕੋਂ ਕੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕੋ

ਤਤ ,, ਅਸਲੀਅਤ

ਬੀਰ ,, ਬਹਾਦਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ

ਇਸ ਕੇ ਸਾਥ ਮਾਲਕ ਕਾ ਯਿਹ ਭੀ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਯੁਧ ਕਰਕੇ ਤੁਰਕੋਂ ਕੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕੋ ਦਲਨਾ ਹੈ ॥ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘੋ, ਧਰਤੀ ਪਰ ਹਮਾਰੇ ਆਗਮਨ ਕੀ ਅਸਲੀਅਤ ਕੋ ਸਮਝੋ ॥

ਮੂਲ—(ਬਾਣਾ ਕੇਸ਼ ਹਮ ਮੁੰਡਾ)

(ਤੁਰਕ ਕਛ) (ਹਮਾਰਾ ਬਿਰਦ) ॥

(ਤੁੰਬਾ ਫਾਰਾ) (ਬਾਂਗ ਹਨ)

(ਤੁਰਕ ਨ ਛੋੜੋਂ ਗਰਦ) ॥ ੮ ॥

ਅਰਥ—ਹਮਾਰੇ ਸਨਾਤਨ ਬਾਣੇ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਹੋਣ ਕੋ ਇਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਖਰਾਬ ਕੀਆ ਹੈ, ਹਮੇਂ ਰਿਖੀਯੋਂ ਕੇ ਬਾਣੇ ਸੇ ਇਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਪਤਤ ਕੀਆ ਹੈ ॥ ਹਮਾਰੇ ਧਰਮ ਅਰ ਕਰਮ ਕੋ ਤੁਰਕੋਂ ਨੇ ਬਰਬਾਦ ਕੀਆ ਹੈ ॥ ਅਬ ਹਮਾਰਾ ਧਰਮ ਤੁਰਕੋਂ ਕੋ ਰਾਹ ਰਾਸਤ ਪਰ ਲਾਨਾ ਹੈ ॥ ਹਮ ਇਨ ਕੇ ਤੁੰਬੇ ਕੋ ਫਾੜੇਂਗੇ, ਬਾਂਗ ਕੋ ਬੰਦ ਕਰੇਂਗੇ ਅਰ ਜ਼ਾਲਮੋਂ ਕਾ ਨਾਮੋ ਨਸ਼ਾਨ ਨਾ ਛੋੜੇਂਗੇ ॥

———

ਮੂਲ—ਸੂਰ ਖਾਇ ਸੋ ਖਾਲਸਾ, ਸੂਰ ਮਰਦਨੀ ਸਿਖ ॥
ਗੁਰ ਕਾ ਸਿਖ ਸੋ ਮਾਨੀਐ, ਸਦਾ ਸੰਮਾਲੈ ਭਿਖ ॥੯॥

ਅਰਥ—ਅਬ ਖ਼ਾਲਸਾ ਵੁਹ ਹੈ ਜੋ ਇਨ (ਜ਼ਾਲਮੋਂ) ਕੋ ਕਚਾ ਖਾ ਜਾਵੈ ਅਰਥਾਤ ਨਾਸ਼ ਕਰੇ । ਅਰ ਇਨ ਕੋ ਮਾਰਨਾ ਸਿਖ ਛਤਰੀ ਕਾ ਧਰਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਖ ਵੁਹ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਗਾ ਜੋ ਸਦੀਵ ਹੀ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਣਾ ਪਹਿਨ ਕਰ ਤਿਆਰ ਬਰਤਿਆਰ ਰਹੇ ॥

ਹੋਰ ਸ਼ੁਭ ਉਪਦੇਸ਼

ਮੂਲ—(ਕਾਲ ਬੁਰਾ) (ਅਤਿ ਬੁਰਾ ਸੀਤ)
(ਬੁਰੀ ਰਾਂਡ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ) ॥
(ਬੁਰੀ ਬਡਾਈ ਆਪਣੀ)
(ਬੁਰੀ ਅਮਾਨੀ ਰੀਤਿ) ॥ ੧੦ ॥

ਅਰਥ—ਕਹਤ (ਦੁਰਭਿਛ), ਸਰਦੀ ਦੁਖਦਾਇਕ ਹੈ ॥ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਔਰਤ (ਰੰਡੀ) ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਹੈ ॥ ਅਪਣੀ ਬੜਾਈ ਕਰਨਾ ਬੁਰਾ ਹੈ ॥ ਬਗਾਨੀ ਅਮਾਨਤ ਰਖਣੀ ਬੁਰੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਬੁਰਾ ਕਰਜ ਅਤਿ) (ਬੁਰੀ ਪ੍ਰੀਤ)
(ਸਭ ਸੋ ਭੇਦ ਨਾ ਦੇਇ) ॥
(ਜਾਂ ਬਿਧ ਬਰਤੈ ਜਗਤ ਮੈਂ)
(ਇਸਟ ਘਟੀ ਨਹੀਂ ਲੇਇ) ॥੧੧॥

ਅਰਥ–ਬਹੁਤ ਕਰਜਾ ਲੈਨਾ ਬੁਰਾ ਹੈ, ਖੋਟੀ ਪ੍ਰੀਤ ਬੁਰੀ ਹੈ ॥ ਹਰਿ ਏਕ ਕੋ ਅਪਣਾ ਭੇਦ ਦੇਨਾ ਬੁਰਾ ਹੈ ॥ ਸਿਸਾਰ ਮੇਂ ਤਰੀਕੇ ਸਿਰ ਚਲਨਾ ਚਾਹੀਏ ॥ ਐਸਾ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਜੋ ਘਾਟੇਵੰਦ ਸੌਦਾ ਹੋ ॥

"ਸਾਹਿਬ ਉਹ ਨ ਸੇਵੀਐ, ਜਮ ਡੰਡ ਸਹਾਈਏ"

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਮੂਲ–(ਬੈਦ ਨਾ ਕੀਜੈ ਮਿਤ੍ਰਤਾ) (ਬੈਰੀ ਕਰੈ ਨਾ ਬੈਦ) ॥
(ਜੋਤਿਸ਼ ਬਹੁਤਾ ਸੁਨੈ ਨਹਿ)
(ਪੂਛੈ ਨਾ ਗ੍ਰਿਹ ਕੀ ਕੈਦ) ॥ ੧੨ ॥

ਅਰਥ–ਵੈਦ ਕੇ ਸਾਥ ਬਹੁਤਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਨਾ ਪਾਵੈ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਵੈਦ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬਨਾਏ ॥ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨਾ ਪੁਛਦਾ ਰਹੈ ਅਰ ਮੰਗਲ ਸਨੀਸ਼ਰ ਗ੍ਰਹਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ ਨ ਪਵੈ ॥ ਅਰ ਇਹ ਨਾ ਪੁਛਦਾ ਰਹੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸਾਯਾ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਰਹੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–(ਕਾਇਰ ਸਲਾਹੀ ਭਾਰਜਾ) (ਕਾਰਜ ਫੋਕਾ ਹੋਇ) ॥
(ਪੂਛੈ ਬਿਨਾ ਕਾਰਜ ਬੁਰਾ)
(ਬੁਰਾ) (ਪੂਛੈ) (ਨਾਹਿ) (ਮਗੋਇ) ॥ ੧੩ ॥

ਅਰਥ–ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਡਰਪੋਕ (ਬੁਜ਼ਦਿਲ) ਅਰ ਅਪਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੇ ਸਲਾਹ ਲੇਗਾ ਉਸ ਕਾ ਕਾਰਜ ਅਧੂਰਾ ਰਹੇਗਾ ॥

ਬਗ਼ੈਰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਕੇ ਕਿਸੀ ਦੂਸਰੇ ਕਾ ਕਾਮ ਨ ਕਰੇ, ਸੋਭਾ ਨਹੀਂ ਪਾਵੇਗਾ ॥ ਕਿਸੀ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਗਲ

ਪੁਛਣੀ ਅਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਗਰੋਂ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਗਲ ਨਾ ਕਰਨਾ ਯਿਹ ਭੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹੈ ॥ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗਲ ਨ ਕਰੋ (ਗਲ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਹੈ ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਅਪਣੇ ਕੋਲ ਹੈ ਅਰ ਦਰ ਪ੍ਰਦਾ ਹੈ) ਮੂੰਹੋਂ ਗਲ ਕਢੀ ਤੇ ਗਈ ॥ ਗਲੁ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮੂੰਹੋਂ ਕਢ ਤੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਕਢਨੀ ਹਾਂ ॥

ਮੂਲ—(ਥੋਰਾ ਖਾਂਇ ਘਰ ਮੈਂ ਸੁਖੀ) (ਲੋਭ ਤਿਆਗੇ ਜੋਇ) ॥
ਧਨ ਕੋ ਮਨ ਕੋ ਸੰਪੰਨ ਕੋ ਅਪਨੋ ਕਰੈ ਨ ਕੋਇ ॥੧੪॥

ਅਰਥ—ਥੋੜਾ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਏ (ਜੋ ਪ੍ਰਾਲਭਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਲੇ, ਉਸ ਤੇ ਸੰਤੋਸ਼ ਕਰੇ) ਅਰ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰੇ ਤਾਂਹਿ ਨੇਕ ਕਮੋਈ ਪਰ ਗੁਜਾਰਾ ਕਰਤੇ ਹੂਏ ਅਪਣੇ ਘਰ ਮੈਂ ਸੁਖ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ॥ ਪਰ ਇਹ ਉਹੋ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲੋਭ ਨੂੰ ਪਰੇ ਰਖੇ ਅਰ ਇਸ ਸੇ ਤਿਆਗ ਰਖੇ ॥

ਧਨ, ਮਨ ਅਰ ਘਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਮਿਗਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੀ ਅਪਣਾ ਨ ਜਾਣੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛਿਨ ਭੰਗਰ ਸਮਝੇ ॥

ਗੁਰਵਾਕ —

"ਮਾਈ ਮਾਇਆ ਛਲੁ,
ਤ੍ਰਿਣ ਕੀ ਅਗਨਿ ਮੇਘ ਕੀ ਛਾਇਆ
ਗੋਬਿੰਦ ਭਜਨ ਬਿਨੁ ਹੜ ਕਾ ਜਲੁ ॥"

ਮੂਲ—(ਸਲਿਲ ਸੇਵੀਏ ਪ੍ਰਾਤ ਉਠ)

(ਸੀਤ ਮਾਂਝ ਤਪ ਆਗ) ॥
(ਜਗੈ ਭੂਖ ਭੁਗਤੀ ਭੁਗੈ)
(ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਘਰ ਕਾ ਸਾਗ) ॥ ੧੫ ॥

ਅਰਥ–ਗਰਮੀਓਂ ਮੇਂ ਠੰਡੇ ਪਾਣੀ ਸੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇ ਅਰ ਸਰਦੀਓਂ ਮੇਂ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਸੇ ॥ ਜਦ ਭੁਖ ਲਗੇ ਤਦ ਖਾਣਾ ਖਾਵੈ, ਘਰ ਕਾ ਸਾਗ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾ ਆਨੰਦ ਦੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–(ਪਰ ਸ਼ਸਤਰ) (ਪਰ ਘੋੜ ਕਾ)
(ਪਰ ਨਾਰੀ) (ਪਰ ਗ੍ਰੇਹ)
(ਪਰ ਧਨ) (ਪ ਮਨ) (ਦੇਸ਼ ਪਰ)
(ਇਨ ਕਾ ਕਿਆ ਅਸਨੇਹ) ॥੧੬॥

ਅਰਥ–ਬੇਗਾਨੇ ਹਥਿਆਰ, ਬੇਗਾਨੇ ਘੋੜੇ, ਪਰਾਈ ਔਰਤ, ਪਰਾਇਆ ਘਰ, ਪਰਾਇਆ ਧਨ, ਪਰਾਇਆ ਮਾਨ, ਪਰਾਇਆ ਮੁਲਕ, ਇਨ ਸਭ ਕਾ ਕਿਆ ਭਰੋਸਾ ਹੈ (ਇਨ ਕੇ ਸਾਥ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ) ॥

ਮੂਲ-ਧਰਤੀ, ਧਨ, ਸੁਵਰਨ, ਅਸ, ਨਾਰੀ, ਮੰਦਰ, ਪਾਠ ॥
ਏਹੀ ਦਾਨ ਸਭ ਦਾਨ ਸਿਰ
(ਅੰਨ ਸਭਨ ਤੇ ਸਾਠ) ॥ ੧੭ ॥

ਅਰਥ–ਜ਼ਮੀਨ, ਦੌਲਤ, ਸੋਨਾ, ਤਲਵਾਰ, ਨਾਰੀ, ਮੰਦਰ, ਕਿਸੀ ਕੇ ਨਮਿਤ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਯਾ ਕਰੌਨਾ ਯਿਹ ਸਭ ਦਾਨੋਂ ਸੇ ਉਚੇ ਦਾਨ ਹੈਂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਨ ਸਭ ਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਦਾਨ ਅੰਨ ਕਾ ਦਾਨ ਹੈ ਭੁਖੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇਣਾ) ॥

ਮੂਲ–(ਨਾਮ ਜਪਨ) (ਸਭ ਪਾਠੰ ਤੇ)
(ਅੰਨ ਦਾਨ) (ਸਭ ਦਾਨ)॥
(ਸਭ ਜੂਨੀ ਤੇ ਅਧਿਕ ਨਰ)
(ਕਰਿਓ ਸਿਖ)) (ਸੁਰ) (ਗਿਆਨ) ॥੧੮॥

ਅਰਥ–ਸੱਭ ਪਾਠੋਂ ਸੇ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ॥ ਅਰ ਸਭ ਦਾਨੋਂ ਸੇ ਅੰਨ ਕਾ ਦਾਨੰ ਉਤਮ ਹੈ॥ ਸਭ ਚੌਰਾਸੀ ਜੂਨ ਤੋਂ ਮਨੁਖ ਜਨਮ ਉਚਾ ਹੈ (ਦੁਰਲਭ) ਹੈ ਅਰ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਸਿਖ ਕੋ ਦੇਵਤਾ ਬਣਾ ਦੇਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਸਭ ਕਾ ਆਸਰਾ ਮੇਘਲਾ) (ਸਭ ਕਾ ਰਾਖੀ ਛਤ੍ਰ)॥
(ਘਰ ਕੀ ਰਾਖੀ ਨਾਰ ਜਿਓ)
(ਅੰਤਰਿ ਰਾਖ ਹਰਿ ਮਿੱਤਰ) ॥ ੧੯ ॥

ਅਰਥ–ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਬਾਰਸ਼ ਹੈ ਅਰ ਸਭ ਦਾ ਰਾਖਾ ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ ਹੈ (ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ) – ਕਿਉਂ ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਡੀਊਟੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ)।

ਘਰ ਦੀ ਰਖਵਾਲਨ ਜਿਸ ਤਰਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੈ, ਇਸੀ ਤਰਹ ਹਰੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਦਿਲੀ ਮਿਤ੍ਰ ਜਾਣ ॥

ਮੂਲ–(ਬੁਰਾ ਮਰਨ) (ਜੀਵਨ ਬੁਰਾ)
(ਕਰਣੀ ਬਿਨ ਕਿਹ ਕਾਮ)॥
(ਸਸਤਰ ਹੀਨ ਛਤਰੀ ਬੁਰਾ)
(ਅਨਪੜ ਦਿਜ਼ ਬੇਰਾਨ) ॥ ੨੦ ॥

ਅਰਥ–ਬੁਰਾਈ ਮੇਂ ਮਰਨਾ ਬੁਰਾ ਹੈ । ਬੁਰਾ ਜੀਵਨਾ ਬੁਰਾ

ਹੈ, ਨੇਕ ਕਰਨੀ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਵੂਹ ਜੋਧਾ ਬੁਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੇ ਪਾਸ ਸ਼ਸਤਰ (ਹਥਿਆਰ) ਨਾ ਹੋਵੈ ਅਰ ਬੇਇਲਮ ਪੰਡਤ ਵਗ੍ਹਾਨ (ਖੁਆਰ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਬਿਪ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਬੁਰਾ) (ਬੁਰਾ ਬਿਪ੍ਰ ਮਮ ਸਿੰਘ)
(ਬੈਸ ਪੜਾ ਸਭ ਤੇ ਬੁਰਾ) (ਛਤ੍ਰੀ ਬੇਦੀ ਸਿੰਘ) ॥੨੧॥

ਅਰਥ–ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਬੁਰਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਦਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ॥ ਅਰ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਮੇਰਾ ਸਿੰਘ ਬੁਰਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਉਸ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਪਕੜਨਾ ਹੈ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਲੜਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ ॥ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ [illegible]ਟ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰਾ ਹੈ ॥ [illegible]ਰ ਛਤ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਕੀ ਰੀਤੀ ਧਾਰਨੇ ਵਾਲਾ ਬੁਰਾ ਹੈ ॥

ਆਮ ਕਹਾਵਤ ਭੀ ਹੈ :–

"ਖਤ੍ਰੀ ਭਲਾ ਨ ਮੰਗਤਾ, ਦਾਤਾ ਭਲਾ ਨਾ ਭਟ ॥
ਬ੍ਰਹਮਨ ਭਲਾ ਨਾ ਸੂਰਮਾ, ਪੜ੍ਹਿਆ ਭਲਾ ਨਾ ਜਟ ॥"

ਮੂਲ–(ਸੂਦ੍ਰ ਪੜ੍ਹੈ ਜੋ ਬੇਦ ਬਾਕ) (ਤਿਆਗੀ ਧਾਰੈ ਨਾਰ)
(ਸਿਖ ਤਿਆਗੈ ਸਿਦਕ ਕੋ)
(ਕਿਆ ਤਾਂਕਾ ਇਤਬਾਰ) ॥ ੨੨ ॥

ਅਰਥ-ਸੂਦ੍ਰੋਂ ਕਾ ਧਰਮ ਬੇਦੋਂ ਕਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਨਹੀਂ ਅਰ ਤਿਆਗੀ ਕਾ ਧਰਮ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਸਿਖ ਸਿਦਕ ਕੋ ਤਿਆਗੇ (ਅਰਥਾਤ ਬੇ ਭਰੋਸਾ ਹੋ ਜਾਵੈ) ਉਸ ਕਾ ਕਿਆ ਇਹਤਬਾਰ ਹੈ (ਇਨ ਸਭ ਕੀ ਬਾਤੋਂ ਪਰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ)॥

ਮੂਲ–(ਮੰਤ੍ਰ ਤੰਤ੍ਰ ਕਾ ਬੁਰਾ ਸੰਗ) (ਪ੍ਰੇਤ ਸੇਵਨੀ ਨਾਰਿ)॥
ਬੁਰਾ ਬਾਲ, ਸੂਰਾ ਪਿਤਾ, ਰਹੀਏ ਤਾਂਹਿ ਸੰਮਾਲ ॥੨੩॥

ਅਰਥ–ਜੋ ਔਰਤ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤੋਂ ਕੀ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹੋ ਅਰ ਜੋ ਮੰਤ੍ਰ ਤੰਤ੍ਰ ਕੋ ਅਪਣਾ ਧਰਮ ਅਪਨਾਵੈ, ਇਨ ਕਾ ਸੰਗ ਕਰਨਾ ਬੁਰਾ ਹੈ ॥

ਬੁਰੇ ਲੜਕੇ, ਬੁਰੇ ਸੂਰਮੇਂ, ਬੁਰੇ ਬਾਪ ਸੇ ਸੰਭਲ ਕਰ ਰਹਿਨਾ ਚਾਹੀਏ (ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਇਨ ਸੇ ਹੋਸ਼ਿਆਰ ਰਹਿਨਾ ਅਤੀ ਉਚਿਤ ਅਰ ਯੋਗ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ–ਬਹੁਤਾ ਖਾਣਾ, ਬਾਤ ਬਹੁ, ਬਹੁਤਾ ਅਮਲ ਤਿਆਗ ॥
(ਮੇਰਾ ਹੋਇ) (ਸੋ ਮਾਨ ਸਚ)
(ਰਹਨੀ ਰਹੈ ਨਿਤ ਲਾਗ) ॥੨੪॥

ਅਰਥ–ਬਹੁਤ ਖਾਨੇ, ਬਹੁਤ ਬੋਲਨੇ ਅਰ ਬਹੁਤੀ ਨਸ਼ੇ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ੋਂ ਕੋ ਤਿਆਗਨਾ ਹੀ ਅਛਾ ਹੈ ॥ ਅਗਰ ਤੂ ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਹੈ ਤੋ ਜੋ ਮੈਂ ਨੇ ਰਹਿਨੀ (ਰਹਿਤ) ਬਤਾਈ ਹੈ ਇਸ ਕੋ ਸਚ ਜਾਨੋ ਅਰ ਹਮੇਸ਼ ਹੀ ਇਸ ਪਰ ਕਾਰਆਮਦ ਹੋ (ਇਨ ਸਭ ਬਾਤੋਂ ਕੋ ਅਪਣੇ ਜੀਵਨ ਮੇਂ ਲਾਉ) ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੬੭ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

* ਸਾਖੀ ਅਠਾਠਵੀਂ *

****

ਮੂਲ–ਏਕ ਬੇਰ ਮਹਲ ਮੇਂ ਗਏ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਤਬ ਮਾਤਾ ਅਜੀਤੋ ਜੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਅਤੇ ਮਥੇ ਟੇਕੇ ਬਹੁਤ ਬੇਰ ॥ ਤਬ ਬਚਨ ਹੂਆ, ਮਨ ਕਾ ਮਤਾ ਕਿਆ ਹੈ ਤੁਮਾਰਾ ਘਰ ਵਾਲੀਓ, ਕੁਛ ਕਹੋ ॥ ਤਾਂ ਅਧੀਨ ਹੋਇ ਕੇ ਬੋਲੇ ਮਾਤਾ ਜੀ :– ਭਲਾ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਭੀ ਮਨੁਖ ਦੇਹ ਹਾਂ, ਕਿਆ ਜਾਮਾ ਤੀਵੀਂ ਕਾ, ਕੁਛ ਸਤਿਸੰਗ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ॥ ਤੁਮ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹੋ, ਕੁਛ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀ ਚਾਹ ਹੈ.. ॥ ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ :–

॥ ਦੋਹਿਰਾ ॥

(ਮਨਾਂਤ ਸਰਬ ਸਾਧਨ ਬਨੈ)
(ਮਨ ਲਗ ਸਭ ਉਪਦੇਸ਼) ॥

ਅਰਥ–ਮਾਨਣੇ ਕੇ ਲੀਏ ਹੀ ਤਮਾਮ ਤਰੀਕੇ ਬਨੇ ਹੈਂ ਅਰ ਸਰਬ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਨ ਕੋ ਲਗਾਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਹੀ ਹੈਂ (ਤਾਂ ਕਿ ਮਨੂਆ ਠਹਰ ਜਾਵੈ) ॥

ਮੂਲ–(ਮਨੂਆ ਪਲਟੈ) (ਗਿਆਨ ਹੁਇ)
(ਮਨ ਲਾਗੈ ਰਤ ਸ਼ੇਸ) ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਮਨ ਪਲਟੇਗਾ, ਤੋ ਨਾਮ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਗਾ ਅਰ ਫਿਰ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ ਉਸ ਮੇਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–(ਮੁਖ ਰੁਖੇ) (ਲਖ ਸਵਾਸ ਕੋ)
(ਬ੍ਰਿਤ ਅੰਤਰਿ ਮੁਖ ਦੇਇ) ॥
(ਇਹੈ ਰੀਤ ਕਰ) (ਨਾਦ ਰਤ)
(ਮਨੂਆ ਮ੍ਰਿਗ ਸੁਖ ਲੇਇ) ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ–ਤਵੱਜੋ (ਬ੍ਰਿਤੀ) ਕੋ ਅੰਤਰਮੁਖ ਕਰੋ ਅਰ ਸਵਾਸ ਕਾ ਖ਼ਿਆਲ ਰਖੋ (ਪੂਰੇ ਤੌਰ ਸੇ ਅਪਨੀ ਚੌਂਕੀਦਾਰੀ ਕਰੋ), ਯਹਾਂ ਤਕ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤੌਰ ਸੇ ਅੰਤਰਮੁਖ ਹੋ ਜਾਓ ॥ ਜਬ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਪਰ ਚਲੋਗੇ ਤੋ ਅੰਦਰ ਸੇ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਪਰਗਟ ਹੋਗਾ ॥ ਅਬ ਆਪ ਕਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੋਗਾ ਕਿ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਸੇ ਪਿਆਰ ਕਰੋ ॥ ਐਸਾ ਕਰਤੇ ਕਰਤੇ ਮਨ ਕੋ ਮ੍ਰਿਗ ਕੀ ਤਰਹ ਸੁਖ ਹਗਾ ॥ ਹਰਨ ਕਾ ਮੂੰਹ ਜਬ ਨਾਫੇ ਸੇ ਲਗ ਜਾਤਾ ਹੈ ਤੋ ਬਸ ਵੁਹ ਸੂੰਘ ਕਰ ਉਸੀ ਵਕਤ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥ ਇਸੀ ਤਰਹ ਜਬ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਆਨੰਦ ਆਵੇਗਾ ਤੋ ਆਪ ਪਰਮ ਸਰੂਰ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਨੈਨ ਲਗੈ, ਬੈਨਨ ਲਗੈ, ਸ੍ਰਵਨ ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਮਧ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਆਂਖ, ਜ਼ਬਾਨ ਅਰ ਕਾਨੋਂ ਕੋ ਬਾਹਿਰ ਸੇ ਹਟਾ ਕਰ ਅਰ ਬਿਲਕੁਲ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਅਪਨੀ ਸਾਰੀ ਤਵਜਹਿ ਕੋ ਸ਼ਬਦ ਮੇਂ ਲਗਾਓਗੇ ॥

ਮੂਲ–(ਉਪਰਤ ਮਨੂਆ ਬਿਖੈ ਤੇ)
(ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੰਦ) (ਸੁਖ) (ਸੁਧ) ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ–ਅਰ ਜਬ ਮਨ ਕੀ ਤਮਾਮ ਖਾਹਿਸ਼ਾਤ ਅਰ

ਵਾਸ਼ਨਾਏਂ ਵਿਸ਼ੋਂ ਸੇ ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਹਿਰ ਸਮਾਨ ਹੈਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋਂਗੀ (ਉਠ ਜਾਵੇਂਗੀ) ਤੇ ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਕਾ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—(ਜਿਹਬਾ ਤਾਲੂ ਮਧ ਦੇ) (ਨੈਨ ਲਗਾਵੈ ਨਾਕ) ॥

ਅਰਥ—ਜ਼ਬਾਨ ਕੋ ਤਾਲੂ ਕੇ ਬੀਚ ਮੇਂ ਲਗਾਓ ਅਰ ਆਂਖੋਂ ਕਾ ਧਿਆਨ ਜਹਾਂ ਨਾਕ ਖ਼ਤਮ ਹੋਤੀ ਹੈ (ਅਰਥਾਤ) ਦੋਨੋਂ ਭ੍ਰਵੋਂ ਕੇ ਦਰਮਿਆਨ ਲਗਾਵੈ।

(ਕਾਨੋਂ ਸੇ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਸੁਨੇ) ਅਬ ਜੀਭ, ਆਂਖ ਅਰ ਕਾਨ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਕਾਮ ਪਰ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ ॥

ਮੂਲ—(ਪਹਿਲਾ) (ਐਸੇ ਸੇਵੀਏ)
(ਸਤਗੁਰ ਪਦ) (ਮਨ) (ਭਾਖ) ॥

ਅਰਥ—ਜਬ ਪੂਰੀ ਤਵੱਜੋ ਏਕ ਨੁਕਤੇ ਪਰ ਕਾਇਮ ਹੋ ਜਾਵੈ ਤੋ ਪਹਿਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਕੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਉਪਦੇਸ਼ (ਨਾਮ) ਕਾ ਜਾਪ ਮਨ ਸੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੈ ॥

ਮੂਲ—(ਨਾਭ ਠਹਰਾਵੈ ਸੁਵਾਸ ਜਬ)
(ਬ੍ਰਿਤ ਬਹਿਰਵੈ ਅੰਤ) ॥

ਅਰਥ—ਜਬ ਸਵਾਸ ਨਾਭੀ (ਧੁੱਨੀ) ਮੇਂ ਠਹਿਰ ਜਾਵੇਂਗੇ ਤੋ ਬ੍ਰਿਤੀ ਆਖਰਕਾਰ ਖ਼ੁਦ ਬਖ਼ੁਦ (ਅਪਨੇ ਆਪ) ਥੰਮ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਮੂਲ—(ਬਹੀ ਬਾਸਨਾ ਰੋਕੀਏ) (ਤੀਨ ਮਾਸ ਲਗ ਸੰਤ) ॥

ਅਰਥ—ਇਸ ਮੁਕਾਮ ਪਰ ਜਾ ਕਰ ਰਿਦੀ, ਸਿਧੀ ਪਰਗਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਰ ਮਨ ਉਧਰ ਮਤਵੱਜੋ ਹੋਣਾ

ਚਾਹੇਗਾ ਲੇਕਨ ਮਨ ਕੀ ਇਛਆਉਂ ਕੋ ਅਰ ਰਿੱਧੀ ਸਿੱਧੀ ਕੋ ਫੀਕਾ ਜਾਨ ਕਰ ਛੋੜ ਦੇਨਾ ਹੈ ਅਰ ਮਨ ਕੀ ਰੁੜਦੀ ਹੂਈ (ਬਹਿਤੀ ਹੂਈ) ਵਾਸ਼ਨਾ ਕੋ ਉਧਰ ਨਹੀਂ ਜਾਨੇ ਦੇਨਾ ॥ ਤੀਨ ਮਾਹਿ ਤਕ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪ ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਕੋ ਕਰਤੇ ਰਹੇਂ ॥

ਮੂਲ–(ਚੌਥੇ ਮਾਸ ਥਿਤ ਪਾਇਕੇ) (ਵਸਤ ਨਾਮ ਜੋ) (ਦੇਖ) ॥

ਅਰਥ–ਚੌਥੇ ਮਹੀਨੇ ਮਨ ਅਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਔਰ ਇਸ ਕੀ ਤਮਾਮ ਆਸ਼ਾਂ ਮਨਸ਼ਾ ਮਿਟ ਜਾਵੇਗੀ ਅਰ ਯਿਹ ਨਾਮ ਵਸਤੂ ਕੋ ਦੇਖੇਗਾ, ਵੁਹੀ ਆਤਮ ਵਸਤੂ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–[(ਸੋਈ ਅਭੈ) (ਆਪਨ ਲਖੈ)] (ਇਹੀ ਜੁਗੀਸਵਰ ਭੇਦ)

ਅਰਥ–ਬਸ ਵੁਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਆਤਮ ਵਸਤੂ ਹੋਗੀ ॥ ਜਗਯਾਸੂ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਪਹਿਚਾਨੇਗਾ, ਨਾਮ ਕੋ ਅਨੁਭਵ ਕਰੇਗਾ ॥ ਯਹੀ ਜੋਗੀਯੋਂ ਕਾ ਭੇਦ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਤੀਬਰ ਬਾਸ਼ਨਾ ਦੂਰ ਕਰਿ,
ਜਿਉ (ਜਲ ਮਕਰੀ) ਧਾਇ ॥

ਅਰਥ–ਅੰਦਰ ਸੇ ਕਈ ਬਹੁਤ ਬੜੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਇਸ ਕੋ ਅਪਨੀ ਤਰਫ਼ ਖੈਚੇਂਗੀ ॥ ਅਬ ਇਸ ਕਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੋਗਾ ਕਿ ਇਨ ਸੇ ਬਚੇ ਅਰ ਮਛਲੀ ਕੀ ਤਰਹ ਉਪਰਲੀ ਭੂਮਕਾ ਪਰ ਸਫ਼ਰ ਕਰੇ, ਮਛਲੀ ਸਦੀਵ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਪਾਣੀ ਕੇ ਊਪਰ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਜਾਤੀ ਹੈ ॥

ਸਵਾਲ–ਕਿਆ ਯਿਹ ਖੁਦ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਲੋਂ ਪਰ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ ?

ਜਵਾਬ–ਨਹੀਂ ! ਪਰੰਤੂ ਯਹਾਂ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਕਾ

ਇਸ ਕੇ ਸਿਰ ਪਰ ਹਾਥ ਹੋਗਾ ਅਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜ਼ੀ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਜਿਹ ਵਹਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਤਾ । ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਦਿ ਭੂਮਕਾ ਪਰ ਸੂਖਸ਼ਮ ਰੂਪ ਮੇਂ ਇਸ ਕੇ ਸਾਥ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਅੰਦਰ ਕੀ ਕੈਫ਼ੀਅਤ ਲਾ ਬਿਆਨ ਹੈ ਅਨਭੁਵੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਅਹਿਸਾਸ ਸੇ ਪਤਾ ਲਗਤਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਮਸ਼ ਤਬਰੇਜ਼ੀ ਕੀ ਅਨਭਵਤਾ ਦਾਸ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਕਰ ਚੁਕਾ ਹੈ ਆਪ ਨੇ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ ॥ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਖੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਘਾਟਾ ਹੈ ? ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਵਸਤੂ ਲੋੜਵੰਦ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਾਰ ਜਨਮ ਵਿਚ (ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰਾਹੀਂ) ਸਤਿ ਲੋਕ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜੋਤ ਜੋਤੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ॥ ਹਰਿ ਜਨਮ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਬਲੇ ਸੰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਰਹਿਣਗੇ ਅਰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਦੂਸਰੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਇਸ ਦੀ ਆਪ ਢੂੰਡ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕਰਨਗੇ । ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਰਖਨਾ ਹੈ।

ਮੂਲ—(ਐਸੀ ਸਾਧੈ ਸਾਧਨਾ) (ਮਨੂਆ ਚਿਤ ਬਿਲਾਇ) ॥
ਅਰਥ—ਐਸੀ ਸਾਧਨਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ਮਨ ਅਰ ਚਿਤ ਕੀ ਖਾਹਿਸ਼ਾਤ ਦੂਰ ਹੋਂਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਪੰਚ ਭੂਤ ਭੂ ਬਾਰ ਹਰਿ ਬਾਯੂ ਨਭ ਅਸਥੂਲ ॥
ਗੰਧ ਰਸ ਰੂਪ ਸਪਰਸ ਧੁਨ
(ਸੂਖਸਮ) ਭ੍ਰਮ ਇਹ ਮੂਲ ॥ ੮ ॥

ਪੰਚ ਭੂਤ = ਪੰਜ ਚੀਜ਼ੇਂ, ਭੂ = ਮਿਟੀ, ਬਾਰ = ਪਾਨੀ, ਹਰਿ = ਅਗ, ਬਾਯੂ = ਹਵਾ, ਨਭ = ਅਕਾਸ਼, ,ਯਿਹ ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਕੇ ਹਿਸੇ ਹੈਂ ॥

(੧) ਗੰਧ (੨) ਰਸ (੩) ਰਪ (੪) ਸਪਰਸ (੫) ਧੁਨ ਸ਼ਬਦ (ਯਿਹ ਜੋ ਅਸਥੂਲ ਅਰ ਸੂਖਸ਼ਮ ਸਰੀਰ ਮੇਂ ਕਾਮ ਕਰਤੇ ਹੈਂ) ॥

ਅਰਥ—ਇਨ ਉਪਰ ਕੇ ਤ੍ਰਤਵੋਂ ਕਾ ਅਸਥੂਲ ਅਰ ਸੂਖਸ਼ਮ ਸਰੀਰ ਸੇ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਜੋ ਧੁਨ (ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ) ਅੰਦਰ ਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਗਾ, ਉਸ ਕੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਹਿਲੇ ਬਾਰੀਕ ਹੋਗੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਅੰਦਰ ਸੇ ਹਦ ਦਰਜੇ ਕੀ ਸੁਗੰਤਾ (ਖੁਸ਼ਬੂ) ਆਵੇਗੀ ॥ ਹਰਗਿਜ਼ ਹਰਗਿਜ਼ ਭ੍ਰਮ ਨ ਕਰੋ, ਯਹੀ ਤਤਵ ਵਸਤੂ ਹੋਗੀ ॥ ਜੋ ਅਸਥੂਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਾਹਿਰ ਹੈਂ ਵੁਹੀ ਮੰਦਰਜਾ ਬਾਲਾ ਸੂਰਤੋਂ ਮੇਂ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹਾਲਾਤ ਮੇਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਗੀ ॥ ਗੋਯਾ ਵੁਹ ਭੀ ਸੂਖਸ਼ਮ ਪਾਂਚ ਤਤਵ ਹੈ, ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈਂ ॥

ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਉਨ ਮੇਂ ਜਜ਼ਬ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸੂਖਸ਼ਮ ਸਕਤੀਆਂ ਹੀ ਰਿਧੀ ਸਿਧੀ ਹੈਂ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਜਗਤ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਹੋਤੀ ॥ ਇਨ ਕੋ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰ ਅਜਮਤ (ਕਰਾਮਾਤ) ਯਾ ਮੁਹਜਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਪੁਕਾਰਤੇ ਹੈਂ ਕਿਯੋਂਕਿ ਯਿਹ ਸਭ ਦੂਸਰੇ ਜਗਤ ਕੀ ਚੀਜ਼ੇਂ ਹੈਂ ॥ –

ਮੂਲ–ਪ੍ਰਾਣ, ਅਪਾਣ, ਸਮਾਨ, ਬਿਆਨ,
ਉਦਾਨ ਪੰਚ ਅਸਥਾਨ ਬੀਚ ॥
ਉਰ, ਪਾਉ, ਹਿਰਦਾ, ਸੰਧ, ਨਾੜੀ ਪਾਚਹਿ ਭੀਜ ॥੯॥
ਨਾਗ, ਕਛੂਓ, ਕਿਰਕਲੀ, ਦੇਵ ਦਤ, ਧਨ ਜੀਤ ॥
ਉਦਗਾਰ, ਨੇਤ੍ਰ, ਛਿਕ, ਭੰਗਣਾ,
ਮੂਏ ਕਪਾਲੀ ਕੀਤ ॥ ੧੦ ॥
ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸਭ ਬਾਂਟ ਕਰ ਤੇ ਤਨ ਧਾਤੂ ਥਾਂਟਿ ॥
(ਅੰਤਹਿ ਕਰਨ ਕੋ) (ਭਿੰਨ ਕਰ)
(ਸਿਖ ਆਤਮਾ ਸਾਂਟਿ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ–(੯ ਸੇ ੧੧) ਤਕ ਕੇ ਅਰਥ ਇਸ ਸਾਖੀ ਕੇ ਅਖੀਰ ਪਰ ਦਾਸ ਨੇ ਅਪਣੀ ਬੁਧ ਅਨੁਸਾਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹਨ ਪਰ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਫਲ ॥ ਗੁਣੀ ਜਨ ਅਤੇ ਯੋਗੀ ਜਨ ਇਸ ਅਨਭਵੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਆਪ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੰਤਹਿ ਕਰਨ (ਮਨ, ਚਿਤ, ਬੁਧ, ਅਹੰਕਾਰ) ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਨਾਮ ਹੈ ॥ ਇਹ ਸਾਰੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਅੰਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸੀ ਇਸ

ਕੌਤਕ ਨੂੰ ਦੇਖ ਦੇਖ ਕੇ ਬੇਖੁਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ॥ ਇਸ ਦੇ ਉਪਰੰਤ ਸੇਖ (ਬਾਕੀ) ਆਤਮਾ ਹੀ ਨਿਰੋਲ ਛਾਂਟ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦ ਰੂਹ ਨੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਗਲਾਫ਼ (ਪਰਦੇ) ਲਾਹੁੰਦੇ (ਹਟਦੇ) ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਉਠਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਪ੍ਰਮਾ-ਤਮਾ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਬੂੰਦ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਦੇਸ ਮਨ, ਮਾਯਾ ਦਾ ਦੇਸ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਮੇਰਾ ਵਤਨ (ਦੇਸ) ਸਤਿ ਲੋਕ ਹੈ॥

ਮੂਲ—ਇਹੀ ਗਿਆਨ, ਇਹ ਜੋਗ ਰੀਤ,
ਇਹੀ ਭਗਤਿ ਕਾ ਕਾਜ॥
ਜਗ, ਦਾਨ, ਤੀਰਥ, ਤਪ, ਜਾਂ
ਬਿਧ ਮਨ ਕੋ ਸਾਜ॥ ੨੨॥

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਡੀ ਪਰਮ ਪੂਜਨੀਕ ਸੀ ਮਾਤਾ ਅਜੀਤੋ ਜੀ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਹਲ (ਧਰਮ ਪਤਨੀ) ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਮਹਾ-ਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਪੁਛਿਆ ਸੀ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪਿਆਰੀ ਸਤਿ ਸੰਗਨ ਭਾਗਵਾਨ ਅਜੀਤੋ ਜੀ ਹੁਣ ਕਮਾਈ ਕਰਨਾ ਆਪ ਕਾ ਕੰਮ ਹੈ ਅਸਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਅੰਗ, ਜੋਗ ਰੀਤ, ਭਗਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਸਾਰਾ ਹੀ ਆਪ ਤੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤਾ ਹੈ॥ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਏਸੇ ਖਾਤਰ ਹੀ ਜਗ, ਦਾਨ, ਤੀਰਥ

ਤਪ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂਕਿ ਇਸ ਬਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨ ਨੂੰ ਘੜਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮਨ ਕਾਬੂ ਆਵੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਉਤੇ ਚਾਰ ਸ੍ਰੇਣੀਆਂ ਈਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇ ਭਰੋਸਾ ਰਖਕੇ ਖਾਲੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ॥

ਮੂਲ–"ਨਾਨਕੇ, ਦਾਦਕ, ਸਹੁਰੇ, ਬਾਲੀ,
ਚਾਰੋਂ ਰਹਿਨ ਸੰਤ ਸੇ ਖਾਲੀ॥

ਅਰਥ–(੧) ਨਾਨਕੇ ਇਹ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਦੁਹਿਤਰਾ ਹੀ ਹੈ, ਔਰਤ ਭਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਖ਼ਿਆਲ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਘਟ ਈਮਾਨ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ॥

(੨) ਦਾਦਕੇ ਏਸੇ ਅਟਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪੁਤ੍ਰ ਪੋਤਰਾ ਹੀ ਹੈ॥

(੩) ਸਹੁਰੇ ਇਹ ਗਲ ਕਹਿਕੇ ਸੰਤ ਤੋਂ ਪਿਛਾਂਹ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਯਾਰ ਇਹ ਸਾਡਾ ਜਵਾਈ ਹੀ ਹੈ ਨਾ॥

(੪) ਬਾਲੀ–ਲੰਗੋਟੀਏ ਯਾਰ ਇਸੇ ਧੁਨ ਵਿਚ ਫ਼ਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਉਠਾਂਦੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹੋ ਹੀ ਸੰਤ ਹੈ ਨਾ॥

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੂੰ ਸਵਾਇ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਦੇ ਕਿਸ ਨੇ ਜਾਣਿਆ, ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਭੀ ਚਮਤਕਾਰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ

ਜੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਜਜਮਾਨ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਰਿਹਾ ॥

ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੀ ਗਤੀ ਨਿਆਰੀ ਹੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਦੇ ਸੌਦੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਰਖਣ ਅਤੇ ਬੇਸਿਦਕੀਓਂ ਅਤੇ ਬੇਮੁਖੀਓਂ ਹਥ ਦੇ ਕੇ ਬਚਾ ਲੈਨ ॥ ਜੀਆਂ ਦੇ ਡਾਂਵਾਂ ਡੋਲ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਟਿਕਾਨਾ ਹੈ ॥ ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਾਈ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕਿਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਬਦੇਸ਼ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਿਛੋਂ ਸਿਰ ਮੁੰਨਿਆ ਹੋਯਾ ਅਪਣੇ ਵਤਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਉਮਰ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਸੁਦਾਗਰ ਰਹਿ ਕੇ ਬੇ-ਸਿਦਕੀ ਵਿਚ ਮੋਯਾ ॥ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪੰਜ ਕਕਾਰ ਦੀ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਸਿਖੀ ਤੋਂ ਪਤਿਤ ਹੋਯਾ ਅਤੇ ਤੈਣ (ਤਹਿਮਤ) ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਅਤੇ ਔਗਨਾਂ ਵਲ ਨਾ ਤਕਨ ਅਤੇ ਰਹਿਮਤ ਅਤੇ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਦਾ ਛਟਾ ਦੇ ਕੇ ਹਰਿਆਂ ਕਰਨ ॥

"ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਅਜੀਤੋ ਜੀ ਤੇ ਜੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਈ ਉਹ ਨਾ ਮੇਰੀ ਰਸਨਾ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਰ ਨਾ ਕਲਮ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਦਿਨ ਅਥਵਾ ਰਾਤੀਂ ਕਰੈ ਅਲਪ ਅਹਾਰੀ ਅਬਲ ॥
ਦਮ ਸਾਧੈ ਚਿਤਵਤ ਰਹੇ, ਉਪਾਵੈ ਸੁਭ ਸਕਲ ॥੧੩॥

ਅਰਥ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਅਜੀਤੋ ਜੀ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤ ਸੰਗਨ, ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼

ਅਤੇ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਦਿਨੇ ਕਰੋ ਅਰ ਚਾਹੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਰੋ, ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਰਹਿਤ ਦਾ ਭੀ ਧਿਆਨ ਰਖਣਾ ਕਿ ਥੋੜਾ ਖਾਣਾ ਆਪ ਦਾ ਆਹਾਰ ਲਤੀਫ਼ (ਹਲਕਾ) ਹੋਵੇ ਤਾਂਕਿ ਸਰੀਰ ਭਾਰਾ ਨਾ ਹੋਵੈ ਅਤੇ ਨੀਂਦ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਕਮਾਈ ਨਾ ਰੁੜ ਜਾਵੈ ॥ ਇਸ ਜਾਪ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਸਾਧਨਾ (ਕਮਾਨਾ) ਅਰ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਛੋੜਨਾ ॥ ਯਹੀ ਸਾਰੇ ਉਪਾਵੋਂ ਸੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਉਪਾਓ ਹੈ ॥ ਅਸਾਂ ਨੇ ਆਪ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਦਰਗਾਹੀ ਚੀਜ਼ ਆਪ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਝੂਠੇ ਹਨ ਅਗਰ ਕੋਈ ਸਾਰ ਵਸਤੂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਹੀ ਹੈ ॥ ਦੇਖੀਏ ਅਗਲੀ ਪੰਗਤੀ :-

ਮੂਲ—ਮਿਥਿਆ ਤਨ, ਧਨ, ਨਾਰ, ਸੁਤ,
ਮਿਥਿਆ ਜਗ ਕੋ ਬ੍ਰਿੰਦ ॥
ਅਭਿਆਸੀ ਪਾਵੈ ਸਾਰ ਕੋ ਇਹੀ ਜੋਗ ਨਰਿੰਦ ॥੧੪॥

ਅਰਥ—ਤਨ, ਧਨ, ਇਸਤਰੀ, ਪੁਤ੍ਰ ਸਭ ਝੂਠੇ, ਕੂੜੇ ਅਤੇ ਨਾਸਵੰਤ ਹੈਨ ॥

"ਦ੍ਰਿਸਟਮਾਨ ਹੈ ਸਗਲ ਮਥੇਨਾ"

ਜੋ ਭੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਓਹ ਨਾ ਰਹਿਣੇ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਚੰਦ ਦਿਨ ਕੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਹੈ ॥ ਇਹ ਸਿਹਰ ਹੈ, ਜਾਦੂਗਰੀ ਹੈ, ਮਦਾਰੀ ਕੀ ਖੇਡ ਹੈ, ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਕਾ ਖੇਲ ਹੈ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਅਦਭੁਤ ਰਚਨਾ ਹੈ,

ਝੂਠੀ ਵਸਤੂ ਸਚੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ॥ ਯਹੀ ਸੁਹਰਾਬ ਹੈ (ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਹੈ) ॥ ਆਸਮਾਨ ਮੇਂ ਗੰਧਰਬ ਨਗਰੀ ਹੈ ॥

ਅਰਥ—ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਯੋਗ ਕਾ ਯਹੀ ਤਾਤਪਰਜ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਸਾਧਕ ਸਾਰ ਵਸਤੂ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ।

ਮੂਲ—(ਕਹਿ ਕਰਿ ਦੀਓ) (ਗੁਰ ਭਾਵ ਤੇ)
(ਮਾਤਾ ਲਾਗੀ ਜੋਗ) ॥
(ਜਾਂ ਬਿਧ) (ਸਿਧ ਪ੍ਰਾਨ ਕਰਿ)
(ਏਕ ਵਰਖ ਲਗ ਭੋਗ) ॥ ੧੫ ॥

ਅਰਥ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਯਾ, ਅਜੀਤੋ ਜੀ, ਅਸਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪ ਦਾ ਸਿਦਕ ਵੇਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਭਾਵਨਾ ਸੇ ਆਪ ਕੋ ਵਸਤੂ ਦੀ ਹੈ ॥ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਅਰ ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਚੁੰਮੇ, ਅਰ ਹੁਣ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤ ਜੋਗ ਮੇਂ ਜੁੜੀ ਅਤੇ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਲਗੀ॥

ਐਸਾ ਹੋਯਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਸੇ ਕਮਾਈ ਕਰਤੇ ਕਰਤੇ ਪ੍ਰਾਨੋਂ ਪਰ ਕੰਟਰੋਲ ਹੂਆ (ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ) ਅਰ ਰਿਧੀ ਸਿਧੀ ਪਰਾਪਤ ਹੋਈ ॥ ਇਕ ਸਾਲ (ਬਰਸ) ਤਕ ਇਸ ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਮਾਣਿਆ ॥

ਨੋਟ—ਜਦ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਅਭਿਆਸ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਇਸਥਿਤ ਹੋਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਅਗੋਂ ਔਣ ਵਾਲੇ ਚਮਤਕਾਰੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲਗੇ –

ਗੁਰਵਾਕ :– "ਇਹੁ ਮਨੁ ਲੈ ਜਉ ਉਨਮਨਿ ਰਹੈ ॥
ਤਉ ਤੀਨਿ ਲੋਕ ਕੀ ਬਾਤੈਂ ਕਹੈ ॥"

ਉਨਮਨ ਅਵਸਥਾ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਛਡ ਕੇ ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ॥ ਏਥੇ ਬੜੇ ਹੌਂਸਲੇ ਅਤੇ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ॥ ਯਾਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਗਲਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ਼ ਛਪਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਜਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ –

ਹਦ ਟਪੇ ਔਲੀਆ ਬੇਹਦ ਟਪੇ ਪੀਰ ॥
ਹਦ ਬੇਹਦ ਦੋਨੋਂ ਟਪੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਫ਼ਕੀਰ ॥

ਹਦ = ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ॥ ਬੇਹਦ = ਜਿਸ ਕਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ, ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਦੀ ਕੈਫੀਅਤ ਹੈ ॥

ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਮਸਤ ਫ਼ਕੀਰ ਬੇਖ਼ੁਦੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿ ਉਠਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਮੈਂ ਖ਼ੁਦ ਖ਼ੁਦਾ", "ਮੈਂ ਨਿਰੰਕਾਰ" ॥

ਮੈਂ ਹੀ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਸਾਜਨੇ ਵਾਲਾ ॥

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲੇ ਅਕਹਿ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਅਪਨੇ ਫਿਹਲ ਦੇ ਆਪ ਮਾਲਕ ਹਨ ॥

ਕਾਸ਼ ! ਕਿ ਇਹ ਹਾਲਤਿ ਸਾਡੇ ਨਸੀਬ ਹੋਵੈ ਅਤੇ ਜਰਨ ਦਾ ਮਾਦਾ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਭੀ ਹੋਵੈ ॥

ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦਖਾਈ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਕ ਬੜਾ ਲੜਾਈ ਦਾ ਛੇਤ੍ਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਨੇਕ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਘੋਰ ਸੰਗਰਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਭੀ ਸਾਥ ਹੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੰਗ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਟੋਟੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ॥ ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਅਵਸਥਾ ਦੇਖੀ ॥

ਜਦ ਸਵੇਰ ਸਾਰ ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋਏ ਤਾਂ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ॥ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਜਦ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮਹੱਲਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਅਜ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਸੁਨਾਇਆ॥ ਕਿ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਕੀਹ. ਇਹ ਅਸਲੀਅਤ ਹੈ॥ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹਸ ਕੇ ਕਹਿਆ ਇਹ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਸਚ ਹੈ ਇਹ ਭਾਣਾ ਹੁਕਮੇ ਰਬੀ ਹੈ, ਅਟਲ ਹੈਂ ਅਮਿਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਰਤ ਕੇ ਰਹੇਗਾ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਜ, ਨੇ ਖੁਦ ਸੌ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਉਚਾਰਿਆ ਕਿ :-

"ਸਭੇ ਸਿਰਹੰਦੀ ਨਾਸ ਘਰਿ, ਕੁਲ ਮੇਰੀ ਹੁਇ ਨਾਸ॥
ਜਿਉਂ ਜਾਦਵ ਲੇ ਗਏ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਤਿਉਂ ਕੁਲ ਕਾਟੂੰ ਜਿਉ ਘਾਸ"॥

ਜਦ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਏਸ ਗਲ ਤੇ ਸਹੀ ਪਾਈ ਤੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਆਖਣ ਲਗੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਤੇ ਇਹ ਭਾਣਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ॥ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਆਪ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨੂੰ ਚਲੋ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਤਮਾਸ਼ਾ (ਖੇਲ) ਦੇਖ ਕੇ ਆਵਾਂਗੇ॥

"ਦੇਖਨ ਆਇਓ ਜਗਤ ਤਮਾਸ਼ਾ"

ਅਰਥ–ਮਾਤਾ ਅਜੀਤੋ ਜੀ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਯੋਗ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਅਪਣੇ ਰੁਧਰ ਨੂੰ ਫੋੜ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨੂੰ ਸਧਾਰੇ॥ ਇਹ ਮਾਤਾ

ਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੜੀ ਸ਼ਾਨ ਸ਼ੌਕਤ ਦੇ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਗੁਰਪੁਰੀ ਸਿਧਾਰੇ ॥

ਮੂਲ–(ਵਪ ਛੋੜਿਆ) (ਅਭਿਆਸ ਬਲ)
(ਚਰਚਾ ਚਲੀ ਜਹਾਨ) ॥
(ਮੋਹ ਸੁਨਤ) (ਪੂਛਿਓ ਪਰਸ ਰਾਮ)
(ਬੈਰਾਗੀ ਆਨ) ॥੧੬॥

ਅਰਥ–ਮਾਤਾ ਅਜੀਤੋ ਜੀ ਨੇ ਅਭਿਆਸ ਕੇ ਬਲ ਕੇ ਸਾਥ ਅਪਨੇ ਸਰੀਰ ਕੋ ਛੋੜਾ ॥ ਇਸ ਬਾਤ ਕੀ ਚਰਚਾ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਹੋਣ ਲਗੀ ॥ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਅਗੋਂ ਦੇ ਹਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਆਦਿਕ ਸਭ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਭੀ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਦਿਹ ਦਾ ਅੰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ॥

ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੌਰ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ॥ ਅਸਾਂ ਇਹ ਭੀ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਪਰਸ ਰਾਮ ਬੈਰਾਗੀ ਨੇ ਭੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਆ ਕੇ ਇਹੋ ਯੋਗ ਮਾਰਗ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ॥

ਮੂਲ–(ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿਓ ਸਮਝਾਇ ਕੇ)
(ਤਿਨ ਭੀ ਸਤਿ ਗਤਿ ਪਾਈ) ॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਬੈਰਾਗੀ ਜੀ ਕੋ ਭੀ ਯੋਗ ਮਾਰਗ ਬਤਾਨੇ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀ, ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਤਰੀਕੇ ਪਰ ਸਮਝਾਇਆ ॥ ਬੈਰਾਗੀ ਜੀ ਭੀ ਕਮਾਈ ਕਰਤੇ ਕਰਤੇ ਸਤਿ ਗਤੀ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੂਏ ॥

ਮੂਲ–(ਹਮ ਪੂਛੀ) (ਤਬ ਹਸ ਕਹਿਓ)
(ਤੁਮ ਭੋਗੋ ਰਸ ਨਾਇ) ॥

ਅਰਥ–ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਇਸ ਯੋਗ ਮਾਰਗ ਦੀ ਬਾਬਤ ਅਸਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਤਦ ਹਸ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਪ ਸਭ ਨਾਮ ਕੇ ਸਿਮਰਨੇ ਕਾ ਰਸ ਭੋਗੋ (ਅਰਥਾਤ ਨਾਮ ਕਾ ਜਾਪ ਕੀਆ ਕਰੋਂ) ॥ ਇਸ ਕਾ ਫਲ ਕਿਆ ਹੋਗਾ (ਵੇਖੋ ਅਗਲੀ ਪੰਗਤੀ)॥

ਮੂਲ–(ਅੰਤ ਕਾਲ) ਹਮ (ਦਰਸ ਹੁਇ)
(ਤੁਮ ਚਿਤ) (ਮਮ ਪਦ ਆਇ) ॥ ੧੭ ॥

ਅਰਥ–ਮਰਨੇ ਕੇ ਉਪਰੰਤ ਹਮਾਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਗਾ ਅਰ ਤੁਮਾਰਾ ਚਿਤ ਹਮਾਰੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਹੋਗਾ ॥ ਆਪ ਸਭ ਨਾਮ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਰ ਜਾਪ ਸੇ ਗੁਰਪੁਰੀ ਮੇਂ ਪਹੁੰਚੇਂਗੇ ਅਰ ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਓਥੇ ਤੁਸੀਂ ਹੋਵੋਗੇ ॥

ਮੂਲ–(ਭਾਈ ਇਹੈਂ ਸਾਖੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ)
(ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਨੀ ਮੋਹ) ॥
(ਤੁਮ ਲਿਖ ਸਿਖਨ ਹੇਤ ਧਰਿ)
(ਸਤਿ ਗਤਿ ਅਰਪਤਿ ਏਹ) ॥ ੧੮ ॥

ਅਰਥ–ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਇਹ ਸਾਖੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ॥ ਆਪ ਗੁਰ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਪਿਆਰ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਕੋ ਬਾਕੀ ਸਾਖੀਯੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਦਰਜ ਕਰੋ ॥ ਇਸ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨੇ, ਸੁਨਣੇ ਅਰ ਕਮਾਨੇ ਕਾ

ਯਿਹ ਫਲ ਹੋਗਾ ਕਿ ਸਰਬ ਜਗਿਆਸੂ ਸਤਿ ਗਤੀ (ਭਲੀ ਗਤੀ) ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਂਗੇ, ਅਰ ਜਨਮ ਮਰਨ ਸੇ ਨਜਾਤ ਪਾਵੇਂਗੇ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੬੮ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਪ੍ਰਾਨ = ਦਮ, ਸਵਾਸ, ਜਾਨ, ਬੋਲਨੇ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼, ਰੂਹ ਕਾ ਆਮ ਨਾਮ ਹੈ ॥

ਅਪਾਨ = ਪ੍ਰਾਨ ਜਬ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਨਾੜੀਯੋਂ ਕੇ ਰਾਸਤੇ ਤਮਾਮ ਸ਼ਰੀਰ ਮੇਂ ਘੂਮਤਾ ਹੈ ਉਸ ਕੋ ਅਪਾਨ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ॥

ਸਮਾਨ = ਪ੍ਰਾਨ ਕਾ ਸਰਬ ਸ਼ਰੀਰ ਮੇਂ ਏਕ ਜੈਸਾ ਰਹਨਾ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਾਨ ਕਹਿਲਾਤਾ ਹੈ (ਆਂਖੋਂ, ਮੂੰਹ, ਨਾਕ, ਕਾਨੋਂ ਮੇਂ ਰਾਜਾ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਨ ਕਾ ਰਹਨਾ ਏਕ ਜੈਸਾ ਹੈ ॥

ਵਯਾਨ = ਬਹੱਤ੍ਰ ਕਰੋੜ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਏਕ ਸੌ ਏਕ ਨਾੜੀਯੋਂ ਮੇਂ ਪ੍ਰਾਨ ਕਾ ਰਹਨਾ ਵਯਾਨ ਰੂਪ ਕਹਲਾਤਾ ਹੈ ॥

ਉਦਾਨ = (੧) ਮਰਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਵਾਯੂ ਕਾ ਊਪਰ ਕੋ ਜਾਨਾ (ਯਿਹ ਜੀਵ ਕੋ ਉਸ ਕੇ ਪੁੰਨ ਸੇ ਪੁੰਨ ਲੋਕ ਮੇਂ ਲੇ ਜਾਤਾ ਹੈ) ॥

(੨) ਮਰਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਵਾਯੂ ਕਾ ਨੀਚੇ ਕੋ ਜਾਨਾ, ਉਸ ਕੇ (ਪਾਪ ਸੇ) (ਪਾਪ ਲੋਕ ਮੇਂ) ਨੀਚੇ ਯੂਨੀਯੋਂ ਮੇਂ ਲੇ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥

(੩) ਜਬ ਪੁਨ ਅਰ ਪਾਪ (ਦੋਨੋਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਮਿਸਰਤ ਕਰਮ (ਮੁਸਾਵੀ ਕਰਮ ਹੋਤੇ ਹੈਂ)

ਤਬ ਮਨੁਸ਼ ਲੋਕ ਕੋ ਲੇ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥

ਪ੍ਰਾਨ ਕੀ ਵਿਆਖਿਆ

ਆਤਮਾ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਸੇ ਚੇਤੰਤਾ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੂਆ ਪ੍ਰਾਨ ਹੀ ਮਨ ਸੇ ਕੀਯੇ ਹੂਏ ਕਰਮੋਂ ਕਾ ਫਲ ਭੋਗਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਸ਼ਰੀਰ (ਜਿਸਮ) ਸੇ ਸੰਬੰਧ ਰਖਤਾ ਹੈ ॥ ਮਨੁਸ਼ ਕੇ ਕੀਏ ਹੂਏ ਕਰਮੋਂ ਕੇ ਸਬਬ ਜੀਵ ਭੂਤ ਪ੍ਰਾਨ ਕੋ (ਵੁਹ ਪ੍ਰਾਨ ਜੋ ਜੀਤੇ ਪੁਰਸ਼ ਕੇ ਅੰਦਰ ਹੈ) ਸ਼ਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਪੜਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਵਾਸਤਵਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਅਰਥਾਤ ਅਸਲ ਨਹੀਂ ਹੈ) ਜੈਸੇ ਰਾਜਾ ਅਪਨੇ ਮੁਖਤਲਿਫ਼ ਸੇਵਕੋਂ ਕੋ ਮੁਖਤਲਿਫ਼ ਕਾਮੋਂ ਪਰ ਸਥਾਪਨ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਉਸੀ ਤਰਹ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਨ ਹੀ ਅਪਾਨ ਆਦਕ ਵਾਯੂ ਕੋ ਉਨਕੇ ਕਰਮੋਂ ਮੇਂ ਨਯੁਕਤ (ਮੁਕਰੱਰ) ਕਰਤਾ ਹੈ ॥

ਧਾਨ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਨ (ਸ਼ਰੀਰ ਕੇ ਧਾਰਨ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਨ) ਸ਼ਰੀਰ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਕਰ ਅਪਾਨ ਆਦਿਕ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਾਨੋਂ ਕੇ ਦੁਆਰਾ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਨਾੜੀਯੋਂ ਕੇ ਰਾਸਤੇ ਹੋ ਕਰ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਮੇਂ ਘੂਮਤਾ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ॥ ਹਿਰਦੇ ਮੇਂ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਾਯੂ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ॥

ਗੁਦਾ ਅਰ ਇੰਦ੍ਰੀ ਮੇਂ ਪ੍ਰਾਨ ਅਪਾਨ ਰੂਪ ਹੋ ਕਰ ਰਹਤਾ ਹੈ ॥ ਚਕਸ਼ੂ (ਆਂਖੋਂ), ਸਰਵੱਤਰ ਮੁਖ (ਤਮਾਮ ਮੂੰਹ ਮੇਂ) ਅਰ ਨਾਸਕਾ (ਨਾਕ) ਮੇਂ ਰਾਜਾ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋਤਾ ਹੈ ॥

ਬਹੱਤ੍ਰ ਕਰੋੜ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਏਕ ਸੌ ਏਕ ਨਾੜੀਯੋਂ ਮੇਂ ਪ੍ਰਾਨ ਵਯਾਨ ਰੂਪ ਸੇ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ॥

ਕੁਲ ਨਾੜੀਯੋਂ ਮੇਂ ਬੜੀ ਨਾੜੀਆਂ ਤਿੰਨ ਲਖ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਂ ॥ ਇਨ ਮੇਂ ਸੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾੜੀਆਂ ੧੪ (ਚੌਦਹ) ਹੈਂ, ਜਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਯਿਹ ਹੈਂ—

(੧) ਏੜਾ, (੨) ਪਿੰਗਲਾ, (੩) ਸ਼ੁਸ਼ੁਸਮਨਾ (ਸੁਖਮਨਾ), (੪) ਗੰਧਾਰੀ), (੫) ਹਸਤੀ ਜਿਹਬਾ, (੬) ਕੋਹੂ, (੭) ਸਰਸ੍ਵਤੀ, (੮) ਪੂਸਾ, (੯) ਸੰਖਣੀ, (੧੦) ਪੈਸਵਨੀ, (੧੧) ਵਾਰੁਣੀ, (੧੨) ਅਲੰਭ ਭੂਸਾ, (੧੩) ਵਿਸ਼ੋਧਰੀ, (੧੪) ਯਸ਼ਸ਼ਵਨੀ ॥

ਇਨ ਚੌਦਾਂ ਮੇਂ ਸੇ ਮੁੱਖੀ ਨਾੜੀਆਂ ਤੀਨ ਹੈਂ—

(੧) ਏੜ (੨) ਪਿੰਗਲਾ, (੩) ਸ਼ੁਸ਼ਮਣ (ਸੁਖਮਨਾ)

ਏੜਾ ਨਾੜੀ—ਚੰਦ੍ਰ ਸਰੂਪ ਹੈ ਜੋ ਬਾਏਂ ਨਥਨੇ ਤਕ ਜਾਤੀ ਹੈ ॥

ਪਿੰਗਲਾ ਨਾੜੀ—ਸੂਰਯ (ਸੂਰਜ) ਸਰੂਪ ਹੈ ਜੋ ਦਾਹਨੇ ਨਥਨੇ ਤਕ ਜਾਤੀ ਹੈ ॥

ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀ—ਵਿਸ਼ਨੂ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅੰਤ੍ਰ ਸਹੰਸਰ ਦਲ ਕੰਵਲ ਤਕ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ ॥

ਨੋਟ—ਸੁਖਮਨਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਕੀ ਨਾੜੀ ਕੋ ਚਤਰਾਨੀ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ॥ ਸੁਖਮਨਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਕੀ ਏਕ ਔਰ ਨਾੜੀ ਕੋ ਵਿਚਰਾਨੀ ਬੋਲਤੇ ਹੈਂ ॥ ਯਿਹ ਨਾੜੀ ਬਜਰ ਵਤ ਹੈ (ਪਥਰ ਜੈਸੀ ਸਖਤ) ॥

ਸੁਖਮਨਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਕੀ ਤੀਸਰੀ ਨਾੜੀ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਨਾੜੀ ਬੋਲਤੇ ਹੈਂ ਵਿਦਤ (ਬਿਜਲੀ) ਨਾੜੀ ਭੀ ਨਾਮ ਹੈ ॥

ਸਾਖੀ ਉਨੱਤਰਵੀਂ

ਮੂਲ—ਏਕ ਬੇਰ ਗੁਰੂ ਕਹਿਆ ਸੰਗਤ ਨੂੰ, ਭਾਈ ਸਿਖੋ !

ਧਨ ਨਾਰੀ, ਧਨ ਭਜਨ ਹੈ,ਧਨ ਕਲਜੁਗ ਜੁਗ ਈਸ ॥
ਮਹਾਂ ਬਿਕਾਰੀ, ਜੁਗ ਤਰੇ, ਭਜਨ ਤਰਾਏ ਕੀਸ ॥੧॥

ਅਰਥ—ਧਨ ਵੁਹ ਇਸਤ੍ਰੀ (ਜਿਸ ਕਾ ਬਿਆਨ ਇਸ ਸਾਖੀ ਮੇਂ ਹੈ) ਇਹ ਬੀਬੀ ਦਯਾਵਾਨ ਥੀ (ਦਯਾ ਕਾ ਸਰੂਪ ਥੀ)

ਦਯਾ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਹੀ ਯਿਹ ਔਰਤ ਸੇ ਆਦਮੀ ਹੂਈ ॥ ਦਯਾ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਹੀ ਯਿਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਕਾ ਵਜ਼ੀਰ ਹੂਈ ਅਰ ਅੰਤ ਹੋਨੇ ਪਰ ਇਸਨੇ ਸ੍ਰੀ ਬਿਸ਼ਨੂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਪੁਰੀ ਮੇਂ ਨਵਾਸ ਲੀਆ ॥

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਸੇ ਸੰਗਤ ਕੋ ਚੇਤਾਵਨੀ ਕੀ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਧਨ ਹੈ ॥ ਅਰ ਧਨ ਯਿਹ ਕਲਜੁਗ ਹੈ ॥ ਐਸੇ ਹੀ ਜੁਗ ਹੋਨੇ ਚਾਹੀਯੇ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਲਜੁਗ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਕੋ ਯੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਆ :—

ਕਿ ਮਹਾਨ ਪਾਪੀ ਏਸ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਤਰੇ ਹੈਂ,

ਅਰ ਨਾਮ ਨੇ ਤਰਾਏ ਹੈਂ ॥

ਸਿਰੇ ਦੀ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਨੇ ਕਿਸ ਕਿਸ ਕਾ ਉਧਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਆ ਅਰ ਕੌਣ ਕੌਣ ਸੇ ਮੁਕਤੀ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੂਏ ॥

ਪ੍ਰਮਾਨ ਗੁਰਬਾਣੀ

ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਚੇਤੀ ਬਾਣੀ ਨਾਮ ਦੇਉ ਜੀਉ ਕੀ ॥
ਦੇਵਾ ਪਾਹਨ ਤਾਰੀਅਲੇ ॥
ਰਾਮ ਕਹਤ ਜਨ ਕਸ ਨ ਤਰੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਐ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਕੇ ਨਾਮ ਨੇ ਸਭ ਕੀ ਮੋਕਸ਼ ਕੀ ॥ ਰਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਤਾ ਹੂਆ ਆਦਮੀ ਕੌਨ ਨਾ ਮੁਕਤ ਪਾਵੇ (ਜਰੂਰ ਪਾਵੇਗਾ)

ਕੌਨ ਕੌਨ ਸੇ ਤਾਰੇ

ਤਾਰੀਲੇ ਗਨਿਕਾ, ਬਿਨੁ ਰੂਪ ਕੁਬਿਜਾਂ,
ਬਿਆਧਿ, ਅਜਾਮਲੁ, ਤਾਰੀਅਲੇ ॥
(ਚਰਨ ਬਧਿਕ ਜਨ) (ਤੇਊ) ਮੁਕਤਿ ਭਏ ॥
ਚਰਨੋਂ ਕੋ ਤੀਰ ਮਾਰਨੇ ਵਾਲੇ ॥
ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਿਨ ਰਾਮ ਕਹੇ ॥
(ਦਾਸੀ ਸੁਤ ਜਨ) (ਬਿਦਰੁ), ਸੁਦਾਮਾ,
ਉਗ੍ਰਸੈਨ ਕਉ ਰਾਜ ਦੀਏ ॥
ਜਪ ਹੀਨ, ਤਪ ਹੀਨ, ਕੁਲ ਹੀਨ, ਕ੍ਰਮ ਹੀਨ
ਨਾਮੇ ਕੇ ਸੁਆਮੀ, ਤੇਊ ਤਰੇ ॥

(ਨਾਮ ਦੇਵ ਕੇ ਸੁਵਾਮੀ ਜੀ, ਆਪ ਕੇ ਨਾਮ ਨੇ ਐਸੇ ਐਸੇ ਤਾਰੇ ਹੈਂ) ॥

ਮੂਲ—(ਨਾਰੀ ਦਇਆ ਆਨੰਦ ਹੈ)
(ਜਾਂ ਜੁਗ ਭੀਤਰ ਭਾਖ) ॥

ਅਰਥ—ਦਯਾਵਾਨ ਨਾਰੀ ਕੋ ਹੀ ਪੂਰਨ ਆਨੰਦ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਜੁਗ ਮੇਂ ਜਿਸ ਕਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਸਾਖੀ ਮੇਂ ਕੀਆ ਜਾ ਰਹਾ ਹੈ।

ਮੂਲ—(ਖਟ ਸ਼ਾਸਤਰ ਪੱਢ ਕਿਆ ਕਰੈ)
(ਨਾਮ ਜਪਤ ਮਨ ਰਾਖ) ॥

ਅਰਥ—ਛੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਨੇ ਕਾ ਕਿਆ ਗੁਣ ॥ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ ਪਰੰਤੂ ਚਿਤ ਬ੍ਰਿਤੀ ਇਸ ਮੇਂ ਰਾਖ ਕਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੋਂ ਕਾ ਨਚੋੜ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਮਾਣ ਗੁਰਬਾਣੀ

(੧) ਪੜੇ ਸੁਨੇ ਕਿਆ ਹੋਈ, ਜਉ ਸਹਜ ਨ ਮਿਲਿਓ ਸੋਈ ॥

ਸਹਜ = ਅਗਰ ਉਸ ਆਦਮੀ ਕੋ ਸਹਜ ਅਵਸਥਾ (ਨਾਮ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੂਈ) ॥

(੨) ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਜਿਸੁ ਅਪਨੀ ਭਗਤਿ ਦੇਇ,
ਨਾਨਕ ਤੇ ਜਨ ਨਾਮਿ ਮਿਲੇਇ ॥

(੩) ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਪੜੇ ਕਾ ਕਿਆ ਗੁਨੁ
ਖਰ ਚੰਦਨ ਜਸ ਭਾਰਾ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਕੀ ਗਤਿ ਨਹੀਂ ਜਾਨੀ
ਕੈਸੇ ਉਤਰਸਿ ਪਾਰਾ ॥

ਉਦਾਹਰਨ (ਸੌ ਸਾਖੀ)

ਏਕ ਪਾਰਧੀ ਥਾ (ਸ਼ਕਾਰੀ), ਉਨ ਏਕ ਬਾਰ ਬਹੁਤੇ ਜੀਉ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਪੀਛੇ ਚਿਰੀਆਂ ਮਾਰੀਂ ॥ ਤਬ ਬਹੁਤ ਪੰਛੀ ਵਿਰਲਾਪ ਲਗੇ ਕਰਨ (ਜਾਨਵਰੋਂ ਕਾ ਚੀਖੇਂ ਮਾਰਨਾ ਅਰ ਸ਼ੋਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਫਰਯਾਦ ਹੈ) ॥ ਉਸ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸੋਚਾ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਖੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ, ਕਿ "ਦੇਖ ਮਨ", ਇਸ ਬਨ ਵਿਚ ਤਪਸਵੀ ਤਪ ਕਰਦੇ ਹੈਨ ॥ ਬਹੁਤ ਰਾਜੇ ਭੀ ਰਾਜ ਛੋਡ ਕੇ ਬਨ ਵਿਚ ਆਇਕੇ ਤਪ ਕਰਤੇ ਹਨ ॥ ਅਸਾਡੀ ਦੇਹ ਪਾਪੀ ਬਨ ਵਿਚ ਆਇਕੇ ਜੀਆ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਪਾਪ ਕੀਆ ॥ ਫੇਰ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚ ਆਈ, ਕਿ ਬਿਕ੍ਰਮਾਜੀਤ ਉਪਕਾਰੀ ਹੈ, ਉਸ ਪਾਸ ਚਲੀਏ ॥ ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਚਾਰ ਕੇ ਚਲਿਆ ॥

ਐਸਾ ਮੇਲ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਅਗੋਂ ਰਾਜਾ ਅਸਵਾਰ ਹੂਆ ਸੈਨਾ ਸਾਥ ਔਂਦਾ ਸੀ, ਪਾਰਧੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕਰ ਪਕੜਾਇ ਲੀਆ ॥ ਬਾਂਧਾ ਅਤੇ ਪੰਜ ਦਿਨ ਸਜਾਇ ਦਈ ਅਤੇ ਕੈਦ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ॥ ਤਾਂ ਏਕ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਬਾਨੀਏ ਦੀ ਲੌਂਡੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦਇਆ ਆਈ ॥ ਉਸ ਲੌਂਡੀ ਨੇ (ਪੁਰਖ ਭੇਸ ਕਰ) ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੰਧਵਾਯਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੁਡਵਾਯਾ ਅਤੇ ਆਪ ਉਸ ਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਥਾਂ ਜੇਲ ਵਿਚ ਗਈ ਅਤੇ ਕੈਦ ਹੋਈ ॥ ਸਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਧੰਨ ਦੇ ਦਿਤਾ

ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਾ ਦਸਨਾ ਕਿ ਇਸ ਲੌਂਡੀ ਨੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਨਸਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਮਰਦ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਕਰਕੇ ਜੇਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ॥ ਲੌਂਡੀ (ਆਦਮੀ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ) ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਜੇਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹੀ॥ ਉਸ ਸ਼ਕਾਰੀ ਉਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਤੀਵੀਂ ਦੀ ਦਿਆ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਤੇ ਇਤਨਾ ਅਸਰ ਹੋਯਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁੜ ਘਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਪਰੰਤੂ ਉਸੇ ਬਣ ਵਿਚ ਹੀ ਆਇਕੇ (ਜਿਥੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਾਨਵਰ ਮਾਰੇ ਥੇ) ਸਿਮਰਨ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤਪ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭਿਆ ॥

ਜਦ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਹੂਆ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਯਾਦ ਕਰਿਆ ਪਾਰਧੀ (ਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ) ॥ ਤਾਂ ਲੌਂਡੀ ਗਈ ਰਾਜੇ ਪਾਸ, ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਪੁਛਿਆ, ਤੂੰ ਨਾਰੀ ਕਿ ਪੁਰਖ ? ਤਾਂ ਬੋਲੀ, ਅਰੇ ਪਾਪੀ, ਪਾਰਧੀ ਹਾਂ ਮੈਂ, ਤੇਰੇ ਪਾਪੀ ਦੇ ਘਰਿ ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਖਾਇਆ, ਅਰ ਤੀਵੀਂ ਹੂਈ ॥ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਮਰਦ ਦਾ ਕਰਿ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਰਾਂਗੀ ॥ ਰਾਜਾ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ੋਕ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੂਆ ॥ ਬੋਲਿਆ, ਜਤਨ ਕਰਾਂਗਾ, ਮਤ ਮਰ ॥ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਜੇਲ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ॥

ਪ੍ਰਾਂਤ (ਸਵੇਰੇ) ਉਠ ਰਾਜਾ ਜੰਗਲ ਗਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਰਧੀ ਹੁਇ ਬੈਠਾ ਤਪਸੀ ॥ ਰਾਜੇ ਮਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਪਰ ਤਪਸੀ ਨਾ ਬੋਲਿਆ ॥ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਨੇ

ਤਪਸ੍ਵੀ ਨੂੰ ਉਠਾਇ ਕੇ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਪਾਯਾ ਅਤੇ ਅਪਣ ਮਹਲਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਆਯਾ ॥ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਆਦਰ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਸਉਂਪਿਆ ॥ ਮੰਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਆ, ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਹੈਗਾ, ਤੁਸਾਂ ਸਭ ਨੇ ਆਗਿਆ ਮੰਨਣੀ ਜਾਂ ਲਗ ਮੈਂ ਨ ਆਵਾਂ ॥ ਐਸਾ ਕਹਿ ਕਰ ਰਾਜਾ ਬਨ ਨੂੰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤਪ ਕਰਨੇ ਲਾਗਾ ॥ ਤਾਂ ਪੀਛੈ ਉਸ ਤਪਸ੍ਵੀ ਫੰਧਕ ਕਹਿਆ, ਮੇਰਾ ਕਹਿਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੌਂਡੀ ਫਲਾਨੀ ਕੋ ਮੰਗਵਾਉ ॥ ਜਦ ਲੌਂਡੀ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਗਦੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਛਡ ਕੇ ਮੁੜ ਉਸੀ ਬਨ ਨੂੰ ਤਪ ਕਰਨੇ ਵਾਸਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ॥ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਐਸਾ ਅਨੰਦ ਆਯਾ ਕਿ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਲਤ ਮਾਰੀ ਅਰ ਨਾਮ ਰਸ ਨੂੰ ਫੇਰ ਪੀਵਨ ਲੱਗਾ ॥

(੧) ਸਭੀ ਰਸ ਫੀਕੇ ਰੇ ਹੋ ਗਏ,
ਰਾਮ ਰਸ ਚਾਖਿਆ ਰੇ ਭਾਈ ॥

(੨) ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਸਲਤਨਤ ਬਿਗਜ਼ਾਸ਼ਤੰਦ ॥
ਚੂੰ ਸ਼ਵੰਦ ਆਂ ਮਹਰਮ ਅਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰੇ ਇਸ਼ਕ ॥
ਏਸ ਰਮਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣ ਸੁਣ ਪਿਆਰੇ ਸ਼ਾਹਾਂ ਛਡੀ ਸ਼ਾਹੀ ।
ਪਾਵਨ ਭੇਤ ਸਜਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰਾਜੇ ਕਰਨ ਗਦਾਈ ॥

ਤਾਂ ਮੰਤ੍ਰੀਆਂ ਕਹਿਆ (ਏ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਉਜੂਦ) ਹੁਕਮ ਹੋਵੈ ॥ ਅਰਥਾਤ

ਯਿਹ ਲੌਂਡੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਕੋ ਰਾਜ ਤਖਤ ਪਰ ਬਿਠਲਾ ਕਰ ਬਨ ਕੋ ਤਪਸਯਾ ਕਰਨੇ ਗਏ ਹੈਂ ॥ ਇਸ ਲੀਏ ਇਸ ਕਾ ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬ੍ਰਾਬਰ ਹੀ ਸਮਝੋ ॥ ਲੌਂਡੀ ਕੋ ਮੰਤ੍ਰੀਯੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਬ ਆਪ ਕੀ ਕਿਆ ਆਗਿਆ ਹੈ ॥

ਤਾ ਲੌਂਡੀ ਬੋਲੀ, ਬਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਕੜੋ ॥

ਤਾਂ ਸਭ ਲਗੇ ਜਤਨ ਕਰਨ ॥ ਨਗਰ ਤੋਂ ਸਭ ਦੁਨੀਆਂ ਬਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਢੂੰਡ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਗਰ ਵੀਰਾਨ ਹੋ ਗਇਆ ॥ ਇਕ ਗੁਫ਼ਾ ਵਿਚ ਢੂੰਡਦਿਆਂ ਇਕ ਥਾਂ ਸਿਧ ਪਾਇਆ ॥ ਤਾਂ ਪੁਛਿਆ ਮਰਮ (ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਸੇ ਇਲਾਜ ਪੂਛਾ) ॥ ਕਹਿਆ "ਹਰ" (ਸਿਧ ਨੇ ਕਹਿਆ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮ ਜਪਨਾ ਹੀ ਦਾਰੂ ਹੈ)

ਦੇਖਿਆ ਜੋ ਮਰਦੇ ਹੈਨ (ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨੇ ਕਾ ਨਤੀਜਾ ਦੇਖ਼ਾ) ਤੋਂ ਸਿਧ ਸਾਥ ਮਿਲ ਗਿਰਨਾਰ ਪਰ ਚੜ੍ਹੇ (ਊਂਚੇ ਪਹਾੜ ਪਰ) ਊਹਾਂ (ਜਗ ਰਾਜ–ਨਾਮ ਹੈ) ਸਿਧ ਕਹਿਆ, ਪੁਰਖ ਹੋਗ ਤੁਮਾਰਾ ਰਾਜਾ ਅਰਥਾਤ ਤੁਮੇਹਾਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜਾ ਜੋ ਔਰਤ ਕੀ ਸ਼ਕਲ ਮੇਂ ਹੈ, ਵੁਹ ਮਰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲੇ, ਬਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥ ਤਾਂ ਸਿਧ ਉਨ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਹੋ ਲੀਆ; ਅਤੇ ਬਨ ਵਿਚੋਂ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਭੀ ਸਾਥ ਲਿਆ (ਬਿਕ੍ਰਮਾਜੀਤ ਸਾਥ) ਅਤੇ ਆ ਕਰ ਨਾਰੀ ਕੋ ਪੁਰਖ ਕੀਤਾ ॥

ਗੁਰੂ ਵਾਕ

"ਨਾਰੀ ਤੇ ਜੋ ਪੁਰਖੁ ਕਹਾਵੈ, ਪੁਰਖਨ ਤੇ ਜੋ ਨਾਰੀ ॥

ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀਆ ॥ ਤਾਂ ਮਛਿੰਦ੍ਰ ਨਾਥ, ਗੋਰਖ ਤੇ ਆਦਿ ਸਿਧ ਬਹੁਤ ਆਏ ॥ ਮਿਲ ਕਰ ਰਾਜ ਮੰਤ੍ਰੀ ਕਰੀ, ਔਰਤ ਤੇ ਜੋ ਪੁਰਖ ਥਾ ॥

ਇਹ ਕਹਿਆ ਬਿਸ਼ਨ, ਮਾਨੁਖ ਦੇਹ ਹੈ ॥

(੧) ਦਇਆ ਕਾ ਫਲੁ ਤੁਰਤ ਦਿਖਾਇਆ ॥

(੨) ਜੁਗ ਕਾ ਧਰਮ ਪਾਰਧੀ (ਸ਼ਕਾਰੀ) ਗੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਪਾਪ ਕਟੇ ਉਸਕੇ, ਭਾਈ ਸਿਖੋ ਨਾਮ ਕਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇਖੋ ॥

(੧) ਪਾਰਧੀ ਰਾਜ ਗੁਰੂ (ਰਾਜਾ ਕਾ ਗੁਰੂ ਹੂਆ)

(੨) ਦਇਆ ਕਾ ਫਲ–ਲੌਂਡੀ ਪੁਰਖ ਹੋਈ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਕਾ ਮੰਤ੍ਰੀ ॥

(੩) ਰਾਜਾ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਕੀਆ, ਸਿਧ ਦਰਸ਼ਨ ਹੂਏ ਅਤੇ ਸਭ ਬਿਸ਼ਨ ਪੁਰੀ ਬਸੇ ॥

॥ ਦੋਹਿਰਾ ॥

(ਧੰਨ ਇਹ ਕਲਜੁਗ ਜੁਗ ਖਰਾ)
(ਕਰਲੀ ਥੋਰੀ ਹੋਇ) ॥
ਔਰ ਜੁਗਨ ਤੇ ਅਤਿ ਭਲੋ)
(ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੇ ਸੋਇ) ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥੬੯॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਸੱਤਰਵੀਂ

ਮੂਲ—ਇਕ ਬੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਆਈ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੂਏ, ਬਡੀ ਭੀੜ ਹੂਈ॥ ਗਰਮੀ ਕੀ ਰੁਤ ਥੀ ॥ ਸਭ ਕੀਆਂ ਭਾਵਨਾ ਪੂਰਨ ਕਰਤੇ ਥੇ॥ ਤਾਂ ਭੀੜ ਵਿਚਦੋਂ (ਭੀੜ ਮੇਂ ਸੇ) ਇਕ ਫ਼ਕੀਰ ਮਦਾਰੀ (ਪੀਰ ਸ਼ਾਹ ਮਦਾਰ ਦੇ ਚੇਲੋਂ ਕੋ ਮਦਾਰੀ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ) ਬੁਕ ਭਰਿਆ ਫੁਲਾਂ ਕਾ ਹਜ਼ੂਰ ਆਏ ਪਹੁੰਚਿਆ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਮੇਂ) (ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਐਨ ਨਜ਼ਦੀਕ)॥ ਬੇਹਾਲ ਹੋਇਆ ਗਰਮੀ ਕਾ ॥ ਪਰਵੇਸ (ਪਸੀਨਾ, ਮੁੜ੍ਹਕਾ) ਵਗਦਾ, ਨੰਗੀ ਦੇਹ ॥ ਆਇਕੇ ਫੁਲ ਚੰਬੇਲੀ ਗੁਲਾਬ ਕੇ ਭੇਟ ਆਣ ਦੀਏ॥ ਬਚਨ ਹੂਆ ਗੁਰੂ ਕਾ :—

"ਸਾਂਈ ਵਾਲੇ ਸਾਹਿਬ ਲੋਕ, ਬਦਨ ਕੋ ਇਤਨਾ ਕਸ਼ਟ ਕਿਉਂ ਦੀਆ ॥ ਫੇਰ ਫੁਲ ਆਨੇ, ਤੁਮਾਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਭੇਟ ਹੈਗਾ (ਅਰਥਾਤ ਆਪ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਸਫਲ ਥਾ)॥ ਇਕ ਜਾਣਿਆ, ਤਾਂ ਫ਼ੇਰ (ਫਰਕ) ਕਿਆ॥

ਤਾਂ ਫ਼ਕੀਰ ਬੋਲਾ :—

ਮੂਲ—(੧) ਦਸਤ ਖਾਲੀ, ਰੂਏ ਸਯਾਹ ॥

ਅਰਥ—ਖਾਲੀ ਹਾਥ ਆਨਾ, ਅਪਨਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ॥

ਮੂਲ–(੨) ਦਸਤ ਆਮਦ, ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ॥
ਅਰਥ–ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਕੇ ਪਾਸ ਕੁਛ ਲੇਕਰ ਆਨਾ ਚਾਹੀਏ ॥
ਮੂਲ–(੩) ਆਵਾਜ਼ ਖਾਲੀ ਜਹਾਨ, ਬੇ ਪੀਰ ॥
ਅਰਥ–ਜਹਾਨ (ਦੁਨੀਆਦਾਰ ਬਗ਼ੈਰ ਨਾਮ ਕੇ ਹੈਂ) ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਰਸ਼ਦ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਹੈਂ ॥
ਮੂਲ–(੪) ਬਦਨ ਸੂਨ, ਕਾਫ਼ਰ ਬੇਵਜੀਰ ॥
ਅਰਥ–ਮੂੰਹ ਖਾਲੀ ਹੈ (ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਤੇ) ਖ਼ੁਦਾ ਸੇ ਕਾਫ਼ਰ ਹੈਂ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਨਕਾ ਸਲਾਹ ਦੇਨੇ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਮੁਰਸ਼ਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਚਨਿ

ਮੂਲ–ਰੂਹ; ਖਲਾਸ ਬਾਜੀ, ਬਗੈਰ ਹਵਾਇ ॥
ਅਰਥ–ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ :–
ਰੂਹ ਕਾ ਤਬ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋਤਾ ਹੈ ਜਬ ਯਿਹ ਪੁਰਸ਼ ਹਿਰਸੋ ਹਵਾ (ਖਾਹਿਸ਼ਾਤੇ ਦੁਨੀਯਾਵੀ ਸੇ ਪਾਕ ਹੋ) ॥

ਪ੍ਰਮਾਨ ਗੁਰਬਾਣੀ

(੧) ਜਬ ਲਗੁ ਮਨ ਬੈਕੁੰਠ ਕੀ ਆਸ ॥
ਤਬ ਲਗੁ ਨਾਹੀਂ ਚਰਨ ਨਿਵਾਸ ॥
(ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ ਜੀ

(੨) ਜਬ ਲਗੁ ਮੋਹ ਮਗਨ ਸੰਗਿ ਮਾਇ ॥
ਤਬ ਲਗੁ ਧਰਮ ਰਾਇ ਦਇ ਸਜਾਇ ॥
(ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ)

ਮੂਲ–ਖ਼ੁਦਾਇ ਚਸ਼ਮ ਬੇ ਪਰਵਾਹੇ ॥
ਅਰਥ–ਗੁਰੂ ਕੀ ਆਂਖ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬੇ ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਕਰਤੀ ਹੈ) ॥
ਮੂਲ–ਬਦਨ ਫੁਰਮਾਨ, ਖਲਾਸੀ ਜਹਾਨ ॥
ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ (ਉਪਦੇਸ਼) ਜਹਾਨ ਸੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥
ਮੂਲ–ਬੰਦਗੀ ਦਰ ਦਰਗਾਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ॥
ਅਰਥ–ਇਬਾਦਤ ਸੇ ਬਾਰਗਾਹਿ ਇਲਾਹੀ ਮੇਂ ਕਬੂਲ ਹੋਤਾ ਹੈ ॥
ਮੂਲ–ਤਾਂ ਸੁਣਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਆ ਦਰਵੇਸ਼ ॥
ਅਰਥ–ਇਤਨੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਸੁਣ ਕੇ ਮਦਾਰ ਫਕੀਰ ਅਤੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਯਾ ॥
ਮੂਲ–ਬੋਲਾ, ਮੱਕੇ ਕੀ ਜ਼ਿਆਰਤ ਹੂਈ, ਬੇਐਬ ਰੋਜ ॥
ਅਰਥ–ਆਖਣ ਲਗਾ, ਵਾਹਿ ! ਵਾਹਿ ! ਅਜ ਮੱਕੇ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਕੀ ਜ਼ਿਆਰਤ ਹੂਈ (ਖ਼ਾਨਾਕਾਹਬੇ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੂਆ) ॥ ਆਜ ਕਾ ਦਿਨ ਮੁਬਾਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਨੇਕ ਸਾਇਤ ਹੈ (ਸੁਲੱਖਨੀ ਘੜੀ ਹੈ) ॥
ਮੂਲ–ਖੂਬ ਦੀਦਾਰੇ ਖ਼ੁਦਾਇ ਚਸ਼ਮ ਦੀਦਮੇ ॥
ਅਰਥ–ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ ਕਰੀਮ ਕਾ ਨੇਕ ਅਰ ਪਾਕ ਦੀਦਾਰ ਆਪਨੀ ਆਂਖੋਂ ਸੇ ਦੇਖਾ ॥

ਫਿਰ ਫ਼ਕੀਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲਗਾ

ਮੂਲ–ਇਕ ਬਾਤ ਹੈਗੀ, ਸਚੇ ਗੁਰ, ਪੀਰੇ ਜਹਾਨ ॥

ਅਰਥ–ਸਚੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਰ ਜਹਾਨ ਕੇ ਪੀਰ ਜੀ, ਦਾਸ ਦੀ ਇਕ ਅਰਜੋਈ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਬੰਦ: ਬਦਨ ਕਦਮ ਹਾਲ ਚੁਨੀ ਅਸਤ ॥

ਅਰਥ–ਬੰਦਾ ਦੇ ਏਥੇ ਔਣ ਦਾ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਤਾਤਪਰਜ ਇਹ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਚੂੰ ਦਰ ਦਰਯਾ ਤਨ ਰਫਤ ਬਾ ਗੁਸਲੇ ਮਰਾ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਦਰਯਾ ਮੇਂ ਬੰਦਾ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨੇ ਕੋ ਗਿਆ ॥

ਮੂਲ–ਇਆ ਡੂਬਕੀ ਲਈ ਤਾਂ ਹਮ ਗਏ ॥ ਦੇਖਾ ਦੂਰ ਲੈ ਗਇਆ ਕੋਈ॥ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖ਼ਾਬ (ਸੁਫ਼ਨਾ) ਜਾਣੀ ॥ ਇਕ ਤੀਵੀਂ ਦੇਖੀ, ਉਸਦੀ ਦੇਹ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਜੀਵ ਦੇਖੇ ॥ ਫੇਰ ਓਹ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਲੈ ਗਈ, ਬੱਡਾ ਆਦਰ ਦੀਆ, ਪੂਜਾ ਭੇਟ [illegible]ਈ ॥ ਫੇਰ ਓਥੇ ਹੀ ਮੈਂ ਇਕ ਪੁਰਖ ਦੇਖਾ ਮੂੰਹਾਂ ਵਾਲਾ, ਨਾਗ ਲਪੇਟੇ ਸਪੇਲੇ ਵਾਂਗੂ ॥ ਬੋਲਾ ਸੁਖ ਸਾਈਂ (ਸਾਈਂ ਜੀ, ਆਪ ਰਾਜੀ ਹੋ) ॥ ਮੈਂ ਬੋਲਾ, ਮੈਂ ਜਾਣਿਆ ਨਾਹੀ ॥ ਤਾਂ ਬੋਲਾ, ਗੁਰੂ ਦਸਵਾਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਜਾਇ ਕਹਿਣਾ:–

"ਪਾਂਚ ਕਰੋੜ ਪਚਪਨ ਲਾਖ ਧਨ ਤੁਮਾਰਾ ਹੈਗਾ ॥ ਆਬ ਕੀ ਤੀਵੀਂ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਭੇਜਿਆ ਹੈਗਾ ॥

ਅਰਥਾਤ

ਪਾਨੀ ਮੇਂ ਰਹਨੇ ਵਾਲੀ ਔਰਤ, ਨਦੀ, ਦਰਯਾਇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਅਮਾਨਤ ਕੇ ਲੀਏ ਜਮਾ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ॥

ਅਤੇ

ਦਸ ਕਰੋੜ ਸਤਰ ਲਾਖ ਦੂਜੀ ਮੇਰੀ ਤੀਵੀਂ ਹਥ

ਭੇਜਾ ॥ (ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਕੀ ਦੇਹ ਕਾ)

ਸੋ ਏਹਦੀ ਕੀਕਰ ਗਲ ਹੈ (ਇਸ ਅਮਾਨਤ ਰਖਣ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੀਹ ਹੁਕਮ ਹੈ)

(ਸਵਾ ਸੋਲਾਂ ਕਰੋੜ ਦਾ ਮੁਲਖ ਭਾਵੇਂ ਧਨ) ਵਾਧੇ ਸਣੇ ਲੇਵੋ ॥ ਜਿਥੇ ਚਾਹੋ, ਉਥੇ ਹੀ ਤਲਬੋ (ਮੰਗੋ, ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਦੇਨ ਨੂੰ ਖੜਾ ਹਾਜਰ ਹਾਂ)"

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਦਾਰੀ ਫ਼ਕੀਰ ਦਾ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕਰ ਹਸੇ ਅਰ ਕਿਹਾ :

ਭਲਾ—ਸਾਈਂ ਫਕੀਰ—ਭਲਾ

ਮੂਲ—ਤਾਂ ਮਦਾਰ ਫ਼ਕੀਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ?

"ਜੀ, ਹਮ ਭੀ ਕੁਛ,ਜਾਣੈ, ਜਾਹਰ ਕਹੀਏ ॥"

ਅਰਥ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਇਹ ਕੀ ਭੇਦ ਹੈ, ਕੁਛ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਸਮਝਾ ਕੇ ਦਸੋ, ਅਤੇ ਇਸ ਭੇਦ ਨੂੰ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰੋ।

ਤਾਂ ਬੋਲ ਸੁਣਾਇਆ :—

ਮੂਲ—"ਸਾਈਂ ਜੀ, ਸਤੁਲੁਦਰ ਤੀਵੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਰਖ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਸੀ, ਦੂਜੀ ਤੀਵੀਂ ਗੁਦਾਵਰੀ ਸੀ ॥ ਹਮ ਲੇਖਾ ਸਮਝਾਂਗੇ ॥ ਪਰ ਆਇਕੇ ਸਿਖਾਂ ਪੁਤਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਜਾਂ ਦਿਨ ਰਾਜ ਲਾਇਕ ਹੋਣਗੇ॥ ਰਾਜਪੂਤ ਦਾ ਬਾਲਕ ਹੈਗਾ, ਉਸ ਦੀ ਹਥੀਂ ਲੇਵਾਂਗੇ ॥ ਦੇਵਾਂਗੇ ਭੀ, ਲੇਖਾ ਬਹੁਤ ਹੈਗਾ ॥ ਹਮਾਰਾ ਬੇਟਾ ਮਾਇ ਸਮੇਤ ਲੇਖਾ ਸਮਝਨਗੇ ॥ ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿਆ ਹੈ, ਭਲਾ ਜੀ, ਭਲਾ, ਦੋ ਬੇਰ ॥ ਸਾਂਈ ਫਕੀਰ (ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਚ ਹੈਗਾ।"

ਤਾਂ ਫ਼ਕੀਰ ਝੁਕ ਬੋਲਾਂ, ਹਮਾਰਾ ਕਿਆ (ਅਰਥਾਤ) ਹਮ ਕੋ ਕਿਆ ਫਲ, ਹਮਾਰਾ ਕਿਆ ਹਾਲ ਹੋਗਾ ॥

ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਬੋਲੇ

"ਅਗਿਆਤ ਮੂਰਤਿ ਹਮਾਂਰੀ ਉਤਰੇਗੀ ॥ ਓਥੇ ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਤਪ ਕਾ ਫਲ ਭੋਗ ਲੈਣਾ ॥"

ਫ਼ਕੀਰ ਬੋਲਾ

ਮੂਲ–ਭਵਜਲ ਤੇ ਬਚਾਵੇ ॥ ਭੋਗ ਰੋਗ ॥ ਸਚੁ ਹਕੁ ॥

ਅਰਥ–ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਕੀ ਡੁਬਕੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉ ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ ਨਵਾਰੋ ॥ ਭੋਗ ਰੋਗ ਹਨ ॥ ਸਚ ਨਾਲ ਮਿਲਨ ਨਾਲ ਸਚ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਮਾਲਕ ਬੋਲੇ, ਸਾਂਈ ਜੀ, ਪੂਰਾ ਤੋਲੋ ॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ, ਸਾਈਂ ਦਾਤਾ, ਸਦੀਵ ਹੀ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰੋ ਅਤੇ ਖੁਦਾਏ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਡਿਗੇ ਰਹੋ ॥

ਮੂਲ–ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਣਾ ਹੈਗਾ ॥

ਅਰਥ–ਇਹ ਹੁਕਮੇ ਰੱਬੀ ਹੈ ॥ ਵਰਤ ਕੇ ਹੀ ਰਹੇਗਾ ॥

"ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰ ਸਭੁ ਕੋ, ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ ॥"

ਮੂਲ–ਭਲਾ (ਤੀਵੀਂ ਉਪਰ ਮਰਦ) (ਦੋਨੋ ਦਰ ਚਸ਼ਮ ਦੀਦਮੇ) ਫੈਸਲ

ਅਰਥ–ਆਪ ਨੇ ਔਰਤ ਅਰ ਮਰਦ ਕੋ ਦੇਖ ਲੀਆ ਅਰ ਉਨਕਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣ ਲੀਆ ਮਹਾਰਾਜ ਕਾ ਹੁਕਮ ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਤਾਂ ਫ਼ਕੀਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਕਰ ਉਠ ਗਇਆ ॥

ਅਰਥ—ਮਦਾਰੀ ਫ਼ਕੀਰ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੀਂ ਅਰ ਖਿੜੇ ਮਥੇ ਵਿਦਿਆ ਹੋਯਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਹੋ ਕੇ ਗਿਆ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥੭੦॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

* ਸਾਖੀ ਇਕੱਤਰਵੀਂ *

ਮੂਲ—ਇਕ ਵੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਮਕੌਰ ਵਿਚ ਥੇ ॥ ਸੰਗਤ ਜੁੜੀ ਕਾਬਲੀ ਕੰਧਾਰੀ ॥ ਸਿਖਾਂ ਹਥ ਜੋੜੇ, ਜੀ ਕੁਛ ਮਿਲੇ ਅਸਾਨੂੰ ॥ ਬਚਨ ਹੂਆ, ਠਹਿਰੋ, ਧਨ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਮਰਵਾਵਾਂਗੇ ॥ ਤਾਂ ਸਿਖ ਚੁਪ ਹੋਏ, ਡਰ ਗਏ ॥ ਪਿਛੋਂ ਬੋਲੇ, ਧੰਧੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਬਖਸ਼ੀਏ ॥

ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ

ਮੂਲ—(੧) ਗਰਜੇ ਮੇਘਲ, ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਿ, ਜਲ ਲੇ ਨਾ ਖੇਤ ॥

ਅਰਥ—ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਆਪ ਮੁਸਕਰਾਏ ਤੇ ਬੋਲੇ :-

ਭਾਈ ਸਿਖੋ ! ਵੀਚਾਰ ਕਰੋ, ਭਲਾ ਜੇ ਖੇਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਕਰਨੇ ਲਈ ਬੱਦਲ ਗਰਜੇ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੇ (ਅਰਥਾਤ ਮੀਂਹ ਵਰਸਾਏ) ਤੇ ਅਗੋਂ ਖੇਤ ਉਸ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਲਏ ਨਾ, ਤਾਂ ਬਦੱਲ ਦਾ ਹਿਤ ਕੀ ਕਰੇ ॥

ਮੂਲ-(੨) ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਚੁਪਕਾ ਹੋਇ ਰਹਾ ਕਿਆ ਬਾਦਲ ਹੇਤ ॥

ਅਰਥ-ਜੇ ਮੇਘ (ਬੱਦਲ) ਸ੍ਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦਾਂ ਸੁਤੇ ਤੇ ਅਗੋਂ ਚਾਤ੍ਰਿਕ (ਬੰਬੀਹਾ) ਮੂੰਹ ਮੀਟ ਲਵੇ ਤਾਂ ਮੇਘ ਦਾ ਹਿਤ ਕੀ ਕਰੇ ॥

ਮੂਲ-(੩) ਚੰਦਨ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਹਿਤ, ਬਨ ਰਹੈ ਸੁਚੇਤ ॥

ਬਨ ਰਹਨਾ = ਹੋਨਾ, ਬੋਲਣਾ, ਬੈਠਨਾ, ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋਣਾ (ਮਨ ਅਪਨੇ ਸੁਚੇਤ) ॥

ਅਰਥ-ਭਲਾ, ਚੰਦਨ ਤਾਂ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅਗੋਂ ਬਾਂਸ (ਵਾਂਸ) ਤਕੜਾ ਸਿਆਣਾ ਹੋ ਕੇ ਕਹੇ, ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਸੁਗੰਧੀ ਅਪਨੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਸਣ ਦੇਣੀ ਤਾਂ ਸੋਚ ਲਉ, ਕਿ ਚੰਦਨ ਵਲੋਂ ਮਿਹਰ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਹੋਈ ॥

ਮੂਲ-(੪) ਗੰਗਾ ਪਾਪਾਂ ਦੂਰ ਹਿਤ, ਕਿਆ ਨ੍ਹਾਇ ਅਚੇਤ ॥

ਅਰਥ-ਜੇ ਕੋਈ ਗੰਗਾ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਲੋਂ ਗਾਫ਼ਲੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਗੰਗਾ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਦਾ ਮੈਲ ਹਰਨ ਦਾ ਗੁਣ ਕੀ ਕਰੇ ॥

ਮੂਲ-(੫) ਗੁਰੂ, ਬਿਚਾਰਾ, ਕਿਆ ਕਰੈ, ਸਿਖ ਫਸਿਆ ਏਤ ॥

ਅਰਥ-ਇਸ ਤਰਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲੌ, ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਰੇ, ਜੇ ਸਿਖ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਧੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਫਸਿਆ ਰਹੇ ॥ ਉਹ ਤਾਂ ਮੁਕਤ ਦਾਨ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਸਭ ਤੋਂ ਉਚ ਬਖਸ਼ਿਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਧੰਦੇ ਗ੍ਰਸੇ ਸਿਖ ਲੈਂਦੇ

ਨਹੀਂ ॥

ਮੂਲ–(੬) ਮੀਠਾ ਦੇਵੇਂ ਬਾਲ ਨੂੰ ਉਹ ਮਾਂਗੈ ਰੇਤ ॥

ਅਰਥ–ਸੋਚੋ, ਇਕ ਮਾਂ ਖੜੀ ਹੈ ਖੰਡ ਲੈਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਵਾਸਤੇ, ਅਗੋਂ ਪੁਤ੍ਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਨੀ ਮਾਂ, ਮੈਂ ਰੇਤ ਲੈਣੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(੭) (ਘੜਾ ਲਜੁ ਹਥੁ ਖਸਮ ਦੇ)
(ਕਿਆ ਕੂਪ ਨ ਦੇਤ) ॥

ਅਰਥ–ਭਲਾ ! ਘੜਾ ਤੇ ਲਜ ਲੈਕੇ ਖੂਹ ਦੀ ਮਣ ਤੇ ਖੜਾ ਰਹੇ ਕੋਈ ਪਿਆਸਾ, ਤਾਂ ਕੀਹ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ ਕਿ ਖੂਹ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਪਾਣੀ ਦੇਂਦਾ ॥

ਮੂਲ–(੮) ਬਾਪ ਮਾਇ ਹਿਤ ਕਿਆ ਕਰੈ ਸੁਤ ਦੇਇ ਨ ਭੇਤ ॥

ਅਰਥ–ਭਲਾ ਹੋਰ ਵੀਚਾਰ ਕਰੋ, ਇਕ ਬਚੇ ਨੂੰ ਪੀੜਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਮਾਂ ਪਿਉ ਪੁਛਦੇ ਹਨ, ਦਸ ਬਚਾ ਤੈਨੂੰ ਕਿਥੇ ਦੁਖ ਹੈ ॥ ਬਾਲ ਅਗੋਂ ਪਤਾ ਨ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਕੀ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦਾ ਕਸੂਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿ ਅਪਣੇ ਪੁਤ ਦੀ ਪੀੜਾ ਨਹੀਂ ਹਰ ਰਹੇ (ਦੂਰ ਕਰ ਰਹੇ) ॥

ਮੂਲ–(੯) ਲੇਪਨ ਹਾਰੇ ਦੋਸ਼ ਕਿਆ, ਭੀਤ ਗਿਰਦੀ ਰੇਤ ॥

ਅਰਥ–ਇਕ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਕੰਧ ਬਣਾਈ ਰੇਤ ਦੀ, ਪਰ ਉਹ ਕਿਰ ਕਿਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਕਿਆ ਉਸ ਦਾ ਕਿਰ ਕਿਰ ਪੈਣਾ ਕੰਧ ਲਿਪਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਰੇਤ ਦਾ ॥

ਮੂਲ–(੧੦) (ਅਟਕਾ) (ਜਲ ਤਾਂ ਬੰਧੀਏ),
(ਜਾਂ ਬੰਧ ਨਕੇਤ) ॥

ਅਟਕਾ = ਘੜਾ ॥

ਅਰਥ—ਜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਘਰ ਵਿਚ ਘੜਾ ਲੋੜੀਏ, ਜੇ ਘੜਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਕਿਸ ਆਸਰੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਖਿਆ ਜਾਵੈ (Store ਸਟੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੈ) ॥

ਮੂਲ—(੧੧) ਧਨ ਵਡਿਆਈ ਦੇਇ ਕਿਸ ਖੜ-ਧੂੜੀ ਲੇਤ ॥

ਅਰਥ—ਧਨ (ਰੁਪਏ, ਪੈਸੇ) ਤੋਂ ਵਡਿਆਈ ਤੇ ਸੁਖ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ॥ ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਟੀ ਵਿਚ ਦਬ ਰਖੇ, ਤਾਂ ਧਨ ਕੀ ਸੁਖ ਤੇ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ਦੇਵੈ ॥

ਮੂਲ—(੧੨) ਭਾੜ ਵਿਚਾਰਾ ਸੀਤ ਕਿਉਂ ਜੋ ਝੁਲਕਾ ਦੇਤ ॥

ਅਰਥ—ਜੇ ਕੋਈ ਭੱਠ ਵਿਚ ਬਾਲਨ ਦਾ ਝੁਲਕੇ ਤੇ ਝੁਲਕਾ ਦਈ ਹੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭੱਠ ਵਿਚਾਰਾ ਠੰਡਾ ਕੀਕੂੰ ਹੋਵੈ ॥

ਮੂਲ—(੧੩) ਧੰਧੇ ਅਟਕੇ ਸਿਖ ਹੋਣ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ॥

ਅਰਥ—ਸੋ ਸੁਣੋ, ਹੇ ਸਿਖੋ ! ਧੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਖਚਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋਣ ਸਿਖ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਰੇ ॥

ਮੂਲ—(੧੪) ਕਾਰੀਗਰ ਖਾਤੀ ਕਿਆ ਕਰੇ,
ਜੋ ਦਾਰਨੀ ਖੇਤ ॥

ਅਰਥ—ਕਾਰੀਗਰ = ਲੋਹਾਰ, ਤਰਖਾਨ ॥ ਖਾਤੀ = ਹਥਿਆਰ ਬਨਾਨੇ ਕੀ ਭਠੀ ॥ ਦਾਰਨੀ = ਦਾਤਰੀ ॥

ਅਗਰ ਖੇਤ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਾਤਰੀ ਨਾਲ ਵਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੋ ਫਿਰ ਲੋਹਾਰ ਕੀ ਭਠੀ ਕੀ ਕਿਆ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ॥

ਨੋਟ—ਕਈ ਸੌ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਤੁਕ ਇਉਂ ਹੈ :—
ਕਾਰੀਗਰ ਖਾਤੀ ਕਿਆ ਕਰੇ, ਕਾਸਟ ਨਹੀਂ ਖੇਤ ॥

ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ–ਜੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਇਮਾਰਤੀ ਲਕੜੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉੱਗੀ ਖੜੀ, ਤਾਂ ਕਾਰੀਗਰ ਤਰਖਾਣ ਕੀਹ ਕਰੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–(੧੫) ਨਦੀ ਬਾਰ ਕਿਉਂ ਪੀਵੀਏ
ਜੋ ਕੁਣੀਆਂ ਨਾ ਲੇਤ ॥

ਅਰਥ–ਨਦੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਕਿਵੇਂ ਪੀਵੀਏ, ਜੇ ਕੋਈ ਬੁਕ ਨਾ ਭਰ ਲਵੇ। — ਜਾਂ
ਕੁੱਨੀ (ਮਟਕਾ, ਝੱਜਰ) ਭਰ ਕੇ ਨਾ ਲੈ ਆਵੇ ॥

ਮੂਲ–(੧੬) ਖਾਣਾ ਕਿਤੁ ਪਕਣਾ ਜਉ ਅਗ ਨ ਨਿਕੇਤ ॥

ਅਰਥ–ਭਲਾ ਸਿਖੋ ! ਜੇ ਘਰ ਅੱਗ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਕਿਵੇਂ ਪਕੇਗੀ ॥

ਮੂਲ–(੧੭) (ਬਿਨਾ ਸਮੈ ਤੇ ਬੁਧ ਨਹਿ)
(ਕਿਆ ਹਠ ਕਾ ਹੇਤ) ॥

ਅਰਥ–ਹਠ ਨਾਲ ਹਿਤ ਕੀਤਿਆਂ ਕੀਹ ਬਣੇਗਾ, ਜੇ ਸਮੇ ਸਿਰ ਬੁਧੀ ਨਹੀਂ ਫੁਰਦੀ ਤਾਂ ਬੁਧੀ ਬਿਨਾਂ ਨਿਰਾ ਹਠ ਕੀਹ ਸਾਰਦਾ ਹੈ।

ਮੂਲ–(੧੮) (ਮਨ ਹੀ ਚਕੁ ਕੁਮਾਰ ਕਾ)
(ਘੜ ਭਾਂਡੇ ਦੇਤ ?) ॥

ਅਰਥ–ਜੇ ਮਨ ਹੀ ਘੁਮਿਆਰ ਦਾ ਚਕ੍ਰ ਬਣਿਆ ਰਹੈ ਤਾਂ ਕੀਹ ਭਾਂਡੇ ਘੜੇ ਜਾਣਗੇ ?

ਅਰਥਾਤ

ਅਗਰ ਮਨ ਹੀ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ਼ ਦੌੜਤਾ ਰਹੇ, ਤੋ ਫਿਰ ਸਿਮਰਨ ਕਿਸ ਸੇ ਹੋਗਾ ਅਰ ਕਾਰਜ ਕੈਸੇ

ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–(੧੯) (ਮੂੰਹ ਕਾ ਆਖਣ ਥੀਸ ਹੈ)
(ਫਿਰ ਮਨ ਹੀ ਚੇਤ) ॥

ਅਰਥ–ਮੂੰਹ ਦਾ ਆਖਣਾ ਤਾਂ ਰੀਸੋ ਰੀਸੀ ਭੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਗਲ ਤਾਂ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚਿੰਤਨ ਭੀ ਕਰੇ ॥

ਮੂਲ–(੨੦) ਪਹਿਲਾ ਮੰਗੇ ਸੰਗਤੀ ਗੁਰ ਦੇਣਮ ਹੇਤ ॥

ਅਰਥ–ਸੋਚ ਲਓ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸਾਂ ਮੰਗ ਮੰਗੀ, ਗੁਰੂ ਹਿਤ ਨਾਲ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਦੇਣ ਦਾ ਬਚਨ ਭੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ॥

ਮੂਲ–(੨੧) (ਕਰਮ ਕੜਾਕਾ) (ਹਾਥ ਕਾ ਮੁਹ ਮਾਰੈ) (ਸੇਤ)

ਅਰਥ–ਪਰ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਚੁਪੇੜ ਮਾਰੀ ਤੇ ਮੂੰਹ ਬੱਗੇ ਹੋ ਗਏ ॥

ਮੂਲ–(੨੨) (ਹਉ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਲਿਹਾਰਣੇ)
(ਜਿਹ) (ਮਰ) (ਮਨ ਲੇਤ) ॥

ਅਰਥ–ਹਾਂ, ਮੈਂ ਉਸ ਸਿਖ ਤੋਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਬਲਿਹਾਰ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੌਤ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਭਾਈ ਸਿਖੋ ! ਹਮ ਕਹਿਆ ਠਹਿਰੋ, ਧਨ ਦੇਵਾਂਗੇ ॥

ਅਰਥ–ਇਹ ਮਨ ਠਹਿਰਾਵੋ ॥ ਮੁਕਤ ਧਨ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਨਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਮਰਵਾਵਾਂਗੇ ॥

ਅਰਥ–ਜਨਮ ਕਟਾਂਗੇ ॥

ਮੂਲ ਅਤੇ ਅਰਥ } ਤੁਸਾਂ ਘਰ ਦਾ ਹੀ ਧੰਧਾ ਚਾਹਿਆ, ਅਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕਰਮ ਸ਼ੇਸ (ਬਾਕੀ) ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ॥ ਤਾਂ ਭੀ ਸਹਿੰਸਾ ਨਹੀਂ ॥ ਦੇਰ ਹੈ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਸ

ਹੋਣ ਨੂੰ ਅਜੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਦਰਕਾਰ ਹੈ) ॥ ਉਤਾਵਲ ਨਾ ਕਰੋ (ਜਲਦੀ ਨਾ ਕਰੋ) ॥ (ਪਰਚੋ) (ਸ਼ਬਦ ਸਾਥ) ॥ (ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਅਤੇ ਨਾਮ ਕਾ ਅਰਾਧਨ ਹੀ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਨਾਓ ॥ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਨਾਮ ਦੀ ਖੇਡ ਖੇਡੇ) ॥

ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆ

ਤੁਹਾਡਾ ਸਿਦਕ ਤਾਰੈਗਾ

ਹੁਕਮ ਹੂਆ, ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਾ, ਅਸੀਂ ਬੀ ਨਦੀ ਨਾਉ ਤਰੇ ॥

ਅਰਥ—(ਅਸੀਂ ਭੀ ਸੰਸਾਰ ਨਦੀ ਕੋ ਨਾਮ ਕੀ ਬੇੜੀ ਮੇਂ ਬੈਠ ਕਰ ਤਰੇਂਗੇ ਨਾਮ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਕੇ ਪਾਰ ਥੇ ਕੋ ਸਮਰਥ ਹੈ, ਨਾਮ ਹੀ ਜਨਮ ਮਰਨ ਮੁਕਾ ਸਕਦਾ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ—(ਰਾਮਦਾਸ ਸ਼ਰ) (ਸੰਗਤੀਂ) ਨਾਵੈਂ ਸਭ ਨਿਤ ॥
ਛੇ ਜੋਜਨ ਗੁਰੂ ਨਗਰ ਵਸਤੋ ਹਮ ਆਵੈਂ ਮਿਤ ॥

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ (ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ) ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਸੰਗਤੇਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰਤੀ ਹੈਂ ॥ ਗੁਰੂ ਕਾ ਨਗਰ (ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ) ੨੪ (ਚੋਬੀਸ) ਕੋਸ ਜਦ ਵਸੇਗਾ, ਤਾਂ ਪਿਆਰੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਭੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਵਾਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਬੈਠ ਦੁਲੀਚੇ ਚੰਮਰ ਢੁਲ ਸਿਖ ਦਰਸ਼ਨ ਚਿਤ ॥
ਸਿੰਘ ਲਾਖ ਪੰਜ ਏਕਠੇ ਗਜ ਬਾਜ ਸਮੇਤ ॥

ਅਰਥ–ਹਮ ਗੁਰ ਗੱਦੀ ਪਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਂਗੇ ॥ ਸਿਰ ਪਰ ਚੌਰ ਢੁਲੇਗਾ ਅਤੇ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀ ਅਭਲਾਸ਼ਾ ਹਮੇਂ ਹੋਗੀ ਅਤੇ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਹਮਾਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀ ਅਭਲਾਸ਼ਾ ਹੋਗੀ ॥ ਹੁਮ ਹਾਥੀ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ ਸਮੇਤ ਆਵੇਂਗੇ ਅਤੇ ਹਮਾਰੇ ਸਾਥ ਪੰਜ ਲਖ ਸਿੰਘ ਹੋਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–(ਲੂਟ ਪਿਆਰੀ ਮੇਰਿਆਂ) (ਘਰ) (ਧਨ ਕਾ) ਖੇਤ ॥
(ਸਭ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਮੇਲ ਲੌਂ) (ਕੋ ਕਰੋ ਨ ਛੇਤ) ॥

ਘਰ ਖੇਤ = ਅਪਨੇ ਘਰ ਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮੇਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਮੇਂ (ਕਿਉਂਕਿ ਇਸੀ ਸਾਖੀ ਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੀ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ ਅਰ ਹੋਗੀ ॥

ਧਨ ਕਾ = ਧਨੀ ਕਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਾ ॥

ਅਰਥ–ਗੁਰੂ ਸੰਗਤ ਕੋ (ਅਰਥਾਤ) ਮੇਰੀ ਸੰਗਤ ਕੋ ਨਾਮ ਕੀ ਲੂਟ ਪਿਆਰੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਯੇ, ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਜਿਤਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, ਕਰੇ ਅਰ ਕਰਵਾਵੇ ॥ ਇਸ ਕਾ ਫਲ ਯਿਹ ਹੋਗਾ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਧਨੀ (ਮਾਲਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈਂ), ਜਲਦੀ ਅਪਨੇ ਦੇਸ਼ ਆਵੇਂਗੇ ॥ ਔਰ ਸਭ ਸੰਗਤ ਕੋ ਮੇਲ ਲੇਂਗੇ ॥ ਇਸ ਬਾਤ ਮੇਂ ਰਤੀ ਭਰ ਭੀ ਸੰਸਾ ਨਹੀਂ (ਸ਼ਕੋ ਸ਼ੁਭਾ ਨਹੀਂ) ॥

ਮੂਲ–(ਪਹਿਲਾ ਆਵੈ ਉਦੇ ਸਿੰਘ) (ਫਿਕਾਰੀ ਫੇਤ) ॥
(ਭਾਣਾ ਮੰਨਿਆ ਸੀਸ ਪਰ) (ਜੀਵਣ ਹੋਇ ਜੇਤ) ॥

ਅਰਥ–ਹਮ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਆਵੇਗਾ, ਜੋ ਜੰਗੋ ਜਦਲ

ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਫ਼ਤਹ ਪਾਵੇਗਾ ॥ ਉਸ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਭੀ ਸਿਰ ਮਾਥੇ ਪਰ ਹਮਾਰੇ ਹੁਕਮ ਕੀ ਪਾਲਨਾ ਕੀ ਹੈ, ਜਬ ਤਕ ਕਿ ਉਸ ਕਾ ਜੀਵਨ ਰਹਾ ਹੈ ॥

ਫ਼ਿਕਾਰੀ (ਸ਼ੁਧ ਸ਼ਬਦ ਫ਼ਿਗਾਰ ਹੈ) ਅਰਥਾਤ ਜ਼ਖ਼ਮ ਲਗਾਨੇ ਵਾਲਾ ਜੋਧਾ, ਸੂਰਮਾ, ਲੜਾਕਾ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੭੧ ॥

ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

* ਸਾਖੀ ਬਹੱਤਰਵੀਂ *

****

ਮੂਲ—ਇਕ ਬਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀਕੇ ਸ਼੍ਰਾਧ ਹੂਆ, ਪੰਡਤ, ਪਾਂਧੇ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਇਕੱਠੇ ਕੀਏ ॥ ਸ਼੍ਰਾਧ ਕੀ ਧਰਮ ਸਾਂਤ ਕਰੀ, ਮੁਹਰ ਕੀ ਦਖਣਾ ਦੇ ਕਰਿ, ਸਿਹਜਾ, ਗਊ, ਘੋੜਾ, ਗਹਿਣੇ ਜਨਾਨੇ, ਮਰਦਾਨੇ ਦੀਏ ਤਿਆਰ ਕਰਾ ॥

ਅਰਥ—ਪੰਡਤ—ਚੋਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਡਤ, ਜਿਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕੀ (Degree) ਡਿਗਰੀ ਲੀ ਹੂਈ ਹੋ ॥ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੇ ਪੂਰੇ ਆਲਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ॥

ਪਾਂਧੇ—ਦਿਨ ਦਿਹਾਰ ਬਤਾਨੇ ਵਾਲੇ ਅਰ ਕਥਾ

ਵਾਰਤਾ ਸੁਨਾਨੇ ਵਾਲੇ ॥
(ਇਹ ਘਟ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ)

ਬਾਸਨ–ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮਨ ਜਾਤੀ ਸੇ ਹੋਨ ॥ ਵਰਨ ਬ੍ਰਾਹਮਨ ਦਾ ਰਖਦੇ ਹੋਨ ॥
ਕੁਛ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਨਪੜ੍ਹ ॥

ਧਰਮ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰੀ–ਸ਼੍ਰਾਧ ਦੇ ਬਾਰੇ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਹੋਯਾ ॥

ਮੁਹਰ ਦੀ ਦਖਣਾ–ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕ ਮੁਹਰ ਦਿਤੀ ਅਰ ਬਾਕੀ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕਪੜੇ, ਗਾਏਂ, ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ ਦਿਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੁਹਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਤਯਾਰ ਕਰਵਾ ਰਖੇ ਸਨ ॥ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਿਮਣਾਂ ਦੀਆਂ ਧਰਮ ਪਤਨੀਆਂ ਭੀ ਸਾਥ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਮੂਲ–ਨੰਦ ਰਾਮ ਪੰਡਿਤ ਕਹਿਆ, ਸ਼੍ਰਾਧ ਅਪੜਦਾ ਨਹੀਂ ਪਿਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ॥ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਸੰਬਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ॥ ਮਧ, (ਸ਼ਰਾਬ) ਮਲ, ਮਾਸ ਕਾ ਨਿਖੇਧ ਕੀਆ ॥ ਪਛ ਸ਼ੁਧ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਕਾ ਨਿਰਨੈ ਕੀਆ (ਉਪਰੰਤ ਦੈਵੀ ਸੰਪਤੀ ਕਾ ਵਿਚਾਰ ਹੋਇਆ) ॥

ਭਾਈ ਸਿਖੋ, ਇਹ ਸਭ ਕਾ ਨਿਰਨਾ ਪੂਛਾ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਨਿਰਵਾਦ (ਬਗੈਰ ਝਗੜੇ ਕੇ) ਕਹੋ ॥

ਤਾਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀ ਬੋਲੇ, ਸ੍ਰਾਧ ਦੁਪਹਰੀ ਅਤੇ ਰਾਤ੍ਰਿ ਨੂੰ ਨਿਮੰਤ੍ਰਣਾ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਵਿਦਵਾਨ ਅਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੇ ਆਲਮ ਪੰਡਤ ਥੇ, ਜਿਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕੀ ਡਿਗਰੀ ਪਾਸ ਕੀ ਹੂਈ ਥੀ, ਅਰ ਵੇਦੋਂ ਕੇ ਜਾਨਨੇ ਵਾਲੇ ਥੇ, ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਕਥਨ ਕੀਆ ਕਿ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ ਛਕਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕੋ ਰਾਤ ਕੋ ਕਹਿ ਦੇਨਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਕਲ (ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ) ਹਮਾਰੇ ਭੋਜਨ ਪਾਨਾ ॥

ਨਿਮੰਤ੍ਰਣ = ਖਾਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਸੱਦਾ ਦੇਨਾ

ਸ਼ਰਾਧ ਦਾ ਨਿਉਤਾ

(ਸ਼ਰਾਧ ਕੇ ਲੀਏ ਖਾਨੇ ਕੋ ਕਹਿਣਾ)

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਧ ਦਾ ਨਿਉਤਾ ਦੇਨਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ :—

ਮੂਲ ਅਤੇ ਅਰਥ

ਅੰਗ ਹੀਨ = ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਭੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀਨ ਹੋਵੈ (ਖਰਾਬ ਹੋਵੈ) ॥

ਕੁਲ ਹੀਨ = ਜਿਸਕੀ ਸੰਤਾਨ ਨ ਹੋ ॥

ਪਤਿ ਗ੍ਰਾਹ = ਜੋ ਮਾਨੀ ਹੋ (ਇਜ਼ਤ ਕਾ ਭੂਖਾ ਹੋ) ॥

ਮਹਾਂ ਦਾਨਦਾ = ਜੋ ਆਮ ਅਰ ਬਹੁਤ ਦਾਨ ਲੇਨੇ ਵਾਲਾ ਹੋ ॥

ਛਾਯਾ ਮੂਰਤ = ਛਾਯਾ ਪਾਤ੍ਰ ਲੇਨੇ ਵਾਲਾ ॥

ਤੁਲਾ = ਜੋ ਤੋਲ ਕਰ ਦਾਨ ਲੇਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮ੍ਰਿਤਕ = ਮਰਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕਾ ਦਾਨ ਲੇਨੇ ਵਾਲਾ ॥

ਸੂਤਕ = ਜਿਸ ਕਾ ਘਰ ਮੌਤ ਸੇ ਯਾ ਕਿਸੀ ਕੇ ਜਨਮ ਸੇ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋ ॥

ਭੋਗੀ = ਬਹੁਤ ਭੋਗ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ, ਵਿਸ਼ੇ, ਵਿਕਾਰ ਵਾਲਾ ॥

ਪਰ ਨਾਰੀ ਰਤ = ਪ੍ਰਾਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੇ ਸਾਥ ਪਿਆਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ॥

ਚੋਰ, ਛਲੀਆ = ਚੋਰ, ਲੋਗੋਂ ਕੋ ਛਲ ਸੇ ਲੂਟਨੇ ਵਾਲਾ ॥

ਦੂਤ, ਖਤ੍ਰੀ ਕਰਮ = ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਅਰ ਛਤ੍ਰੀ ਦੋਨੋਂ ਵਰਨੋਂ ਕੇ ਕਾਮ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ॥

(ਉਹ ਆਦਮੀ ਜਿਸ ਕਾ ਬਾਪ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਹੋ ਅਰ ਉਸ ਕੀ ਮਾਤਾ ਛਤ੍ਰੀ ਹੋ ਯਾ ਬਾਪ ਛਤ੍ਰੀ ਹੋ ਅਰ ਉਸ ਕੀ ਮਾਤਾ ਬ੍ਰਹਿਮਨੀ ਹੋ)॥

ਤੁਲਾ ਧਰ = ਜੋ ਅਪਨਾ ਵਜ਼ਨ (ਬੋਝ) ਤੋਲ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਬ੍ਰਾਬਰ ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ ਯਾ ਕਨਕ ਆਦਿਕ ਲੇਵੇ ॥

ਵੈਦਕ ਧਨ ਭੋਗੀ = ਹਿਕਮਤ ਕਰਕੇ ਧਨ ਕੋ ਲੇਨੇ ਵਾਲਾ ॥

ਗਨਕ ਧਨੀ ਗ੍ਰਹਣ = ਜੋਤਸ਼ ਲਗਾ ਕਰ ਧਨ ਕੋ ਲੇਨੇ ਵਾਲਾ ॥

ਵਸਤ ਗ੍ਰਾਹੀ = ਆਮ ਚੀਜ਼ੋਂ ਕੋ ਲੇਨੇ ਵਾਲਾ ॥

ਅਜ, ਅਸਵ, ਗਜ = ਬਕਰੀ, ਘੋੜਾ ਅਰ ਹਾਥੀ ਦਾਨ ਲੇਨੇ ਵਾਲਾ ॥

ਅੰਤ ਅਵਸਥ ਦਾਨ ਗ੍ਰਾਹੀ = ਜੋ ਬੂਹੜਾ ਹੋ, ਉਸ ਕੇ ਹਾਥੋਂ ਬੂਹੜੀ ਉਮਰ ਕਾ ਦਾਨ ਲੈਣੇ ਵਾਲਾ।

ਜਨੇਊ ਉਤਰਿਆ = ਜਿਸ ਕੇ ਜਨੇਊ ਨਾ ਹੋ, ਉਸ ਕਾ ਦਾਨ ਲੇਨੇ ਵਾਲਾ।

ਕ੍ਰਮ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟੀ = ਅਪਨੇ ਧਰਮ, ਕਰਮ ਕੇ ਕਾਮੋਂ ਕੋ ਛੋੜਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕੇ ਹਾਥ ਸੇ ਦਾਨ ਲੇਨੇ ਵਾਲਾ॥

ਅਸੁਚੀ = ਜਿਸ ਕੀ ਸੁਚ ਸੋਧ ਨਾਂ ਹੋ, ਜੋ ਨਾਪਾਕ ਰਹਿਤਾ ਹੋ॥

ਸਰਬ ਅੰਨ ਭੋਗਤਾ = ਹਰਿ ਏਕ ਸੇ ਅੰਨ ਲੇਨੇ ਵਾਲਾ॥ ਯਿਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਤਾ ਕਿ ਇਸ ਮਨੁਸ਼ ਕੀ ਕਮਾਈ ਕਿਆ ਹੈ ਆਯਾ ਇਸ ਕੀ ਕਮਾਈ ਹਲਾਲ ਕੀ ਹੈ ਯਾ ਹਰਾਮ ਕੀ॥

ਬਹੁਤ ਪ[illegible]ੀ ਗ੍ਰਾਹੀਣੀ = ਗ੍ਰਾਹੀਣੀ [illegible]ਕ੍ਰਿਤ ਕਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ॥ ਬਿਗੜ ਕਰ ਗੇਹਨ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ॥ ਬਹੁਤ ਇਸ੍ਤ੍ਰੀਯੋਂ ਕਾ ਹਾਥ ਪਕੜਨੇ ਵਾਲਾ, (ਜਿਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਕੀ ਹੋਂ)॥

ਵਿਆਹ ਕਾ ਲਾਗ ਲੈਣੇ ਵਾਲਾ, ਪਰਾਇਆ ਜਪ ਕਰਕੇ ਮੁੱਲ ਕੀ ਦਖਣਾ ਲੇਨੇ ਵਾਲਾ, ਧਰਮ ਧ੍ਵਜੀ ਸਰਾਧ ਕਾ ਤਿਆਗੀ (ਜਿਸ ਨੇ ਧਰਮ ਕਾ ਝੰਡਾ ਖੜਾ ਕੀਆ ਹੋ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ਼ਰਾਧ ਨਾ ਕਰਵਾਤਾ ਹੋ,ਐਸੇ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਕੋ ਸ਼੍ਰਾਧ ਕਾ ਨੇਉਂਦਰਾ ਨਹੀਂ ਦੇਨਾ ਚਾਹੀਏ॥

ਰੰਡਾ = ਜਿਸ ਕੀ ਔਰਤ ਮਰ ਗਈ ਹੋ॥

ਗੁੰਡਾ = ਜੋ ਬਦ ਮੁਆਸ਼ (ਬਦਮਾਂਸ਼) ਹੋ॥

ਮੁੰਡਤ—ਜੋ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਰੋਂਡ ਮੋਂਡ ਹੋ, ਪ੍ਰਮ ਹੰਸ॥

ਜਟਲ = ਜਿਸ ਕੀ ਬਹੁਤ ਜਟਾ ਹੋ ॥
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ = ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹੋ ॥
ਸੰਨਿਆਸੀ = ਜੋ ਸੰਨਿਆਸੀ ਹੋ ॥
ਬੈ ਪਤ = ਜੋ ਬੇ ਇਜ਼ਤ ਹੋ ॥
ਬਗੈਰ ਪੜ੍ਹਿਆ = ਜੋ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਵਿਦਵਾਨ ਨ ਹੋ ॥
ਖਤ੍ਰੀ, ਵੈਸ, ਸੂਦਰ = ਜੋ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਖਤਰਾਨੀ, ਵੈਸ਼ਾਨੀ ਯਾ ਸੂਦਰਾਨੀ ਸੇ ਪੈਦਾ ਹੂਆ ਹੋ ॥
ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਿਭਚਾਰੀ = ਜੋ ਗੈਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੇ ਵਿਭਚਾਰ ਕਰਤਾ ਹੋ ॥
ਅਮਲੀ = ਜੋ ਕੋਈ ਨ ਕੋਈ ਨਸ਼ੇ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਖਾਤਾ ਹੋ ॥
ਬਿਪ੍ਰ ਹੋਇਕੈ, ਰਕਤ, ਨੀਲ, ਬਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ = ਜੋ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਹੋ ਕੇ ਨੀ[illegible] ਔਰ ਲਾਲ ਕਪੜੇਂ ਕੋ ਧਾ[illegible]ਨ ਕਰੇ ॥ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਕੀ ਪੋਸ਼ਾਕ ਸਫ਼ੈਦ ਰੰਗ ਕੇ ਕਪੜੇ ਯਾ ਖੱਟੇ ਰੰਗ ਕੇ ਕਪੜੇ ਹੋਨੀ ਚਾਹੀਏ ॥ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕਾ ਐਸਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ॥
ਮਲੇਛ, ਅੰਤਜ ਕਾ ਲੇਨੇ ਵਾਲਾ = ਮਲੇਛ, ਚੰਡਾਲ, ਧਾਨਕ ਕੇ ਦਾਨ ਕੋ ਲੇਨੇ ਵਾਲਾ ॥
ਸ਼੍ਰਾਧ ਕਾ ਨਿਉਤਾ ਖਟ ਪਟੀ ਕਾ ਖਾਵੈ = ਜੋ ਸ਼੍ਰਾਧ ਕਾ ਨਿਉਂਦਰਾ ਝਗੜਾ ਕਰਕੇ ਖਾਵੇ ॥ ਤਾਂ ਪਿਤਰ ਖਾਲੀ ਰੋਂਦੇ ਸ੍ਰਾਪ ਦੇਂਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨ ॥

(ਇਹ ਉਪਰਲੇ ਬਚਨ (ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕੀ ਆਗਿਆ) ਸੁਣ ਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲੇ।

ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਬਿਧ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ ॥ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ

ਹੀ ਪਾਤ੍ਰ ਹੈਗਾ ॥

ਉਧਾਰ ਪਿਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਅਤਿਥ ਵਾ ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਸ੍ਰਾਪ ਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥

ਸ਼ਰਾਧ ਕਰਵਾਨੇ ਕਾ ਹਾਲ ਸਮਾਪਤ ॥

ਮੂਲ–ਇਸ ਦੇ ਉਪਰੰਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਸੂਤਕ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਬਿਧਿ ਕਿਆ ਲਿਖੀ ਹੈ ॥

ਦੇਵ ਰਾਜ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੇ (ਹਿਮਾਂਦ੍ਰੀ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਸੁਣਾਇਆ) (ਇਹ ਪੁਰਾਣ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਕੀ ਕਥਾ ਕਾ ਸੀ)

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਸੁਣੋ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ (ਪਿਆਰੇ ਸਿਖੋ) ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚੁਕ ਗਇਆ ॥ ਕੁਛ ਕਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਭੀ ਨਹੀਂ ॥ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਲਿਖਾਰੀ ਪੁਛਿਆ, ਦਸਤਖ਼ਤ (ਅਰਥਾਤ ਕਿ ਆਪ ਕੁਛ ਤੋ ਇਸ ਬਾਤ ਪਰ ਸਹੀ ਪਾਵੇਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਕੁਝ ਥੋੜਾ ਨਿਰਨਾ ਤੋ ਆਪ ਕੇ ਪਾਸ ਸੇ ਹੋ ਜਾਵੇ) ॥

ਮੂਲ–ਨਿਰਣਾ ਥੋੜਾ ਭੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਸ ਕਾ ਸੁਣਾਈਏ ॥ ਭਲਾ, ਸਿਖ ਕਿਥੋਂ ਪੁਛਣ ॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਥੋੜਾ ਸਾ ਹਾਲ ਅਪਨੇ ਪਾਸ ਸੇ ਸੁਨਾਵੋਂ ਤੋ ਅਛਾ ਹੈ ॥ ਭਲਾ ਸਿਖ ਆਪ ਕੇ ਸਵਾਇ ਕਹਾਂ ਸੇ ਪੂਛੇਂ ॥

ਤਾਂ ਬੋਲ ਵਾਕ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਪਾਤਿਸਾਹੀ ੧੦

ਮੂਲ–ਬ੍ਰਾਹਿਮਣ ਦਸ ਦਿਨ ਸੂਤਕੀ ਮਾਤਾ ਦੂਣੀ ਮਾਨ ॥

ਅਰਥ–ਸੂਤਕ = ਬਚੇ ਕੇ ਜਨਮ ਪਰ ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਕਾ ਨਾਮ ਹੈ ॥ ਬ੍ਰਹਿਮਣ ਕੇ ਲੀਏ ਦਸ ਦਿਨ ਕਾ ਸੂਤਕ ਔਰ ਬ੍ਰਹਿਮਣ ਲੜਕੇ ਯਾ ਲੜਕੀ ਕੀ ਮਾਤਾ ਕਾ ਸੂਤਕ ਵੀਹ ਦਿਨ ਕਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਦੁਗਨਾ ॥

ਮੂਲ–ਛਤ੍ਰੀ ਬਾਰਾਂ, ਵੈਸ਼ ਇੱਕੀ, ਸੂਦਰ ਤੀਸ ਪਹਿਚਾਨੋ ॥੧॥

ਅਰਥ–ਛਤ੍ਰੀ ਕੇ ਲੀਏ ਬਾਰਾਂ ਦਿਨ ਕਾ ਸੂਤਕ, ਵੈਸ਼ ਕੇ ਲੀਏ ਇੱਕੀ (੨੧) ਦਿਨ ਕਾ ਅਰ ਸੂਦਰ ਕੇ ਲੀਏ ੩੦ (ਤੀਸ) ਦਿਨ ਕਾ ਪਹਿਚਾਨੋ ॥

ਮੂਲ–ਗਊ ਦਸ, ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਂ ਕਾ,
ਦੂਧ ਦੇਵ ਨਹਿ ਭੋਗ ॥
(ਸ੍ਰਾਧ ਕਰਾਈਏ, ਜਗ ਨਹਿ ਖਾਵਤ)
(ਭਵ ਕਾ ਰੋਗ) ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ–ਗਾਏ ਕਾ ਦਸ ਦਿਨ ਕਾ ਸੂਤਕ, ਭੈਂਸ (ਮੈਂਸ) ਕਾ ਬਾਰਾਂ ਦਿਨ ਕਾ ਔਰ ਇਸੀ ਤਰਹ ਉਨ ਕਾ ਮੁਕਰਰਾ ਵਕਤ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਦੇਵਤਿਯੋਂ ਕੇ ਖਾਨੇ ਕੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ ਮੇਂ ਇਤਨੇ ਜਰਾਸੀਮ (ਕੀੜੇ) ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਵੁਹ ਬੀਮਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਮਨੁਸ਼ ਕੀ ਸਿਹਤ ਕੇ ਲੀਏ ਜ਼ਹਿਰ ਵਾਲੇ ਹੈਂ– (ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਤੇ ਹੈਂ) ਅਗਰ ਆਪ ਸ਼ਰਾਧ ਕਰੇਂ ਯਾ ਜਗ ਕਰਵਾਵੇਂ, ਤੋ ਉਸ ਵਕਤ ਐਸੀ ਗਾਏ ਯਾ ਭੈਂਸ ਕਾ ਦੂਧ ਇਸਤਿਮਾਲ ਨਾ ਕਰੇਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸੇ ਸੰਸਾਰ ਮੇਂ ਰੋਗ ਕੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ—(ਸੂਤਕ ਜੀਤੇ ਪਾਤਕੀ) (ਪ੍ਰਾਤਕ ਕਟੈ ਨ ਸੂਤ) ॥

ਅਰਥ—ਅਗਰ ਬਿਲਫਰਜ ਕਿਸੀ ਬ੍ਰਹਿਮਣ ਕੇ ਘਰ ਲੜਕਾ ਯਾ ਲੜਕੀ ਪੈਦਾ ਹੂਆ ਹੋ, ਤੋ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਕੇ ਘਰ ਦਸ ਦਿਨ ਤਕ ਸੂਤਕ ਰਹੇਗਾ ॥ —ਅਗਰ ਇਤਫਾਕ ਸੇ ਦਸ ਦਿਨ ਕੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਕੇ ਘਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਨੀ (ਨਰ ਯਾ ਨਾਰੀ) ਗੁਜਰ ਜਾਵੈ (ਮਰ ਜਾਵੈ) ਤੋ ਉਸ ਹਾਲਤ ਮੇਂ ਪਹਿਲੇ ਸੂਤਕ ਕੀ ਮਿਆਦ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਵੇਗੀ ਔਰ ਮਰਨੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਨੀ ਕੇ ਦਿਨ ਸੇ ਦੂਸਰੇ ਸੂਤਕ (ਮਰਨੇ ਵਾਲੇ ਕਾ ਸੂਤਕ) ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਅਰਥਾਤ

ਪਹਿਲੇ ਸੂਤਕ ਸੇ ਦੂਸਰਾ ਸੂਤਕ ਜੀਤ [illegible]ਗਾ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਗਰ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਪਹਿਲੇ ਮਰ ਜਾਵੈ ਅਰ ਉਸ ਕੇ ਸੂਤਕ ਕੀ ਮਿਆਦ ਕੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਕੇ ਘਰ ਕੋਈ ਲੜਕਾ ਯਾ ਲੜਕੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੈ, ਤੋ ਫਿਰ ਦੂਸਰੇ ਸੂਤਕ ਕੋ ਪਹਿਲਾ ਸੂਤਕ ਨਹੀਂ ਕਾਟ ਸਕਤਾ ਅਰਥਾਤ ਲੜਕੇ ਯਾ ਲੜਕੀ ਕੇ ਜਨਮ ਕੇ ਸੂਤਕ ਕੀ ਮਿਆਦ ਬਾਦਸਤੂਰ ਵਰਨ ਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁਕਰਰਾ ਦਿਨ ਤਕ ਹੀ ਰਹੇਗੀ ॥

ਮੂਲ—(ਅਗਨਿ ਕਟੈ ਦੋਨੋ ਪਖੀ) ॥
(ਬਿਪ੍ਰ ਅਗਨਿ ਮੈਂ ਕੂਤ) ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ—ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੋਮ ਦੋਨੋਂ ਪਖੋਂ, (ਦੋਨੋਂ ਮਿਆਦੋਂ) ਕੋ (ਮਰਨੇ ਅਰ ਜਨਮ ਕੇ ਸੂਤਕ ਕੇ ਮੁਕਰਰਾ ਦਿਨ) ਕੋ ਕਾਟ

ਸਕਤਾ ਹੈ ॥ ਦੋਨੋਂ ਅਪਵਿਤ੍ਰਤਾਏਂ ਹੋਮ ਕੇ ਕਰਨੇ ਸੇ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਸਕਤੀ ਹੈਂ ਕਿਉਂਕਿ ਬ੍ਰਹਿਮਣ ਕੇ ਹੋਮ ਕਰਨੇ ਮੇਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਐਸੀ ਤਾਕਤੋਂ ਕਾ ਨਰੂਪਨ ਕਰਤਾ ਹੈ (ਬਿਆਨ ਕਰਤਾ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ–(ਸੂਤਕ ਪਾਤਕ ਗਏ ਬਿਨ)(ਦਾਨ ਦੇਇ ਦਿਜ ਲੇਇ) ॥
(ਬਾਨਰ ਗ੍ਰੇਹੀ) (ਦਾਤਾ ਨਰਕ) ॥
– ਮਾਨੁਖ ਦਿਹ ਨਾ ਸੋਇ ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਤਕ ਲੜਕੇ ਯਾ ਲੜਕੀ ਕਾ ਸੂਤਕ ਅਰ ਮਰਨੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਨੀ ਕਾ (ਨਰ, ਨਾਰੀ ਮੂਏ ਹੋਏ ਕਾ ਪਾਤਕ) ਨ ਜਾਵੇ ॥ ਅਗਰ ਇਨ ਅਯਾਮ (ਦਿਨੋਂ) ਮੇਂ ਘਰ ਵਾਲਾ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਕੋ ਦਾਨ ਦੇਵੈ, ਅਰ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਉਸ ਕੋ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੇ ਅਰਥਾਤ ਦਾਨ ਕੋ ਲੇਵੈ, ਤੋ ਉਸਕਾ ਫਲ ਕਿਆ ਹੋਗਾ ਕਿ ਲੇਨੇ ਵਾਲਾ ਬੰਦਰ ਕੀ ਜੂਨ ਮੇਂ ਜਾਵੇਗਾ ਅਰ ਦੇਨੇ ਵਾਲਾ ਨਰਕ ਕਾ ਹਿਤਕਾਰੀ ਹੋਗਾ ॥ ਇਸ ਲੀਏ ਮਨੁਖ ਕੋ ਐਸਾ ਦਾਨ ਐਸੀ ਹਾਲਤੋਂ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਕੋ ਐਸਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਭਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਗ੍ਰਹਣ ਪਿਆਰੀ ਆਦਿਕਾ) (ਰੋਗੀ ਦੇਵੈ ਤਿਆਗ) ॥
(ਅੰਤ ਦਾਨ) ਅਰ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਕ੍ਰਿਯਾ) ॥
(ਕਰੈ) (ਸੁਤਾ ਕੀ ਰਾਗ) ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ–ਅਗਰ ਆਦਮੀ ਬੀਮਾਰ ਹੋ, ਤੋ ਸ਼ਰਾਧ ਵਗੈਰਾ ਕਾ ਕਰਨਾ, ਕਰਵਾਉਨਾ ਤਿਆਗ ਦੇਵੈ (ਛੋੜ ਦੇਵੈ) ॥

ਮੋਏ ਹੂਓਂ ਕੇ ਨਵਿਤ ਦਾਨ ਅਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕ੍ਰਿਆ ਤਨ ਦਰੁਸਤੀ ਕੇ ਹੋਣੇ ਪਰ ਕਰਨੀ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਤੀਰਥ ਜਾਵੈ) (ਸਰਾਧ ਬਿਧ)
(ਔਰ ਨ ਕਰਹੈ ਦਾਨ) ॥
(ਰਾਕਸ਼ ਹੋਇ) (ਚੰਡਾਲ ਘਰ)
(ਭੋਗੇ ਦੀਆ ਆਨ) ॥ ੬ ॥

ਅਰਥ–ਅਗਰ ਤੀਰਥੋਂ ਪਰ ਜਾਵੈ, ਤੋ ਸ਼ਰਾਧ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਥਾਤ ਬਿਧੀ ਕੇ ਸਾਥ ਕਰਵਾਏ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੋਈ ਔਰ ਦਾਨ ਨ ਕਰੈ ॥ ਅਗਰ ਕਰੇਗਾ ਤੋ ਵੁਹ ਰਾਖਸ਼ ਹੋਗਾ ॥ ਚੰਡਾਲ ਕੇ ਘਰ ਜਨਮ ਲੇਗਾ ਅਰ ਜੋ ਉਸਨੇ ਦਾਨ ਕੀਆ ਹੂਆ ਹੈ ॥ ਉਸਕੋ ਭੋਗੇਗਾ (ਦਾਨ ਕੀਏ ਹੂਏ ਕਾ ਫਲ ਲੇਗਾ) ॥

ਮੂਲ–(ਗ੍ਰਹਨ ਆਦਿ, ਗੰਗਾ ਸਲਿਲ)
(ਪੁਤ੍ਰ ਜਨਮ ਜਬ ਹੋਇ) ॥
(ਵਿਆਹ ਸਮੈ ਨੰਦੀ ਕਰੈ)
(ਦੋਖ ਸੰਕ ਦੇ ਖੋਇ) ॥੭॥

ਅਰਥ–ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੇ ਵਕਤ ਅਰ ਲੜਕੇ ਕੇ ਜਨਮ ਕਾ ਵਕਤ ਜਬ ਆਵੈ, ਤੋ ਉਸਮੇਂ ਗੰਗਾ ਜਲ ਸੇ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇ ਅਰ ਬਿਆਹ ਕੇ ਵਕਤ ਮੇਂ ਭੀ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ (ਚਾਹੇ ਗੰਗਾ ਜਲ ਸੇ ਯਾ ਦੂਸਰੇ ਜਲ ਸੇ) ਆਨੰਦ ਕਰੇ (ਸ਼ਾਦੀ ਕਰੇ) ਅਰ ਦੋਖ, ਸ਼ਕੋ ਸ਼ੁਬਹ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰੇ (ਧੋ ਡਾਲੇ, ਹਰਗਿਜ਼ ਹਰਗਿਜ਼ ਫਿਕਰ ਨ ਕਰੈ)॥

ਮੂਲ–ਅਪੰਦਾ, ਬਿਪਤਿ, ਬਿਦੇਸ ਮੈਂ,
ਅਣ ਸੁਣ, ਦੋਖ ਨ, ਹੋਤ ॥
ਸੁਧ ਬਿਪ੍ਰ ਕਰਮਨ ਕਰੈ
ਅਵਰ ਦੋਖ ਸਭ ਖੋਤ ॥ ੮ ॥

ਅਰਥ–ਦੁਖ, ਮੁਸੀਬਤ, ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ ਗਏ ਹੂਏ (ਘਰ ਸੇ ਬਾਹਿਰ ਗਏ ਹੂਏ) ਅਰ ਜਬ ਖਬਰ ਹੀ ਨ ਪਹੁੰਚੇ, ਤੋ ਉਸ ਹਾਲਤ ਮੇਂ ਕੋਈ ਦੋਖ ਨਹੀਂ ॥ ਵੁਹ ਦੋਸ਼, ਪਾਪ ਕਾ ਭਾਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥

ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਨੇਕ ਆਚਾਰ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਿਮਨੋਂ ਕੀ ਤਰਹ ਕਾਮ ਕਰੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਪੋਂ ਕੋ ਵੁਹ ਅਹਿਮਾਲ ਦੂਰ ਕਰੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–(ਲੋਭੀ ਬਿਪ੍ਰ ਪਾਤਕੀ)
(ਲੋਭੀ ਸਾਕ ਅਰ ਸਿਖ) ॥
(ਨਰਕ ਭੋਗ) (ਪਿਸਾਚ ਹੋਇ)
(ਇਹੀ ਬੇਦ ਕਹੈ ਰਿਖ) ॥ ੯ ॥

ਅਰਥ–ਲੋਭੀ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਗੁਨਹਗਾਰੀ ਹੈ ਅਰ ਲੋਭੀ ਰਿਸ਼ਤੇ-ਦਾਰ ਅਰ ਲੋਭੀ ਸਿਖ ਕੋ ਭੀ ਇਸੀ ਤਰਹ ਪਾਪ ਲਗਤਾ ਹੈ ॥ ਐਸੇ ਆਚਾਰ ਵਾਲੇ ਲੋਭ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ) ਨਰਕ ਮੇਂ ਜਾਵੇਂਗੇ ਅਰ ਭੂਤ ਹੋਂਗੇ ॥ ਬੇਦੋਂ ਅਰ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀਯੋਂ ਕਾ ਐਸਾ ਹੀ ਫਰਮਾਨ ਅਰ ਕਥਨ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਸਭ ਜਾਤਕਾ,
ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਦਿਨ ਕੀ ਮਾਨ ॥

(ਪਿਤਰ ਦਿਵਸ ਪਛ ਏਕ ਕਰਿ)
(ਸੋ ਮਮ ਨਿਕਟੇ ਮਾਨ)॥ ੧੦ ॥

ਅਰਥ–ਮੇਰਾ ਸਿਖ (ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਖ) ਤਮਾਮ ਜਾਤੋਂ ਕਾ, ਪੰਦਰਾਂ ਰੋਜ ਕੀ ਮਿਆਦ ਕੋ ਤਸੱਵਰ ਕਰੇ ॥ ਅਪਨੇ ਪਿਤਰੋਂ ਕੇ ਪੀਛੇ ਕਿਸੀ ਏਕ ਦਿਨ ਸ਼ਰਾਧ ਕਰੇ ॥ ਮੇਰਾ ਹੁਕਮ ਮਾਨਨੇ ਸੇ ਵੁਹ ਮੇਰੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–(ਭਲਾ ਬਹੁਤ)(ਅਨ ਪੜ ਜਨਾ)
ਵਾ (ਗਿਆਨੀ) (ਨਿਰ ਲੋਭ) ॥
ਪੜ੍ਹਿਆ ਪਾਪੀ, ਨਾਰਕੀ,
ਜੋ ਲੋਭੀ ਬਹੁ ਖੋਭ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ–ਖਾਹ ਅਨਪੜ੍ਹ ਆਦਮੀ ਹੋ ਅਰ ਖਾਹ ਗਿਆਨੀ ਪੁਰਸ਼ ਹੋ, ਅਗਰ ਵੁਹ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਲੋਭ ਕੇ ਬਗੈਰ ਹੈਂ ॥ ਤੋ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਭਲੇ (ਅਛੇ ਆਦਮੀ) ਹੈਂ ॥ ਅਗਰ ਪੜ੍ਹਾ ਹੂਆ ਹੋ ਅਰ ਲੋਭੇ-ਲਾਲਚ ਮੇਂ ਬਹੁਤ ਖੁਭਾ ਹੂਆ ਹੋ, ਤੋ ਵੁਹ ਪਾਪੀ ਹੈ ਅਰ ਨਰਕ ਕਾ ਹਿਤਕਾਰੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਮਾਨ ਗੁਰਬਾਣੀ

ਪੜ੍ਹਿਆ ਮੂਰਖੁ ਆਖੀਐ ਜਿਸੁ ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਅਹੰਕਾਰਾ ॥

(ਤਾਲੀਮ ਯਾਫਤਾ ਆਦਮੀ ਮੂਰਖ ਹੈ, ਅਗਰ ਉਸ ਮੇਂ ਲਬ (ਖਾਨੇ ਕਾ) ਅਰ ਲੋਭ (ਰੁਪਯੇ ਪੈਸੇ ਕਾ ਹੈ ਅਰ ਅਹੰਕਾਰੀ ਵੀ ਹੈ) ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੧੨ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਤਿਹੱਤਰਵੀਂ

ਨੋਟ–ਉਜੈਨ ਦੇ ਰਾਜੇ ਹਰ ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਦਾਸ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ੧੧ ਸਾਖੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ੁਬਾਇ ਉਚਾਰੀਆਂ ॥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਮੂੰਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਦੁਤੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀ ਨੇ ਰਾਜਾ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਜਾਮੇ ਦੇ ਵਕਤ ਦੇ ਆਪ ਦੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪ ਨਾਲ ਵਹਿਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਵੇਂ ਜਾਮੇਂ ਵਿਚ ਆਪ ਦੇ ਸਭ ਬਚਨਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਆਂਗੇ ॥ ਇਹ ਸਭ ਹਾਲ ਅਗੋਂ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਆਵਣਗੇ ॥ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ॥ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਤੇ ਅਤੀ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਐਸੇ ਐਸੇ ਸ਼ੁਭ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਜਿਆ ਰਖਿਆ ॥ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਅਪਨੇ ਅਹਿਦੇ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਇਸ ਸੌ ਸਾਖੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਕਿ ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਨ ਪੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਨ ਰਖੈ ॥ ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਤੇ ਕਾਨੂਨੀ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਬਹੁਤ ਕੂਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਲੇਰ ਕੋਟਲੇ ਤੋਪ ਅਗੇ ਉਡਾਇਆ ਗਿਆ, ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਤੇ ਟੰਗਿਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸੌ ਸਾਖੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ॥ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਕ ਲਖ ਰੁਪਇਆ ਦੇ ਕੇ ਇਕ ਝੋਲੀ ਚੁਕ ਦੀ ਡੀਉਟੀ ਲਗਵਾਈ ਕਿ ਸੌ ਸਾਖੀ ਨੂੰ ਜਿਤਨਾ ਬਗਾੜ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਗਾੜੋ ॥ ਉਸ ਨੇ ਲੋਭ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਸੌ ਸਾਖੀ ਵਿਚੋਂ ਕਢ ਦਿਤੀਆਂ ॥ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਜਾਣ ਤਕ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਔਣ ਤਕ ਹਾਲਾਤ ਰਹਿਨ ਦਿਤੇ ॥ ਮੇਰੇ ਇਕ ਮਿਤ੍ਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਸੇ ਦੀ ਕਰਤੂਤ ਸੀ ਕਿ ਫਿਰੰਗੀ ਦੀ ਥਾਂ ਪਠੰਗੀ ਲਿਖਨਾ ਅਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਥਾਂ ਮਾਰ ਸਿੰਘ ਲਿਖਨਾ ॥ ਮੇਰੇ ਪੁਰਾਨੇ ਮਿਤ੍ਰ (ਸ੍ਵਰਗਵਾਸੀ) ਨੇ ਜਦ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਲਖ ਰੁਪਏ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅਖਾਂ ਅਗੇ ਪਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤਾ ॥ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਭੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸੌ ਸਾਖੀ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਬਿਗਾੜਿਆ ਹੈ (ਇਤਨੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਅਤੇ ਤੁਕਾਂ ਹੇਠ ਉਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਅਰ ਕਢੀਆਂ ਹਨ) ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਜਾਨਦਾ ॥ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਖਿਧ ਕਰਤੂਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੁਰਾਨੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਨਵੀਆਂ ਸੌ ਸਾਖੀਆਂ ਸਿਆਲਕੋਟੀ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਨਕਲ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰ ਤਖ਼ਤਾਂ ਤੇ ਰਖ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖਿਆ

ਕਿ ਤਖਤਾਂ ਤੇ ਏਹ ਸੌ ਸਾਖੀਆਂ ਰਹਿਣੀਆਂ ਜਰੂਰੀ ਹਨ ॥ ਅਸਾਂ ਨੇ ਗ਼ਲਤੀ ਕੀਤੀ ਜੋ ਤਖਤਾਂ ਤੋਂ ਭੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ॥ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਦੋ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਮੁਕਰੱਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਸਕ ਤਨਖਾਹ ੨੫੦) ਰੁਪਯੇ ਅਤੇ ੧੫੦) ਰੁਪਯੇ ਸੀ. ॥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦਾ ਇਸ ਤਰਹ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਜਬਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਕਤ ਦੀ ਵਲਾਇਤ (ਲੰਡਨ ਲਾਇਬਰੇਰੀ) ਦੇ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਕੇ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ ॥ ਹੁਣ ਸੌ ਸਾਖੀ ਏਥੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜੋ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਨਿਹੰਗਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋਲ ਹਨ, ਉਹ ਝੂਠੀਆਂ ਅਰ ਫਰਜੀ ਹਨ ॥ ਹਾਂ ਤਖਤਾਂ ਤੇ ਇਕ ਇਕ ਸੌ ਸਾਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ॥ ਹੁਣ ਨ ਕੋਈ ਕੋਲ ਰਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ ॥ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨ ਪੜ੍ਹੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਆਦਿਕ ॥ ਪੁਰਾਨੇ ਖੋਜੀ ਮਰ ਗਏ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਜੰਤਾ ਨੂੰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਅਪਨੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਦਿਆ ਵਲ ਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਏਸ ਸਾਂਚੇ ਵਿਚ ਢਾਲ ਕੇ ਐਸਾ ਪੁਤਲਾ ਘੜਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਤੋਂ ਸ਼ੂਨ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਪੁਰਾਨੇ ਇਤਹਾਸ ਨੂੰ ਖੋਜਨਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ॥ ਕਈ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਆਯਾ

ਪਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ "ਸੌ ਸ਼ਾਖੀ" ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਨ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੁਰਾਨੇ ਭਾਈਆਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਸੀ ਅਤੇ ਪਦ ਛੇਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ॥ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਨਾ ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੀ ਇਕ ਕਠਨਤਾਈ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਸੀ ॥ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੇ ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਡ ਢੋਲੇ ਕੇ (ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਰਹਿਨੇ ਵਾਲੇ ਸਨ) ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪਦ ਛੇਦ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਛਪਵਾਈ ॥ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਕਾਪੀਆਂ ਹਥੋ ਹਥ ਵਿਕ ਗਈਆਂ ਪਰ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰ ਕੇ ਜਬਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਓਹ ਪ੍ਰੈਸ ਬਰਾਂਚ (ਸਿਵਲ ਸੈਕਰੇਟਰੀਏਟ) ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਰਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ॥ ਜਦ ਦਾਸ ਨੇ ੧੯੧੧ ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਦਾਸ ਨੇ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਤਹੱਯਾ (ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ) ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ॥ ਦਾਸ ਨੇ ਮੁਢ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਦਾਸ ਨੇ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ॥ ਹੁਣ ਸਾਖੀ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :–

ਮੂਲ ਅਤੇ ਅਰਥ

ਏਕ ਬੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਲ ਕੇ ਆਏ ॥ ਉਸ ਵਕਤ ਸਾਧ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਏ ਥੇ ਦਖਣ ਦੇ ॥

ਅਤੇ ਇਕ ਸ਼ਾਹ ਬਾਣੀਆ ਉਜੈਨ ਦਾ ਸੁਣ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਇਆ ॥ ਇਹ ਬੈਸ਼ਨੋ (ਵੈਸ਼ਨੋ) ਬਿਰਤੀ ਕਾ ਥਾ ਅਤੇ ਬਾਲਕ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਾਲਾ (ਅਰਥਾਤ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਥਾ) ॥ ਇਸ ਬਾਣੀਏ ਉਜੈਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਦੇਖਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਸ਼ਕਾਰ ਖੇਲ ਕੇ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਗ/ਪੰਛੀ ਮਾਰਿ ਆਣੇ ਹਨ ॥ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਚਾਖੀ ਦੇਂਦੇ ਸਨ ॥ ਤਾਂ ਐਸੀ ਕਿਰਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਕਲਪਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ (ਯਕੀਨ, ਭਰੋਸਾ) ਭਾਵਨਾ (ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ) ਫਿਰ ਗਈ ॥ ਆਖਣ ਲਗਾ ਅਤੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਮੇਂ ਵਿਚਾਰਨੇ ਲਗਾ ਕਿ ਕੈਸੇ ਗੁਰੂ ਹਨ ॥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਿਆ ਕਿਉਂ ਤਿਆਗੀ ॥

ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ, (ਘਟਾਂ ਘਟਾਂ ਦੀ ਲਖਣੇ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਜਾਣਨ ਵਾਲਿਆਂ) ਨੇ ਫਰਮਾਯਾ ਅਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲ ਸੁਨਾਇਆ ॥ ਕਿ ਇਹ ਜਾਨਵਰੁ ਚੋਰ ਥਾ ਅਤੇ ਇਹ ਬਾਜ਼ ਰਾਜਾ ਥਾ ॥ ਸਹੰਸਰ ਜਨਮ ਬੀਤਾ ਹੈ ਹਮ ਤਪਸ੍ਰੀ ਥੇ ॥ ਇਸ ਚੋਰ ਨੇ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ, ਫੜਿਆ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਦੇ ਅਗੇ ਮੁਕੇਰਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ॥ ਰਾਜਾ ਜੀ ਨੇ ਸੌਂਹ ਦਿਵਾਈ ॥ ਝੂਠੀ ਸੌਂਹ ਕਰੀ ਤਪਸ੍ਰੀ ਕੀ ॥ ਉਹ ਬਦਲਾ ਦਿਵਾਇਆ ਅਸਾਂ ॥ ਰਾਜਾ ਸਿਖ ਥਾ ਹਮਾਰਾ ॥ ਮੇਰੀ ਸੌਂਹ ਪਰ ਰਾਜਾ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰੀ ॥ ਭਾਈ ਸਿਖੋ, ਜੋ ਕੋਈ ਸੌਂਹ ਝੂਠੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਸਹੰਸਰ [ਕੋਟ (ਵਾਰ)] ਜਨਮ ਪਾਵੈਗਾ, ਨਰਕ

ਭੋਗੇਗਾ ॥ ਸੋ ਹੁਣ ਇਸ ਕਾ ਉਧਾਰ ਹੋਇਗਾ ॥ ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਨਹੀਂ, ਚੋਰ ਹੈ ਗੁਰੂ ਕਾ, ਜਿਹੜਾ ਸੌਂਹ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਰੈਗਾ ॥

॥ ਦੋਹਿਰਾ ॥

(ਸੌਂਹ ਨ ਕਰੀਏ ਸਾਚ ਪਰ)(ਝੂਠੇ ਟਿਕੇ ਨ ਪਾਇ) ॥
(ਸਾਚਾ ਜੋਨੀ ਪਰ ਭੁਗੈ) (ਝੂਠੇ ਕੈਸਾ ਥਾਇ) ॥ ੧ ॥

ਭਾਈ ਬਦਲਾ ਦੇਵੈਗਾ ਪਾਪ ਕਾ ॥ ਗੁਰੂ ਕੇ ਜਾਮਨ ਹੋਇ ਤਾਂ ਭੀ ਪਾਪ ਭਾਗੀ ਹੂਆ ॥ ਸਿਖੋ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਭੋਗ, ਦੇਹ ਕਾ ਕਰਮ, ਪਰ ਮੰਦਾ ਨਾ ਕਰੀਏ ॥

ਇਹ ਕਹਤੇ ਹੀ ਥੇ, ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਕਾ ਥਾਲ ਆਇਆ ॥ ਬਚਨ ਹੂਆ, ਇਸ ਸਿਖ ਨੂੰ ਭੀ ਸ਼ੁਧ ਚੌਂਕੇ ਵਿਚ ਛਕਾਵੋ ॥

ਸਿਖ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇਖਕੇ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਤਿ ਮੈਨੂੰ ਨ ਦੇ ਦੇਣ (ਮਾਸ ਵਾਲਾ ਥਾਲ) ॥

ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਕੁਛ ਸ਼ਾਂਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਆਈ ॥ ਤਾਂ ਸਿਖ ਨੇ ਜਾਇਕੈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਛਕਿਆ ॥

ਜਦ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁੱਤਾ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਾ, ਜੋ ੫੦੦ ਰੁਪਈਆ ਆਣਾ ਥਾ ॥ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਨੇ ਕੈਸੇ ਗੁਰੂ ਮਾਸ ਅਹਾਰੀ ਕੀਏ ॥ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕੀ ਰੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਸਾ (ਜਾਨ ਸੇ ਮਾਰ ਡਾਲਨਾ), ਪਰ ਨਾਰੀ, ਜੂਆ, ਮਦਰਾ (ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਨਾ) ਤਿਆਗਣਾ ਧਰਮ ਸਾਧ ਕਾ ਹੈ ॥ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਰੀਤ ਹਮ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ ॥

ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਤ ਚਲੀਏ (ਸੁਬਹ ਵਾਪਸ ਜਾਵੇਂ) ਸਿੱਖੀ ਕਿਸੀ ਬੈਸ਼ਨੋਂ ਕੀ ਲੇਵੇਂਗੇ ॥ ਭਲੀ ਹੈਗੀ ਇਹ (ਯਿਹ ਬਾਤ ਬਹੁਤ ਅਛੀ ਹੈ ਅਰ ਮੈਂ ਨੇ ਦਿਲ ਸੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਆ) ॥ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸਲਾਹ ਮਨ ਨਾਲ ਗਿਣੀ ॥ ਮੇਰਾ ਬਾਪ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਕਾ, ਸੌ ਰੁਪਿਯਾ ਉਸਕਾ ॥ ਪੰਜ ਸੈ ਮੇਰਾ ॥ ਸਹੰਸਰ ਹੋਰ ਦੇਂਦਾ (ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਇਆ ਹੋਰ ਭੇਟ ਕਰਦਾ) ਪਰ ਕ੍ਰਿਆਵਾਨ ਗੁਰੂ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ॥ ਸਵੇਰ ਹੋਈ, ਹਜ਼ੂਰ ਮਥਾ ਟੇਕਿਆ ॥ ਤਾਂ ਬੋਤਲਾਂ ਦੋ ਮੰਗਵਾਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ॥ ਉਹ ਸਿਖ ਭੀ ਬੈਠਾ ਥਾ ਸਹਿਜਧਾਰੀ, ਹਰ ਗੋਪਾਲ ॥ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ ॥ ਸਿਖੋ ਸਭ ਸੁਆਦ ਮਨਕੇ ॥ ਸਿਖ ਬੋਲੇ, ਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਜੀਭ ਕੇ ॥ ਕਿਨ੍ਹੈ ਕਹਿਆ ਕਰਮ ਕੇ ॥ ਕੋਈ ਕਹੈ ਜੀਵ ਕੇ ॥ ਕੋਈ ਕਹੈ ਸੁਭਾਵ ਕੇ ॥ ਕੋਈ ਕਹੈ, ਦੇਹ ਕਾ ਧਰਮ ਹੈਗਾ ॥

ਤਾਂ ਸਿਖ ਬਾਣੀਆ ਬੋਲਾ, ਸਿਦਕ ਹੈਗਾ ਇਸ ਜੀਵ ਕਾ ॥

ਤਾਂ ਸੁਣਕੇ ਬੋਲੇ, ਸਿਖਾ ! ਬਸੰਭਰ ਦਾਸ ਤੇਰਾ ਬਾਪ ਸਾਡਾ ਬਡਾ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖ ਹੈ ॥ ਉਸ ਨੋ ਤੁਧ ਇਉਂ ਕਹਿਣਾ :

"ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ "ਭਾਵ ਕਾ (ਪ੍ਰੇਮ ਕਾ)" ਤੇਰੇ ਪਾਸ, ਸੋ ਲਇਆ ਅਸਾਂ ॥

ਤਾਂ ਉਹ (ਬਾਣੀਆ) ਬੋਲਿਆ, ਜੀ ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ, ਸਮਝਾਵੋ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ । ਮੈਂ ਭੀ ਸਿਖ ਹਾਂ

ਤੁਸਾਡਾ ॥

ਬਚਨ ਹਸ ਕੇ ਬੋਲੇ, ਭਾਈ ਤੂੰ ਵੈਸ਼ਨੋ ਕਾ ਸੇਵਕ, ਹਮਾਰਾ ਕਬ ਹੂਆ, ਕ੍ਰਿਆ ਵਾਲਾ ਢੂੰਡ ਤੋ ਸਹੀ ॥ ਅਰ ਸਾਡਾ ਸਨੇਹਾ ਸਮਝੇਗਾ ਤੇਰਾ ਬਾਪ ॥

ਤਾਂ ਉਠ ਕਰ ਚਰਣੀ ਪੜਾ, ਰਖ ਲੇਓ ਸਚੇ ਗੁਰੂ, ਨ ਛੋੜੋ ॥ ਮੇਰਾ ਮਨ ਮੂਰਖ ਹੈ, ਮੈਂ ਨਹੀ ਜਾਣੀ ॥

ਬਚਨ ਹੂਆ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਰਖ, ਦ੍ਵੈਖ ਰਹਿਤ ਭਾਈ ॥

ਹਰਖ—ਖਾਹ ਹਮ ਪਰ ਈਮਾਨ ਲਾਉ ਅਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਬ ਭੀ ਇਸ ਸੇ ਊਪਰ ਹੈਂ ॥

ਦ੍ਵੈਖ—ਖਾਹ ਹਮ ਪਰ ਬੁਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰੋ ਔਰ ਗਲਾਨੀ ਕਰੋ, ਤਬ ਭੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈਂ ॥ ਹਮ ਹਰਿ ਏਕ ਹਾਲਤ ਮੇਂ ਏਕ ਰਸ ਹੈਂ ॥

ਅਤੇ ਉਪਰੰਤ ਠੋਕ ਕੇ (ਜੋਰ ਸੇ) ਬੋਲੇ, ਬਖਸ਼ਾ ਤੂੰ ॥

ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹੀਨਾ ਰਹਿਆ ॥ ਚਲਦੀ ਬੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਦਿਤਾ ॥ ਘਰ ਭੀ ਲੈ ਜਾਵੀਂ ਅਤੇ ਖਾਵੀਂ ਭੀ ॥

ਅਤੇ ਕੜਾ ਸਰਬ ਲੋਹ ਕਾ ਤੋਲੇ ਚਾਰ ਕਾ ਬਖਸ਼ਾ ਅਤੇ ਕਹਿਆ, "ਪੂਜਨਾ, ਗੁਰੂ ਭਾਵਨੀ ਪੂਰੀ ਕਰੇਗਾ ॥"

ਉਹ ਬਾਣੀਆ ਲੈ ਕਰ ਵਿਦਾ ਹੂਆ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੭੩ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਚੁਹੱਤਰਵੀਂ

ਮੂਲ—ਤਾਂ ਬਾਣੀਆ ਸਿਖ ਚਲਾ ॥ ਮਨ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦਾ ਜਾਵੈ, ਛੇ ਸਉ (੬੦੦ ਰੁਪਏਆ) ਕੀ ਭੇਟ ਦਈ (ਮਥਾ ਟੇਕਿਆ ੬੦੦ ਰੁਪਏਆ) ॥ ਜਿਸ ਕੇ ਬਦਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਖਸ਼ੀਸ ਦਈ ਕੜਾ ਤੇ ਕੜਾਹ ॥ ਕੜੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ, ਗੁਰੂ ਭਾਵਨੀ ਪੂਰੀ ਕਰੇਗਾ ॥ ਅਤੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ, ਕੁਛ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਖਾਵਣਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਅਪਨੇ ਨਗਰ ਲੈ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਬਰਤਣਾ (ਵੰਡਨਾ) ॥ ਅਤੇ ਇਕ ਬਚਨ "ਭਾਈ" (ਪ੍ਰੇਮ) ਕਾ ਕਹਾ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ), ਕਿ ਅਪਨੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਸੁਨਿਹਾ ਦੇਵਣਾ ॥ ਮੈਂ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕੁਝ ਸਮਝਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਹ ਭੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸਾਨੇ ਕਿ ਤੇਰਾ ਬਾਪ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝੇਗਾ ॥ ਵਾਹ ਜੀ ਵਾਹ ! ਸਾਰਾ ਰੁਪਿਯਾ ਹੀ ਭੇਂਟ ਕਰਕੇ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹਥ ਕੀਹ ਆਯਾ ॥ ਨਾਲੇ ਗੁਰੂ ਭੀ ਵੈਸ਼ਨੋ ਕਿਰਿਆ ਵਾਲਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ॥ ਚਲਦਾ ਚਲਦਾ ਅਤੇ ਗੀਟੀਆਂ ਗਿਣਦਾ ਚਮਕੌਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਅਪਨੇ ਵਹਿਨਾਂ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਦਾ ਜਾਵੈ ॥ ਰਾਹਿ ਵਿਚ, ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮਾਂਜਰੀਆ ਆ ਮਿਲਿਆ ਅਰ ਪੁਛਿਆ ਤੂ ਕੌਣ ਹੈਂ ਸਿਖਾ ॥ ਅਤੇ ਤੂੰ ਕਿਥੋ ਤੇ ਆਇਆ ਹੈਂ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਦਾ ਬੇਲਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਪਾਇ ਜਾਹ ॥ ਤਾਂ ਬਾਣੀਆ ਸਿਖ, ਉਜੈਨ ਦਾ ਬੋਲਿਆ, ਸਿਖ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਕਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਗਇਆ ਥਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ॥ ਅਤੇ ਬਾਣੀਆ ਹਾਂ, ਉਜੈਨ ਦਾ ॥ ਪਰ ਸਿਖਾ, ਭੇਂਟ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਮਨ ਖੁਸ਼ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਕ੍ਰਿਆ ਪਸੰਦ ਨਾ ਆਈ ॥ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕਿਛ ਨਾਹੀ ॥

ਸਿਖ ਪੁਛਿਆ, ਬਚਨ ਕੀਹ ਕੀਤਾ ?

ਬੋਲਿਆ, ਬਾਪ ਮੇਰੇ ਨੂੰ "ਭਾਇ" ਕਾ ਬਚਨ ਦਿਤਾ ॥

ਰੁਪਈਆ ਛੇ ਸੌ ਭੇਂਟ ਦਈ ॥ ਪਰਦੇਸ ਆਇਆ, ਬਾਪ ਦਾ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ॥ ਤਾਂ ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮਾਂਜਰੀਏ ਕਹਿਆ, ਮਤ ਪਛਤਾਇਏ, ਆਪ ਸਿਖ ਭਾਈ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਘਰ ਚਲ ॥ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਚਲਿਆ ॥ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਿਖ ਦੇ ਘਰ ॥ ਸਿਖਣੀ ਅਤੇ ਸਿਖ ਨੇ ਬੜੀ ਟਹਿਲ ਕਰੀ ॥ ਭੋਜਨ ਕਰਿ ਖੁਵਾਇਆ ॥ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁਤਾ ਸੁਖ ਨਾਲ ॥ ਭਿਆਨ (ਸਵੇਰ) ਭਈ, ਤਾਂ ਚਲਨ ਲਗਾ ॥ ਸਿਖ ਕਹਿਆ, ਭਾਈ ਸਿਖਾ, ਜੇ ਤੇਰੀ ਮਰਜੀ ਹੋਵੈ ਤਾਂ ਬਚਨ ਦੇਇ ਅਤੇ ਛੇ ਸੌ ਰੁਪਯੇ ਲੈ ਜਾਹਿ ॥ ਭਾਈ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਵਾਕ ਹੈ :–

ਦੋਹਿਰਾ ॥

"ਸਿਖ ਸਿਖ ਕਾ ਸਤ ਵਣਜ,
ਸਿਖ ਸਿਖ ਕਾ ਭਾਇ ॥

ਦਗਾ ਸਿਖ ਮਮ ਨਾ ਕਰੈ, ਪਾਨੀ ਅੰਨ ਭੁਗਾਇ ॥੧॥

ਮੂਲ–ਜੋ ਹਈ ਪਰਤੀਤ ਗੁਰਵਾਕ ਪਰ,
ਤਾਂ ਤੂੰ ਘਰ ਲੈ ਜਾਇ ॥
ਜੋ ਭੁਖਾ ਤੂੰ ਦਾਮ ਕਾ, ਤਾਂ ਲੇ ਘਰਿ ਅਪਨੇ ਜਾਇ ।੨।

ਅਰਥ–ਅਗਰ ਤੂੰ ਰੁਪੈਯੋਂ ਕਾ ਭੂਖਾ ਹੈ ਤੋ ਰੁਪੈਯਾ ਮੁਝ ਸੇ ਲੋ ਅਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਮੁਝੇ ਦੇ ਦੋ ॥

ਮੂਲ–ਸਿਖ ਬਾਣੀਆ ਬੋਲਾ, ਹਮੇਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੈ ਦਾਮ ਕੀ,
ਜੋ ਹਮ ਕੌ ਦੇ ਦੇਇ ॥ ਬਚਨ ਦੀਆ, ਤੂੰ ਦਾਮ ਦਇ,
ਸਾਡੇ ਪੰਜ ਦਵਾਇ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ–ਬਾਣੀਏ ਸਿਖ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਹਮ ਤੋ ਰੁਪੈਯਾ ਚਾਹਿਤੇ ਹੈਂ ਜੋ ਹਮ ਕੋ ਦੇ ਦਏ ॥ ਮੈਂ ਨੇ ਬਚਨ ਦੀਆ ਆਪ ਹਮੇਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦੀਜੀਏ ॥ ਮੇਰਾ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪੈਯਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰੋ ਅਤੇ ਬਾਪ ਕੇ ੧੦੦) (ਸੌ ਰੁਪਯੇ) ਕਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਮੇਰਾ ਬਾਪ ਗੁਰੂ ਸੇ ਜਾਨੇ ॥

ਮੂਲ–ਤਾਂ ਸਿਖ ਉਠਿਆ, ਦਾਮ (ਪੈਸਾ) ਜੋ ਘਰ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਘਰ ਕਾ ਗਹਿਨਾ ਜੋ ਥਾ, ਜ਼ਮੀਨ, ਤੀਵੀਂ, ਕੁਟੰਬ ਸਾਰਾ ਗਹਿਣੇ ਗਿਰਵੀ ਧਰੇ ਅਤੇ ਦੀਏ ਦਾਮ ੬੦੫) (ਛੇ ਸੌ ਅਤੇ ਪਾਂਚ ਉਤੇ ਬਿਆਜ ਕੇ) ॥

ਬਾਣੀਆ ਖੁਸ਼ੀ ਹੂਆ, ਮਨ ਵਿਚ ਆਖੇ, ਮੂਰਖ ਸਿਖ ਹਾਰਾ ਤੇ ਮੈਂ ਜੀਤੀ ਬਾਜੀ ॥ ਝਲਾਂਘੇ ਚਲਾ (ਸ਼ੁਬਹ ਸਵੇਰੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ) ॥ ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੭੪ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਪੰਝੱਤਰਵੀਂ

ਮੂਲ—ਤਾਂ ਸਿਖ ਚਲ ਕੇ ਗਇਆ, ਰਸਤੇ ਮਾਂਝ ਕੜਾਹ ਲਗਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਖਣ, ਜੋ ਉਸ ਕੋ ਪੋਟ ਬਾਂਧ ਕੈ ਦਈ ਥੀ ॥ ਜਾਂ ਵੇਖੇ ਸਿਖ ਖੁਲਾਇਕੇ (ਖੋਲ੍ਹਕਰ) ਤਾਂ ਜੋ ਕੜਾਹ ਸੀ, ਸੋ ਮਾਸ ਦਿਸ ਪੜਾ ॥ ਦੇਖਤ ਹੀ ਲੱਜਾ ਕਰੀ, ਧਰੀ ਬਾਂਧ ਗਠ ਤਾਸ (ਤਿਸਨੇ) ॥ ੧ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

"ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਪਰ ਖਿਝਾ ਭਲਾ ਬਤਾਇਆ ਦੇਵ ॥
ਮਾਸ ਖਾਇ ਤੇ ਧਰਮ ਜਾਇ,
ਕਿਆ ਕੀਨਾ ਸਤ ਸੇਵ" ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ—ਦਿਲ ਹੀ ਦਿਲ ਮੇਂ ਅਪਨੇ ਬਾਪ ਪਰ ਬਹੁਤ ਨਰਾਜ ਹੂਆ, ਕਿ ਵਾਹਿ ਜੀ ਵਾਹਿ ਮੁਝੇ ਅਛਾ ਦੇਵਤਾ ਬਤਾਇਆ (ਕਿਸ ਅਰ ਕੈਸੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੋ ਹਮ ਕੋ ਰਵਾਨਾ ਕੀਆ) ॥ ਜੇ ਮੈਂ ਅਬ ਮਾਸ ਖਾਊਂ, ਤੋ ਮੈਂ ਧਰਮ ਸੇ ਪਤਤ ਹੋਤਾ ਹੂੰ ॥ ਸਤਿ ਕੇ ਸੇਵਾ (ਪੂਜਨ) ਕਿਆ ਕੀਆ ॥

ਮੂਲ—ਵਨਜ ਕਰਾ ਤਹਾਂ ਪੰਥ ਮੈਂ ਘਰ ਮੇਂ ਜਾਤੀ ਬੇਰ ॥
ਇਕ ਹਜਾਰ ਕੇ ਨਗ ਲੀਏ ਪੰਨੇ ਮੋਤੀ ਹੇਰ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ—ਘਰ ਕੋ ਜਾਤੀ ਵੇਰ ਵਾਪਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਰਾਸਤੇ ਹੀ ਮੇਂ ਸੌਦਾਗਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀ ਅਰ ਏਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਯੇ ਕੇ ਹੀਰੇ, ਜਵਾਹਰ ਅਰ ਮੋਤੀ ਦੇਖ ਕਰ ਅਰ ਅਛੀ

ਤਰਹ ਪੂਖਾ ਕਰ ਖ਼ਰੀਦੇ ॥

ਮੂਲ–ਜਾਇ ਪਹੁੰਚਾ ਨਗਰ ਢਿਗ, ਪਾਲੀ ਵੇਚੇ ਰਤਨ ॥
ਤੀਨ ਹਜਾਰ ਕੇ ਜਮਾ ਕਰਿ ਪਿਤਾ ਦਿਖਾਈ ਜਤਨ ।੪।

ਅਰਥ–ਅਪਨੇ ਨਗਰ (ਉਜੈਨ) ਕੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਜਾਇ ਪਹੁੰਚਾ ਅਰ ਪਹਿਲੇ ਖ਼ਰੀਦੇ ਹੋਏ ਰਤਨੋਂ ਕੋ ਬੇਚਾ ॥ ਤੀਨ ਹਜ਼ਾਰ. ਰੁਪੈਯਾ ਲੀਆ (ਅਰਥਾਤ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਲਾਭ ਖਟ ਕੇ ਅਪਨੀ ਚਤਰਾਈ ਅਪਨੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦਸੀ) ॥

ਮੂਲ–ਮਿਲਾ ਪਿਤਾ ਸਿਉ, ਇਉਂ ਕਹਾ,
ਸੁਨੋ ਪਿਤਾ ਤੋ ਅਧੀਨ ॥
(ਸਤਿਗੁਰ ਮੋਹ ਬਤਾਈਏ)
ਜਿਉ ਪਤਿ ਾਰਾ ਕੀਨ) ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ–ਅਪਨੇ ਪਿਤਾ ਜੀ\ਕੋ ਮਿਲਾ ਅਰ ਯੂੰ ਕਹਾ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾਸ ਆਪ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਆਪ ਕੀ ਐਨ ਆਗਿਆ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਮੁਝੇ ਵੁਹ ਸਤਿਗੁਰ ਬਤਾਨਾ ਥਾ, ਜਿਸ ਪਰ ਦਾਸ ਯਕੀਨ ਕਰਤਾ ਅਰ ਦਾਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ॥ (ਅਰ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਵਾਲੀ ਬਾਂਧੀ ਹੂਈ ਗਠ ਵਾਲੀ ਭੇਂਟ ਉਸ ਨੇ ਅਪਨੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕੇ ਅਗੇ ਰਖ ਦੀ) ॥

ਮੂਲ–ਦੀਨੀ ਭੇਟ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੀ ਲੇ ਲਗਾਵਤ ਸੀਸ ॥
ਖੁਲੀ (ਗਾਂਠ ਦੇ) ਮਾਸ ਤੇ ਸਵਛ ਕੜਾਹ ਬੀਸ ॥ ੬ ॥

ਅਰਥ–ਉਸ ਕੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦੀਆ ਹੂਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਸਿਰ ਮਾਥੇ ਪਰ ਲਗਵਾਇਆ ॥

ਜਬ ਗੰਡ ਖੋਲੀ ਤੋ ਜੋ ਬਾਣੀਏ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਮਾਸ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੜਾਹਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਅਰ ਵੀਹ ਵਿਸਵੈ (ਯਕੀਨਨ) ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਹੀ ਦਿਸ ਪਿਆ ॥

ਮੂਲ–(ਖਾਇਓ) (ਬਾਂਟਿਓ) (ਸੁਤ ਨਿਰਖ)
(ਅਚਰਜ ਬਾਪ ਕਹਿ ਦੀਨ) ॥
(ਮਾਸ ਦਿਖਾ ਉਹਾਂ ਨਵਾਂ ਪਕਾ)
(ਇਹ ਕੈਸੇ ਬਿਧ ਚੀਨ) ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ–ਉਸ ਕੇ ਬਾਪ ਨੇ ਅਰ ਸਭ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੇ ਉਹ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਰਸਨੀ ਲਗਾਇਆ ਅਰ ਗਲੀ ਮਹਲੇ ਅਰ ਸਰਬ ਸਤਿਸੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ॥ ਲੜਕੇ ਨੇ ਜਦ ਇਹ ਨਜ਼ਾਰਾ, ਕੌਤਕ ਅਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਕਰਿਸ਼ਮਾ ਦੇਖਿਆ, ਤਦ ਅਪਨੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਆ, ਕਿ ਰਾਸਤੇ ਮੇਂ ਮੈਂਨੇ ਨਵਾਂ ਪਕਾ ਹੋਯਾ ਮਾਸ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਕੈਸੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਸ ਕੌਤਕ ਕੋ ਮੈਂ ਜਾਨਨਾ ਚਾਹਿਤਾ ਹੂੰ ॥

ਮੂਲ–(ਪਿਤਾ ਧੁਨਕੇ ਸਿਰ ਇਉਂ ਕਹਾ)
(ਸੁਨ ਸੁਤ) (ਪੂਰਨ ਸਾਚ) ॥
(ਤੋ ਕੋ ਭੇਜਾ ਲਾਭ ਹਿਤ)
(ਤੂੰ ਲੈ ਆਇਆ ਕਾਂਚ) ॥ ੮ ॥

ਅਰਥ–ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਿਰ ਧੁਨਾ ਅਰਥਾਤ ਅਫ਼ਸੋਸ ਸੇ ਐਸੇ ਕਹਾ ਕਿ ਐ ਪੁਤ੍ਰ ਗੌਰ, ਦਿਲ ਲਗਾ ਕਰ ਅਰ

ਤਵਜੋ ਸੇ ਸੁਣੋ ਅਰ ਧਿਆਨ ਦੋ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੂਰਨ ਅਰ ਸਚੇ ਹੈਂ ॥ ਆਪ ਕੋ ਹਮ ਨੇ ਲਾਭਵੰਦ ਸੌਦੇ ਕੇ ਲੀਏ ਭੇਜਾ ਥਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਪ ਕਚ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ ਲਾਏ ਹੈਂ (ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਲ ਛੋਛਾ ਹੈ ਅਰ ਨਕੰਮਾ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ—(ਭਲੀ ਨਾ ਕੀਨੀ) (ਸੁਤ ਕਹਿਓ)
(ਦੇਖਾ ਪਰਚਾ ਨਯਾਨ) ॥
(ਹੀਆ ਮਲਨ) (ਪਰਤੀਤ ਨਹਿ)
(ਕਿਆ ਕੋਰੀ) (ਗੁਰ ਬਯਾਨ) ॥ ੯ ॥

ਅਰਥ—ਸੇਠ (ਬਾਣੀਏ) ਨੇ ਅਪਨੇ ਲੜਕੇ ਕੋ ਕਹਾ, ਕਿ ਤੁਮ ਨੇ ਅੱਛਾ ਨਹੀਂ ਕੀਆ ਆਪਨੇ ਬਾਲਕ ਕੀ ਸੀ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ॥ ਤੁਮਹਾਰਾ ਦਿਲ ਮਲੀਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਚਨ ਕੋਰੇ ਦਿਲ ਪਰ (ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਖਾਲੀ ਹੋ) ਕਿਆ ਅਸਰ ਕਰੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਪਿਤਾ ਨਿਕਟਿ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕੈ, ਮਾਤਾ ਕਹਤ ਰਿਸਾਤ ॥
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸਮ, ਸਾਚ ਗੁਰ,
ਸੁਨੀਓ ਬੈਨ ਸੁਹਾਤ ॥ ੧੦ ॥

ਅਰਥ—ਲੜਕੇ ਨੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਹਾਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮਾਂਗੀ ॥ ਉਸ ਵਕਤ ਲੜਕੇ ਕੀ ਮਾਤਾ ਜੋ ਪਾਸ ਖੜੀ ਥੀ, ਵੁਹ ਬਚੇ ਪਰ ਖਿਝੀ ਅਰ ਗੁਸੇ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਨੇ ਲਗੀ ਕਿ ਲੜਕੇ ਸੁਣ, ਕਿ ਸਾਚੇ ਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੈਂ, ਤੁਮ ਮੇਰੀ ਸ਼ੁਭ

ਸਿਖਸ਼ਾ ਕੋ ਸੁਣੋ :—

ਮੂਲ—ਮੇਰੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾ ਕੁਛ ਭਈ, ਜੋ ਚਾਹੋ ਸੋ ਹੋਇ ॥
(ਭੇਟ ਫਿਰੀ ਮਗ) (ਬਚਨ ਭਾਇ ਬੇਚ)
(ਬਿਹਾਂਝਾ ਸੋਇ) ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ—ਮੁਝ ਕੋ ਕਿਸੀ ਕਿਸਮ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨ ਹੂਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਮੈਂ ਚਾਹਿਤੀ ਥੀ, ਵੁਹ ਨ ਹੂਆ ॥ ਤੁਮ ਨੇ ਰਾਸਤੇ ਹੀ ਮੈਂ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਵਾਪਸ ਕੀ ॥ ਬਚਨ ਅਰ ਭਾਇ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਕੋ) ਬੇਚ ਡਾਲਾ ਅਰ ਐਸੀ ਖ਼ਰੀਦੋ-ਫ਼ਰੋਖਤ ਕੀ ॥

ਮੂਲ—ਤੀਨ ਹਜ਼ਾਰ ਤੇ ਸਭ ਸਰੈ, ਬਚਨ ਨਾ ਆਵੈ ਕਾਮ ॥
ਤੁਮ ਭੋਲੇ, ਮੋਕੋ ਧਕਾ, ਮੇਰੀ ਬੁਧ ਸੁਰਾਮ ॥੧੨॥

ਅਰਥ—ਲੜਕੇ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀ, "ਮੈਂ ਨੇ ਬਿਚਾਰਾ ਕਿ ਤੀਨ ਹਜ਼ਾਰ ਸੇ ਤੋ ਸਭ ਕਾਮ ਪੂਰੇ ਹੋਂਗੇ ਅਰ ਬਚਨ ਕਿਸ ਕਾਮ ਆਵੇਗਾ ॥ ਆਪ ਭੋਲੇ ਹੈਂ, ਕਿਯੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਰਵਾਨਾ ਕੀਆ ॥ ਮੇਰੀ ਬੁਧੀ ਆਮ ਬੁਧੀ ਹੈ ਕੋਈ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬੁਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਪਿਤਾ ਕਹਿਆ, ਸੁਣਿ ਪੁਤ੍ਰ ਤੂੰ)
(ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਨ ਮੋਹਿ ॥
(ਤੇਰੀ ਬੁਧ ਉਤਾਵਲੀ)(ਮਤ ਗੁਰ ਨਿੰਦਾ ਹੋਇ)॥੧੩॥

ਅਰਥ—ਬਾਪ ਨੇ ਕਹਾ, ਐ ਪੁਤ੍ਰ ਤੂੰ ਸੁਣ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਰੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪੂਰਨ ਹੈਂ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਤੁਮਾਰੀ ਬੁਧ ਜਲਦ-ਬਾਜ਼ ਹੈ, ਇਸ ਲੀਏ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਹੀ ਮੇਂ ਆਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰ ਬੈਠੇਂ ॥

ਮੂਲ–(ਹਮ ਤੁਮ ਸਤਿਗੁਰ ਚਰਨ ਲਗ)(ਤੂੰ ਪਾਵੇ ਬਿਸਰਾਮ)॥
(ਧਨ ਝੂਠਾ ਇਹ ਜਾਨੀਓ)(ਮਤ ਲੋਭੀ ਤੂੰ ਹੋਇ) ।੧੪।

ਅਰਥ–ਆਉ, ਹਮ ਦੋਨੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਮੇਂ ਬਿਸਰਾਮ (ਟਿਕਾਉ)(ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ)॥ ਇਹ ਧਨ ਝੂਠਾ ਹੈ, ਇਸ ਲੀਏ ਤੁਮੇਂ ਲੋਭੀ ਨਹੀਂ ਹੋਨਾ ਚਾਹੀਏ ॥

ਮੂਲ–(ਚਾਰ ਦਿਵਸ ਜੀਵਨ ਬਨਾ)(ਕਹਿਆ ਮੋਰ ਸਮੋਇ)॥
(ਪੂਤ੍ਰ ਨ ਬੋਲਾ) (ਭਾਵ ਨਹਿ)
(ਮਨ ਮੈਂ ਠਹਿਰਨ ਨਾਹਿ) ॥ ੧੫ ॥

ਅਰਥ–ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਕੋ ਅਛੀ ਤਰਹ ਜਾਨੋ ਕਿ ਯਿਹ ਜੀਵਨ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਦਿਨ ਕਾ ਹੈ ॥ ਲੜਕਾ ਚੁਪ ਰਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਕੇ ਦਿਲ ਮੇਂ ਪਿਆਰ ਨਾ ਥਾ, ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਕੇ ਦਿਲ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਸਰ ਕਰਤਾ ਥਾ ॥

ਮੂਲ–ਬਾਣੀਆ ਤੂਸਨ ਰਹਿਆ, ਹੁਇ ਆਪਤ, ਬੂਝੀ ਆਹ ॥
(ਸੋਚਾਂ ਅਧਿਕ ਤੰਬ ਬਾਣੀਆ)
(ਘਰਨੀ ਜੁਤ ਬਿਲਖਾਇ) ॥ ੧੬ ॥
ਪੂਤ੍ਰ ਲਗਾ ਉਠ ਵਣਜ ਮੇਂ ਕੋ ਦਿਨ ਬਵਤੀ ਮਾਇ ॥

ਅਰਥ–ਬਾਣੀਆ ਚੁਪ ਹੋ ਰਹਾ, ਉਸਨੇ ਸਮਝ ਲੀਆ ਕਿ ਹਮ ਪਰ ਕੋਈ ਆਪਤੀ (ਮੁਸੀਬਤ) ਆਨੇ ਵਾਲੀ ਹੈ ॥ ਅਬ ਬਾਣੀਏ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੋਚ ਕੀ ਅਰ ਅਪਨੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਕੇ ਸਾਥ ਵਿਲਕਿਆ (ਦੁਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਆ) ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਭੀ ਸੋਚ ਲੀਆ

ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪੁਤ੍ਰ ਵਣਜ ਵਿਚ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਇਆ ਦਾ ਵਧਨਾ ਹੁਣ ਕੋਈ ਦਿਨ ਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਦਿਨ ਬਦਿਨ ਅਸੀਂ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਉ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਇਆ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਰਕਤ ਅਤੇ ਸੇਠ ਪੁਨਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸੀ ॥

ਮੂਲ—ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਕਮਾਇ ਕੈ ਫੂਲਾ ਮਨਿ ਅਭਿਮਾਨ ॥
ਲਗਾ ਖੀਨ ਧਨ ਹੋਣ ਤਬ ਪਰਾ ਪਿਤਾ ਪਗ ਆਨ ।੧੭।

ਅਰਥ—ਲੜਕਾ ਵਣਜ ਕਰਨ ਲਗਾ ਅਰ ਕੁਛ ਦਿਨ ਮਾਇਆ ਵਧਦੀ ਗਈ ਏਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ॥ ਇਤਨੇ ਵਿਚ ਉਹ ਆਕੜਨ ਲਗਾ ਅਰ ਅਭਿਮਾਨ ਅਤੇ ਅਪਨੀ ਚਤਰਾਈ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨੀਚੇ ਗਰਾਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਰ ਨਿਤਾ-ਪ੍ਰਤ ਧਨ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਜਾਨ ਲਗਾ ਜਦ ਹਥ ਪਲੇ ਕੁਛ ਨ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਘਾਟਾ ਹੀ ਘਾਟਾ ਹੋਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਅਪਨੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨੀਂ ਆ ਕੇ ਢੈਹ ਪਿਆ ॥

ਹੁਣ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਹੋ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਅਗਰ ਬਿਗੜੀ ਨੂੰ ਸਵਾਰਨਗੇ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੀ ॥ ਚਲੋ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਚਲੀਏ ਅਰ ਸਾਰਾ ਦੁਖ ਦਸੀਏ ॥

ਮੂਲ—ਸੰਗ ਲੀਏ ਘਰ ਲੋਗ ਸਭ,
ਆਇਆ ਸਤਿਗੁਰ ਸ਼ਰਨ ॥

ਮਾਰਗ ਪ੍ਰਭ ਕੌ ਸਿਮਰ ਕੈ,
ਆਇਆ ਭੈ ਧਰ ਚਰਨ ॥ ੧੯ ॥

ਅਰਥ–ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਾਥ ਲੈ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨੀ ਆਇਆ (ਘਰ ਤੋਂ ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ) ਰਾਸਤੇ ਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਆਰਾਧਨਾ ਕਰਤੇ ਕਰਤੇ ਔਰ ਡਰਤੇ ਡਰਤੇ ਸਫਰ ਕਾਟਨੇ ਲਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮਾਂਜਰੀਏ ਦੇ ਘਰਿ ਆਇਆ, ਪੁਤ੍ਰ ਸਣੇ ਬਸੰਭਰ ਦਾਸ ਮਿਲਾ, ਬਡੀ ਭਾਇ ਭਗਤਿ ਕਰੀ ॥ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਕੈ (ਛਕ ਕੇ) ਰਾਤਿ ਨੂੰ ਗੁਰ ਚਰਚਾ ਚਲਾਈ :–

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਬਾਣੀਆਂ ਬੋਲਿਆ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ,
ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਗੁਰ ਭ੍ਰਾਤ ॥
ਲੀਲਾ ਬਚਨ ਮਮ ਪੁਤ੍ਰ ਤੇ ਘਰ ਹੂਆ ਵਿਖਯਾਤ ।੧੯।

ਅਰਥ–ਬਾਣੀਏ ਨੇ ਹਥ ਜੋੜ ਕੇ ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਮੇਰੇ ਗੁਰ ਭਾਈ ਹੈਂ, ਆਪ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਬਚਨ ਖਰੀਦ ਲੀਆ ॥ ਇਸ ਸਾਰੀ ਬਾਤ ਕਾ ਚਰਚਾ ਹਮ ਸਭ ਘਰ ਵਾਲੋਂ ਨੇ ਸੁਣਾ ॥

ਤੀਰ ਨਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਚੂਕ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛਤਾਵਾ ਹੈ ॥ ਬਾਣੀਏ ਨੇ ਅਪਨਾ ਸਾਰਾ ਦੁਖ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਸੁਣਾਇਆ ॥

ਮੂਲ—ਅਬ ਮੇਰੀ ਗਤਿ ਕਿਉਂ ਹੁਵੈ,ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਏਂ ਦਿਆਲ॥
ਸੋ ਉਪਾਵ ਤਵ ਹਾਥ ਮਿਤ੍ਰ, ਮੋ ਪਰ ਹੋ ਖੁਸ਼ਾਲ ।੨੦।

ਅਰਥ—ਅਬ ਮੇਰੀ ਬਿਗੜੀ ਕੈਸੇ ਬਨੇ, ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਝ ਪਰ ਦਿਆਲ ਹੋਂ ॥ ਪਿਆਰੇ ਮਿਤ੍ਰ ਵੁਹ ਉਪਾਉ ਅਬ ਆਪ ਕੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਹੈ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੁਝ ਪਰ ਪ੍ਰਉਪਕਾਰ ਕਰੋ ਅਰ ਮਦਦ ਕਰੋ ॥

ਮੂਲ—ਹੋਈ ਪ੍ਰਾਤ ਸਭ ਸੰਗ ਮਿਲ,
ਚਲੇ ਮਿਲਨ ਗੁਰ ਸ਼ਰਨ ॥
ਚਰਨ ਲਗੇ ਸਤਿਗੁਰ ਹਸੇ,
ਕ੍ਰਿਪਾਵਾਨ ਦੁਖ ਹਰਨ ॥ ੨੧ ॥
ਉਤਰੇ, ਭੋਜਨ ਭਾਇ ਸੁਖ,
ਰਹਤ ਭਏ ਦਿਨ ਤੀਨ ॥
ਪੁਤ੍ਰ ਸੰਗ ਕਰ ਜੋਰ ਸਿਖ ਬਖਸਾਵੈ, ਸੁਖ ਭੀਨ ॥੨੨॥

ਅਰਥ—ਜਬ ਸਵੇਰ ਹੋਈ, ਤੋ ਸਭ ਇਕੱਠੇ ਹੋਇਕੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦੀਦਾਰੇ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਰਵਾਨਾ ਹੂਏ ॥ ਜਾ ਕਰ ਸਭ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੀ ਚਰਨੀ ਲਗੇ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰ ਦੁਖਾਂ ਕੋ ਨਾਸ਼ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਦਾਤਾ ਜੀ ਦੇਖ ਕਰ ਹੰਸ ਪੜੇ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਤਾਰਾ ਦਵਾਯਾ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ॥ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜਨ ਛਕਾ, ਆਰਾਮ ਕੀਆ ਅਰ ਸਫ਼ਰ ਦੇ ਥਕੇਵੇਂ ਲਾਹੇ ॥ ਇਸ ਤਰਹ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਕੀਤਾ ॥ ਅਰ ਸਿਖ ਨੇ ਪੁਤ੍ਰ ਕੇ ਸਹਿਤ ਹਾਥ ਜੋੜੇ

ਅਰ ਅਪਨੇ ਗੁਨਾਹਾਂ (ਭੁਲਾਂ) ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ਾਨਾ ਚਾਹਾ, ਤਾਂਕਿ ਦੋਬਾਰਾ ਸੁਖ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ॥

ਸੇਠ ਜੀ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ :-

ਮੂਲ—ਬੀਜ ਭਲਾ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੂ, ਬਿਰਖ ਡਾਲ ਨਹੀਂ ਸੂਧ ॥

ਅਰਥ—ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਬੀਜ ਤੋ ਭਲਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਦਰਖ਼ਤ ਕੀ ਟਹਿਣੀਆਂ ਸੀਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈਂ (ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ, ਪਰ ਕੁਝ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਗਏ ਹਾਂ) ॥ ਬੰਦਾ ਤੋ ਤਾਬਿਹਦਾਰ ਹੈ ਲੇਕਨ ਔਲਾਦ ਕੁਝ ਟਿਕਾਣਿਓਂ ਬੇ ਟਿਕਾਣਾ ਪੈ ਗਈ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਇ ਸੂਧਾ ਕਰੋ,
ਕਾਮੀ ਕ੍ਰਿਪਣ ਹਮ ਮੂੰਧ ॥ ੨੩ ॥

ਅਰਥ—ਸਾਨੂੰ ਕਾਮੀ ਅਰ ਕੰਜੂਸਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਉਲਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੈਂ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਹਮੇਂ ਸੀਧਾ ਕਰੋ ॥

ਮੂਲ—ਹਸ ਬੋਲੇ, ਜੀਵਨ ਗਤੀ, ਦੇਖਤ ਪੁਰਖ ਅਲੇਖ ॥
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਤੁਮਰੇ ਗਏ,
ਸਿਧਨ ਮਿਲ ਕਹਿ ਭੇਖ ॥ ੨੪ ॥

ਅਰਥ—ਜੀਆ ਦਾਨ ਦੇਨੇ ਵਾਲੇ ਅਰ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਦਾਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੱਸ ਕਰ ਬੋਲੇ, ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਅਲੇਖ ਅਰ ਪੂਰਨ ਪੁਰਸ਼, ਈਸ਼੍ਵਰ ਕਾ ਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਿਧ ਮੰਡਲੀ ਕੋ ਮਿਲ ਕਰ ਤੁਮਹਾਰੇ ਪਾਸ ਉਜੈਨ ਮੇਂ ਗਏ ॥

ਮੂਲ—ਨਾਨੂ ਤੁਮਰਾ ਪਿਤਾ ਪਿਤ ਭਲੀ ਕਮਾਈ ਕੀਨ ॥
ਤਬ ਪੂਛਾ ਜਬ ਗੁਰ ਚਲੇ, ਪੂਛਿਆ ਚਾਹੋ ਦੀਨ ।੨੫।

ਅਰਥ—ਆਪ ਕੇ ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮਾ (ਦਾਦਾ ਸਾਹਿਬ) ਨਾਨੂੰ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀ ਔਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਰਵਾਨਗੀ ਕੇ ਵਕਤ ਅਰਜ਼ ਕੀ, ਕਿ ਮੁਝੇ ਯਿਹ ਫਰਮਾਵੇਂ ਕਿ ਆਪ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਫਿਰ ਕਬ ਹੋਗਾ, ਮੈਂ ਕੁਛ ਆਪ ਸੇ ਆਪ ਕੀ ਸਿਖੀ ਕੇ ਬਾਰੇ ਪੂਛਨਾ ਚਾਹਤਾ ਹੂੰ ॥

ਈਨ = ਜਗਯਾਸੂ ਹੋਨਾ, ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਹੋਨਾ, ਤਾਬੇਦਾਰ ਠਹਿਰਨਾ ॥

ਮੂਲ—ਹਸ ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਭੂ, ਦਸਵਾ ਹਮਰਾ ਦੇਹਿ ॥
ਤੁਮ ਪਲਟੋਗੇ ਦੇਹ ਸੋ, ਤਬ ਪੂਛੋਂ ਸੰਦੇਹ ॥ ੨੬ ॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਹੰਸ ਕਰ ਕਹਾ ਕਿ ਜਬ ਹਮਾਰਾ ਦਸਵਾਂ ਜਾਮਾ ਹੋਗਾ, ਤੁਮ ਭੀ ਉਸ ਵਕਤ ਫਿਰ ਸਰੀਰ ਧਾਰੋਗੇ ॥ ਅਪਨੇ ਤਮਾਮ ਸ਼ਕੂਕ (ਸੰਨਸ਼ੇ, ਸ਼ਕੋ ਸ਼ੁਬਹ) ਉਸ ਵਕਤ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ॥

ਮੂਲ—ਪੂਛ ਪਿਆਰੇ ਬਚਨ, ਧਨ ਧਰਾ ਅਮਾਨੀ ਤੌਰ ॥
ਨਾਨਾ ਤੁਮ,ਹਮ ਗੁਰੂ ਤੁਹਿ,ਮਿਲੇ,ਮਿਲੋ ਵਰ ਮੋਰ।੨੭।

ਅਰਥ—ਐ ਪਿਆਰੇ ਅਬ ਬੇਸ਼ਕ ਬਚਨ ਪੂਛੀਏ ॥ ਤੇਰੇ ਲੀਏ ਹਮ ਨੇ ਧਨ ਕੋ (ਉਪਦੇਸ਼) ਕੋ ਅਮਾਨਤ ਰਖਾ ਹੂਆ ਹੈ ॥ ਤੁਮ ਵੁਹੀ ਨਾਨੂ ਹੋ ਔਰ ਹਮ ਤੁਮਹਾਰੇ ਗੁਰੂ ਹੈਂ, ਉਸ ਵਕਤ ਭੀ ਮਿਲੇ ਥੇ, ਅਬ ਭੀ ਪੁਰਾਨੇ ਵਹਿਦੇ ਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁਝ ਸੇ ਮਿਲੋ ॥

ਮੂਲ—ਹਮਰਾ ਭਾਣਾ ਮਿਲਨ ਕਾ, ਤੇਰਾ ਪੁਤ੍ਰ ਬਿਦੋਖ ॥

ਅਰਥ—ਪੂਰਬਲੇ ਸੰਸਕਾਰੋਂ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਮਾਰੀ ਮਰਜ਼ੀ

ਆਪ ਸੇ ਮਿਲਨੇ ਕੀ ਥੀ ॥ ਆਪ ਕਾ ਲੜਕਾ ਬੈ ਦੇਖ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਹਿਰਦੈ ਪ੍ਰੇਰਾ ਤਬ ਹਮੈ, ਅਬ ਪੂਛਾ ਬਹੁ ਘੋਖ ॥੨੮॥

ਅਰਥ–ਹਮ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰਾ ਔਰ ਅਬ ਆਪ ਨੇ ਛਾਨ ਬੀਨ ਕਰਕੇ ਪੂਛਾ ॥

ਮੂਲ--ਤਬ-ਮਮ ਸੁਣਤੇ ਸਿਖ ਨੇ, ਪੂਛਾ, ਬਚਨ ਬਿਸਾਲ ॥
(ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਭੀ ਵਣਜ) (ਗਤਿ ਭਈ)
(ਸੰਪਦਾ ਸਾਲ) ॥ ੨੯ ॥

ਅਰਥ–ਅਪਨੇ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਜਾਤੇ ਵਕਤ ਆਪ ਕੇ ਲੜਕੇ ਸੇ ਸਾਰੀ ਦਾਸਤਾਨ ਮੇਰੇ ਸਿਖ ਨੇ ਪੂਛੀ ਅਰ ਸੁੰਦਰ ਬਚਨ ਸੁਣਾ ॥

ਇਸ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸੌਦੇ ਸੇ ਉਸ ਕੇ ਘਰ ਕੀ ਕੁਲ ਜਾਇਦਾਦ ਚਲੀ ਗਈ ॥

ਗਤਿ ਭਈ = ਨਾਸ਼ ਹੋਈ,ਖ਼ਤਮ ਹੋਈ,ਮੁਕ ਗਈ ॥

(ਜਬ ਉਸ ਨੇ ਯਿਹ ਸੌਦਾ ਕੀਆ ਥਾ, ਉਸ ਕੇ ਪਾਸ ਫੂਟੀ ਕੌਡੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਥੀ। ਉਸ ਨੇ ਅਪਨੇ ਘਰ ਕਾ ਗਹਿਨਾ, ਜ਼ਮੀਨ ਬਲਕਿ ਏਥੋਂ ਤੀਕਰ ਕਿ ਅਪਨੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਅਰ ਕੁਟੰਬ ਕੋ ਭੀ ਗਹਿਨੇ ਰਖ ਦੀਆ ਅਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਚਨ ਕੋ ਵਡਾ ਜਾਣ ਕੈ ਆਪ ਕੇ ਲੜਕੇ ਕੋ ੬੦੫) ਰੁਪਯੇ ਦਿਤੇ॥ ਕੀਹ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬਾਂਹਿ ਫੜਨਾ॥ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਹੀ ਜਦ ਉਹ ਅਪਨੀ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਹਲ ਵਾਹੁਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦਬੀ ਹੋਈ ਦੌਲਤ ਉਸ ਨੂੰ

ਮਿਲੀ ॥ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਉਸ ਨੇ ਦਸਵੰਧ ਕਢਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਪਨੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਗਹਿਨੇ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਛੁਡਾਈਆਂ ॥ ਇਹ ਸਿਦਕ ਦਾ ਖੇਲ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸੋਹਣਾ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ॥

ਮੂਲ—ਧਨ ਖਾਇਆ, ਭੂਮੀ ਗਡਾ, ਆਇ ਪੂਛਿਆ ਮੋਹਿ ॥
ਬਚਨ ਲੀਆ, ਬਣੀਏ ਦੀਆ,
ਤੁਮਰੀ ਵਸਤ ਹੈ ਸੋਹਿ ॥ ੩੦ ॥

ਅਰਥ—ਉਸ ਕੋ ਧਰਤੀ ਸੇ ਦਬੀ ਹੋਈ ਦੌਲਤ ਮਿਲੀ ਅਰ ਹਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਆ ਕਰ ਪੂਛਾ ਔਰ ਜਿਕਰ ਕੀਆ ਕਿ ਮੈਂ ਨੇ ਬਚਨ ਕੋ ਖ਼ਰੀਦਾ ਹੈ ਔਰ ਬਾਣੀਏਂ ਨੇ ਬੇਚ ਦੀਆ ਹੈ ॥ ਇਸ ਲੀਏ ਹਮ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਅਬ ਵੁਹ ਸਾਰੀ ਦੌਲਤ ਆਪ ਕੀ ਹੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਤੁਮਰਾ ਸਿਦਕ ਹਮ ਤਬ ਕਹਾ,
ਖਾਵੋ ਖਰਚ ਅਪਰੇਲ ॥

ਅਰਥ—ਤੁਮਹਾਰੇ ਸਿਦਕ ਕੇ ਮੁਤਲਕ ਹਮ ਨੇ ਆਪ ਕੇ ਲੜਕੇ ਕੋ ਉਸੀ ਵਕਤ ਕਹਿ ਦੀਆ ਥਾ ਕਿ ਤੁਮਹਾਰੀ ਦੌਲਤ ਅਬ ਧਕੇਲੀ ਗਈ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਜਹਾਂ ਨੇਤ) (ਤਹਾਂ ਮੇਘਲਾ)
(ਗਰਜਤ ਨਭ) (ਮਗ ਕੇਲ) ॥ ੩੧ ॥

ਅਰਥ—ਜਹਾਂ ਮਾਲਕ ਕੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋ, ਵਹਾਂ ਬਾਦਲ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥ ਆਸਮਾਨ ਮੇਂ ਗਰਜਤਾ ਹੈ ਅਰ ਵਹਾਂ ਕਾ ਰਾਸਤਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਸੋ ਤੂੰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਏਕ ਸਮ) (ਪੁਤ੍ਰ ਬਾਣੀਆ ਜਾਤ) ॥

ਅਬ ਸੇਵਾ ਕੀ ਭਾਵਨਾ, ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਹੀ ਪ੍ਰਾਤ ॥੩੨॥

ਅਰਥ–ਆਪ ਏਕ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੈਂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਪ ਕਾ ਲੜਕਾ ਬਾਣੀਆ ਜ਼ਾਤ ਕਾ ਹੈ ॥ ਲੇਕਨ ਅਬ ਜੋ ਸੇਵਾ ਕੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਆਪ ਕੀ ਹੈ, ਉਸ ਕੇ ਬਦਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੂਰੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕਰੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–(ਪੂਛ ਸਿਖ ਕਿਆ ਚਾਹੀਏ)
(ਤੂੰ ਨਿਰਮਲ) (ਹਮ ਪਾਦ) ॥
(ਦਛਨ ਦਿਸ਼ ਐਸਾ ਤੁਹੀ)
(ਅਵਰ ਨ ਦੂਜਾ ਯਾਦ) ॥ ੩੩ ॥

ਅਰਥ–ਪਿਆਰੇ ਸਿਖ, ਅਬ ਆਪ ਹਮਾਰੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਆਕਰ ਨਿਰਮਲ ਹੂਏ ਹੋ, ਬਤਾਉ ਆਪ ਕੋ ਕਿਆ ਚਾਹੀਯੇ ॥ ਦਖਨ ਦੇਸ ਮੇਂ ਏਕ ਐਸੇ ਸੇਵਕ ਆਪ ਹੀ ਹੈਂ, ਦੂਸਰਾ ਹਮ ਕੋ ਕੋਈ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਪੂਛਾ ਹੇਤ ਕਰਿ)(ਘਰ ਦਰਿਦ੍ਰ ਹੋਇ ਦੂਰ)॥
(ਪੀਛੇ ਤੇ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਪੂਛੋਂ)(ਮਮਤਾ ਕਰਹੋ ਚੂਰ) ॥੩੪॥

ਅਰਥ–ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਦਾਸ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀ, ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਕੀ ਗਰੀਬੀ ਦੂਰ ਹੋ ਅਰ ਕੰਗਲਤਾ ਜਾਵੈ ॥ ਇਸ ਕੇ ਬਾਅਦ ਯਿਹ ਅਰਜ਼ ਕਰੂੰਗਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮੋਹ, ਮਾਇਆ ਦੂਰ ਕੀਜੀਏ (ਇਸ ਕੋ ਚੂਰਾ ਚੂਰਾ ਕਰ ਦੀਜੀਏ) ॥

ਮੂਲ–(ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਹਸਕੈ ਕਹਾ)(ਘਰ ਜਾਈਓ ਜਾਂ ਸਿਖ)।
(ਕਰ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕੋ)
(ਪੜ ਆਨੰਦ) (ਤੈ੍ਰ ਲਿਖ) ॥ ੩੫ ॥

ਅਰਥ–ਤਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹੱਸ ਕਰ ਕਹਾਂ ਕਿ ਐ ਸਿਖ, ਜਬ ਘਰ ਜਾਓਗੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਨਾ, ਆਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਤੀਨ ਬਾਤੇਂ ਯਾਦ ਰਖੋ ਔਰ ਉਨ ਕੋ ਅਪਨੇ ਅੰਦਰ ਲਿਖ ਲੋ ॥

(੧) ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਪਰ ਰੋਮਾਲ ਡਾਲਨਾ, ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਔਰ ਆਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ॥

(੨) ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਨਾ ॥

(੩) ਕੜਾਹਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਕੋ ਪੰਜ ਸਿਖੋਂ ਮੇਂ ਬਾਂਟਨਾ ॥

ਮੂਲ–(ਢਕੈ ਕੜਾਹਾ) (ਜਪ ਪੜੈ) (ਸਿਖਨ ਪਾਂਚਨ ਦੇਇ) ॥
(ਪੰਚ, ਗੁਰੂ ਕੋ ਭਾਗ ਦੇਇ)
(ਕਰ ਅਰਦਾਸ ਕਾ ਭੋਗਿ) ॥ ੩੬ ॥

ਅਰਥ–ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਰ ਰੋਮਾਲ ਡਾਲ ਕਰ ਜਪ ਪੜ੍ਹਨਾ ਔਰ ਪਾਂਚ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਬਾਂਟ ਦੇਨਾ ॥ ਪਾਂਚ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈਂ ਅਰ ਪਾਂਚ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਦੇਨਾ ਗੁਰੂ ਕੋ ਹੀ ਭੋਗ ਲਗਾਨਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੇ ਕੇ ਉਪਰੰਤ ॥

ਮੂਲ–(ਅਰਦਾਸ ਰਹਤ ਜੋਉ) (ਜਾਨੀਏ)
(ਕਿਆ ਕਰ ਹੈ ਤਬ ਮੰਤ) ॥
(ਜਪ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅਰ ਸਿਧਤਾ)
(ਸਭ ਅਰਦਾਸ ਸਿਧ) (ਸੰਤ) ॥ ੩੭ ॥

ਅਰਥ–ਜੋ ਅਰਦਾਸ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਹੈ, ਜਾਨ ਲੋ ਕਿ ਵਹਾਂ ਗੁਰਮਤਾ ਅਰ ਮੰਤ੍ਰ ਕਿਆ ਕਾਮ ਦੇਗਾ ॥ ਸੰਤ ਜੀ ! ਜਪ ਅਰ ਸਿਧਤਾਈ ਸਭ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੇ ਸੇ ਸਿਧ ਹੋਤੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਸਿਖ ਵਣਜ ਗੁਰ ਧਰਮ ਕਾ)
[ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਵੈਂ ਲਾਭ]॥
(ਬੋਲ ਬੋਲਾਵੈ ਸੰਗਤੀ) (ਦੇਹ ਕੜਾਹ ਕੀ ਸਾਂਭ ॥੩੮॥

ਅਰਥ–ਗੁਰ ਸਿਖ ਧਰਮ ਕਾ ਬਪਾਰ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਜਿਸ ਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਲਾਭ ਬਖਸ਼ਤੇ ਹੈਂ ॥ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਕੋ ਬੁਲਾਵੈ (ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਨੇ ਕੋ ਕਹੇ) ਔਰ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਕੀ ਭੇਂਟ ਦੇਵੈ ॥

ਨੋਟ–ਛੋਟੇ ਅੰਗ ੧,੨ ਆਦਿਕ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਮੁਤੱਲਕ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ੩੦ (ਤੀਹ) ਬਚਨ ਅਰਦਾਸ ਬਾਬਤ ਉਚਾਰੇ ਹਨ ॥

ਮੂਲ–(ਤਬ ਬੋਲਾ, ਸਿਖ, ਗੁਰੂ ਜੀ)
(ਦੇਸ਼ ਹਮਾਰਾ ਕਠਣ) ॥ (੧)

ਅਰਥ–ਤਬ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਹਮਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਕੇ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਦਿਲ ਪਥਰ ਮੁਆਫ਼ਕ ਹੈਂ (ਵਹਾਂ ਲੋਗ ਪਥਰੰ ਚਿਤ ਰਖਤੇ ਹੈਂ)॥ ਹੜੰਬਾ ਕੇ ਸਮਾਨ ਵੁਹ ਧਰਤੀ ਹੈ, ਭਗਤੀ, ਭਾਉ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–[(ਸਭ) (ਅਰਦਾਸ ਕਾ ਭੇਦ ਕਹੁ)]
[ਜਿਉ ਸਿਖਨ ਸੁਖ ਸਦਨ] ॥ ੩੯ ॥ (੨)

ਅਰਥ–ਸਭ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕੇ ਲੀਏ ਅਰਦਾਸ ਕਾ ਰਾਜ (ਅਸਲੀਅਤ) ਫਰਮਾਵੇਂ, ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਸੇ ਗੁਰ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਘਰ ਮੇਂ ਸੁਖ ਹੋ ॥

ਮੂਲ–ਸਤਿਗੁਰ ਬੋਲੇ,ਸਿਖ ਸੁਣ,ਕਰ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ॥ (੩)
(ਨਾ ਹੁਇ ਆਵੈ ਸਿਖ ਤੇ)

(ਗੁੜ, ਦਾਣਾ, ਫਲ ਆਦਿ) ॥ ੪੦ ॥ (੪)

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਨ ਕੀਆ ਕਿ ਐ ਸਿਖ, ਸੁਣ, ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਬਨਾਉ ॥ ਅਗਰ ਗੁਰ ਸਿਖ ਕੀ ਤੌਫੀਕ ਅਰ ਪਾਯਾਂ ਨਾ ਹੋ (ਗ਼ਰੀਬੀ ਕੀ ਵਜਹ ਸੇ ਵੁਹ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਨਾ ਕਰਵਾ ਸਕਤਾ ਹੋ ਔਰ ਦਸ ਆਨੇ, ਸਵਾ ਰੁਪਈਆ ਯਾ ਅਡਾਈ ਰੁਪਈਏ ਉਸਕੇ ਪਾਸ ਨ ਹੋਂ ਤਾਂ ਗੁੜ, ਦਾਨੇ, ਫਲ ਆਦਿਕ ਲੈ ਆਵੈ) (ਗੁੜ ਇਕ ਆਨੇ ਯਾ ਦੋ ਆਨੇ ਕਾ ਲੇ ਆਵੇ) ॥ ਮਕਈ ਯਾ ਛੋਲਿਆਂ ਕੇ ਦਾਨੇ ਭੁਨਾ ਲਾਵੈ ॥ ਮੂਲੀ, ਗਾਜਰ ਦੋ ਪੈਸੇ ਦੀ ਯਾ ਇਕ ਆਨੇ ਕੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸੇ ਲੈ ਆਵੈ ॥

ਮੂਲ–(ਸੁਚ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਭ ਦਿਵਸ ਮੈਂ)

(ਸੰਤ ਸਾਧ) (ਜਪ ਜਾਪ) ॥ (੫)

ਅਰਥ–ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਮੇਂ ਕਿਸੀ ਵਕਤ ਸੁਚ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋ ਕਰ ਔਰ ਸੰਤ ਸਾਧੂਉਂ ਕੇ ਸਾਥ (ਜਿਨਕੀ ਗਿਨਤੀ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਪੰਜ ਹੋਵੇ, ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰੇ ਅਰ ਬਾਅਦ ਮੇਂ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਪਾਂਚ ਸਿੰਘੋਂ ਕੋ ਬਾਂਟ ਦੇਵੈ (ਵਰਤਾਏ) ।

ਮੂਲ–(ਨਾਮ ਪਰਤਾਪ ਤੇ ਕਾਜ ਸਰੇ)

(ਸੁਣ) (ਅਰਦਾਸ ਅਲਾਪ) ॥ ੪੧ ॥ (੬)

ਅਰਥ–ਨਾਮ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਕਾਰਜ ਕੀ ਸਿਧੀ ਹੋਗੀ, ਸੁਣੋ ਯਿਹ ਅਰਦਾਸ ਕੇ ਕਰਨੇ ਕਾ ਫਲ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਧਰਮ ਬੀਜ) (ਅਖੰਡ ਬ੍ਰਿਧੋ)

(ਸਫਲ ਪੂਰ) (ਇਤ ਤੀਨ) ॥ (੭)

ਅਰਥ–ਖ਼ਿਆਲ ਕਰੋ ਕਿ ਤੀਨ ਕਾਮ ਕਰਨੇ ਸੇ (੧) ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਪਰ ਰੋਮਾਲ ਡਾਲਨਾ, ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਔਰ ਆਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ॥ (੨) ਅਰਦਾਸ ਕਰਨਾ ॥(੩) ਪਾਂਚ ਸਿੰਘੋਂ ਮੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਕੋ ਬਾਂਟਨਾ ॥

ਇਨ ਤੀਨ ਕਾਮੋਂ ਕੇ ਕਰਨੇ ਸੇ ਧਰਮ ਕਾ ਬੀਜ ਬੜ੍ਹੇਗਾ, ਅਖੰਡ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਹੋਗੀ ਅਰ ਪੂਰਨ ਸਫ਼ਲਤਾਈ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਕਸ਼ਟ ਹਰੇ,ਵੇਲੀ ਫਲੈ,ਗੁਰ ਪੂਜਕ ਸਿਖ ਸੀਨ ॥ (੮)

ਅਰਥ–ਕਸ਼ਟ ਦੂਰ ਹੋਗਾ, ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਬੜ੍ਹੇਗਾ ॥ ਗੁਰੂ ਕੋ ਦਿਲ ਸੇ ਪੂਜਨੇ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਨੇ ਕੇ ਕਾਬਲ ਹੋਗਾ ॥

ਨੋਟ–ਕਈ ਥਾਈਂ (ਕਈ ਸੌ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ "ਸੀਨ" ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ "ਮੀਨ" ਪਦ ਹੈ ॥ ਇਸ ਕਾ ਅਰਥ ਇਸ ਤਰਹ ਹੋਗਾ :–ਐ ਸਿਖ, ਅਗਰ ਤੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੇ ਦਿਲ ਸੇ ਪਿਆਰ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ ਮਛਲੀ ਪਾਨੀ ਸੇ ਕਰਤੀ ਹੈ ਆਦਿਕ ॥

ਮੂਲ–(ਆਠੈ) (ਭੋਜੈ ਪੀਨ ਭੁਗ)
(ਵਸਤ੍ਰ ਮੇਂ ਗੁਰ ਸ਼ੇਸ ਦੀਨ) ॥ ੪੨ ॥ (੯)

ਅਰਥ–ਯਿਹ ਆਠਵਾਂ ਹੁਕਮ ਹੈ ਆਨੰਦ ਸੇ ਖਾਤੇ ਪੀਤੇ ਰਹੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਪੜੇ ਕੇ ਅੰਦਰ (ਪਰਦੇ ਮੇਂ) ਗੁਰੂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਦੇ ਰਖਾ ਹੈ ॥

ਨੋਟ–ਵਿੱਦਤ ਹੋਵੈ ਕਿ ਇਹ ਬਚਨ ਅਠਵਾਂ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ

ਪੰਗਤੀਆਂ ੯ (ਨੌਂ) ਉਚਾਰੀ ਗਈ ਹੈਂ, ਇਸੀ ਵਾਸਤੇ ੯ ਕਾ ਅੰਗ ਇਸ ਤੁਕ ਕੇ ਅਖ਼ੀਰ ਪਰ ਦੀਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਖੁਲਾਵੈ ਬਾਲਕ, ਤੁਸ਼੍ਰ, ਪੁਸ਼ਟ ॥
— ਦਸਵੀਂ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ॥ ੧੦ ॥

ਅਰਥ—(ਨਾਵਾਂ ਅਰ ਦਸਵਾਂ ਹੁਕਮ), ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਬਾਲਕੋਂ ਕੋ ਹਰਿ ਏਕ ਪਦਾਰਥ ਖੁਲਾਵੇਂ, ਰਿਸ਼ਟ, ਪੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—[(ਤੀਨ ਗਰਭ ਕੀ ਪ੍ਰਸੂਤ ਕੀ)
(ਦਰਸ਼ਨ ਗੁਰ ਘਰ) (ਗ੍ਰਾਸ)] ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ—ਜਿਸ ਕੋ ਗਰਭ ਹੋ, ਅਰ ਉਸ ਔਰਤ ਕੇ ਤੀਨ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਬਾਲ ਬਚਾ ਹੋਣੇ ਵਾਲਾ ਹੋ, ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇ ਅਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਲੇ ॥

ਮੂਲ—ਬੈਠਨ ਮੈਂ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਮੈਂ, ਪਹਿਰਨ ਮੈਂ ਹੁਇ ਰੋਗ ।੧੨।

ਅਰਥ—ਜਿਸਕੋ ਬੈਠਨੇ ਵਕਤ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਨੇ ਵੇਲੇ ਅਰ ਕਪੜੋਂ ਕੋ ਪਹਿਨਨੇ ਸਮੇਂ ਭੀ ਰੋਗ ਦੂਰ ਨ ਹੋ ॥

ਮੂਲ—ਖੇਲਨ ਮੈਂ, ਜੀਵ ਮੇਲ ਕਰ,
ਮੈਥਨ ਮਹਿ ਕਹੀਏ ਅਰੋਗ ॥ ੧੩ ॥

ਅਰਥ—ਅਗਰ ਵੁਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰੇਗੀ, ਤੋ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਕੋ ਭੋਗਨੇ ਮੇਂ ਅਰ ਗਰਭ ਹੋਨੇ ਤਕ ਹਰ ਹਾਲਤ ਮੇਂ ਅਰੋਗ ਰਹੇਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਪੜੇ ਤੋ ਰਸਨਾ ਚੇਤ ਗੁਰ,
ਪਾਹਿਲ ਮੈਂ ਗੁਰ ਘਰ ਮੇਲ ॥ ੧੪ ॥

ਅਰਥ—ਅਗਰ ਪੜ੍ਹੇ ਤੋ ਜ਼ਬਾਨ ਸੇ ਗੁਰੂ ਕੋ ਯਾਦ ਕਰੇ ਅਰ

ਪਾਹਿਲ ਲੈਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਘਰ ਸੇ ਮੇਲ ਰਖੋ ॥

ਮੂਲ-ਦੁਸ਼੍ਰ ਭਾਜੇ, ਸਿਖ ਗਾਜੈ,
ਪੰਦ੍ਰਵੀਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਰ ਸੇਲ ॥ ੧੫ ॥ ੧੬ ॥

ਅਰਥ-ਜਬ ਹਥਿਆਰ ਔਰ ਨੇਜ਼ਾ ਪਕੜੇਗਾ ਅਰ ਰਣ ਭੂਮੀ ਮੇਂ ਗਰਜੇਗਾ ਤੋ ਦੁਸ਼ਟ ਦੁਸ਼ਮਨ) ਭਾਗ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥ ਯਿਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੇ ਕਾ ਪੰਦ੍ਰਵਾਂ ਫਲ ਹੈ ॥

ਮੂਲ-ਬਾਜੀ ਪੀਠ, ਸਿੰਘ ਅਚਲ ਮੇਲ ॥ ੧੭ ॥

ਅਰਥ-ਘੋੜੇ ਕੀ ਪੀਠ ਪਰ ਬੈਠ ਕਰ ਸਿੰਘ ਕਾ ਮੇਲ ਅਚਲ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ-ਮ੍ਰਿਗ ਦੁਸ਼੍ਰ ਮੇਲ ਹੋਇ ਸਸਤ੍ਰ ਪੇਲ ॥ ੧੮ ॥

ਅਰਥ-ਸ਼ਸਤ੍ਰੋਂ ਕੇ ਚਲਾਨੇ ਸੇ ਅਰ ਦੁਸ਼ਮਨੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਦੁਸ਼ਟ ਹਰਨੋਂ ਕੀ ਤਰਹ ਭਾਗ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥

ਤ੍ਵਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ

ਮੂਲ-ਦੂਖ ਦੂਰ, ਸੁਖ ਆਦਿ ॥ ੧੯ ॥

ਅਰਥ-ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋਗਾ ਔਰ ਸੁਖ ਆਦਿਕ ਬੜ੍ਹੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ-(ਆਗ ਕਾ ਸੰਜੋਗ, ਵਧੈ ਕਾਯਾ) (ਘਟੈ ਸੋਗ) ॥੨੦॥

ਅਰਥ-ਅਗਰ ਕਾਯਾਂ (ਸਰੀਰ ਮੇਂ) ਤਪਸ਼ ਕੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਹੋਤੀ ਜਾਤੀ ਹੋ ਤੋ ਅਰਦਾਸ ਸੇ ਤਕਲੀਫ਼ ਘਟ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਮੂਲ-ਮਿਲੈ ਮੰਤ, ਸਤਿਗੁਰ ਮਹੰਤ ॥ ੨੧ ॥

ਅਰਥ-ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਵਕਤ ਜਬ ਕਿ ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਔਰ ਬ੍ਰਤਰੀਨ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਿਲੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਹੋਇ ਕਾਜ ਪੂਰ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਹਜ਼ੂਰ ॥ ੨੨ ॥

ਅਰਥ—ਔਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਮੇਂ ਕਾਮ ਕੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਅਰ ਸਫ਼ਲਤਾ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਗੁਰ-ਮੇਲੀ ਦਾਸੀ, ਪਾਈਏ ਸੁਖ ਪ੍ਰਗਾਸੀ ॥ ੨੩ ॥

ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਾਸੀ ਕੋ ਅਪਨੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਮੇਲ ਲੀਆ ਹੈ, ਇਸ ਲੀਏ ਸੁਖ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੂਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਰਾਖਾ ਮੇਰਾ ਸਿਦਕ, ਪੂਰੀ ਗੁਰ ਭਗਤਿ ॥

ਅਰਥ—ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਕੀ ਭਗਤੀ ਅਰ ਮੇਰਾ ਸਿਦਕ ਰਾਖਾ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਚੋਰੀ ਕਾ ਅੰਧਾ, ਗੁਰੂ ਰਾਖ ਗੁਰ ਧੰਦਾ ॥ ੨੪ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਚੋਰੀ ਕਰਨੇ ਮੇਂ ਲੰਪਟ ਹੈ, ਇਸ ਬੜੇ ਵਿਕਾਰ ਸੇ ਗੁਰੂ ਰਾਖ ਲੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਰਾਜਾ ਕਾ ਮਿਲਾਪ, ਸਹਾਈ ਗੁਰ ਆਪ ॥ ੨੫ ॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪ ਸਹਾਈ ਹੋਂਗੇ ਅਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੇ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਵੇ ਮੇਘ, ਦੁਰਭਿਖ,
ਵੇਮੁਖ ਗਹੀ ਨਿਮਖ ॥ ੨੬ ॥

ਅਰਥ—ਦੁਰਭਿਖ ਵੇਮੁਖ ਗਹੀਂ (ਕਾਲ, ਕਹਤਿ, ਦੁਰਭਿਛ ਨੇ ਵੇਮੁਖਤਾ ਪਕੜੀ ਅਰਥਾਤ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ) ॥

ਨਿਮਖ = ਜਲਦੀ ਹੀ ॥

ਜਬ ਬਖਸ਼ਸ ਕਾ ਬਾਦਲ ਬਰਸੇਗਾ, ਤੋ ਅਧਰਮ ਏਕ ਨਿਮਖ ਮੇਂ (ਆਂਖ ਕੇ ਝਪਕਨੇ ਕੇ ਅਰਸੇ ਮੇਂ)

ਜਲਦੀ ਹੀ ਦੂਰ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–(ਧਰਮ ਕਾ ਡੰਡ, ਤਨਖੀ)
(ਬਖਸ਼ੀਆ) (ਦੂਖਨ ਬਿਹੰਡ) ॥ ੨੭ ॥

ਅਰਥ–ਧਰਮ ਰਾਜ ਕਾ ਡੰਡ ਜੋ ਤਨ ਕੋ ਸਰੀਰ ਕੋ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਵੁਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਖਸ਼ੇਂਗੇ ਅੁਰ ਸਰਬ ਦੁਖ ਨਾਸ਼ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਮਾਰਗ ਕੀ ਭੂਲ, ਬਖਸ਼ਾ ਗੁਰ ਚਲੂਲ ॥ ੨੮ ॥

ਅਰਥ–ਜੋ ਧਰਮ ਕੇ ਰਾਸਤੇ ਕੀ ਭੂਲ ਥੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕੀ ॥

ਮੂਲ–ਚੂਕਾ ਸਭ ਜਾਇ, ਪਿਤ੍ਰਨ ਸੁਖ ਭਾਇ ॥ ੨੯ ॥

ਅਰਥ–ਸਭ ਜਗਹ ਸੇ ਗਲਤੀਆਂ ਅਰ ਗੁਨਾਹ ਦੂਰ ਹੋਂਗੇ, ਯਹਾਂ ਤਕ ਕਿ ਮੋਏ ਹੂਏ ਬਜ਼ੁਰਗੋਂ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਮੇਂ (ਜਿਸ ਕੋ ਪਿਤ੍ਰੀ ਦੇਸ਼) ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ, ਬਖਸ਼ਸ਼ ਸੇ ਸੁਖ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਮਨ ਸ਼ੇਰ ਵਸ, ਸਤਿਗੁਰ ਬਖਸ਼ ॥ ੩੦ ॥

ਅਰਥ–ਮਨ ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਕੀ ਮਾਨਿੰਦ ਹੈ, ਬਸ (ਕਾਬੂ) ਮੇਂ ਆ ਜਾਵੇਗਾ (ਇਸ ਪਰ ਹਮ ਕਾਬੂ ਪਾਵੇਂਗੇ) ॥ ਕਿਉਂਕਿ ਅਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਤਰਫ ਸੇ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ–ਕਹੀ ਗੁਰ ਅਰਦਾਸ, ਤੀਸ ਸੁਨੈ ਸਿਖ ਚਿਤ ਲਾਇ ॥
ਦੂਖ ਭੂਖ ਸਗਰੀ ਟਰੀ, ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰੀ ਪਾਇ ॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੇ ਫਲ ਕੇ ਮੁਤੱਲਕ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿਖ ਦਿਨ ਊਪਰ ਕੇ ਤੀਸ

ਉਪਦੇਸ਼ੋਂ ਕੋ ਸੁਨੇਗਾ, ਉਸਕਾ ਦੁਖ ਅਰ ਭੁਖ ਤਮਾਮ ਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਕੇ ਹਰ ਏਕ ਕਾਮ ਕੋ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰੇਂਗੇ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੭੫ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

* ਸਾਖੀ ਛਿਹੱਤਰਵੀਂ *

ਮੂਲ–(ਕਹੈ) (ਸਿਖ ਚਰਨੀ ਲਗਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ)
ਹੁਲਸਾਇ ॥ ੩੧ ॥

ਅਰਥ–ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਹਜ਼ੂਰ ਮੇਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀ, ਕਿ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ, ਰਾਜਾ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਦਾਸ (ਉਜੈਨ ਕਾ ਸਿਖ) ਆਪਕੇ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਮੇਂ ਆਯਾ ਹੈ ਔਰ ਬਾ ਉਮੈਦ ਹੋਕਰ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੂਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਜੋੜੀ ਅਚਲ) (ਬਰ ਨਾਰ ਕੀ)
(ਕਹੋ ਸਿਖ ਸਮਝਾਇ) ॥ ੩੨ ॥

ਅਚਲ ਜੋੜੀ (ਅਬਨਾਸ਼ੀ ਜੋੜੀ ਕੇ ਬਾਰੇ) ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੇ ਮਿਲਾਪ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ॥ ਬਰ, ਨਾਰ, ਈਸ਼੍ਵਰ ਅਤੇ ਜੀਵ ਕਾ ਏਕ ਹੋ ਜਾਣਾ ।

ਅਰਥ–ਆਪ ਜੀਵ ਅਰ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੇ ਅਬਨਾਸ਼ੀ ਮਿਲਾਪ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਸਿਖ ਕੋ ਸਮਝਾ ਕਰ ਕਹੇਂ ਅਰ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਇਸ ਕੋ ਸਿਖਸ਼ਾ ਦੇਵੇਂ ॥

ਮੂਲ–(ਹੀਲੈ ਨਾਸ਼ੈਂ)(ਬਹਾਲਾ ਬਨੈ)(ਅੰਨ ਪਥ ਪਚ ਜਾਇ) ॥
(ਦੁਸ਼ਟ ਖਪੇ, ਸਾਇਆ ਭਗੈ)
(ਪਰੈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਧਾਇ) ॥ ੩੩ ॥

ਅਰਥ–ਕੋਈ ਐਸੀ ਤਦਬੀਰ ਸਮਝਾਵੇਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਕੇ ਤਮਾਮ ਉਪਾਉ ਨਾਸ਼ ਹੋਂ ॥ ਜੈਸੇ ਇਲਾਜ ਔਰ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਸੇ ਬਦਹਜ਼ਮੀ ਦੂਰ ਹੋਤੀ ਹੈ, ਐਸੇ ਹੀ ਮਾਇਆ ਕਾ ਅਫਰਾ ਅਰ ਅਹੰਕਾਰ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਕੋ ਹਮੇਸ਼ ਹੀ ਬੀਮਾਰ ਰਖਤਾ ਹੈ ਦੂਰ ਹੋ ॥

ਦੂਜੀ ਮਿਸਾਲ–ਜਿਸ ਤਰਹ ਮਨੁਸ਼ ਜਬ ਦੌੜ ਕਰ ਸ਼ਹੀਦੋਂ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਮੇਂ ਚਲਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ਤੋ ਤਮਾਮ ਸਾਇਆ ਜਿੰਨ ਭੂਤ ਕਾ ਦੂਰ ਹੋਤਾ ਹੈ ਔਰ ਦੁਸ਼ਟੋਂ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਤਾ ਹੈ ॥

ਅਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ (ਫਰਮਾਨ)

ਮੂਲ–ਸੇਵੈ ਚੌਤੀਸ ਖਾਧੀਸ, ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਲੇਇ।੩੪।
ਖਾਧੀਸ = ਖਾਦਮੋਂ ਕੀ ਤਰਹ, ਗ਼ੁਲਾਮੋਂ, ਮੁਰੀਦੋਂ ਜੈਸਾ ਹੋ ਕੇ ॥

ਅਰਥ–ਜਿਸ ਤਰਹ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬੇਨਤੀ ਔਰ ਅਰਜ਼ ਮਾਜਰਾ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਉਸ ਤਰਹ ਹੀ ਸਰਬ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਜੀ ਕੇ ਨਾਮ ਯਾਦ ਕਰੇਂ, ਜਿਨ੍ਹ ਕਾ ਵੇਰਵਾ ਅਰ ਜ਼ਿਕਰ ਅਰਦਾਸ ਮੇਂ ਹੈ ॥

ਅਰਥਾਤ

ਭਗੌਤੀ ਕਾ ਜਾਪ ਕਰੇਂ (ਭਗੌਤੀ ਕੀ ਮਾਲਾ ਫੇਰੇਂ) ਕਮ ਸੇ ਕਮ ੩੪ ਵੇਰੀ ॥

ਮੂਲ–ਪੈਂਤੀ (ਗੁਰ ਪਸਾਰਾ ਕਰੈ)(ਵਧੈ ਪਸੂਕੀ ਵੇਇ) ।੩੫।

ਅਰਥ–ਪੈਂਤੀਵਾਂ ਉਪਦੇਸ਼–ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਰਿ ਏਕ ਚੀਜ਼ ਕੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਕੌੜੀ ਵੇਲ ਕੀ ਮਾਨਿੰਦ ਬੜ੍ਹਤਾ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–(ਛਤੀ) (ਅਰਦਾਸ ਹੋਇ ਭਾਵਨਾ)
(ਅੰਤ੍ਰ ਭਾਵ, ਫਲਦਾਇਕ ਏਸ) ॥ ੩੬ ॥

ਅਰਥ–ਅਗਰ ਭਾਵਨਾ ਸਹਿਤ ਅਰਦਾਸ ਹੋਗੀ, ਤੋ ਅੰਤ੍ਰ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਗੇਗਾ ਔਰ ਫਲਦਾਇਕ ਹੋਗਾ ॥ ਏਸ, ਇਸ ਤਰਹ ॥ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਸੇ ਅਰਦਾਸ ਕਾ ਜਾਪ ਕਰਨੇ ਸੇ ॥

ਮੂਲ–ਸੈਂਤੀ (ਵੇਲ, ਬਾਗ ਫਲੈ)
(ਅਤਲ, ਸਫਲ, ਵਹਿ ਸ਼ੇਸ) ੩੭ ॥

ਅਰਥ–ਬਾਗ਼ ਕੀ ਸ਼ਾਖੋਂ ਕੀ ਤਰਹ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਫੈਲੇਗਾ ॥ ਜੋ ਫਲ ਸੇ ਮਹਰੂਮ (ਖਾਲੀ ਹੋਗਾ), ਵੁਹ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਔਰ ਬਰ੍ਹਤੀ ਸੇ ਫੈਲੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਅਠੱਤੀ (ਮਨਮੁਖ ਉਠੈ) (ਸਨਮੁਖ ਝੁਕੈ)
(ਨਵੇਂ ਗ੍ਰੇਹ ਆਰੰਭ) ॥ ੩੮ ॥

ਅਰਥ–ਮਨਮੁਖ ਜੋ ੯ ਗ੍ਰਹੋਂ ਕੀ ਤਰਹ ਸ਼ੋਰਸ ਬਰਪਾ ਕਰੇਂਗੇ, ਵੁਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਕੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਮੇਂ ਝੁਕ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਪ੍ਰਵੇਸ (ਉਨਤਾਲੀ) (ਅਚਲ)
(ਸਿੰਘ) (ਵਸਤ ਅਸੰਭ) ॥ ੩੯ ॥

ਅਰਥ–ਐ ਸਿੰਘ, ਜਬ ਤੂ ਅਚਲ (ਈਸ਼੍ਵਰ) ਮੇਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਗਾ,

ਔਰ ਜਿਸ ਕੋ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਔਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ਉਸ ਜਾਤਿ ਮੇਂ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–[ਖੇਤ (ਚਾਲੀ) ਮਾਤਾ ਕੇ ਅਮਾਨ]
(ਵਾਧੇ ਕਾ ਆਸਾਨ) ॥ ੪੦ ॥

ਅਰਥ–ਜੋ ਧਰਤੀ ਮਾਤਾ–ਮੇਂ ਅਮਾਨਤ ਚੀਜ਼ ਰਖੀ ਹੋਗੀ ਵੁਹ ਆਪ ਕੋ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ ॥ ਔਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਔਰ ਬੜ੍ਹਨੇ ਕਾ ਤਰੀਕਾ ਆਸਾਨ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–(ਇਕਤਾਲੀ) (ਕੁਆਏ ਅਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ)
ਬੈਆਲੀ ਵੰਡੇ, ਰਿਧ ਬ੍ਰਿਧ ॥ ੪੧ ॥ ੪੨ ॥

ਅਰਥ–ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕਾ ਮਾਰਗ (ਦਰਗਾਹੀ ਰਾਸਤਾ) ਜੋ ਕਿ ਅਖੰਡ ਹੈ (ਨਾਸ਼ ਹੋਣੇ ਸੇ ਰਹਿਤ ਹੈ), ਵੁਹ ਆਪ ਕੋ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ਔਰ ਬਤਾਲੀਵਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਯਿਹ ਹੈ ਕਿ ਰਿਧੀਯੋਂ ਕੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਹੋਗੀ ॥ ਅਗਰ ਆਪ ਚਾਹੇਂ ਤੋ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਂ ਤਕਸੀਮ (ਬਾਂਟ) ਕਰ ਸਕਤੇ ਹੈਂ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਰਿ ਏਕ ਕਾਮ ਕੀ ਸਿਧੀ ਬਖਸ਼ੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–(ਤ੍ਰਤਾਲੀ) (ਸਤਿਗੁਰ ਟੇਕ ਰਾਖ)
(ਦਿਖਾਵੇ ਸਿਦਕ ਸਾਖ) ॥ ੪੩ ॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਾ ਆਸਰਾ ਰਖੋ ॥ ਆਪ ਕਾ ਸਿਦਕ ਦਰਖਤ ਕੀ ਸ਼ਾਖੋਂ ਕੀ ਤਰਹ ਬੜਹੇਗਾ ਔਰ ਆਪ ਉਸਕੋ ਅਪਨੇ ਸਾਮਨੇ ਬੜ੍ਹਤਾ ਫੂਲਤਾ ਦੇਖੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–(ਚੌਤਾਲੀ) (ਗੁਪਤ ਕਾਂਮ ਅੰਤ੍ਰਜਾਮੀ ਸਫਲ)
(ਜਾਨ) ॥ ੪੪ ॥

ਅਰਥ–ਯਿਹ ਜਾਨ ਲੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸੇ ਦਰ ਪਰਦਾ ਕਾਮ (ਜਿਨਕਾ ਆਪ ਕੋ ਇਲਮ ਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ), ਵੁਹ ਅੰਤ੍ਰਜਾਮੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਕੀ ਸਫਲਤਾ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਵਾਵੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–(ਪੈਂਤਾਲੀ) (ਘਰ ਧਾਰ) –
(ਈਤ ਊਤ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਦੇਸ ਜਾਵੈ) ॥ ੪੫ ॥

ਅਰਥ–ਘਰ ਰਹਿਣੇ ਮੇਂ, ਇਧਰ ਉਧਰ ਜਾਨੇ ਮੇਂ, ਔਰ ਪ੍ਰਦੇਸ ਮੇਂ ਬਲਕਿ ਹਰ ਜਗਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਕੇ ਮਦਦਗਾਰ ਰਹੇਂਗੇ,ਧਾਰ ਕਾ ਅਰਥ ਧਰ, ਸਹਾਇਤਾ, ਮਦਦ ਇਮਦਾਦ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਛਿਆਲੀ) (ਘਰ ਫੂਟ ਮੈਂ)
(ਘਰ ਸਲ, ਬੇਹਾਲ) (ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਤਪਾਲ) ॥ ੪੬ ॥

ਅਰਥ–ਘਰ ਕੀ ਨਾਚਾਕੀ ਮੇਂ, ਘਰ ਕੇ ਦੁਖ ਮੇਂ ਔਰ ਬੇ ਹਾਲੀ ਮੇਂ (ਘਰ ਮੇਂ ਖਰਾਬ ਹਾਲਤ ਮੇਂ) ਭਗਤ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਹੋਗੀ ॥

ਸਾਲ = ਦੁਖ, ਬੇਹਾਲੀ = ਖ਼ਰਾਬ ਹਾਲਤ, ਨਾਚਾਕੀ = ਫੂਟ ॥

ਮੂਲ–ਸੈਂਤਾਲੀ–ਖਜ਼ਾਨੇ ਆਕਰਖ,
ਟੇਕ ਰਾਖ ਤੂੰ ਏਕ ॥ ੪੭ ॥

ਅਰਥ–ਅਗਰ ਖਜ਼ਾਨੇ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਏ ਹੈਂ, ਤੋ ਏਕ ਕੀ ਟੇਕ ਔਰ ਆਸਰਾ ਰਖੋ ॥

ਆਕਰਖ = ਖਜਾਨੋਂ ਮੇਂ ਸੇ ਪੈਸਾ ਖਿਚਿਆ ਜਾਨਾ, ਘਟ ਹੋ ਜਾਨਾ ॥

ਮੂਲ–ਅਠਤਾਲੇ–ਰੋਗ ਜਰੇ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਂਤ, ਸਿਖ ਕੋ ਅਨਾਸਤਿ ॥ ੪੮ ॥

ਅਰਥ–ਰੋਗ ਜਲ ਜਾਵੇਗਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ਼ਾਂਤ ਬਖਸ਼ੇਂਗੇ ਔਰ ਸਿਖ ਕੋ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਾ ਹੋਗੀ ॥ (ਅਗਰ ਕਰਮੋਂ ਕੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋਗੀ ਭੀ, ਤੋ ਉਸ ਮੇਂ ਕਮੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਅਨਾਸਤਿ = ਜੋ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜੋ ਸੁਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਖਸ਼ਾ ਹੈ, ਵੁਹ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ (ਅਨਾਸਤਿ ਮਹਿਨੇ ਨਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਣਾ) ॥

ਮੂਲ–ਉਨੇ ਪੰਜੇ–(ਅਰਦਾਸ ਮਿਲੇ ਵਿਛਰੇ ਕੋ) (ਆਵੈ ਗੁਰ ਜਾਲਮ) ॥ ੪੯ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਵਿਛੜੇ ਹੂਏ ਕੋ ਅਰਦਾਸ ਮਿਲੇਗੀ ਤੋ ਵੁਹ ਸਿਤਮਗਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੇ ਆਵੇਗਾ ਔਰ ਤਮਾਮ ਦੁਨੀਆਂ ਉਸ ਕਰਾਮਾਤ ਕੋ ਦੇਖੇਗੀ, ਕਿ ਕੈਸੇ ਖਿਚਾ ਚਲਾ ਆ ਰਹਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਪੰਚਾਸਵੈਂ–ਛਲਕ ਸ਼ਾਦੀ, ਖੁਲਾ ਦਰਬਾਰ, ਇਛ ਬਹਾਰ ॥ ੫੦ ॥

ਅਰਥ–ਅਗਰ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਹੋਗੀ, ਤੋਂ ਉਸ ਕਾ ਦਰਬਾਰ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ ਅਰ ਮਨ ਕੀ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਬਾਜੇ ਜੰਗ, ਗੁਰ ਬਖਸ਼ੀ ਅਸੰਗ ॥ ੫੧ ॥

ਅਰਥ–ਦੁਨੀਆਂ ਕੀ ਕਦੂਰਤੋਂ ਕਾ ਬਿਗਲ ਬਜ ਰਹਾ ਹੈ (ਕਾਮ ਆਦਿਕ ਕਾ ਬਿਗਲ ਅਰ ਘੰਟਾ ਬਜ ਰਹਾ

ਹੈ, ਜਿਸ ਮੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਗ਼ਰਕਾਬ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ (ਡੂਬ ਰਹੀ ਹੈ) ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੇ ਆਪ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹੇਂਗੇ, ਉਸ ਮੇਂ ਲਗ ਕਰ ਪਾਇਮਾਲ (ਬ੍ਰਬਾਦ) ਨਾ ਹੋਂਗੇ, ਲਤਾੜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਗੁਰ ਦੀਨਾ ਗਣੇਸ਼,

ਸੁਫਲ ਕਾਮ (ਮਾਨੈ) ਆਦੇਸ਼ ॥ ੫੨ ॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੁਸ਼ਾਈ ਕਾ ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਦੀਆ ਹੈ ॥ ਯਿਹ ਯਕੀਨ ਕਰੋ ਕਿ ਆਪ ਕਾ ਕਾਮ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਰ ਆਪ ਕੀ ਲੋਗ ਤਹਜ਼ੀਮ ਕਰੇਂਗੇ ਅਰ ਆਪ ਕੋ ਨਿਮਸਕਾਰ ਬਜਾ ਲਾਵੇਂਗੇ ॥ ਮਾਨੈ ਅਥਵਾ ਮਾਨ ਲੇਨਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ, ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ॥

ਮੂਲ–ਤ੍ਰੇਪਨ–(ਨਿਤ ਥੰਭੇ ਹੈਂ) (ਦਰੀਆਉ ਥੰਭ),

ਪ੍ਰਵਾਹ ਮਨਾ ਅਸਾਹ ॥ ੫੩ ॥

ਅਰਥ–ਮਨ ਕਾ ਪ੍ਰਵਾਹ (ਦਾਵਣਾ) ਥੰਮ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਾਵਨੇ ਮੇਂ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ॥ ਮਨ ਕਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜੋ ਕਿ ਏਕ ਦਮ ਭੀ ਸਾਂਸ ਨਹੀਂ ਲੇਤਾ ਅਰ ਹਮੇਸ਼ ਹੀ ਡੋਲਤਾ ਰਹਿਤਾ ਹੈ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੇ ਲੀਏ ਥੰਮ ਜਾਵੇਗਾ ॥ ਇਸ ਮਨ ਕੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ਾਤ ਅਰ ਥਰ-ਥਰਾਹਟ ਤੋ ਰਹੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਕਾ ਸੁਭਾਉ ਹੀ ਐਸਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਾਵਣਾ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗੀ ॥ ਔਰ ਉਸਕੀ ਮਾਂਗ ਈਸ਼੍ਰੀ ਜਾਤਿ ਔਰ ਸਾਧੂਓਂ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕੀ ਤਰਫ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗੀ ॥ ਇਧਰ ਸੇ (ਦੁਨੀਆਂ) ਕੀ ਤਰਫ ਸੇ ਪੁਟਿਆ

ਜਾਵੇਗਾ ਔਰ ਈਸ਼੍ਵਰੀ ਬਾਗ਼ ਮੇਂ ਗਾਚ ਕਰਕੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ॥ ਇਸ ਕਾ ਫਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪੀ ਹੋਗਾ ਨਾ ਕਿ ਜ਼ਹਿਰ ਰੂਪੀ ਔਰ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਸ਼ੁਭ ਵਾਸ਼ਨਾਉਂ ਸੇ ਜੋਤੀ(ਈਸ਼੍ਵਰ)ਕੀ ਜੋਤ ਮੇਂ ਲੀਨ ਹੋਗਾ॥

ਮੂਲ—(ਅਸੁਨੀ ਕੁਮਾਰ) (ਹਿਰਦਾ ਸੁਖ ਸਾਰ) ॥ ੫੪ ॥

ਅਰਥ—ਅਸੁਨੀ ਕੁਮਾਰ ਦੇਵਤੇ ਕੀ ਤਰਹ ਉਸਕਾ ਹਿਰਦਾ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੁਖ ਸੇ ਭਰਪੂਰ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਵਿਆਹ ਕੀ ਕਿਰਤ ਮੇਂ, ਅਰੰਭ ਤਵ ਕ੍ਰਿਪਾਲ, ਸਿਖ ਕੋ ਨਿਹਾਲ ॥ ੫੫ ॥

ਅਰਥ—ਵਿਆਹ ਕੇ ਮੌਕੇ ਪਰ ਆਪ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੇ ਕਾਮ ਕਾ ਅਗਾਜ਼ (ਸ਼ੁਰੂ) ਹੋਗਾ ਔਰ ਸਿਖ ਕੋ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋਂਗੀ ॥

ਮੂਲ—(ਬੰਧਨ ਮੈਂ) (ਅੰਧ ਹੂਆ ਵਿਰਧ)
(ਸਿਖ ਕੋ ਸੋਧ) ॥ ੫੬ ॥

ਨੋਟ—ਸਿਖ ਘਰ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਮੁਸੀਬਤ ਰਹੀ ਹੈ ਵੁਹ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਥੀ, ਇਸ ਬਾਤ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ॥

ਅਰਥ—ਮੁਸੀਬਤ ਮੇਂ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਹੂਆ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿਖ ਸੋਧਿਆ ਜਾਵੇ ॥ (ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਵੈ, ਉਸ ਮੇਂ ਸੇ ਮੈਲ ਕੁਚੈਲ ਨਿਕਲ ਜਾਵੈ) ॥

ਮੂਲ—(ਮੋਹਨੀ ਮੈਂ ਵੇਖਤ ਖੁਸਾਲ)
(ਸਿਖ ਕਾਰਜ ਸਮਾਲ) ॥ ੫੭ ॥

ਅਰਥ—ਸੋ ਯਿਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਪਰ ਬਾਤ ਹੈ ਕਿ ਮੋਹਨੀ (ਮਾਇਆ) ਕੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇਖਤੇ ਹੀ ਇਨਸਾਨ ਖਿੜ ਜਾਤਾ ਹੈ ਔਰ ਉਸ ਕੀ ਸਾਰੀ ਤਵੱਜੋ ਉਧਰ ਹੋ

ਜਾਤੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੋ ਅਪਨੇ ਕਾਮ (ਨਾਮ) ਕੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਵੁਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਤਮ ਦਰਸ਼ੀ ਹੋਤਾ ਹੈ ਔਰ ਸਭ ਮੇਂ ਅਕਾਲ ਕੀ ਜੋਤ ਕਾ ਹੀ ਜ਼ਹੂਰ ਸਮਝਤਾ ਹੈ ਔਰ ਜਹਾਨ ਸੇ ਯਿਹ ਸ਼ਕਲ ਆਈ ਹੈ, ਉਸ ਅਕਾਲੀ ਜੋਤ ਪਰ ਫਰੇਫਤਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀ ਪਰ :-

"ਤਜ ਚਿਤਰੇ, ਚਿਤ ਰਾਖ ਚਤੇਰਾ" (ਗੁਰਬਾਣੀ)

ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀਓਂ ਕੋ ਛੋੜਕਰ ਜੋ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀਓਂ ਕੇ ਬਨਾਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਕੀ ਤਰਫ ਅਪਨੀ ਸਾਰੀ ਤਵੱਜੋ ਕੋ ਖੈਂਚ ਦੇਤਾ ਹੈ ॥

Compass (ਕੁਤਬ ਨਮਾ) ਕੀ ਸੂਈ ਕੋ ਖਾਹਿ ਕਿਤਨਾ ਹੀ ਘੁਮਾਇਆ ਜਾਵੈ, ਲੇਕਨ ਆਖਰਕਾਰ ਜਬ ਉਸ ਕੋ ਛੋੜਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਤੋ ਵੁਹ ਸ਼ਮਾਲੀ ਜਨੂਬੀ ਠਹਿਰੇਗੀ ॥ ਯਹੀ ਹਾਲ ਆਬਦੋਂ ਕਾ ਹੋਤਾ ਹੈ (ਨਾਮ ਜਪਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕਾ) ॥ ਉਨ ਕੀ ਤਵੱਜੋ ਕੋ ਖਾਹ ਕਿਸੀ ਤਰਫ ਮਰੋੜੇਂ, ਲੇਕਨ ਉਨਕਾ ਜ਼ਾਵੀਆ ਨਿਗਾਹ ਉਸ ਕ੍ਰਿਦਾਰ (ਬਨਾਨੇ ਵਾਲੇ) ਕੀ ਤਰਫ਼ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਕੀਰਤਨ ਕੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਉਚਾਰ)
(ਨਾਮ ਫਲ, ਸੁਣਾ ਅਧਾਰ) ॥ ੫੮ ॥

ਅਰਥ—(ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਬਾਣੀ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਾ ਉਚਾਰ ਸੁਣੋ ਔਰ ਨਾਮ ਫਲ ਕੋ ਭੀ ਸੁਣੋ ਜੋ ਸਭ ਕਾ ਆਧਾਰ ਰੂਪ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਬਿਘਨ ਹਟਾਵੈਂ, ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘ, ਉਮੰਡ,
ਵਿਰੋਧੀ ਰੁਕੈਂ ਬਿਹੰਡ ॥ ੫੯ ॥

ਅਰਥ—ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕਰ ਔਰ ਉਛਲ ਉਛਲ ਕਰ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘ ਰੁਕਾਵਟੋਂ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰੇਂਗੇ॥ ਅਟਕ ਪਾਨੇ ਵਾਲੇ—ਰੁਕ ਜਾਵੇਂਗੇ ਔਰ ਨਾਸ਼ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਸਾਧ ਮਿਲਨ ਮੈਂ ਮਨ ਹੋਵੈ ਅਧੀਨ,
ਸੰਤ ਮੇਲ ਫਲ ਪੀਨ ॥ ੬੦ ॥

ਅਰਥ—ਸਾਧੂਓਂ ਕੇ ਮਿਲਨੇ ਸੇ ਮਨ ਆਪ ਕੇ ਬਸ ਔਰ ਕਾਬੂ ਮੇਂ ਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤੋਂ ਕੇ ਮਿਲਾਪ ਸੇ ਯਹੀ ਫਲ ਯਾ ਐਸੀ ਫਲ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਤੀ ਹੈ, ਕਿ ਮਨ ਕਾ ਨੁਕਤਾ ਨਿਗਾਹ ਬਦਲ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥ ਮਨ ਸੇ ਫੁਰਨੇ ਤੋ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸੁਮਾਰਗ ਕੀ ਤਰਫ ਨਾ ਕਿ ਕੁਮਾਰਗ ਕੀ ਤਰਫ ॥

ਮੂਲ—ਸਾਠ ਅਰਦਾਸਾ ਮੰਗਲੀ, ਦੀਨੀ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਸਿਖ ॥

ਅਰਥ—ਐ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਦਾਸ ਸਿਖ, ਆਪ ਕੋ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੇ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਸਾਠ ਸੁੰਦਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਨਾਏ (ਕੀਏ, ਦੀਏ) ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—[ਤੇਰਾ (ਭਾਵ ਜੈਸਾ) ਫਲ] ਐਸਾ ਸਿਖਨਾ ਦਿਖ ॥

ਅਰਥ—ਪਿਆਰੇ ਸਿਖ, ਐਸੇ ਸ਼ੁਭ ਉਪਦੇਸ਼ੋਂ ਕੀ ਤਰਫ ਧਿਆਨ ਦੋ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਜੈਸਾ ਤੁਮਹਾਰਾ ਭਾਵ ਹੋਗਾ, ਵੈਸਾ ਹੀ ਫਲ ਹੋਗਾ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੭੬ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਸਤੱਤਰਵੀਂ

ਮੂਲ—(ਇਕਸਠੇ) (ਖਾਨ ਸਾਲ ਹੋਇ ਮੇਲ)
(ਤੁਮ ਰਾਖੈ ਜਗ ਝੇਰ) ॥ ੬੧ ॥

ਅਰਥ—ਆਪ ਕੋ ਸੰਤ ਸਮਾਗਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗਾ ਅਰ ਆਪ ਜਗ ਕੇ ਝਗੜੋਂ ਸੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਮੇਂ ਹੋਂਗੇ॥

ਮੂਲ—(ਬਾਸਠੇ) (ਗੁਰ ਪਦ ਬਿਸਰਾਮ)
(ਠਹਿਰੋ ਮਮ ਧਿਆਨ) ॥ ੬੨ ॥

ਅਰਥ—ਅਗਰ ਆਪ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਮੇਂ ਠਹਿਰੋਗੇ ਅਰਥਾਤ ਅਗਰ ਆਪ ਕਾ ਟਿਕਾਉ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਤਰਫ ਹੋਗਾ, ਤੋ ਬਾਰਗਾਹੇ ਇਲਾਹੀ ਮੇਂ ਆਪ ਕੋ ਬਿਸਰਾਮ ਮਿਲੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਤ੍ਰੈਸਠੇ—(ਤਰਨਾਇ) ॥ ੬੩ ॥

ਅਰਥ—ਤਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਨਾਮ ਬੇੜੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਚੌਸਠੇ—(ਚਾਕਰ ਧਾਰਨੇ ਮਨ)
(ਮੈਣ, ਪੂਰ ਦਿਨ ਰੈਣ) ॥ ੬੪ ॥

ਅਰਥ—ਅਗਰ ਆਪ ਮਨ ਕੋ ਨੌਕਰ ਬਨਾਉਗੇ, ਤੋ ਦਿਨ ਔਰ ਰਾਤ ਪੂਰਨ ਖੁਸ਼ੀ ਸੇ ਗੁਜ਼ਰੇਗਾ ॥
ਮੈਣ ਮਹਿਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ॥

ਮੂਲ—ਪੈਂਸਠੇ—ਅਮਾਨ ਸਚਾਇ,ਸਤਿਗੁਰ ਸਹਾਇ ॥ ੬੫ ॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਸਚਾਈ ਕੀ ਅਮਾਨਤ ਕੋ ਰਖਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਆਪ ਕੇ ਸਹਾਈ ਹੋਂਗੇ ॥

ਅਰਥਾਤ

ਸਚੇ ਨਾਮ ਸੇ ਆਪ ਕਾ ਪਿਆਰ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਛੇਸਠੇ—ਅਮਲ ਸੁਖਦਾਇ, ਤਨ ਸੁਖ ਛਾਇ ॥ ੬੬ ॥

ਅਰਥ—ਅਗਰ ਆਪ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮ ਕਰੇਂਗੇ, ਤੋ ਆਪ ਕਾ ਤਨ
ਸੁਖ ਕੇ ਸਾਏ ਮੇਂ ਰਹੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—(ਸਿਠਰ—ਗੁਰੂ ਕਰੈਂ ਸੇਠਰ, ਮੋਦੀਖਾਨੇ) ॥ ੬੭ ॥

ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਆਪ ਕੋ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਕਾ ਸੇਠ ਕਰੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਮੁਲਖ ਕਾ, ਮਾਲ ਕਾ, ਸੁਖ ਕਾ,
ਤਾਲਕਾ, ਦਿਵਾਨ ਮੈਂ ॥ ੬੮ ॥

ਅਰਥ—ਮੁਲਖ, ਮਾਲ ਔਰ ਸੁਖ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਦਰਬਾਰੀ
ਇਲਾਕੇ ਮੇਂ (ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਹਕੂਮਤ ਮੇਂ) ॥

ਮੂਲ—(ਸਿਦਕ ਸਾਬਤ) (ਭਾਵ ਆਗਤ)
(ਧਿਆਨ ਮੈਂ) ॥ ੬੯ ॥

ਅਰਥ—ਅਗਰ ਸਿਦਕ ਸਾਬਤ ਹੋਗਾ, ਤੋ ਪਿਆਰ ਕੇ ਧਿਆਨ
ਮੇਂ ਜਾਉਗੇ ॥ ਔਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਾ ਆਪ ਕੇ ਹਿਰਦੇ
ਮੇਂ ਪ੍ਰੇਮ ਬੜ੍ਹੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—(ਅਗਨ), (ਸੂਰ ਵਪ ਸੇਗਾ)
(ਪੁਰ ਸਤਵੇ) (ਲੜਾਈ ਮੈਂ) ॥ ੭੦ ॥

ਅਰਥ—ਅਗਰ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਸੇਰਾ ਜਿਸਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਔਰ
ਬਹਾਦਰ ਹੋਗਾ ਤੋ ਸਾਤਵੇਂ ਆਸਮਾਨ ਪਰ (ਅਰਸ਼ੇ
ਮੁਆਲਾ) ਪਰ ਰਾਜ ਮਿਲੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਸੁਖ ਸਾਰ ਦਿਨ ਰੈਣ ਆਠ ਨਿਤੁ ਮੈਂ) ॥ ੭੧ ॥

ਅਰਥ—ਆਪ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਆਠੋਂ ਪਹਿਰ (ਦਿਨ ਰਾਤ) ਨਾਮ

ਕੇ ਸੁਖ ਮੇਂ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—(ਪਾਲਕੀ ਪਾਲ ਸਿਖ) (ਸਦਾ ਸੁਖਾਲ) ॥ ੭੨ ॥

ਅਰਥ—ਸਿਖ ਨਾਮ ਕੇ ਝੂਲੇ ਮੇਂ ਝੂਲੇਗਾ ਅਰ ਸਦੀਵ ਸੁਖ ਮੇਂ ਰਹੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—(ਪਾਪ ਪੇਲ ਤੁਰਕ) (ਤੇਲ ਪੀੜਨ ਮੈਂ) ॥ ੭੩ ॥

ਅਰਥ—ਪਾਪ ਮੇਂ ਰੁਚੀ ਕੋ ਤਰਕ ਕਰੋ (ਛੋੜੋ) ॥ ਨਹੀਂ ਤੋ ਤੇਲ ਕੀ ਤਰਹ ਪੀੜਤ ਦੁਖੀ ਹੋਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਬਰਨ ਕਾ ਆਗਮ ਅਤੁਲ ! ਜਲ ਰਾਗਮ ॥ ੭੪ ॥

ਅਰਥ—ਐਸੇ ਵਰਨ ਮੇਂ ਜਨਮ ਹੋਗਾ, ਜਿਸ ਕੀ ਕਦਰੋ ਕੀਮਤ ਤੋਲ ਔਰ ਜਾਂਚ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਰ ਠੰਡਕ ਸੇ ਆਪ ਕਾ ਪਿਆਰ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਸਿਰ ਮੁਕਟ ਕੀ ਲਾਜ, ਬਿਰਦ ਵਸਾਲ ॥ ੭੫ ॥

ਅਰਥ—ਸਿਰ ਪਰ ਮੁਕਟ ਕੀ ਲਾਜ ਕਾ ਪਾਲਨ ਕਰੇਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਕੇ ਪਾਲਨ ਕਾ ਧਰਮ ਬਹੁਤ ਬੜਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਸਿਖ ਸਖਾ) (ਸੁਤ ਸਿਖ ਮਮ) (ਸਿਖ ਹਮਾਰਾ ਧਿਆਨ) ॥

ਅਰਥ—ਸਿਖ ਹੀ ਹਮਾਰੇ ਮਿੱਤ੍ਰ ਹੈਂ, ਔਰ ਸਿਖ ਹੀ ਮੇਰੇ ਪੁਤਰ ਹੈਂ, ਔਰ ਸਿਖੋਂ ਕਾ ਹੀ ਮੈਂ ਨਿਗਾਹਬਾਨ ਹੂੰ ॥

ਮੂਲ—(ਸੇਵੈ ਸਿਖ ਨਿਜ ਰੂਪ ਕੋ) (ਸਿਖ ਸੁਖਾਂ ਕੀ ਖਾਨ) ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਸਿਖ ਅਪੁਨੇ ਸਰੂਪ (ਆਤਮ ਵਸਤੂ) ਜੋਤ ਸਰੂਪ ਕੀ ਕਮਾਈ ਬੰਦਗੀ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਵੁਹ ਸਿਖ ਸੁਖੋਂ ਕੀ

ਖਾਨ ਹੈ॥ ਉਸ ਕੋ ਹਮੇਸ਼ ਹੀ ਸੁਖ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਗੀ॥

ਨਿਜ ਰੂਪ = ਜੋਤ ਸਰੂਪ ॥

(ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤ ਸਰੂਪ ਹੈਂ ਅਪਨਾ ਮੂਲ ਪਛਾਨ ॥
ਮਨ ਹਰ ਜੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ ਸਦਾ ਸ਼ਦਾ ਰੰਗ ਮਾਨ)॥

ਸੁਖਾਂ ਕੀ ਖਾਨ = ਸੁਖੋਂ ਕਾ ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ ਖਜ਼ਾਨਾ, ਜੋ ਕਬੀ ਭੀ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ॥

ਮੂਲ–(ਸੁਨੋ ਬਿਸ਼ੰਭਰ) (ਕੌਡੀਆਂ)
(ਨਿਤ ਗੁਰੂ ਹਿਤ) (ਪਾਂਚ)॥

ਅਰਥ–ਬਿਸ਼ੰਭਰ (ਪਿਆਰੇ) ਸੁਨੋ ਅਰਥਾਤ ਮੇਰੀ ਸਿਖਸ਼ਾ ਕੋ ਧਾਰਨ ਕਰੋ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਨਵਿਤ ਪਾਂਚ ਕੌਡੀਆਂ ਰਖਾ ਕਰੋਂ ਇਸ ਕਾ ਫ਼ਲ ਕਿਆ ਹੋਗਾ ਕਿ :–

ਮੂਲ–(ਧਨ ਹੋਵ) (ਬਖਸ਼ਾ ਸਕਲ)
(ਸੁਖ ਸੰਪਤਿ ਰਤਿ ਰਾਂਚ)॥

ਅਰਥ–ਆਪ ਕੇ ਧਨ ਹੋਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਯਿਹ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਊਪਰ (ਧੁਰ ਦਰਗਾਹਿ) ਸੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ॥ ਅਰ ਜੋ ਭੀ ਆਪਕੀ ਰੁਚੀ ਹੋਗੀ, ਅੰਦਰ ਸੇ ਫੁਰਨਾ ਯਾ ਖਾਹਿਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੋਗੀ, ਅਰ ਉਸ ਖਾਹਿਸ਼ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਕੇ ਸਾਥ ਆਪਕਾ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਗਾ, ਵੁਹ ਸਾਰੀ ਸਮਿਗਰੀ ਸੁਖ ਦੇਨੇ ਵਾਲੀ ਆਪ ਕੋ ਨਸੀਬ ਹੋਗੀ॥

ਮੂਲ–(ਮੇਰੋ ਸਿਖਯਾ)(ਜਾਨ ਕੋ) (ਨਰ ਨਾਰੀ ਹੀ ਅਚੇਤ)॥

ਅਰਥ–ਮੇਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀ ਤਰਫ ਕੋਈ ਹੀ ਧਿਆਨ ਦੇਤਾ ਹੈ,

ਮਰਦੋਂ ਜਨ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਗ਼ਾਫ਼ਲ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—(ਬਾਣੀ ਗੁਰ ਕੀ) (ਰਹਿਤ ਸੋ)
(ਰਹਿਨੀ ਰਹੋ) ਸੁ ਚੇਤ ॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੋ ਔਰ ਉਸਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਅਮਲ ਕਰੋ ॥ ਰਹਿਨੀ ਮੇਂ ਰਹੋ, ਉਪਦੇਸ਼ ਪਰ ਕਾਰਗਰ ਹੋ ॥ ਵੁਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਿਆ ਹੈ?

(ਸੋ) ਜੋ ਸ੍ਵੈ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਅਬਨਾਸ਼ੀ, ਅਮਰ ਸ਼ਕਤੀ ਔਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਰ ਖ਼ੁਦ ਬਖ਼ੁਦ ਹੈ, ਉਸਕਾ ਜਾਪ ਕਰੋ ਔਰ ਉਸ ਕੇ ਸਿਮਰਨ ਮੇਂ ਧਿਆਨ ਦੋ ॥

ਮੂਲ—ਜਾਮ ਨਾਈਐ, ਨਾਮ ਧਿਆਈਐ,
ਘਰ ਕੀ ਕੀਜੈ ਕਾਰ ॥

ਅਰਥ—ਜਬ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਰਹੇ ਤੋ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰੋ ਔਰ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ (ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਹਰ ਹਰ ਜਪ ਜਾਪਿ, ਸਭ ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ ਦੋਖ ਲਹਿ ਜਾਵੈ) ॥ ਫਿਰ ਨਿਤ ਨੇਮ ਸੇ ਫਾਰਗ ਹੋ ਕਰ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਘਰ ਕਾ ਕਾਰੋ ਬਾਰ ਕਰੇਂ ॥

ਮੂਲ—ਥੋੜਾ ਬੋਲ, ਸਾਚ ਰੋਲ, ਇਕ ਮਨ, ਸੰਕਟ ਹਾਰ ॥

ਅਰਥ—ਬਹੁਤ ਕਮ ਗੁਫ਼ਤਗੂ ਹੋ (ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਵਿਹਲਿਆਂ ਗਪਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ ਜਾਨੀਆਂ) ॥ ਇਕ ਮਨ ਹੋ ਕਰ ਸਚੇ ਨਾਮ ਕੋ ਇਕੱਠਾ ਕਰੋ, ਉਸ ਕਾ ਨਤੀਜਾ ਯਿਹ ਹੋਗਾ ਕਿ ਤਮਾਮ ਦੁਖ ਹਾਰ ਜਾਵੇਂਗੇ ਅਰਥਾਤ ਦੁਖੋਂ ਕੀ ਨਵਿਰਤੀ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–(ਮਨ ਕਾ ਮਾਰਨ ਸੁਗਮ ਹੈ)(ਤਨ ਕੋ ਬਾਂਧੋਂ ਆਦਿ)॥

ਅਰਥ–ਮਨ ਕਾ ਮਾਰਨਾ ਸੁਖਾਲਾ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਬਦਨ ਕੀ ਹਰਕਾਤ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਧਿਆਨ ਦੋ ਔਰ ਉਨਕੋ ਰੋਕੋ (ਗੁਰਮੁਖਤਾਈ ਵਰਤੋ) ॥

ਮੂਲ–ਸੁਧ ਵਿਹਾਰੀ, ਕਾਰ ਗੁਰ, ਦੋਖ ਛੌਡੀਏ, ਬਾਦ ॥

ਅਰਥ–ਪ੍ਰਸ਼ਨ–ਤੋ ਫਿਰ ਕਿਆ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ?

ਉਤਰ–ਆਪ ਕਾ ਵਿਵਹਾਰ (ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲੈਨ,ਦੇਨ, ਕੰਮ ਕਾਜ, ਕ੍ਰਿਤ, ਪੇਸ਼ਾ, ਰੋਜ਼ਗਾਰ) ਇਨ ਤਮਾਮ ਕਾਮੋਂ ਮੇਂ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾਈ ਕੀ ਅਤੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਔਰ ਧਰਮ ਕੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ ਯੋਗ ਹੈ ॥ ਐਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹੁਕਮੋਂ ਪਰ ਚਲੋ ਅਰ ਵੁਹ ਬੁਰਾਈਆਂ ਛੋੜੋ, ਜਿਨ ਸੇ ਝਗੜਾ ਪੈ[illegible] ਹੋ ॥

ਬੇਅਰਥ (ਨਕੰਮੇ) ਅਰ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇਨੇ ਵਾਲੇ ਕਾਮੋਂ ਕੋ ਛੋੜ ਦੇਨਾ ਹੀ ਉ[illegible]ਚਿਤ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਮਾਲ ਲਾਲ ਅਰ ਸਾਲ ਮੈਂ, ਲਾਖ ਚਾਲਵਾ ਚਾਲ ॥

ਅਰਥ–ਮਾਲ ਲੇਨੇ ਦੇਨੇ ਮੇਂ (ਖ਼ਰੀਦੋ ਫ਼ਰੋਖ਼ਤ) ਮੇਂ ਔਰ ਤਮਾਮ ਸਾਲ ਮੇਂ ਖਾਹ ਆਪ ਲਾਖੋਂ ਹੀ ਬਿਉਪਾਰ ਕਰੇਂ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ–(ਪ੍ਰੰਤੂ ਤਵੱਜੋ ਕਿਸ ਤਰਫ਼ ਹੋ) ?

ਅਗਲੀ ਪੰਗਤੀ ਪੜ੍ਹੀਏ

ਮੂਲ–(ਸਿਦਕ ਗੁਰੂ ਕਾ) (ਐਨ ਵਿਗ)
(ਇਹੀ ਸਿਖ ਕਾ ਸੁਆਲ) ॥

ਅਰਥ–ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਪਕੇ ਨਿਕਟ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਭਰੋਸਾ

ਠੀਕ ਤੌਰ ਪਰ ਰਹੇ॥ ਯਹੀ ਸਿਖ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ॥

ਮੂਲ—(ਐਡਾ ਕੈਡਾ ਬੈਨੜਾ) (ਕੰਨਯਾ ਬੁਰਾ ਮਨਾਇ)॥

ਐਡਾ = ਇਤਨਾ, ਕੈਡਾ—ਕਿਤਨਾ, ਬੈਨੜਾ—ਚਾਤ੍ਰ॥

ਅਰਥ—ਖਾਹ ਕਿਤਨਾ ਹੀ ਚਾਤਰ ਔਰ ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਹੋ, ਲੇਕਨ ਜੋ ਲੜਕੀ ਕਾ ਬੁਰਾ ਮਨਾਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ (ਲੜਕੀ ਮਾਰਨੇ ਵਾਲਾ)॥

ਮੂਲ—ਵੇਮੁਖ, ਇਨ ਸੌ ਬਚ ਰਹੋ। ਫੂਲੇ ਸੰਪਦ ਆਇ॥

ਅਰਥ—ਅਰ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੇ ਬੇ ਮੁਖ ਹੈ, ਇਨ ਸੇ ਕਿਨਾਰਾ ਕਸ਼ੀ ਕਰੋ। (ਏਕ ਤਰਫ਼ ਹੋ)॥ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਕਮ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਕੇ ਅਸਰਾਤ ਆਪ ਕੇ ਅੰਦਰ ਜਗਹ ਨ ਪਕੜੇਂ॥

ਰਾਜਾ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਦਾਸ ਜੀ, ਐਸਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ਆਪ ਕੀ ਘਰ ਕੀ ਸਾਮਿਗਰੀ, ਧਨ ਔਰ ਦੌਲਤ ਮੇਂ ਅਜਾਫਾ ਹੋਗਾ ਅਰ ਬੜਹੇਗੀ॥

ਮੂਲ—ਨਾਰੀ ਕੀ ਮਾਨੈ ਨਹੀਂ, ਬਾਲ ਨਾ ਕਰਨਾ ਮੀਤ॥

ਅਰਥ—ਔਰਤ ਕੀ ਬੇਮੁਖੀ ਬਾਤੋਂ ਕੋ ਨਾ ਮਾਨੇਂ ਔਰ ਕੰਵਾਰੀ ਲੜਕੀ ਕੋ ਮਿੱਤ੍ਰ ਨਾ ਬਨਾਵੇਂ॥

ਮੂਲ—ਡੋਲੇ ਨਾਹਿ ਮਨ ਜੁਧ ਮੈਂ, ਨਿਰਦੁਖ ਕਰਨੀ ਰੀਤ॥

ਅਰਥ—ਆਪ ਕਾ ਮਨ ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੇਂ ਨਾ ਡੋਲੈ, ਐਸੀ ਕਰਨੀ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਕਾ ਫਲ ਦੁਖ ਕਾ ਕਾਰਨ ਨ ਹੋ॥

ਮੂਲ—(ਸਿਖ ਕੀਆ ਤਬ ਹਰਿ ਗੋਪਾਲ)
(ਚਰਨ ਪਾਹਿਲੀ ਦੇਇ)॥

ਅਰਥ—ਰਾਜਾ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਦਾਸ ਕੇ ਲੜਕੇ ਹਰ ਗੋਪਾਲ ਕੋ

ਸ਼ਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿਖ ਕੀਆ ਔਰ ਚਰਨ ਪਾਹੁਲ ਦੀ ॥

ਨੋਟ—ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਖੰਡੇ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਨਾ ਹੂਆ ਥਾ ॥ ਖੰਡੇ ਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਮਤ ੧੭੫੬ ਬਿਕ੍ਰਮੀ (ਵਿਸਾਖ) ਮੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੂਆ, ਅਰ ਯਿਹ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਸਮੇਤ ਬਹਤ ਪਹਿਲੇ ਆਏ ਥੇ ॥

ਮੂਲ—(ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਨ ਵਾਕ ਸੁਨ) (ਸਿਖ ਕਰੇਗਾ ਸੋਇ) ॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪੂਰਨ ਵਾਕ (ਉਪਦੇਸ਼ੋਂ) ਕੋ ਸੁਣ ਕਰ ਸਿਖ ਉਨ ਪਰ ਅਮਲ ਕਰੇਗਾ ਔਰ ਅਪਨੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੋ ਉਸ ਸਾਂਚੇ ਮੇਂ ਢਾਲੇਗਾ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੭੭ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਅਠੱਤਰਵੀਂ

ਮੂਲ—ਜਿਨ ਸਿਖ ਪਾਹਿਲ ਹੋਇ ਨਹਿ,
ਹੋਵੈ ਨਾ ਸਿਦਕੀ ਮੇਲ ॥

ਅਰਥ—ਜਿਸ ਸਿਖ ਨੇ ਪਾਹੁਲ ਨਹੀਂ ਲੀ, ਵੁਹ ਸਿਦਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਤਾ ॥

ਮੂਲ—ਕੈਸੇ ਪਾਹੁਲ ਚਰਨ ਕੀ । ਸਿਖ ਬਤਾਵੋ ਖੋਲ ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ—ਇਸ ਲੀਏ ਸਿਖ ਕੋ ਮੈਂ ਯਿਹ ਸਮਝਾ ਦੂੰ ਕਿ ਚਰਨੋਂ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਕਾ ਅਸਲੀ ਮਕਸਦ (ਪ੍ਰਯੋਜਨ)

ਕਿਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਸਤਿਗੁਰ ਬੋਲ ਸੁਣਾਇਆ, ਸੁਨੋ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਰੀਤ ॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਜੀ, ਪੂਰਨ ਰੀਤੀ ਦਸਤੂਰ ਕੋ ਸੁਣੋ ॥

ਮੂਲ–ਬਚਨ ਬਿਸ਼ਵਾਸੀ ਹੋਵਨਾ, ਮੋ ਪਦ, ਰਾਖੋ ਪ੍ਰੀਤ ॥੨॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹੁਕਮ ਪਰ ਯਕੀਨ ਔਰ ਭਰੋਸਾ ਰਖੋ ਔਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲੋਂ ਮੇਂ ਪ੍ਰੀਤ ਰਖੋ ॥

ਮੂਲ–ਦਸ ਅਵਤਾਰ ਗੁਰ ਏਕ ਸਮ, ਜੋ ਜਾਨੇ ਸੋ ਮੇਰ ॥
ਇਕ ਦਸਾ ਗੁਰ, ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ,
ਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹੇਰ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ–ਦਸ ਅਵਤਾਰ ਗੁਰੂ ਏਕ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈਂ, ਜੋ ਐਸਾ ਜਾਨੇ, ਵੁਹ ਮੇਰਾ ਹੈ ਅਰ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੇਖਤੇ ਹੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਵੁਹ (੧+੧੦) = ੧੧ (ਗਿਯਾਰਵਾਂ ਗੁਰੂ) ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਧੋਇ ਰੁਮਾਲ ਤਬ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ, ਪਾਹੁਲ ਲੇਵੈ, ਦੇਇ ॥
ਸਿਦਕ ਸਮਾਲੈ, ਕਰਿ ਕੜਾਹ ॥
ਬਾਂਟੈ ਅਥਿਤੀ ਲੇਇ ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ–ਜੋ ਮਨੁਸ਼ ਦੂਰੋ ਦਰਾਜ ਮੈਂ ਰਹਿਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਅਸਥੂਲ ਦਿਹ ਵਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਨ ਕੋ ਵਿਦ[illegible] ਹੋਵੈ ਕਿ ਵੁਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੋ ਗੁਰੂ ਕੀ ਦਿਹ ਹੀ ਮਾਨਤੇ ਹੂਏ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਕੇ ਰੋਮਾਲ ਕੀ ਏਕ ਕੰਨੀ ਕੋ ਧੋ ਕਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ

ਬਨਾ ਲੇਵੈ ਅਰ ਜਗਆਸੂ ਕੋ ਛਕਾਵੇਂ ॥ ਯਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਚਰਨ ਪਾਹੁਲ ਹੋਗੀ॥ ਸਿਦਕ ਅਰ ਭਰੋਸਾ ਗੁਰੂ ਪਰ ਰਖੇ ॥ ਕੜਾਹਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਮੇਂ ਵਰਤਾਵੇ ਅਰ ਅਥਿਤੀਓਂ ਕੋ ਦੇਵੈ ॥ ਅਥਿਤੀ ਵੁਹ ਹੈਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਾਇਨ ਹੈਂ ॥ ਵੁਹ ਇਸ ਹਾਲਤ ਮੇਂ ਹੈਂ ਕਿ ਖ਼ੁਦ ਕਮਾ ਨਹੀਂ ਸਕਤੇ ॥ ਉਨ ਕੋ ਯਾ ਤੋ ਗੁਰੂ ਕਾ ਆਸਰਾ ਹੈ ਅਰ ਯਾ ਸੰਗਤ ਕਾ ॥ ਐਸੇ ਆਦਮੀਆਂ ਕੋ ਦੇਣੇ ਕਾ ਮਹਾਂ ਫਲ ਹੈ ਜੋ ਖ਼ੁਦ ਨਾ ਕਮਾ ਸਕੇਂ ਅਰ ਨਾ ਉਨ ਮੇਂ ਮਾਂਗਨ ਕੀ ਆਦਤ ਹੋ ॥ ਮੰਗਨ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੰਗਨ ਦੀ ਆਦਤ ਨ ਹੋਵੇ ਅਰ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਭ. ਨਾ ਹੋਵੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਨਾ ਬੜਾ ਪੁੰਨ ਹੈ॥ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚ ਮਹਾਂ ਦਾਨ ਅੰਨ ਦਾ ਦਾਨ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੀ ਭੇਖ ਦੇ ਭੀ ਹੋਵੇ॥ ਲੋੜਵੰਦ ਨੂੰ ਜੁਤੀ ਲੈ ਦੇਨੀ, ਬਸਤ੍ਰ ਲੈ ਦੇਨਾ, ਰੋਟੀ ਦੇ ਦੇਨਾ ਮਹਾਂ ਪੁਨ ਹੈ॥ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਐਸਾ ਲਿਖਿਆ ਦਾਸ ਨੇ ਅਪਨੀ ਅਖੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਮਾਰਗ ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੀ ਰਚਤ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਘਟ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਕੋਲ ਹੈ॥ ਸ੍ਵਰਗਵਾਸੀ ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਦਾਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ॥

ਮੂਲ–ਨਾਮ ਧਰੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹੈ ! ਤੁਕ ਗਿਆਰਵੈ ਮਾਨ ॥
ਪਤ੍ਰ ਸਿਰੇ ਅਖਰ ਧਰੇ, ਪੁਨਿ ਪੁਨਿ ਧਰੇ ਸੁਜਾਨ ॥੫॥

ਅਰਥ–ਅਗਰ ਕਿਸੀ ਲੜਕੇ ਯਾ ਲੜਕੀ ਕਾ ਨਾਮ ਰਖਨਾ ਹੋ ਤੋ ਗਿਆਰਾਂ ਦਿਨ ਕੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਹੁਕਮ ਲੇਵੇਂ ॥ ਜੋ ਸਫੇ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਮੇਂ ਸ਼ਬਦ ਨਿਕਲੇ, ਉਸ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਅਖਸ਼ਰ ਕੋ ਲੇਕਰ ਉਸ ਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਨਾਮ ਰਖੇਂ ॥ ਕੋਈ ਭੀ ਨਾਮ ਧਰੇਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਨਾਉਂ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਵੁਹੀ ਅਖਰ ਹੋ, ਜੋ ਅਖਰ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਆਯਾ ਹੈ ॥

ਨੋਟ–ਸੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਕਿਲੇ ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ) ਵਾਲੇ ਲੜਕੇ ਯਾ ਲੜਕੀ ਦਾ ਨਾਮ ਰਖਣ ਵੇਲੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਗਿਆਰਵੀਂ ਤੁਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਬਹੁਤ ਐਸੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿ ਗਿਆਰਾਂ ਤੁਕਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ॥ ਗਿਆਰਵੀਂ ਤੁਕ ਲੈਨ ਦਾ ਭਾਵ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ॥ ਅਗਰ ਗਿਆਰਵੀਂ ਤੁਕ ਅਰਥ ਹੋਤਾ ਤੋ ਯਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਮੇਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ ਹੋਤਾ, ਬਜਾਏ ਗਿਆਰਵੇਂ ਕੇ, ਗਿਆਰਵੀਂ ਹੋਤਾ ॥

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਇਸ ਤਰਹ ਹੋਤਾ ਕਿ "ਤੁਕ ਗਿਆਰਵੀਂ ਮਾਨ ॥" ਫਿਰ ਦੂਸਰੀ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਵਰਨਨ ਹੈ "ਪਤ੍ਰ ਸਿਰੇ, ਅਖਰ ਧਰੇ।" ਨਾਉਂ ਰਖਤੇ ਵਕਤ ਵੁਹ ਅਖਰ ਨਾਮ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਆਵੈ ਜੋ ਸਫ਼ੇ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਆਇਆ ਹੈ ॥

ਅਗੋਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਕਰਨੀ ਸੰਤ ਹੀ ਜਾਣਨ । ਦਾਸ ਨੂੰ ਜੋ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਦਾਸ ਨੇ ਏਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ॥ ਦਾਸ ਬਾਦ ਬਿਬਾਦ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਹੈ ਅਰ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਉਕਤੀ ਜੁਗਤ ਦਾ ਨਹੀਂ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਦਾਸ ਖੰਡਨ ਮੰਡਨ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਾ ਹੈ ॥ ਏਥੇ ਜਿਤਨ ਹਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ॥ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਦਾਸ ਇਕ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਿਮਾਂ ਦਾ ਜਾਚਕ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਆਸ ਗੁਰੂ ਕੀ, ਮੰਤ੍ਰ ਸਿਖ, ਕਾਜ ਸੰਸਾਰੀ ਕੌਨ ॥
ਬੋਲ ਗਰੀਬੀ, ਸਿਖ ਕਰ, ਕੰਨਿਆ ਦੇ ਮਸਕੀਨ ।੬।

ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਕੀ ਆਸ ਰਾਖੇ ਅਰ ਨਾਮ ਲੇਕਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ ਧਾਰਨ ਕਰੇ ॥ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਕਾਮ ਕਾਜ ਕਰਤਾ ਜਾਵੇ ॥ ਗੁਰ ਸਿਖ ਕੋ ਗਰੀਬੀ ਬੋਲ ਰਖਨਾ ਚਾਹੀਏ ਅਰ ਲੜਕੀ ਗਰੀਬ ਸਿੰਘ ਕੋ ਦੇਨੀ ਚਾਹੀਏ ॥

ਮੂਲ—ਜਗ ਛੋਡੈ, ਖੰਡੇ ਚਰਨ ਪਾਹੁਲ ਲੇ ਸਿਖ ਸਾਰ ॥
(ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇ ਹੋਇ ਜਿਹ)
(ਪਾਹਿਲ ਚਰਨ ਨ ਧਾਰ) ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ—ਜਗ ਕੀ ਰਸਮੋਂ ਰਵਾਜ ਕੋ ਛੋੜ ਦੇ ਔਰ ਸਿਖ ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇ ਕੀ ਲੇ ॥ ਯਹੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ॥ ਜਹਾਂ ਖੰਡੇ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਹੋਵੈ, ਵਹਾਂ ਚਰਨੋਂ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਨਾ ਲੇਵੈ (ਧਾਰੇ) ॥

ਮੂਲ—ਚਰਨ ਪਾਹੁਲੀ, ਖੰਡੇ ਦੀਏ, ਸਿਖ ਕਾ ਨਾਤਾ ਮਾਨ ॥

ਜਹਾਂ ਨ ਹੁਵੈ, ਤਹ ਕਰ, ਹੋਵੈ ਤੋ ਅਪਨੀ ਸ਼ਾਨ ॥੮॥

ਅਰਥ–ਜਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰੀ ਹੋਂ (ਖਾਹ ਚਰਨ ਪਾਹੁਲੀ, ਖਾਹ ਖੰਡੇ ਕੇ), ਉਨ ਕਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਬੂਲ ਕਰੇ ॥ ਜਹਾਂ ਨਾ ਹੋਂ, ਤੋ ਭੀ (ਸਿਖ ਕਾ ਰਿਸ਼ਤਾ) ਕਰ ਲੇ ॥ ਅਗਰ ਲੜਕੀ ਵਾਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋਂ, ਤੋ ਉਸ ਮੇਂ ਅਪਨੀ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝੇ ॥

ਨੋਟ–ਅਗਰ ਜੋੜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰੀ ਨਾ ਹੋ, ਤੋ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋਨੋਂ ਕੋ ਖੰਡੇ ਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਲੇਨਾ ਚਾਹੀਏ ॥

ਮੂਲ–ਉਸਟ ਦੰਤ ਮੈਂ ਭੇਦ ਨਹਿ,
ਭੇਦ ਨ ਪਿਤਾ ਅਰ ਸੁਵਰਨ ॥
ਤਿਉ ਸਿਖ ਆਇ ਏਕਤਾ,
ਪਾਹੁਲ ਭੇਦ ਨ ਤਵਨ ॥ ੯ ॥

ਉਸਟ ਦੰਤ = ਬੜਾ ਚੂੜਾ, ਛੋਟਾ ਚੂੜਾ, ਲਾਲ ਚੂੜਾ ਯਾ ਸਫ਼ੈਦ ਚੂੜਾ ॥

ਅਰਥ–ਖਤ੍ਰੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰਤੇ ਵਕਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਿਹ ਪੂਛਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਕੌਣਸਾ ਚੂੜਾ ਹੋ ਐਸੀ ਬਾਤੋਂ ਕਾ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ॥ ਇਸੀ ਤਰਹ ਲੜਕੀ ਕੇ ਪਿਤਾ ਅਰ ਸੋਨੇ ਕਾ (ਅਮੀਰੀ ਗ੍ਰੀਬੀ ਕਾ) ਖ਼ਿਆਲ ਨ ਕਰੋ ॥ ਗੁਰ ਸਿਖ ਏਕਤਾ ਮੇਂ ਆਵੈ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀਯੋਂ ਮੇਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਕੀ ਊਚ, ਨੀਚਤਾ ਕੇ ਫ਼ਰਕ ਕੋ ਹਰਗਿਜ਼ ਹਰਗਿਜ਼ ਮਤ ਖ਼ਿਆਲ ਕਰੋ ॥

ਮੂਲ–ਬਡੇ ਲਘੂ ਕੋ ਭੇਦ ਨਹਿ, ਸਿਖਯਾ ਲੇਵੈ ਸਿਖ ॥

ਵਰਨ ਜਾਤਿ ਕੋ ਚੂਰ ਧਰ,
ਐਸਾ ਸਿਖ ਸੁਲਖ ॥ ੧੦ ॥

ਅਰਥ–ਬੜੇ ਅਰ ਛੋਟੇ ਕਾ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ॥ ਸਿਖ ਕੋ ਸਿਖਸ਼ਾ ਲੇਨੀ ਚਾਹੀਏ ॥ ਵਰਨ ਅਰ ਜ਼ਾਤ ਕੋ ਚੂਰ ਕਰੇ ॥ ਜੋ ਐਸਾ ਸਿਖ ਹੋਗਾ, ਵੁਹ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਿਖੋਂ ਮੇਂ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਦੇਵੈ ਲੇਵੈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਿ, ਖਾਵੈ, ਕਰਜ ਦੁਵਾਇ ॥
ਸਿਖੀ ਪਦ ਜੋ, ਦਗਾ ਕਰ,
ਠੌਰ ਨਾ ਕਤਹੂੰ ਪਾਇ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ–ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਕੇ ਦੇਵੈ ਲੇਵੈ (ਅਰਥਾਤ ਵਣਜ, ਬਿਉਪਾਰ ਕਰੇ ॥ [ਖਾਹ ਕਿਸੀ ਸੇ ਕਰਜ਼ਾ ਔਰ ਉਧਾਰ ਲੇਕਰ ਵਣਜ ਕਰੇ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਹਿਸਾਬ ਕਾ ਸਾਫ਼ ਹੋ, ਕਿਸੀ ਸੇ ਦਗ਼ਾ ਨਾ ਕਰੇ]॥

ਜੋ ਸਿਖੀ ਧਾਰ ਕਰ ਕਿਸੀ ਸੇ ਦਗ਼ਾ ਕਰੇ, ਵੁਹ ਕਿਸੀ ਜਗਹ ਭੀ ਅਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ ਅਰਥਾਤ ਚੌਰਾਸੀ ਚਕਰ ਮੇਂ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਨਾਮ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ, ਨਾਮ ਜਪ,
ਨਾਮ ਰਮੈ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣ ॥
ਨਾਮ ਉਪਦੇਸੈ, ਨਾਮ ਸੁਖ,
ਨਾਮ ਸਖਾ, ਸਚ ਜਾਣ ॥ ੧੨ ॥

ਅਰਥ–ਨਾਮ ਸੇ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੋ ਅਰ ਸ੍ਵਾਸ ਸ੍ਵਾਸ ਨਾਮ ਸਿਮਰੋ ॥ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ? ਇਸ ਲੀਏ ਕਿ ਨਾਮ ਜਪਨੇ ਮੇਂ ਸਦੀਵ ਹੀ ਸੁਖ ਹੈ ॥ ਸਚ ਜਾਨੋ

ਕਿ ਨਾਮ ਅੰਤ ਮੇਂ ਸਹਾਈ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਜੀਵਨ ਜਾਂਕਾ ਧਰਮ ਹਿਤ ! ਚਰਨ ਗੁਰੂ ਕੀ ਰੀਤ ॥
ਭੋਜਨ ਜਾਂਕਾ ਦੇਹ ਹਿਤ ! ਰਹੈ ਬੈਰਾਗੀ ਮੀਤ ॥੧੩॥

ਅਰਥ—ਜਿਸ ਕਾ ਜੀਵਨ ਧਰਮ ਕੇ ਆਧਾਰ ਪਰ ਹੈ ਅਰ ਵੁਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਰਹੁ ਰੀਤ ਪਰ ਚਲਤਾ ਹੈ ॥ (ਚਰਨ = ਚਲਨ, ਉਸਕਾ ਚਲਨਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੋ ਮਾਨਨਾ) ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਵੇਲੇ ਰਾਰਾ—ਲਲੇ ਨਾਲ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਆਕਰਨ ਦੀ ਰੀਤੀ ਹੈ, ਜੈਸੇ ਹੋਰੀ, ਹੋਲ਼ੀ ॥

ਜਿਸ ਕਾ ਭੋਜਨ (ਖਾਨਾ, ਪੀਨਾ) ਜੀਆ ਕੇ ਆਧਾਰ ਕੇ ਲੀਏ ਹੈ ॥ ਜਿਸ ਕਾ ਖਾਨਾ ਅਪਨੀ (ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੇ ਲੀਏ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਲੱਜਤੋਂ ਸੁਵਾਦੋਂ, (ਵਿਸ਼ੇਂ ਮੇਂ ਫੰਸਨੇ ਕੇ ਲੀਏ) ॥ ਜਿਸ ਕੀ ਖ਼ੁਰਾਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਰ ਨਾਮ ਜਪਨੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਹੈ, ਪਿਆਰੇ ਮਿਤ੍ਰ ਵੁਹ ਅਸਲੀ ਮਹਿਨੋਂ ਮੇਂ ਬੈਰਾਗੀ ਹੈ ॥

"ਬਮੂਜਬ ਸ਼ੇਖ ਸਾਹਦੀ ਸ਼ੀਰਾਜ਼ੀ"

ਖ਼ੁਰਦਨ ਬਰਾਇ ਜ਼ੀਸਤਨੋ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਨ ਅਸਤ ॥
ਤ੍ਰੂ ਮੁਹਤਕਿਦ ਕਿ ਜ਼ੀਸਤਨ,
ਅਜ਼ ਬਹਿਰੇ ਖ਼ੁਰਦਨ ਅਸਤ ॥

ਖਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਰ ਨਾਮ ਜਪਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਤੂੰ ਨੇ ਜਾਨ ਰਖਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਸੀ ਲੀਏ ਹੈ ਕਿ ਖਾਉ, ਪੀਓ ਅਰ ਆਨੰਦ ਲੋ ॥

ਮੂਲ—ਜਿਉ ਰਾਹੀ ਪ੍ਰਦੇਸ ਜਾਇ, ਨਿਤ ਮਾਰਗ ਕੀ ਆਸ ॥

ਤਿਉ ਆਤਮ ਹਿਤ ਆਚਰੈ,
ਰਹੀਏ ਚਿਤ ਉਦਾਸ ॥ ੧੪ ॥

ਅਰਥ–ਜਿਸ ਤਰਹ ਮੁਸਾਫਰ ਪ੍ਰਦੇਸ ਜਾਵੈ, ਤੋ ਉਸੇ ਹਮੇਸ਼ ਹੀ ਵਾਪਸ ਅਪਨੇ ਵਤਨ ਮੇਂ ਜਾਨੇ ਕੀ ਆਸ਼ਾ (ਖ਼ਾਹਿਸ਼) ਲਗੀ ਰਹਿਤੀ ਹੈ। ਇਸੀ ਤਰਹ ਹੀ ਉਸੇ ਇਸ ਜਗਤ ਮੇਂ ਕਾਮ ਕਰਤੇ ਹੂਏ ਆਤਮ ਦਰਸੀ ਹੋਨਾ ਚਾਹੀਏ ॥ ਉਸ ਕੋ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਂ ਅਪਨਾ ਚਿਤ ਨਾ ਬਾਂਧਨਾ ਚਾਹੀਏ, ਜੋ ਹੋਸ਼ਿਆਰ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਵੁਹ ਇਸ ਲੋਕ ਮੇਂ ਅਪਨਾ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਬਾਂਧਤਾ ॥ ਅਰ ਸਦੀਵ ਹੀ ਉਦਾਸੀਨ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ॥ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਚਲਨ ਜਾਣ ਜਗਤ ਮਹਿਮਾਨੇ ਸਮਝਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਸੁਨੋ ਸਖਾ ਚਿਤ ਲਾਇਕੈ, ਚਲਨੇ ਕੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ॥
ਮੋਹ ਤੋਹ ਸਭ ਚਲੈਂਗੇ, ਚਲਨ ਨ, ਕੋਈ ਰੀਤ ।੧੫।

ਅਰਥ–ਦਿਲ ਲਗਾ ਕਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ ਸੁਨੋ, ਔਰ ਸਦੀਵ ਹੀ ਚਲਨੇ ਕਾ ਖਿਆਲ ਰਖੋ ॥ ਹਮ ਅਰ ਆਪ ਸਭ ਨੇ ਜਾਨਾ ਹੈ, ਨਾ ਮਰਨਾ ਯਿਹ ਕੋਈ ਦਸਤੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥

ਨਾ ਗੋਰੇ ਸਿਕੰਦਰ, ਨਾ ਹੈ ਕਬਰ ਦਾਰਾ,
ਮਿਟੇ ਨਾਮੀਯੋਂ ਕੇ ਨਸ਼ਾਂ ਕੈਸੇ ਕੈਸੇ ॥
ਨਾ ਆਂਖੋਂ ਮੇਂ ਆਂਸੂ ਨਾ ਸੀਨੇ ਮੇਂ ਦਮ ਹੈ,
ਜ਼ਮੀਂ ਖਾ ਗਈਆ ਨੌ ਜਵਾਂ ਕੈਸੇ ਕੈਸੇ ॥

ਕੁਲ ਨਫਸ, ਜ਼ਾਇਕਾ ਤੁਲ ਮੌਤ,
ਸਭ ਨੇ ਮੌਤ ਕਾ ਪਿਆਲਾ ਪੀਣਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਏਕ ਬੈਰਾਗ ਹਿਤ ਕਰਣ ਹੈ, ਨਾ ਆਵਣ ਨਾ ਜਾਇ ॥
ਅਪਨੀ ਬਾਸ਼ਨਾ ਆਪ ਮੈਂ,
ਸਮ ਸੁਪਨੈ ਮਿਲਦਾਇ ॥ ੧੬ ॥

ਅਰਥ–ਕੇਵਲ ਏਕ ਪਿਆਰ ਬੈਰਾਗ ਕੇ ਸਾਥ ਕਰੋ ॥
ਬੈ+ਰਾਗ (ਬੈਰਾਗ) = ਬੈ ਅਰਥ ਬਗੈਰ ॥
ਰਾਗ ਅਰਥ ਪ੍ਰੇਮ, ਪਿਆਰ ਨਾ ਕਰਨਾ ॥

ਕਿਸੀ ਚੀਜ਼ ਸੇ ਦਿਲੀ ਪਿਆਰ ਨ ਕਰੋ, ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਮੁਤਾਬਕ ਵਰਤੋ ॥

ਦੁਨੀਆਂ ਸੇ ਠਾਠਾ ਬਾਗਾ ਰਖੋ, ਐਸਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਖ਼ਤਮ ਹੋਗਾ ॥ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮਾਇਆ ਕੇ ਮੋਹ ਮੇਂ ਮਸਤ ਹੋਣਾ, ਮਾਇਆ ਕਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਣਾ ਅਰ ਅਹੰਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ॥

॥ ਗੁਰ ਵਾਕ ॥

ਜਬ ਲਗੁ ਮੋਹੁ ਮਗਨ ਸੰਗਿ ਮਾਇ ॥
ਤਬ ਲਗੁ ਧਰਮ ਰਾਇ ਦੇਇ ਸਜਾਇ ॥
ਪ੍ਰਭ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਬੰਧਨ ਤੂਟੈ ॥
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਹਉ ਛੂਟੈ ॥

ਅਗਰ ਐਸੀ ਰੀਤੀ ਮੇਂ ਰਹੋਗੇ, ਤੋ ਆਨਾ ਜਾਨਾ ਖਤਮ ਹੋਗਾ ਔਰ ਸੁਫਨੇ ਕੀ ਤਰਹ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਮੇਂ ਆ ਕਰ ਅਪਨੀ ਖਾਹਿਸ਼ਾਤ ਕਾਫੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗੀ ॥

ਦਾਇ = ਦਗਧ ਹੋਣਾ, ਸੜ ਜਾਨਾ ॥

ਮੂਲ–ਆਦਿ ਅੰਤ ਜਿਉਂ ਨੀਂਦ ਮੈਂ, ਆਤਮ ਜਾਨੋ ਭਾਇ ॥
ਏਹੀ ਜੋਗ ਕੀ ਰੀਤ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੁਹਿ ਕਹੀ ਬਨਾਇ।੧੭।

ਅਰਥ–ਨੀਂਦ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ॥ ਖ੍ਵਾਬ ਕੇ ਉਪਰੰਤ ਜਾਗ੍ਰਤਿ ਮੇਂ ਭੀ ਕੁਛ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਹੈ ਵੁਹ ਖ੍ਵਾਬ ਮੇਂ ਹੈ ਇਸੀ ਤਰਹ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਸੇ ਹੀ ਅਸਲੀਅਤ ਖੁਲ੍ਹਤੀ ਹੈ ॥ ਸੁਫਨੇ ਕਾ ਸੁਫਨਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥ ਸਮਝੀਏ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਕੀ ਅਸਲੀਅਤ ਕੁਛ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਏਕ ਸੁਫਨਾ ਹੈ ॥ ਮੈਂ ਨੇ ਅਛੀ ਤਰਹ ਸੇ ਹਕੀਕਤ ਕੋ ਆਪ ਪਰ ਖੋਲ ਦੀਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਪਾਂਚ ਅਰਦਾਸਾ ਜੋਗ ਕੀ ਸੋਹੰ, ਹੰਸਾ, ਹੇਤ ॥
ਕੁੰਡਲੀ ਪ੍ਰਾਣ ਅਪਾਨ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਖੈ ਚੇਤ ॥੧੯॥

ਅਰਥ–ਸੋਹੰ–ਜੋ ਵੁਹ ਹੈ, ਵੁਹੀ ਮੈਂ ਹੂੰ (ਆਤਮਾ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਾ ਹਿਸਾ ਹੈ) ਹੰਸ = ਹੰਸ (ਆਤਮਾ) ॥ ਅਗਰ ਤੁਮ ਆਤਮਾ ਕੀ ਲਖਤਾ ਕਰਲੋਗੇ ਤੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕੇ ਸਾਥ ਵਾਸਲ ਹੋ ਜਾਉਗੇ (ਮਿਲ ਜਾਉਗੇ) ॥ ਕੁੰਡਲਨੀ ਖੁਲੇਗੀ, ਅਰ ਪ੍ਰਾਨ ਇਸ ਨਾੜੀ ਸੇ ਹੋ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਨਾਮ ਅਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਅਪਨੇ ਨਿਜ ਅਸਥਾਨ ਪਰ ਜਾਵੇਗਾ :–

"ਕੁੰਡਲਨੀ ਸੁਰਝੀ ਸਤ ਸੰਗਤਿ,
ਪਰਮਾਨੰਦ ਗੁਰੂ ਮੁਖਿ ਮਚਾ ॥"

ਯਹੀ ਜੋਗ ਕੇ ਦਰਜਾਤ (ਦਰਜੇ, ਭੂਮਕਾ) ਹੈਂ ॥

ਨੋਟ–ਯੋਗ ਮਾਰਗ ਦੇ ਦੋ ਰਸਤੇ ਹਨ, ਇਕ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਪਾਸਿਓਂ ਛੇ ਚਕਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਧ ਕੇ ਏੜਾ, ਪਿੰਗਲਾ ਅਰ ਸੁਖਮਨਾ ਰਸਤੇ, ਸਹੰਸ ਦਲ ਕੰਵਲ (ਸਹੰਸਰਾਰ) ਤ੍ਰਕੁਟੀ, ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ, ਭੌਰ ਗੁਫਾ, ਸਤ ਖੰਡ ਤਕ

ਜਾਨਾ ॥ ਦੂਸਰਾ ਗੁਦਾ ਚਕਰ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁੰਡਲਨੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉਪਰ ਜਾਨਾ ॥ (ਕੁੰਡਲਨੀ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਪਨੀ ਵਾਂਗ ਪੇਚਦਾਰ ਹੈ ॥ ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਇਹ ਸੁਲਝਦੀ ਹੈ ॥ ਇਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਪ੍ਰਾਣ ਸੰਗਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਸ਼ੁਭ ਉਪਦੇਸ਼ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਲਾਦੀਪ ਦੇ ਰਾਜੇ ਸ਼ਿਵ ਨਾਭ ਪ੍ਰਤੀ ਉਚਾਰੇ ਸੀ ॥ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸੈਂਚੀਆਂ ਮੰਗਵਾਈਆਂ ਸਨ ॥ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਹਿੱਸਾ (ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਰਿਧੀਆਂ ਸਿਧੀਆਂ ਦਾ ਕਥਨ ਸੀ ਸੁਧਾ ਸ੍ਰੋਵਰ ਵਿਚ ਸੁਟਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਾਣ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਅਪਨੇ ਕੋਲ ਰਖਿਆ ॥ ਦਾਸ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਲਾਹੌਰ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ) ਸੰਤ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਰਮਲੇ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਰਹਿਨੇ ਵਾਲੇ ਸਨ ॥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਣ ਸੰਗਲੀ ਛਪਵਾਈ ਭੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਰਦਾਰ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਮਰਹੂਮ) ਕੇ ਪਾਸ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਕਰੰਸੀ ਆਫਸ (ਨੋਟ ਘਰ) ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰ ਸਨ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਹੁਣ ਪੁਸਤਕ ਕਿਤਾਬ ਫਰੋਸ਼ਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਯਾ ਨਹੀਂ ॥ ਬੜੀ ਸਿਖ

ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਮਿਲ ਸਕੇ ॥ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਤਖ਼ਤ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਮਰਹੂਮ) ਦੀ ਪੁਸਤਕਾਲਾ, ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੋਵੇ ਯਾ ਸੁਰਗਵਾਸੀ ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦਰ ਸਰਦਾਰ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਦੇ ਸਪੁਤ੍ਰ ਜੀ ਕੋਲ ਹੋਵੈ ॥ ਲੋੜਵੰਦ ਖੋਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ॥ ਅਦੁਤੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਅਨਹਦ ਉਠੈ ਝੁਨਕਾਰ ਤਹ),
(ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਮ ਚਿਤਾਰ) ॥
(ਗਹੋ ਧਿਆਨ, ਗੁਰੂ ਖਿਆਨ ਮੇਂ),
ਚੌਥੀ ਲੀਜੇ ਧਾਰ ॥ ੧੯ ॥

ਅਰਥ–ਪਹਿਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਨਾਮ ਲੇ ਕਰ, ਉਸ ਨਾਮ ਕੀ [illegible]ਾਈ ਕਰੋ ॥ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਗੀ ॥ ਪਹਿਲੇ ਵੁਹ ਬੜੀ ਧੀਮੀ ਹੋਵੇਗੀ ਫਿਰ ਤ੍ਰਕੀ ਕਰਤੇ ਕਰਤੇ ਅਛੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੁਨਾਈ ਦੇਗੀ ॥

ਗੁਰ ਪ੍ਰਮਾਨ

ਤੇਰਾ ਸਦੜਾ ਸੁਣੀਜੈ ਭਾਈ, ਜੇ ਕੋ ਬਹੈ ਅਲਾਇ ॥
(ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੧)

ਅਗਰ ਆਪ ਇਕਾਂਤ ਸ਼ਾਂਤਿ ਮੇਂ ਬੈਠੇਂ ਅਰ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇਂ ਤੋ ਵੁਹ ਸਦੜਾ, ਅਵਾਜ਼ ਆਪ ਕੋ ਸੁਣਾਈ ਦੇਗੀ ॥

"ਆ ਰਹੀ ਧੁਰ ਸੇ ਸਦਾ (ਅਵਾਜ਼),
ਤੇਰੇ ਬੁਲਾਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ॥"

ਨਾਮ ਕੇ ਅਭਿਆਸ ਸੇ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਾਈ ਦੇਗਾ, ਜਿਸ ਕੀ ਧੁਨੇਂ (ਆਵਾਜ਼ੇਂ) ਆਪ ਕੋ ਸਰੂਰ ਅਰ ਵਜਦ ਬਖਸ਼ੇਂਗੀ ॥ ਉਸ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਧਿਆਨ ਦੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੁਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਰ ਉਸ ਕੀ ਕਮਾਈ ਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੂਆ ਹੈ ॥ ਆਪ ਸੁਭਾਗੀ ਹੋਂਗੇ, ਜਬ ਆਪ ਕੋ ਚੌਥਾ ਦਰਜਾ (ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗੀ ॥ ਤੁਰੀਆ ਅਵਸਥਾ ਕਾ ਕਥਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਕਈ ਜਗਹ ਆਯਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮੀਉਂ ਅਰ ਨਿਤ ਨੇਮੀਉਂ ਪਰ ਯਿਹ ਰੌਸ਼ਨ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਹਾਥ ਗੁਰ),
(ਪੰਜਵੀਂ ਇਹ ਅਰਦਾਸ) ॥
(ਪੂਰਨ ਪੂਰੀ ਪਾਇਗੋ),
(ਛੇਵੀਂ ਛਦਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ॥੨੦॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ (ਧਰਮ, ਅਰਥ, ਕਾਮ ਅਰ ਮੋਖ) ਹੈਂ ਅਰ ਪੰਜਵੀਂ ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ॥ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਭ ਚੀਜ਼ੋਂ ਕੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਕਰੇਗਾ ॥ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੇ ਕਾ ਫਲ ਇਹ ਹੋਗਾ ਕਿ ਆਪ ਕੇ ਪਾਸ ਮਾਇਆ ਕੇ ਭੰਡਾਰ ਭਰੇ ਰਹੇਂਗੇ ॥

(ਛਦਮ, ਛਦਾਮ, ਦਮੜੀ, ਪੈਸਾ ਪੂਰਬ ਕੀ ਬੋਲੀ ਹੈ)॥

ਮੂਲ—ਸਤਵੀਂ ਸ਼ਰਨੀ ਆਇ ਪਰ, ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰੀ ਪਾਇ ॥
ਅਠਵੀਂ ਮਾਲਾ ਫੇਰੀਏ, ਸਤ, ਸੁਵਾਸ ਧਿਆਇ ॥੨੧॥

ਅਰਥ–ਗੁਰੂ ਕੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਮੇਂ ਆਉ, ਸਫਲਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਹੈ ਮਾਲਾ ਫੇਰਨੇ ਕਾ ਅਰਥ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਯਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ॥ ਸਤਿਨਾਮ ਕਾ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਨਾਮ ਧਿਆਵਨਾ ਹੈ॥

ਮੂਲ–ਨਾਵੀ ਨਿਤ ਗੁਰ ਸੇਵਨੇ, ਨਰਕ ਨਿਵਾਰਨ ਜੋਗ ॥
ਦਸਵੀਂ ਦਗਧ ਨ ਹੋਈਏ,ਸ਼ਾਂਤ ਥੋਰ ਮੈਂ ਹੋਗ ॥੨੨॥

ਅਰਥ–ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਭਜਨ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ, ਐਸਾ ਸਿਮਰਨ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਰੋਗ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ॥ ਆਪ ਕੇ ਸਰੀਰ ਅਰ ਮਨ ਕੀ ਜਲਨ ਬੁਝ ਜਾਵੇਗੀ ਅਰ ਥੋੜੇ ਹੀ ਦਿਨੋਂ ਮੇਂ ਆਪ ਸ਼ਾਂਤ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋਂਗੇ॥

ਮੂਲ–ਸਿਖ ਭਰਮ ਨਾ ਕੀਜੀਏ, ਬੁਧ ਰਾਖੀਏ ਠਉਰ ॥
ਰਾਖਾ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਖ ਕਾ,
ਜਿਉ ਅਚਾਰ ਹਿਤ ਅਉਰ ॥ ੨੩ ॥

ਅਰਥ–ਭਰਮ ਨਾ ਕਰੋ, ਬੁਧ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਅਰਪਨ ਕਰੋ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿਖ ਕੇ ਨਿਗਾਹਬਾਨ ਹੈਂ, ਜਿਸ ਤਰਹ ਕਾਮ ਕਰਵਾਨੇ ਵਾਲੇ ਅਪਨੇ ਨੌਕਰੋਂ ਕੇ ਆਪ ਰਖਵਾਲੇ ਹੋਤੇ ਹੈਂ॥

ਮੂਲ–ਬਾਲੀ ਬਿਹਾਏ ਗੁਰੂ ਢਿਗ, ਤੋਰੋ ਗੁਰੂ ਨਿਬਾਹ ॥
ਬਚਨ ਮਾਨ ਹਿਤ ਪੰਦ੍ਰਵੀਂ,
ਦੀਨਾ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਹ ॥ ੨੪ ॥

ਅਰਥ–ਜਿਸ ਤਰਹ ਪਹਿਲੀ ਆਯੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਆਸਰੇ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਹੈ, ਇਸੀ ਤਰਹ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚਲਾਤਾ

ਜਾਵੇਗਾ ॥ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੋ ਯਿਹ ਪੰਦ੍ਰਵਾਂ ਬਚਨ ਆਪ ਕੇ ਪਿਆਰ ਕੇ ਲੀਏ ਹੀ ਉਚਾਰਾ ਹੈ, ਜੈਸਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਰਾਹਿ ਦਿਖਲਾਇਆ ਹੈ (ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀਆ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ—ਮਾਨ ਦੇਇ, ਕੁਲ ਕੀ ਰਹੈ, ਬਨੈ ਸਬੰਧੀ ਸੰਤ ॥
(ਬ੍ਰਿਤ ਨਿਭੈ) (ਬਿਤ) (ਸੁਧ ਗ੍ਰਿਹ),
(ਇਹੀ ਖ਼ੂਬ ਕਲ ਕੰਤ) ॥ ੨੫ ॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਾਨ ਬਖਸ਼ੇਂਗੇ ਔਰ ਕੁਲ ਖਾਨਦਾਨ ਕੀ ਇਜ਼ਤ ਰਹੇਗੀ ॥ ਸੰਬੰਧੀ ਭੀ ਨੇਕ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਐਸੀ ਅਸਥਿਰ ਬ੍ਰਿਤੀ ਮੇਂ ਗੁਜ਼ਰੇਗੀ ॥ ਸ਼ਰੀਰ ਔਰ ਘਰ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਹੋਗਾ ॥ ਮਾਲਕੇ ਕੁਲ ਮੇਂ ਯਹੀ ਖ਼ੂਬੀ ਅਰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਤੇਵੀ ਤਰਗਸ਼ ਗੁਰੂ ਕਾ, ਚੌਵੀ ਕਟਾਰੀ ਸਿਧ ॥
ਪੰਝਵੀਂ ਪਤਿ ਸਿਉ ਗੁਰੂ ਘਰਿ,
ਛਬੀ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਬ੍ਰਿਧ ॥ ੨੬ ॥

ਅਰਥ—ਹਥਿਆਰ ਆਪ ਕੇ ਸਭ ਕਾਰਗਰ ਹੋਂਗੇ ਅਰ ਨਸ਼ਾਨੇ ਪਰ ਬੈਠੇਂਗੇ ॥ ਗੁਰੂ ਕੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਮੇਂ ਰਹਿਨੇ ਸੇ ਆਪ ਇਜ਼ਤ ਸੇ ਰਹੋਗੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਾਏ ਮੇਂ ਰਹਿਨੇ ਸੇ ਆਪ ਕੀ ਬ੍ਰਿਧੀ ਹੋਗੀ (ਤਰੱਕੀ ਹੋਗੀ) ॥

ਭਗੌਤੀ ਕੀ ਮਾਲਾ (ਜਾਪ) ਕਾ ਫਲ

ਨੋਟ—ਅਰਦਾਸ ਮੇਂ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਜੀ ਕੇ ਨਾਮ ਹੈਂ, ਉਸ ਕੋ ਭਗੌਤੀ ਕੀ ਮਾਲਾ ਸੇ ਮੁਖਾਤਬ ਕੀਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਏਕ ਬੇਰ ਸਭ ਕਾ ਨਾਮ ਲੇਨੇ ਸੇ ਏਕ ਬਾਰ ਅਰਦਾਸ,

ਬੇਨਤੀ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ) ॥ ਐਸੇ ਸਿਖ ਕਈ ਬੇਨਤੀਆਂ
ਕਰ ਸਕਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਏਕ ਸੌ ਅਰਦਾਸ ਕਰਿ, ਸਉ ਬਰਸੀ ਕਾ ਦੋਖ ॥
ਗੁਰੂ ਗਵਾਵੈ ਸਿਖ ਕੇ, ਪਾਵੈ ਗੁਰ ਪਦ ਮੋਖ ॥ ੨੭ ॥

ਅਰਥ–ਏਕ ਸੌ ਬਾਰੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੇ ਕਾ ਫਲ ਯਿਹ ਹੋਗਾ
ਕਿ ਸਿਖ ਕਾ ੧੦੦ ਸਾਲ ਕਾ ਦੁਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ
ਦੂਰ ਕਰੇਂਗੇ ਅਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਆਕਰ
ਮੋਖ ਮੁਕਤ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਜਬ ਉਤਰੈ ਤਬ ਸਿਖ ਘਰੁ, ਦਸਵੰਧੀ ਗਤਿ ਪਾਇ ॥
ਸੋ ਅਰਦਾਸੀਆ ਜੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੈ ਪੂਜੈ ਪਾਇ ॥ ੨੮ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਡੇਰਾ ਕਰੇ ਤੋ ਸਿਖ ਕੇ ਘਰ ਕਰੇ ॥ ਦਸਵੰਧ ਦੇਨੇ
ਵਾਲਾ ਮੋਕਸ਼ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗਾ ॥ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੇ
ਵਾਲਾ ਇਸ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੇ ਪਾਉਂ ਪੂਜੇ ਜਾਵੇਂ ॥

ਮੂਲ–ਸਿਖ ਸੁਖੀ ਸੋ ਹੋਇਗਾ, ਜੋ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਇ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਹਿਤ ਦਸਵੰਧ ਦੇਇ,
ਸਿਖੀ ਜੁਗਤ ਰਹਾਇ ॥ ੨੯ ॥

ਅਰਥ–ਵੁਹ ਸਿਖ ਸੁਖੀ ਹੋਗਾ, ਜੋ ਅਰਦਾਸ ਕਰੇਗਾ ਯਾ
ਕਰਵਾਇਗਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰ ਮੇਂ ਦਸਵੰਧ
ਦੇ ਅਰ ਸਿਖੀ ਕੀ ਜੁਗਤ ਮੇਂ ਰਹੇ ॥

ਮੂਲ–(ਨਾਰ ਪਰ, ਪਰ ਧਨ ਛੋਡਕੈ),
(ਨਿਹਚਾ ਗੁਰ ਪਦ ਸਰਣ) ॥
(ਬਾਨੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਪੜੈ),
(ਕਾਟੇ ਜਨਮ ਅਰ ਮਰਨ) ॥ ੩੦ ॥

ਅਰਥ—ਪਰਾਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਰ ਪਰਾਇ ਧਨ ਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਰਹੇ ਅਰ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਾ ਹੋਵੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੇ ॥ ਇਨ ਸਭ ਕਾ ਫਲ ਯਿਹ ਹੋਗਾ ਕਿ ਸਿਖ ਕਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾਟਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਗੁਰ-ਪੁਰੀ ਮੇਂ ਲੀਨ ਹੋਗਾ ਅਰ ਜੋਤ ਮੇਂ ਜੋਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਪਰ ਧਨ, ਪਰ ਦਾਰਾ, ਪਰਹਰੀ,
ਤਾਂ ਕੈ ਨਿਕਟਿ ਬਸੈ ਨਰਹਰੀ ॥
(ਭੈਰਉ ਬਾਣੀ ਨਾਮ ਦੇਉ ਜੀਉ)

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੭੮ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਉਨਾਸਵੀਂ

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ—ਭਦਨ, ਨਾਮ ਸਿਖ ਕਿਉਂ ਕਰੈ ॥
ਮੂਏ ਬੰਧ, ਕਿਉਂ ਰੋਦਨ ਧਰੈ ॥

ਅਰਥ—ਜਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਗੁਰ ਸ਼ਿਖ ਹੈ, ਵੁਹ ਦੂਸਰੋਂ ਕੇ ਮਰਨੇ ਪਰ ਅਪਨਾ ਮੁੰਡਨ (ਸੰਸਕਾਰ) ਕਿਉਂ ਕਰੇ ॥ ਕੇਸ਼ੋ ਕੋ ਕਿਉਂ ਕਟਵਾਏ, ਸਿਰ ਕਿਉਂ ਮੁੰਡਵਾਏ ॥ ਔਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੋਂ ਕੇ ਮਰਨੇ ਪਰ ਕਿਉਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾਰੋਂ ਕੀ ਤਰਹ ਆਹੋ ਜ਼ਾਰੀ ਕਰੇ ਔਰ ਰੋਏ ॥

ਮੂਲ—ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਤੇ ਆਪ ਬਚਾਇ ॥

ਸਕਲ ਕੁਟੰਬ ਸ਼ੁਭ ਮਾਰਗ ਪਾਇ ॥

ਅਰਥ—ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਬੁਰੇ ਕਰਮੋਂ ਸੇ ਬਚਾਏ ॥ ਖਾਨਦਾਨ ਕੇ ਤਮਾਮ ਆਦਮੀਓਂ ਕੋ ਨੇਕ ਰਾਸਤੇ ਪਰ ਚਲਾਏ ॥

ਮੂਲ—ਫਲ ਨਾ ਬੇਚੀ, ਅੰਨ ਬੇਪਾਰ, —
ਤ੍ਰਿਣ ਕਾਸਟ ਅਰ ਚਾਮ ਨਿਵਾਰ ॥

ਅਰਥ—ਫਲ, ਅੰਨ ਬਿਉਪਾਰ ਮੇਂ ਨਾ ਬੇਚੇ, ਘਾਸ, ਲਕੜੀ, ਤੂੜੀ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰੇ (ਬੇਸ਼ਕ) ਬੇਚ ਡਾਲੈ ॥

ਮੂਲ—ਕਰਜ ਨਾ ਦੇਈ ਨੀਚ ਚੰਡਾਲ ॥
ਵੇਸਵਾ ਨਾਰੀ ਰਿਨ ਨਹਿ ਸਾਲ ॥

ਅਰਥ—ਨੀਚ ਚੰਡਾਲ ਕੋ ਕਰਜ ਨਾ ਦੇਵੈ ਔਰ ਕੰਜਰੀ, ਵੇਸਵਾ (ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਔਰਤ) ਸੇ ਕਰਜ਼ਾ ਭੀ ਨਾ ਲੇ ॥

ਮੂਲ—ਕਾਹੂੰ ਸੋ ਝਗਰਾ ਨਾ ਮਾਂਡੋ ॥
ਅਪਨੀ ਰਹਤ ਮੂਲ ਨਾ ਛਾਡੋ ॥

ਅਰਥ—ਕਿਸੀ ਸੇ ਲੜਾਈ, ਝਗੜਾ ਨ ਕਰੋ, ਅਪਨੀ ਰਹਤ ਮਰਯਾਦਾ ਕੋ ਭੀ ਨਾ ਛੋੜੋ ॥

ਮੂਲ—ਦੁਰਜਨ ਸੇਤੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨ ਕਰੋ ॥
ਹਿਰਦੈ ਰੋਸ ਕਾਮ ਪਰ ਹਰੋ ॥

ਅਰਥ—ਖੋਟੇ ਆਦਮੀ ਸੇ ਪ੍ਰੀਤ ਨ ਕਰੋ, ਹਿਰਦੇ ਸੇ ਕਾਮ ਆਦਕ ਕੀ ਦੀਵਾਨਗੀ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰੋ ॥

ਮੂਲ—ਚੌ ਮਾਰਗ ਮੇਂ ਬੈਠੇ ਨਾਹਿ ॥
ਟੂਟਾ ਬਾਸਨ, ਮੰਜੀ ਲਾਹਿ ॥

ਅਰਥ—ਚੌ ਰਸਤੇ ਮੇਂ ਨ ਬੈਠੇ, ਟੂਟਾ ਬ੍ਰਤਨ ਅਰ ਟੂਟੀ ਮੰਜੀ ਨ ਬਰਤੇ ॥

ਅਰਥ–ਪਰਾਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਰ ਪਰਾਇ ਧਨ ਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਰਹੇ ਅਰ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਾ ਹੋਵੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੇ ॥ ਇਨ ਸਭ ਕਾ ਫਲ ਯਿਹ ਹੋਗਾ ਕਿ ਸਿਖ ਕਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾਟਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਗੁਰ-ਪੁਰੀ ਮੇਂ ਲੀਨ ਹੋਗਾ ਅਰ ਜੋਤ ਮੇਂ ਜੋਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਪਰ ਧਨ, ਪਰ ਦਾਰਾ, ਪਰਹਰੀ,
ਤਾਂ ਕੈ ਨਿਕਟਿ ਬਸੈ ਨਰਹਰੀ ॥
(ਭੈਰਉ ਬਾਣੀ ਨਾਮ ਦੇਉ ਜੀਉ)

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੧੮ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਉਨਾਸਵੀਂ

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ–ਭਦਨ, ਨਾਮ ਸਿਖ ਕਿਉਂ ਕਰੈ ॥
ਮੂਏ ਬੰਧ, ਕਿਉਂ ਰੋਦਨ ਧਰੈ ॥

ਅਰਥ–ਜਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਗੁਰ ਸਿਖ ਹੈ, ਵੁਹ ਦੂਸਰੋਂ ਕੇ ਮਰਨੇ ਪਰ ਅਪਨਾ ਮੁੰਡਨ (ਸੰਸਕਾਰ) ਕਿਉਂ ਕਰੇ ॥ ਕੇਸ਼ੋ ਕੋ ਕਿਉਂ ਕਟਵਾਏ, ਸਿਰ ਕਿਉਂ ਮੁੰਡਵਾਏ ॥ ਔਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੋਂ ਕੇ ਮਰਨੇ ਪਰ ਕਿਉਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾਰੋਂ ਕੀ ਤਰਹ ਆਹੋ ਜ਼ਾਰੀ ਕਰੇ ਔਰ ਰੋਏ ॥

ਮੂਲ–ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਤੇ ਆਪ ਬਚਾਇ ॥

ਤੁਮਰੇ ਆਗੇ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਪੀਛੈ ਭਾਣਾ ਸਾਂਝ ॥ ੯ ॥

ਅਰਥ–ਆਗੇ = ਆਪ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਨੇ, ਆਪ ਕੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਮੇਂ ॥
ਪੀਛੈ = ਆਪ ਕੇ ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਛੋੜਨੇ ਕੇ ਉਪਰੰਤ (ਪਿਛੋ) ॥ ਭਾਣਾ = ਜੋ ਹਾਲਾਤ ਹੋਂਗੇ ॥
ਸਾਂਝ = ਸਾਂਝੀ ਵਾਲ ਹੋਣਾ ਸੰਭਾਲਨਾ ॥

ਤਬ ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵਰ ਮਾਂਗਾ ॥ ਸਚੇ ਪਾਤ੍ਸ਼ਾਹ ਜੀ, ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਮੇਂ ਯਿਹ ਫਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਅਬ ਤੋ ਭੂਲ ਬਖਸ਼ ਦੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਪ ਕੇ ਬਾਅਦ ਜੋ ਹਾਲਾਤ ਹੋਂਗੇ, ਉਨ ਕੀ ਸੰਭਾਲ ਕੈਸੇ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਕਿਉਂ ਹੋਵੈਗਾ ਸਿਦਕ ਦ੍ਰਿੜ,
ਅਬੀ ਸਿਖ ਮੂਰ: ਇ ॥
ਸਿਦਕ ਦੀਜੀਏ ਸਿਖ ਨੋ,
ਇਹ ਦੀਜੈ ਮਨ ਭਾਇ ॥ ੧੦ ॥

ਅਰਥ–ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਕਿਸ ਤਰਹ ਕਾਇਮ ਹੋਗਾ, ਸਿਖ ਅਭੀ ਸੇ ਹੀ ਡਾਵਾਂ ਡੋਲ ਹੈਂ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇਂ ਕਿ ਸਿਖ ਕੋ ਸਿਦਕ ਬਖਸ਼ੇਂ, ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਕੀ ਯਹੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੈ, ਇਸ ਕੋ ਪੂਰਾ ਕਰੇਂ ॥

ਮੂਲ–ਹਸ ਕਰ ਪ੍ਰਭ ਜੀ, ਤਬ ਕਹਾ,
ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਸੁਨ ਬਾਤ ॥

ਨੋਟ–(ਅਬ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੈਂ ਅਰ ਲਿਖਵਾ ਰਹੇ ਹੈਂ) ॥

ਅਰਥ–ਭਾਣੇ ਕੇ ਮਾਲਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹੱਸ ਕਰ ਕਹਾ :

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਧਿਆਨ ਅਰ ਚਿਤ ਲਗਾ ਕਰ ਸੁਨੋਂ ਅਰ ਲਿਖੋਂ ॥

ਮੂਲ—(ਸਿੰਧ ਲਸ) ਨ (ਹੀਰ, ਮੁਕਤ ਕਮੀ),
ਠੌਰ ਕਹੂ ਤੂੰ ਜਾਤ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ-ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਜੀ ਕੋ ਵਿਦਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹੈਂ ਅਰ ਧੀਰਜ ਦੇ ਰਹੇ ਹੈਂ, ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਕੀ ਲਹਿਰੋਂ ਮੇਂ ਹੀਰੋਂ ਅਰ ਮੋਤੀਉਂ ਕੀ ਕੁਛ ਕਮੀ ਹੈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਮੇਂ ਕਿਆ ਕੁਛ ਥੋੜਾ ਹੈ ॥ ਆਪ ਕਿਸ ਤਰਫ਼ ਜਾ ਰਹੇ ਹੈਂ, ਆਪ ਕਾ ਖਿਆਲ ਕਿਧਰ ਕੋ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—[(ਹਮਰੀ ਤਨ ਕੀ) (ਸੂਰ, ਗਤ) ਅਸਤ]
(ਰਾਤਿ ਹੁਇ ਜਾਇ) ॥

ਤਨ ਕੀ ਗਤ = ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਨਾ ॥

ਸੂਰ ਅਸਤ = ਸੂਰਜ ਕਾ ਡੂਬ ਜਾਨਾ, (ਸੂਰਜ ਕੇ ਡੂਬਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਰਾਤ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ ਅਰ ਘੁਪ ਅੰਧੇਰਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ) ॥

ਅਰਥ—ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਾਣਾ ਐਸਾ ਹੋਗਾ ਕਿ ਹਮਾਰੇ ਸ਼ਰੀਰ ਕੇ ਨਾਸ਼ ਹੋਣੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਐਸੀ ਗਤੀ ਹੋਗੀ, ਜੈਸੇ ਸੂਰਜ ਕੇ ਡੂਬਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਹੋਤੀ ਹੈ ਘੁਪ ਅੰਧੇਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਅਰਥਾਤ

ਐਸਾ ਹੋਗਾ ਕਿ ਹਮਾਰੇ ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਕੇ ਗੁਪਤ ਹੋਣੇ ਕੇ ਉਪਰੰਤ ਭਰੋਸੇ ਕੇ ਸੂਰਜ ਕੀ ਰਾਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ॥ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖ ਰਹੇਗਾ ॥

ਮੇਰੇ ਖਾਲਸਾ ਮੇਂ ਐਸਾ ਵਰਤਾਰਾ ਵਰਤੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—[(ਘੂਕ) (ਉਠਤ)] (ਜਗ ਮਾਹਿ ਲਸਤ),
(ਤਿਉਂ, ਸਿੰਘੀ ਮਮ, ਆਇ) ॥ ੧੨ ॥

ਘੂਕ = ਸਖਤ (ਅੰਧੇਰੇ ਕੇ ਬਾਅਦ) ॥
ਉਠਤ ਲਸਤ = ਰੌਸ਼ਨੀ ਹੋਣਾ, ਸੂਰਜ ਕਾ ਚੜ੍ਹਨਾ, ਧਰਮ ਕਾ ਫੈਲਨਾ ॥
ਤਿਉ = ਇਸੀ ਤਰਹ ॥
ਸਿੰਘੀ ਮਮ = ਮੇਰੀ ਸਿਖੀ ॥
ਆਇ = ਆਨਾ, ਫੈਲਨਾ ॥

ਅਰਥ—ਜੂੰ ਸਖਤ ਅੰਧੇਰੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਜਬ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਂ ਰੌਸ਼ਨੀ ਆਵੇਗੀ ਜਬ ਦੋਬਾਰਾ ਹਮਾਰਾ ਜ਼ਹੂਰ ਹੋਗਾ, ਤੋ ਫਿਰ ਹਮਾਰੀ ਸਿੱਖੀ ਲਹਿਰਾਏਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਸਿਦਕ ਦੀਆ, ਵਿਤ ਔ ਦਈ,
ਦਈ ਸੁ ਵਿਦਿਆ ਪੂਰ ॥

ਅਰਥ—ਮੈਂ ਉਸ ਵਕਤ ਸਿਦਕ ਦੂੰਗਾ, ਬਲ (ਤਾਕਤ) ਬਖਸ਼ੂੰਗਾ ਔਰ ਪੂਰੀ ਵਿਦਿਆ ਕੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਭੀ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ—(ਰਟਤ ਸਿੰਘ ਮਮ) (ਤੇਜ ਵਧ),
ਬੈਠਤ, ਮਤ ਰੋ ਪੂਰ ॥ ੧੩ ॥

ਅਰਥ—ਲੇਕਨ ਏਕ ਸ਼ਰਤ ਹੋਗੀ ਕਿ ਜਬ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ ਕਮਾਏਂਗੇ, (ਅਰਥਾਤ) ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਉਸ ਨਾਮ ਔਰ ਸਿਮਰਨ ਕੀ ਬਰਕਤ ਸੇ ਉਨ ਕਾ ਤੇਜੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬੜਹੇਗਾ ॥

ਆਪ ਤਸੱਲੀ ਰਖੇਂ ਔਰ ਰੋਨਾ ਛੋੜ ਦੇਂ ॥ ਐਸਾ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਧਿਆਨ. ਅਰ ਚਿਤ ਲਗਾ ਕਰ ਸੁਨੇਂ ਅਰ ਲਿਖੇਂ ॥

ਮੂਲ—(ਸਿੰਧ ਲਸ) ਨ (ਹੀਰ, ਮੁਕਤ ਕਮੀ),
ਠੌਰ ਕਹੁ ਤੂੰ ਜਾਤ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਜੀ ਕੋ ਵਿਦਤ ਕਰ ਰਹੈ ਹੈਂ ਅਰ ਧੀਰਜ ਦੇ ਰਹੇ ਹੈਂ, ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਕੀ ਲਹਿਰੋਂ ਮੇਂ ਹੀਰੋਂ ਅਰ ਮੋਤੀਉਂ ਕੀ ਕੁਛ ਕਮੀ ਹੈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਮੇਂ ਕਿਆ ਕੁਛ ਥੋੜਾ ਹੈ ॥ ਆਪ ਕਿਸ ਤਰਫ਼ ਜਾ ਰਹੇ ਹੈਂ, ਆਪ ਕਾ ਖਿਆਲ ਕਿਧਰ ਕੋ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—[(ਹਮਰੀ ਤਨ ਕੀ) (ਸੂਰ, ਗਤ) ਅਸਤੁ]
(ਰਾਤਿ ਹੁਇ ਜਾਇ) ॥

ਤਨ ਕੀ ਗਤ = ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਨਾ ॥

ਸੂਰ ਅਸਤ = ਸੂਰਜ ਕਾ ਡੂਬ ਜਾਨਾ, (ਸੂਰਜ ਕੇ ਡੂਬਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਰਾਤ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ ਅਰ ਘੁਪ ਅੰਧੇਰਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ) ॥

ਅਰਥ—ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਾਣਾ ਐਸਾ ਹੋਗਾ ਕਿ ਹਮਾਰੇ ਸ਼ਰੀਰ ਕੇ ਨਾਸ਼ ਹੋਣੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਐਸੀ ਗਤੀ ਹੋਗੀ, ਜੈਸੇ ਸੂਰਜ ਕੇ ਡੂਬਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਹੋਤੀ ਹੈ ਘੁਪ ਅੰਧੇਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਅਰਥਾਤ

ਐਸਾ ਹੋਗਾ ਕਿ ਹਮਾਰੇ ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਕੇ ਗੁਪਤ ਹੋਣੇ ਕੇ ਉਪਰੰਤ ਭਰੋਸੇ ਕੇ ਸੂਰਜ ਕੀ ਰਾਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ॥ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖ ਰਹੇਗਾ ॥

ਸਕਲ ਕੁਟੰਬ ਸ਼ੁਭ ਮਾਰਗ ਪਾਇ ॥

ਅਰਥ–ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਬੁਰੇ ਕਰਮੋਂ ਸੇ ਬਚਾਏ ॥ ਖਾਨਦਾਨ ਕੇ ਤਮਾਮ ਆਦਮੀਓਂ ਕੋ ਨੇਕ ਰਾਸਤੇ ਪਰ ਚਲਾਏ ॥

ਮੂਲ–ਫਲ ਨਾ ਬੇਚੀ, ਅੰਨ ਬੇਪਾਰ, –
ਤ੍ਰਿਣ ਕਾਸਟ ਅਰ ਚਾਮ ਨਿਵਾਰ ॥

ਅਰਥ–ਫਲ, ਅੰਨ ਬਿਉਪਾਰ ਮੇਂ ਨਾ ਬੇਚੇ, ਘਾਸ, ਲਕੜੀ, ਤੂੜੀ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰੇ (ਬੇਸ਼ਕ) ਬੇਚ ਡਾਲੈ ॥

ਮੂਲ–ਕਰਜ ਨਾ ਦੇਈ ਨੀਚ ਚੰਡਾਲ ॥
ਵੇਸਵਾ ਨਾਰੀ ਰਿਨ ਨਹਿ ਸਾਲ ॥

ਅਰਥ–ਨੀਚ ਚੰਡਾਲ ਕੋ ਕਰਜ ਨਾ ਦੇਵੈ ਔਰ ਕੰਜਰੀ, ਵੇਸਵਾ (ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਔਰਤ) ਸੇ ਕਰਜ਼ਾ ਭੀ ਨਾ ਲੇ ॥

ਮੂਲ–ਕਾਹੂੰ ਸੋ ਝਗਰਾ ਨਾ ਮਾਂਡੋ ॥
ਅਪਨੀ ਰਹਤ ਮੂਲ ਨਾ ਛਾਡੋ ॥

ਅਰਥ–ਕਿਸੀ ਸੇ ਲੜਾਈ, ਝਗੜਾ ਨ ਕਰੋ, ਅਪਨੀ ਰਹਤ ਮਰਯਾਦਾ ਕੋ ਭੀ ਨਾ ਛੋੜੋ ॥

ਮੂਲ–ਦੁਰਜਨ ਸੇਤੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨ ਕਰੋ ॥
ਹਿਰਦੈ ਰੋਸ ਕਾਂਮ ਪਰ ਹਰੋ ॥

ਅਰਥ–ਖੋਟੇ ਆਦਮੀ ਸੇ ਪ੍ਰੀਤ ਨ ਕਰੋ, ਹਿਰਦੇ ਸੇ ਕਾਮ ਆਦਕ ਕੀ ਦੀਵਾਨਗੀ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰੋ ॥

ਮੂਲ–ਚੌ ਮਾਰਗ ਮੇਂ ਬੈਠੇ ਨਾਹਿ ॥
ਟੂਟਾ ਬਾਸਨ, ਮੰਜੀ ਲਾਹਿ ॥

ਅਰਥ–ਚੌ ਰਸਤੇ ਮੇਂ ਨ ਬੈਠੇ, ਟੂਟਾ ਬ੍ਰਤਨ ਅਰ ਟੂਟੀ ਮੰਜੀ ਨ ਬਰਤੇ ॥

ਮੂਲ–ਊਰਧ ਸੁਵਾਸ ਧੋਇ ਆਧਾ ਪਾਇ ॥
ਦਾਤਨ ਸੋ ਨਖ ਦੰਤ ਰਿਤਾਇ ॥

ਅਰਥ–ਉਲਟਾ ਸਵਾਸ ਲੇਨਾ, ਅਰ ਆਧੇ ਪਾਉਂ ਕੋ ਧੋਨਾ ਦੂਰ ਕਰੇ ਅਰ ਦਾਂਤੋਂ ਸੇ ਨਾਖਨੋਂ ਕੋ ਕਾਟਨੇ ਕੀ ਆਦਤ ਕੋ ਭੀ ਦੂਰ ਕਰੇ ॥

ਮੂਲ–ਖਾਵਤ ਬੋਰ੍ਹ, ਹਸੇ ਬਕ ਬਾਦ ॥
ਭੋਜਨ ਪੀਛੇ ਪੇਟ ਜੋ ਥਾਪ ॥

ਅਰਥ–ਖਾਨੇ ਕੇ ਵਕਤ ਹੰਸਨਾ ਔਰ ਬੇ ਹੂਦਾ ਗੁਫਤਗੂ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਏ ॥ ਅਰ ਭੋਜਨ ਖਾਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਅਪਨਾ ਪੇਟ ਬਜਾਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਏ ॥

ਮੂਲ–ਰੋਵੈ ਹਸੈ ਨ ਕਬਹੂੰ ਗੁਰ ਆਗੈ ॥
ਲਖਮੀ ਨਾਸ਼ ਦਰਿਦ੍ਰ ਪਾਗੈ ॥

ਅਰਥ–ਗੁਰੂ ਕੇ ਆਗੇ ਕਬੀ ਭੀ ਨਾ ਹੰਸੇ ਅਰ ਨ ਰੋਏ ॥ ਐਸਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ਧਨ ਅਰ ਦੌਲਤ ਕਾ ਨਾਸ ਹੋਗਾ ਅਰ ਗ਼ਰੀਬੀ ਆਵੇਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਮਗ ਮੈਂ ਸੈਨ, ਰਾਹਿ ਮੈਂ ਭੋਜ ॥
ਮਲ ਮੂਤਰ ਨਹਿ ਮਗ ਮੈਂ ਰੋਜ ॥

ਅਰਥ–ਰਾਸਤੇ ਮੇਂ ਨਾ ਸੋਇ ਔਰ ਰਾਸਤੇ ਮੇਂ ਭੋਜਨ ਨ ਕਰੇ ॥ ਜੰਗਲ, ਪੇਸ਼ਾਬ ਭੀ ਰਾਸਤੇ ਮੇਂ ਨਾ ਕਰੇ ॥

ਮੂਲ–ਗਾਇ ਬਿਪ੍ਰ ਕੋਉ ਪਾਇ ਨ ਛੁਵੈ ॥
ਅੰਨ ਭੁਗਤ ਕੀ ਨਿੰਦ ਨ ਭੁਵੈ ॥

ਅਰਥ–ਗਾਏ ਅਰ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਕੋ ਪਾਉਂ ਨਾ ਲਗਾਏ (ਉਨ ਕੀ ਬੇ ਅਦਬੀ ਨ ਕਰੇ) ਅਰ ਖਾਨੇ ਦਾਨੇ ਕੀ ਨਿੰਦਾ

ਨ ਕਰੈ ॥

ਮੂਲ–ਰਹੈ ਇਕਾਂਤ ਬੈਠ ਕਰ ਧਿਆਨਾ ॥
ਹਿਰਦੇ ਗਨੈ ਨ ਚਿਤਵਤ ਨਾਨਾ ॥

ਅਰਥ–ਯਕ ਸੂਈ ਮੇਂ ਬੈਠ ਕਰ ਧਿਆਨ ਮੇਂ ਮਸਰੂਫ ਰਹੇ ਅਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਕੇ ਖਿਆਲਾਤ ਕੋ ਦਿਲ ਮੇਂ ਜਗਹ ਨ ਦੇਵੈ ॥

ਮੂਲ–ਪਾਮਰ ਨਾਰੀ ਪਰ ਕੀ ਬੁਰੀ ॥
ਰਾਜ ਦੂਤ ਕੀ ਮੈਤ੍ਰੀ ਛੁਰੀ ॥

ਅਰਥ–ਪਰਾਈ ਬਦਕਾਰ ਔਰਤ ਬੁਰੀ ਹੈ, ਸਪਾਹੀਉਂ ਕੀ ਦੋਸਤੀ ਛੁਰੀ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਸਕਲ ਰੈਨ ਜਾਗਤ ਨਹੀਂ ਰਹੈ ॥
ਮੈਥਨ ਅਧਿਕ ਬੇਰ ਨਹੀਂ ਕਰੈ ॥

ਅਰਥ–ਤਮਾਮ ਰਾਤ ਜਾਗਤਾ ਨ ਰਹੇ ਅਰ ਬਹੁਤ ਵੇਰੀ ਭੋਗ (ਮੈਥਨ) ਨ ਕਰੈ ॥

ਮੂਲ–ਸਿਬਲ ਦੂਤ, ਅਨ ਅਭਿਆਸੀ ਸਿਖ ॥
ਕਾਚਾ ਸੂਕਾ ਤਿਆਗੈ ਸਿਖ ॥

ਅਰਥ–ਯਿਹ ਕਾਮ ਆਦਿਕ ਵੈਰੀ ਸਿਖ ਕੋ ਨਾਕਾਰਾ ਬਨਾ ਦੇਂਗੇ ਅਰ ਸਿਖ ਨਾਮ ਕਾ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ (ਸਿਖ ਸੇ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਛੂਟ ਜਾਵੇਗਾ) ॥ ਸਿਖ ਕੋ ਕਚਾ ਅਰ ਸੂਖਾ ਹੂਆ ਮਾਸ ਤਿਆਗ ਦੇਨਾ ਚਾਹੀਏ (ਖਾਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਏ) ॥

ਮੂਲ–ਪਰ ਕੀ ਰਮਤੀ ਨਾਰੀ ਛੋਰ ॥
ਜੋ ਅਪਨੀ, ਇੰਦ੍ਰੀ ਹੈ ਠੌਰ ॥

ਅਰਥ–ਪਰਾਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੇ ਸਾਥ ਭੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ॥
ਜੋ ਅਪਨੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੈ, ਵੁਹ ਆਪ ਕੇ ਘਰ ਮੇਂ
ਇੰਦਰਾਣੀ ਜੈਸੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਦੰਭ, ਨਾਸਤਕ ਕੀ ਮਤਸਰ ਤਜੈ ॥
ਅਸੂਜ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਚਿੰਤਨ ਭਜੈ ॥

ਅਰਥ–ਧੋਖੇ ਬਾਜ਼, ਈਸ੍ਵਰ ਸੇ ਮੁਨਕਰ (ਕਾਫ਼ਰ) ਕੀ ਈਰਖਾ
ਛੋੜੇ, ਬਹੁਤ ਜਾਗਨੇ ਅਰ ਬਹੁਤ ਸੋਨੇ ਕੀ ਆਦਿਤ
ਕੋ ਛੋੜੇ ॥

ਮੂਲ–ਖਗ ਤਰਵਰ ਜਗ ਬਾਸ ਨਿਹਾਰੈ ॥
ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਨਿਜ ਤਤ ਵਿਚਾਰੈ ॥

ਅਰਥ–ਜਿਸ ਤਰਹ ਪਰਿੰਦਾ ਦਰਖ਼ਤ ਪਰ ਰਹਿਤਾ ਹੈ,
ਉਸੀ ਤਰਹ ਜਗ ਮੇਂ ਰਹਨਾ ਸੀਖੇ ॥ ਹਮੇਸ਼ ਹੀ
ਦਿਨ ਔਰ ਰਾਤ ਤਤ੍ਵ (ਈਸ਼੍ਵਰ) ਕੇ ਨਾਮੋ ਕੋ
ਬਿਚਾਰੈ ॥

ਮੂਲ–(ਹੀਏ ਵਿਰਾਗ) (ਜਗਤ ਕੋ ਅਸਾਰਾ) ॥
(ਦੇਹ ਪ੍ਰਾਣ) (ਗੁਣ) (ਆਤਮ ਨਿਆਰਾ) ॥

ਅਰਥ–ਦਿਲ ਮੇਂ ਬੈਰਾਗ ਕੋ ਪੈਦਾ ਕਰੇ ਅਰ ਜਗਤ ਕੋ
ਝੂਠਾ ਸਮਝੈ ॥ ਦਿਹ, ਪ੍ਰਾਨ ਔਰ ਗੁਨੋ ਸੇ ਆਤਮਾ ਕੋ
ਨਿਆਰਾ ਸਮਝੈ ॥

ਮੂਲ–ਸੁਨ ਕਰਿ ਸਾਸਤ੍ਰ ਗਰਬ ਗਵਾਵੈ ॥
ਕਾਹੂੰ ਵਸਤ ਸੋ ਨੇਹ ਨ ਲਾਵੈ ॥

ਅਰਥ–ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕੇ ਉਪਦੇਸ ਕੋ ਸੁਣ ਕਰ ਅਹੰਕਾਰ ਕੋ ਦੂਰ
ਕਰੈ ॥ ਦੁਨੀਆਂ ਕੀ ਕਿਸੀ ਵਸਤੂ ਸੇ ਪਿਆਰ ਨਾ

ਕਰੈ ॥

ਮੂਲ–ਧੀਰਜ ਸੇ ਬਿਵਹਾਰ ਘਟਾਵੈ ॥
ਸਹਜ ਸਹਜ ਸਭ ਕੋ ਛਿਟਕਾਵੈ ॥

ਅਰਥ–ਆਹਿਸਤਾ ਆਹਿਸਤਾ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਖਿਆਲ ਕੋ ਕਮ ਕਰੇ, ਅਰ ਧੀਰੇ ਧੀਰੇ ਸਭ ਸੇ ਕਿਨਾਰਾ ਕਸ਼ੀ ਕਰੈ ॥

ਮੂਲ–ਦੀਸੈ ਕੁ ਧੀ ਸੁਮੱਤ ਕਾ ਬੋਧਕ ॥
ਪ੍ਰਾਣ ਅਪਾਨ ਕੀ ਗਤ ਕਾ ਸੋਧਕ ॥

ਅਰਥ–ਬੁਰੀ ਬ੍ਰਿਤੀਓਂ ਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰੈ, ਔਰ ਅੱਛੀ ਮਤੀ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਨੇ ਵਾਲਾ ਹੋ ॥ ਪ੍ਰਾਣ, ਅਪਾਨ ਕੀ ਗਤੀ ਕੋ ਸੁਧਾਰੇ (ਪ੍ਰਾਣ, ਅਪਾਨ ਕੇ ਬਾਰੇ ਦੇਖੋ ਸਾਖੀ ਨੰਬਰ ੬੮ ਕੇ ਅਖ਼ੀਰ ਪਰ) ॥

ਮੂਲ–ਬਡੀ ਬੇਰ ਭੋਜਨ ਨਹਿ ਖਾਇ ॥
ਮਾਨ ਬਡਾਈ ਅਪਨੀ ਨਾਹਿ ॥

ਅਰਥ–ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਖਾਣ ਵਿਚ ਹੀ ਨਾ ਰਹੈ । ਅਰ ਅਪਨੀ ਮਾਨ ਵਡਿਆਈ ਕੋ ਛੋੜੈ ॥

ਮੂਲ–ਕੁਸੂਤਕ ਭੋਜਨ, ਸੂਨਾ, ਸੋਭਾ ॥
ਇਨ ਕੋ ਤਜੈ, ਮਾਨ ਅਪ ਭੋਗਾ ॥

ਅਰਥ–ਖ਼ਰਾਬ ਭੋਜਨ, ਖ਼ਰਾਬ ਸੌਨਾ ਅਰ ਖ਼ਰਾਬ ਸ਼ੋਭਾ, ਇਨ ਕੋ ਬੇ ਫਾਇਦਾ ਭੋਗ ਜਾਨ ਕਰ ਤਿਆਗੈ ॥

ਮੂਲ–ਖਲਕੀ ਮਲਕੀ ਨਟਕੀ ਪੰਗਤ ॥
ਪੁਤ੍ਰ ਪਢਾਵੈ ਸਾਧੂ ਸੰਗਤਿ ॥

ਅਰਥ–ਦੁਨੀਆਂ ਕੀ, ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਕੀ, ਨਾਟਕ ਚੇਟਕੀ ਕੀ ਮਜਲਸ ਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰੇ ॥ ਔਰ ਲੜਕੇ ਕੋ ਸਾਧੂਓਂ

ਕੀ ਸੰਗਤ ਮੇਂ ਪੜ੍ਹਾਵੈ ॥

ਮੂਲ–ਦੇਵ ਭਵਨ ਮੈਂ, ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਰਹੈ ॥
ਕਰਨੀ ਭੇਦ, ਕਾਹੂ ਨ ਕਹੈ ॥

ਅਰਥ–ਹਰਿ ਮੰਦਰ (ਦੇਵ ਅਸਥਾਨ) ਮੇਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤਕ ਨ ਰਹੇ ॥ ਅਪਨੀ ਨੇਕ ਕਰਨੀ ਕੇ ਭੇਦ ਕੋ ਕਿਸੀ ਪਰ ਜਾਹਿਰ ਨ ਕਰੈ ॥

ਮੂਲ–ਸ਼ਮਤਾ ਨਿਤ ਸਭਨ ਕੋ ਹੇਰੈ ॥
ਨਿਆਇ ਸਮੈ ਕੁਛ ਪੁਛ ਨ ਟੇਰੈ ॥

ਅਰਥ–ਹਮੇਸ਼ ਹੀ ਸਭ ਕੋ ਏਕ ਬਰਾਬਰ ਦੇਖੈ ॥ ਇਨਸਾਫ ਕੇ ਵਕਤ ਕਿਸੀ ਸੇ ਕੁਛ ਪੂਛ ਕਰ ਨਾ ਕਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਭੋਗਨ ਕੀ ਕੀਰਤ ਨਹਿ ਕੀਜੈ ॥
ਖਾਨ ਪਾਨ ਮੈ ਥਿਰ ਮਨ ਭੀਜੈ ॥

ਅਰਥ–ਪਦਾਰਥੋਂ ਕੇ ਭੋਗੋਂ ਕੀ ਕੀਰਤ (ਚਰਚਾ) ਨਾ ਕਰੇ ॥ ਜੈਸਾ ਕਿ ਆਪ ਕਾ ਮਨ ਖਾਨੇ ਪੀਨੇ ਮੇਂ ਇਸਥਿਤ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਸੂਧਾ ਹਾਰ, ਬ੍ਰਿਹਾਰ ਅਤ ਸੂਧਾ,
(ਕਰਤ ਹੀ ਸਿਖ) (ਤੁਹਿ ਹਰ ਧਨ ਰੂਧਾ) ॥

ਅਰਥ–ਆਪ ਕੀ ਖੁਰਾਕ ਸਾਦਾ ਹੋ ਔਰ ਬਿਵਹਾਰ ਬਹੁਤ ਸਾਫ ਅਰ ਪਾਕ ਹੋ ॥ ਗੁਰ ਸਿਖ, ਹਰੀ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਤੁਮੇਂ ਦੂਸਰੇ ਬੁਰੇ ਕਾਮੋਂ ਸੇ ਰੋਕੇਗਾ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੭੯ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਅੱਸਵੀਂ

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਪਰ ਦੀਨਾ ਸਭ ਘਰ ਬੇਚ ॥
ਪਾਸਿ ਹੀ ਬੈਠਾ ਪੂਛਿਆ, ਕਹੁ ਸਿਖਾ ਤੂੰ ਚੇਤ ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ—ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨ ਪਰ ਅਪਨਾ ਸਾਰਾ ਘਰ (ਘਰ ਕੀ ਸਮਿਗਰੀ, ਗਹਿਨਾ ਗਟਾ, ਮਾਲ, ਰੁਪਈਆ ਪੈਸਾ) ਬੇਚ ਦੀਆ ਥਾ ॥ ਬਲਕਿ ਅਪਨੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਰ ਬਾਲ ਬਚੋਂ ਕੋ ਭੀ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਕੇ ਪਾਸ ਗਹਿਨੇ ਰਖ ਦੀਆ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਜੋ ਕਿ ਪਾਸ ਹੀ ਬੈਠਾ ਥਾ, ਕਹਾ ਕਿ ਆਪ ਜਰਾ ਅਪਨੀ ਦਾਸਤਾਨ ਸੁਨਾਈਏ ॥ ਅਰ ਸਾਥ ਹੀ ਉਸੇ ਵਰ ਦੀਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਕੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੇਤੇ ਹੀ ਰਹੇ ਅਰ ਤੈਨੂੰ ਕਦੀ ਭੀ ਰਬ ਨਾ ਵਿਸਰੈ ॥

ਮੂਲ—ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਸੋ, ਬੋਲਾ ਬਚਨ ਰਸਾਲ ॥
ਮੇਰੀ ਸਿਖੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਭਈ,
ਸਤਿਗੁਰ ਹੂਆ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ—ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੋ ਸੁਣਾ ਅਰ ਬਚਨ ਕਹਿਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਏ ॥ ਵੁਹ ਕੈਸੇ ਬਚਨ ਥੇ:— ਰਸਾਲ ਰਸ+ਆਲ = ਰਸੋਂ ਕਾ ਘਰ ਅਤ ਹੀ ਸਵਾਦਲੇ ॥

ਹਮ ਮਰ ਮਿਟੇ ਤੋ ਸੂਰਤੇ ਹਸਤੀ ਨਜ਼ਰ ਪੜੀ,
ਵੀਰਾਨ ਜਬ ਆਪ ਹੋ ਗਏ ਬਸਤੀ ਨਜ਼ਰ ਪੜੀ,
ਦੇਖਾ ਤੋ ਖਾਕਸਾਰ ਹੀ ਆਲੀ ਮੁਕਾਮ ਹੈਂ,
ਜੂੰ ਜੂੰ ਬੁਲੰਦ ਹਮ ਹੂਏ ਪਸਤੀ ਨਜ਼ਰ ਪੜੀ ॥

ਖੂਨ ਮਜਨੂੰ ਸੇ ਜੋ ਨਿਕਲਾ ਫਸਦ ਲੈਲਾਂ ਨੇ ਜੋ ਲੀ,
ਅਸ਼ਕ ਮੇਂ ਤਾਸੀਰ ਹੈ ਪਰ ਜਜ਼ਬੇ ਕਾਮਲ ਚਾਹੀਏ ॥

ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲਗਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਜ਼ਗੈਬ ਤੋਂ ਕੁਛ ਐਸੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਦਾ ਛਟਾ ਮੇਰੀ ਤਰਫ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿਖੀ ਮੇਰੇ ਲੂੰ ਲੂੰ (ਵਾਲ ਵਾਲ) ਵਿਚ ਰਚ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਈ ਹਰਿ ਗੋਪਾਲ ਜੀ ਆਪ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਅਰ ਬਚਨ ਲੈ ਕੇ ਅਪਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਰ ਖਿੰਜੇ ਹੋਏ ਅਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਭੇਟ ੬੦੦ ਰੁਪਈਏ ਨੂੰ ਬ੍ਰਬਾਦ ਕੀਤਾ ਸਮਝ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਕੋਲ ਮਿਲੇ ॥

ਮੂਲ—ਜਾਂ ਦਿਨ ਸਉਦਾ ਹਮ ਕੀਆ ਸੁਨੀਏ ਪ੍ਰਭੂ ਦਿਆਲ ॥
ਹਰਿ ਗੋਪਾਲ ਬੇਚਤ ਭਇਆ,
ਮੋ ਕਉ ਕਰਾ ਨਿਹਾਲ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ—ਦਿਆਲ ਜੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਨੀਏ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਸ ਕੀਟ ਨੇ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਰ ਹਰਿ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਚਨ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਬੇਚ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿਹਾਲ

ਕੀਤਾ ਸੀ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ–ਸਾਤ ਦਿਨਾਂ ਦਿਨ ਪੀਛੈ ਮੈਂ ਹੀ ॥
ਖੇਤ ਜੁਵਤ ਕੇ ਕਾਰ ਸੈਹੀ ॥
ਹਲ ਸੀਖੀ ਨੈ ਦੀਆ ਖਜ਼ਾਨਾ ॥
ਬਿਲਸ ਹਰਖ ਹੁਇ,ਮਨ ਠੰਹਿਰਾਨਾ ॥

ਅਰਥ–ਉਸ ਤੋਂ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਪੈਲੀ ਨੂੰ ਵਾਹੁਨ ਵਾਸਤੇ ਜਦ ਹਲ ਜੋੜਿਆ ॥ ਅਜੇ ਪਹਿਲਾ ਫੇਰਾ ਹੀ ਆਇਆ ਸਾਂ ਕਿ ਹਲ ਦੀ ਨੋਕ (ਹਲ ਦੇ ਫਾਲੇ) ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਖਜ਼ਾਨਾ ਲਭਾ ਦਿਤਾ ॥ ਅਰ ਮੇਰੀ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਅਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੇ ਢਾਰਸ ਬੰਧੀ ਅਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ ॥ ਹਲ ਛਡ ਦਿਤਾ, ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਆਇਆ ॥ ਅਰ ਘਰ ਆ ਕੇ ਮੇਰਾ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਕੀਹ ਸੀ ਕਿ :–

ਮੂਲ–ਘਰ ਮੈਂ ਆਇ ਕੜਾਹ ਗੁਰ ਦੀਨਾ ॥
ਭੋਜਨ ਬਿਪ੍ਰ ਅਭਿਆਗਤ ਚੀਨਾ ॥

ਅਰਥ–ਘਰ ਆਕੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚਰਨ ਪੁਆਇ, ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਕਰਵਾਇਆ, ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭੋਗ ਲਵਾ ਕੇ ਫਿਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਾਇਆ ॥ ਅਰ ਲੰਗਰ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਿਮਨਾਂ ਅਰ ਅਭਿਆਗਤ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਛਕਾਇਆ ॥

ਮੂਲ–ਗੁਰ ਕੀ ਦਸਵੀਂ ਗੁਰ ਗ੍ਰਿਹ ਆਣੀ ॥

ਗੁਰ ਸਨਮੁਖ ਧਨ ਦੀਨ ਵਿਡਾਣੀ ॥

ਅਰਥ–ਦਸਵੰਧ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆ ਅਰ ਕੁਝ ਧਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਮੇਂ ਵੰਡ ਦਿਤਾ ॥

ਮੂਲ–ਤੁਮਰੀ ਵਸਤ ਕਹੋ ਕਿਆ ਕਰਾਂ ॥
ਤੁਮ ਗੁਰ ਅਪਨੀ ਰਸਨਾ ਉਚਰਾ ॥

ਅਰਥ-ਫਿਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਯਿਹ ਖਜ਼ਾਨਾ ਆਪ ਕਾ ਹੈ ਇਸ ਕਾ ਕਿਆ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਿਆਲ ਜੀ, ਆਪ ਨੇ ਹੀ ਅਪਨੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਉਚਾਰਿਆ ਸੀ:–

ਮੂਲ–ਤੁਮਰਾ ਸੌਦਾ ਨਫ਼ਾ ਇਹ ਆਵਾ ॥
ਗੁਰ ਦਸਵੰਧ ਤੁਹਿ ਦੀਨ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ॥

ਅਰਥ–ਆਪ ਨੇ ਜੋ ਸੌਦਾ ਕੀਆ ਥਾ, ਉਸ ਸੌਦੇ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਆਪ ਨੂੰ ਨਫਾ (ਲਾਭ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੂਆ ਹੈ ॥ ਇਸ ਲਾਭ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਦਸਵੰਧ ਆਪ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਮਸਤਕ ਟੇਕ ਗਇਆ ਮੈਂ ਤਬ ਹੀ ॥
ਉਚਤ ਕਰਮ ਤਬ ਧਨ ਸੋ ਕਰ ਹੀ ॥

ਅਰਥ–ਮਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਅਰ ਆਪ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਦਾਸ ਅਪਨੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਰ ਜਾ ਕੇ ਸੁਅਛ ਵਿਵਹਾਰ ਧਨ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ॥

ਮੂਲ–ਹੂਆ ਭਲਾ ਇਹ ਸਿਖ ਹੈ ਸਨਮੁਖ ॥
ਤੁਮਰੇ ਚਰਨਨ ਆਇਆ ਗੁਰਮੁਖ ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ–ਅਛਾ ਹੂਆ ਕਿ ਯਿਹ ਸਿਖ ਅਬ ਆਪ ਕੀ ਹਜ਼ੂਰੀ

ਮੇਂ ਖੜਾ ਹੈ ਔਰ ਗੁਰਮੁਖ ਬਨਕਰ ਆਪਕੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਆਇਆ ਹੈ ॥

॥ ਦੋਹਿਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਚੂਕ ਮੂਕ ਸਿਖ, ਹੂਕ ਢੂਪ,
ਵਿਸ਼ਨ ਥਾਨ ਤੋਹਿ ਲੀਨ ॥

ਅਰਥ—ਇਸ ਕੇ ਭੂਲ ਜਾਨੇ, ਬੇ ਮੁਖ ਹੋਣੇ ਅਰ ਦੁਖ ਤੇ ਅਬ ਥਾਮ ਲੋ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਕੋ ਇਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸਰੂਪ ਤਸੱਵਰ ਕੀਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਗਿਰਾ ਪਰਾ), (ਸਨਮੁਖ ਖਰਾ,
ਨਾ ਟੂਟਾ ਨਾ ਹੀਨ) ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ—ਯਿਹ ਆਪ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਮੇਂ ਗਿਰਾ ਪੜਾ ਹੈ ॥ ਜਬ ਆਪ ਹਾਜ਼ਰੇ ਖਿਦਮਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਤੋ ਨਾ ਤੋ ਯਿਹ ਅਬ ਬੇਮੁਖ ਹੂਆ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੀ ਘਾਟੇ ਮੇਂ ਰਹਾ ॥

ਮੂਲ—ਸਹਜ ਧਾਰੀਆ ਆਦਿ ਸਿਖ, ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੀ ਛਾਪ ॥
ਖੰਡੇ ਪਾਹਿਲ, ਮਾਰਿ ਹਿਤ ਤੁਰਕਨ, ਸਿੰਘੀ ਥਾਪ ।੬।

ਅਰਥ—ਯਿਹ ਆਦਿ ਸੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿਖ ਹੈ ਅਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਇਸ ਪਰ ਮੁਹਰ ਲਗੀ ਹੁਈ ਹੈ ॥

ਨੋਟ—ਫਿਰ ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਜਾ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਦਾਸ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋ ਕਰ ਕਹਾ "ਪਿਆਰੇ ਸਿਖ ਜੀ, ਅਬ ਜੋ ਖੰਡੇ ਪਾਹੁਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਯਿਹ ਕੇਵਲ ਤੁਰਕੋਂ ਕੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਕੇ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਧਿਆਨ ਅਰ ਚਿਤ ਲਗਾ ਕਰ ਸੁਨੇਂ ਅਰ ਲਿਖੇਂ ॥

ਮੂਲ—(ਸਿੰਧ ਲਸ) ਨ (ਹੀਰ, ਮੁਕਤ ਕਮੀ),
ਠੌਰ ਕਹੂ ਤੂੰ ਜਾਤ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ-ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਜੀ ਕੋ ਵਿਦਤ ਕਰ ਰਹੈ ਹੈਂ ਅਰ ਧੀਰਜ ਦੇ ਰਹੇ ਹੈਂ, ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਕੀ ਲਹਿਰੋਂ ਮੇਂ ਹੀਰੋਂ ਅਰ ਮੋਤੀਉਂ ਕੀ ਕੁਛ ਕਮੀ ਹੈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਮੇਂ ਕਿਆ ਕੁਛ ਥੋੜਾ ਹੈ ॥ ਆਪ ਕਿਸ ਤਰਫ਼ ਜਾ ਰਹੇ ਹੈਂ, ਆਪ ਕਾ ਖਿਆਲ ਕਿਧਰ ਕੋ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—[(ਹਮਰੀ ਤਨ ਕੀ) (ਸੂਰ, ਗਤ) ਅਸਤ]
(ਰਾਤਿ ਹੁਇ ਜਾਇ) ॥

ਤਨ ਕੀ ਗਤ = ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਨਾ ॥

ਸੂਰ ਅਸਤ = ਸੂਰਜ ਕਾ ਡੂਬ ਜਾਨਾ, (ਸੂਰਜ ਕੇ ਡੂਬਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਰਾਤ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ ਅਰ ਘੁਪ ਅੰਧੇਰਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ) ॥

ਅਰਥ—ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਾਣਾ ਐਸਾ ਹੋਗਾ ਕਿ ਹਮਾਰੇ ਸ਼ਰੀਰ ਕੇ ਨਾਸ਼ ਹੋਣੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਐਸੀ ਗਤੀ ਹੋਗੀ, ਜੈਸੇ ਸੂਰਜ ਕੇ ਡੂਬਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਹੋਤੀ ਹੈ ਘੁਪ ਅੰਧੇਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਅਰਥਾਤ

ਐਸਾ ਹੋਗਾ ਕਿ ਹਮਾਰੇ ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਕੇ ਗੁਪਤ ਹੋਣੇ ਕੇ ਉਪਰੰਤ ਭਰੋਸੇ ਕੇ ਸੂਰਜ ਕੀ ਰਾਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ॥ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖ ਰਹੇਗਾ ॥

ਮੇਰੇ ਖਾਲਸਾ ਮੇਂ ਐਸਾ ਵਰਤਾਰਾ ਵਰਤੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–[(ਘੂਕ) (ਉਠਤ)] (ਜਗ ਮਾਹਿ ਲਸਤ),
(ਤਿਉਂ, ਸਿੰਘੀ ਮਮ, ਆਇ) ॥ ੧੨ ॥

ਘੂਕ = ਸਖਤ (ਅੰਧੇਰੇ ਕੇ ਬਾਅਦ) ॥
ਉਠਤ ਲਸਤ = ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋਣਾ, ਸੂਰਜ ਕਾ ਚੜ੍ਹਨਾ, ਧਰਮ ਕਾ ਫੈਲਨਾ ॥
ਤਿਉ = ਇਸੀ ਤਰਹ ॥
ਸਿੰਘੀ ਮਮ = ਮੇਰੀ ਸਿਖੀ ॥
ਆਇ = ਆਨਾ, ਫੈਲਨਾ ॥

ਅਰਥ–ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਖਤ ਅੰਧੇਰੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਜਬ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਆਵੇਗੀ ਜਬ ਦੋਬਾਰਾ ਹਮਾਰਾ ਜ਼ਹੂਰ ਹੋਗਾ, ਤੋ ਫਿਰ ਹਮਾਰੀ ਸਿੱਖੀ ਲਹਿਰਾਏਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਸਿਦਕ ਦੀਆ, ਵਿਤ ਔ ਦਈ,
ਦਈ ਸੁ ਵਿਦਿਆ ਪੂਰ ॥

ਅਰਥ–ਮੈਂ ਉਸ ਵਕਤ ਸਿਦਕ ਦੂੰਗਾ, ਬਲ (ਤਾਕਤ) ਬਖਸ਼ੂੰਗਾ ਔਰ ਪੂਰੀ ਵਿਦਿਆ ਕੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਭੀ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–(ਰਟਤ ਸਿੰਘ ਮਮ) (ਤੇਜ ਵਧ),
ਬੈਠਤ, ਮਤ ਰੋ ਪੂਰ ॥ ੧੩ ॥

ਅਰਥ–ਲੇਕਨ ਏਕ ਸ਼ਰਤ ਹੋਗੀ ਕਿ ਜਬ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ ਕਮਾਏਂਗੇ, (ਅਰਥਾਤ) ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਉਸ ਨਾਮ ਔਰ ਸਿਮਰਨ ਕੀ ਬਰਕਤ ਸੇ ਉਨ ਕਾ ਤੇਜੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬੜਹੇਗਾ ॥

ਆਪ ਤਸੱਲੀ ਰਖੇਂ ਔਰ ਰੋਨਾ ਛੋੜ ਦੇਂ ॥ ਐਸਾ

ਮੇਰੇ ਖਾਲਸਾ ਮੇਂ ਐਸਾ ਵਰਤਾਰਾ ਵਰਤੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—[(ਘੂਕ) (ਉਠਤ)] (ਜਗ ਮਾਹਿ ਲਸਤ),
(ਤਿਉਂ, ਸਿੰਘੀ ਮਮ, ਆਇ) ॥ ੧੨ ॥

ਘੂਕ = ਸਖਤ (ਅੰਧੇਰੇ ਕੇ ਬਾਅਦ) ॥
ਉਠਤ ਲਸਤ = ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋਣਾ, ਸੂਰਜ ਕਾ ਚੜ੍ਹਨਾ, ਧਰਮ ਕਾ ਫੈਲਨਾ ॥
ਤਿਉ = ਇਸੀ ਤਰਹ ॥
ਸਿੰਘੀ ਮਮ = ਮੇਰੀ ਸਿਖੀ ॥
ਆਇ = ਆਨਾ, ਫੈਲਨਾ ॥

ਅਰਥ—ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਖਤ ਅੰਧੇਰੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਜਬ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਆਵੇਗੀ ਜਬ ਦੋਬਾਰਾ ਹਮਾਰਾ ਜ਼ਹੂਰ ਹੋਗਾ, ਤੋ ਫਿਰ ਹਮਾਰੀ ਸਿੱਖੀ ਲਹਿਰਾਏਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਸਿਦਕ ਦੀਆ, ਵਿਤ ਔ ਦਈ,
ਦਈ ਸੁ ਵਿਦਿਆ ਪੂਰ ॥

ਅਰਥ—ਮੈਂ ਉਸ ਵਕਤ ਸਿਦਕ ਦੂੰਗਾ, ਬਲ (ਤਾਕਤ) ਬਖਸ਼ੂੰਗਾ ਅਰ ਪੂਰੀ ਵਿਦਿਆ ਕੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਭੀ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ—(ਰਟਤ ਸਿੰਘ ਮਮ) (ਤੇਜ ਵਧ),
ਬੈਠਤ, ਮਤ ਰੋ ਪੂਰ ॥ ੧੩ ॥

ਅਰਥ—ਲੇਕਨ ਏਕ ਸ਼ਰਤ ਹੋਗੀ ਕਿ ਜਬ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ ਕਮਾਏਂਗੇ, (ਅਰਥਾਤ) ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਉਸ ਨਾਮ ਔਰ ਸਿਮਰਨ ਕੀ ਬਰਕਤ ਸੇ ਉਨ ਕਾ ਤੇਜੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬੜ੍ਹੇਗਾ ॥

ਆਪ ਤਸੱਲੀ ਰਖੇਂ ਔਰ ਰੋਨਾ ਛੋੜ ਦੇਂ ॥ ਐਸਾ

ਲੀਏ ਹੈ ਅਰ ਇਸ ਲੀਏ ਹੀ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਸਿੰਘੋ ਕੀ ਸ਼ਕਲ ਦੀ ਗਈ ਹੈ॥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਮਰਯਾਦਾ ਵੁਹੀ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂਉਂ ਜੈਸੀ ਹੈ॥"

ਮੂਲ—ਆਇ ਸਿਖ ਤੂੰ ਸਿਦਕ ਹਦ, ਮੋਸੋ ਬਢਤੀ ਹੇਤ॥
ਮੈਂ ਸਿਖ ਤਥਾ ਬਾਪ ਕਾ ਤੂੰ ਸਿਖ, ਤਮ ਨ ਕੇਤ॥ ੭॥

ਅਰਥ—ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਜੀ, ਆਪ ਅਬ ਸਿਦਕ ਕੀ ਹਦ ਮੇਂ ਦਾਖ਼ਲ ਹੂਏ ਹੈਂ ਅਰ ਮੁਝ ਸੇ ਆਪ ਕਾ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਲੇਕਨ ਜਿਸ ਤਰਹ ਮੈਂ ਸਿਖ ਹੂੰ, ਉਸੀ ਤਰਹ ਆਪ ਭੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਿਖ ਹੈਂ॥ ਅਰ ਫਿਰ ਆਪ ਮੇਂ ਲਾਲਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ॥

ਮੂਲ—ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਹਸ ਬੋਲ ਕਹੁ,
ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕੁਛ ਮਾਂਗ॥
ਸਿਦਕ ਬੋਲ ਕਾ ਸਿਖ ਤੂੰ,
ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਤੂੰ ਆਗ॥ ੮॥

ਅਰਥ—ਸਿਦਕ ਬੋਲ ਕਾ = ਸਿਦਕ ਵਾਲਾ॥
ਆਗ = ਆਗਿਆ ਕਾਰ॥

ਯਿਹ ਸਭ ਬਾਤੇਂ ਸੁਣ ਕਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੰਸੇ, ਤੁਠੇ (ਪ੍ਰਸੰਨ) ਹੂਏ ਅਰ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕਹਾ ਕਿ ਆਪ ਕੁਛ ਮਾਂਗੋ॥ ਆਪ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖ ਹੈਂ, ਔਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਅਗਿਆਕਾਰ ਹੈਂ॥

ਮੂਲ—ਮਾਂਗਾ ਵਰ ਤਬ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਚਿੰਤਾ ਮੇ ਮਨ ਮਾਂਝ॥

Missing Pages

303

466

467

468

469

ਲੀਏ ਹੈ ਅਰ ਇਸ ਲੀਏ ਹੀਂ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਸਿੰਘੋ ਕੀ ਸ਼ਕਲ ਦੀ ਗਈ ਹੈ॥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਮਰਯਾਦਾ ਵੁਹੀ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂਉਂ ਜੈਸੀ ਹੈ॥"

ਮੂਲ—ਆਇ ਸਿਖ ਤੂੰ ਸਿਦਕ ਹਦ, ਮੋਸੋ ਬਢਤੀ ਹੇਤ॥
ਮੈਂ ਸਿਖ ਤਬਾ ਬਾਪ ਕਾ ਤੂੰ ਸਿਖ, ਤਮ ਨ ਕੇਤ॥੭॥

ਅਰਥ—ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਜੀ, ਆਪ ਅਬ ਸਿਦਕ ਕੀ ਹਦ ਮੇਂ ਦਾਖ਼ਲ ਹੂਏ ਹੈਂ ਅਰ ਮੁਝ ਸੇ ਆਪ ਕਾ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਲੇਕਨ ਜਿਸ ਤਰਹ ਮੈਂ ਸਿਖ ਹੂੰ, ਉਸੀ ਤਰਹ ਆਪ ਭੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਿਖ ਹੈਂ॥ ਅਰ ਫਿਰ ਆਪ ਮੇਂ ਲਾਲਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ॥

ਮੂਲ—ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਹਸ ਬੋਲ ਕਹੁ,
ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕੁਛ ਮਾਂਗ॥
ਸਿਦਕ ਬੋਲ ਕਾ ਸਿਖ ਤੂੰ,
ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਤੂੰ ਆਗ॥੮॥

ਅਰਥ—ਸਿਦਕ ਬੋਲ ਕਾ = ਸਿਦਕ ਵਾਲਾ॥
ਆਗ = ਆਗਿਆ ਕਾਰ॥

ਯਿਹ ਸਭ ਬਾਤੇਂ ਸੁਣ ਕਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੰਸੇ, ਤੁਠੇ (ਪ੍ਰਸੰਨ) ਹੂਏ ਅਰ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕਹਾ ਕਿ ਆਪ ਕੁਛ ਮਾਂਗੋ॥ ਆਪ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖ ਹੈਂ, ਔਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਅਗਿਆਕਾਰ ਹੈਂ॥

ਮੂਲ—ਮਾਂਗਾ ਵਰ ਤਬ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਚਿੰਤਾ ਮੇ ਮਨ ਮਾਂਝ॥

ਮੇਰੇ ਖਾਲਸਾ ਮੇਂ ਐਸਾ ਵਰਤਾਰਾ ਵਰਤੈਗਾ ॥

ਮੂਲ–[(ਘੂਕ) (ਉਠਤ)] (ਜਗ ਮਾਹਿ ਲਸਤ),
(ਤਿਉਂ, ਸਿੰਘੀ ਮਮ, ਆਇ) ॥ ੧੨ ॥

ਘੂਕ = ਸਖਤ (ਅੰਧੇਰੇ ਕੇ ਬਾਅਦ) ॥
ਉਠਤ ਲਸਤ = ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋਣਾ, ਸੂਰਜ ਕਾ ਚੜ੍ਹਨਾ, ਧਰਮ ਕਾ ਫੈਲਨਾ ॥
ਤਿਉ = ਇਸੀ ਤਰਹ ॥
ਸਿੰਘੀ ਮਮ = ਮੇਰੀ ਸਿਖੀ ॥
ਆਇ = ਆਨਾ, ਫੈਲਨਾ ॥

ਅਰਥ–ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਖਤ ਅੰਧੇਰੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਜਬ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਆਵੇਗੀ ਜਬ ਦੋਬਾਰਾ ਹਮਾਰਾ ਜ਼ਹੂਰ ਹੋਗਾ, ਤੋ ਫਿਰ ਹਮਾਰੀ ਸਿੱਖੀ ਲਹਿਰਾਏਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਸਿਦਕ ਦੀਆ, ਵਿਤ ਔ ਦਈ,
ਦਈ ਸੁ ਵਿਦਿਆ ਪੂਰ ॥

ਅਰਥ–ਮੈਂ ਉਸ ਵਕਤ ਸਿਦਕ ਦੂੰਗਾ, ਬਲ (ਤਾਕਤ) ਬਖਸ਼ੂੰਗਾ ਅੌਰ ਪੂਰੀ ਵਿਦਿਆ ਕੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਭੀ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–(ਰਟਤ ਸਿੰਘ ਮਮ) (ਤੇਜ ਵਧ),
ਬੈਠਤ, ਮਤ ਰੋ ਪੂਰ ॥ ੧੩ ॥

ਅਰਥ–ਲੇਕਨ ਏਕ ਸ਼ਰਤ ਹੋਗੀ ਕਿ ਜਬ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ ਕਮਾਏਂਗੇ, (ਅਰਥਾਤ) ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਉਸ ਨਾਮ ਔਰ ਸਿਮਰਨ ਕੀ ਬਰਕਤ ਸੇ ਉਨ ਕਾ ਤੇਜੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬੜਹੇਗਾ ॥

ਆਪ ਤਸੱਲੀ ਰਖੇਂ ਔਰ ਰੋਨਾ ਛੋੜ ਦੇਂ ॥ ਐਸਾ

ਕਰਨਾ, ਬੇ ਸਮਝੀ ਹੈ॥ ਆਪ ਕੋ ਕਿਸੀ ਕਿਸਮ ਕੇ ਫਿਕਰ ਕਰਨੇ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੁਝੇ ਖਾਲਸੇ ਕਾ ਖੁਦ ਫ਼ਿਕਰ ਹੈ॥

ਮੂਲ–(ਸੂਰ) (ਹੂਰ) (ਸਭ ਕੂਰ ਤਜਿ),
(ਦੂਰ ਦੂਰ) (ਭੂ) (ਬਨ ਮਾਹਿ)॥
ਰਾਜ, ਬਾਜ, ਗਜ, ਸਾਜ, ਸਭ,
ਸਿਦਕ ਦੀਆ, ਮੂਹ ਪਾਹਿ ॥੧੪॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਧਰਮ ਕਾ ਸੂਰਜ ਚੜੇਗਾ (ਹਮਾਰਾ ਆਗਮਨ ਹੋਗਾ) ਔਰ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਚਮਕੇਗਾ ਤੋ ਫਿਰ ਤਮਾਮ ਅੰਧੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋਗਾ, ਧਰਤੀ ਅਰ ਬਨ ਤਮਾਮ ਜਗਾਹੋਂ ਸੇ॥ ਰਾਜ, ਘੋੜਾ, ਹਾਥੀ, ਸਾਜ਼, ਫੌਜ, ਲਸ਼ਕਰ ਕੋ ਤਮਾਮ ਸਾਮਾਨ ਅਰ ਸਿਦਕ ਦੂੰਗਾ ਅਪਨੇ ਪਾਸ ਸੇ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ॥ ੮੦॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ॥

ਸਾਖੀ ਇਕਾਸਵੀਂ

ਮੂਲ–ਏਕ ਬੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਭਾਤ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ ਥੇ, ਤਾਂ ਲੋਗ ਨਰ, ਨਾਰੀ ਨ੍ਹਾਵਣ ਲਗੇ ਸਵੇਰੇ॥ ਤਬ ਸਿਖਾਂ ਪੁਛਿਆ, ਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ, ਕਾਤਕ, ਮਾਘ ਦੇਖ ਕੇ ਲੋਗ ਸਵੇਰੇ ਨੌਂਹਦੇ ਹੈਨ, ਤੇ ਹੋਰਨੀ ਦਿਨੀਂ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੈ ਨਾਂਵਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਕਿਕੂੰ

ਬਾਤ ਹੈ ॥

ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ,ਭਾਈ ਜੀ, ਜਗਤ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੈ ॥
ਮਤਲਬ ਕੀ ਕ੍ਰਿਆ, ਪ੍ਰੀਤ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਦੀ ॥
(ਮਤਲਬ ਕੀ ਕ੍ਰਿਆ ਅਰ ਪ੍ਰੀਤ ਦੇਰ ਤਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿਤੀ) ॥

ਮੂਲ–ਦੁਧ ਦੇਤ ਜਾਂ ਧੇਨ, ਦੇਵਤਾ ਮਿਹੁਰਦੀ ॥
ਅਰਥ–ਜਦ ਤਕ ਗਾਇ ਦੁਧ ਦੇਵੈ, ਤਦ ਤਕ ਮਿਹਰਾਂ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਸ ਸਿਦਕ ਗਿਆ ॥

ਮੂਲ–ਪੂਜਾ, ਦੇਵੈ ਦੇਵਤਾ, ਪੰਰੀਤ ਹੋ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ॥
ਅਰਥ–ਜਦ ਤਕ ਕਿਸੀ ਦੇਵਤੇ ਸੇ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਾ ਹੋਤਾ ਜਾਵੈ, ਤਦ ਤਕ ਉਸ ਕੇ ਸਾਥ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ ਅਰ ਉਸ ਕੀ ਪੂਜਾ ਹੈ ॥ ਯਹਾਂ ਤਕ ਕਿ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਅਰ ਦੇਵ ਅਸਥਾਨ ਸੇ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਜਹਾਂ ਕਿ ਵੁਹ ਦਵਤਾ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਪੁਤ੍ਰ ਜਣੇਂਦੀ ਨਾਰ, ਘਰ ਵਿਚ ਭਾਂਵਦੀ ॥
ਅਰਥ–ਜਿਸ ਬੀਬੀ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣ, ਉਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਘਰ ਵਿਚ ਹੈ ਲੜਕੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਹ ਦਿਲੋਂ ਲਥੀ ਨਹੀਂ ॥

ਮੂਲ–ਦਾਨ ਦੇਇ ਜਜਮਾਨ ਦਿਜ, ਗਲ ਕਹਿ ਭਾਂਵਦੀ ॥
ਅਰਜ–ਅਗਰ ਜੰਜਮਾਨ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇਵੈ, ਤਦ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਵਾਹਿ ਵਾਹਿ ਕਰ ਉਠਦਾ ਹੈ ਅਰ ਠੰਡੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਮਾਲਕ ਦੇਵੈ ਖਾਨ, ਤਾਂ ਚਾਕਰ ਚਾਂਦਨੀ ॥
ਅਰਥ–ਅਗਰ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਖਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਛਲ

ਉਛਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਬਹਾਰ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਮੂਲ—ਹੋ ਮਖਟੂ ਪੁਰਖ, ਨਾਰ ਦਿਲ ਮਾਂਦਗੀ ॥

ਅਰਥ—ਜੇ ਘਰ ਵਾਲਾ ਖਟ ਨਾ ਖੁਆਵੈ ਤਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਦਿਲ ਸੁਸਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪੂਰਨ ਖੁਸ਼ੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ॥

ਮੂਲ—ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਰੀਤ, ਸਭਹਨ ਮਨ ਆਂਵਦੀ ॥

ਅਰਥ—ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਵਿਚ ਲੋਗ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ॥ ਦੁਨੀਆਂ ਭੇਡ ਚਾਲ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਸਿਖੋ ! ਸਾਚੀ ਪ੍ਰੀਤ, ਸਦਾ ਹੀ ਭਾਂਵਦੀ ॥

ਅਰਥ—ਪਿਆਰੇ ਸਿਖੋ, ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਉਸ ਸਚੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਰਖੋ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਚ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਉ ਅਰ ਸਚੇ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਉ ॥

ਮੂਲ—ਭਾਈ ਮੇਰੀ ਸਿਖ ਸੁਨੋ, ਸਭ ਕਾਂਮ ਦੀ ॥

ਅਰਥ—ਭਾਈ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਮੇਰੀ ਸਿਖਿਆ ਸੁਣੋ, ਜੋ ਕਾਮ ਆਨੇ ਵਾਲੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਨਿਤ ਜਗ ਫਲ ਦਾਨ),
(ਹੋਤ ਸਿਦਕ ਗੁਰ ਧਾਮ ਦੀ) ॥

ਅਰਥ—ਹਮੇਸ਼ ਹੀ ਆਪ ਕਾ ਯਗ ਕੇ ਸਮਾਨ ਦਾਨ ਹੈ ਔਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਫਲਦਾਇਕ ਹੋਗਾ, ਅਗਰ ਆਪ ਕੋ ਗੁਰ ਅਸਥਾਨੋਂ ਸੇ ਪਿਆਰ ਹੈ ਅਰ ਉਨ ਪਰ ਸਿਦਕ, ਭਰੋਸਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ-(ਪਹਰ ਰਾਤ ਇਸ਼ਨਾਨ) (ਸਦਾ ਹੀ ਬਾਂਵਦੀ) ॥
ਅਰਥ-ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਰਹਿੰਦੇ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ) ਅਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ ਕਰੋ ॥ ਯਿਹ ਬਾਤ ਸਦੀਵ ਹੀ ਕਬੂਲੀਅਤ ਕਾ ਦਰਜਾ ਰਖਦੀ ਹੈ ॥ (ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਬਜੇ ਰਾਤ ਦੇ ਅਰ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਬਜੇ ਰਾਤ ਰਹਿੰਦੀ ਦੇ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ ਕਰੋ) ॥

ਮੂਲ-ਅਸ ਮੇਧ, ਗੋ ਮੇਧ ਘਟੀ ਘਟ ਜਾਂਵਦੀ ॥
ਤੀਜੀ ਹੈ ਅਗਨ ਹੋਤ੍ਰ ਸੋਮ ਜੋ ਤਮਾਂਵਦੀ ॥
ਅਰਥ-ਅਸ = ਘੋੜਾ ॥ ਮੇਧ = ਮਾਸ ॥
ਗੋ = ਗਊ ॥ ਮੇਧ = ਮਾਸ ॥
ਅਸ ਮੇਧ ਜਗ ਕਰਤੇ ਵਕਤ ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਮੇਂ ਘੋੜੇ ਕਾ ਮਾਸ ਡਾਲਨਾ, ਯਾ ਗਾਈਂ ਕਾ ਮਾਸ ਅਰ ਫਿਰ ਦੋਨੋਂ ਕੋ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨਾ ॥
ਅਰਥ-ਅਸਮੇਧ ਜਗ ਯਾ ਗਊ ਮੇਧ ਜਗ ਕੀ ਰਸਮ ਘਟ ਜਾਵੇਗੀ ॥ ਅਰ ਤੀਸਰੀ ਅਗਨ ਮੇਂ ਆਹੂਤੀ ਡਾਲਨਾ ਜੋ ਪਾਕ (ਪਵਿਤ੍ਰ) ਰਸਮ ਹੈ, ਵੁਹ ਭੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਮੂਲ-(ਸੁਵਰਨ, ਚਾਂਦੀ ਅਰ ਦੂਧ, ਤਾਂਬਾ) ਦੇਇ ਸਾਥ ਦੀ ॥
ਅਰਥ-ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ, ਦੂਧ ਅਰ ਤਾਂਬਾ, ਯਿਹ ਇਸ ਲੀਏ ਦਾਨ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਕਿ ਸਾਥ ਜਾਵੇਗਾ ਇਸ ਕਾ ਪੁੰਨ ਫਲ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ-ਰਸਮ ਦੇਖ ਜਲ ਦਾਨ, ਪਾਪ ਨਹਿ ਜਾਂਵਦੀ ॥
ਅਰਥ-ਰਸਮ ਦੇਖ ਕਰ ਜਲ ਦਾਨ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਅਸ਼ਨਾਨ

ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਨ ਸੇ ਪਾਪ ਦੂਰ ਨੰਹੀਂ ਹੋਤਾ ॥

ਮੂਲ–ਹੋਇ ਅਪਵਿਤਰ ਕਾਯਾਂ, ਨਾਹਿ ਦੁਪਹਿਰ ਜੋ ॥

ਅਰਥ–ਜਿਨ ਕਾ ਧਰਮ ਕਰਮ ਦੁਪਿਹਰ ਕੋ ਨਹਾਵਨਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸੇ ਸਰੀਰ ਨਾਪਾਕ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਤੀਜੇ ਮਲੇਛ ਅਸ਼ਨਾਨ, ਚਤੁਰਥ ਪੈਹੁਰ ਜੋ ॥

ਅਰਥ–ਦਿਨ ਕੇ ਤੀਸਰੇ ਅਰ ਚੌਥੇ ਪਹਿਰ ਕਾ ਅਸ਼ਨਾਨ ਮਲੇਛ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਹਿਲਾਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਰਾਤ ਰਾਖਸ਼ੀ ਨਾਇ ਅਰਧ) (ਹੋਇ ਪਾਤਕੀ) ॥

ਅਰਥ–ਜੋ ਆਧੀ ਰਾਤਿ ਕੋ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇ, ਵੁਹ ਰਾਕਸ਼ ਬ੍ਰਿਤੀ ਹੈ ਅਰ ਪਾਪੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਹਿੰਸਾ ਸਭ ਕੀ ਪਾਪ)(ਜਲ) (ਕਾਲ)(ਨ ਜਾਤਕੀ) ॥

ਅਰਥ–ਕਿਸ਼ੀ ਕੋ ਮਾਰ ਡਾਲਨਾ, ਦੁਖ ਦੇਨਾ, ਤਮਾਮ ਪਾਪੋਂ ਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਔਰ ਕਿਸੀ ਵਕਤ ਭੀ ਜਲ ਕੇ ਅਸ਼ਨਾਨ ਸੇ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ ॥

ਨੋਟ–ਇਸ ਕਾ ਭਾਵ ਯਿਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ ਵਕਤੋਂ ਮੇਂ (ਦੁਪਹਿਰ, ਦਿਨ ਕੇ ਤੀਸਰੇ ਅਰ ਚੌਥੇ ਪਹਿਰ, ਆਧੀ ਰਾਤ) ਕੋ ਬਹੁਤ ਸੇ ਪਾਨੀ ਕੇ ਜੀਵ ਉਪਰ ਆ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਜਿਨ ਕੀ ਬਹੁਤ ਹਿੰਸਾ ਹੋਤੀ ਹੈ ॥ ਬਾਕੀ ਵਕਤੋਂ ਮੇਂ ਵੁਹ ਪਾਨੀ ਕੇ ਨੀਚੇ ਚਲੇ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਉਪਰ ਸੇ ਜਲ, ਪਾਕੀਜ਼ਾ, ਸਾਫ ਔਰ ਸੁਧ ਹੋਤਾ ਹੈ ॥

ਗੁਰਬਾਣੀ

ਬਇਆਲੀਸ ਲਖ ਜੀ ਜਲ ਮਹਿ ਹੋਤੇ,

ਬੀਠਲੁ ਭੈਲਾ ਕਾਇ ਕਰਉ ॥

ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਕੀ, ਸਮਿਆਂ ਤੇ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਸਰੀਰ ਸਾਫ ਅਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਰ ਸੁਸਤੀ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਮਨ ਸੁਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ॥ ਖਾਲੀ ਭੇਡ ਅਸ਼ਨਾਨ ਹੈ ਅਰ ਕੁੰਚਰ ਅਸ਼ਨਾਨ॥ ਬਾਹਰ ਆਕੇ ਘਟਾ ਉਡਾ ਉਡਾ ਕੇ ਮੁੜ ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਟੀ ਨਾਲ ਲੇਬੂ ਪੇਬੂ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਅਸ਼ਨਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੁਧ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋ ਕੇ ਅਪਨੇ ਆਸਨ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸ੍ਵਾਧਾਨ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਰੂਹ ਹੇਠਲੀਆਂ ਭੂਮਕਾਂ ਵਿ[illegible] ਉਤਲੇ ਮੰਡਲਾਂ ਤੇ ਜਾ[illegible] ਅਤੇ ਤਤ੍ਵ ਵਸਤੂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੋਂ ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਨ ਦੀ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੈ ॥ ਜਦ ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਨੇਗਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਜਾਨਨਾ ਕੋਈ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ॥

ਗੁਰਬਾਣੀ

"ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਸਿਮਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ,
ਮਨ ਤਨ ਭਏ ਅਰੋਗਾ ॥"

ਮੂਲ–(ਇਹੀ ਨੇਮ ਕੀ ਰੀਤ) (ਨਾਇ ਭਜ ਨਾਮ ਕੌ) ॥

ਅਰਥ–ਨਿਤ ਨੇਮ ਕੀ ਯਿਹ ਬਹੁਤ ਅਛੀ ਰਸਮੋਂ ਰੀਤ ਹੈ ਕਿ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਤੂ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇਂ ॥ (ਇਸ ਕਾ ਫਲ ?)

ਮੂਲ–(ਹੂਆ ਜਗਤ ਤੇ ਪਾਰ) (ਸਚ ਬ੍ਰਿਤ) ਆਰਾਮ ਕੇ ॥

ਅਰਥ–ਯਿਹ ਸੱਚੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਹੈ ਔਰ ਆਰਾਮ ਦੇਨੇ ਵਾਲੀ ਹੈ ॥ ਇਸ ਸੇ ਆਵਾਗੌਣ ਮਿਟ ਜਾਵੇਗਾ ਅਰ ਆਪ ਮੋਕਸ਼ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–(ਹੋਰ ਕਪਟ ਕੀ ਰੀਤ) (ਜੋ ਆਲ ਜੰਜਾਲ ਕੀ) ॥

ਅਰਥ–ਬਾਕੀ ਤਮਾਮ ਛਲ ਔਰ ਕਪਟ ਕੀ ਰਸਮੇਂ ਹੈਂ, ਜੋ ਘਰੋਂ ਕੇ ਜੰਜਾਲੋਂ ਕੀ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–(ਅਰਘੇ ਕੁੰਡੀ ਜਾਲ) (ਨਾ ਨਾਮ ਸਮਾਲ ਕੀ) ॥

ਅਰਥ–ਜੋ ਨਾਮ ਕੀ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਤਾ, ਵੁਹ ਜਾਲ ਮੇਂ ਫੰਸਨੇ ਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ॥

(ਪਾਨੀ ਸੇ ਖਾਲੀ ਨਾ ਲੇਨਾ ਅਰ ਨਾਮ ਨਾਹ ਜਪਨਾ)॥

ਮੂਲ–(ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਇ ਦਿਆਲ) (ਬ੍ਰਿਤ ਰਹਿ ਸਚ ਕੀ) ॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਦਿਆਲਤਾ ਸੇ ਬ੍ਰਿਤੀ ਸਚੇ ਨਾਮ ਕੀ ਤਰਫ ਲਗਤੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਸਚਾ, ਜਗਤ ਵਿਵਹਾਰ) (ਤਜੇ ਸਭ ਕਚ ਕੀ) ॥

ਅਰਥ–ਜਗਤ ਮੇਂ ਨਾਮ ਕੀ ਕਮਾਈ ਹੀ ਸਚਾ ਕਰਮ ਹੈ ॥ ਦੂਸਰੇ ਕਰਮੋਂ ਕੋ ਜੋ ਕਚ ਕੀ ਮਾਨਿੰਦ ਹੈਂ, ਤਿਆਗਨਾ ਹੀ ਅਛਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਭਾਈ) (ਤਰਨਾ ਸੁਗਮ) (ਤਮਾਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ਨ ਕਾ) ॥

ਅਰਥ–ਸਿਖ ਸੰਗਤ, ਕਿਆ ਤਰਨਾ ਆਸਾਨ ਹੈ ? ਅਰ ਕਿਆ ਯਿਹ ਕੰਚਨੀ (ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਔਰਤ, ਕੰਜਰੀ) ਕਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਰਹੈ ਕ੍ਰਿਆ ਮੈਂ ਧਿਆਨ)(ਦਾਸ ਨਹਿ ਸਿਸਨ ਕਾ) ॥

ਅਰਥ–ਤਰਨਾ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਕੀ ਕਮਾਈ ਸੇ ਹੈ ॥ ਜੋ ਭਜਨ

ਬਾਣੀ ਮੇਂ ਧਿਆਨ ਦੇਗਾ ਅਰ ਅਪਨੇ ਲਿੰਗ ਕਾ ਦਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ ਅਰਥਾਤ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰੋਂ ਸੇ ਦੂਰ ਰਹੇਗਾ ਵੁਹ ਨਜਾਤ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗਾ ॥

ਸਿਟਾ ਦੋ ਬਾਤੋਂ ਪਰ ਹੈ

(੧) ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ॥

(੨) ਪਬ ਰਖਨਾ (ਜੋ ਵਸਤੂ ਵਿਵਰਜਤ ਹੈਂ) ਉਨ ਕਾ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਪਰ ਛੋੜਨਾ ॥

ਨਾਮ ਕੀ ਕਮਾਈ ਮੇਂ ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਔਰ ਕਿਸੀ ਹਾਲਤ ਮੇਂ ਭੀ ਕਾਮ ਚੇਸ਼ਟਾ ਕਾ ਦਾਸ ਨਾ ਹੋ ॥

ਮੂਲ–ਇਹ ਜੁਗਤ ਵਰਤਣੀ, ਅਲਗ ਵਰਤਨਾ ॥

ਅਰਥ–ਐਸੀ ਜੁਗਤ ਇਖਤਿਆਰ ਹੋ ਕਿ ਜਹਾਂ ਤਕ ਹੋ ਸਕੇ, ਦੁਨੀਆਂ ਸੇ ਅਲੱਗ ਰਹੋ ॥

ਮੂਲ–(ਜਗਤ ਕਾ ਮੇਲ) (ਪਰ ਕਾ ਦਿਲ ਪਰਚਣਾ) ॥

ਅਰਥ–ਜਗਤ ਕਾ ਮੇਲ ਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਏਕ ਦੂਸਰੇ ਕਾ ਸ਼ੁਗਲ ਅਰ ਆਪਸ ਮੇਂ ਦਿਲ ਕੋ ਬਹਿਲਾਨਾ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਕੇ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਨ :–

ਮੂਲ–ਜਿਉ ਚੌਪੜ, ਸ਼ਤਰੰਜ, ਗੰਜਫਾ, ਰਾਮ ਚਉਂਕ ॥
(ਲਾਭ ਨਾਹਿ ਕਿਛ ਰੰਚ),
(ਤਉ ਹੀ ਏਹ ਮਨ ਕੇ ਸਉਂਕ)॥

ਚੌਪੜ = ਪਾਸ਼ਾ, ਚੌਸਰ (ਨਰਦ ਬਾਜ਼ੀ) ॥

ਸ਼ਤਰੰਜ = ਏਕ ਖੇਲ ਜੋ ੩੨ ਮੋਹਰੋਂ ਅਰ ਚੌਸਠ ਖਾਨੋਂ ਸੇ ਖੇਲਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥

ਗੰਜਫਾ = ਤਾਸ਼ ਕੀ ਕਿਸਮ ਕਾ ਖੇਲ ॥

ਰਾਮ ਚੌਂਕ = ਸ਼ੀਂਹ ਬਕਰੀ, ਰਾਜ ਚੌਂਕ
(ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਖੇਲਦੇ ਹਨ) ॥

ਅਰਥ—ਜਿਸ ਤਰਹ ਉਪਰ ਕੀ ਖੇਲੇਂ ਕੇਵਲ ਮਨ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਵੇ ਹੈਂ, ਇਸੀ ਤਰਹ ਨਾਮ ਕੀ ਖੇਲ ਕੇ ਸਵਾਇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਕਰਮੋਂ ਕਾ ਕਰਨਾ ਮਨ ਕੇ ਸ਼ੌਂਕ ਹੈਂ ॥ ਰੰਚਕ ਮਾਤ੍ਰ ਭੀ (ਜ਼ਰਾ ਭਰ) ਭੀ ਇਨ ਸੇ ਫ਼ਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੮੧ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਬਿਆਸਵੀਂ

ਮੂਲ—ਸੁਣ ਭਾਈ ਸਿਖਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਹੀ ਮੂਲ ਹੈ ॥

ਸ੍ਵੈਯਾ

ਮੂਲ—ਜਾਂ ਤਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਵਾਹ ਬਹੈ,
ਸੁਖ ਸੌਂ ਨਰ ਪਾਵਨ ਬੇਦ ਉਚਾਰੈ ॥
(ਕੰਚਨ ਕੇ ਸਮ, ਪ੍ਰੇਮ) (ਬਿਨਾ), (ਖਯ),
(ਨਰ) (ਹਰ) (ਸਤ) (ਹਿਤ ਕੋ) ਵਪਧਾਰੈ ॥

ਅਰਥ—ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਮੇਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲ ਰਹਾ ਹੋ, ਵੁਹ ਆਦਮੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸੇ ਹੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਬੇਦ ਕਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰ ਸਕਤਾ ਹੈ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਜੋ ਸੋਨੇ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਅਫਜ਼ਲ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਉਸ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਹਰਿ ਏਕ ਆਦਮੀ ਨਾਸ਼ ਹੋਤਾ ਚਲਾ ਜਾ ਰਹਾ ਹੈ, ਔਰ ਯਿਹ ਸਚ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਕਾ

ਪਿਆਰ (ਪ੍ਰੇਮ) ਹੀ ਇਸ ਕੋ ਬਾਰ ਬਾਰ ਜਨਮ ਦੇ ਰਹਾ ਹੈ ॥

As you think, so you become.

ਜਿਸ ਕਾ ਖਿਆਲ ਕਰੋਗੇ, ਉਸ ਕਾ ਰੂਪ ਹੋ-ਜਾਉਗੇ ॥ ਜੇ ਆਪ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕਰੋਗੇ, ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰੋਗੇ, ਜੇ ਰਬ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਸਚ ਖੰਡ ਜਾਉਗੇ ॥ ਜਿਸ ਤਰਹ ਦਾ ਸੌਦਾ ਚਾਹੋ, ਮਨੁਖਾ ਜਨ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਆਪ ਫੇਹਲ ਮੁਖਤਾਰ ਹੋ (ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਹੋ) ॥

ਮੂਲ–(ਸਿਧ ਅਠਾਰਹਿ ਜਾਹਿ ਆਧੀਨ ਹੈਂ),
(ਸਹਜ ਸੁਭਾ ਦ੍ਵਿਜ) (ਸੁਵ੍ਰਨ ਬਡਾਰੈ) ॥

ਅਰਥ–ਅਠਾਰਾਂ ਸਿਧੀਆਂ ਜਿਸ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਬਸ ਮੇਂ ਹੈਂ ਔਰ ਜਿਸ ਪ੍ਰੇਮ ਨੇ ਬਗੈਰ ਜਤਨ ਕੇ ਹੀ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਆਦਿ ਕੋ ਸੋਨੇ ਕੀ ਤਰਹ ਬਡ਼ਾਈ ਦੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਬੇਦ ਉਚਾਰਤ ਵਿਸ਼ਵਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੀ),
(ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਨਾ ਮਰ ਲੋਕ ਸਿਧਾਰੇ)॥੧॥

ਅਰਥ–ਰਿਖੀ ਵਿਸ਼ਵਾ ਮਿਤ੍ਰ ਕੇ ਬੇਟੇ, ਬੇਦ ਉਚਾਰਤੇ ਉਚਾਰਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਬਗੈਰ, ਦਿਹ ਕੋ ਛੋੜ ਕਰ ਫਿਰ ਚੋਰਾਸੀ ਕੇ ਚੱਕਰ ਮੇਂ ਪੜੇ ॥

ਮੂਲ–(ਪੁਲਕਤ ਗਾਤ) (ਅਨਾਹਦ ਵਾਤ),
(ਸੋ ਭੂਲ ਨ ਆਨ ਕੋ ਚੇਤਹੁ ਪ੍ਰਾਨੀ) ॥
ਪੁਲਕਤ = ਰੋਮਾਂਚਤ, ਰੋਂਗਟੇ ਖੜੇ ਹੂਏ ਹੂਏ ਖੁਸ਼ੀ ਸੇ ॥

ਗਾਤ = ਜਿਸਮ, ਸਰੀਰ ॥

ਵਾਤ = ਆਵਾਜ਼ ॥

ਅਰਥ–ਜਿਸਮ ਕੋ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਸੇ ਹੀ ਰਾਹਿਤ ਮਿਲਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਲੀਏ ਇਸ ਕੋ ਸੁਣੋ ॥ ਭੂਲ ਕਰਕੇ ਭੀ ਕਿਸੀ ਦੂਸਰੇ ਕਾ ਸਿਮਰਨ (ਖਿਆਲ) ਨਾ ਕਰੋ ॥

ਮੂਲ–(ਤੇਰੇ ਹੀ ਭੀਤਰ) (ਉਧਜ ਮਾਖਨ),
(ਸੈਲ ਕੇ ਅੰਤਰ ਪਾਵਕ ਭਾਨੀ) ॥

ਉਧਜ = ਉਦੇ ਹੋਣਾ, ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਨਾ ॥

ਮਾਖਨ = ਤਤ੍ਵ ਵਸਤੂ, ਆਤਮਾ
(ਜੈਸੇ ਦੂਧ ਕਾ ਤਤ ਮਖਨ ਹੈ) ॥

ਸੈਲ = ਪੱਥਰ, ਪਾਵਕ–ਅਗ ॥

ਅਰਥ–ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸੇ ਹੀ ਜੋਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਗੀ, ਜੈਸੇ ਦੂ[illegible] ਸੇ ਹੀ ਮਾਖਨ ਨਿਕਲ[illegible] ਹੈ, ਅਰ ਜਿਸ ਤਰਹ ਪੱਥਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਆਗ ਹੈ (ਪ੍ਰੰਤੂ ਸੰਜਮ ਔਰ ਮਿਹਨਤ ਸੇ ਮਿਲੇਗਾ) ॥

ਮੂਲ–(ਇਕ ਹੀ ਭਾਸਤ) (ਸਾਤਿ ਕੋ ਰਾਖਤ)
(ਤਿਉ ਤੋਹ ਅੰਤਰਿ ਚੇਤਨ ਪ੍ਰਾਨੀ) ॥

ਅਰਥ–ਸੂਰਜ ਮੇਂ ਸਾਤ ਰੰਗ ਹੈਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਵੁਹ ਏਕ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹੈ ਅਰ ਏਕ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਤਾ ਹੈ॥ ਇਸੀ ਤਰਹ ਚੇਤਨ ਆਤਮਾ ਤੁਮਹਾਰੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਬਾਹਿਰ ॥

ਮੂਲ–(ਜਾਂ ਲਗ) (ਨੇਹੁ ਕੀ ਪਾਲ ਤੁਟੀ ਨਹਿ)
(ਨਹਿ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਸਨੇਹ ਸਮਾਨੀ) ॥੨॥

ਅਰਥ—ਜਬ ਤਕ ਦੁਨੀਆਂ ਕੀ ਮੁਹੱਬਤ ਕੀ ਦੀਵਾਰ ਨਹੀਂ ਟੂਟਤੀ, ਵੁਹ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਕੇ ਪਿਆਰ ਮੈਂ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਮੂਲ—ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, ਸਭ ਘਟ ਰਹਿਆ ਬਿਆਪ ॥
ਜਿਨ ਜਾਨਾ ਤਾਂਕੋ ਆਨੰਦ, ਔਰ ਨ ਜਾਨਤ ਆਪ ।੩।

ਅਰਥ—ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਭ ਦਿਲੋਂ ਮੈਂ ਔਰ ਹਰਿ ਏਕ ਮੈਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ (ਸਮਾਯਾ ਹੂਆ ਹੈ) ॥

ਜਿਸਨੇ ਆਤਮ ਵਸਤੂ ਕੋ ਜਾਨਾ ਹੈ, ਉਸਕੋ ਆਨੰਦ ਆਇਆ ਹੈ॥ ਦੂਸਰੇ ਕਿਸੀ ਪੁਰਸ਼ ਕੋ ਉਸਕਾ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਤਾ ਔਰ ਨਾ ਹੀ ਵੁਹ ਆਨੰਦ ਕੋ ਅਨਭਵ ਕਰ ਸਕਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਸਤਿ ਸੁੰਨ ਚੇਤਨ ਅਮਲ, ਸ੍ਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਅਬਿਨਾਸ਼ ॥

ਅਰਥ—ਵੁਹ ਚੇਤਨ ਸਤਿਆ, ਸਤਿ ਸਰੂਪ, ਖੁਦ ਬਖੁਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਵਾਨ ਔਰ ਅਬਨਾਸ਼ੀ ਹੈ ॥

ਸੁੰਨ = ਦਸਵਾਂ ਦੁਵਾਰ ॥

ਉਸ ਕੀ ਜਾਇ ਰਿਹਾਇਸ਼ (ਰਹਿਨੇ ਕਾ ਅਸਥਾਨ) ਦਸਵਾਂ ਦੁਵਾਰ ਭੀ ਹੈ ॥ ਨਾਮ ਕੀ ਕਮਾਈ ਸੇ ਉਸ ਕੋ ਹਾਸਲ ਕੀਆ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਆਤਮ ਰਾਮ ਸ੍ਵਛੰਦ ਨਿਤ, ਜਾਨਤ ਪੂਰਤ ਆਸ ॥੪॥

ਅਰਥ—ਆਤਮਾ ਜੋ ਸਾਰੇ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਵੁਹ ਸਦੀਵ ਹੀ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ (ਆਜ਼ਾਦਿ ਹੈ) [(ਵੁਹ ਮੁਕੀਦ (ਕੈਦ ਮੈਂ)

ਨਹੀਂ ਹੈ)], ਪਹਿਲੇ ਜੋ ਆਤਮਾ ਕੋ ਜਾਨੇਗਾ (ਲਖੇਗਾ), ਉਸ ਕੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ (ਪਰਮ ਆਤਮ) ਤਕ ਰਸਾਈ ਹੋਗੀ ਅਰ ਉਸ ਕੇ ਮਿਲਨੇ ਕੀ ਆਰਜ਼ੂ (ਖਾਹਿਸ਼) ਪੂਰੀ ਹੋਗੀ ।

ਮੂਲ—ਦੀਸਤ ਜਗ, ਜਿਉ ਸਸੇ ਸਿੰਗ,
ਬੰਧਿਆ ਸੁਤ ਕਾ ਭਾਸ ॥

ਅਰਥ—ਜਗਤ ਖਰਗੋਸ (ਸਹੇ) ਕੇ ਸੀਂਗੋਂ ਕੀ ਤਰਹ ਭਾਸ ਰਹਾ ਹੈ ਨਾ ਤੋ ਸਹੇ ਕੇ ਸੀਂਗ ਹੈਂ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਕਾ ਕਿਆਮ ॥ ਅਰ ਜੈਸੇ ਬਾਂਝ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੋ ਲੜਕੇ ਕਾ ਖਾਬ ਆਤਾ ਹੋ ॥

ਬੰਧਿਆ = ਬਾਂਝ ਔਰਤ, ਜਿਸ ਔਰਤ ਕੇ ਲੜਕਾ ਲੜਕੀ ਨ ਹੋ ਉਸ ਕੋ ਸਾਂਡ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਾਂ ਬਾਂਝ ਔਰਤ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ॥ ਬੇ ਔਲਾਦ ਔਰਤ ॥

ਨੋਟ—ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਗਤੀ ਕੋਈ ਨਿਰਾਲੀ ਸੀ ਗਤੀ ਹੈ ॥ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕੋ ਅਰ ਸਤਿ ਸੰਗੀਓਂ ਕੋ ਇਸ ਕੀ ਅਸਲੀਅਤ ਕਾ ਪਤਾ ਲਗਤਾ ਹੈ॥ ਬਾਕੀ ਸਭ ਜਾਦੂਗਰੀ ਕੀ ਖੇਲ ਮੇਂ ਮੋਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਗਗਨ ਸੁਵੰਨ, ਬਾਰੂ ਸਨਿਗਧ,
ਤਿਉਂ ਝੂਠਾ ਆਭਾਸ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ—ਜੈਸੇ ਗੰਧਰਬ ਨਗਰੀ ਆਸਮਾਨ ਮੇਂ, ਜੈਸੇ ਸੁਹਰਾਬ (ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ) ਮਾਰੂ ਥਲ ਮੇਂ ਰੇਤ ਕਾ ਚਮਕਨਾ ਅਰ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਨਾ॥ ਇਸੀ ਤਰਹ ਸੰਸਾਰ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹਾ ਹੈ ॥

ਸਨਿਗਧ ਵਾਸਤੇ ਮੇਂ ਸਨਿਦਿਗਧ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾ ਅਰਥ ਚਮਕਨਾ ਹੈ ॥

ਨੋਟ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਅਤਿ ਉਚੇ ਮੰਡਲਾਂ ਵਿਚ ਸਨ ॥ ਅਤੇ ਅਕਹਿ ਰਸ ਨੂੰ ਮਾਨਦੇ ਹੋਇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ॥ ਅਸਾਰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਫੋਟੋ ਖਿਚ ਕੇ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਦ੍ਰਸ਼ਾ ਰਹੇ ਸਨ ॥ ਹੁਣ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਉਜੈਨ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਨਵਿਤ ਕਰਕੇ ਕੁਲ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਰਹੇ ਹਨ ॥

ਮੂਲ—ਇ[illegible]ਭਰ ਪਿਆਰੇ, ਸਿਖ ਮਮ, [illegible]ਹਿ ਆਸਾ ਸਭ ਪੂਰ ॥
ਜੰਮਣ ਮਰਣਾ ਕਾਟੀਏ, ਆਠ ਜਨਮ, ਸਿਰ ਭੂਰ ।੬।

ਅਰਥ—ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ, ਤੁਮਾਰੇ ਸਰਬ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਨ ਹੋਂਗੇ ਅਰ ਪੂਰਨਤਾ ਕੋ ਪਹੁੰਚੇਂਗੇ ॥ ਆਪ ਕਾ ਜਨਮ, ਮਰਨ ਕਾਟਾ ਜਾਵੇਗਾ ॥ ਲੇਕਨ ਜੋ ਤੁਮ ਨੇ ਭੂਲ ਕਰ ਸਿਦਕ ਔਰ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਛੋੜਾ ਹੈ ਔਰ ਆਪ ਕੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਭੀ ਐਸਾ ਕੀਆ ਹੈ, ਇਸ ਭੂਲ ਕੇ ਬਦਲੇ ਆਪ ਕੋ ਔਰ ਆਪ ਕੇ ਲੜਕੇ ਕੋ ਚਾਰ ਚਾਰ ਜਨਮ ਧਾਰਨੇ ਪੜੇਂਗੇ (ਦੋਨੋਂ ਕੇ ਆਠ ਜਨਮ ਹੋਂਗੇ) ॥

ਨੋਟ—ਤਬ ਸਿਖ ਕੋ ਅਪਨੀ ਫ਼ਿਕਰ ਪੜ ਗਈ ਅਰ ਹਾਥ ਜੋੜ ਕਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀ ਕਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਦਾਸ ਕੋ

ਗਿਆਤ ਕਰੋਂ ਕਿ ਕਹਾਂ ਕਹਾਂ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਤਬ ਪੂਛੇ ਸਿਖ ਸੋਚ ਕੇ, ਕਹੀਏ ਜਾਮਾ ਮੋਰ ॥

ਅਰਥ—ਤਬ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਜੀ ਨੇ ਸੋਚ ਔਰ ਬੀਚਾਰ ਕੇ ਬਾਅਦ ਅਰਜ਼ ਕੀ ਅਰ ਪੂਛਾ ਕਿ ਅੰਤ੍ਰਜਾਮੀ ਜੀ, ਮੇਰਾ ਕਹਾਂ ਕਹਾਂ ਜਨਮ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਸਿਖੀ ਮਾਂਗੋ ਗੁਰੂ ਢਿਗ, ਰਹਹੁ ਦਾਸ ਹਉ ਤੋਰ ॥੭॥

ਅਰਥ—ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਪੜ ਕਰ ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਮਾਂਗਤਾ ਹੈ ॥ ਮੈਂ ਆਪਕਾ ਅਬ ਹਮੇਸ਼ ਹੀ ਦਾਸ ਹੋ ਕਰ ਰਹੂੰਗਾ ਅਰਥਾਤ ਮੇਰੇ ਜਨਮ ਹੋਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਸਾਦਕ, ਸਿਦਕੀ ਗੁਰ ਸਿਖ ਹੋ ਕਰ ਜਨਮ ਲੇ ॥

ਮੂਲ—ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ,
ਸਹਜ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸਾਚ ॥

ਨੋਟ—ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋ ਕੇ ਕਹਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਸੌ ਸਾਖੀ ਕੇ ਲਖਾਰੀ ਥੇ ॥

ਅਰਥ—ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ, ਸਰਬ ਸੰਗਤ ਅਰ ਭਾਈ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਜੀ ਪ੍ਰੇਮ ਅਰ ਪ੍ਰੀਤ ਸੇ ਦਰਗਾਹੀ ਹੁਕਮ ਸੁਣੋ ਕਿ ਇਸ ਲੀਏ ਹੀ ਨਾਮ ਕੀ ਕਮਾਈ ਸਫ਼ਲ ਅਰ ਸਚੀ ਹੈ (ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾ ਦੁਖ ਕਾਟਾ ਜਾਤਾ ਹੈ) ਯਾ ਤੋ ਖੁਦ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ ਅਰ ਯਾ ਨਾਮ ਜਪਨੇ ਵਾਲੋਂ

ਕੀ ਕਮਾਈ ਕਾ ਕੁਛ ਰੰਚਕ ਮਾਤ੍ਰ ਭੋਰਾ ਇਸ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੈ) ॥ ਨਾਮ ਹੀ ਜਨਮ ਜੰਮਾਂਤ੍ਰਾਂ ਕੇ ਪਾਪ ਕਟਨ ਨੂੰ ਸਮਰਥ ਹੈ ॥

ਨੋਟ—ਜੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ੧੧ (ਗਿਆਰਾਂ) ਸ਼ੁਭ ਉਪਦੇਸ਼ ਰਾਜਾ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਦਾਸ ਜੀ ਕੋ ਕੀਏ ਹੈਨ ਸਾਖੀ ੭੩ ਸੇ ੮੩ ਤਕ ॥ ਇਨ ਸਭ ਕਾ ਨਾਮ **ਭੂਪ ਨਾਮਾ** ਹੈ ॥ ਇਸ ਕੇ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣੀਏ :—

ਮੂਲ—ਭੂਪ ਨਾਮਾ ਪੜ੍ਹਾ ਕਰ, ਰਹੈ ਸਿਖ ਮਮ ਰਾਚ ॥ ੮ ॥

ਅਰਥ—ਜੇ ਸਿਖ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਕ ਮਿਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਭੂਪ ਨਾਮਾ ਪੜ੍ਹੇ, ਸੁਣੇ ਅਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਵੈ ॥

ਨੋਟ—ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੀ ਮੌਜ, ਆਪ ਹੁਣ ਸਭ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਅਰਾਧ ਕੇ ਫੇਰ ਅਗੋਂ ਦੀ ਭਵਿਖਤ ਦਾ ਵਰਨਨ ਕਰਨਗੇ :—

ਮੂਲ—ਗੁਰ ਨਾਨਕ, ਅੰਗਦ ਗੁਰੂ, ਅਮਰ ਦਾਸ ਭਲ ਤੇਜ ॥

ਭਲ = ਭਲੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੇ, ਤੇਜ = ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲੇ ਯਾ ਭਾਈ ਤੇਜ ਰਾਮ ਦੇ ਸਪੁਤ੍ਰ ॥

ਰਾਮ ਦਾਸ, ਗੁਰ ਅਰਜਨਾ,
ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸੁ ਨਰੇਸ ॥ ੯ ॥

ਨਰੇਸ = ਅਮੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ,
ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੁਰ, ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਰੂਪ ॥

ਤਾਂਕਾ ਸੁਤ ਦਸਵਾਂ ਗੁਰੂ ਤੋਹਿ ਦਿਖਾਵਾਂ ਗੂਪ ॥ ੧੦ ॥

ਗੂਪ = ਗੁਪਤ ਬਚਨ ॥

ਦੇਹ ਛੋਰ, ਪਹਿਰੋ ਅਵਰ, ਤਬ ਹਮ ਤੁਮਰੇ ਪਾਸ ॥

ਅਰਥ–ਹਮ ਜਿਸਮ ਛੋੜ ਕਰ ਫਿਰ ਦੂਸਰਾ ਸਰੀਰ ਧਾਰੇਂਗੇ ਅਰ ਭਾਈ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਦਾਸ ਜੀ, ਉਸ ਵਕਤ ਹਮ ਤੁਮਹਾਰੇ ਪਾਸ ਹੋਂਗੇ (ਜਦ ਅਸਾਂ ਨੇ ਜਨਮ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਤੁਹਾਡਾ ਜਨਮ ਭੀ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੋਵੇਗਾ) ॥

ਮੂਲ–ਭਾਵੀ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਕੋ,

ਕਰ ਹੈਂ ਜਗਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ–ਹਮਾਰੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਥੀ, ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇਂ, ਇਸ ਇਛਿਆ ਕੋ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਹਮਾਰਾ ਜਗਤ ਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਗਾ ਅਰਥਾਤ ਹਮ ਜਨਮ ਲੇਂਗੇ ॥

ਨੋਟ–ਇਸ ਭਾਵੀ ਕਾ ਜਿਕਰ ਸਾਖੀ ਨੰਬਰ ੬੫ ਵਿਚ ਭਾਈ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ (ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਨ ਮੁੜ ਦੁਬਾਰਾ ਅਛੀ ਤਰ੍ਹਹ ਦੇਖ ਲੈਣ) ॥

ਮੂਲ–ਰਾਮ ਦਾਸ ਪੁਰ, ਹਮ ਤੁਮੇਂ, ਗੁਰੂ ਦਾਸ ਹੋ ਤੀਜ ॥

[(ਮਿਲੈ) (ਸਲਾਹੀ ਹੋਹ) (ਤੁਮ)]

(ਬਾਤ ਬਨਾਵੈਂ ਚੀਤ) ॥ ੧੨ ॥

ਅਰਥ–ਰਾਮ ਦਾਸ ਪੁਰ (ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ) ਹਮ, ਤੁਮ ਅਰ ਤੀਸਰਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਹੋਗਾ ॥ ਹਮ ਸਭ

ਆਪਸ ਮੇਂ ਮਿਲੇਂਗੇ ਅਰ ਆਪ ਹਮ ਸੇ ਸਲਾਹ, ਮਸ਼ਵਰਾ ਆਦਿਕ ਕਰੇਂਗੇ॥ ਇਸ ਬਚਨ ਪਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਧਾਰੋ ॥

ਰਾਮ ਦਾਸ ਪੁਰ, ਜਨਮ ਧਰ, ਉਨੀਸੈ ਕੈ ਮਾਂਝ ॥

ਅਰਥ–ਸੰਮਤ ੧੯੦੦ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਕੇ ਅੰਦਰ ਹਮ ਜਨਮ ਧਾਰੇਂਗੇ ਔਰ ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਵੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਬ੍ਰਸ ਭਓ ਦਸ ਛਤ੍ਰ ਕੀ ਵਿਦਿਆ ਕਰਹੁ ਸਾਂਝ ।੧੩।

ਅਰਥ–ਭਾਈ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਜੀ ਆਪ ਉਸ ਸਮੇਂ ੧੬ ਸਾਲ ਕੇ ਹੋਂਗੇ ਅਰ ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਤੇ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਇਕਲ ਸੁਤ ਕੇ ਬੰਸ ਮੈਂ, ਮਾਈ ਜਣੈ ਮੁਹ ਏਕ ॥

ਅਰਥ–ਮੈਂ ਜਿਸ ਕਾ ਲੜਕਾ ਹੂੰਗਾ, ਵੁਹ ਅਪਨੇ ਬਾਪ ਕਾ ਅਕੇਲਾ ਹੀ ਲੜਕਾ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਅੰਸ ਹਮਾਰਾ, (ਦਹਰ), (ਅੰਸ ਜਨਮੇਗਾ ਸੁਖ ਲੋਕ)॥ ੧੪॥

ਅਰਥ–ਹਮਾਰੀ ਜਾਤਿ ਤਮਾਮ ਜਹਾਨ ਕੋ ਸੁਖ ਦੇਨੇ ਵਾਲੀ ਹੋਗੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਮ ਲੋਗ ਇਸ ਜਾਤਿ ਸੇ ਮੁਨਕਰ ਹੋਂਗੇ ॥

ਨੋਟ–ਦਹਰੀਆ–ਲਾ ਮਜ਼ਬ, ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਨਾ ਮਾਨਨੇ ਵਾਲਾ ॥ ਲੋਗ, ਰਾਜੇ, ਮਹਾਰਾਜੇ, ਗੁਨੀ, ਗਿਆਨੀ, ਗ੍ਰੰਥੀ, ਪੁਜਾਰੀ ਇਹ ਕਹਿ ਉਠਣਗੇ ਕਿ ਬੇਮੁਖ ਨੇ ਸਿਖੀ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਕਛਾਂ ਪੁਵਾਈਆਂ ਹਨ ॥ ਮਸ-ਤਾਨੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਰਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿਖ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਿਸ਼ਾਹੀਆਂ ਵਾਂਗਰ ਬੇ ਖੁਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ॥ ਭਾਈ

ਇਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਮੁਸਲਸਾਨੀ ਕਲਾਮ ਹੋਵੇਗੀ ! ਇਸ ਨੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਬਗਾੜ ਦਿਤਾ ਹੈ ॥ ਸਾਡੇ ਮਗਰ ਭੈੜੀ ਲਗੇਗੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਵਾਨੇ, ਸੁਤੀ ਹੋਈ ਸਿਖੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਜਗਾਨਾ, ਗੁਰਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਨਾ, ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰਵਾਨਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰਹਿਤ ਮ੍ਰਯਾਦਾ ਤੇ ਤੋਰਨਾ ਵਿਕਾਰੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਕੰਡਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਰ ਉਹ ਵਕਤ ਦੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਵਰਗ ਲਾਉਣਗੇ ਕਿ ਏਸ ਕੰਡੇ ਨੂੰ ਖ਼ਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਸੁਟਿਆ ਜਾਵੇ ॥ ਵਾਹਿ ! ਵਾਹਿ ! ਇਹ ਬੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕਰਤੂਤ ਹੋਵੇਂਗੀ ॥ ਜੋ ਫਿਰ ਭੰਨ ਘੜੀਏਂਗੈ॥

(ਇਕ ਇਕ ਰਮਜ ਹੈ, ਅਤੇ ਬੁਝਾਰਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨਾ ਗੁਰ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ—ਖੋੜਸ ਬਰਸ ਕੋ ਹੋਇ ਕੇ, ਜਨਮ ਲੀਆ ਪੰਜਾਬ ॥

ਅਰਥ—ਭਾਈ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਜੀ ੧੬ ਸਾਲ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਆਪ ਮ੍ਰਿਤੂ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਂਗੇ ਅਰ ਫਿਰ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਕੇ ਕਿਸੀ ਦੂਸਰੇ ਹਿਸੇ ਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—(ਅਬਲ ਜੀਤੋ) (ਪਛਮਾ),
(ਚੌਨਸ ਬਰਸ ਹਿਸਾਬ) ॥੧੫॥

ਅਰਥ—ਫਿਰ ਆਪ ਇਤਨੇ ਅਰੂਜ ਵਾਲੇ ਹੋਂਗੇ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਪਛਮ (ਲਹਿੰਦੇ) ਕੇ ਇਲਾਕੋਂ ਕੋ ਫਤਹਿ ਕਰੇਂਗੇ ਅਰ ਪ੪ ਬਰਸ ਮੇਂ ਬਹੁਤ ਮੂਲਕ ਕੋ ਜੀਤੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—(ਕਾਬਲ ਜੀਤੇ) (ਬਿਆਹ ਕਰਿ)
(ਮੂੰਹ ਨ ਦਿਖਾਊਂ ਆਇ) ॥

ਅਰਥ—ਫਿਰ ਆਪ ਕਾਬਲ ਫ਼ਤਹਿ ਕਰੋਂਗੇ, ਬਿਆਹ ਕਰੇਂਗੇ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਮੇਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਮੇਰੇ ਦੁਸ਼ਮਨ, ਸਭ ਹਨੋ, ਦਿਲੀ ਬੈਠੇ ਆਇ ॥੧੬॥

ਅਰਥ—ਮੇਰੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਜੋ ਦਿਲੀ ਆ ਕਰ ਰਾਜ ਕਰੇਂਗੇ, ਬਾਅਦ ਮੇਂ ਨਾਸ਼ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਂਗੇ ॥ (ਆਪ ਉਨ ਕੋ ਨਾਸ਼ ਕਰੇਂਗੇ ਔਰ ਮਾਰੇ ਜਾਵੇਂਗੇ) ॥

ਮੂਲ—(ਨਿਰਬੋਧ ਤੀਰਥ)(ਅਧਕ) (ਤਾਂ ਤੀਰਥ ਪਰਤਾਪ) ॥
(ਦਿਲੀ ਦੇਹੀ ਛੋਰ ਕੈ) (ਜਰਮੈ ਮਾਂਝੇ ਬਾਪ) ॥ ੧੭ ॥

ਅਰਥ—ਨਿਰਬੋਧ ਯਾ ਨਿਗਮ ਬੋਧ ਤੀਰਥ ਜੋ ਦਰਯਾਏ ਜਮਨਾ ਕੇ ਕਰੀਬ ਹੈ ਔਰ ਅਦਕ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ ਤੀਰਥ ਹੈ ॥ ਆਪ ਵਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਂਗੇ ਅਰ ਫਿਰ ਮਾਝੇ ਮੇਂ ਜਨਮ ਲੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਬਡੇ ਜਤੰਨ ਸੇ ਬਿਆਹੋ ਤਿਸ, ਬਿਛਰੀ ਲੇਵੈ ਮੇਲ ॥
ਬਖਸੋਂ ਪਿਛਲੀ ਬਿਖਮਤਾ,ਕਰਹੋਂ ਐਸਾ ਖੇਲ ॥੧੮॥

ਅਰਥ—ਭਾਈ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਦਾਸ ਜੀ, ਆਪ ਜੋ ਬੇ ਮੁਖ ਹੋ ਗਏ ਹੋਂਗੇ, ਮਾਝੇ ਮੇਂ ਜਨਮ ਧਾਰਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ, ਜਬ ਆਪ ਜਵਾਨ ਹੋਂਗੇ, ਤੋ ਬੜੀ ਧੂਮ ਧਾਮ ਸੇ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਰ ਆਪ ਬਿਛੜੇ ਹੂਏ ਮਲਾਪ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਂਗੇ ਐਸਾ ਖੇਲ ਹੋਗਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਭੂਲ ਬਖਸ਼ੀ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਆਪ ਪਰ ਏਕ ਔਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੂਈ ਹੈ ਕਿ ਆਪ

ਕਾ ਚੌਥਾ ਜਨਮ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ (ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ) ਕੋ ਦੀਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਰ ਵੁਹ ਭੀ ਆਪ ਕੋ ਬਖਸ਼ਾ ਗਿਆ ਹੈ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ—ਸ਼ਕਲ ਕਥਾ ਤੁਹਿ ਭਾਖ ਸੁਨਾਊਂ,
ਤੇਰੇ ਮਨ ਸੰਦੇਹ ਮਿਟਾਊਂ ॥

ਅਰਥ=ਸਾਰੀ ਕਥਾ ਤੁਮੇਂ ਬਿਆਨ ਕਰਕੇ ਸੁਨਾਤਾ ਹੂੰ ਅਰ ਤੁਮਹਾਰੇ ਮਨ ਸੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਕੂਕ (ਸਹੰਸੇ) ਦੂਰ ਕਰਤਾ ਹੂੰ ॥ ਆਗੇ ਸੁਣੀਏ ॥

ਮੂਲ—ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ (ਹੋ ਰਾਮ ਕੌਰ) ਪੀਛੇ ਖਤ੍ਰੀ ਮੋਰ ॥
ਦੂਜੇ ਜਨਮ ਕਾਂਸ਼ੀ ਮਰੈ, ਆਵੈ ਮਮ ਜਨਮੈ ਕੌਰ ॥

ਅਰਥ—ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ (ਰਾਮ ਕੰਵਰ) ਜੋ ਪੀਛੇ ਖਤ੍ਰੀ ਹੂਆ ਹੈ ॥ ਦੂਸਰੇ ਜਨਮ ਕਾਂਸ਼ੀ ਮੇਂ ਮਰ ਕਰ ਫਿਰ ਜਨਮ ਲੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਸਭਹਨ ਕਹੂੰ ਲੈ ਕਰਕੈ ਹੇਤ ॥
ਭੋਗ ਭੁਗਾਵੋ ਰਹੋ ਸੁਚੇਤ ॥

ਅਰਥ—ਤਮਾਮ ਕੋ ਪਿਆਰ ਸੇ ਕਹਿਤਾ ਹੂੰ ਕਿ ਖਾਉ ਪੀਉ ਔਰ ਹੋਸ਼ਿਆਰ ਰਹੋ ॥

ਮੂਲ—ਜੋ ਜੋ ਪੰਥ ਮ੍ਰਿਜਾਦੀ ਮੇਰਾ ॥
ਤਿਨ ਕੋ ਜਮ ਪੁਰ ਕੀਨ ਨਹੋਰਾ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਜੋ ਮੇਰਾ ਪੰਥ ਮਰਯਾਦਾ ਵਾਲਾ ਹੋਗਾ, ਉਨ ਕੋ ਜਮੋਂ ਕੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪੜੇਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਮਰੈ ਸਭੈ ਸਰਦਾਰੀਦਾਰ ॥ ਜੋ ਜੋ ਮੁਸ ਮੁਸ ਬਾਂਧੈ ਰਾਰ ॥

ਅਰਥ–ਸਾਰੇ ਸੂਦਾਰ ਖੁਵਾਰ ਹੋਂਗੇ, ਜੋ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਮੇਰੇ ਖਾਲਸੇ ਸੇ ਝਗੜੇ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਬਾਂਧੋ ਬਾਂਧ ਹਮਾਰਾ ਸਿਖ ॥
ਕਰੈ ਕਰੋੜੀ ਧਰੀ ਜਲਿਖ ॥

ਅਰਥ–ਹਰਿ ਏਕ ਸਿਖ ਕੋ ਤਕਲੀਫ ਹੋਗੀ, ਜੋ ਦੌਲਤ ਕਰੋੜੋਂ ਕੀ ਸਮੁੰਦਰ ਮੇਂ ਅਮਾਨਤ ਹੈ ਵੁਹ ਨਕਾਲੀ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਜਲਿਖ = ਜਲ + ਇਖ = ਪਾਨੀ + ਮਾਇਆ (ਮਿਠਾਸ ਵਾਲੀ, ਰਸ ਵਾਲੀ) [ਪਾਨੀ ਮੇਂ ਜੋ ਮਾਇਆ ਰਖੀ ਹੈ]

ਮੂਲ–ਤਬੈ ਪਹਾੜੀ ਮੇਰਾ ਸਤ੍ਰ ॥ ਤੋੜ ਤਾਣ ਧਨ ਲੇਵਾ ਖਤ੍ਰ ॥

ਅਰਥ–ਪਹਾੜੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਹੈਂ ॥ ਉਨ ਕੋ ਰਾਹਿ ਰਾਸਤ ਪਰ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਔਰ ਉਨ ਸੇ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕੀਆ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਸੰਬਤ ਹੋਗ ਸਤਾ ਨਵਾਂ ਨਵੈ ਹੋਆ ਕੁਛ ਕਾਲ ॥

ਅਰਥ–ਇਸ ਸਮੇਂ ਨਏ ਸਤਿਜੁਗ ਕਾ ਅਰੰਭ ਹੋਗਾ ॥ ਅਰ ਯਿਹ ਏਕ ਨਯਾ ਦੌਰ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਉਨੀਸੈ ਕੇ ਭੀਤਰੇ, ਸੂਰ ਦਾਸ ਤਨ ਪਾਲ ॥

ਅਰਥ–ਸੰਮਤ ੨੦੧੯ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਮੇਂ, ਜਿਸ ਤਰਹ ਸੂਰ ਦਾਸ ਭਗਤ ਕੇ ਤਨ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਆ ਥਾ, ਇਸੀ ਤਰਹ ਭਗਤੋਂ ਕੀ ਸਾਰ ਲੀ ਜਾਵੇਗੀ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ–ਅਠਾਰਾਂ ਭਗਤ ਆਹਿ ਅਵਤਾਰ ॥

ਤਾਂ ਦਿਨ ਦਿਲੀ ਆਵਾਂ ਮਾਰ ॥

ਅਰਥ–ਅਠਾਰਾਂ ੧੮ ਭਗਤੋਂ ਨੇ ਭੀ ਉਸ ਵਕਤ ਜਨਮ ਲੈ ਲੀਆ ਹੋਗਾ, ਜਬ ਦਿਲੀ ਫਤਹਿ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਮੇਰੀ ਸੰਗਤ ਸਿਖ ਦੂਖ ਪਾਵਾ ॥
ਤਬੇ ਫਿਰੰਗੀ ਪ੍ਰਜਾ ਦੁਖਾਵਾ ॥

ਅਰਥ–ਮੇਰੀ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਭੀ ਦੁਖ ਪਾਵੇਗੀ, ਜਬ ਫਰੰਗੀ ਪ੍ਰਜਾ ਕੋ ਦੁਖ ਦੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–(ਰਾਜ ਰੀਤ) (ਮਮ ਪੰਥ ਨਿਵਾਰੈ) ॥
ਤਾਂ ਦਿਨ ਐਸੀ ਕਲਾ ਸਵਾਰੈ ॥

ਅਰਥ–ਉਸ ਵਕਤ ਕੇ ਰਾਜੋਂ ਕੀ ਯਿਹ ਰੀਤੀ (Policy) ਹੋਗੀ, ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੰਥ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰੇਂਗੇ (ਮੇਰੇ ਪੰਥ ਕੀ ਕੋਈ ਸੁਨਵਾਈ ਨ ਹੋਗੀ) ॥ ਮੇਰੇ ਪੰਥ ਕੇ ਸਾਥ ਬੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸੇ ਸਲੂਕ ਕੀਆ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਉਸ ਵਕਤ ਐਸੀ ਖੇਡ ਵਰਤੈਗੀ (ਐਸਾ ਭਾਣਾ ਹੋਗਾ) ਕਿ

ਮੂਲ–ਜੁਧ ਹੀ ਬਿਨ ਕੁਛ ਥੋਰਾ ਜੁਧ ॥
ਮੇਰਾ ਮੰਤ੍ਰ ਫਿਰੇਗਾ ਸੁਧ ॥

ਅਰਥ–ਬਹੁਤ ਥੋੜਾ ਜੁਧ ਹੋਗਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਮ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕੀ ਸ਼ਕਤ ਸੇ ਹੀ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਬੇਚ ਦੇਸ ਕਰ ਜਾਇ ਫਰੰਗੀ ॥
ਗਾਜੇਂਗੇ ਤਬ ਮੋਰ ਭੁਯੰਗੀ ॥

ਅਰਥ–ਫਰੰਗੀ ਮੁਲਕ ਕੋ ਬੇਚ ਕਰ ਜਾਵੇਂਗੇ (ਮਿਸਟਰ ਜਨਾਹ ਕੇ ਪਾਸ ਕਰੋੜੋਂ ਰੁਪਈਓਂ ਸੇ ਬੇਚ ਕਰ ਗਏ

ਹੈ ਅੰਰ ਯਿਹ ਮਾਜਰਾ ਦਰ ਪਰਦਾ ਹੂਆ) ਇਸ ਕੈ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਮੈਦਾਨ ਮਾਰੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਬੋਲਾ ਸਿਖ ਭੁਜੰਗੀ ਨਾਮ ॥
ਮੇਰੇ ਕੋ ਸਮਝਾਵੋ ਸ਼ਿਆਮ ॥

ਅਰਥ–ਏਕ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਕੇ ਖਾਲਸੇ (ਲੜਕੇ) ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀ, ਕਿ ਐ ਪਿਆਰੇ ਮੁਝ ਕੋ ਭੀ ਸਮਝਾਵੇਂ ॥

ਮੂਲ–ਹਸ ਬੋਲੇ, ਹੋਇ ਆਪ ਦਿਆਲ ॥
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਕੀ ਕਰਨੀ ਭਾਲ ॥

ਅਰਥ–ਤਬ ਦਿਆਲ ਹੋ ਕਰ ਹੰਸ ਕਰ ਬੋਲੇ, ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਕੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨੀ (ਵ੍ਹ ਆਪ ਸਭ ਕਾ ਸਹਾਇਕ ਹੋਗਾ) ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ–ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਕੀ ਭਾਲ ਕਿਉਂ ਕਰਨੀ ਹੋਗੀ, ਕਿਆ ਉਸ ਵਕਤ ਕੇਸ਼ੋ ਦਾਸ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਨਹੀਂ ਹੋਂਗੇ ? ॥

ਉਤਰ–ਉਸ ਵਕਤ ਜ਼ਮਾਨਾ ਐਸਾ ਆਇਆ ਹੋਗਾ ਕਿ ਕੇਸ਼ੋ ਦਾਸ ਜੈਸੋਂ ਕੀ ਔਰਤੇਂ ਮਲੇਛ ਖਾਨ-ਦਾਨ ਸੇ ਤਅਲੱਕ ਰਖਤੀ ਹੋਂਗੀ ਅਰ ਘਰ ਕੀ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਬਨੀ ਹੋਂਗੀ ॥ ਜੈਸੇ ਸਿਰ ਤਨ ਕਾ ਸ਼ਰੋਮਨੀ ਹੈ, ਉਸੀ ਤਰਹ ਹੀ ਵੁਹ ਪੁਰਸ਼ੋਂ ਕੀ ਭੀ ਲੀਡਰ ਹੋਂਗੀ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ–ਕਿਆ ਸਿਖ ਸਰਦਾਰ ਉਸ ਵਕਤ ਕਮ ਹੋਂਗੇ ?

ਉਤਰ–ਮੇਰੇ ਸਰਦਾਰੋਂ ਕੀ ਯਿਹ ਹਾਲਤ ਹੋਗੀ ਕਿ ਵੁਹ ਕੰਜਰੀਓਂ ਔਰ ਵੇਸ਼ਵਾਓਂ ਕਾ ਸੇਵਨ ਕਰਤੇ

ਹੋਂਗੇ ਔਰ ਜਿਨਕੀ ਔਲਾਦ ਮੂਰਖ ਅਰ ਕਾਮ ਦੇਵ ਕਾ ਸਰੂਪ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਕੇਸ਼ੋ ਦਾਸ ਬਿਪ੍ਰ ਕੀ ਵਰਤਣ ॥
ਨਾਰਿ ਮਲੇਛੀ ਘਰ ਕੀ ਸਰ ਤਣ ॥
ਗਨਕਾ ਮੁਸਲੀ ਸੇਵੈਂ ਸਿਰਦਾਰ ॥
ਤਾਂ ਘਰ ਜਨਮੈ ਨਾਮ ਗਵਾਰ ॥

ਵਰਤਣ = ਔਰਤ, ਸਰਤਣ = ਸ਼ਰੋਮਣੀ ॥
ਸੇਵੈ = ਬਿਬਚਾਰ ਕਰਨਾ,
ਕਾਮ ਗਵਾਰ = ਕਾਮੀ (ਵਸ਼ੈਈ) ॥

ਅਰਥ—(ਅਰਥ ਉਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਉਤਰ ਵਿਚ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ—ਜਾਹਣ ਕੇ ਸੁਤ ਹੋਇ ਭੁਜੰਗੀ ॥
ਬੇਦ ਅਰਥ ਮੇਂ ਲਿਖਾ ਤੁਰੰਗੀ ॥

ਅਰਥ—ਔਰ ਉਨ ਬਿਬਚਾਰੀ ਸਰਦਾਰੋਂ ਕੇ ਜੋ ਲੜਕੇ ਹੋਂਗੇ, ਬੇਦ ਅਰਥ ਮੇਂ ਉਨ ਕੋ ਤੁਰੰਗ ਬੋਲਤੇ ਹੈਂ (ਤੁਰੰਗ—ਬੁਲਬਲਾ, ਹਵਾ ਸੇ ਉੜ ਜਾਣੇ ਵਾਲੇ) ॥ ਉਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਕਿਆ ਮੈਦਾਨ ਮਾਰਨਾ ਹੈ, ਧਰਮੀਓਂ ਕੀ ਜੈ ਹੋਤੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕੁਕਰਮੀਓਂ ਕੀ ॥

ਨੋਟ—ਇਸ ਲੀਏ ਆਪ ਸਭ ਕੋ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਕੀ ਭਾਲ ਕਰਨੀ ਯੋਗ ਹੈ, ਵੁਹ ਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦਰ ਕੈਸਾ ਹੋਗਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣੀਏ :—

ਮੂਲ—ਜਿਉਂ ਅਸਤ੍ਰ ਤਿਯੋਂ ਹੋਵੇਗਾ ਬਲੀਆ ॥
ਭਾਣਾ ਸੁਣੋ ਵਰਤੇ ਜਿਉਂ ਭਲੀਆ ॥

ਅਰਥ–ਸਰਦਾਰ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਐਸਾ ਬਲੀ ਅਰ ਸ਼ਾਹ ਜ਼ੋਰ ਹੋਗਾ ਜੈਸੇ ਅਸਤਰ ਹੋਤਾ ਹੈ ॥ ਯਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੋ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ॥

ਅਸਤਰ = ਖਚਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥ ਜਦ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਪੇਟ ਚੀਰ ਕੇ ਕਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ਚਾਰ ਚਾਰ ਪਕੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹਰਿ ਇਕ ਪੈਰ ਦੇ ਥਲੇ ਰਖ ਦਈਏ ਅਰ ਉਸ ਉਤੇ ਭਾਰ ਲਦੀ ਜਾਈਏ, ਭਾਰ ਨਾਲ ਇੱਟਾਂ ਟੁਟ ਜਾਨਗੀਆਂ ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਭਾਰ ਨਾਲ ਦਬੇਗਾ ਨਹੀਂ ॥ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਇਹ ਸਾਰੀ ਬ..., ਬੁਧ ਈਸ਼੍ਵਰੀ ਦਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ–(ਨਾਰ ਫਿਰੰਗੀ) (ਭੋਗੇ ਸਿਖ ਏਕ),
ਤਾਂ ਦਿਨ ਸਿੰਘ ਗਰਜ ਕਾ ਸ਼ੇਖ ॥

ਅਰਥ–ਇਕ ਸਿਖ (ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ) ਸੇ ਏਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਔਰਤ ਕੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਗੀ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਸਿਖ ਕੀ ਗਰਜ ਢੀਲੀ ਪੜ ਗਈ ਹੋਗੀ (ਬਾਦਸ਼ਾਹਿਤ ਖੁਸ ਗਈ ਹੋਗੀ) ॥

ਮੂਲ–ਸੁਨੋ ਬਾਤ ਸ਼ੁਭ ਵਰਤੈ ਜੋਈ ॥
ਉਸ ਕਰਨੀ ਕਉ ਜਾਨੈ ਕੋਈ ॥

ਅਰਥ–ਉਸ ਸ਼ੁਭ ਬਾਤ ਕੀ ਯਾਦ ਕਬੀ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੁਹ ਸਭ ਬਾਤ ਦਰ ਪਰਦਾ ਕੀ ਗਈ ਹੋਗੀ ॥

ਨੋਟ–ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਹਕੂਕ

ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਉਸ ਤੋਂ ਖੋਹੋ ਅਰ ਬਾਲਗ ਹੋਨੇ ਪਰ ਭੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਮੇਂ ਨਾ ਆਨੇ ਦੀਆ ਅਰ ਉਸ ਕੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਉਸ ਕੋ ਨ ਦੀ (ਇਸ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਲੀ ਲੇਡੀ ਲਾਗਨ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੰਵਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗਾਰਡੀਅਨ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਸੀ ॥ ਇਸ ਸਾਰੀ ਹਕ ਤਲਫੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਉਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਮ "ਕੰਵਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਰ ਲੇਡੀ ਲਾਗਨ" ਹੈ ॥ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਲੰਡਨ ਦੀ Library (ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ) ਵਿਚ ਹੈ ॥ ਦਾਸ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਮੈਦ ਹੈ ਕਿ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਗਿਆਨੀ, ਧਿਆਨੀ, ਗੁਣੀ ਧਨਾਢ ॥
ਨਾਮ ਜਪਤ ਘਰ ਘਰ ਮੇਂ ਆਢ ॥

ਅਰਥ—ਗਿਆਨੀ, ਧਿਆਨੀ, ਗੁਣ ਵਾਲੇ ਅਰ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ, ਨਾਮ ਜਪਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਘਰ ਘਰ ਮੇਂ ਆਡਾ ਲਾਵੇਂਗੇ ਅਰਥਾਤ ਝਗੜੇ ਕਰਨਗੇ ॥

ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਭਵਿਖਤ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਜਦ ਸਾਡਾ ਆਗਮਨ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਸਿਖੀ ਜੋ ਮੈਂ ਸਾਜਾਂਗਾ, ਉਸ ਨਾਮ ਜਪਨ ਵਾਲੇ ਨਾਮ ਰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਅਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪੁਜ ਕੇ ਵੈਰ ਰਖਨਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਕਾਂਸ਼ੀ ਮੈ ਅਰ ਨੁਰੰਗ ਪੁਰੇ ਹੀ ॥
ਸ਼ਹਰ ਕੰਧਾਰੀ ਦਾਮ ਜੁਰੇ ਹੀ ॥
ਸਭ ਖਰਚੈਂ ਹਮ ਧਰ ਅਵਤਾਰਾ ॥

ਕਾਂਮ ਭੋਗ ਕਰ ਮਨ ਨ ਉਸਾਰਾ ॥

ਅਰਥ–ਕਾਂਸ਼ੀ ਮੇਂ, ਨੌ ਰੰਗ ਪੁਰੇ ਮੇਂ ਅਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕੰਧਾਰ ਮੇਂ ਜੋ ਦੌਲਤ ਇਕੱਠੀ ਹੋਗੀ ਵੁਹ ਹਮ ਸਭ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰ ਕਰ ਖਰਚ ਕਰੇਂਗੇ ਅਰ ਵੁਹ ਸਭ ਧਰਮ ਅਰਥ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਹਮ ਨੇ ਯਿਹ ਨਹੀਂ ਤਸਵਰ ਕੀਆ (ਮਨ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਮਾਨਾ) ਕਿ ਵੁਹ ਭੋਗ ਵਾਸ਼ਨਾ ਮੇਂ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਧਰਮ ਅਰਥ ਖਰਚ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਰਹਤ ਹਮਾਰੀ ਐਸੀ ਹੋਗ ॥
ਨਾਰੀ ਚਾਹ ਨਾ ਕਬਹੂ ਸੋਗ ॥

ਅਰਥ–ਹਮਾਰੀ ਰਹਿਨੀ ਐਸੀ ਹੋਗੀ ਕਿ ਗੁਰਸਿਖ ਔਰਤ ਕੋ ਨਾ ਕਬੀ ਚਾਹ ਹੋਗੀ ਔਰ ਕਬੀ ਸੋਗ (ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੋਗੀ) ॥

ਮੂਲ–ਜਾਨੇਗਾ ਮੁਹਿ ਕੋਈ ਭਾਈ ॥
ਜਬੈ ਬਾਤ ਐਸੀ ਬਨ ਆਈ ॥

ਅਰਥ–ਐਸੀ ਬਾਤ ਬਨ ਆਵੇਗੀ, ਕਿ ਮੇਰੀ ਅਸਲੀਅਤ ਕੋ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਜਾਨੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਮੇਰਾ ਸੁਤ ਇਕ ਪਾਟਲ ਜਾਇਆ ॥
ਰਾਜ ਪੂਤ ਕੇ ਦੂਜਾ ਆਇਆ ॥ ੨੧ ॥

ਅਰਥ–ਮੇਰਾ ਏਕ ਲੜਕਾ ਪਟਿਆਲੇ ਹੋਗਾ ਅਰ ਦੂਸਰਾ ਰਾਜਪੂਤ ਕਾ ਲੜਕਾ ਹੋਗਾ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ–(ਰਾਜਪੂਤ ਗੜ੍ਹ) (ਕਾਂਮੇ ਪੁਰ)

(ਨਿਕ ਸਾਮਰ ਹੈ ਰੀਂਗ) ॥

ਅਰਥ–ਰਾਜਪੂਤ ਗੜ ਅਰ ਕਾਮ ਪੂਰ ਔਰ ਜਹਾਂ ਸੇ ਰੀਂਗਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਤੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਸੋ ਮੇਰਾ ਹੁਇ) (ਜਨਮ ਧਰ),
(ਜੀਤੇ ਰਾਜ) (ਨਿਸ਼ੰਗ) ॥ ੨੨ ॥

ਅਰਥ–ਵੁਹ ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਜਨਮ ਧਾਰ ਕਰ, ਬਗੈਰ ਕਿਸੀ ਰੋਕ ਟੋਕ ਕੇ ਫ਼ਤਹਿ ਪਰ ਫਤਹਿ ਹਾਸਲ ਕਰੇਗਾ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ–ਮੇਰਾ ਚਾਕਰ ਜੀਤੈ ਕਾਂਸ਼ੀ ॥
ਰੁਦ੍ਰ ਸਿਵ ਕੀ ਬਾਂਛਾ ਰਾਸੀ ॥

ਅਰਥ–ਮੇਰਾ ਚਾਕਰ ਕਾਂਸ਼ੀ ਜਿਤੇਗਾ, ਵੁਹ ਜਗਾ ਜਹਾਂ ਲੋਗ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕਰਕੇ ਅਪਨੀ ਇਛਾਏਂ ਪੂਰੀ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਜੰਬਕ ਨਗਰ ਭੂਪ ਇਕ ਹੋਈ ॥
ਮੇਰੇ ਸਿਖ ਸਮਾਲੈ ਸੋਈ ॥

ਅਰਥ–ਜੰਮੂ ਸ਼ਹਿਰ ਮੇਂ ਏਕ ਰਾਜਾ ਹੋਗਾ, ਵੁਹ ਮੇਰੇ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਦਾਮ ਦੇਸ ਲੇਵਹਿੰਗੇ ਸਗਰੇ ॥
ਪਰਬਤਿ ਮਾਹਿ ਖਾਲਸਾ ਮਗਰੇ ॥

ਅਰਥ–ਤਮਾਮ ਮੁਲਕੋਂ ਕੀ ਦੌਲਤ ਇਕੱਠੀ ਕੀ ਜਾਵੇਗੀ ॥ ਪਹਾੜੋਂ ਪਰ ਭੀ ਖਾਲਸਾ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਹਜਾਰ ਤੀਨ ਕੋਸ ਕੇ ਅੰਦਰ ॥
ਘੁੰਮੇ ਖਾਲਸਾ ਪਾਵਤ ਦੁੰਦਰ ॥

ਅਰਥ–ਪਹਿਲੇ ਤੀਨ ਹਜ਼ਾਰ ਕੋਸ ਕੇ ਅੰਦਰ ਖਾਲਸੇ ਕੀ
ਰੇਲ ਪੇਲ ਹੋਗੀ ਔਰ ਦੂੰਧ ਮਚਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਪੀਲੀ, ਕੀਲੀ ਲੇਵੈਂ ਸਿਖ ॥
ਆਸ੍ਰਮ ਚਾਰ ਬਰਨ ਕੋ ਰਿਖ ॥

ਅਰਥ–ਗੀਲੀ, ਪੋਲੀ (ਖੁਰਾਸਾਨ ਯਾ ਕੰਧਾਰ ਕੇ ਨਜ਼ਦੀਕ
ਕਾ ਇਲਾਕਾ) ਸਿਖ ਲੇਂਗੇ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ–ਵੁਹ ਕੌਣ ਸਿਖ ਹੋਂਗੇ ?

ਉਤਰ–ਚਾਰ ਆਸ਼੍ਰਮ ਔਰ ਚਾਰ ਵਰਨੋਂ ਕੇ ਰਿਖੀ ਲੋਗ ॥

ਮੂਲ–ਇਤਹ ਐਰਾਨੀ, ਸ਼ਹਿਰ ਕੰਧਾਰ ॥
ਸੰਬਤ ਬੀਤਹ, ਬਾਨਵੇ ਚਾਰ ॥

ਅਰਥ–ਸ਼ਹਿਰ ਈਰਾਨ ਔਰ ਕੰਧਾਰ ਕਾ ਇਲਾਕਾ ਭੀ ॥
ਕਬ ਲੇਂਗੇ ? ੨੦੯੬ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਮੇਂ ॥

ਮੂਲ–ਸਤਾਨਵੈ ਫੌਜ ਪੁਰ ਭੀ ਜਾਗੈ ॥
ਗੂਜਰ ਸੂਰਜ ਨਾਮ ਬਿਰਾਜੈ ॥
ਫੌਜ ਪੁਰ = ਛਾਵਨੀਓਂ ਕੀ ਫੌਜ ॥

ਅਰਥ–੨੦੯੭ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਮੇਂ ਵੁਹ ਫੌਜ ਹਮਲਾ ਕਰੇਗੀ,
ਜਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਗੂਜਰ, ਸੂਰਜ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਮੇਰੇ ਘਰ ਚਾਕਰ ਦੁਹ ਰੰਗੀ ॥
ਗਿਲਜੇ, ਡੋਗਰ, ਮੁਸਲ, ਫਿਰੰਗੀ ॥

ਅਰਥ–ਮੇਰੀ ਸਪਾਹ (ਫੌਜ) ਮੇਂ ਰੰਗਾ ਰੰਗ ਕੇ ਆਦਮੀ
ਹੋਂਗੇ ॥ ਕਬਾਇਲੀ ਇਲਾਕੇ ਕੇ ਪਠਾਣ, ਪਹਾੜੀ,
ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ॥

ਮੂਲ–ਖਤ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਵਿਪ੍ਰ ਇਕ ਮੇਰਾ ॥

ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜਨਮੈਗਾ ਫੇਰਾ ॥
ਅਰਥ—ਮੇਰਾ ਏਕ ਖਤ੍ਰੀ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਕੀ ਕਰਨੀ ਬ੍ਰਹਿਮਨੋਂ ਕੀ ਸੀ ਹੋਗੀ ॥ ਵੁਹ ਭਾਈ ਦਿਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਂਗੇ, ਜੋ ਕਿ ਫਿਰ ਜਨਮ ਲੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਰਾਜ ਠਹਰਾਊਂ ਊਨੀ ਪੂਰਾ ॥
ਕਿਲਕ ਪੁਰੀ ਫਿਰ ਬਜਾਊ ਤੂਰਾ ॥
ਅਰਥ—੨੦੧੯ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਮੇਂ ਅਮਨ ਚੈਨ ਕਾ ਰਾਜ ਹੋਗਾ, ਕੱਲਕੱਤੇ ਮੇਂ ਫਤਹਿ ਕੀ ਨੌਬਤ ਬਜੇਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਜਨਮ ਭੂਮ ਮੇਰੋ ਹੈ ਪਟਣਾ ॥
ਦੇਖੂੰਗਾ ਜਿਉਂ ਰਾਤੀ ਸੁਪਨਾ ॥
ਅਰਥ—ਮੇਰੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਇਤਨੀ ਜਲਦੀ ਵਹਾਂ ਜਾਊਂਗਾ ਜਿਤਨੀ ਜਲਦੀ ਸੁਪਨੇ ਮੇਂ ਇਨਸਾਨ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਕਾਹੂੰ ਦੇਸ ਦਾਮ ਲੈ ਭੇਂਟ ॥
ਕਾਹੂੰ ਲਿਆਊਂ ਰਾਜ ਸਮੇਟ ॥
ਅਰਥ—ਮੁਖਤਲਿਫ ਦੇਸ਼ੋਂ ਕੇ ਆਦਮੀ ਭੇਟ ਲੇ ਕਰ ਮਿਲੇਂਗੇ ॥ ਰਾਜ ਅਰ ਪ੍ਰਭਤਾ ਖੈਂਚੀ ਚਲੀ ਆਵੇਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਜਹਾਂ ਵੈ ਗਏ ॥
ਕਰੀ ਫਕੀਰੀ ਦੇਸ ਨਿਵੇ ॥
ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਗਏ ਹੈਂ ਅਰ ਫ਼ਕੀਰੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਮੇਂ ਦੇਸ਼ੋਂ ਕੋ ਨਵਾਇਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਸੋ ਸੋ ਦੇਸ ਰਾਜ ਧਰ ਜੀਤੋਂ ॥
ਵਧੈ ਖਾਲਸਾ, ਲੋਗ ਪ੍ਰਤੀਤੋਂ ॥

ਅਰਥ–ਵੁਹ ਵੁਹ ਦੇਸ਼ ਰਾਜਾ ਹੋ ਕਰ ਫਤਹਿ ਹੋਗਾ (ਕਰੂੰਗਾ) ॥
ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਰਾਜ ਕੀ ਬਰਤਰੀ ਹੋਗੀ, ਔਰ ਲੋਗੋਂ ਕੋ
ਤਬ ਯਕੀਨ ਆਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਲਖੈ ਨਾ ਕਾਹੂ ॥
ਮੋਹਿ ਦਿਖਾਊ ਰਵਿ ਜ੍ਹਿਉਂ ਰਾਹੂ ॥

ਅਰਥ–ਮੇਰੇ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੋ ਕੋਈ ਲਖ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ ॥
ਮੈਂ ਧੋਖੇ ਬਾਜੋਂ ਕੇ ਪੋਲ ਕੋ ਐਸਾ ਖੋਲੂੰਗਾ, ਜੈਸੇ
ਸੂਰਜ ਦੇਵਤਾ ਨੇ ਰਾਹੂ ਕੇ ਛਲ ਕੋ ਪ੍ਰਗਟ
ਕੀਆ ਥਾ ॥

ਮੂਲ–ਖੰਡ, ਗੰਡ, ਸੂਜਾ ਸੁਖ ਨਾਮਾ ॥
ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦਾਨ ਬੁਧ ਸਾਮਾਂ ॥
ਖੰਡ = ਖੰਡਾ, ਨਿਸ਼ਾਨ ॥ ਗੰਡ = ਦਰ ਪਰਦਾ ॥
ਸੂਜਾ = ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਆ ॥ ਸਾਮ = ਸ਼ਰਨ ਆਨਾ ॥

ਅਰਥ–ਨਾਮ ਕਾ ਸੁਖ ਔਰ ਨਾਮ ਕੀ ਵਡਿਆਈ, ਜੋ ਗੁਪਤ
ਥੀ, ਵੁਹ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋਗੀ ॥ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਔਰ ਦਾਨ ਵਾਲੀ
ਬੁਧ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–(ਸੁਧ) (ਸਾਹਿਬ) (ਨੁਰੰਗ) (ਸਿੰਘ ਏਹੀ) ॥
(ਪਾਟਲ ਨਗਰ) (ਜਨਮੇਂ ਸੁ ਸਨੇਹੀ) ॥

ਅਰਥ–ਅਕਲ ਵਾਲਾ, ਸਾਹਿਬੀ ਵਾਲਾ, ਨਏ ਰੰਗ ਵਾਲਾ
ਯਹੀ ਸਿੰਘ ਹੋਗਾ ॥ ਜਿਸ ਪਿਆਰੇ ਕਾ ਪਟਿਆਲੇ
ਮੇਂ ਜਨਮ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਕਹੂੰ (ਕਹਾਂ ਲਗ) ਆਗਲ ਬਾਤ ॥

ਸਭ ਸਿਖਨ ਕੋ ਭਲਾ ਸੁਹਾਤ ॥

ਅਰਥ–ਕਹਾਂ ਤਕ ਆਇੰਦਾ (ਔਣ ਵਾਲੇ) ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਾਤ ਕਹਾਂ, ਜੋ ਸਭ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਭਲੀ ਲਗੇ ਅਰ ਸੁਖ-ਦਾਇਕ ਹੋ ॥

ਮੂਲ–ਤੁਰਕ ਚਾਕਰਾ, ਮੇਰਾ ਬਾਲਾ ॥
ਜੀਤੇ ਪਸਚਮ ਮਮ ਹੁਇ ਚਾਲਾ ॥

ਅਰਥ–ਤੁਰਕੋਂ ਕਾ ਨੌਕਰ ਹੋਗਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਮੇਰਾ ਹੀ ਬਾਲਕਾ ਹੋਗਾ, ਵੁਹ ਪਛਮ (ਲਹਿੰਦੇ) ਕੇ ਮੁਲਕੋਂ ਕੋ ਮੇਰੀ ਤਰਫ ਸੇ ਹੋ ਕਰ ਜੀਤੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਯਾ ਬਿਧ ਭੂਪ ਨਾਮਾਂ ਪੜ ਮੇਰਾ ॥
ਤੇਰਾ ਦੇਹ ਸੁਧ, ਨਿਸ ਸਾਂਝ ਸਵੇਰਾ ॥

ਅਰਥ–ਇਸੀ ਤਰਹ ਜੋ ਯਿਹ ਭੂਪ ਨਾਮਾ ਪੜ੍ਹੇਗਾ, ਰਾਤ, ਦਿਨ ਬਲਕੇ ਹਰ ਵਕਤ ਉਸ ਕੀ ਦਿਹ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਗੀ ॥

ਨਿਸ = ਰਾਤ, ਸਾਂਝ = ਤ੍ਰੈਕਾਲਾਂ (ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨੇ ਦੇ ਵੇਲੇ ਯਾਂ ਡੁਬਨ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ) ॥

ਸਵੇਰਾ = ਸੁਬਹ ਸਵੇਲੇ ॥

ਮੂਲ–ਜੋ ਕੋ ਸਿਖ ਪੜ੍ਹੈ ਉਠ ਪ੍ਰਾਤ ॥
ਕਲਿਕੇ ਦੋਖ ਨ ਬਿਆਪੈ ਤਾਤ ॥

ਅਰਥ–ਅਗਰ ਕੋਈ ਸਿਖ ਇਸ ਕੋ ਰਾਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰੇ, ਪ੍ਰਭਾਤ ਵੇਲੇ ਜਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਪੜ੍ਹੇਗਾ, ਤੋ ਉਸ ਕੋ (ਤਿਸ ਕੋ) ਕਲਜੁਗ ਕੇ ਦੋਖ ਨਹੀਂ ਲਗੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਜਾਂਹਿ ਆਪਨੇ ਡੇਰੇ ਸਿਖ ॥ ਤੋ ਕੋ ਦੀਸੈ ਭੂਤ ਭਵਿਖ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਸਿਖ ਇਸ ਭੂਪ ਨਾਮੇ ਕੋ ਅਪਨੇ ਅਸਥਾਨ (ਡੇਰੇ) ਮੇਂ ਬੈਠ ਕਰ ਪੜ੍ਹੇਗਾ, ਉਸ ਕੋ ਮਾਜ਼ੀ (ਗੁਜਰੇ ਸਮੇਂ), ਮੁਸਤਕਬਿਲ (ਔਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ) ਕੇ ਹਾਲਾਤ ਮਾਲੂਮ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਸਕਲ ਸਿਧ ਹੋਵੈ ਤਿਹ ਕਾਮ ॥
ਹਮਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਭੁਮ ਹੋ ਆਨ ॥

ਅਰਥ—ਉਸ ਕੋ ਤਮਾਮ (ਸਾਰੇ) ਕਾਮੋਂ ਕੀ ਸਿਧੀ ਹੋਗੀ (ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਉਸ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਂਗੇ) ਅਰ ਹਮਾਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਭੀ ਹੋਗਾ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੯੨ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਤਿਰਆਸਵੀਂ

ਮੂਲ—ਤਾਂ ਭਲਕ ਹੋਇਆ, ਸਵੇਰੇ ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ॥ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਆ, ਜਲ ਲਿਆਇਕੈ, ਚਾਰ ਘੜੀਆਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਸਿਖ ਉਜੈਨੀ ਨੂੰ ਲਿਆਵੀਂ, ਬੋਲਾਹੀਂ ॥ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤਿਉਂ ਹੀ ਕਰੀ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਲਿਖ ਤੂੰ ਤਾਂ ॥ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੁਲਾਇ ਲਿਆਇਆ ਸਿਖ ਅਤੇ ਬੇਟੇ ॥

ਸੁਧੇ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਏ, ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨੀ, ਭੇਟ ਧਰਿ ਖੁਸ਼ੀ ਲਧੀ ਅਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੂਆ ॥ ਉਸ ਕੀਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ, ਸਿਖਣੀਆਂ ਸਭ ਸੰਗ ਥੀ ॥ ਸੰਗ ਪੰਜ

ਥੀਂ ॥ ਤਿੰਨੋ ਅੰਦਰ ਮਹਲੋਂ ਕੀ ਪੂਜਾ ਦਈ ॥ ਚਲਦੀ ਬੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ 'ਮਦਨਵੰਤੀ' ਸਿਰ ਚਰਨਾਂ ਪੁਰ ਧਰਾ ॥ ਪਗਾ ਪਰ ਅੰਝੂ (ਆਂਸੂ) ਪਈਆਂ ॥ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚਰਨ ਹਟਾਇ ਰਹੇ ਥੇ, ਪਰ ਉਹ ਅਗਾੜੀ ਹੁੰਦੀ ਗਈ ॥ ਹਸ ਕੇ ਬੋਲੇ, ਕਿ ਤੂੰ ਨਾ ਸੋਚ ॥ ਗੁਰੂ ਕਾ ਘਰ-ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਲੈਂਦਾ ਨਾਹੀਂ ॥ ਤੇਰਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸਾਡਾ ਟਹਲੀਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਗਲੈ ਜਨਮ ॥ ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਦਿਤਾ, ਸਾਬਤ ਹੂਆ (ਸਾਡੇ ਬਚਨਾਂ ਪਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰ) ॥ ਗੋਰਖ ਜਾਣੈ, ਤੂੰ ਜਾਨ ॥

ਤਾਂ ਬੋਲੀ, ਮੋਹ ਨਾ ਹੋਇ ॥ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੋਲੇ ਉਸਨ ਕੇ (ਜੋਸ਼ ਵਿਚ, ਗਰਮ ਹੋ ਕੇ), ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰੰਨੇ, ਪਛਤਾਵੇਂਗੀ ਪੁਤਰ ਨੂੰ ॥ ਸੁਭਾਵ ਤੇਰਾ ਪੁਰਖ ਦਾ, ਜਾਮਾ ਤੀਵੀਂ ਦਾ ॥ ਤਾਂ ਹ..., ਰਾਜੀ ਹੋਈ ॥

ਮੋਹਨੀ ਯਾ ਮੋਦਨੀ, ਦੂਜੀ ਮਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚੁਪਾਕਾ ਹੀ ਰਹੇ (ਚੁਪ ਕੀਤੇ) ॥ ਸਿਰ ਹਲਾਇਆ ॥ ਅਰਥ–[(ਅਫਸੋਸ ਅਰ ਬਿਚਾਰ) ਜਿ ਕੁਝ ਇਸ ਦੀ ਬਾਬਤ ਅਗੋਂ ਤਕਿਓਂ ਨੇ ॥ ਇਸ ਬੀਬੀ ਦੇ ਅਗਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਦੇਖ ਕੇ ਅਫਸੋਸ ਕੀਤੋ ਨੇ] ॥

ਤਾਂ ਪੀਛੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੱਸਣ ਲਗੇ (ਜਦ ਸਭ ਮਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ) ॥ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ (ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ, ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ), ਜੀ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ, ਹੁਕਮ ਕਿਵੇਂ (ਕੈਸੇ ਇਸ ਬੀਬੀ

ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ) ॥ ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੂਆ, ਮਦਨਵੰਤੀ ਸਿਖਣੀ, ਲੜਕੇ ਤੇਰੀ ਸਿਖਣੀ ਹੋਇਗੀ ॥ ਜੁਵਾਲਾ ਲਗ ਰਾਜ ਦੀਆ ॥ ਜੀਵਣ ਬੋਰਾ ॥

ਸੁਣਿ ਨੀਂਗਰਾ, ਤੂੰ ਸਦਣ ਗਇਆ ਅਤੇ ਸੋਹਣੀ ਦੇਖ ਲੋਭਾ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਬਖਸ਼ੀ ॥ ਤੂੰ ਕਿਆ ਭੁਲਾ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਖਸ਼ੀ ॥ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਹੋਵੈਗਾ ॥

ਦੂਜੀ ਲੜਕੇ ਕੀ ਸਿਖਣੀ, ਸੋ ਰਜੂ ਵਾਲੀ ਛੂਹੀ ਹਮਾਰੇ ਪਗਾਂ ਨਾਲ ॥ ਹਮ ਨਾ ਬੋਲੇ, ਆਦਰ ਦੀਆ ॥ ਪਰ ਇਹ ਮੁਸਲੀ ਵੇਸਵਾ ਹੋਗ ॥ ਕਰਤਾਰ ਕੀ ਨੇਤ ॥ ਪਰ ਸਿਦਕ ਕਾ ਫਲ, ਰਣ ਸਿੰਘ, ਕੇਸ਼ੋ ਦਾਸ ਅੰਗੀ ਕਾਰ ਕਰੈਂਗੇ ॥

ਨੋਟ—ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਕੇਸ਼ੋ ਦਾਸ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਯਿਹ ਤੀਨੋਂ ਏਕ ਹੀ ਥੇ ॥ ਮੋਰਾਂ ਕੰਜਰੀ ਬਨੇਗੀ ਔਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੇ ਘਰ ਰਹੇਗੀ ॥ ਉਜੈਨ ਕੇ ਰਾਜਾ ਕੇ ਲੜਕੇ ਕੀ ਰਾਣੀ (ਧਰਮ ਪਤਨੀ) ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਫੇਰ ਹਿੰਦਵਾਣੀ ਜਨਮੈਂਗੀ ਰਾਜਪੂਤਣੀ ॥ ਸਿਖ ਮੇਰਾ ਏਕ ਹੀ ਜਨਮ ਮੈਂ ਕੇਸ਼ੋ ਬਿਪ੍ਰ ਨੋ ਬਖਸ਼ੀ !

ਹੁਣ ਬਸ, ਪੁਛੀ ਨਹੀਂ (ਇਸ ਵੇਲੇ ਹੋਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਪੁਛਨਾ) ॥

ਅਵਰ ਖਿਆਲ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੈ ॥ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਾ ਬੋਲਾ ॥

(ਬਾਬਾ ਗਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਬੁਢੇ ਕੇ

ਇਹ ਸਾਰੀ ਬਾਤ ਲਿਖਾਰੀ ਕੋਲੋਂ ਲਿਖਵਾ ਰਹੇ ਹਨ) ॥

ਨੋਟ–ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਅਰ ਮਨ ਦੀ ਗਤੀ ਕੈਸੀ ਹੈ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਦੇ ਮਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਸਾ ਧੋਖਾ ਦਿਤਾ, ਸਦਣ ਗਿਆਂ ਸੁੰਦਰ ਸੂਰਤ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਹੜੇ ਰੋਹੜ ਵਿਚ ਰੁੜੇ ॥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰਾ ਜਨਮ ਦੇਵੇਗਾ ॥ ਭਾਈ ਬਿਸ਼ੰਭਰ ਦਾਸ ਦਾ ਚੌਥਾ ਜਨਮ ਮੁਆਫ ਹੋਇਆ ਅਰ ਉਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਇਨਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਨੀ ਪਈ ॥ ਸੰਤ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਮਥੇ ਟਿਕਵਾਂਦੇ ਹੋਏ, ਪੰਥ ਦੇ ਝਾਲੂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਜਿਹੜੇ ਮੋਹਨੀਆਂ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਫਸਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਸ਼ਰ ਕਾਹ ਹੋਵੇਗਾ ॥ ਅਵਸ਼ ਕਈਆਂ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਕੇ ਖਾਣੇ ਪੈਨਗੇ ॥ ਹਾਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਹਨ, ਜੇ ਬਖਸ਼ਸ ਦੇ ਸੌਦੇ ਵਿਚ ਰਖਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੮੩ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਚੁਰਾਸਵੀਂ

ਮੂਲ–ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੋਏ ॥ ਸਵੇਰੇ ਪੰਡਤ ਬੁਲਾਏ ਅਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰ, ਕੁਵਰ, ਬਲਭ, ਗੁਣੀਆਂ, ਸੁਖੀਆ, ਅਵਰ ਸਭ ਬੁਲਾਇ ॥ ਪੂਛ ਸੁਣਾਇਆ (ਪੂਛਾ ਕਿ

ਇਨ ਬਾਤੋਂ ਕਾ ਜੁਵਾਬ ਦੇਏਂ ॥ ਸੁਵਾਲਾਤ ਸੁਨੋਂ (ਭਾਈ ਸੁਣੀਓਂ) :-

(੧) ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਕਿਥੇ ਤੇ ਆਂਵਦਾ ਹੈਗਾ ॥

(੨) ਤੁਸੀਂ ਸਿਆਣੇ ਹੋ, ਚੰਦ ਵਿਚ ਕਾਲਖ ਕਿਉਂ ਲਗੀ ॥

(੩) ਪਗ ਲੋਗ ਗੋਡੇ ਪਰ ਕਿਉਂ ਧਰਦੇ ਹੈਨ ॥

(੪) ਚੀਤੇ ਪਿਛੇ ਥੁਕਦੇ ਕਿਉਂ ਹੈਨ ॥

(੫) ਰੁਕ ਬਗੈਰ, ਬੋਲਦੇ ਕਿਉਂ ਹੈਨ ॥ (ਗੁਰਮੁਖਤਾਈ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਬੋਲਤੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਹੰਕਾਰੀ ਬਚਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਕੀ ਕਿਆ ਵਜਹ ਹੈ) ॥

(੬) ਆਟੇ ਕੀ ਤੌਣ ਕੀ ਪਿਛਾੜੀ ਆਟਾ ਕਿਉਂ ਜੋੜਦੇ ਹੈਨ ॥

(੭) ਕਮਾਨ ਕਿਉਂ ਟੰਕਾਰਦੇ ਹੈਨ ॥

(੮) ਤਮਾਕੂ ਕਿਉਂ ਛੋਂਹਦੇ ਹੈਨ ॥

(੯) ਦੁਆਦਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਥਾ ਕਿਉਂ ਹਰਿ ਕੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ॥

ਇਹ ਸੁਨ ਕੇ ਕੁਵਰ ਕਹਿਆ :-

ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਕਾ ਜਵਾਬ

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਖਾਇ ਸ਼ਕਲ ਰਸ ਅੰਨ, ਤੇ ਟਪਟੇ ਨਾਰੀ ਭਾਗ ॥
ਘੁਰਮ ਨੀਂਦ ਪਾਛੇ ਪਰੇ, ਜੀਵ ਕਲਾ ਛੁਟ ਦਾਬ ।੧।
ਫੁਰੇ ਸਫਨ ਸਭ ਜੰਤ ਕੋ, ਨਰ ਕੋ ਸਾਚ ਝੂਠ ॥
ਇਤਨੀ ਬੂਝੀ ਗਿਆਨ ਤੇ, ਤਾਂ ਪਰ ਤੁਮਰੀ ਸੂਝ ।੨।

ਅਰਥ—ਪੁਰਸ਼ ਅਨਾਜ ਕੇ ਤਮਾਮ ਰਸੋਂ ਕੋ ਖਾਤਾ ਹੈ, ਉਸਕੇ ਜ਼ੋਰ ਸੇ ਨਾੜੀਓਂ (ਅੰਤ੍ਰੀਓਂ) ਕਾ ਕੁਛ ਹਿਸਾ ਦਬ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥ ਗਹਰੀ ਨੀਂਦ ਗਾਲਬ ਆਤੀ ਹੈ, ਜੀਵ ਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਛੂਟ ਜਾਤੀ ਹੈ ॥ ਇਸੀ ਕਾਰਨ ਤਮਾਮ ਪੁਰਸ਼ੋਂ ਕੋ ਸੁਫਨੇ ਆਤੇ ਹੈਂ, ਵੁਹ ਸਚੇ ਯਾ ਝੂਠੇ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ॥ ਦਾਸ ਨੇ ਅਕਲ ਸੇ ਇਤਨੀ ਬੂਝੀ ਹੈ ਔਰ ਯਿਹ ਅਕਲ ਆਪ ਕੀ ਹੀ ਦੀ ਹੂਈ ਹੈ ॥

ਦੂਸਰੇ ਸਵਾਲ ਕਾ ਜਵਾਬ

ਮੂਲ—ਬਲਭ ਕਾਲਸ (ਕਾਲਖ) ਪਾਪ ਫਲ,
ਗੋਤਮ ਪਤਨੀ ਪ੍ਰੀਤ ॥
ਚੰਦ ਉਠਾਇ ਰਿਖ—ਨਾਣ ਕਉ,
ਕਾਮੀ ਵਾਸਵ ਮੀਤ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ—ਬਲਭ (ਕਵੀ) ਨੇ ਬਿਆਨ ਕੀਆ ਕਿ ਚੰਦਰਮਾਂ ਕੋ ਕਲੰਕ ਯਾ ਸਿਆਹੀ ਲਗਨਾ ਉਸ ਕੇ ਅਪਨੇ ਪਾਪ ਕਾ ਫਲ ਹੈ ॥ ਇੰਦਰ ਕੀ ਗੋਤਮ ਰਿਖੀ ਕੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਸੇ ਪ੍ਰੀਤ ਥੀ ॥ ਚੰਦਰਮਾਂ ਨੇ ਮੁਰਗ (ਕੁਕੜ) ਹੋ ਕਰ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਰ ਹੀ ਬਾਂਗ ਦੀ, ਰਿਖੀ ਕੋ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕੇ ਲੀਏ ਜਗਾਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਮੀ ਇੰਦਰ ਕਾ ਦੋਸਤ ਥਾ ॥

ਤੀਸਰੇ ਸਵਾਲ ਕਾ ਜਵਾਬ

ਮੂਲ—ਗੁਣੀ, ਅਜਾਨੂੰ ਜ਼ਾਨਵੀ, ਸੁਧ ਠਉਰ ਵਰ ਈਸ ॥

ਮੀਤ ਪਾਗ ਸਰਨਾਗਤੀ, ਗੋਡ ਲਾਗ ਸੁਖ ਸੀਸ ॥੪॥

ਅਰਥ—ਗੁਣੀ ਕਵੀ ਕਾ ਕਥਨ :—

ਰੀਗਾ ਅੰਜਾਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਛੀ ਜਗਹ ਵਰ ਅਰ ਆਪਨਾ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਆ ॥ ਉਸਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਹਮ ਪਿਆਰੇ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਹੈਂ ਅਰ ਬੈਠਤੇ ਵਕਤ ਚੂੰਕਿ ਗੋਡਾ ਸੀਸ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲੀਏ ਸਿਰ ਕੀ ਪਗੜੀ ਗੋਡੇ ਪਰ ਰਖਨੀ ਯੋਗ ਹੈ ॥

ਚੌਥੇ ਸਵਾਲ ਕਾ ਜਵਾਬ

ਮੂਲ—ਸੁਖੀਆ, ਤੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਕੋ, ਨਾਸ ਕਰਨ ਕੋ ਹੇਤ ॥
ਥੂਕ ਕੀਏ ਹਤ ਹੋਤ ਹੈ, ਜਾਂਤੇ ਕੀਨਾ ਚੇਤ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ—ਸੁਖੀਆ ਕਵੀ ਕਹਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੇਸ਼ਾਬ ਕਰਤੇ ਵਕਤ ਇਨਸਾਨ ਅਪਿਵਤ੍ਰ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ਔਰ ਉਸ ਵਕਤ ਕੋਈ ਤੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਨ ਕਰ ਦੇ ॥ ਇਸ ਲੀਏ ਉਸ ਕੋ ਨਾਸ਼ ਕਰਨੇ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਬਾਅਦ ਮੇਂ ਥੂਕ ਦੇਤੇ ਹੈਂ;ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਕਾ ਅਸਰ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੈ, ਇਸ ਲੀਏ ਹੀ ਪੇਸ਼ਾਬ ਕਰਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਐਸੀ ਰਸਮ ਚਲੀ ॥ ਲੇਕਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਮੇਂ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਪੇਸ਼ਾਬ ਕਰਤੇ ਵਕਤ ਪਾਣੀ ਸਾਥ ਲੇ ਜਾਉ (ਚੀਤੇ ਪੀਛੇ ਅੰਭ) ਅਰ ਪੇਸ਼ਾਬ ਕਰਨੇ ਕੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਪਾਣੀ ਕਾ ਵਰਤਨਾ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਕਿ ਪਵਿਤ੍ਰ ਰਹੋ ਅਰ ਕਿਸੀ ਬਾਤ ਕੇ ਅਸਰਾਤ ਨਾ ਹੋਂ ॥

ਪਾਂਚਵੇਂ ਸਵਾਲ ਕਾ ਜਵਾਬ

ਮੂਲ—ਗੁਰਦਾਸ ਦਾਸ ਪਗ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਹੰ ਮਿਟੈ ਤੁਮ ਸ਼ਰਨ ॥

ਤਵੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਨ, ਅਹੰਮਤੀ ਬੋਲ ਪ੍ਰੀਤ ਕੀ ਹਰਨ ॥੬॥

ਅਰਥ–ਗੁਰਦਾਸ ਕਵੀ– ਦਾਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਚਰਨੋਂ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਹੈ ਔਰ ਆਪ ਕੀ ਸ਼ਰਨਾਗਤ ਸੇ ਹੀ ਅਹੰਕਾਰ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਤਾ ਹੈ ॥ ਆਪ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਹੀ ਅਹੰਕਾਰੀ ਬੋਲ ਬੋਲਤੇ ਹੈਂ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰੀਤ ਕੋ ਨਾਸ਼ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥

ਛੇਵੇਂ ਸਵਾਲ ਕਾ ਜਵਾਬ

ਮੂਲ–ਸੈਨਾਪਤਿ ਕਹਤਾ ਇਹੀ, ਪ੍ਰਿਥਮ ਬਰਕਤੀ ਜਾਨ ॥
ਗਣਿਪਤ ਆਦਿ ਮਾਨੀਏ ਦਿਤਵਨ ਕੀ ਕਾਨ॥੭॥

ਅਰਥ–ਸੈਨਾਪਤਿ ਕਵੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ (ਘਰ ਮੇਂ ਬਰਕਤ ਹੋ) ਕੇ ਭਾਵ ਕੋ ਲੇਕਰ ਪਹਿਲੇ ਬੀਬੀਆਂ ਗਨੇਸ਼ ਜੀ ਕੋ ਮੁਨਾਤੀ ਹੈਂ ਔਰ ਦੇਨੇ ਵਾਲੇ ਕੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰਤੀ ਹੈਂ॥ ਮੁਖ ਸੇ ਆਟਾ ਪੀਛੇ ਰਖ ਕਰ ਕਹਿਤੀ ਹੈਂ, ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਬਰਕਤ ਪਾਵੈ ॥ ਘਰ ਕਾ ਦਾਨ ਘਰ ਹੀ ਮੇਂ ਰਹਾ ॥

ਸਾਤਵੇਂ ਸਵਾਲ ਕਾ ਜਵਾਬ

ਮੂਲ–ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ–ਟੰਕਾਰ ਕੀ ਸਤ੍ਰੁਨ ਦੀਉ ਵਿੰਗਾਰ ॥
ਹੈ ਬਲ ਬਿਦਿਆ ਜਾਸ ਕੈ, ਆਵੈ ਮਮ ਢਿਗ ਸਾਰ ॥੮॥

ਅਰਥ–ਕਵੀ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਕਮਾਨ ਕੋ ਟੰਕਾਰ ਕਰ ਸਾਮ੍ਹਨੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੋ ਵੰਗਾਰ ਕਰ ਕਹਿਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਸ ਮੇਂ ਵਿਦਿਆ ਕਾ ਬਲ ਹੋਵੇ, ਵੁਹ ਮੇਰੇ ਸਾਮਨੇ ਛਾਤੀ

ਕੋ ਨਿਕਾਲ ਕਰ (ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ) ਬਨ ਕਰ ਆਵੈ।

ਅਠਵੇਂ ਸਵਾਲ ਕਾ ਜਵਾਬ

ਮੂਲ–ਕਲੂਆ ਤੁਰਕਨ ਰਾਜ ਤਬ, ਰਹਾ ਭੂਮ ਪਰ ਛਾਇ ॥
ਜੂਠ ਖਾਇ, ਜਮ ਮੰਤ੍ਰ ਬਲ, ਹਿੰਦੂ ਕੋ ਛਿਖ ਜਾਇ ॥੯॥

ਅਰਥ–ਕਲਜੁਗ ਕਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਹੈ ਔਰ ਇਸ ਮੇਂ ਤੁਰਕੋਂ ਕਾ ਰਾਜ ਜ਼ਮੀਨ ਪਰ ਛਾ ਰਹਾ ਹੈ, ਕਿਸੀ ਨ ਕਿਸੀ ਤਰਹ ਇਨ ਕੋ ਜੂਠ ਖੁਲਾਉ, ਤਾਂ ਕਿ ਜਪ ਮੰਤ੍ਰ ਕਾ ਜ਼ੋਰ ਹਿੰਦੂਉਂ ਕੇ ਦਰਮਿਆਨ ਸੇ ਉਠ ਜਾਵੇ ॥ ਜੂਠਾ ਖਾਨੇ ਸੇ (ਜਗਤ ਜੂਠ, ਹੁਕਾ ਪੀਨੇ ਸੇ) ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਾ ਫਲ ਨਾਸ਼ ਹੋਗਾ ॥

ਨਾਵੇਂ ਸਵਾਲ ਕਾ ਜਵਾਬ

ਮੂਲ–ਸਕਲ ਪਾਪ ਜੋ ਭੂਮ ਕੇ, ਹਰਿ ਪੈ ਗਏ ਫਰਿਆਦਿ ॥
ਕਲ ਮਹਿ ਤੁਮਰੀ ਮਹਿਮਾ ਹਨਨ,
ਹਰਿ ਕਹਿ ਸ੍ਰੁਤ ਕਥ, ਦਾਦ ॥ ੧੦॥

ਅਰਥ–ਬੇਦੋਂ ਕੀ ਸ੍ਰੁਤੀਯੋਂ ਨੇ ਪੁਕਾਰ ਕੀ ਔਰ ਈਸ਼੍ਵਰ ਸੇ ਫਰਿਆਦਿ ਕੀ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਰ ਬਹੁਤ ਪਾਪ ਹੋ ਰਹੇ ਹੈਂ, ਜਿਨ ਸੇ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਆਪ ਕੀ ਮਹਮਾ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਕੀਆ ਜਾ ਰਹਾ ਹੈ ॥ ਹਰੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਆਪ ਕੀ ਦਾਦ ਹੋਗੀ (ਆਪ ਕੇ ਸ਼ਾਥ ਇਨਸਾਫ਼ ਕੀਆ ਜਾਵੇਗਾ) ਯਿਹ ਵੁਹ ਦਿਨ ਦਵਾਦਸ਼ੀ ਕਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਨਾਨਕ ਜਾਂ ਤੁਮ ਦਿਆਲ ਹੋਇ,
ਸਕਲ ਦੋਖ ਮਿਟ ਜਾਇ ॥

ਸੰਕਟ ਬਿਦਰ, ਦਾਰਦ੍ਰ ਬਿਪ੍ਰ ਮਿਲ ਕੁਬਜ ਬਿਲ਼ਾਇ ।

ਅਰਥ–ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਜਬ ਆਪ ਦਿਆਲ ਹੂਏ, ਤੋ ਤਮਾਮ ਕਲੇਸ਼ ਮਿਟ ਜਾਵੇਂਗੇ, ਜਿਸ ਤਰਹ ਬਿਦਰ, ਗਰੀਬ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਸੁਦਾਮਾ ਜੀ ਔਰ ਕੁਬਜਾ ਕਾ ਦੁਖ ਮਿਲਨੇ ਸੇ ਦੂਰ ਹੂਆ ਥਾ ॥

ਮੂਲ–ਚੁਪ ਹੂਏ ਸਭ, ਗੁਰ ਕਹੈ, ਲੜਕੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ॥
ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਬੋਲਤ ਨਾਹਿ ਅਬ,
ਕਹਨੀ ਹੋਗ ਮਮ ਸਿੰਘ ॥੧੨॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਤਮਾਮ ਅਪਨਾ ਅਪਨਾ ਖਿਆਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਚੁਕੇ ਅਰ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੂਏ, ਤਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਐ ਲੜਕੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਤਾ ॥ ਮੇਰੇ ਸਿੰਘ, ਆਪ ਭੀ ਕੁਛ ਕਹਿਨਾ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੋਲਾ ਸਮਝ ਕੈ, ਮਨ ਪਰਚਾ ਤੁਮ ਚਰਨ ॥
ਜੰਤੀ ਕੇ ਕਿਆ ਵਸ ਸਹੀ,
ਕਰਤਾ ਤੁਮਰੀ ਸ਼ਰਨ ॥ ੧੩ ॥

ਅਰਥ–ਤਬ ਮੈਂ ਸਮਝ ਕਰ ਬੋਲਾ, ਕਿ ਹਜ਼ੂਰ, ਮੇਰਾ ਮਨ ਆਪ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ ॥ ਜੰਤੀ (ਤਾਰ) ਕੇ ਕਿਆ ਬਸ ਹੈ, ਯਿਹ ਠੀਕ ਸਮਝੀਏ, ਕਿ ਵੁਹ ਬਜਾਨੇ ਵਾਲੇ ਪਰ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਅਠ ਪਹਰ ਕੀ ਚੇਸ਼ਟਾ, ਰੈਨ ਸਮਰਪੋਂ-ਧਿਆਨ ॥
ਨਬ ਹਮਾਰੀ ਕਥ ਕਉ, ਤੁਮਰੇ ਹਮਰਾ ਗਿਆਨ ॥੧੪॥

ਅਰਥ–ਦਿਨ ਅਰ ਰਾਤ ਮੇਂ ਮੇਰਾ ਪੂਛਾ ਇਸ ਬਾਤ ਮੇਂ ਹੈ, ਕਿ

ਦਾਸ ਆਪ ਕਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਕਰਤਾ ਹੈ ਔਰ ਹਮਾਰੀ ਡੋਰੀ ਆਪ ਕੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਸੁਨੋ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ,ਸੁਨ ਹਸੰ,ਤਬ ਹਉ ਕਹਾ ਕਰ ਜੋਰ॥
ਹਟ ਉਤਰ, ਆਪ ਨਾਲ ਮੁਖ ਕਹੀਏ, ਸੰਗਤ ਤੋਰ ॥

ਅਰਥ-ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਆਪ ਸੁਣੀਏ ਅਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਕਰ ਸੁਣੀਏ ਕਿ ਤਬ ਮੈਂ ਨੇ ਹਾਥ ਜੋੜ ਕਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀ, ਕਿ ਆਪ ਇਨ ਬਾਤੋਂ ਕਾ ਅਪਨੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਮੁਖਾਰ ਬਿੰਦ ਸੇ ਅਪਨੀ ਸੰਗਤ ਕੋ ਉਤਰ ਬਖਸ਼ੀਏ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੮੪ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਨੋਟ—ਸਾਖੀ ੮੫ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਸ ਜਗਤ ਜੂਠ (ਤਮਾਕੂ) ਦੀ ਬਾਬਤ ਕੁਝ ਹਾਲਾਤ ਸੰਗਤ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕਰੇ ॥ ਇਹ ਸਾਰਾ ਨਿਚੋੜ ਦਾਸ ਅਪਨੇ ਵਲੋਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ੮੫ ਅਰ ੯੩ ਸਾਖੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਹਿਲੋਂ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨੋਂ ਸਾਖੀਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਚੰਗੀ ਤਰਹ ਆ ਜਾਵੇ ॥

ਜਗਤ ਜੂਠ (ਤਮਾਕੂ)

ਯਿਹ ਸਕੰਦ ਸੰਘਤਾ ਮੇਂ ਕਥਾ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਕੰਦ ਕੇ ਪੂਛਨੇ

ਪਰ ਉਨ ਕੋ ਸੁਣਾਈ ॥ ਸਕੰਦ ਜੀ ਨੇ ਪੂਛਾ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਜਗਤ ਜੂਠ ਤਮਾਕੂ ਕਿਉਂ ਬੁਰੀ ਹੈ॥ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਇਸ ਕਾ ਰਵਾਜ ਕੈਸੇ ਹੋਗਾ ॥ (ਕਲਜੁਗ ਕੇ ਆਨੇ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਯਿਹ ਬਾਤ ਭਵਿਖਤ ਕੀ ਪੂਛੀ ਗਈ) ॥

ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਾ ਫਰਮਾਨ

ਆਪ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਐ ਪੂਤ, ਦੁਆਪਰ ਯੁਗ ਕੇ ਅੰਤ ਪਰ ਜਬ ਪਾਂਡੋ ਬੰਸ ਕੇ ਰਾਜੋਂ ਨੇ ਅਪਨੇ ਨਿਯਮ ਕੋ ਉਲੰਘਨ ਕੀਆ ਅਰ ਪ੍ਰਜਾ ਕੇ ਦਿਲ ਕੋ ਦੁਖਾਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਆ, ਔਰ ਜਬ ਪ੍ਰਜਾ ਕੀ ਰਖਵਾਲੀ ਹੀ ਨਾ ਰਹੀ, ਤੋ ਸਭ ਲੋਗ ਸਖਤ ਦੁਖੀ ਹੂਏ ॥ ਇਸ ਦੁਖ ਕੀ ਘੜੀਉਂ ਮੇਂ ਵੁਹ ਪਛਮ ਦੇਸ਼ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਪੀਰ ਕੇ ਪਾਸ ਸ਼ਕਸਤਾ ਦਿਲ ਹੋ ਕਰ ਗਏ ॥ ਵੁਹ ਸਭ ਸਖ਼ਤ ਦਿਲਗੀਰੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਮੇਂ ਥੇ ॥ ਉਸ ਪੀਰ ਜੀ ਨੇ ਉਨਕੋ ਬੁਰਕਾਨ ਕੇ ਰਾਜੇ ਕੋ ਮਿਲਾਯਾ, ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਥਾ ॥ ਉਸ ਕੇ ਘਰ ਏਕ ਲੜਕਾ ਥਾ ਜਿਸ ਕਾ ਨਾਮ 'ਅਜਮੇਰ' ਥਾ ॥ ਯਿਹ ਪ੍ਰਜਾ ਕਾ ਸਾਥੀ ਅਰ ਮਦਦਗਾਰ ਥਾ ॥ ਵੁਹ ਇਨ ਕੇ ਸਾਥ ਆਇਆ, ਜੋ ਉਸ ਕੋ ਪੁਸ਼ਕਰ ਰਾਜ ਤੀਰਥ ਪਰ ਲੇ ਗਏ ॥ ਰਾਸਤੇ ਮੇਂ ਉਸਨੇ ਮੁਨੀ ਸਾਧੂਓਂ ਅਰ ਮੰਨੂੰ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਦੇਖਾ ॥ ਘਨੇ ਜੰਗਲੋਂ ਮੇਂ ਘੂਮਤੇ ਘੂਮਤੇ ਇਸ ਅਜਮੇਰ ਕੋ ਏਕ

ਤਪਸ੍ਵੀ ਜੋਗੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੂਆ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਾ ਉਪਾਸ਼ਕ ਥਾ ॥ ਉਸਨੇ ਉਨ ਸੇ ਦੁਆ ਮਾਂਗੀ ਅਰ ਕਹਾ ਕਿ ਮੁਝੇ ਬਰਤਣ ਸੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਲਾਵੇਂ ॥ ਲੇਕਨ ਯਕਾ ਯਕ ਏਕ ਔਰ ਵਿਯਕਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੂਈ ਅਰ ਉਸ ਨੇ ਕਹਾ, ਕਿ ਮਾਂਗੋ ਕਿਆ ਮਾਂਗਤੇ ਹੋ ॥ ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਕਹਾ, ਕਿ ਧਰਤੀ ਮੇਂ ਮੇਰਾ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੋ ॥

ਫੁਰਮਾਨ ਹੂਆ ਕਿ ਤਪ ਕਰੋ ॥ ਜਬ ਚੰਦ ਦਿਨ ਵੁਹ ਸਮਾਧੀ ਮੇਂ ਬੈਠਾ, ਤੋ ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਹੂਈ ॥ ਏਕ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਉਸੇ ਕਹਾ ਕਿ "ਗੋ ਮੇਧ ਯਗ" ਕਰਵਾਉ ॥ ਐਸਾ ਯਗ ਜਿਸ ਮੇਂ ਗਾਇ ਕਾ ਮਾਸ (ਗੋਸ਼ਤ) ਡਾਲਾ ਜਾਵੈ ॥ ਐਸਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ਤੁਮੇਂ ਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗੀ ॥

ਪਛਮ ਵਾਲੇ ਹੂਏ ਜ਼ਮੀਨ ਪਰ ਗਾਇ ਕੇ ਗੋਸ਼ਤ ਕੋ ਸਿੱਧੀ ਕੇ ਲੀਏ ਲਾਏ ॥ ਯਹਾਂ ਲਾ ਕਰ ਯਗ ਕਾ ਅਰੰਭ ਕੀਆ ਔਰ ਵਹਾਂ ਸੇ ਮਲੇਛੀ ਬੜ੍ਹਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੂਈ ॥

ਜਬ ਉਸਨੇ ਯਗ ਕਰਵਾਇਆ ਅਰ ਗਊ ਕਾ ਮਾਸ ਉਸਮੇਂ ਡਾਲਾ, ਤੋ ਐਸਾ ਪਤਤ ਕਾਮ ਕਰਨੇ ਸੇ ਏਕ ਤਰਫ਼ ਅਪਨੇ ਮਨੋਰਥ ਮੇਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹੂਈ ਅਰ ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ਼ ਪਾਪ ਖੜਾ ਹੂਆ ॥ ਇਸ ਯਗ ਸੇ ਏਕ ਲੜਕੀ ਨਹਾਇਤ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੂਈ ਅਰ ਆਨ ਕੀ ਆਨ ਮੇਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਈ ॥ ਇਸ

ਨੇ ਰਾਜਾ ਅਜ਼ਾਪਾਲ ਕੇ ਘਰ ਜਨਮ ਲੀਆ ਅਰ ਜਵਾਨ ਹੋਨੇ ਲਗੀ ॥

ਅਬ ਇਧਰ ਅਜਮੇਰ ਕਾ ਰਾਜ ਸਾਜ ਬਡ੍ਰਤਾ ਗਿਆ, ਅਰ ਉਧਰ ਵੁਹ ਲੜਕੀ ਸਨੇ ਬਲੋਗ ਕੋ ਪਹੁੰਚੀ ॥ ਏਕ ਦਿਨ ਅਜਮੇਰ ਅਰ ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੇ ਏਕ ਦੂਸਰੇ ਕੋ ਦੇਖਾ ॥ ਅਜਮੇਰ ਕਾ ਦਿਲ ਉਸ ਕੋ ਪਾਨਾ ਚਾਹਤਾ ਥਾ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਰਾਜਾ ਅਜਾਪਾਲ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਸੇ ਉਸ ਕੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਾ ਸਖ਼ਤ ਬੰਦੋਬਸਤ ਥਾ ॥ ਯਹਾਂ ਤਕ ਕਿ ਰਾਤ ਕੀ ਹਫ਼ਾਜਤ ਕੇ ਲੀਏ ਏਕ ਵਿਦਵਾਨ ਅਰ ਭਜਨੀਕ ਪੰਡਤ, ਸੋਨੇ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਆ ਕਰ ਮਹੱਲੋਂ ਮੇਂ ਜਾਪ ਕਰਤੇ ਥੇ ਅਰ ਉਸ ਨਿਤਕਰਮ ਮੇਂ ਮਸਰੂਫ ਰਹਿਤੇ ਥੇ ਕਿ ਰਾਜ ਕੰਨਿਆਂ ਕਾ ਸਤਿ ਭੰਗ ਨਾ ਹੋ ॥ ਨਿਤਨੇਮ ਅਰ ਮੰਤ੍ਰ ਤੰਤਰ ਪੜ੍ਹ ਕਰ ਪੰਡਤ ਜੀ ਉਸ ਲੜਕੀ ਕੋ ਕਹਿਤੇ ਥੇ ਕਿ ਅਬ ਸੋ ਜਾਉ ਔਰ ਉਨ ਮੰਤ੍ਰੋਂ ਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੇ ਉਸ ਲੜਕੀ ਕੀ ਚਾਰ ਪਾਈ ਕੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਏਕ ਕੋਟ (ਕਿਲ੍ਹਾ) ਸਾ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਥਾ ਅਰ ਕਿਸੀ ਕੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਚਲ ਸਕਤੀ ਥੀ ॥ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਵੁਹ ਲੜਕੀ ਖ਼ੁਦ ਰਾਤ ਕੋ ਇਸ ਤਰਹ ਕਾ ਕੌਤਕ ਹੋਣੇ ਸੇ ਕਹੀਂ ਜਾ ਸਕਤੀ ਥੀ ॥ ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਉਸਕੋ ਮਿਲਨੇ ਕੀ ਬਹੁਤੇਰੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕੀ ਲੇਕਨ ਨਾ-ਕਾਮਯਾਬੀ ਕਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਨਾ ਪੜਾ ॥ ਵਜਹ ਮਾਲੂਮ ਕੀ ਕਿ ਰਾਤ ਕੋ ਕਿਉਂ ਰਾਜ ਕੰਨਿਆਂ ਕੇ ਇਰਦ

ਗਿਰਦ ਕਿਲਾ (ਕੋਟ) ਬਨ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥ ਆਖਰ ਬਾਤ ਖੁਲ੍ਹੀ, ਕਿ ਲੜਕੀ ਕੋ ਮਹਫੂਜ ਰਖਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਏਕ ਪੰਡਤ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜਤਾ ਹੈ ॥ ਜਿਸਕਾ ਯਿਹ ਅਸਰ ਹੋਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲੜਕੀ ਕੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ਼ ਏਕ ਕੋਟ ਗਾਤ ਕੋ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥ ਅਬ ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਇਸ ਕੋਟ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਕੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕੀ ॥ ਵੁਹ ਅਪਨੇ ਮੁਲਕ ਮੇਂ ਅਪਨੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੀਰ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਪਾਸ ਗਿਆ ਅਰ ਅਪਨੇ ਪਿਆਰ ਕੀ ਦਾਸਤਾਨ ਕਹਿ ਸੁਨਾਈ ਅਰ ਵੁਹ ਸਾਰਾ ਮਾਜਰਾ ਭੀ ਕਹਾ ਜਿਸ ਸੇ ਰਾਜ ਕੰਨਿਆ ਕੇ ਗਿਰਦ ਕੋਟ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥ ਅਜਮੇਰ ਅਪਨੇ ਪੀਰ ਜੀ ਕੋ ਅਪਨੇ ਸਾ[illegible] ਮੇਂ ਨੂੰ ਜੀ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਇਧਰ [illegible] ਆਇਆ ॥

ਅਬ ਪੀਰ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਪੰਡਤ ਕੋ ਅਪਨੀ ਮਜਲਸ ਮੇਂ ਇਜ਼ਤ ਕੇ ਸਾਥ ਬਠਲਾਇਆ ॥ ਬਹੁਤ ਰੁਪਈਆ ਪੈਸਾ ਦੀਆ ॥ ਉਨ ਕੇ ਲੀਏ ਸਵ੍ਰਨ (ਸੋਨੇ) ਕਾ ਘੜਾ (ਹੁਕਾ) ਬਨਵਾਇਆ ॥ ਮਜਲਸ ਮੇਂ ਹਰਿ ਏਕ ਮਹਿਮਾਨ ਕੇ ਆਗੇ ਹੁਕੇ ਰਖੇ ਗਏ ਅਰ ਪੰਡਤ ਜੀ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਨੇ ਸੋਨੇ ਕਾ ਹੁਕਾ ॥ ਪੀਰ ਜੀ ਨੇ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਕੋ ਕਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ, ਯਿਹ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸੋਨੇ ਕੀ ਧਾਤ ਹੈ, ਇਸ ਮੇਂ ਹਮਾਰੇ ਮੁਲਕ ਕੀ ਬੂਟੀ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੂਟੀ) ਤਮਾਕੂ ਡਲਵਾ ਦੇਤੇ ਹੈਂ ਆਪ ਪਹਿਲੇ ਨੋਸ਼ ਫਰਮਾਏਂ ਅਰ ਬਾਅਦ ਮੇਂ ਵਖਰੇ ਵਖਰੇ ਹਰਿ ਏਕ ਅਪਨੇ ਹੁਕੇ ਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੂਟੀ ਪੀਏਂਗੇ ॥ ਜਾਤੀ ਵੈਰ

ਯਿਹ ਸੋਨੇ ਕਾ ਘੜਾ ਬਤੌਰ ਤੁਹਫ਼ਾ ਅਪਨੇ ਸਾਥ ਲੇ ਜਾਨਾ ਅਰ ਹਮ ਨੌਕਰ ਕੇ ਹਾਥ ਆਪ ਕੇ ਸਾਥ ਭਜਵਾ ਦੇਂਗੇ ਆਦਿਕ ॥

ਪੰਡਤ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਤਮਾਕੂ ਕੋ ਪੀਆ ਅਰ ਬਾਅਦ ਮੇਂ ਸਾਰੀ ਮਜਲਸ ਮੇਂ ਗੁੜ ਗੁੜ ਹੂਆ ॥ ਪੰਡਤ ਜੀ ਕੋ ਮੂੰਹ ਮਾਂਗੀ ਦਛਨਾ ਭੀ ਦੀ ਗਈ॥ ਤਮਾਕੂ ਕਾ ਧੂੰਆਂ ਉਠਾ, ਜਿਸ ਸੇ ਸਭ ਮਖਮੂਰ ਹੂਏ ਅਰ ਪੰਡਤ ਜੀ ਭੀ ਉਨ ਮੇਂ ਝੂਮਤੇ ਰਹੇ ॥

ਰਾਤ ਕੋ ਫਿਰ ਪੰਡਤ ਜੀ ਅਪਨੇ ਨਿਤਨੇਮ ਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮਹਲੋਂ ਮੇਂ ਗਏ ਅਰ ਲੜਕੀ ਕੇ ਕਮਰੇ ਕੇ ਬਾਹਰ ਬੈਠ ਕਰ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹੇ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਰਾਤ ਉਨ ਮੰਤ੍ਰੋਂ ਸੇ ਕੋਈ ਕੋਟ ਨ ਹੂਆ, ਬਲਕਿ ਵੁਹ ਕੋਟ ਨਾਸ਼ ਹੂਆ, ਅਰ ਵੁਹ ਰਾਜ ਕੰਨਿਆਂ ਉਸੀ ਰਾਤ ਕੋ ਹੀ ਮਲੇਛ ਕੋ ਜਾ ਕਰ ਮਿਲੀ ॥

ਅਬ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਅਜਮੇਰ ਕੇ ਪਾਪ ਕਾ ਫਲ ਯਿਹ ਰਾਜ ਕੰਨਿਆਂ ਉਸ ਕੋ ਦੇਗੀ ॥ ਵੁਹ ਲੜਕੀ ਪਤਿਤ ਹੁਈ ਹੂਈ ਗਊ ਕੇ ਗੋਸ਼ਤ ਵਾਲੇ ਹੌਂਡ ਸੇ ਪੈਦਾ ਹੂਈ ਥੀ ॥ ਅਰ ਜੋ ਜਪ, ਤਪ, ਬਰਤ, ਸੰਜਮ, ਤੀਰਥੋਂ ਕਾ ਫਲ ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਨਾ ਚਾਹਤੀ ਥੀ ॥ ਅਬ ਉਸ ਕੇ ਘਰ ਆਨੇ ਸੇ ਉਸਕਾ ਸਭ ਜਪ ਤਪ ਨਾਸ਼ ਹੂਆ ॥

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਤਮਾਕੂ ਪੀਨੇ ਕੀ ਬੁਰਾਈ ਇਨ ਦੋਨੋਂ ਸਾਖੀਓਂ ਮੇਂ ਕਥਨ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਸਾਖੀ

੯੩ ਦੇ ਅਖੀਰ ਪਰ ਸਿਟਾ ਨਿਕਾਲ ਕਰ ਬਤਲਾਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਜਬ ਤਮਾਕੂ ਕੀ ਅਸਲੀਅਤ ਕੋ ਹਮ ਨੇ ਸੁਣਾ, ਤੋ ਉਸ ਕਾ ਖਿਆਲ ਛੋੜਾ ਅਰ ਸਿੰਘੋਂ ਕੋ ਭੀ ਮਨਹ ਕੀਆ ਅਰ ਹੁਕਮੀਂ ਚਾਰ ਕੁਰਹਤੋਂ ਮੇਂ ਏਕ ਕੁਰਹਤ ਰਖ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਭੀ ਤਮਾਕੂ ਨਾ ਬਰਤੇ ਅਰ ਨਾ ਪੀਏ ॥

ਸਾਖੀ ਪਚਾਸਵੀਂ

ਮੂਲ–ਬੋਲੇ ਤਬ ਪ੍ਰਭ ਦਇਆਲ ਹੋਇ,
ਜਨਮ ਜੋਨਿ ਭ੍ਰਮ ਜੀਵ ॥
ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਵਸ, ਏਕਾਂਤ ਚਿਤ,
ਲਖੇ ਭ੍ਰਮੇ ਸੁਪਨੀਵ ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ–ਤਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਿਆਲ ਹੋ ਕਰ ਬੋਲੇ ॥ ਜੀਵ ਯੂਨੀਓਂ ਮੇਂ ਭ੍ਰਮਤਾ ਹੈ, ਚਕਰ ਲਗਾਤਾ ਹੈ ਅਰ ਕਈ ਜਨਮ ਧਾਰਤਾ ਹੈ ॥ ਜਬ ਨੀਂਦ ਗਲਬਾ ਪਾਤੀ ਹੈ, ਤੋ ਸਰੀਰ ਨਾਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ਔਰ ਚਿਤ ਬ੍ਰਿਤੀ ਅਕੇਲੀ ਰਹਿ ਜਾਤੀ ਹੈ ॥ ਉਸ ਵਕਤ ਜੋ ਪੁਰਾਨੇ ਖਿਆਲਾਤ ਕਾ ਚਿੰਤਨ ਰਹਿ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਜੀਵ ਖਾਬ ਮੇਂ ਉਨ ਮੇਂ ਘੂਮਤਾ ਹੈ ਅਰ ਨੀਂਦ ਮੇਂ ਐਸੇ ਐਸੇ ਸਰੂਪ ਇਖਤਿਆਰ ਕਰਤਾ

ਰਹਤਾ ਹੈ॥ ਕਈ ਬਾਰ ਜੋ ਜਨਮ ਪਹਿਲੇ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹੈਂ, ਉਨ ਕਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਧਾਰਤਾ ਹੈ ਅਰ ਕਈ ਬਾਰ ਜੋ ਆਇੰਦਾ ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋਤੇ ਹੈਂ, ਉਨ ਮੇਂ ਵਿਚਰਤਾ ਹੈ॥

ਅਗਰ ਨਾਮ ਔਰ ਸਤਿ ਸੰਗ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੇ ਮਨ ਸ਼ੁਧ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਤੋ ਅਕਸਰ ਸੁਫਨੇ ਮੇਂ ਉਸ ਕੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਤੇ ਹੈਂ॥ ਅਗਰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਖਾਹਿਸ਼ਾਤ ਤੀਬਰ (ਪ੍ਰਬਲ) ਹੈਂ, ਤੋ ਫਿਰ ਉਨ ਕਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹੋਤਾ ਰਹਿਤਾ ਹੈ॥ ਸੁਨਨੇ ਮੇਂ ਆਯਾ ਹੈ, ਕਿ ਕਈ ਬਜ਼ਾਜ਼ੋਂ ਨੇ ਰਾਤ ਕੋ ਸੁਫਨੇ ਮੇਂ ਅਪਨੀ ਨਈ ਧੋਤੀ ਫਾੜ ਡਾਲੀ ਹੈ ਔਰ ਗਾਹਕ ਸੇ ਕਹਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਹ ਆਠ ਆਨੇ ਹੀ ਗਜ ਕਪੜਾ ਹਮ ਸੇ ਲੇ ਲੌ ਔਰ ਕਹੀਂ ਨ ਜਾਉ॥ ਜਬ ਜਾਗਰਤ ਹੁਈ, ਤੋ ਆਪਨੇ ਕੀਏ ਪਰ ਨਾਦਮ ਹੂਆ॥ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੁਫਨੇ ਮੇਂ ਅਲਜਬਰੇ ਕੇ ਸਵਾਲਾਤ ਹਲ ਕਰਤੇ ਰਹਤੇ ਹੈਂ॥ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬਚੇ ਸੋਤੇ ਵਕਤ ਅਪਨੇ ਹਮਜੋਲੀਉਂ ਸੇ ਬਾਤੇਂ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਜੋ ਦਿਨ ਕੇ ਸਮੇਂ ਕੀ ਥੀਂ॥

———

ਮੂਲ—(ਤਾਰਾ ਗੁਰ ਪਤਨੀ) (ਭੁਗੀ), ਚੰਦ ਕਾਲਕਾ, ਦੇਖ॥
(ਪਰ ਨਾਰੀ ਪਰਸਨ) (ਅਘੀ)।
(ਲੋਗ ਦਿਖਾਇਓ ਲੇਖ)॥੨॥

ਅਰਥ–ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਨੇ ਅਪਨੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਾਰਾ ਕੇ ਸਾਥ ਬਿਭਚਾਰ ਕੀਆ॥ ਇਸ ਲੀਏ ਉਸ ਪਾਪ ਕੇ ਬਦਲੇ ਸਿਆਹੀ ਪੜੀ ਅਰ ਕਲੰਕ ਕਾ ਟੀਕਾ ਮਾਥੇ ਪਰ ਲਗਾ (ਕਲੰਕਤ ਹੂਆ) ਅਰ ਲੋਗੋਂ ਕੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੇ ਲੀਏ ਯਿਹ ਮਸਾਲ ਦਿਖਾ ਦੀ ਕਿ ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੋ ਪ੍ਰਸਨੇ ਸੇ ਐਸਾ ਪਾਪ ਲਗਤਾ ਹੈ॥ ਲੋਗੋਂ ਕੋ ਯਿਹ ਸਬਕ ਆਮੋਜ਼ ਬਾਤ ਬਤਲਾਈ॥

ਮੂਲ–ਰਾਮ ਲਖਨ ਮ੍ਰਿਗ ਆ ਗਏ, ਵਿਛਰੇ ਦੋਨੋਂ ਭ੍ਰਾਤ॥
(ਨਿਸ ਗੋਡੇ ਪਗੜੀ ਧਾਰੀ),
(ਮਿਤ੍ਰ ਕਹਾਨੀ ਬਾਤ) ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਮ੍ਰਿਗ (ਸੁਨਹਿਰੀ ਹਰਨ) ਕੇ ਪੀਛੇ ਉਸ ਕੋ ਪਕੜਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਗਏ ਅਰ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈਓਂ ਕੀ ਆਪਸ ਮੇਂ ਜੁਦਾਈ ਹੂਈ, ਤੋ ਲਛਮਨ ਜੀ ਨੇ ਰਾਤ ਕੋ ਗੋਡੇ ਪਰ ਪਗੜੀ ਕੋ ਰਖਾ, ਤਾਂ ਕਿ ਮਿੱਤਰ ਕੀ ਕਹਾਨੀ ਯਾਦ ਰਹੇ॥

ਮੂਲ–(ਭਿਆਨ ਮਿਲੈ ਪਰਚਾ ਪਗੜ),
(ਵਰ ਦੀਨਾ ਤਬ ਏਹ) ॥
(ਗੋਡੇ ਪਰ ਦਸਤਾਰ ਫਲ),
(ਪਾਵੈ ਨਿਰ ਦੁਖ ਦੇਹ) ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਫਿਰ ਸੁਬਹ ਮਿਲਾਪ ਹੂਆ ਅਰ ਆਪਸ ਮੇਂ ਬਾਤ ਚੀਤ ਹੂਈ ਤੋ ਉਸ ਵਕਤ ਵਰ ਦੀਆ ਕਿ

ਗੋਡੇ ਪਰ ਜੋ ਦਸਤਾਰ ਰਖੀ ਹੈ, ਉਸਕਾ ਯਿਹ ਫਲ ਹੋਗਾ ਕਿ ਬਗ਼ੈਰ ਤਕਲੀਫ ਕੇ ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋਗੇ ॥

ਮੂਲ–(ਭੂਤ ਜਾਂਤਿ) (ਭੂ ਪਰ ਜਿਤੇ),
(ਮੂਤ੍ਰ ਦੋਖ ਮਿਟਵਾਇ) ॥
(ਥੂਕ ਦੀਏ) (ਸੁਧ ਕਾਇ ਹੁਇ),
(ਪੀਛੇ ਸਹੀ ਬਨਾਇ) ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ–ਭੂਤ ਜਾਤਿ ਜਿਤਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪਰ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਪਰ ਪੇਸ਼ਾਬ ਕਰਨੇ ਸੇ ਜੋ ਦੁਖ ਉਨ ਕੋ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਕੇ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਥੂਕ ਦੇਤੇ ਹੈਂ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਨਕੀ ਕਾਯਾ (ਸਰੀਰ) ਸੁਧ ਹੋਵੈ ਅਰ ਬਾਅਦ ਮੇਂ ਉਨਕੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੂਰ ਹੋ ॥

ਮੂਲ–ਪਾਪ ਗ੍ਰਸੈ ਜਬ ਆਨ ਕੈ, ਤ੍ਰਿਸ ਕਰੈ ਬਿਧ ਆਨ ॥
ਬਿਨਾ ਬੁਲਾਏ ਬੋਲੀਏ ਜਾਂ ਬਿਧ ਭਲੀ ਨਾ ਬਾਨ ॥੬॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਇਨਸਾਨ ਕੋ ਪਾਪੋਂ ਸੇ ਦੁਖ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਤੋ ਉਸ ਵਕਤ ਕਰਮੋਂ ਕਾ ਫਲ ਦੇਨੇ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸ ਪਰ ਲਾਹਨਤ ਡਾਲਤੀ ਹੈ ॥ ਬਗੈਰ ਬੁਲਾਏ ਕੇ ਜੋ ਬੋਲਨਾ ਹੈ, ਯਿਹ ਆਦਤ ਭੀ ਅਛੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–(ਆਦ) (ਅੰਤ ਰੋਟੀ) (ਗ੍ਰਹੀ ਦਾਨ),
(ਪਿਤ੍ਰ ਹਿਤ ਦੇਨ) ॥

(ਬੇਦ ਉਕਤ) (ਤੇ ਧਰਮ ਵਾਨ),
(ਇਕ ਪਛਾਰੀ ਲੇਨ) ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ–ਯਿਹ ਸ਼ੁਰੂ ਸੇ ਹੀ ਰਵਾਜ ਹੈ, ਕਿ ਸਭ ਸੇ ਅਖੀਰ ਕੀ ਪਕਾਈ ਹੂਈ ਰੋਟੀ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਅਪਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗੋਂ ਕੇ ਨਵਿਤ ਦਾਨ ਦੇਤੇ ਹੈਂ ॥ ਬੇਦ ਪਾਠੀ ਔਰ ਧਰਮੀ ਆਦਮੀ ਏਕ-ਰੋਟੀ ਹੀ ਪੀਛੇ ਵਾਲੀ ਲੇਤੇ ਹੈਂ ॥

ਸਤਵੇਂ ਸਵਾਲ ਕਾ ਜਵਾਬ (ਪਵਿਤ੍ਰ ਮੁਖਾਰ ਬਿੰਦ ਦੁਵਾਰਾ)

ਮੂਲ–(ਸਗਨ ਹੋਇ) (ਸਭ ਸੂਰਮੇਂ) (ਦੇਵ ਦਾਹਨੈ ਹੋਇ) ॥
(ਰਨ) (ਸ਼ਤ੍ਰੁਨ ਕੈ ਸਾਮਨੈ)
(ਕਰੈ ਟੰਕਾਰੀ ਕੋਹਿ) ॥ ੮ ॥

ਅਰਥ–ਲੜਾਈ ਕੇ ਵਕਤ ਸਭ ਬਹਾਦਰ ਲੋਗ ਸ਼ਗਨ ਮਨਾਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਦੇਵਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹਮਾਰੇ ਦਾਹਿਨੀ ਤਰਫ ਹੋ ਅਰ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਨੇ ਇਸ ਲੀਏ ਹੀ ਟੰਕਾਰੀ ਕਰਤੇ ਹੈਂ (ਟੰਕਾਰਤੇ ਹੈਂ) ॥

ਆਠਵਾਂ ਉਤਰ

ਮੂਲ–ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਾਹ ਕੀ ਰੰਡਕਾ। ਉਛ ਬ੍ਰਿਤਿ ਦਿਜ ਮਾਂਡ ॥
ਪਕੜ ਸੁਵਾਵੈ ਰੈਨ ਕੋ।
ਮੰਤਰ ਕੋਟ ਬਚ ਰਾਂਡ ॥
ਰੰਡਕਾ = ਪਤਤ ਔਰਤ, ਉਛ = ਰਹਨਾ।
ਬ੍ਰਤ = ਸਤਿ ਧਰਮ, ਦਿਜ = ਬ੍ਰਹਿਮਨ ॥

ਮਾਂਝ = ਬੁਲਾਨਾ, ਕੋਟ ਬਚ = ਮਹਫੂਜ ਕਿਲ੍ਹਾ ॥

ਅਰਥ–ਅਜਮੇਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੀ ਔਰਤ ਕਾ ਹਾਲ ਸੁਣੋ ॥ ਜਬ ਵੁਹ ਪਹਿਲੇ ਕੰਵਾਰੀ ਥੀ, ਤੋ ਉਸ ਕੇ ਬਾਪ ਨੇ ਉਸੇ ਅਪਨੇ ਧਰਮ ਮੇਂ ਰਹਿਣੇ ਕੇ ਲੀਏ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਕੋ ਬੁਲਾਇਆ ॥ ਵੁਹ ਜਪ ਤਪ ਕਰਨੇ ਲਗਾ ਅਰ ਇਸ ਨਿਤ ਕਰਮ ਮੇਂ ਮਸਰੂਫ ਹੂਆ, ਕਿ ਰਾਜ ਕੰਨਿਆਂ ਕਾ ਸਤਿ ਭੰਗ ਨਾ–ਹੋ ॥

ਨਿਤ ਨੇਮ ਔਰ ਤੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹ ਕਰ ਉਸ ਕੋ ਕਹਿਤਾ ਥਾ ਕਿ ਬੇਟੀ ਜੀ ਆਪ ਅਬ ਅਪਨੀ ਚਾਰ ਪਾਈ ਪਰ ਸੋ ਜਾਵੇਂ ਅਰ ਵੁਹ ਮੰਤ੍ਰ ਹੀ ਉਸਕੀ ਚਾਰ ਪਾਈ ਕੇ ਗਿਰਦ ਟੇਕ ਕੋਟ (ਕਿਲ੍ਹੈ) ਕਾ ਕਾਮ ਦੇਤੇ ਥੇ ਅਰ ਕਿਸੀ ਕੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਚਲ ਸਕਤੀ ਥੀ ॥ ਅਰ ਨਾਹੀ ਵੁਹ ਔਰਤ ਖੁਦ ਰਾਤ ਕੋ ਇਸ ਤਰਹ ਕਾ ਕੌਤਕ ਹੋਣੇਂ ਸੇ ਕਹੀਂ ਜਾ ਸਕਤੀ ਥੀ ॥ ਕਰਮੋਂ ਕੀ ਗਤੀ ਐਸੀ ਹੂਈ ਕਿ ਅਜਮੇਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੀ ਨਜਰੇ ਬਦ ਉਸ ਪਰ ਪੜੀ ਅਰ ਰਾਜ ਕੰਨਿਆਂ ਸੇ ਆਖੇਂ ਦੋ ਚਾਰ ਹੂਈ ॥ ਦੋਨੋਂ ਨੇ ਏਕ ਦੂਸਰੇ ਕੋ ਮਿਲਨੇ ਕੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕੀ, ਲੇਕਨ ਨਾ-ਕਾਮਯਾਬੀ ਕਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਨਾ ਪੜਤਾ ॥ ਵਜਹ ਮਾਲੂਮ ਕੀ, ਕਿ ਰਾਤਿ ਕੋ ਕਿਉਂ ਕਿਲ੍ਹਾ ਰਾਜ ਕੰਨਿਆਂ ਕੇ ਗਿਰਦਾ ਗਿਰਦ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥ ਆਖਰ ਬਾਤ ਖੁਲ੍ਹੀ, ਕਿ ਅਬਲਾ ਕੋ ਮਹਫੂਜ ਰਖਨੇ

ਕੇ ਲੀਏ ਏਕ ਪੰਡਤ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਤਾ ਹੈ॥ ਜਿਸ ਕਾ ਅਸਰ ਯਿਹ ਹੋਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੇ ਗਿਰਦ ਏਕ ਕਿਲ੍ਹਾ ਰਾਤ ਕੋ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ਮੰਤ੍ਰੋਂ ਕੀ ਸ਼ਕਤ ਸੇ॥ ਅਬ ਉਸਨੇ ਉਸ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਕੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕੀ ਉਸਨੇ ਅਪਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਪੀਰ ਕੀ ਮਦਮ ਮਾਂਗੀ॥

ਮੂਲ—ਪੀਰ, ਮਲੇਛੀ ਬੈਠਕੇ ਕਰਿ ਆਦਰ ਬੈਠਾਇ॥
(ਤਮਕ ਤਮਾਕੂ) (ਸਭਾ ਸਭ),
(ਪਵਿਤ ਦੀਨ ਅਣਾਇ) ॥ ੧੦ ॥

ਅਰਥ—ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਆ ਕੀਆ ਕਿ ਪੰਡਤ ਜੀ ਕੋ ਅਪਨੀ ਸਭਾ (ਮਜਲਸ) ਮੇਂ ਇਜ਼ਤ ਕੇ ਸਾਥ ਬਠਲਾਇਆ, ਤੰਮਾਕੂ ਮੰਗਵਾਇਆ ਅਰ ਉਸ ਕੋ ਚਾਲੂ ਕਰਕੇ ਤਮਾਮ ਹਾਜਰੀਨ ਕੋ ਪੀਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਦੀਆ॥

ਮੂਲ—ਅਤਿ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸੁਵਰਨ ਗੜ, ਬਿਪ੍ਰ ਹਾਥ ਪਿਵਾਇ॥
ਰੈਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੋਟ ਖਿਸ, ਮਿਲੀ ਮਲੇਛੀ ਧਾਇ।੧੧।

ਅਰਥ—ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਜੀ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸੋਨੇ ਦਾ ਹੁੱਕਾ ਬਨਵਾ ਕੇ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ॥ ਪੀਰ ਜੀ ਨੇ ਪੰਡਤ ਜੀ ਕੋ ਕਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ, ਯਿਹ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸੋਨੇ ਕੀ ਧਾਤ ਹੈ, ਇਸ ਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੂਟੀ (ਤਮਾਕੂ) ਪੜਾ ਹੂਆ ਹੈ ਆਪ ਨੋਸ਼ ਫਰਮਾਵੇਂ॥ ਆਪ ਕੇ ਹਾਥ ਸੇ ਪੀਆ ਹੂਆ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਕੇ ਉਚ ਭਾਗ ਹੋਂਗੇ ਔਰ ਪੰਡਤ ਜੀ ਕੋ ਮੂੰਹ ਮਾਂਗੀ ਦਛਨਾ ਦੀ॥

ਅਰ ਸੋਨੇ ਕਾ ਹੁਕਾ ਭੀ ਉਨ ਕੋ ਦਾਨ ਕਰ ਦੀਆ॥ ਖ਼ੂਬ ਤਮਾਕੂ ਕਾ ਧੂੰਆਂ ਉਠਾ, ਜਿਸ ਸੇ ਸਭ ਨੇ ਆਨੰਦ ਲੀਆ॥ ਪੰਡਤ ਜੀ ਭੀ ਵਹਾਂ ਝੂਮਤੇ ਰਹੇ॥ ਰਾਤ ਕੋ ਫਿਰ ਪੰਡਤ ਜੀ ਨੇ ਨਿਤ ਨੇਮ ਕੇ ਮੁਤਾਬਕ—ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹੇ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਰਾਤ ਮੰਤ੍ਰੋਂ. ਸੇ ਕੋਟ ਨਾ ਹੂਆ ਬਲਕਿ ਵੁਹ ਕੋਟ ਨਾਸ਼ ਹੂਆ ਅਰ ਮੌਕਿਆ ਪਾ ਕਰ ਵੁਹ ਰਾਜ ਕੰਨਿਆਂ ਮਲੇਛ ਕੋ ਜਾ ਕਰ ਮਿਲੀ॥

ਨੋਟ—ਆਖਰ ਭੇਦ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੋਟ ਦੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕਾਰਨ ਪੰਡਤ ਜੀ ਨੇ ਰਾਜ ਕੰਨਿਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਜਾਪਾਲ ਨੂੰ ਦਸਿਆ, ਕਿ ਜਗਤ ਜੂਠ (ਤਮਾਕੂ) ਦੇ ਪਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਫਲ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਆ ਨਾ ਰਹੀ ਜਿਹੜੇ ਕੇ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹੇ॥ ਜਦ ਸਕੰਦ ਰਿਖੀ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹਾਲ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਸਰਾਪ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੋ ਜੋ ਤਮਾਕੂ ਨੂੰ ਪਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ੁਭ ਕੰਮ ਦੂਰ ਹੋਣਗੇ (ਜੈਸਾ ਕਿ ਉਹ ਹੇਠਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ)॥ ਇਸ ਦਾ ਛਡਨਾ ਹੀ ਮਹਾਂ ਉਚ ਕਰਮ ਹੈ ਅਰ ਇਸ ਦਾ ਤਿਆਗਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਮ ਧਰਮ ਹੈ॥ ਇਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਆਏ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਧਰਮੀ ਕਰ

ਦਿਤਾਂ ॥ ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣੀਏ :–

ਮੂਲ–(ਤਾਂ ਰਿਖ ਸ਼ਭ) (ਗੋਪਦ ਸੁਵਨ),
ਦੀਨਾ ਸਰਾਪ ਬਨਾਇ ॥
(ਮਰਨ ਕਾਲ) (ਨਭ ਸ਼ਬਦ ਹੋਇਗੋ),
ਸਰਬ ਕਰਨੀ ਤੁਜ ਜਾਇ ॥ ੧੨ ॥

ਅਰਥ–ਗੋਪਦ ਸੁਵਨ = ਨਹਾਇਤ ਗੁਸੇ ਮੇਂ ਆਕਾਰ ॥ ਗੋ = ਧਰਤੀ ॥ ਤਬ ਰਿਖੀ ਜੀ ਨੇ ਸਖਤ ਕ੍ਰੋਧ ਮੇਂ ਆ ਕਰ ਸ੍ਰਾਪ ਦੀਆ ਕਿ ਮਰਨੇ ਕੇ ਵਕਤ ਆਸਮਾਨ ਪਰ ਸ਼ਬਦ ਹੋਗਾ ਔਰ ਤਮਾਮ ਨੇਕ ਕਰਨੀਆਂ ਜੋ ਧਰਤੀ ਪਰ ਕੀ ਹੈਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗੀ ॥ ਕੋਈ ਭੀ ਨੇਕ ਕਾਮ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਸਗਲ ਪਾਪ ਤੇ ਭੂਮ ਮੈਂ ਬਸੈ ਆਇ ਪਦ ਮਾਂਝ ॥
(ਸ੍ਰੋਤਾ ਬਕਤਾ ਕੋ ਲਗੈ) (ਕਬੈ ਨਾ ਪੂਜ ਕਰਾਂਝ)॥੧੩॥

ਅਰਥ–ਤਮਾਮ ਪਾਪ ਜ਼ਮੀਨ ਪਰ ਆ ਕਰ ਫੈਲ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥ ਸੁਣਨੇ ਵਾਲੋਂ ਅਰ ਕਹਿਨੇ ਵਾਲੋਂ ਦੋਨੋਂ ਪਰ ਅਸਰ ਕਰੇਂਗੇ ਅਰ ਕਿਸੀ ਪੂਜਾ ਕਾ ਫਲ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਆਨ ਧਿਆਇਨ, ਵਿਦਿਆ ਘੁਖੈ,
ਸੋ ਬਾਦੀ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ॥

ਅਰਥ–ਈਸ਼ਵਰ ਕੇ ਸਵਾਇ ਦੂਸਰੀ ਚੀਜ਼ੋਂ ਕਾ ਜਾਪ ਹੋਗਾ ॥ ਵਿਦਿਆ ਕੋ ਰਗੜੇਂਗੇ (ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਪੜ੍ਹੇਂਗੇ) ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਨ ਸੇ ਜਗਤ ਮੇਂ ਝਗੜਾ ਬੜ੍ਹੇਗਾ ॥ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਗੀ ॥ ਈਸ਼੍ਵਰੀ ਵਿਦਿਆ ਕਹੀਂ

ਕਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਔਰ ਮਾਦੀ ਅਸ਼ਯਾਇ ਵਾਲੀ ਵਿਦਿਆ
ਸੇ ਉਪਦ੍ਰ ਉਤਪਨ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਦਾਰਿਦ, ਆਰਬਲਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਇ,
ਅਪਦਾ ਇਹ ਉਹ ਆਹਿ ॥ ੧੪ ॥

ਅਰਥ—ਗ਼ਰੀਬੀ ਬੜ੍ਹੇਗੀ, ਉਮਰੋਂ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਗਾ, ਅਰ
ਇਧਰ ਉਧਰ ਕੀ ਮੁਸੀਬਤ ਆਵੇਗੀ ॥

ਨੋਟ—ਇਸ ਸ ਆਗੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ :—

ਮੂਲ—ਪਰ ਨਾਰੀ, ਤਿਆਗਨ ਬਨੈ,
ਤਜੈ ਰਾਂਡ ਕਾ ਭੋਗ ॥
(ਬਿਗਰ ਬਿਹਾਹੀ) (ਅਰੁਚ) (ਤ੍ਰਿਆ)
(ਤਿਆਗੈ ਕੁਲ ਮ.ਤ ਰੋਗ) ॥੧੫॥

ਅਰਥ—ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੋ ਤਿਆਗਨਾ ਹੀ ਚਾਹੀਏ ਅਰ ਰੰਡੀ (ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਔਰਤ) ਕਾ ਭੋਗ ਕਰਨਾ ਭੀ ਮਨਹ ਹੈ ॥ ਲੋਗ ਬਿਆਹੀ ਹੂਈ ਇਸਤਰੀ ਸੇ ਬਿਗੜ ਜਾਤੇ ਹੈਂ, ਔਰ ਅਪਨੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਰਜੂਹ ਨਹੀਂ ਕਰਤੇ [ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਕਰਤੇ] ॥ ਕੁਲ ਕੀ ਮਰਯਾਦਾ ਕੋ ਭੂਲ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਬੀਮਾਰੀਓਂ ਮੇਂ ਦੁਖ ਉਠਾਤੇ ਹੈਂ ।

ਮੂਲ—ਸੋਚ, ਸਿਖ ਜਲ, ਅਸੁਚ ਹੋਇ ॥
ਨਿਗੁਰੇ ਕਰਿ ਅਪਵਿਤ ॥
ਸ੍ਵਾਨ, ਸੁਪਚ, ਜੂਠਾ ਅਲਪ ॥
ਘਟ ਬੰਧਾ ਜਲ ਆਸਿਤ ॥ ੧੬ ॥

ਅਰਥ—ਸੋਚ = ਪਾਕੀਜ਼ਾ, ਪਵਿਤ੍ਰ ॥
ਸੇਖ ਜੰਲ = ਵਸ਼ੇਸ ਪਾਣੀ ॥ ਸ੍ਵਾਨ = ਕੁਤਾ ॥
ਸੁਪਚ = ਚੰਡਾਲ ॥ ਘਟ = ਘੜਾ ॥

ਬਹੁਤ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜਲ ਭੀ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਨਗੁਰੇ (ਬੇਮੁਰਸ਼ਦੇ) ਕੇ ਹਾਥੋਂ ਕੋ ਛੂਤਾ ਹੈ ॥ ਜੈਸੇ ਘੜੇ ਕਾ ਪਾਨੀ ਕੁੱਤੇ ਅਰ ਚੰਡਾਲ ਕੇ ਛੂਹਨੇ ਸੇ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਐਸੇ ਹੀ ਬੇਗੁਰੇ ਪੁਰਸ਼ ਕਾ ਹਾਲ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਐਸੇ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸੁਚ) (ਸ਼ੰਕਰ ਮਲਨਨ ਜੋਗ) ॥
(ਸ੍ਰੋਤਾ ਸੁਨਿ) (ਨਾਰ, ਕਪਸੂ)
(ਹਾਨ) (ਕੁਲੀਨੀ ਜੋਗ) ॥੧੭॥

ਅਰਥ—ਐਸੇ ਹੀ ਬੇਦ ਅਰ ਪ੍ਰਾਨ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈਂ, ਪਰੰਤੂ ਜਬ ਸ਼ੰਕਰ ਵਰਨ ਕਾ ਜ਼ੋਰ ਹੋਗਾ, ਤੋ ਵੁਹ ਉਨ ਕੋ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਕਹੇਂਗੇ ॥ ਸੁਨਣੇ ਵਾਲੇ ਜਗਯਾਸੂਓ ਸੁਨੋ, ਨਾਰ, ਬੁਰੇ ਪਸ਼ੂ ਔਰ ਕਮੀਨੇ ਆਦਮੀਓਂ ਕਾ ਜੋਗ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਪਹੁੰਚਾਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਪੰਥ ਰਚਾ ਮੈਂ ਧਰਮ ਹਿਤ, ਪੂਜਾ ਦਾਨ ਨ ਖਾਇ ॥
ਅਰਥ—ਮੈਂ ਨੇ ਧਰਮ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਪੰਥ ਖੜਾ ਕੀਆ ਹੈ, ਇਸ ਕੋ ਪੂਜਾ ਕਾ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਖਾਨਾ ਚਾਹੀਏ ॥
ਮੂਲ—ਲੋਭ ਬੰਧ, ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ, ਸੂਕਰ ਜੋਨੀ ਜਾਇ ॥੧੮॥
ਅਰਥ—ਲੋਭੀ ਆਦਮੀ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ॥ ਇਸ ਕਾ ਨਤੀਜਾ ਯਿਹ ਹੋਗਾ ਕਿ ਯਿਹ ਸੂਰ ਕੀ ਜੂਨ ਮੇਂ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਦਿਵਸ ਰੈਨਿ ਗੁਰ ਚਰਨ ਭਜ,
ਕੁਲ ਕੀ ਕਰਹੈ ਕਾਰ ॥

ਅਰਥ–ਦਿਨ ਅਰ ਰਾਤ ਗੁਰੂ ਕਾ ਨਾਮ ਜਪੋ ਔਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਸੇ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੋ ਔਰ ਕੁਲ ਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਮ ਕਰੋ ॥

ਮੂਲ–(ਪਾਪ ਬਿਡਾਰੈ, ਸਿਖ ਮਮ)
ਸਾਖੀ ਸੁਨ ਉਪਕਾਰ ॥ ੧੯ ॥

ਅਰਥ–ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਪਾਪ ਵਾਲੇ ਕਾਮੋਂ ਕੋ ਛੋੜ ਦੇਵੈ ਔਰ ਉਪਕਾਰ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀਯੋਂ ਕੋ ਸੁਣੈ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੮੫ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਸਾਖੀ ਛਿਆਸਵੀਂ

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ–ਏਕ ਬੇਰ ਗੁਰ ਆਗਿਆ,
ਜਨਮ ਹੂਆ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ॥
ਸੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਬੋਲਤ ਭਏ,
ਭਲੀ ਭਈ (ਸੁਖ ਸਿੰਧ) ॥ ੧ ॥

ਨੋਟ–ਸ੍ਰੀ ਰੀਗਾ ਨਗਰ (ਬੀਕਾ ਨੇਰ) ਵਾਲੀ ਸੌ ਸਾਖੀ ਤੇ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਲਿਖਾ ਹੂਆ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ (ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ) ਜੀ

ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਕੇ ਜਨਮ ਕੇ ਵਕਤ ਇਹ ਸਾਖੀ ਕਹੀ ਹੈ ॥

ਅਰਥ–ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੇ ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਜਨਮ ਹੂਆ ॥ ਸੁਣ ਕਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਅਛਾ ਹੂਆ ॥ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਜੈਸੀ ਖੁਸ਼ੀ (ਬਹੁਤ ਖ਼ੁਸ਼ੀ) ਹੂਈ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਤਾਂ ਦਿਨ ਬੋਲੇ, ਮੁਸ਼ਕ ਮੋਹਿ,
ਅਬ ਨਹਿ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ॥
ਸਭ ਪੂਛੈਂ, ਸੁਨੀਐ ਪ੍ਰਭੂ,
(ਖੋਲ ਹੁਕਮ) (ਕਹੁ ਸਾਰ) ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ–ਉਸੀ ਦਿਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਨ ਕੀਆ, ਕਿ ਹਮੇਂ ਇਸ ਬਾਤ ਕੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ ਆਤੀ ਹੈ (ਹਮੇਂ ਅਨਭਵ ਹੋਤਾ ਹੈ), ਕਿ ਬਾਬਾ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਕਾ ਜਨਮ ਅਬ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਤੂ ਦੂਸਰੀ ਬਾਰੀ ਫਿਰ ਹੋਗਾ ॥ ਸਰਬ ਸੰਗਤ ਪੂਛਨੇ ਲਗੀ, ਸਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ, ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਰਤਾਂਤ ਕੋ ਖੋਲ ਕਰ ਕਹੋਂ, ਅਰ ਇਸ ਬਚਨ ਕਾ ਭੇਦ (ਸਾਰ) ਬਤਲਾਵੇਂ ॥

ਮੂਲ–ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਹੋਇ, ਜਾਨੀਓ ॥
ਪੀਛੇ ਹੋਇ, ਭੂ ਮਧ ॥
ਪੰਥ ਨੇਮ, ਸੰਜਮ ਧਰੈ,
ਕਰੇ ਹੁਕਮ ਸੁਖ ਸਧ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ–ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਂ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਮੇਂ ਇਸ ਕਾ ਨਾਮ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਥਾ ॥ ਇਸ ਨੇ ਪੰਥ ਕੇ ਅਸੂਲੋਂ ਕੇ

ਮੁਤਾਬਕ ਮਰਯਾਦਾ ਸਹਿਤ ਕਾਮ ਕੀਏ, ਇਸ ਨੇ ਜੋ ਹੁਕਮ ਦੀਏ, ਵੁਹ ਸੁਖਦਾਇਕ ਥੇ ਅਰ ਉਮਦਾ ਥੇ ॥

ਮੂਲ—ਹਮਰੇ ਦੇਖਤ ਇਹ ਕਰੈ ਹੁਕਮ, ਖਾਲਸਾ ਮਾਨ ॥
ਹਮ ਭੀ ਬਪ ਧਾਰੈਂ ਅਵਰ,
ਕਰੈ ਫ਼ਰੰਗੀ ਹਾਨ ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ—ਹਮਾਰੇ ਦੇਖਤੇ, ਯਿਹ ਜੋ ਹੁਕਮ ਕਰੇਗਾ, ਖਾਲਸਾ ਉਸ ਕੀ ਬਜਾ ਆਵਰੀ ਕਰੇਗਾ ॥ ਹਮ ਭੀ ਦੂਸਰਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰੇਂਗੇ ਔਰ ਫ਼ਰੰਗੀਯੋਂ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਕਰੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਨਾਰ ਫਰੰਗਨ ਸਿਖ ਮੈਮ, ਘਰ ਮੈਂ ਲੇਵੈਂ ਰਾਖ ॥
ਧਰਮ ਮਲੇਛੀ ਵਧੈਗੋ, ਤੁਰਕ ਪਠਾਣੀ ਸਾਖ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ—ਹਮਾਰੇ ਸਿਖ ਫਰੰਗੀ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਘਰ ਮੇਂ ਰਖੇਂਗੇ (ਉਨ ਕੇ ਸਾਥ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਗਾ) ॥ ਉਨ ਸੇ ਜੋ ਸੰਤਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋਗੀ, ਵੁਹ ਮਲੇਛ ਹੀ ਹੋਗੀ ਅਰ ਤੁਰਕ ਅਰ ਪਠਾਨੋ ਕੀ ਤਰਹ ਨਸਲ ਚਲੇਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਵਧੇ ਪੰਥ,ਪਰ ਧਰਮ ਨਹਿ,ਯਾ ਬਿਧ ਕਲਕਾ ਧਰਮੰ ॥

ਅਰਥ—ਕਲਜੁਗ ਕਾ ਧਰਮ ਕੈਸਾ ਹੋਗਾ ਕਿ ਪੰਥ ਕੀ ਤਹਦਾਦ ਬੜ੍ਹੇਗੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਨ ਮੇਂ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਵਰਤੈ ਸਗਲ ਜਹਾਨ ਮੈਂ, ਵਿਰਲਾ ਜਾਨੈ ਮਰਮ ॥੬॥

ਅਰਥ—ਯਿਹ ਬਾਤ ਅਰ ਯਿਹ ਕ੍ਰਿਆ ਜਗੋਤ ਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋਗੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੋਈ ਏਕ ਆਧ ਵਿਰਲਾ ਹੀ (ਟਾਵਾਂ ਟਾਵਾਂ) ਇਸ ਭੇਦ ਅਰ ਰਮਜ਼ ਕੋ ਸਮਝੇਗਾ ।

ਮੂਲ—ਕਰਤਾ ਹੁਕਮ ਹੂਆ ਹਮੇਂ, ਤਬ ਕਲਿ ਜੋਰੇ ਹਾਥ ॥
ਰਾਜ ਤੁਮਾਰਾ, ਬੇਰ ਹਮ, ਹਮੈ ਪੰਥ ਕੈ ਸਾਥ ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ—ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹਮੇਂ ਪੰਥ ਰਚਨੇ ਕੋ ਹੂਆ ਤੋ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਆ ਕਰ ਹਾਥ ਜੋੜੇ ਅਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀ, ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਆਪ ਕਾ ਫਰਮਾਨ ਚਲੇਗਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਮੇਰੀ ਭੀ ਬਾਰੀ ਹੈ ਅਰ ਮੈਂ ਪੰਥ ਕਾ ਦਾਸ ਹੂੰਗਾ ਅਰ ਪੰਥ ਕੇ ਅਧੀਨ ਅਰ ਸਾਥੀ ਰਹੂੰਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਜਗਨ ਨਾਥ ਦੀ ਠੌਰ ਮੁਹ, ਦੁਆਰਕਾ ਮੈਂ, ਰਨ ਛੋਰ ॥
ਕਾਂਸ਼ੀ, ਵਿਸ੍ਵਾ ਨਾਥ ਮੈਂ, ਕੁਰਮੈਂ ਧਾਰ ਮਨਿ ਛੋਰ ॥੮॥

ਅਰਥ—ਜੈਸੇ ਜਗਨ ਨਾਥ ਮੇਂ ਮੁਝੇ ਪਨਾਹ ਦੀ ॥ ਦੁਵਾਰਕਾ ਮੇਂ ਮੈਂ ਰਹਾ, ਅਰ ਮੈਦਾਨ ਜੰਗ ਕੋ ਛੋੜਾ, ਕਾਂਸ਼ੀ ਔਰ ਵਿਸ਼ਵਾ ਨਾਥ ਮੇਂ ਮੇਰਾ ਟਕਾਨਾ ਕਰਵਾਇਆ, ਔਰ ਕੁਰਛੇਤ੍ਰ ਮੇਂ ਮੁਝੇ ਛੋੜਾ ॥

ਮੂਲ—ਤੈਸੇ ਤੁਮ ਮੁਹਿ ਰਾਖੀਓ, ਸਕਲ ਕਰੋਂਗਾ ਕਾਜ ॥
ਸਗਲ ਲੋਕ ਮੇਂ ਜਾਨੀਓ, ਮੋਰ, ਤੁਮਾਰਾ ਰਾਜ ॥੯।

ਅਰਥ—ਇਸੀ ਤਰਹ ਹੀ ਆਪ ਨੇ ਮੁਝੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਰਖਨਾ ॥ ਬੰਦਾ ਆਪ ਕੇ ਸਭ ਕਾਮ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਨੇ ਜਾਨ ਅਰ ਮਾਨ ਲੀਆ ਹੈ ਕਿ ਤਮਾਮ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਂ ਆਪ ਕਾ ਹੀ ਅਬ ਰਾਜ ਹੈ ॥

ਪ੍ਰਮਾਨ ਗੁਰਬਾਣੀ

"ਕਲਿਜੁਗਿ ਪ੍ਰਮਾਣੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦੁ,
ਅਮਰੁ ਕਹਾਇਓ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਜੁ ਅਬਿਚਲੁ, ਅਟਲੁ,
ਆਦਿ ਪੁਰਖਿ ਫੁਰਮਾਇਓ ॥"

ਮੂਲ—ਤਬ ਹਮ ਐਸੇ ਕਹਿਓ ਤਿਹ,
ਤੁਮ ਕੋ ਕਰਨੀ ਸਿਧ ॥
(ਬੋਲਾ ਕਰਨੀ ਨਾਹਿ ਕੋ),
ਕਰੋਂ ਨਾਮ ਕੀ ਬ੍ਰਿਧ ॥ ੧੦ ॥

ਅਰਥ—ਤਬ ਹਮ ਨੇ ਐਸੇ ਉਸ ਕੋ ਕਹਾ, ਕਿ ਤੁਮ ਕਰਨੀ ਕੇ ਸਿਧ ਪੁਰਸ਼ ਹੋ ॥ ਤੁਮ ਅਪਨਾ ਵਿਹਾਰ ਕਾਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਰਹੋਗੇ, ਕਿਯੋਂਕਿ ਤੁਮਾਰਾ ਭੀ ਪਹਰਾ ਹੈ ॥ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੀਆ ਕਿ ਮੁਝ ਮੇਂ ਤਾਕਤ ਕੁਛ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਨੇ ਨਾਮ ਕੀ ਹੀ ਓਟ ਲੀ ਹੂਈ ਹੈ ਔਰ ਮੈਂ ਨਾਮ ਅਰ ਨਾਮ ਵਾਲੋਂ ਕਾ ਦਾਸ ਹੂੰ ॥

ਨੋਟ—ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਕੁਛ ਤੋ ਅਪਨੇ ਕਰਤਬ ਸੁਨਾਉ, ਕਿ ਅਪਨੇ ਪਹਿਰੇ ਅਰ ਰਾਜ ਮੇਂ ਤੁਮ ਕਿਆ ਕਿਆ ਕਾਮ ਕਰੋਗੇ ॥

ਤਬ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਹਸਬ ਜ਼ੈਲ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਆ ਅਰ ਯੂੰ ਕਹਾ :—

ਮੂਲ—ਕਲ੍ਹਾ ਕਰਾਵੇ ਬਾਪ ਸੁਤ, ਨਾਰ ਪੁਰਖ ਕਾ ਜੁਧ ॥

ਅਰਥ—ਬਾਪ ਅਰ ਬੇਟੇ ਕੇ ਦਰਮਿਆਨ ਮੇਂ ਲੜਾਈ ਕਰਾਊਂਗਾ ਅਰ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਪੁਰਸ਼ (ਔਰਤ ਅਰ ਖਾਵੰਦ) ਮੇਂ ਯੁਧ ਹੋਗਾ ॥ ਬਹੁਤ ਕਲ੍ਹਾ ਕਲੇਸ਼ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਭੈਨ ਮਾਇ ਕੋ ਛੋਡਕੈ, ਗੋਹਨ ਪਾਲੈਂ ਸੁਧ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ—ਮਾਂ ਅਰ ਭੈਣ ਕੋ ਛੋੜ ਕਰ ਕੇਵਲ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੇ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਸੁਤ ਨਾਰੀ, ਸੁਸਰਾ ਭਜੇ, ਸਾਸੂ ਭਜੈ ਜਵਾਤ ॥

ਅਰਥ—ਸੁਸਰ (ਸਹੁਰਾ) ਅਪਨੀ ਨੂੰਹ (ਸੁਤ ਨਾਰੀ = ਪੁਤ੍ਰ ਕੀ ਇਸਤ੍ਰੀ) ਕੇ ਸਾਥ ਬਿਭਚਾਰ (ਬਦ ਫੈਹਿਲੀ) ਕਰੇਗਾ ॥ ਔਰ ਸ਼ਾਸ ਅਪਨੇ ਜਵਾਈ ਕੇ ਸਾਥ ਖ਼ੁਆਰ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਦਾਸ ਭਜੈ, ਭੂਪਤਿ ਜੁਵਤ,
ਬਿਪ੍ਰ ਨਾ ਉਪਜੈ ਸਾਂਤ ॥ ੧੨ ॥

ਅਰਥ—ਨੌਕਰ ਰਾਜਾ ਕੀ ਔਰਤ ਸੇ ਖਿਹ ਖਾਵੇਗਾ ॥ ਬ੍ਰਹਿਮਨੋ ਕੋ ਸ਼ਾਂਤਿ ਨਾ ਆਵੇਗੀ (ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨ ਹੋਂਗੇ) ॥

ਮੂਲ—ਸੂਦਰ ਨੇਵੰਦਾ ਜੇਵੰਦੇ, ਬਿਪਰ ਦੇਂਹ ਧਿਧਕਾਰ ॥

ਅਰਥ—ਸ਼ੂਦਰੋਂ ਕੋ ਖ਼ਾਨਾ ਖੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਰ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਧਕੇਲੇ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਉਪਕਾਰੀ ਸੂਝੇ ਨਹੀਂ, ਬਹੁਤੇ ਬਧੇ ਬਿਕਾਰ ॥ ੧੩ ॥

ਅਰਤ—ਭਲਾਈ ਕਾ ਰਾਸਤਾ ਗੁੰਮ ਹੋਗਾ ਅਰ ਬੁਰੇ ਕਰਮੋਂ ਕੀ ਬ੍ਰਿਧੀ ਹੋਗੀ (ਬੁਰਾਈ ਬਹੁਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ) ॥

ਮੂਲ—ਪੁਤਰ ਜਨੈ, ਨਾਰੀ ਭਲੈ, ਕੰਨਿਆ ਜਨਨੀ ਦੂਰ ॥
ਪੁਤ੍ਰ ਸਮਝਾਵੈ ਬਾਪ ਕੋ, ਨੂੰਹ ਕਹ ਸਾਸੂ ਕੂਰ ॥ ੧੪ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲੜਕੇ ਬਹੁਤ ਪੈਦਾ ਕਰੇ, ਉਸ ਕੋ ਭਲਾ ਕਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ॥ ਅਰ ਜਿਸ ਕੇ ਹਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਹੋਂਗੀ, ਉਸ ਕੋ ਨਿਕਾਲਾ ਜਾਵੇਗਾ ॥ ਲੜਕਾ ਬਾਪ ਕੋ ਸੁਮਤ ਦੇਗਾ ਅਰ ਨੂੰਹ ਸਾਸ ਕੋ ਝੂਠਾ ਅਰ ਬੇ-ਸਮਝ

ਕਰੇਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਸਿਖ ਉਪਦੇਸ਼ੈ ਗੁਰੂ ਕੋ, ਅੰਨ ਅਪਿਵਿਤ੍ਰ ਖਾਹਿ ॥
ਨਾਰਨ ਤਜੈਂ ਕਾਯਾਂ ਦੁਖੀ,
ਖਾਵੇ ਰੁਚ ਬਹੁ ਭਾਇ ॥ ੧੫ ॥

ਅਰਥ—ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਖਰਾਬ ਅੰਨ ਉਸ ਨੇ ਖਾਇਆ ਹੋਗਾ ॥ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਬੀਮਾਰ ਧਰਮ ਪਤੀਉਂ ਕੋ ਛੋੜ ਦੇਂਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਭੋਗ ਵਾਸ਼ਨਾ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਉਸ ਕੀ ਬਹੁਤ ਰੁਚੀ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਪ੍ਰੀਤ ਥੋਰ, ਖੁਸਮਤ ਬਚਨ, ਉਦਰ ਭਰਨ ਕੇ ਕਾਜ ॥
ਨਾਰੀ ਮਿਲ ਨਾ ਭੋਗਵਿ,
ਗ੍ਰਿਹ ਗ੍ਰਿਹ ਜਜੀਏ ਸਾਜ ॥੧੬॥

ਅਰਥ—ਪ੍ਰੇਮ ਥੋੜਾ ਅਰ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਬਹੁਤ, ਤਾਂ ਕਿ ਖੂਬ ਮਜ਼ੇ ਸੇ ਖਾਨੇ ਪੀਨੇ ਕੋ ਮਿਲੇ, ਅਪਨੀ ਔਰਤ ਕੋ ਛੋੜ ਕਰ ਘਰ ਘਰ ਖੁਵਾਰ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਬੇਦ ਬੇਚਤੇ, ਬੇਦ ਧਰ, ਭੂਮ ਬੇਚਤੇ ਛਤ੍ਰ ॥
ਘਰ ਬੇਚੇ ਬਨੀਏ ਸਕਲ, ਸੂਦ੍ਰ ਬੇਚਤੇ ਪੁਤ੍ਰ ॥ ੧੭ ॥

ਅਰਥ—ਪੰਡਤ ਵੇਦ ਕੀ ਵਿਦਿਆ ਕੋ ਬੇਚੇਂਗੇ ॥ ਰਾਜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਕੋ ਫ਼ਰੋਖ਼ਤ ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਤਮਾਮ ਬਨੀਏ ਘਰ ਬੇਚੇਂਗੇ ਅਰ ਸ਼ੂਦਰ ਲੜਕੀਉਂ ਕੋ ਫ਼ਰੋਖ਼ਤ ਕਰੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਭੂਖੇ ਮਰਤੇ ਕਾਮ ਬਿਨ, ਭਗਵਾ ਕਰਹੈਂ ਭੇਖ ॥
ਜਟਾ ਬਾਂਧ ਕਰਤੇ ਸੁਰਸ,
ਮ੍ਰਿਗ ਛਾਲ, ਖੜਾਵਾਂ ਇਕ ॥ ੧੮ ॥

ਅਰਥ—ਮਖੱਟੂ ਭੂਕੇ ਮਰਤੇ ਹੂਏ ਸਾਧੂ ਬਨੇਂਗੇ ਅਰ ਭਗਵਾ

ਭੇਸ ਬਨਾਵੇਂਗੇ ॥ ਜਟਾ ਬਾਂਧੇਂਗੇ ॥ ਮ੍ਰਿਗ ਛਾਲਾ ਅਰ ਖੜਾਵਾਂ ਪਹਿਨ ਕਰ ਮਜ਼ੇ ਉੜਾਏਂਗੇ ॥ (ਖੂਬ ਅਨੰਦ ਸੇ ਦਿਨ ਬਤੀਤ ਕਰੇਂਗੇ) ॥

ਮੂਲ–ਲੋਗਨ ਕਉ ਐਸੇ ਕਹੈਂ ਸੰਤ ਸੰਗ ਹੋ ਭਾਗ ॥
ਆਪਨ ਨਰਕ, ਅਵਰਨ ਨਰਕ,
ਕਰਨੀ ਬਨੈ ਨ ਲਾਗ ॥ ੧੯ ॥

ਅਰਥ–ਲੋਗੋਂ ਕੋ ਐਸਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਗੇ ਕਿ ਸੰਤੋਂ ਕਾ ਸੰਗ ਕਰੋ ਆਪ ਕਾ ਭਾਗ ਜਾਗੇਗਾ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਪ ਨਰਕ ਵਾਲੇ ਕਾਮ ਕਰੇਂਗੇ ਅਰ ਦੂਸਰੋਂ ਕੋ ਭੀ ਨਰਕ ਮੇਂ ਧਕੇਲੇਂਗੇ ॥ ਨਾ ਕਰਨੀ ਅਛੀ ਕਰੇਂਗੇ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਨੇਕ ਤਰਫ਼ ਲਗੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਲੋਗਨ ਕੋ ਐਸੇ ਠਗੈਂ, ਕਥੈਂ ਗਿਆਨ ਕੀ ਬਾਤਿ ॥
ਸਿਰ ਧੁਨਿ, ਨੈਨਨਿ ਜਲ ਸ੍ਰਵਤ,
ਕਪਟੀ ਅਧਿਕ ਸੁਹਾਤ ॥ ੨੦ ॥

ਅਰਥ–ਲੋਗੋਂ ਕੋ ਗਿਆਨ ਸੁਨਾ ਸੁਨਾ ਕਰ ਲੂਟੇਂਗੇ ॥ ਸਿਰ ਹਿਲਾਏਂਗੇ, ਆਂਖੋਂ ਸੇ ਜਲ ਬਹਾਏਂਗੇ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਅੰਦਰ ਸੇ ਛਲ ਅਰ ਕਪਟ ਸੇ ਭਰਪੂਰ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਗਰਭ, ਗਿਰਾਵੈਂ ਰੰਡਕਾ ॥ ਸੁਹਾਗ ਹੋਹ ਨ ਗਰਬ ॥

... ...

ਅਰਥ–ਰੰਡੀ (ਜਿਨਕਾ ਧਰਮ ਪਤੀ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ ਹੋ) ਔਰਤੇਂ ਬਿਭਚਾਰ ਕਰੇਂਗੀ ਅਰ ਅਪਨੇ ਗਰਭ ਕੋ ਗਿਰਾ ਦੇਂਗੀ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸੁਹਾਗਨ ਔਰਤੋਂ ਕੋ ਗਰਬ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ ॥ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਉਲਟੀ ਰੀਤ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਜਹਾ ਚਾਹ, ਤਹਾ ਬਿਘਨ ਬਹ ॥
ਬਿਨਾ ਚਾਹ, ਹੋਇ ਕਾਮ ॥

ਅਰਥ–ਜਹਾਂ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਕੀ ਚਾਹ ਹੋਗੀ, ਵਹਾਂ ਸਤਿ ਸੰਗੀਯੋਂ ਕੋ ਬਹੁਤ ਵਿਗਨ ਪੜੇਂਗੇ, ਕਲਜੁਗ ਐਸਾ ਜਾਲਿ ਫ਼ੈਲਾਏਗਾ ਕਿ ਵੁਹ ਸ਼ੁਭ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇਂਗੇ॥ ਅਰ ਜਿਨ ਕੀ ਨਾਮ, ਬਾਣੀ, ਸਤਿ ਸੰਗ ਕੀ ਤਰਫ ਰੁਚੀ ਨ ਹੋਗੀ, ਉਨ ਕੇ ਸਭ ਕਾਮ ਹੋਤੇ ਚਲੇ ਜਾਏਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਮਿਤ੍ਰ ਬਨੈ ਅਤਿ ਸਤ੍ਰੂਤਾ
ਸ਼ਤਰ ਮਿਤ੍ਰ ਕਾ ਕਾਮ ॥ ੨੨ ॥

ਅਰਥ–ਮਿਤ੍ਰ (ਦੋਸਤ) ਬਨ ਕਰ ਮਿਤ੍ਰ ਧਰੋਹੀ ਕਰੇਂਗੇ॥ ਅਰ ਵੈਰੀ ਮਿਤ੍ਰਾਈ ਰਖੈਂਗੇ ॥ (ਉਲਟਾ ਖੇਲ ਹੋਗਾ) ॥

ਮੂਲ–ਸੁਨ ਬੋਲੈ, ਕਉਤਕ ਭਲੈ ॥
ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਟ ਜਿਉਂ ਪੰਥ ॥

ਅਰਥ–ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ, ਕਲਜੁਗ ਕੀ ਕਈ ਕਿਸਮ ਕੇ ਰੰਗ ਤਮਾਸ਼ੇ ਵਾਲੀ ਬਾਤੋਂ ਕੋ ਸੁਣ ਕਰ ਕਹਿਨੇ ਲਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਤੋ ਨਟ ਹੈਂ ਅਰ ਤੇਰਾ ਰਾਸਤਾ ਹੀ ਨਟੋਂ ਜੈਸਾ ਹੈ ॥ ਤੂੰ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਬੇ ਕਾਮ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਨਾਮ ਦਾਨ ਹੁਇ ਪੰਥ ਮੇਂ ॥
ਕਹਿਓ ਅਪਨੀ ਸੰਥ ॥ ੨੩ ॥

ਅਰਥ–ਵਾਹਿ ! ਵਾਹਿ ! ਕਲਜੁਗ, ਆਪ ਨੇ ਅਪਨੀ ਸਾਰੀ ਹਕੀਕਤ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਦੀ (ਗਾਥਾ ਬਤਲਾ ਦੀ)

ਪ੍ਰੰਤੂ ਪੰਥ ਮੇਂ ਨਾਮ ਔਰ ਦਾਨ ਹੋਗਾ, ਜਿਸ ਕੇ ਸਬਬ ਆਪ ਕਾ ਜ਼ੋਰ ਹਮਾਰੇ ਪੰਥ ਪਰ ਨਹੀਂ ਚਲੇਗਾ ॥ ਲੇਕਨ ਜਿਸ ਵਕਤ ਪੰਥ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਛੋੜ ਦੇਗਾ, ਵਹਾਂ ਕਲਜੁਗ ਵਰਤ ਜਾਵੇਗਾ ॥ ਕਿਯੋਂਕਿ ਆਪ ਕਾ ਭੀ ਦੁਨੀਆਵੀ ਰਾਜ ਹੈ ਅਰ ਮੋਹ ਮਾਯਾ ਕੀ ਚੋਗ ਆਪ ਨੇ ਖਲਾਰੀ ਹੂਈ ਹੈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਭੀ ਕਲਜੁਗ ਕੋ ਹੁਕਮ ਦੇ ਰਖਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਸੰਗਤ ਕੇ ਜੋੜੋਂ ਮੇਂ ਬੈਠੇ ਰਹਨਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਕੇ ਵਰਤਾਰੇ ਕੇ ਸਮੇਂ ਅਪਨਾ ਹਿਸਾ ਲੇ ਲੇਨਾ ॥ (ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਪਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਕੈਸਾ ਰਾਮ ਰੌਲਾ ਹੋਤਾ ਹੈ) ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੯੬ ॥

ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਸਾਖੀ ਸਿਤਾਸਵੀਂ

ਮੂਲ—(ਤਬ ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰ),(ਸਹੀ ਸੁਨੋ ਸੁਨਾਵਊਂ ਬਾਤ) ॥
ਹਮ, ਹਮਰੇ ਸੰਗਤਿ ਭਗਤਿ,
ਕਹਾਂ ਤੁਮਾਰੀ ਬਾਤ ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ—ਤਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ

ਫਰਮਾਇਆ, ਕਿ ਐ ਕਲਜੁਗ, ਤੁਮ ਯਥਾਰਥ ਬਾਤ ਹਮ ਸੇ ਸੁਨੋ, ਜੋ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਮੇਂ ਸੁਨਾਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਤਿਆਰ ਹੂੰ ॥ ਹਮ ਔਰ ਹਮਾਰੀ ਸੰਗਤ ਕੇ ਭਗਤੋਂ ਕੇ ਦਰਮਿਆਨ ਤੁਮਾਰੀ ਵੁਕਅਤ ਹੀ ਕਿਆ ਹੈ ਔਰ ਉਨ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੇਂ ਤੁਮਾਰੀ ਤਾਕਤ ਕਿਆ ਕਾਮ ਆਵੇਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਕਲਜੁਗ ਬੋਲ ਸੁਣਾਇਆ, ਸੁਨੋ ਹਮਾਰੀ ਖਯਾਤ ॥
ਕਥਾ ਸੁਨਾਵੋਂ ਆਦਿ ਕੀ,
ਮਤਿ ਕਰੀਓਂ ਵਖਿਆਤ ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ—ਤਬ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਕੋ ਆਪ ਸੁਨੇਂ ॥ ਮੈਂ ਆਦਿ ਕੀ (ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਬਨਾਨੇ ਕੇ ਵਕਤ ਕੀ) ਸਾਖੀ ਸੁਨਾਤਾ ਹੂੰ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਮੈਂ ਇਸ ਕੋ ਲੰਬਾ ਨਹੀਂ ਕਰੂੰਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਕਲਿ ਨਾਮਾ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀਨਾ ਤੋਕੋ ਏਹ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਆਪਿ ਸੁਣਾਇਆ ਸਾਚ ਸੁਨਾਵੋਂ ਤੋਹ ॥੩॥

ਅਰਥ—ਸਤਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਯਿਹ ਕਲ ਨਾਮਾ ਮੈਂ ਨੇ ਆਪ ਕੋ ਦੀਆ ਹੈ ॥ ਭਾਈ ਜੀ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਮੁਝੇ ਸੁਨਾਇਆ ਥਾ, ਵੁਹ ਹੂ ਬਹੂ ਉਸੀ ਤਰਹ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਕੋ ਸੁਨਾਤਾ ਹੂੰ ॥

ਮੂਲ—ਕਲਜੁਗ ਕਹਨਾ, ਆਦਿ ਮੇਂ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਜਨਤਾ ਕੀਨ ॥
ਕਹੈਂ ਸਭੈ ਹਮ ਹੈਂ ਅਧਿਕ, ਹੰਕਾਰੀ ਲਖ ਲੀਨ ॥੪॥

ਅਰਥ—ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਕਹਾ, ਕਿ ਪ੍ਰਿਥਮ ਜਬ ਬ੍ਰਹਿਮਾ ਨੇ ਜੀਵ

ਜੰਤੂ ਬਨਾਏ, ਤਬ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਭ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਹਮ ਹੀ ਬੜੇ ਹੈਂ ॥ ਤੋ ਐਸਾ ਕਹਿਨੇ ਸੇ ਉਨ ਕੋ ਅਹੰਕਾਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲਾ ਮਾਨਾ ਗਿਆ ॥

ਮੂਲ—(ਤਬ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸਮਝਾਇਓ,
ਤੁਮਰਾ ਨਿਆਇ ਸਮਾਜ) ॥
ਕਹਿ, ਸਮਾਧ ਕਰ, ਮੌਨ ਹੋਇ,
ਚਿਤਵਾ ਪੁਰਖ ਸੁ ਰਾਜ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ—ਤਬ ਬ੍ਰਹਿਮਾ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ, ਕਿ ਆਪ ਕੀ ਸਭਾ ਕਾ ਕਾਮ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ ॥ ਬ੍ਰਹਿਮਾ ਯਿਹ ਕਹਿ ਕਰ ਸਮਾਧੀ ਮੇਂ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਰ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਇਖਤਿਆਰ ਕੀ ॥ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਧਿਆਨ ਕੀਆ, ਕਿ ਜਿਸ ਕਾ ਹੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਰਾਜ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਇਕ ਖਰਾ, ਦੂਜਾ ਹੂਆ, ਤੀਜਾ) ਚੌਥਾ ਸੁਨ ॥
ਪ੍ਰਿਥਮ ਜਨਮ ਕਉ ਸਉਂਪ ਕਰ,
ਨੀਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਗੁਨ ॥ ੬ ॥

ਅਰਥ—ਇਕ ਖੜਾ ਹੂਆ ਔਰ ਇਸੀ ਤਰਹ ਦੂਸਰਾ ਅਰ ਤੀਸਰਾ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਚੌਥਾ ਲੜਕਾ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਹੀ ਹੋ ਰਹਾ ॥

ਪਹਿਲੇ ਲੜਕੇ ਕਉ ਰਾਜ ਸਾਜ ਦੀਆ, ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਕੇ ਗੁਣ ਉਸਕੋ ਬਤਲਾਇ ॥

ਮੂਲ—ਪੂਛਾ ਦੂਹਣ ਕਿਉਂ ਵਰਤਣੀ, ਪਤਰ ਕਰੇਗਾ ਜਾਇ॥
ਸੋਈ ਕਹੁ ਮੋਹ ਢਿਗ, ਹੁਕਮ ਰਾਜ ਮੁਹ ਦਾਇ ॥੭॥

ਅਰਥ—ਦੋਨੋਂ ਨੇ ਪੂਛਾ, ਕਿ ਕੈਸੇ ਕਾਮ ਕੋ ਚਲਾਨਾ ਹੈ ਅਰ ਕੈਸੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨੀ ਹੈ ॥ ਯਿਹ ਕਹਿ ਕਰ ਵ੍ਰਹ

ਮੇਰੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਆਏ ਔਰ ਰਾਜ ਕਾ ਹੁਕਮ ਮੈਂ ਨੇ ਦੀਆ ॥

ਮੂਲ–ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਾ ਤਬ ਪੁਰਖ ਨੈ,
ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਦਿਉ ਬਾਂਟ॥
ਜਿਸੈ ਦੇਸ ਤਾਂਕਾ ਲਿਖੂ, ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਕੀ ਸਾਂਟ ॥ ੮ ॥

ਅਰਥ–ਤਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਕਹਾ, ਕਿ ਇਨ ਕੋ ਵਖਰੇ ਵਖਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੀਜੀਏ ॥ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਕਾ ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਕਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋਂ ॥ ਵਹਾਂ ਪੁੰਨ ਅਰ ਪਾਪ ਕਾ ਅਦਲਾ ਬਦਲਾ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਤਪ, ਸਤ, ਜਗ, ਅਰਚਨਾ ਲੋਗ ਕਰਾਊ ਰੋਜ ॥
ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਬ੍ਰਹਮ ਪਰਾਇਣੀ,
ਊਚਾ ਬਨ ਬਸੇ ਜੋਜ ॥ ੯ ॥

ਅਰਥ–ਤਪ, ਸਤ, ਜਗ, ਪੂਜਾ ਰੋਜਾਨਾ ਹੀ ਲੋਗ ਨਿਤ ਨੇਮ ਕੇ ਸਾਥ ਕੀਆ ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਆਦ ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਆਸਰੇ ਹੋਂਗੇ ਔਰ ਜੰਗਲ ਮੇਂ ਤਪਸਿਆ ਕਰਕੇ ਊਚੇ ਹੋਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਮਨ ਕੇ ਸਾਥ ਜੂਜਨਾ ਹੈ (ਜੰਗ ਕਰਨਾ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ–ਬੀਉ ਫਲਾਊ ਸੌ ਬੇਰ,
ਉਮਰ ਲਾਪ ਇਕ ਬਰਖ ॥

ਅਰਥ–ਨਸਲ ਬਹੁਤ ਬੜ੍ਹੇਗੀ ਔਰ ਉਮਰ ਏਕ ਲਾਖ ਬਰਸ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–(ਸਸਤ, ਧਰਮ ਛਤ੍ਰੀ ਕਰੋ, ਪੁੰਨ, ਵਿਹਾਰੀ ਵੈਸ਼) ॥

ਅਰਥ–ਛਤ੍ਰੀ ਸ਼ਸਤਰ ਧਾਰੀ ਹੋਂਗੇ ॥ ਔਰ ਫਿਰ ਕਾਰੋਬਾਰ

ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਵੈਸ਼ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਤੀਨ ਬੇਦ ਤੀਨੋ ਵਰਨ,
ਸਭਨ ਖਿਲਾਊ ਐਸ ॥੧੧॥

ਅਰਥ—ਤੀਨ ਬੇਦ ਅਰ ਤੀਨੋਂ ਹੀ ਬਰਨ ॥ ਤਮਾਮ ਕੋ ਐਸੇ ਖੇਲ ਮੇਂ ਫਸਾਊਂਗਾ ॥

———

ਮੂਲ—ਦੂਜਾ ਬੋਲਾ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਸਸਤ੍ਰ ਧਰਮ ਮੁਹ ਖੂਬ ॥
ਸਭੈ ਚਲਾਊ ਰੀਤ ਮੈਂ, ਸੇਵਾ ਦੇਊ ਹੂਬ ॥

ਅਰਥ—ਦੂਸਰੇ ਨੇ ਭੀ ਯਹੀ ਕਹਾ ਕਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਰਮ ਹੀ ਮੁਝੇ ਭਾਤਾ ਹੈ ਸਭ ਕੋ ਇਸੀ ਤਰੀਕੇ ਪਰ ਚਲਾਊਂਗਾ ਅਰ ਠੀਕ ਸੇਵਾ ਕਰੂੰਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਜਗ ਕਰਾਊ, ਅਰਬ ਸੰਚ, ਪਾਪ ਮਿਟਾਊਂ ਲੋਗ ॥
ਸ੍ਵਰਗ ਲੋਕ ਲਗ ਕਰਮਨੀ, ਦਸ ਬੋਈ ਲੇ ਭੋਗ ॥

ਅਰਥ—ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਪਾਪ ਮਿਟਾਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਔਰ ਦੌਲਤ ਕੋ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਜਗ ਕਰਾਊਂਗਾ ॥ ਸ੍ਵਛ ਕਰਮ ਕਾਂਡੀ ਸ੍ਵਰਗ ਲੋਗ ਤਕ ਜਾਏਂਗੇ ॥ ਜੋ ਬੀਜ ਬੀਜੇਗਾ, ਵੁਹ ਦਸ ਗੁਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਟੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਦਸ ਸਹੰਸੀ, ਜੀਵੈਂ ਸ਼ਕਲ, ਪਾਪ ਡਰਨ ਸਭ ਆਇ ॥
ਬਡੇ ਭ੍ਰਾਤ ਤੇ ਊਨ ਦਸ, ਧਰਮ ਚਲਾਊ ਰਾਹ ॥

ਅਰਥ—ਸਭ ਕੀ ਉਮਰ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਹੋਗੀ, ਔਰ ਪਾਪੋਂ ਸੇ ਡਰੇਂਗੇ ॥ ਜੋ ਬੜੇ ਭਾਈ ਸੇ ਦਸ ਸਾਲ ਛੋਟਾ ਹੋਗਾ, ਵੁਹ ਧਰਮ ਕੇ ਕਾਮੋਂ ਕੋ ਚਲਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਚੁਪ ਹੋਇ, ਤੀਜਾ ਕਹੈ ਅਰਚਾ ਘਰਿ ਕੀ ਵੰਡ ।

ਸਹੰਸਰ ਜੀਵਨਾ, ਚਾਰ ਬੀਜ,
ਅਧਕ ਪੁੰਨ ਅਘ ਖੰਡ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਬਾਤ ਹੋ ਚੁਕੀ, ਤੋ ਤੀਸਰੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਘਰ ਕੀ ਦੌਲਤ ਬਾਂਟੀ ਜਾਵੇਗੀ ॥ ਏਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਕੀ ਉਮਰ ਤਕ ਸੁੰਦਰ ਕਰਮ ਕਰੇਂਗੇ, ਜਿਸ ਸੇ ਪੁੰਨ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਹੋਗਾ ਅਰ ਪਾਪੋਂ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਅਧਿਕ ਬਿਪਰ ਅਰ ਛਤਰ ਕੀ,
ਵਣਜ ਕਰੇ ਜਨ ਆਪ ॥
ਰਾਜਾ ਕੋ ਗੁਰ ਮਾਨ ਕੈ ਨਯਾਇ ਕਰਾਵੈਂ ਜਾਪ ॥

ਅਰਥ–ਬ੍ਰਹਮਨ ਔਰ ਛਤ੍ਰੀ ਕੀ ਬਹੁਤ ਤਦਾਦ ਵਣਜ ਬਿਓਪਾਰ ਕਰੇਗੀ ॥ ਰਾਜਾ ਕੋ ਗੁਰੂ ਮਾਨੇਂਗੇ ਔਰ ਉਸ ਕਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੀ ਜਾਪ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਚੁਪ ਹੂਆ ਚਤਰਥਾ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਹੈ ਤੂੰ ਬੋਲ ॥
ਤਬ, ਹਸ, ਕਰ ਜੋਰੇ, ਨਿਮ ਆਦਿ,
ਸਤ ਤੁਮਰੀ ਕੋਲ ॥

ਅਰਥ–ਚੌਥਾ ਲੜਕਾ ਚੁਪ ਰਹਾ, ਸ੍ਰੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਕੁਛ ਬੋਲ ਤੋ ਸਹੀ ॥ ਤਬ ਉਸ ਨੇ ਹੰਸ ਕਰ ਹਾਥ ਜੋੜੇ ਕਿ ਨੇਮ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤ ਆਪ ਕੇ ਪਾਸ ਹੀ ਹੈ ॥ ਯਿਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਸਭ ਕੁਛ ਜਾਨਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਹਸ ਕਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬੋਲਿਆ, ਪੁਤਰ ਪਛਾੜੀ ਮੋਰ ॥
ਤੇਰੀ ਇਛਯਾ ਹੋਇ ਜੋ, ਸੋ ਮੇਰੇ ਮਨ ਲੋੜ ॥

ਅਰਥ–ਹੰਸ ਕਰ ਅਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕਰ ਬ੍ਰਹਿਮਾ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਰਨੇ ਕੇ ਉਪਰੰਤ ਜੋ ਆਪ ਕੀ ਖ਼੍ਵਾਹਿਸ਼ ਹੋਗੀ, ਵੁਹ ਮੇਰੀ ਭੀ ਇਛਾ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਕਹੋ ਤਾਂ ਹਉ ਕਹਨੈ ਲਗਾ,
ਜਨ ਘਰ ਪੁੰਨ ਅਰ ਪਾਪ ॥
ਆਪ ਕਰੈ ਭੁਗਵੈ ਆਪਨਿ,
ਸੌ ਵਰ ਦੀਉ ਜਾਪ ॥

ਅਰਥ–ਹੁਕਮ ਸੇ ਮੈਂ ਨੇ ਕਹਿਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਆ, ਕਿ ਜੋ ਪੁੰਨ ਅਰ ਪਾਪ ਕਰੇਂ, ਵੁਹ ਇਨ ਕੋ ਆਪ ਹੀ ਭੋਗੇਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਾਪ ਕਰਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕੋ ਸੌ (੧੦੦) ਵਰ ਦੇਵੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਬਹੁ ਪੁਤ੍ਰ ਬਹੁ ਬਾਸਨਾ,
ਇਛਿਆ, ਸਿਛਿਆ ਸਾਰ ॥
ਸੂਦਰ ਗ੍ਰਾਜ ਘਰ ਹੀ ਅਰਨ,
ਬੇਦ ਜਾਪ ਹਰਿ ਧਾਰ ॥

ਅਰਥ–ਜਿਤਨੇ ਲੜਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਂਗੇ, ਉਤਨੀ ਹੀ ਖ਼੍ਵਾਹਿਸ਼ਾਤ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਂਗੀ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਛਿਆਏਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੇ ਸਿਧ ਹੋਂਗੀ ॥ ਅਰਨ ਸ਼ੂਦਰ ਘਰ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੂਆ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਨੇ ਹਰੀ ਅਰ ਬੇਦ ਕਾ ਜਾਪ ਕੀਆ ॥

ਮੂਲ–ਭਗਤ ਕਰੈ, ਪਾਪੀ ਤਰੈ, ਨਰ, ਨਾਰੀ, ਦਿਜ, ਸੂਦ ॥
ਨੀਚ ਬਾਲ, ਜਵਨੀ, ਤੁਰਕ, ਸ਼ੰਕਰ ਆਸ਼੍ਰਮ ਖ਼ੂਦ ॥

ਅਰਥ–ਪਾਪੀ ਭੀ ਭਗਤੀ ਸੇ ਮੋਖ ਮੁਕਤ ਕੋ ਪਾਪਤ ਹੋਂਗੇ (ਨਜਾਤ ਪਾਵੇਂਗੇ) ਮਰਦ, ਔਰਤ, ਬ੍ਰਹਿਮਨ, ਸ਼ੂਦਰ,

ਨੀਚ ਜ਼ਾਤਿ ਵਾਲਾ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੁਰਕ, ਬਲਕਿ ਖ਼ੁਦ ਸ਼ੰਕਰ ਬਰਨ ਵਾਲੇ ਭੀ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਸੇ, ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗੇ ਅਰ ਉਨ ਕਾ ਚੁਰਾਸੀ ਕਾ ਚੱਕਰ ਮਿਟ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਡੰਡੋ ਸ਼ਕਲ, ਨਰਕ, ਸੁਰਗ ਮਮ ਰਾਜ ॥
ਭੂਹੀ ਦੋਨੋਂ ਗਤਿ ਰਿਦੈ, ਜੋਨੀ ਅਰਥ ਸਮਾਜ ॥

ਅਰਥ–ਨਾਮ ਸਿਮਰਨੇ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਸਭ ਕੋ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਜਾਵੇਗੀ (ਸਭ ਡੰਡ ਕੇ ਭਾਗੀ ਹੋਂਗੇ) ॥ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਕਹਾ, ਇਸ ਲੀਏ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਅਸਥਾਨ ਮੇਂ ਮੇਰਾ ਹੀ ਰਾਜ ਹੈ, (ਨਰਕ ਅਰ ਸੁਰਗ ਮੇਂ) ਮੇਰੇ ਰਿਦੇ ਮੇਂ ਦੋਨੋਂ ਕਾ ਧਿਆਨ ਹੈ [ਨਾਮ ਜਪਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕਾ ਅਰ ਨਾਮ ਅਰ ਨਾਮੀ ਕੋ ਮਖੌਲ (ਠਠਾ) ਕਰਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕਾ] ॥ ਗੁਰਮੁਖ ਅਰ ਮਨਮੁਖ ਭਗਤ ਅਰ ਸਾਕਤ, ਨਾਮ ਸੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ, ਅੱਤ ਮਾਇਆ ਸੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕਾ ॥ ਅਰਥ ਮਹਨੇ ਮਾਇਆ ॥ ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ਸਭਾ, ਸਾਕਤ ਲੋਗ ਸਭ ਜੂਨੀਉਂ (ਚੁਰਾਸੀ) ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈਂ ॥ ਯਿਹ ਫੈਸਲਾ ਸ਼ੁਦਾ ਅਮਰ ਹੈ ॥ ਸਾਕਤ ਮਹਨੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ॥

ਗੁਰ ਪ੍ਰਮਾਣ

ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ਅਤਿ ਅੰਨ੍ਹਾ ਬੋਲਾ ॥
ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਸੁਣਈ ਬਹੁ ਰੋਲ ਘਚੋਲਾ ॥

ਮੂਲ–ਇਹ ਭਾਵੀ ਪੂਰਨ ਕਰੋ, ਤਬ ਜਾਵੌਂ ਗਾ ਖੂਬ ॥
ਏਕ ਤੁਮਾਰਾ ਦੰਡ ਸਹੌਂ, ਔਰ ਨ ਜਾਨਹ ਦੂਜ ॥

ਅਰਥ–(ਮੇਰੀ ਇਸ ਰਬੀ ਹੁਕਮ) ਕੀ ਖੇਲ ਜਬ ਪੂਰੀ ਹੋਗੀ, ਤਬ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਪਨੀ ਸਫਾ ਉਠਾਊਂਗਾ (ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਖ਼ਤਮ ਹੋਗਾ) ॥ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਅੰਤ ਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀ, ਕਿ ਸਚੀ ਸਰਕਾਰ, ਏਕ ਆਪ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਕਾ ਮੁਝੇ ਡਰ ਹੈ ॥ ਕਿਸੀ ਦੂਸਰੇ ਕੀ ਮੈਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਤਾ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੮੭ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

•◆•◆•

ਸਾਖੀ ਅਠਾਸਵੀਂ

ਮੂਲ–ਏਕ ਬੇਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਹੈਂ,
ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਹਤ ਸੁਹਾਤ ॥

ਅਰਥ–ਏਕ ਵੇਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਨ ਕੀਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਨੇ ਐਸਾ ਸੁੰਦਰ ਬਚਨ ਕਹਾ ਹੈ (ਕਲਜੁਗ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਐਸਾ ਕਹਾ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ–ਸੁਨਿ ਸੁਤਿ, ਭੂਮੀ ਜਾਈਓ,
ਧਰਮ ਕਰਮ ਵਿਖਯਾਤ ॥੧॥

ਅਰਥ—ਕਿ ਐ ਕਲਜੁਗ ਪੁਤ੍ਰ, ਧਰਤੀ ਪਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰੋ ਅਰ ਧਰਮ ਕਰਮ ਕਾ ਸਿਲਸਲ਼ਾ ਅਰੰਭ ਕਰੋ ॥

ਮੂਲ—ਸੁਨ ਕਲਿਜੁਗ ਮੇਰਾ ਹੁਕਮ,
ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਆਗਿਆ ਕਾਰ ॥

ਅਰਥ—ਐ ਕਲਜੁਗ, ਮੇਰਾ ਹੁਕਮ ਸੁਨੋ, ਕਿਯੋਂਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਹੁਕਮ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਤਾ ਹੈ ਔਰ ਆਗਿਆ ਕਾ ਪਾਲ਼ਨ ਕਰਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਸਭੇ ਮੰਤ੍ਰ ਤਹਿ ਰਾਜ ਰਚ,
ਨਾਮ ਮੰਤ੍ਰ ਸਿਧ ਸਾਰ ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ—ਸਭ ਮੰਤ੍ਰ (ਜਾਪ) ਆਪ ਅਪਨੇ ਰਾਜ ਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਰੇਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਨਾਮ ਮੰਤ੍ਰ (ਨਾਮ ਕਾ ਜਾਪ) ਸਿਧੀ ਦੇਨੇ ਵਾਲ਼ਾ ਔਰ ਸਭ ਕਾ ਨਚੋੜ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਔਰ ਜੁਗਨ ਮਹਿ ਆਸਰਾ,
ਬਹੁਤ ਜਗ, ਤਪ, ਅਰਚ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਜਪ ਰਸਨ ਸੁਆਸ,
ਕਲ ਮੈਂ ਕਾਰਜ ਸਰਚ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ—ਦੂਸਰੇ ਜੁਗੋਂ ਮੇਂ, ਜਗ ਕਰਨਾ, ਤਪ ਕਰਨਾ ਅਰ ਪੂਜਾ (ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ) ਕਰਨੇ ਕਾ ਆਸਰਾ ਲੀਆ ਜਾਤਾ ਥਾ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਰਾਮ ਨਾਮ ਕੇ ਜਾਪ ਸੇ ਜੋ ਕਿ ਤਵਜੁਹ (ਸੁਆਸੋਂ) ਸੇ ਯਾ ਰਸਨਾ ਸੇ ਕੀਆ ਜਾਤਾ ਹੈ ਕਾਰਜ ਕੀ ਸਿਧੀ ਹੋਤੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਤੇਰਾ ਰਾਜ ਹੁਇ ਪੁਤਰ ਜਬ,
ਸਭ ਦੇਵਨ, ਦੇਉ ਵਰਜ ॥

ਜਿਉ ਇਛਾ ਤਿਉਂ ਵਰਤੀਏ,
ਨਾਮ ਮਹਾਤਮ ਗਰਜ ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ–ਐ ਪੁਤਰ, ਜਬ ਤੇਰਾ ਰਾਜ ਹੋਗਾ ਤੋ ਸਭ ਦੇਵਤੋਂ ਕੀ ਪੂਜਾ ਹਟਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ॥ ਜਿਸ ਤਰਹ ਆਪ ਕੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋ, ਆਪ ਕਾਮ ਕਰੇਂ, ਲੇਕਨ ਨਾਮ ਕਾ ਮਹਾਤਮ ਗਰਜ ਕੀ ਤਰਹ ਹੋਗਾ (ਨਾਮ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੇ ਸਭ ਦਬ ਜਾਵੇਂਗੇ) ॥

ਮੂਲ–ਭਲਾ ਤੁਮਾਰਾ ਰਾਜ ਹੋਇ,
ਸਗਲ ਸਿਧ ਤੁਹਿ ਵਾਚ ॥
ਥੋੜੀ ਕਰਨੀ ਫਲ ਅਧਿਕ,
ਤੀਨ ਰਾਖਿਓ ਸਾਚ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ–ਆਪ ਕਾ ਰਾਜ ਭਲਾ ਹੋਗਾ, ਕਿਯੋਂਕਿ ਥੋੜੀ ਕਮਾਈ ਸੇ ਫਲ ਬਹੁਤ ਹੋਗਾ ਔਰ ਸਰਬ ਸਿਧੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਂਗੀ ॥ ਤੀਨ ਕਾਲ ਮੇਂ ਯਿਹ ਬਾਤ ਸਚ ਜਾਨੀਏ ॥

ਵਾਚ = ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ, (ਤਮਾਮ ਸਿਧੀਆਂ ਤੁਮਾਰੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਪਰ ਕਾਮ ਕਰੇਂਗੀ ॥

ਨੋਟ–ਪਰ ਕਲਜੁਗ ਕੇ ਜੀਵੋਂ ਕੋ ਇਸ ਕੇ ਸਾਥ ਰਹਿਨੀ ਭੀ ਰਖਨੀ ਹੋਗੀ ਅਰਥਾਤ ਪਥ, ਪਰਹੇਜ਼ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ॥

ਰਹਿਤ ਕਾ ਵੇਰਵਾ ਸੁਨੀਏਂ :

ਮੂਲ–ਪਰ ਅੰਸੀ, ਪਰ ਨਾਰ ਤਜ,
ਨਾਮ ਸਰਾਹੈ ਸੁਆਸ ॥

ਹਰਿ ਭਜ, ਹਰਿ ਚਿਤ, ਹੇਤ ਕਰਿ,
ਹਰਿ ਸਿਦਕੀ, ਕੁਲ ਆਸ ॥ ੬ ॥

ਅਰਥ–ਬੇ ਗਾਨੀ ਚੀਜ਼, ਪ੍ਰਾਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰੋ ॥ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ ਅਰ ਨਾਮ ਕੀ ਉਸਤਤ ਅਰ ਮਹਿਮਾ ਕੀਏ ਜਾਉ ॥ ਹਰੀ ਕਾ ਹੀ ਭਜਨ ਹੋ, ਹਰੀ ਕੋ ਹੀ ਚਿਤ ਮੇਂ ਜਗਹ ਦੋ ਔਰ ਹਰ ਜੀ ਕੇ ਨਾਮ ਕੇ ਸਾਥ ਹੀ ਪਿਆਰ ਕਰੋ ॥ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਰ ਗੁਰੂ ਪਰ ਸਿਦਕ ਰਖੋ ॥ ਐਸਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ਆਪ ਕੀ ਕੁਲ ਇਛਿਆਏਂ (ਕਾਮਨਾ) ਪੂਰਨ ਹੋਂਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਦੇਹ ਅੰਤ ਭੀ ਹਰਿ ਭਜੈ,
ਤਉ ਭੀ ਹੋਇ ਨਿਸਤਾਰ ॥
ਐਸੇ ਹਰਿ ਕੋ ਨਿਤ ਭਜੇ,
ਭਵਜਲ ਉਤਰੇ ਪਾਰ ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ–ਅਗਰ ਸਿਰਫ਼ ਮਰਨੇ ਕੇ ਵਕਤ ਹੀ ਹਰੀ ਕਾ ਜਾਪ ਹੋਗਾ, ਫਿਰ ਭੀ ਮੁਕਤ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ॥ ਅਗਰ ਐਸੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਨਾਮ ਕਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ (ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤ) ਸਿਮਰਨ ਕਰੇਗਾ, ਤੋ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਸੇ ਪਾਰ ਹੋਗਾ ਅਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਬ੍ਰਹਮ ਪਰਾਯਨ ਹੋਇਕੈ,
ਤਨ ਮਨ ਅਰਪੈ ਜੋਇ ॥
ਤਾਂ ਕਾ ਭੀ ਤੂੰ ਭੈ ਕਰੀ,
ਇਹੀ ਹਮਾਰੀ ਖੋਇ ॥ ੮ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰੇਗਾ ਅਰ ਤਨ ਮਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਕੇ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਲੇਗਾ, ਐ ਕਲਜੁਗ, ਐਸੇ ਭਗਤ ਸੇ ਤੂੰ ਨੇ ਡਰਨਾ ਹੋਗਾ॥ ਮੇਰਾ ਅਪਨਾ ਭੀ ਯਹੀ ਅਸੂਲ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਭੀ ਉਸ ਭਗਤ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੋਤਾ ਹੂੰ॥ ਸ੍ਰੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਕਲਜੁਗ ਕੋ ਐਸਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸ਼ਰਵਨ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹੈਂ॥

ਖੋਇ = ਆਦਤ, ਸੁਭਾਉ, ਵਰਤਨ॥

ਮੂਲ—ਅਵਰ ਟੇਕ, ਤਜ ਆਸਰਾ, ਇਕ ਨਾਮ ਕਾ ਪ੍ਰੇਮ॥
ਤੀਨ ਲੋਕ ਕੋ ਬੇਧ ਕੈ ਜਾਇ, ਸਾਜ ਜੀ ਖੇਮ॥ ੯॥

ਅਰਥ—ਤਮਾਮ ਆਸਰੇ ਛੋੜ ਕਰ ਏਕ ਨਾਮ ਕਾ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਰਖੋ॥ ਨਾਮ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਾ ਸਦਕਾ ਕਿਆ ਹਾਲਤ ਹੋਗੀ ਕਿ ਆਪ ਤੀਨ ਲੋਕ ਸੇ ਪਾਰ ਹੋਂਗੇ॥

ਅਰ ਦਿਲ ਕਾ ਖੈਮਾ (ਤੰਬੂ) ਇਸ ਸੇ ਊਪਰ ਗਾੜੋਗੇ ਅਰਥਾਤ ਤੀਨ ਗੁਨ ਅਰ ਤੀਨ ਲੋਕ ਸੇ ਪਾਰ ਹੋਂਗੇ (ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਕੋ ਤਿਆਗ ਕਰ ਸੂਖਸ਼ਮ ਸਰੀਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਆਪ ਕੀ ਰਸਾਈ ਹੋਗੀ)॥

ਨੋਟ—ਮਰਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਜੀਤੇ ਜੀ ਆਪ ਕੋ ਊਪਰ ਕੀ ਮੰਜ਼ਲੋਂ ਕਾ ਆਨੰਦ ਆਵੇਗ॥

ਨਾਨਕ ਜੀਵਤਿਆਂ ਮਰਿ ਰਹੀਐ,
ਐਸਾ ਜੋਗੁ ਕਮਾਈਐ॥

ਮੂਲ—ਆਪਨੀ ਨਾਰੀ, ਸਚ ਬ੍ਰਿਤ, ਖਾਜ ਅਖਾਜੀ ਬ੍ਰਿਤ॥
ਸੋਈ ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਨੀਓ,
ਕਲੀ ਪੁਤਰ, ਸੱਤਿ ਚਿਤ॥੧੦॥

ਅਰਥ–ਆਪ ਕਾ ਧਰਮ ਅਪਨੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਰ ਜਮਾ ਰਹੈ ॥ ਅਰ ਜੋ ਚੀਜ਼ੇਂ ਖਾਨੇ ਕੇ ਲਾਇਕ ਹੋਂ, ਵੁਹ ਖਾਵੇਂ ਅਰ ਅਖਾਜ (ਨਾ ਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ੋਂ) ਸੇ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਨਹਾਇਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ (ਖਾਜ ਅਰ ਅਖਾਜ ਕਾ ਆਪ ਕੋ ਗਿਆਨ ਹੋ) ॥ ਐ ਕਲਜੁਗ ਪੁਤ੍ਰ, ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਕਿਆ ਹੋਗੀ ਅਰ ਆਪ ਨੇ ਕਿਸ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤਸਲੀਮ ਕਰਨਾ ਹੋਗਾ ॥ ਜਿਸ ਕੇ ਚਿਤ ਮੇਂ ਸਚੇ ਨਾਮ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਹੋ ਅਰ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਉਸ ਸਚੇ ਕੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਆ ਹੋ, ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੋਗਾ ॥

ਪ੍ਰਮਾਣ ਗੁਰਬਾਣੀ

ਸਤਿ ਪੁਰਖੁ ਜਿਨਿ ਜਾਨਿਆਂ,
ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਉਂ ॥
ਤਿਸ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸਿਖੁ ਉਧਰੈ,
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਉਂ ॥

ਮੂਲ–ਸਤਿਜੁਗ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਵਸੋ, ਭੁਜਾ ਵਸੋ ਤ੍ਰਿਤੇਯ ॥
ਦੁਆਪਰ ਬਸੀਓ ਜੰਗ ਮਮ,
ਤੂੰ ਚਰਨਨ ਕੋ ਸੇਇ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਜੁਗ ਮੇਂ ਮੇਰਾ ਨਿਵਾਸ ਸਿਰ ਮੇਂ ਥਾ ॥ ਤ੍ਰੇਤੇ ਜੁਗ ਮੇਂ ਬਾਜੂਓਂ (ਬਾਹਾਂ) ਮੇਂ ਨਿਵਾਸ ਹੂਆ ॥ ਦੁਆਪਰ ਮੇਂ ਜੰਘੋਂ (ਪਟੋਂ) ਮੇਂ ਮੇਰਾ ਨਿਵਾਸ ਥਾ ॥ ਅਬ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਮੇਰਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ ॥ ਇਸ

ਲੀਏ ਤੁਮ ਨੇ ਚਰਨੋਂ ਕੋ ਸੇਵਨਾ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਅੰਗ ਅੰਗ ਕੀ ਮੁਕਤ ਇਹ, ਬੇਦ ਮਾਂਝ ਲਿਖ ਦੀਨ ॥
ਸੋਈ ਸਾਚੀ ਭਲੀ ਹੈ, ਸ਼ਕਲ ਸੰਮਾਲਾ ਕੀਨ ॥ ੧੨ ॥

ਅਰਥ—ਸਰੀਰ ਕੇ ਹਰਿ ਏਕ ਹਿੱਸੇ ਕੀ ਮੁਕਤ ਕਾ ਹਾਲ ਬੇਦੋਂ ਮੇਂ ਲਿਖ ਦੀਆ ਹੈ ॥ ਉਸ ਕੋ ਦਰੁਸਤ ਮਾਨੇਂ ਅਰ ਉਸ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਤਵੱਜੋਂ ਕਰੇਂ ॥

ਮੂਲ—ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਰਾਜ ਕਰ ਆਈਓ ਮਮ ਤੁਮ ਧਾਮ ॥
ਕਰ ਕਰ ਕਰਨੀ ਕਲਪ ਲਗ,
ਮਿਲੀਓ ਅੰਗ ਆਰਾਮ ॥ ੧੩ ॥

ਅਰਥ—ਅਬ ਮੈਂ ਆਪ ਕੇ ਰਾਜ ਮੇਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੂਆ ਹੂੰ ॥ ਕਲਪ ਪ੍ਰਯੰਤ ਕਰਮ ਕੋ ਕਰਤੇ ਕਰਤੇ ਮੁਝੇ ਅਬ ਨਾਮ ਕੇ ਆਸਰੇ ਹੋਨੇ ਸੇ ਹੀ ਪੂਰਨ ਸੁਖ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੂਈ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਬ੍ਰਹਮ ਵਾਕ ਕਹੀ ਸੰਘਿਤਾ, ਪਰਾ ਪਸੰਤੀ ਜਾਪ ॥
ਮਧਮਾ, ਵੈਖਰੀ ਜਾਪ ਰਸ,
ਚਾਰ ਦੇਵ ਅਸਥਾਪ ॥ ੧੪ ॥

ਅਰਥ—ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਨੇ ਜੋ ਗਿਣਤੀ ਗਿਣੀ ਹੈ, ਉਸ ਮੇਂ ਚਾਰ ਬਾਣੀਓਂ ਕਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਆ ਹੈ ॥ (੧) ਪਰਾ (੨) ਪਸੰਤੀ (੩) ਮਧਮਾਂ (੪) ਬੈਖਰੀ ॥ ਇਨ ਚਾਰ ਜਗਹੋਂ ਪਰ ਨਾਮ ਕਾ ਜਾਪ ਔਰ ਰਸ ਹੋਤਾ ਹੈ ਅਰ ਚਾਰੋਂ ਦੇਵਤੋਂ ਕੇ ਇਨ ਚਾਰ ਜਗਹੋਂ ਪਰ ਅਸਥਾਨ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਨਾਂਰਾਇਨ ਦੇਵ ਹੈ ਪਰਾ ਕਾ, ਨਰ ਪਸੰਤੀ ਇਸ਼ਟ ॥

ਵਾਂਗ ਦੇਵੀ ਮਧਮਾ ਵਸੈ,
ਵਿਆਸ ਬੈਖਰੀ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰ ॥ ੧੫ ॥

ਅਰਥ–ਨਾਭੀ ਮੇਂ ਨਰਾਇਨ ਜੀ ਕਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ॥ ਹਿਰਦੇ ਮੇਂ 'ਨਰ ਹਰ' ਕਾ ॥ ਕੰਠ ਮੇਂ ਸ਼ਕਤੀ ਕਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ ਅਰ ਜ਼ਬਾਨ (ਜੀਭ) ਮੇਂ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰ ਵਿਆਸ ਜੀ ਕਾ ॥

ਮੂਲ–ਸੁਆਸ ਠਹਿਰਾਵੈ ਨਾਭ ਘਰ,
ਉਠੈ ਤੁਰੰਗੀ ਤੇਜ ॥
ਨਾਮ ਭਜਨ ਕੀ ਜੁਗਤ ਇਹ,
ਮਥਰਾ ਬਖਸ਼ੀ ਮੌਜ ॥ ੧੬ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਸੁਵਾਸ ਧੁਨੀ ਮੇਂ ਠਹਿਰ ਜਾਵੇ ਤੋ ਤਬ ਤੇਜ ਕੀ ਲਹਿਰ ਉਠੇਗੀ (ਅੰਦਰ ਏਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋਗੀ ॥ ਨਾਮ ਜਪਨੇ ਕੀ ਯਿਹ ਨਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਪਨੀ ਮੌਜ ਸੇ ਬਖਸ਼ਸ ਕੀ ਹੈ ॥ ਅਪਨੇ ਧਨ ਭਾਗ ਸਮਝਨੇ ਚਾਹੀਏ ॥

ਮੂਲ–ਕਹਿ ਕਰ ਸੁਨ ਤੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ,
ਚੁਪ ਕੀਨੀ ਕਲਿ ਗੁੰਮ ॥
ਇਹ ਸਾਖੀ ਸਤਿਗੁਰ ਦਈ,
ਪੜਤ ਸੁਨਤ ਸੁਖ ਸੁੰਮ ॥ ੧੭ ॥

ਅਰਥ–ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੁਨੀਏ–ਕਿ ਜਬ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਇਤਨੀ ਬਾਤ ਕਹਿ ਕਰ ਚੁਪ ਹੂਏ ਤਬ ਕਲਜੁਗ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ ॥

ਇਹ ਸਾਖੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ॥ ਜੋ ਪੜ੍ਹੇਗਾ ਅਰ ਸੁਣੇਗਾ, ਉਸ ਕੋ ਸੁਖ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ

ਹੋਗੀ ਅਰ ਸੁਖ ਕਾ ਚਸ਼ਮਾ ਉਸ ਕੇ ਅੰਦਰ ਸੇ ਫੂਟ ਨਿਕਲੇਗਾ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੮੮ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਉੱਨਾਨਵੀਂ

ਮੂਲ--ਇਕ ਸਮੈ ਗੁਰੂ ਮੌਜ ਮੈਂ ਬੈਠੇ ਸਿਖ ਸਮਾਜ ॥
ਕਰਨੀ ਕਹਿ, ਗੁਰ ਦੀਆ ਹਸ,
ਪੂਛਤ ਸਭ ਕੋ ਲਾਜ ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ–ਇਕ ਮੌਕਿਆ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਪਨੇ ਰੰਗ ਮੇਂ ਗੁਰ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਕੇ ਸਾਥ ਬੈਠੇ ਥੇ ॥ ਜਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਜੀ ਨੇ ਕਰਨੀ ਕੇ ਮੁਤੱਲਕ ਪੂਛਾ, ਕਿ ਆਪ ਕੇ ਕਿਰਦਾਰ (ਫਿਹਲ) ਕੈਸੇ ਹੈਂ, ਤੋ ਸਭ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੂਏ, ਤਬ ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਨ ਪਰ ਹੱਸੇ ॥ ਏਕ ਕਿਸਮ ਕੀ ਉਨ ਕੇ ਦਿਲ ਪਰ ਚੋਟ ਲਗੀ ਕਿ ਜਬ ਸ਼ੁਭ ਆਚਾਰੋਂ ਕੀ ਬਾਬਤ ਪੂਛਤੇ ਹੈਂ, ਤੋ ਸਭ ਕੇ ਦੰਦ ਬੈਠ ਜਾਤੇ ਹੈਂ, ਯੂੰ ਤੋ ਸਭ ਹੀ "ਤੀਸ ਮਾਰ ਖਾਂ" ਬਨੇ ਬੈਠੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਇਕ ਵੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਆ,
ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਕੀ ਰਹਤ ॥
ਸੁਖਮਨੀ ਸੁਖ, ਮਹਿਮਾ ਭਲੀ,
ਕਲ ਜਪ ਕੀ ਕਹਨੀ ਮਹਤ ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ–ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਕੀ ਕਰਨੀ ਕੇ ਮੁਤਲਕ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਆ ॥ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਯਾ ਥਾ ਕਿ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪਾਠ ਸੁਖ ਦੇਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ਉਸ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ ਅਰ ਸੁੰਦਰ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਪਾਠ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਅਪਰ ਅਪਾਰ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਇਕ ਸਮੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ ਖਯਾਤ ॥ ਪਿੰਡੀ ਲ, ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਪੁਛਿਆ ॥

ਅਰਥ–ਫਿਰ ਇਕ ਵਕਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਕੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਕੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਭਾਈ ਪਿੰਡੀ ਲਾਲ ਅਰ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਪੂਛੇ ॥

ਮੂਲ–ਜਾ ਲਗੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਨ, ਤਾਂ ਸਿਖ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰ, ਪੁਛਣ ਵਾਸਤੇ ਸੁਨਾਇਆ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੁਛ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕਰਨੇ ਲਗੇ, ਤਬ ਭਾਈ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਾਤ ਕੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੀ ਇਕ ਵਾਰਦਾਤ ਸੁਨਾਈ ਅਰ ਇਸ ਕਾ ਇਲਾਜ ਪੂਛਾ (ਭਾਈ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰ ਵਕਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਮੇਂ ਰਹਿਤਾ ਥਾ, ਇਸ ਲੀਏ ਇਸ ਕੋ ਹਜ਼ੂਰੀਆ ਸਿਖ ਕਹਿਤੇ ਥੇ) ॥

ਮੂਲ–ਭਾਈ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀ ॥ ਸਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਜੀ, ਅਚਰਜ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ॥ ਏਕ ਸਿਖ ਨੂੰ ਸਰਾਇ ਵਿਚੋਂ ਦੇਇ (ਭੂਤ) ਲਗਾ ਹੈ ॥ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸਿਖ ਦੇਖ ਕੇ ਆਇ ਹਨ ॥

ਅਰਥ–ਸਿਖ ਨੂੰ ਭੂਤ ਦੇ ਚੰਬੜਨ ਦਾ ਹਾਲ ਕਹਿ ਸੁਣਾਇਆ ਅਰ ਇਸ ਦਾ ਉਪਾਵ ਪੁਛਿਆ ॥

ਮੂਲ–ਇਤਨੇ ਪਰਸਤਾਵ ਮਾਹਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਪੰਡਾ, ਨਿਹਾਲ ਚੰਦ, ਬਿਧੀ ਚੰਦ, ਖਾਣ ਚੰਦ, ਸੁਖਦੇਵ ਪੰਡਤ, ਮਾਨ ਦਾਸ ਵੈਰਾਗੀ, ਮਦਨ ਗਿਰ, ਆਲਮ ਗਾਹ, ਹੁਸੈਨ ਅਲੀ, ਬ੍ਰਿਖਾ, ਸੁਖਾ, ਗੁਣੀਆ, ਗੁਨਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਰਥਣੀਏ ਆਇ ਪਹੁੰਚੇ ॥ ਜਾ ਮਥਾ ਟੇਕ ਚੁਕੇ, ਤਾਂ ਪਿਛੋਂ ਭਾਈ ਸਦੂ, ਮਦੂ ਭੀ ਆ ਪਹੁੰਚੇ ॥ ਹਜ਼ੂਰ ਕੀਰਤਨ ਕੇ ਸਮੇਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ॥

ਅਰਥ–ਅਭੀ ਯਿਹ ਬਾਤ ਹੋ ਰਹੀ ਥੀ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਆਏ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਉਪਰ ਆਇਆ ਹੈ) ॥ ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਭਾ ਦੇ ਰਤਨ ਸਨ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਕਰਕੇ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ॥ ਜਾਂ ਮਥਾ ਟੇਕ ਚੁਕੇ, ਤਾਂ ਪਿਛੋਂ ਭਾਈ ਸਦੂ, ਮਦੂ ਭੀ ਆ ਪਹੁੰਚੇ ॥ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ ॥ ਉਸ ਦੇ ਉਪਰੰਤ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਕੋ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋ ਕਰ ਭਾਈ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸਵਾਲ ਕਾ ਜਵਾਬ ਦੇਇ (ਭੂਤ ਵਾਲਾ) ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੀਆ ॥

ਮੂਲ–ਭਾਈ, ਸਿਖ ਜਪ ਜੀ ਨਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੋਵੈਗਾ ॥

ਅਰਥ–ਗੁਰੂ ਕੀ ਪਿਆਰੀ ਸੰਗਤ, ਉਸ ਸਿਖ ਕੋ ਭੂਤ ਕਾ ਸਾਯਾ ਇਸ ਲੀਏ ਹੂਆ ਕਿ ਵੁਹ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕਰਤਾ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਪੁਛਿਆ, ਜੀ, (ਜਪ ਮੈਂ ਮੁਕਤ) ਅਥਵਾ ਸਰੀਰ ਕੀ ਰਛਿਆ ॥

ਅਰਥ–ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਬਿਨੈ ਕੀਤੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਮੋਖ਼ ਮੁਕਤ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਯਾ ਕੇਵਲ ਇਸ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਦੀ ਹੀ ਰਛਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ, ਭਾਈ ! ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ ਅਮਰ ਭੀ ਕਰੇ ਅਤੇ ਭੁਖ ਤ੍ਰਿਖਾ ਭੀ ਦੂਰ ਕਰੇ ॥

ਅਰਥ–ਜਿਸ ਤਰਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ ਦੋਨੋਂ ਕਾਰਜ ਸਵਾਰਦਾ ਹੈ, ਖਾਣ ਨਾਲ ਭੁਖ ਭੀ ਹਟਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਅਮਰ ਭੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਪਹਿਲਾਂ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਭੁਖ, ਪਿਆਸ ਭੀ ਲਥੀ ਅਰ ਮਰ ਕੇ ਮੁੜ ਜੰਮਨ ਮਰਨ ਤੋਂ ਭੀ ਖਲਾਸ ਹੋਇਆ) ॥ ਇਸੀ ਤਰਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਦੀ ਭੀ ਰਛਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਰ ਮਰਨ ਦੇ ਉਪਰੰਤ ਮੁਕਤੀ ਭੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਦੀ ਹੈ ॥ ਦੋਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਮਰਥ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਫੇਰ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਪਾਂਡੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ, ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਸੁਣਨੀ ॥

ਅਰਥ–ਅਬ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਪਾਂਡੇ ਜੀ ਨੇ ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਅਪਨੀ ਦਾਸਤਾਨ ਯੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀ ॥

ਮੂਲ–ਏਕ ਦਿਨ ਸੁਪਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਆ ॥ ਊਂਹਾਂ ਜੀ, ਅਜਾਣਾਂ ਕੇ ਜਾਣ (ਅੰਦਰ ਕੀ ਜਾਨਣੇ ਵਾਲੇ), ਮੈਂ ਜਪ ਜੀ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ

ਸੁਣਿਆ ਆਹਾ ॥ ਜੀ ਮੈਂ ਭੀ ਸਲੋਕ ਸੁਣਾਵਣਾ ਹਾਂ ॥ ਬਚਨ ਹੋਇਆ, ਭਾਈ, ਸੁਣਾਇ ॥ ਤੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਘਰ ਕਾ ਪੰਡਤ ਹੈਗਾ ॥

ਤਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬੋਲਿਆ, ਅਸ਼ੀਰ ਬਚਨ ਪੜ੍ਹਿਆ

ਅਰਥ (ਪਹਿਲੇ ਪੰਡਤ ਜੀ ਨੇ ਅਸ਼ੀਰਬਾਦ ਦੀ) ॥

ਇਸ ਦੇ ਉਪਰੰਤ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਸੁਫਨੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਕਹਿ ਸੁਣਾਇਆ ॥ ੨ ॥

ਫੇਰ ਪੀਛੇ ਪੁਛਣ ਲਗਾ, ਸਿਖਿਆ, (ਸਪਨ ਸਲੋਕ) ॥

ਅਰਥ–ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਸੇ ਪੂਛਨੇ ਲਗਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੁਫਨੇ ਮੇਂ ਜੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੂਆ, ਉਸਕਾ ਮਤਲਬ ਸਮਝਾਈਏ ॥

ਮੂਲ–ਭਾਵਾਰਥ ਸਮਝਾਵੈ ॥ ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ, ਭਾਈ ! ਇਹ ਜਪ ਜੀ ਕਾ ਮਾਨਸੀ ਪਰਮ ਮੰਤ੍ਰ (ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ) ਕਾ ਅਰਥ ਹੈਗਾ ॥

ਅਰਥ–ਮਾਨਸੀ = ਜੋ ਮਨ ਕੋ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੇ ਰੋਕਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ਮਨ ਕੀ ਧਾਵਨਾ ਕਾ ਇਲਾਜ ਹੈ, ਮਨ ਕੋ ਰਾਹਿ ਰਾਸਤ ਪਰ ਲਾਨੇ ਕਾ ਦਾਰੂ ਹੈ ॥ ਮਨ ਜੈਸਾ ਕੋਈ ਦੋਸਤ ਨਹੀਂ, ਅਗਰ ਯਿਹ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਮੇਂ ਸਾਥ ਦੇਵੈ ॥

ਨੋਟ–(੧) ਜੋ ਪੰਡਤ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਫ਼ਨੇ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆਯਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸੁਨਾਇਆ, ਉਹ ਦਾਸ ਨੇ ਏਥੇ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ॥ ਦਾਸ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ॥

ਨਾ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ॥ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਾਸ ਤੇ ਖਿਮਾਂ ਕਰਨ॥ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਆਲਮ ਪੁਰਾਨੀ ਸੌ ਸਾਖੀ ਤੋਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ॥ ਪਟਿਆਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਡੀਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚੋਂ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੁਣ "Language Deptt." ਹੈ, ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ॥ ਓਥੇ ਇਕ ਛਡ ਕੇ ਦੋ ਸੌ ਸਾਖੀਆਂ ਸਿਆਲ ਕੋਟੀ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਲਿਖਤ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ ॥ ਕਈ ਨਿਹੰਗਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋਲ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋਲ ਭੀ ਹਨ ॥ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਹੁਣ ਕੋਈ ਲੁਕਵੀਂ ਛਿਪਵੀਂ ਨਹੀਂ ॥ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਆਲਮ ਇਸ ਦੀ ਕ਼ਦਰ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਸ਼ੁਭ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾਣਗੇ ॥

ਦਾਸ ਦੋਬਾਰਾ ਖਿਮਾਂ ਦਾ ਜਾਚਕ ਹੈ ॥

ਨੋਟ–(੨) ਦਾਸ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਹੇਠ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ॥ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਅਤੇ ਫਲ ਦੋਨੋਂ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ ॥

ਮੂਲ–੧ ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਜਪੁ ॥ ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ਹੈਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥ ੧ ॥

ਪੰਜਾਹ (੫੦) ਵੇਰਗ ਪੜ੍ਹ ਤਾ ਤਤ੍ਵ ਦੇਖ, ਵਾਤ, ਪਿਤ, ਕਫ ਨਾਸ਼ ਕਰੇ, ਮੁਕਤ, ਅਵਗਤ (ਬੁਰੀ

ਗਤੀ) ਨਾਸ਼ ਹੋਇਗੀ ॥ ਜੇ ਭਜਨ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਦੇ ਉਪਰੰਤ ਪੜ੍ਹੈ, ਤਾਂ ਰਿਧ ਵਧੇ, ਅੰਨ ਪਚੇ, ਕਾਲ ਰਹਿਤ ਹੋਇ, ਧਨ ਕੇ ਲਾਭ ਮੇਂ, ਧਰਮ ਮੇਂ, ਉਦਾਸੀ ਮੇਂ, ਦੇਵਤਾ ਕੀ ਪੂਜਾ ਮੇਂ, ਅਰ ਨਾਰੀ, ਸੁਤ ਮੇਂ ॥

ਜੇ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਦਸ/ਸਹੰਸਰ ਵੇਰ (੧੦,੦੦੦) ਪਾਠ ਕਰੇ, ਗੁਰੂ ਅਗੇ ਮਥਾ ਨਿਵਾਵੇ, ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰੇ, ਦਸਵੰਧ ਦੇਵੈ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਖ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥੮੯॥

ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ

* ਸਾਖੀ ਨੱਬੇਵੀਂ *

ਮੂਲ–ਸੁਪਨੇ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਕਾ ਵਾਕ, ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ ਲਿਖਾਇਆ, ਸੋ ਲਿਖਾ ॥ (ਅਗੇ ਬਚਨ ਲਿਖਾਰੀ ਲਿਖਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ) ॥

ਅਰਥ–ਸ੍ਰੀ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਪਾਂਡੇ ਕੋ ਜੋ ਸੁਫਨੇ ਮੇਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹੂਆ ਅਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਜੋ ਉਸਨੇ ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਸੁਣਾ, ਉਸ ਕਾ ਭਾਵ ਅਰ ਦੂਸਰੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਰਹਿਨੀ ਅਰ ਹੁਕਮ ॥ ਇਨ ਦੋਨੋਂ

ਬਾਤੋਂ ਕੋ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਵਾਇਆ ॥ ਇਸ ਸਾਰੇ ਹੁਕਮ ਕੋ ਲਿਖਾਰੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਾ ॥ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾ ਸਾਰਾ ਕਥਨ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਾ ਤਸੱਵਰ ਫਰਮਾਏਂ ॥

ਪਾਂਡੇ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਜੋ ਕੁਛ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਮੇਂ ਕਹਿ ਸੁਨਾਇਆ, ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਉਸਕਾ ਉਲਥਾ ਭੀ ਔਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਰਹਿਨੀ ਅਰ ਹੁਕਮ ਦੋਨੋਂ ਕੋ ਲਿਖਾਰੀ ਸੇ ਲਿਖਵਾ ਰਹੇ ਹੈਂ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਚਲਾ ਸਮੈ, ਸੰਗ੍ਰਹਨ ਮੈਂ, ਦਾਨ ਲੇਨ ਓ ਦੇਨ ॥
ਸਤਿ ਸੁਭਾਵ ਕੀ ਪਲਟ ਮੈਂ, ਭੂਤ ਡਾਕਨੀ ਸੇਨ ॥੧॥

ਅਰਥ—ਸਫਰ ਜਾਨੇ ਕੇ ਵਕਤ, ਬੁਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੇਂ (ਯਾ ਲੜਾਈ) ਮੇਂ, ਦਾਨ ਕੇ ਲੇਨੇ ਅਰ ਦੇਨੇ ਮੇਂ, ਸਤਿ ਵਾਦੀ ਸੁਭਾਵ ਨਾ ਰਹੇ (ਤਾਮਸ਼ੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਹੋ ਜਾਵੈ), ਭੂਤ ਔਰ ਡੈਨ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਨੇ ਆਨੇ ਪਰ ॥

ਮੂਲ—ਮਨ ਜੀਤਨੁ, ਜੁਧ ਮੈਂ, ਧਰੈ ਰਾਜ ਕਾਜ, ਸੁਖ ਵਾਹ ॥
ਮਿਲਨੇ ਗਿਲਨੇ ਬੰਧ ਮੈਂ, ਰਾਜ ਜੋਗ, ਉਤਸ਼ਾਹ ॥੨॥

ਅਰਥ—ਮਨ ਕੇ ਜੀਤਨੇ ਮੇਂ, ਯੁਧ ਮੇਂ, ਰਾਜ ਕਾਜ ਮੇਂ ਸੁਖ ਕੇ ਵਾਸਤੇ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੋਂ ਕੇ ਮਿਲਾਪ ਮੇਂ, ਰਾਜ ਯੋਗ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮੇਂ ॥

ਮੂਲ—ਇਨ ਕਾਰਜ ਕੀ ਅਟਕ ਮੈਂ, ਪਾਂਚ ਪਚੀਸੀ ਜਾਪ ॥

ਛੱਤੀ, ਅਠੱਤੀ ਜਾਪ ਕਰੁ, ਲਖ ਅਰਥ ਤੇ ਲਾਪ ॥੩॥

ਅਰਥ–ਇਨ ਕਾਮੋਂ ਕੀ ਅਟਕ ਮੇਂ (ਰੁਕਾਵਟ) ਮੇਂ ਪਾਂਚ ਸੇ ਪੱਚੀ ਤਕ ਪਾਠ ਕਰੇ ॥ ਯਾ ੩੬, ੩੮ ਜਾਪ ਕਰੇ ॥ ਅਧੂਰੇ ਕਾਮ ਸਭ ਪੂਰੇ ਹੋਂਗੇ, ਅਰ ਗ਼ਾਵਟ ਪਰ ਫ਼ਤੇ ਪਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਪੰਜ ਅੱਖਰ, ਅਥਵਾ ਪੰਜੀ ਅਥਵਾ ਛੱਤੀ ਵਾ ਅਠੱਤੀ ਅਥਵਾ ਸਭ ਕੇ ਬਰੋਬਰ, ਜਪ ਹਜ਼ਾਰ ਅੱਖਰਾਂ ਜੋੜ ਕਰਨ਼ਾ ॥

ਅਰਥ–ਪੰਜ ਜਾਪ ਯਾ, ਪੰਜੀ ਯਾ ਛੱਤੀ ਯਾ ਅਠੱਤੀ ਯਾ ਸਭ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਅਰਥਾਤ ੫+੨੫+੩੬+੩੮ = ੧੦੪ ਵਾਰੀ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ॥ ਜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ੧੦੦੦ ਵੇਰੀ ਜਾਪ ਭੀ ਬਹੁਤ ਸੁਖਦਾਇਕ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਕਰੇ ਹੋਮ, ਗੁਰ ਮੰਤਰ ਕੋ,
ਗੁਰੂ ਰਾਜ ਕੀ ਖਯਾਤ ॥
ਕਾਰਜੁ ਹੋਇ, ਬੰਧਨ ਤੁਟੈ,
(ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ) ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ–ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਫਰਮਾਨ ਹੈ, ਕਿ ਹੋਮ ਕਰੇ, ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਕਾ ਜਾਪ ਕਰੇ ॥ ਇਸ ਕਾ ਫਲ ਯਿਹ ਹੋਗਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੇ ਕਾਰਜ ਸਫਲ ਹੋਗਾ, ਬੰਧਨ ਟੂਟ ਜਾਵੇਂਗੇ (ਯਿਹ ਹੁਕਮ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ–ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਵਿਦਿਆ ਯੁਤ, ਜਪੈ,
ਏਕ ਭਾਗ, ਦੋਇ ਮੂੜ ॥

ਛਤਰੀ ਤ੍ਰਯ, ਸ਼ੂਦਰ ਚਤਰ,
ਸਾਢੇ ਤ੍ਰੈ ਵਿਸ, ਗੂੜ ॥ ੫ ॥
[੧੦, ੨੦, ੩੦, ੩੫, ੪੦] ॥

ਅਰਥ–ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਡਤ ਦਸ ਵੇਰੀ (ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ) ਕਾ ਪਾਠ ਕਰੇ, ਮੂਰਖ ਪੰਡਤ ਵੀਹ ਵੇਰੀ, ਛਤ੍ਰੀ ਤੀਹ ਵੇਰੀ, ਵੈਸ ਪੈਂਤੀ ਵੇਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ੂਦਰ ਚਾਲੀ ਵੇਰੀ, ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ॥

ਨੋਟ–ਉਪਰ ਦੀ ਹਿੰਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਡ ਅਡ ਚਾਰ ਵਰਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ॥ ੧੦, ੨੦, ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਦਵਾਨ ਅਰ ਮੂਰਖ ਪੰਡਤ ਵਾਸਤੇ, ੩੦ ਖੱਤਰੀ ਵਾਸਤੇ, ੩੫ ਵੈਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ੪੦ ਸ਼ੂਦਰ ਵਾਸਤੇ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਗਿਆਨੀ, ਧਿਆਨੀ, ਜੋਗ ਧਰੁ,
ਕਰਮੀ, ਸੁਕ੍ਰਤੀ ਮਧਯ ॥
ਉਤਨਾ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਸਹੀ, ਜੋ ਗੁਰ ਸੂਧਾ ਸਿਧ ॥

ਅਰਥ–ਗਿਆਨੀ, ਧਿਆਨੀ, ਜੋਗੀ, ਕਰਮ ਕਾਂਡੀ ਯਿਹ ਸਭ ਮੁਕਤੀ ਕੇ ਲੀਏ ਹੀ ਜਤਨ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ॥ ਇਸ ਲੀਏ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਯਿਹ ਸਭ ਕੁਛ ਸ਼ੁਧ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਆ ਹੈ ॥ ਅਗਰ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਪਰ ਸ਼ਰਧਾ ਲਾਵੇ (ਭਰੋਸਾ) ਕਰੇ, ਤੋ ਉਸੇ ਸਿਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਲਗਿ ਮੁਕਤ ਮੈਂ,
ਪਾਂਚ ਗਿਆਨ ਮੈਂ ਜੋਗ ॥

ਹਿਰਦੇ ਸੋਧਨ ਸੰਗ੍ਰਹ ਮੈ ਪੰਜੀ ਲਗੁ ਸੰਜੋਗ ॥

ਅਰਥ—ਐ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ, ਗੁਰੂ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੇ ਤੂ ਮੁਕਤੀ ਕੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ॥ ਪਾਂਚ ਤਤੋਂ ਕੇ ਗਿਆਨ ਮੈਂ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਜੋੜ ਦੇ ਅਰਥਾਤ ਸਮਝ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹੂੰ, ਅਪਨੀ ਅਸਲੀਅਤ ਕੋ ਸਮਝ ॥ ਜਬ ਤੂੰ ਹਿਰਦੇ ਕੇ ਸੋਧਨੇ ਮੇਂ ਲਗ ਜਾਵੇਗਾ ਔਰ ਪਾਂਚ ਤਤੂੰ ਸੇ ਸੰਜੋਗ ਕਰੇਗਾ ਤੋ ਗਿਆਨ ਕੋ ਪਾ ਲੇਗਾ ॥

ਸੰਗ੍ਰਹ = ਲਗ ਜਾਣਾ ॥

ਮੂਲ—ਹੋਮ ਭੀ ਕਰੇ, ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਸਾਥ ॥

ਅਰਥ—ਹੋਮ ਭੀ ਕਰੇ ਅਰ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਕਾ ਭੀ ਜਾਪ ਹੋ ॥

ਨੋਟ—ਏਥੇ ਹੋਮ ਮਾਰਜਨ ਕੀ ਬਿਧੀ ਭੀ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਦਾਸ ਇਸ ਦੇ ਸਮਝਨ ਵਿਚ ਅਸਮਰਥ ਹੈ (ਇਸ ਲੀਏ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ) ॥ ਮਾਰਜਨ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼ੁਧ ਹੈ ॥ ਐਸਾ ਹੋਮ, ਜਿਸ ਸੇ ਵਾਯੂ ਮੰਡਲ ਸ਼ੁਧ ਹੋ ॥

ਮੂਲ—ਸੁਣ, ਭਾਈ ਤੂੰ ਜਾਤ ਤੇ ਉਤਮ ਬ੍ਰਹਮ ਗੋਤ ॥
ਜੁਗ ਕਾ ਧਰਮ ਪਛਾਣ, ਜਪ ਕੀ ਪਉੜੀ ਸੋਧ ॥

ਅਰਥ—ਪਾਂਡੇ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ :—

ਸੁਣ ਭਾਈ, ਤੂ ਜ਼ਾਤ ਕਾ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਹੈਂ ਅਰ ਉਤਮ ਗੋਤ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਕਲਜੁਗ ਕਾ ਧਰਮ ਪਹਿਚਾਨੋ ॥ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਕੋ ਸਿਧ ਕਰੋ ॥

ਮੂਲ—ਅਰ ਹੋਂਮ ਕਰੈ ਛਤ੍ਰੀ, ਲਖ,
ਮੁਕਤ ਹੋਇ ਤਤਕਾਲ ॥

ਜਪ ਤੇ ਆਤਮ ਸੁਧ ਹੋਇ,
ਮਾਰਜਨ ਦੂਖਨ ਟਾਲ ॥

ਅਰਥ—ਛੱਤ੍ਰੀ ਕੋ ਪਾਠ ਕੇ ਸਾਥ ਹੋਮ ਭੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ॥ ਜਾਨ ਲੋ ਕਿ ਐਸਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ਵੁਹ ਫੌਰਨ ਮੁਕਤੀ ਪਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਪਾਠ ਸੇ ਮਨ ਸ਼ੁਧ ਹੋਗਾ ਔਰ ਮਾਰਜਨ ਹੋਮ ਸੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਆਸਾ ਪਰ ਦੂਜੀ ਪੜੇ, ਆਦ ਸਚ ਜਿਹ ਨਾਮ ॥
ਦੇਵ ਮੰਤ੍ਰ ਅਰ ਚਲਨ ਮੇਂ, ਔਖਧ ਰਸਾਯਨ ਸਾਮ ॥

ਅਰਥ—ਨੇਕ ਇਛਿਆ ਕੋ ਪੂਰਾ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਆਦਿ ਸਚ ਵਾਲੀ ਪੌੜੀ ਪੜ੍ਹੇ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਰੀ ਇਸ ਤਰਹ ਹੈ :—
"ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ, ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ, ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ" ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਣੀ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈਨਾ ਹੀ ਸਰਬ ਰੋਗੋਂ ਕੀ ਦੁਵਾਈ ਅਰ ਰਸੋਂ ਕਾ ਘਰ ਹੈ ॥ ਯਹੀ ਦੇਵ ਮੰਤਰ ਹੈ ਅਰ ਯਹੀ ਸੀਧੇ ਤ੍ਰੀਕੇ ਮੇਂ ਦਾਖਲ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਵਿਪਦਾ, ਕਾਰਜ ਹਾਨ ਮੈਂ ਗਾਵੈ ਕੋ, ਰਹਿ ਲਾਗ ॥
ਕਾਰਜ ਕਾਹੂ ਅਟਕ ਮੈਂ ਦੇਇ ਭੇਟ ਗੁਰ ਭਾਗ ॥

ਅਰਥ—ਮੁਸੀਬਤ ਮੇਂ, ਕਾਮ ਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਮੇਂ ਖਾਹ ਕੋਈ (ਪੁਰਸ਼) ਭੀ ਜਾਪ ਕਰੇ ਲੇਕਨ ਯਕੀਨ ਸਾਬਤ ਰਖੇ ॥ ਕਿਸੀ ਕਿਸਮ ਕੇ ਕਾਮ ਕੀ ਰੁਕਾਵਟ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਸਵੰਦ ਨਿਕਾਲਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਨਵ ਘਰ, ਨਵ ਗੁਣ ਸੰਗ੍ਰ ਹੈ,
ਚੌਥੀ ਕਾ ਕਰ ਧਿਆਨ ॥

ਜਪ (ਜਪ ਸਮ) ਪੜ ਸਾਤ ਦਿਨ,
ਸ਼ਾਂਤ, ਭੇਟ ਧਰ ਸਾਨ ॥

ਗੁਣ = ਪ੍ਰਕਾਰ, ਕਿਸਮ, ਧਰ = ਰਖਣਾ
ਸੰਗ੍ਰ = ਕਸ਼ਟ, ਸ਼ਾਂਤ = ਸ਼ਾਂਤੀ
ਹੈ = ਨਾਸ਼ ਹੋਣਾ, ਭੇਟ = ਭੇਟਾ, ਸਾਨ = ਸਾਥ

ਅਰਥ—ਚੌਥੀ ਪੌੜੀ ਕਾ ਜਾਪ ਕਰਨੇ ਸੇ ਨੌ ਗ੍ਰਿਹ ਅਰ ਨੌ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਕਸ਼ਟ ਦੂਰ ਹੋਗਾ ॥

ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪਾਠ, ਜਾਪ ਕੇ ਤੌਰ ਪਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੇ ਸਾਤ ਦਿਨ ਤਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ ॥ ਅਰ ਸਾਥ ਹੀ ਕੁਛ ਭੇਟ ਭੀ ਰਖਨੀ ਹੋਗੀ ॥

ਜਾਪ ਕੇ ਤੌਰ ਪਰ = ਪ੍ਰੇਮ ਔਰ ਪ੍ਰੀਤ ਸੇ ਯਿਹ ਸਮਝ ਕਰ ਕਰੇ ਕਿ ਮੈਂ ਅਬਾਦਤ ਕਰ ਰਹਾ ਹੂੰ ॥ ਯਿਹ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਮ ਧਰਮ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਏਕ ਸ਼ੁਗਲ (ਖੇਲ), ਦਿਲ ਬਹਿਲਾਵਾ ॥

ਮੂਲ—ਉਦਮ ਪੰਜੇ ਜੁਧ ਮੈਂ, ਛੇਵੀਂ ਸਪਤਮ ਬੰਧ ॥
ਅਟਕੀ ਨਾਰੀ ਆਠਵੀਂ, ਨਾਵੀਂ ਮੰਤ੍ਰ ਸੰਧ ॥

ਅਰਥ—ਪੰਜਵੀਂ ਪੌੜੀ ਕਾ ਜਾਪ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਫ਼ਤਹ ਪਾਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਛੇਵੀਂ ਅਰ ਸਤਵੀਂ ਪੌੜੀ ਕਾ ਜਾਪ, ਬੰਧਨੋਂ (ਮੁਸ਼ਕਲਾਤ) ਕੋ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਹੈ ॥

ਆਠਵੀਂ ਪੌੜੀ ਕਾ ਜਾਪ = ਨਾੜੀ ਕੀ ਅਟਕ ਮੇਂ (ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਮੇਂ) ॥

ਨਾਵੀਂ ਪੌੜੀ ਕਾ ਜਾਪ = ਗੁਰਮਤੇ (ਸਲਾਹ, ਮਸ਼ਵਰੇ ਕੇ ਵਕਤ) ॥

ਮੂਲ–ਦਸਵੀਂ ਦਸ ਦੇਵਨ ਜਜੇ, ਵਾਹਨ ਲੇਨੇ ਬੀਚ ॥
ਚੜਨੇ ਕ੍ਰਯ ਵਿਕ੍ਰਯ ਵਿਖੈ,
ਗਿਆਰਾਂ ਪੌੜੀ ਖੀਂਚ ॥

ਅਰਥ–ਦਸਵੀਂ ਪੌੜੀ ਕਾ ਜਾਪ ਐਸਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ ਦਸ ਦੇਵਤੋਂ ਕਾ ਪੂਜਨ ਅਰ ਸਾਥ ਹੀ ਉਨ ਕੀ ਸਵਾਰੀਯੋਂ ਕਾ ਵੀ ਪੂਜਨ ॥

ਵਾਹਨ = ਜਿਸ ਪਰ ਵੁਹ ਸਵਾਰ ਹੋਂ ॥

ਜਜੇ = ਪੂਜਨ ਕਰਨਾ ॥

ਅਪਨੀ ਖ਼ਰੀਦੋ ਫ਼ਰੋਖ਼ਤ ਮੇਂ (ਸੁਦਾਗਰੀ ਮੇਂ) ਗਿਆਰਵੀਂ ਪੌੜੀ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰੇ ॥

ਮੂਲ–ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਪੜ ਕਲਪਨ ਕਰੇ,
ਦੂਖ ਅਰਿਸ਼੍ਟ ਕੋ ਨਾਸ ॥
ਤੇਹਰੀ ਤੇ ਸਿਧਨ ਭਜੈ, ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਸੁਰਾਸ ॥

ਕਲਪਨ ਕਰਨਾ = ਧਾਰਨਾ, ਸੰਕਲਪ ਕਰਨਾ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਬਾਰਵੀਂ ਪੌੜੀ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰੇ, ਤੋ ਮਨ ਮੇਂ ਯਿਹ ਧਾਰਨ ਕਰੇ ਕਿ ਮੇਰਾ ਦੁਖ ਅਰ ਕੁਲ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਂ ਤੇਹਰਵੀਂ ਪੌੜੀ ਕਾ ਜਾਪ ਕਰਨੇ ਸੇ ਸਿਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗੀ ਅਰ ਜਿਸ ਕਾਮ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਪਾਠ ਕੀਆ ਗਿਆ ਹੈ ਵੁਹ ਠੀਕ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਕੋ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਜੰਤ੍ਰ ਮੇਂ ਚੌਦਸ ਕਹਿਓ, ਪੰਚ ਦਸ਼ੀ ਤੇ ਭੂਤ ॥
ਖੋੜਸ ਤੇ ਡਾਕਣ ਤਜੈ, ਸਤ ਦਸ ਮੋਹਨ ਕੂਤ ॥

ਅਰਥ–ਚੌਦਵੀਂ ਪੌੜੀ ਕੇ ਜਾਪ ਸੇ ਜੰਤ੍ਰੋਂ ਮੰਤ੍ਰੋਂ ਸੇ ਅਧਕ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਗੀ ॥ ਪੰਚ ਦਸ਼ੀ (੫+੧੦ =

੧੫) ਪੰਦ੍ਰਵੀਂ ਪੌੜੀ ਸੇ ਭੂਤੋਂ ਕਾ ਸਾਇਆ ਦੂਰ ਹੋਗਾ ॥ ਸੋਲਵੀਂ ਪੌੜੀ ਸੇ ਡੈਣਾਂ, ਭੂਤਨੀਆਂ ਭਾਗ ਜਾਵੇਂਗੀ ਸਤ ਦਸ (੭+੧੦ = ੧੭), ਐਸੀ ਤਾਕਤ ਹੋਗੀ, ਕਿ ਦੂਸਰਾ ਅਪਨੀ ਤਰਫ਼ ਖੈਂਚਾ ਚਲਾ ਆਵੇਗਾ ॥ ਉਸ ਕਾ ਸਾਰਾ ਰੁਖ ਅਪਨੀ ਤਰਫ਼ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਪੜੇ ਅਠਾਰਹ, ਆਠ ਦ਼ਸੇ,
ਨਿਤ ਉਠ ਵਿਦਿਆ ਹੇਤ ॥
ਖਟ ਮਾਹੇ ਵਿਦਿਆ ਵਧੈ,
ਨਿਰਮਲ ਬੁਧ, ਸੁਚੇਤ ॥

ਅਰਥ–ਵਿਦਿਆ ਕੀ ਅਧਕਿਤਾ ਕੇ ਲੀਏ ੧੮ ਪੌੜੀ ਕੋ ਪੜ੍ਹੇ, ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਮੇਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਧੇਗੀ, ਨਿਰਮਲ ਬੁਧ ਹੋਗੀ ਅਰ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਕੀ ਬਰਤਰੀ ਹੋਗੀ ॥ ਜੋ ਪੜ੍ਹੇਗਾ ਕਦਾਚਿਤ ਭੀ ਨਹੀਂ ਭੂਲੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਉਨੀਵੀ ਸੰਜੋਗ ਮੈਂ, ਵਿੰਸੀ ਨਾਰ ਸੰਜੋਗ ॥
ਸੰਤਤ ਹਿਤ ਇਕੀਸਵੀਂ, ਮ੍ਰਿਤ ਸੁਤ ਵਾ ਬਾਵੀ ਜੋਗ ॥

ਅਰਥ–ਉਨੀਸਵੀਂ ਪੌੜੀ ਕੇ ਜਾਪ ਸੇ ਸੰਜੋਗ ਹੋਗਾ, ਵਿਛੜੇ ਹੂਯੋਂ ਕਾ ਮਲਾਪ ਹੋਗਾ ॥

ਬੀਸਵੀਂ ਪੌੜੀ ਕੇ ਜਾਪ ਸੇ ਔਰਤ ਕਾ ਮਲਾਪ ਹੋਗਾ ॥

ਇਕੀਸਵੀਂ ਪੌੜੀ ਕੇ ਜਾਪ ਸੇ ਔਲਾਦ ਹੋਗੀ ॥

ਬਾਈਸਵੀਂ ਪੌੜੀ ਕੇ ਜਾਪ ਸੇ ਅਗਰ ਲੜਕੇ ਗੁਜਰ ਜਾਤੇ ਹੋਂਗੇ ਤੋ ਮਰਨੇ ਸੇ ਰੁਕ ਜਾਵੇਂਗੇ ਅਰਥਾਤ ਉਨ ਕੀ ਉਮਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਤੇਈ ਰਿਪਨ ਅਖੁਟ ਮੈਂ, ਚੌਵੀ ਚਾਤਰ ਪ੍ਰੀਤ ॥

ਪੰਚ ਵਿੰਸਵੀ ਆਦਰੇ, ਮੋਹਨ, ਸੋਹਨ ਰੀਤ ॥

ਅਰਥ–ਦੁਸ਼ਮਨ ਜ਼ਲੀਲ ਹੋਂਗੇ (ਖੁਵਾਰ ਹੋਂਗੇ) ॥ ਯਿਹ ੨੩ ਪੌੜੀ ਕਾ ਫਲ ਹੋਗਾ ॥ ਚਤਰਾਈ ਬੜ੍ਹੇਗੀ ॥ ਯਿਹ ੨੪ ਪੌੜੀ ਕਾ ਫਲ ਹੋਗਾ ॥

ਪੰਚ ਵਿੰਸਵੀ (੫+੨੦) = ੨੫ ਪੌੜੀ ਕਾ ਜਾਪ ਇਸ ਭਲੀ ਰੀਤੀ ਕਾ ਹੈ ਕਿ ਈਸ੍ਵਰ ਕੀ ਦਰਗਾਹ ਮੇਂ ਆਪ ਕੀ ਇਜ਼ਤ ਹੋਗੀ ॥

ਮੋਹਨ = ਈਸ਼੍ਵਰੀ ਦਰਗਾਹ ॥

ਸੋਹਨ = ਭਲੀ ਰੀਤ ॥

ਮੂਲ–ਛਬੀ ਛਲ ਮੈਂ ਬਲ ਧਰੈ, ਸਪਤ ਵਿੰਸ ਕਾ ਜਾਪ ॥
ਅਠਾ ਵਿੰਸਿਆ, ਭੈ ਦੂਰ ਕੋ, ਹੋਇ ਬਜਰ ਸਮ ਪਾਪ ॥

ਅਰਥ–੨੬, ੨੭ ਪੌੜੀ ਕੇ ਪਾਠ ਸੇ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਕੇ ਕਾਮੋਂ ਮੇਂ ਬਲ ਹੋਗਾ ੨੮ ਪੌੜੀ ਕਾ ਫਲ = ਅਗਰ ਸਖਤ ਪਾਪ ਹੋਗਾ, ਤੌ ਭੀ ਬਖਸ਼ਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਵਿਖ ਪੀਵੈ, ਵਿਖੀਆ ਕਟੈ, ਉਨਤੀਸੇ ਕਾ ਝਾੜ ॥
ਦੂਧ ਬਧਾਵੈ ਬਸਨ ਮੈਂ, ਤੀਸ ਪਉੜੀਆ ਗਾੜ ॥

ਅਰਥ–ਅਗਰ ਕੋਈ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਗਾ ਤੋ ਜ਼ਹਿਰ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹੇਗੀ, ਝੜ ਜਾਵੇਗੀ, ੨੯ ਪੌੜੀ ਕਾ ਫਲ ਬ੍ਰਤਨ ਮੇਂ (ਘਰ) ਮੇਂ ਦੂਧ ਬਹੁਤ ਹੋਗੀ, ੩੦ ਪੌੜੀ ਮੇਂ ਯਿਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਏਕੀ ਫ਼ੇਕੈ, ਦੋਕੀ ਭਾਗੈ, ਤ੍ਰੈ ਤ੍ਰੈ ਤੇ ਇਕ ਤਾਪ ॥
ਨਿਤ ਜਵਰੀ ਚੌਤੀ ਪੜ੍ਹੈ ਚਾਲੀ ਚਾਲ਼ੀ ਮਾਪ ॥

ਨੋਟ–ਪਿਛੇ ੩੦ ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਫਲ ਦਸ ਚੁਕੇ ਹਨ ॥ ਏਥੇ

੩੦+੧ = ੩੧, ੩੦+੨ = ੩੨ ਅਰੇ(ਤ੍ਰੈ ਤ੍ਰੈ = ੩੩ (ਅਰਥਾਤ ਦੋ ਵੇਰੀ ੩੩ ਲਿਖਨ ਨਾਲ ਤੇਤੀਸ) ਬਣਦੇ ਹਨ ॥

ਅਰਥ—੩੧, ੩੨ ਅਰ ੩੩ ਤਿੰਨੇ ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਜਾਪ ਦਾ ਫਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ ਕੇ ਪਾਠ ਸੇ ਕੇਵਲ ਤਪ (ਬੁਖਾਰ) ਕੀ ਨਵਿਰਤੀ ਹੋਗੀ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਪਾਠ ਕਰੇ) ॥ ਜੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਹੈ ॥ ਇਕ ਤਾਪ ਦਾ ਅੰਰਥ ਕੇਵਲ ਤਾਪ ਹੈ ॥

੩੪ ਪੌੜੀ ਕੇ ਜਾਪ ਕਾ ਫਲ

ਮਾਪ = ਅੰਦਾਜ਼ਾ, ਨਿਤ = ਹਮੇਸ਼

ਜਵਰੀ = ਜੁਆਰੀ (ਚਰਨ ਬੰਧਨਾ ਕਰਨਾ, ਮਥਾ ਟੇਕਨਾ) ॥

ਸਭ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਰੇ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਆਵੈ, ਮੇਰੇ ਦਾਸ ਹੋਂ, ਮੇਰੀ ਸਿਖੀ ਸੇਵਕੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਲੋਗ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕਦਮੋਂ ਪਰ ਗਿਰਤੇ ਰਹੇਂ, ਇਸ ਕੇ ਲੀਏ ੩੪ ਪੌੜੀ ਕੇ ਚਾਲੀ (੪੦) ਪਾਠ ਕਰੇ ॥

ਮੂਲ—ਕਰਮ ਮਾਂਝ ਦਸ ਕੋ ਪੜੈ, ਅਰਥ ਮਾਹੇ ਵੀਹ ਪਾਠ ॥
ਤੀਹ, ਕਾਮਨਾ, ਸਚ ਰਤ, ਚਾਲੀ ਮੁਕਤ ਸੁਰਾਟ ॥

ਅਰਥ—ਕਿਸੀ ਚੀਜ਼ ਕੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕੇ ਲੀਏ, ੩੪ ਪੌੜੀ ਕੇ ੧੦ ਪਾਠ ਕਰੇ ॥ ਧਨ ਦੌਲਤ ਕੇ ਲੀਏ, ੩੪ ਪੌੜੀ ਕੇ ੨੦ ਪਾਠ ਕਰੇ ॥ ਈਸ਼ਵਰ (ਸਚੇ) ਕੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕੇ

ਲੀਏ, ੩੪ ਪੌੜੀ ਕੇ ੩੦ ਪਾਠ ਕਰੇ ॥ ਮੁਕਤੀ ਕੇ ਲੀਏ, ੩੪ ਪੌੜੀ ਕੇ ੪੦ ਪਾਠ ਕਰੇ ॥

ਮੂਲ–ਪੈਂਤੀ ਪੰਕਤ, ਛਤੀ ਗੜ, ਸੂਰ ਕਾਜ ਸੈਂਤੀਸ ॥
ਅਠੱਤੀ ਮਿਲਨੇ, ਸਾਧ ਕੇ, ਰਾਜ ਕੇ ਦਰ ਅਸੀਸ ॥

ਅਰਥ–੩੫ ਪੌੜੀ ਕੇ ਜਾਪ ਸੇ, ਸਭ ਕਾ ਸ਼ਰੋਮਨੀ ਬਣਤਾ ਹੈ ॥ ੩੬ ਪੌੜੀ ਕੇ ਜਾਪ ਸੇ, ਕੋਟ (ਕਿਲ੍ਹਾ) ਫਤਹ ਕਰੇਗਾ ॥ ੩੭ ਪੌੜੀ ਕੇ ਜਾਪ ਸੇ, ਸੂਰਮੇਂ ਕੋ ਅਪਨੇ ਕਾਜ ਕੀ ਸਿਧੀ ਹੋਗੀ ॥ ੩੮ ਪੌੜੀ ਕੇ ਜਾਪ ਸੇ, ਸਾਧੂਓਂ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਔਰ ਰਾਜਾ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਮੇਂ ਫਤਹਿ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਉਨ ਚਾਲਤਨ ਦੇਵ ਕੇ, ਚਾਲੀ ਚਤਰ ਭੁਜ ਰੂਪ ॥

ਅਰਥ–੩੯ ਪੌੜੀ ਕੇ ਜਾਪ ਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਗਾ, ਦੇਵਤਾ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਗਾ ॥ ੪੦ ਪੌੜੀ ਕੇ ਜਾਪ ਸੇ ਚਤਰ ਭੁਜ ਰੂਪ (ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਦ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗੇ) ॥ ਜਗਯਾਸੂ ਜੈਸਾ ਦਰਸ਼ਨ ਮਾਂਗੇਗਾ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਉਸ ਭਗਤ ਕੀ ਭਾਵਨਾ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸੀ ਤਰਹ ਕਾ ਸਰੂਪ ਬਨਾ ਕਰ ਉਸ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਗਾ ॥

"ਭਗਤੋਂ ਕੇ ਵਸ ਮੇਂ ਹੈ ਭਗਵਾਨ" ॥

ਚਤਰ ਭੁਜ = ਚਾਰ ਭੁਜਾਂ (ਬਾਹਾਂ) ਵਾਲਾ, ਜਿਨ ਕੇ ਹਾਥੋਂ ਮੇਂ ਸੰਖ, ਚਕਰ, ਗਦਾ, ਪਦਮ ਹੋਗਾ ॥

ਸੰਖ = ਦੇਵ ਅਸਥਾਨੋਂ ਪਰ ਹੋਤਾ ਹੈ ॥ ਦੋਨੋਂ ਵਕਤ ਇਸ ਕੋ ਬਜਾਤੇ ਹੈਂ ॥

ਚੱਕਰ = ਸੁਦ੍ਰਸ਼ਨ ਚੱਕਰ ॥

ਗਦਾ = ਏਕ ਭਾਂਤ ਕਾ ਹਥਿਆਰ ਗੁਰਜ ਜੈਸਾ ॥

ਪਦਮ = ਕੰਵਲ ਫੂਲ ॥

ਭਗਤੋਂ ਕਾ ਕਿਆ ਹੀ ਕਹਿਨਾ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਜੈਸਾ ਨਾਚ ਚਾਹੇਂ, ਨਚਾਵੇਂ ॥

ਕੀਹ ਕੁਝ ਭੇਟ ਸੁਦਾਮੇ ਆਂਦੀ,
ਕੀਹ ਕੁਝ ਲਿਆਂਦੀ ਧੰਨੇ ॥
ਸਾਗ ਨਾਲ ਧੰਨੇ ਰੋਟੀ ਖਵਾ ਲਈ,
ਛਾਹ ਪਿਆ ਲਈ ਛੰਨੇ ॥
ਬ਼ਕਲ਼ੀਆਂ ਦੀ ਟਿੰਡ, ਚਬਾਈ,
ਭੰਨ ਚੁਪਾਏ ਗੰਨੇ ॥
ਹੁਣ ਆਪ ਧੰਨੇ ਦੀ ਵਾਹੇ ਗਾਹੜੀ,
ਆਪੇ ਨਕੇ ਬੰਨੇ ॥
ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘਾ,
ਪਰ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰੀਕਤ ਕਾਹਦੀ,
ਰਬ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਨੇ ॥

(ਤੇਰਿਆਂ ਭਗਤਾਂ ਤੋਂ ਬਲਹਾਰ,
ਤੇਰਿਆਂ ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਬਲਹਾਰ)

ਮੂਲ–ਚਾਰ ਭਾਂਤ ਜਪ ਲਿਖ ਹੁਤੇ,
ਭੋਜਨ ਔਖਧ ਸਰੂਪ ॥

ਅਰਥ–ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਜਾਪ ਮੈਂ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹੈਂ ॥ ਜੈਸੇ ਔਸ਼ਧੀ ਕੇ ਸੇਵਨ ਸੇ ਸਭ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ, ਇਸੀ ਤਰਹ ਸੇ ਹੀ ਇਨ ਚਾਰ ਤਰਹ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਸੇ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾਏਂ ਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗੀ ॥

ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਵੇਰਵਾ :-

(੧) ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਮ = (ਸ਼ੁਧ ਕਰਮ) ਅਪਨੀ ਬ੍ਰਿੱਧੀ ਕੇ ਲੀਏ ॥

(੨) ਅਸਥਿਤੀ ਕਰਮ = (ਕਿਸੀ ਚੀਜ਼ ਮੇਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ, ਉਸ ਕੋ ਰੋਕਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ॥

(੩) ਸੰਘਾਰ ਕਰਮ = ਕਿਸੀ ਕੋ ਨਾਸ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ॥

(੪) ਸੰਪਟ ਕਰਮ = ਕਿਸੀ ਖ਼ਾਸ ਸ਼ਬਦ ਕੋ ਮੁਖ ਰਖ ਕਰ ਪਹਿਲੇ ਇਸ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ, ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨਾ ॥ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਰ ਫਿਰ ਯਿਹ ਮੁਖ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨਾ ॥

ਮੁਖ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਦੋ ਵੇਰੀ ਪਾਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਹਿਲੇ ਭੀ ਅਰ ਪੀਛੇ ਭੀ ॥ (ਗੁਰੂ ਘਰ ਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਤੀਨ ਪਾਠ ਹੋਤੇ ਹੈਂ) ॥

(੧) ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠ = (ਜੋ ੭ ਦਿਨਾਂ ਯਾ ਦਸਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ॥

(੨) ਅਖੰਡ ਪਾਠ = (ਇਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ੪੮ ਘੰਟੇ ਯਾ ੧੬ ਪਹਿਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠ ਜੈਸਾ ਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥ ਪਾਠੀ ਬੜੇ ਵਿਦਵਾਨ, ਅਭਿਆਸੀ ਅਤੇ ਰਹਿਤ ਮ੍ਰਯਾਦਾ ਵਾਲੇ ਲੋੜੀਏ ॥

(੩) ਸੰਪਟ ਪਾਠ = ਜਿਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਾਸ ਨੇ ਉਤੇ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਜਪੁ ਮਹਿਮਾ ਪਉੜੀ ਪੜੇ, ਕਰਹੈ ਗੁਰ ਸਨ ਪ੍ਰੀਤ ॥
ਨਿਹਚਲ ਜਾਂ ਕਾ ਗੁਰ, ਨਮੈ,
ਹੋਇ ਸੁਫ਼ਲ, ਤਿਹ ਰੀਤ ॥

ਅਰਥ–ਮਹਿਮਾ ਦੇਨੇ ਵਾਲੀ ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਪੌੜੀਆਂ ਪੜ੍ਹੇ ਅਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਾਥ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੇ ॥ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਟੱਲ ਅਰ ਨਿਹਚਲ ਹੈਂ, ਉਨ ਕੋ ਨਿਮਸਕਾਰ ਕਰਨੇ ਸੇ ਔਰ ਐਸੀ ਰੀਤ ਬ੍ਰਤਨੇ ਸੇ ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਟ ਫਲ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਇਹ ਜਪ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਮਮ,
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਮੁਖ ਮੰਤ ॥
ਲਿਖਯੋ ਸੁ ਕਰ,ਗੁਰ, ਰਾਜ ਸਤ,
ਗੁਰ ਸਨਮੁਖ, ਸੁਖ ਸੰਤ ॥

ਅਰਥ–ਯਿਹ ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਜੋ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਮੁਖ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਸੇ ਉਚਾਰਾ ਹੂਆ ਹੈ) ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਮੁਝੇ ਅਛੀ ਤਰਹ ਲਿਖਵਾਇਆ ॥ (ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਯਿਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹੂਆ ਥਾ) ॥ ਕੈਸਾ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾ ਰਾਜ ਸਤਿ ਹੈ ਔਰ ਸੁਖ ਦੇਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਸਭ ਸਾਧਨ ਪਰਗਟ ਕੀਓ, ਦੁਸ਼ਟਨ ਦੀਜੈ ਏਹ ॥
ਫਲੇ ਸਿਖ ਪਰਤੀਤ ਤੇ, ਬਿਪਰ ਸਾਧ ਕੀ ਸੇਵ ॥

ਅਰਥ–ਸਭ ਤਰੀਕੇ ਬਿਆਨ ਕੀਏ ਹੈਂ, ਅਬ ਦੁਸ਼ਟੋਂ ਯਾ ਪਾਪੀਓਂ ਕੋ ਭੀ ਯਿਹ ਦੀਆ ਜਾਵੈ, ਤੋ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰਨੇ

ਸੋ ਉਨ ਕੋ ਭੀ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗਾ ਔਰ ਉਸ ਕੀ ਸਾਧੂਓਂ ਅਰ ਬ੍ਰਹਿਮਨੋਂ ਜੈਸੀ ਪੂਜਾ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ—ਉਸਤਤ, ਨਿੰਦਾ, ਪਰ ਹਰੇ, ਦੰਭ, ਈਰਖਾ ਮਾਨ ॥
ਬੇਦ ਬਚਨ ਸਮ, ਗੁਰ ਬਚਨ,
ਸਭ ਸੰਤਨ ਪ੍ਰਵਾਨ ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ—ਇਸ ਕਾ ਪਾਠ, ਉਸਤਤ, ਨਿੰਦਾ, ਫਰੇਬ, ਧੋਖਾ, ਈਰਖਾ ਔਰ ਮਾਨ ਵਡਿਆਈ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਯਿਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਚਨ ਬੇਦ ਕੇ ਬਚਨੋਂ ਕੇ ਸਮਾਨ (ਬਰਾਬਰ) ਹੈਂ ਅਰ ਸਭ ਸੰਤੋਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਏ ਹੈਂ ॥

॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥

ਮੂਲ—ਜਪ ਜਾਪ ਕੀਏ, ਅਘ ਕੋਟ ਹਰੈ ॥
ਨਿਤ ਦਾਨ ਵਧੈ, ਮਤ ਸਾਰ, ਧਰੈ ॥
ਮੰਨ ਭਾਵ ਵਧੈ, ਸੁਖ ਕਾਮ ਸਧੈ ॥
ਸੁਰ ਸਾਧਨ ਮੈਂ, ਭ੍ਰਮ ਪੁੰਜ ਹਰੈ ॥
(ਧਨ ਮੈਂ, ਤਨ ਮੈਂ, ਸਤ) (ਰੋਗ ਹਰੇ),
ਅਰ ਨਾਰੀ ਮੈਂ ਸਭ ਦੋਖ ਟਰੈ ॥
ਨਹਿ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੈ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ,
ਜਿਹ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਦੇਇ, ਸੁ ਦੋਖ ਹਰੈ ॥੧॥

ਅਰਥ—ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਜਾਪ (ਪਾਠ) ਕਰਨੇ ਸੇ ਕਰੋੜੋਂ ਪਾਪ ਦੂਰ ਹੋਂਗੇ ॥ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦਾਨ ਕੀਆ ਹੂਆ ਬੜ੍ਹੇਗਾ ਅਰ ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਰ ਬੁਧੀ ਹੋਗੀ ॥ ਮਨ ਕਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬੜ੍ਹੇਗਾ, ਸਭ ਕਾਮ ਸੰਪੂਰਣ ਹੋਂਗੇ, ਨੇਕ ਸਾਧਨੋਂ

ਮੇਂ ਬਰਤਰੀ ਹੋਗੀ ॥ ਸਰਬ ਤਾਮਸ਼ੀ ਬ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦੂਰ ਹੋਂਗੀ ॥ ਧਨ ਅਰ ਤਨ ਮੇਂ ਸਤ੍ਾ ਬੜ੍ਹੇਗੀ ਅਰ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੋਂਗੇ ॥ ਤਨ ਕੀ ਨਾੜੀਯੋਂ ਮੇਂ ਸਭ ਦੋਖ ਟਲ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥

ਜਿਸ ਕੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਾਥ ਪ੍ਰੀਤ ਨਹੀਂ ਹੋਗੀ ਔਰ ਗੁਰੂ ਪਰ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ, ਅਗਰ ਵੁਹ ਨਿਤ ਨੇਮ ਸੇ ਪਾਠ ਕਰੇਗਾ ਤੋ ਉਸ ਕੇ ਭੀ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਜਾਂਕੀ ਵਿਧ ਏਹ ਕਹੀ ਗੁਰ ਨੈ,
ਜੋ ਕੋ ਇਸ ਸਿਖਯਾ ਅਰ ਸਾਧਨ ਤੇ ॥
ਸਭ ਪਾਠਨ, ਗੀਤ, ਪੜ੍ਹੰਗਨ ਤੇ,
ਉਪਜਿਓ ਫਲ ਕਉ ਤਤ ਜੋਗਨ ਤੇ ॥
ਤਿਉ ਸਾਧਨ ਸਿਧ ਸੁਚੇਤ ਭਲੀ,
ਬਿਧ ਕਾਜ ਸਰੇ, ਸੁਖ ਭੋਗਨ ਤੇ ॥
ਸਿਧ ਕੀਏ, ਗੁਰ ਭੇਟ ਦੀਏ,
ਏਹ ਬੀਜ ਧਰੇ, ਗੁਰ ਮੋਦਨ ਤੇ ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ–ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਇਸ ਕੀ ਵਿਧੀ (ਤਰੀਕਾ) ਕਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੋਈ ਭੀ ਯਿਹ ਸਿਖਸ਼ਾ ਲੇਗਾ ਅਰ ਸਾਧਨ ਕਰੇਗਾ, ਪਾਠ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਇਸ ਕੇ ਗੀਤ ਗਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਪੜ੍ਹੇਗਾ, ਜੋ ਫਲ ਚਾਹੇਗਾ, ਉਸ ਕੋ ਇਸ ਕੇ ਜ਼ਰੀਏ ਤਤਕਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਂਗੇ ॥

ਇਸੀ ਤਰਹ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਅਛੀ ਤਰਹ ਸਿਧ ਹੋਂਗੇ ਅਰ ਬਹੁਤ ਅਛੀ ਤਰਹ ਸੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਹੋਂਗੇ ਔਰ ਸੁਖ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਗੀ ॥ ਐਸੀ ਸਿਧੀ ਕਰਨੇ

ਸੇ ਔਰ ਗੁਰੂ ਭੇਂਟ ਦੇਨੇ ਸੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇਂਗੇ ਔਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਉਸ ਕੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗੀ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ–ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਪੰਥ ਬਤਾਯੋ ਸਿਖ ॥
ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਕੋ ਬਰਨਨੰ,
ਅਰ ਖਿਯਾਤ ਭਯੋ ਸਿਧ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ–ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀ ਹੈ, ਕਿ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਯਿਹ ਰਾਸਤਾ ਬਤਾਇਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਕੋ ਖੋਲ੍ਹ ਕਰ ਬਿਆਨ ਕੀਆ ਹੈ ਅਰ ਸਿਧੀ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਤਲਾਈ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਸੁਪਨ ਬਾਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੀ, ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਨ ਖਿਆਤ ॥
ਸੋਊ ਅਰਥ ਈਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਲਿਖਿਓ,
ਸਭ ਸਿਖਨ ਸੁਹਾਤ ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ–ਸੁਫਨੇ ਕੀ ਬਾਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀ ਹੈ ਅਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰਨ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਆ ਹੈ ਵੁਹੀ ਅਰਥ (ਮਤਲਬ) ਯਹਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕੀਏ ਗਏ ਹੈਂ, ਤਾਂਕਿ ਸਭ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਲੀਏ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਂ ॥

ਮੂਲ–ਪਾਠਕ ਪਰ ਪੂਰਨ ਕ੍ਰਿਪਾ, ਸਤਿਗੁਰ ਅਰਜਨ ਵਾਕ ॥
ਵੇਖੈ, ਪੜ੍ਹੈ, ਸੁਨੈ, ਲਿਖੈ, ਦੇਇ ਪੂਜ ਗੁਰ ਜਾਪ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਕਾ ਫਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਵਾਲੋਂ ਪਰ ਪੂਰਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਗੀ ॥ ਜੋ ਦੇਖੇ, ਪੜ੍ਹੇ, ਸੁਨੇ ਅਰ ਲਿਖੇ, ਔਰ ਗੁਰੂ ਪਰ ਸ਼ਰਧਾ

ਕਰਕੇ ਜਾਪ ਕਰੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਕਲਿਜੁਗ ਮੈਂ, ਚਤ੍ਰ ਵਰਨ ਕੋ, ਚਾਰ ਭਾਤ ਕ ਜਾਪ ॥
ਪਰਾ, ਮਧਮਾ (ਵੇਦ ਕਹਿ) ਪਸੰਤੀ ਜਿਹ ਮਾਪ ॥
ਵੈਖਰੀ, ਚਾਰੇ ਥਾਨ ਮੈਂ, ਤਨ ਮੈਂ, ਕਰ ਹੋ ਵਾਸ ॥੬॥

ਅਰਥ—ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਚਾਰ ਵਰਨੋਂ (ਬ੍ਰਹਿਮਨ, ਛੱਤ੍ਰੀ, ਵੈਸ਼, ਸ਼ੂਦਰ) ਕੇ ਲੀਏ ਚਾਰ ਕਿਸਮ ਕਾ ਜਾਪ ਹੈ ॥

ਨਾਭੀ, ਹਿਰਦਾ, ਕੰਠ, ਜ਼ਬਾਨ, ਤਨ (ਸਰੀਰ) ਮੇਂ ਜਿਨ ਕਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ ਅਰ ਚਾਰ ਜਗਹ ਪਰ ਹੈ ॥ ਵੇਦ ਭਗਵਾਨ ਕਾ ਭੀ ਯਹੀ ਕਥਨ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਨਾਭੀ ਪਹਿਲੀ, ਹਿਰਦੇ ਪੁਨ, ਕੰਠ ਪੁਨਾ, ਮੁਖ ਬੋਲ ॥
ਜਿਉ ਲਿਉ, ਪਾਠ ਫਲ ਅਧਕ ਹੋਇ,
ਏਹੀ ਜਾਪ ਕਾ ਮੋਲ ॥ ੭ ॥

ਨਾਭੀ = ਪਰਾ, ਮੁਖ (ਜ਼ਬਾਨ) = ਬੈਖਰੀ ॥
ਹਿਰਦਾ = ਪਸੰਤੀ, ਕੰਠ = ਮਧਮਾ ॥

ਅਰਥ—ਨਾਭੀ, ਹਿਰਦੇ, ਕੰਠ ਅਰ ਮੁਖ (ਰਸਨਾ ਦਵਾਰਾ) ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਇਨ ਕੇ ਨਾਮ ਦਰਜੇ ਵਾਰ ਪਰਾ, ਪਸੰਤੀ, ਮਧਮਾ ਅਰ ਬੈਖਰੀ ਹੈਂ ॥ ਜਿਸ ਜਿਸ ਜਗਹ ਪਰ ਪਾਠ ਕਰੋਗੇ, ਉਸ ਅਸਥਾਨ ਪਰ ਜਾਪ ਕਰਨੇ ਕਾ ਫਲ ਵਖਰਾ ਵਖਰਾ ਹੋਗਾ ॥ ਜਾਪ ਕੀ ਯਹੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ ॥

(੧) ਨਾਭੀ ਮੇਂ ਜਾਪ ਕਰਨੇ ਕਾ ਫਲ ਸਭ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਪਰ ਹੈ ॥

(੨) ਹਿਰਦੇ ਮੇਂ ਜਾਪ ਕਰਨੇ ਕਾ ਫਲ ਦੂਸਰੇ ਦਰਜੇ

ਪਰ ਹੋਗਾ ॥

(੩) ਕੰਠ ਮੇਂ ਜਾਪ ਕਰਨੇ ਕਾ ਫਲ ਤੀਸਰੇ ਦਰਜੇ ਪਰ ਹੋਗਾ ॥

(੪) ਮੁਖ (ਜੀਭ) ਸੇ ਜਾਪ ਕਰਨੇ ਕਾ ਫਲ ਚੌਥੇ ਦਰਜੇ ਪਰ ਹੋਗਾ ॥

ਪਹਿਲੇ ਰਸਨਾ ਸੇ ਜਾਪ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ਯਿਹ ਸਕੂਲ ਮੇਂ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਕੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਹੈ ॥

ਜਦ ਸਿਮਰਨ ਏਥੇ ਪਕ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਬ ਕੰਠ ਮੇਂ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਗਾ, ਤਰਕੀ ਕਰਤੇ ਕਰਤੇ (ਅਭਿਆਸ ਕੇ ਬਲ ਸੇ) ਫਿਰ ਹਿਰਦੇ ਮੇਂ ਜਾਪ ਹੋਤਾ ਦੇਖੇਂਗੇ ਅਰ ਆਖ਼ਰੀ ਦਰਜਾ ਨਾਭੀ ਮੇਂ ਨਾਮ ਜਪਨੇ ਕਾ ਹੈ ॥ ਜੋਗੀ ਜਨੋਂ ਕਾ ਯਹਾਂ ਸੇ ਹੀ ਹਲੋਰਾ ਉਠਤਾ ਹੈ ॥

ਨੋਟ–ਇਹ ਕ੍ਰਿਯਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ॥ ਜਿਸ ਤਰਹ ਆਪ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਏਸੇ ਤਰਹ ਪ੍ਰਮਾਰਥੀ ਸੌਦਾ ਭੀ ਕਰੀ ਜਾਉ, ਅਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਦੇ ਮੰਗਤੇ ਬਣੇ ਰਹੋ ॥

"ਦਾਤੈ ਦਾਤਿ ਰਖੀ ਹਥਿ ਅਪਣੈ,
ਜਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੁ ਦੇਈ ॥

ਮੂਲ–ਅਜਪਾ ਜਾਪ, ਕਰਿ ਜਪ ਪਠੋ,
ਦਿਜ ਵਰੁ ਕੁਲ ਨੰਦ ਨੰਦ ॥
ਗੁਰ ਢਿਗ ਅਰਜਨ ਦਾਸ ਕੇ,
ਪਾਯੋ ਪਰਮਾਨੰਦ ॥ ੯ ॥

ਅਰਥ—ਅਜਪਾ ਜਪ = ਜੀਭ ਤੇ ਸ੍ਵਾਸ ਆਦਿ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਬਿਨਾਂ ਕੇਵਲ ਚਿਤ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦ੍ਵਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਪ ॥

ਦਿਜ ਕੁਲ = ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਕੁਲ (ਖ਼ਾਨਦਾਨ) ॥

ਵਰ = ਸੁੰਦਰ ॥ ਨੰਦ ਨੰਦ = ਆਨੰਦ ਕੋ ਭੀ ਆਨੰਦ ਦੇਨੇ ਵਾਲੀ ਹੈ ॥ ਢਿਗ = ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ, ਨਿਕਟ ॥

ਅਰਥ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਐਸਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਕਾ ਕਰਨਾ ॥ ਸੁੰਦਰ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਕੁਲ ਮੇਂ ਯਿਹ ਹੋਤਾ ਰਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਨੰਦੀ ਕੋ ਭੀ ਆਨੰਦ ਦੇਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ਐਸੇ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਮੇਂ ਭੀ ਪ੍ਰੇਮ ਆਨੰਦ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤੇ ਰਹੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਨੰਦ ਲਾਲ, ਪਿੰਡੀ ਲਾਲ,
ਖਾਨ ਚੰਦ, ਬਿਧੀ ਚੰਦ ॥
ਆਲਮ, ਮਾਨ ਦਾਸ, ਸੁਕ,
ਮਦਨ ਗਿਰੀ, ਸੁਖ ਸੰਦ ॥ ੯ ॥

ਅਰਥ—ਇਨ ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ ਨੇ ਪ੍ਰੀਤ ਕੇ ਸਾਥ ਐਸਾ ਸੁਖਦਾਇਕ ਪਾਠ ਕੀਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—(ਮਾਨਿਓ ਗੁਰ) (ਤੇ ਰਾਤ ਕਉ),
(ਉਡਿਓ ਵਿਹੰਗਮ ਭਾਂਤ) ॥
ਭੇਟਿਓ ਪੁਰਖ ਪੂਰਨ ਤਹਾਂ,
ਪੂਛਿਯੋ ਪੁਨ, ਕੋ ਸਾਂਤ ॥ ੧੦ ॥

ਅਰਥ—ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕਾ ਵਰਨਨ ਹੈ ਕਿ ਇਨੋਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਾਨਾ

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਕੀਆ)॥ ਇਸ ਕਾ ਫਲ ਯਿਹ ਹੂਆ ਕਿ ਰਾਤ ਕੋ ਭਾਈ ਜੀ ਕਾ ਸੂਖਸ਼ਮ ਸਰੀਰ ਪੰਛੀ ਕੀ ਤਰਹ ਉੜਾ ॥ ਭਾਈ ਜੀ ਕੇ ਆਤਮੇ ਕੀ ਰਸਾਈ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚੀ, ਜਹਾਂ ਕਿ ਉਨੋਂ ਨੇ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਆ॥ ਫਿਰ ਉਨੋਂ ਨੇ ਪੂਛਾ ਕਿ ਅਸਥੂਲ ਮੰਡਲ ਮੇਂ ਕੌਣ ਸ਼ਾਂਤ (ਸੁਖੀ) ਹੈ ਅਰ ਪੂਰਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕੈਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਤੀ ਹੈ॥

ਮੂਲ—ਤੀਨ ਵਾਰ ਗੁਰ ਇਹ ਕਹੀ,
ਇਹ ਜਪ ਰਤਨ ਅਮੋਲ॥
ਜਾਂਤੇ ਮੋ ਕੌ ਭੇਟਿਓ ਇਹੀ ਅੰਤ ਕਾ ਚੋਲ॥ ੧੧ ॥

ਨੋਟ—ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਮਹਾਤਮ ਅਰ ਦਰਗਾਹੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਕੋ ਭੇਟ ਕਰਤੇ ਹੈਂ॥

ਅਰਥ—ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਅਪਨੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੇ ਤੀਨ ਵੇਰ ਯਹੀ ਫਰਮਾਨ ਕੀਆ ਕਿ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਅਮੋਲਕ ਰਤਨ ਪਦਾਰਥ ਹੈ॥ ਦਰਗਾਹ ਸੇ ਮੁਝੇ ਯਹੀ ਉਚ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਿਲਾ ਕਿ ਇਸ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਜਾਪ ਤਤ੍ਵ ਵਸਤੂ ਹੈ (ਅਖ਼ੀਰ ਕਾ ਨਿਚੋੜ ਹੈ)॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ

ਮੂਲ—ਨਾਮ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ (ਜੋੜੇ) (ਜਾਪ)॥
ਵਧੇ ਆਰਬਲਾ ਜਲ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ, ਹਰੇ ਰੋਗ ਤਨ ਤਾਪ॥

ਅਰਥ–੧ ਓ ਸਤਿ (ਨਾਮ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ) ਗੁਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ॥

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਕੇ ਸਾਥ ਨਾਮ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਕੋ ਜੋੜਾ ਤੋ ਸੰਪੂਰਨ ਹੂਆ ॥

"੧ ਓ ਸਤਿ ਨਾਮ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ" ॥

ਜਾਪ–"੧ ਓ ਸਤਿਨਾਮ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ" ਕੇ ਜਾਪ ਕਾ ਫਲ ਸੁਨੀਏਂ :–

ਅਗਰ ਇਸ ਮੰਤ੍ਰ ਕਾ ਜਾਪ, ਜਲ ਪਰ ਕਰਕੇ ਕਿਸੀ ਰੋਗੀ ਕੋ ਦੇਂ, ਤੋ ਉਸ ਕੇ ਸਰੀਰ ਕਾ ਤਾਪ ਦੂਰ ਹੋਗਾ, ਜੋ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭੀ ਰੋਗ ਹੋਗਾ ਤੋ ਵੁਹ ਭੀ ਦੂਰ ਹੋਗਾ ॥ ਜੋ ਬੱਚੇ ਸੁਕੜੇ ਸੜੇ ਹੋਂ-ਉਨ ਕੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਲਾਨੇ ਸੇ ਤਨ ਦਰੁਸਤੀ ਹੋਗੀ ॥ ਜਿਸ ਬੀਬੀ ਕੋ ਅਠਰਾ ਕੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੋ, ਅਰ ਉਸ ਕੇ ਬੱਚੇ ਮਰ ਜਾਤੇ ਹੋਂ, ਅਗਰ ਉਸ ਔਰਤ ਕੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀਆ ਜਾਵੈ, ਤੋ ਉਸ ਕੇ ਬੱਚੇ ਮਰਨੇ ਸੇ ਬਚ ਜਾਏਂਗੇ ਅਰ ਉਨ ਕੀ ਉਮਰ ਅਧਕ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਨਾਰੀ ਵਸ ਕੇ ਕਾਰਨੇ, ਅੱਖਰ ਜਪ ਅਧ ਰੈਨ ॥

ਅਰਥ–ਜਿਸ ਕੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਹੁਤ ਮੂੰਹ ਜੋਰ ਹੋ, ਉਸ ਕੋ ਵਸ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਆਧੀ ਰਾਤ ਕੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਕਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ॥

ਯਾ

ਜਿਸ ਕੋ ਕਾਮ ਚੇਸ਼ਟਾ (ਕਾਮ ਨਾੜੀ) ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਗੀ, ਉਸ ਕੋ ਮਾਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ॥

ਮੂਲ–ਸੁਫਲ ਕਾਮ, ਸਾਧਨ ਸਿਧੈ, ਸਾਧਕ ਸੁਖ, ਬਹੁ ਚੈਨ ॥

ਅਰਥ–ਕਾਮ ਕੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਹੋਗੀ, ਸਾਧਨ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਕੋ ਸਿਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗੀ, ਸਾਧਕ ਕੋ ਸੁਖ ਹੋਗਾ ਅਰ ਹਰਿ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਬਹੁਤ ਆਰਾਮ ਹੋਗਾ ॥

ਸ਼ਲੋਕ

ਨੋਟ–ਯਿਹ ਸ਼ਲੋਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਮੇਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾ ਅਰਥ ਪੰਜਾਬੀ ਦੋਹਰੇ ਮੇਂ ਹੈ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ–ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਬਚਨ,
ਜਬ ਸੁਨਯੋ ਸਿਖ, ਸੁਖਦਾਇ ॥
ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਘਰੁ ਸੁਰ ਪੜੈ,
ਮਿਟਯੋ ਦੂਖ ਕੋ ਭਾਇ ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਕਾ ਸੁਖ ਦੇਨੇ ਵਾਲਾ ਬਚਨ ਸਿਖ ਨੇ ਸੁਣਾ, ਉਸ਼ੀ ਦਿਨ ਸੇ ਉਸ ਕਾ ਘਰ ਦੇਵ ਪੁਰੀ ਹੂਆ ਅਰ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੂਆ ॥

ਮੂਲ–ਅਬ ਸੁਨੀਏ, ਇਕ ਜਪ ਪੜ੍ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਖ ਕੇ ਸੰਗ ॥
ਭੁਗਤਿ ਮੁਕਤ ਬਖਸ਼ੀ ਗੁਰੂ,
ਦਰਗਾਹ ਜਾਇ ਨਿਸ਼ੰਗ ॥

ਅਰਥ–ਭੁਗਤ ਮੁਕਤ = (ਮੁਕਤੀ ਕਾ ਭੋਜਨ, ਮੁਕਤੀ ਕੀ

ਦਾਤ)॥

ਨਿਸ਼ੰਗ = ਡਰ ਕੇ ਬਗੈਰ ॥

ਯਿਹ ਭੀ ਸੁਣ ਲੀਜੀਏ, ਕਿ ਜੋ ਭੀ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰੇਗਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿਖ ਕੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹੇਂਗੇ ॥ ਅਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਸ ਕੋ ਮੁਕਤੀ ਕੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੇਂਗੇ ਅਰ ਬਗ਼ੈਰ ਕਿਸੀ ਰੋਕਾਵਟ ਕੇ ਯਾ ਡਰ ਕੇ ਵੁਹ ਦਰਗਾਹ ਮੇਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਆ, ਭਾਈ, ਜੋ ਕੋ ਸਿਖ ਜਪ ਜੀ ਪੜ੍ਹੈਗਾ, ਸੋ ਆਤਮ ਦਰਸੀ ਕੀ ਗਤਿ ਪਾਇਗੋ ਅਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਸਕੇ ਸੰਗ ਰਹੇਗੋ ॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਯਿਹ ਭੀ ਫਰਮਾਨ ਕੀਆ ਕਿ ਗੁਰ ਸਿਖੋ, ਜੋ ਕੋਈ ਪੁਰਸ਼ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਕੋ ਆਤਮਾ ਕੀ ਲਖਤਾ ਹੋਗੀ ਅਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਕੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹੇਂਗੇ ॥

ਪ੍ਰਸ਼ਨ—ਆਤਮਾ ਕੀ ਲਖਤਾ ਕਬ ਹੋਤੀ ਹੈ ॥

ਉਤਰ—ਜਬ ਆਪਾ ਚੀਨੇ, ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਪਹਿਚਾਨੇ ॥ ਪੁਰਸ਼ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਨਹੀਂ ਪਹਿਚਾਨ ਸਕਤਾ, ਜਬ ਤਕ ਕਿ ਵੁਹ ਤੀਨੋਂ ਗੁਨੋ ਸੇ ਰਹਿਤ ਨ ਹੋਗਾ ॥ ਤੀਨੋ ਗੁਨੋ ਸੇ ਊਪਰ ਜਾਨਾ ਸਵਾਏ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ ॥ ਅਰ ਨਾਮ ਯਾ ਤੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇ ਮਿਲਤਾ ਹੈ ਅਰ ਯਾ ਸੰਤੋਂ ਸੇ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੀ ਤਰਫ ਸੇ ਨਾਮ ਕੇ ਬਾਂਟਨੇ ਕੇ ਭੰਡਾਰੀ

ਹੋਤੇ ਹੈਂ ॥

"ਹਰਿ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਗਤ ਭੰਡਾਰ ਹੈ,
ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸੈ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥"

ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਲੈਂਦਿਆਂ ਇਹ ਮਤ ਖ਼ਿਆਲ ਕਰੋ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਬਣ ਗਿਆ ॥ ਨਾ ਜੀ, ਉਹ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਭੰਡਾਰੇ ਦਾ ਭੰਡਾਰੀ, ਵਰਤਾਵਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ ਹੈ ॥ ਨਾਮ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੈ ॥

ਪੁਰਸ਼ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ. ਉਸ ਦੇ ਜਪਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਸਿਖ ਕੇ ਅਰ ਪ੍ਰਥ (ਰਹਤ ਨਾਲ ਪੁਛ ਕੇ) ਜਦੋਂ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਰੋਜ਼ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਰ ਸਿਮਰਨ ਪਿਛੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਸ ਨੂੰ ਆਤਮ ਦਰਸੀ ਬਨਾਯਾ ਜਾਵੈ ਤਾਂ ਇਕ ਨ ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਅਰ ਅਰਜ਼ੋਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਪੁਜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੇ ਇਹ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰੂਹ ਨੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਉਤਲੇ ਮੰਡਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੁਣ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲੀ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਇਹ ਮਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ) ॥ ਜਦ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਯਾ ਤਾਂ ਤਿਨਾਂ ਗੁਨਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਯਾ ॥ ਬਸ ਸਿਖ ਦੀ ਡੀਊਟੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋਈ, ਹੁਣ ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਡੀਊਟੀ ਅਤੇ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖ

ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਦਰਜੇ ਬਦਰਜੇ ਉਤਲਿਆਂ ਮੰਡਲਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਏ ॥ ਪਹਿਲੇ ਸਹੰਸ ਦਲ ਕੰਵਲ ਤੇ ਤ੍ਰਲੋਕੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਨਿਰੰਜਨ, ਕਾਲ, ਧਰਮ ਰਾਜ ਬੈਠਾ ਹੈ ॥ ਇਹ ਤਿੰਨ ਨਾਮ ਇਕੋ ਵਿਯਕਤੀ ਦੇ ਹਨ ॥ ਧਰਮ ਰਾਜ ਅਪਨੀ ਡੀਊਟੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿਖ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ॥ ਇਹ ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮੌਜ ਹੈ ਕਿ ਯਾਂ ਤੇ ਸਿਖ ਨੂੰ ਉਥੇ ਬਠਾ ਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਾਵੈ ਯਾਂ ਅਪਨੀ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਇਕ ਕਿਨਕਾ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਟਵਾਏ ॥ ਲੇਖਾ ਮੁਕਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਤਲੀਆਂ ਭੂਮਕਾ ਦਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ॥ ਬਹੁਤ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਯਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਪਨੀ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਪ੍ਰਾਨੀ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਮੁਕਾਂਦੇ ਹਨ ॥

॥ ਪ੍ਰਮਾਣ ॥

(੧) ਧਰਮਰਾਇ ਅਬ ਕਹਾਂ ਕਰੈਗੋ,
ਜਉ ਫਾਟਿਓ ਸਗਲੋ ਲੇਖਾ ॥

(੨) ਧਰਮਰਾਇ ਦਰਿ ਕਾਗਜ ਫਾਰੇ,
ਜਨ ਨਾਨਕ ਲੇਖਾ ਸਮਝਾ ॥

ਉਤਰ—ਹੁਣ ਜਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਿਖ ਦੀ ਰੂਹ ਦਾ ਸਾਥੀ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਤਿ ਲੋਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੋਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਰਸਤਾ ਪਾਪੀ, ਪੁੰਨੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾਰਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਕ ਵਲੱਕਸ਼ਨ ਰਸਤਾ ਹੈ :—

(੧) ਦੂਰਿ ਰਹੀ ਉਹ ਜਨ ਤੇ ਬਾਟ ॥
(੨) ਜਿਹ ਪੈਂਡੇ ਲੂਟੀ ਪਨਿਹਾਰੀ,
ਸੋ ਮਾਰਗ ਸੰਤਨ ਦੂਰਾਰੀ ॥

ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਰੂਹ ਤੋਂ ਮਨ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਗਲਾਫ ਉਤਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਰੂਹ ਪਾਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਰ ਨੰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ॥ ਉਸ ਵਕਤ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਔਂਦੀ ਹੈ ਕਿ,

"ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈਂ, ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ" ॥

ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਆਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਮ ਆਤਮਾਂ ਦੀ ਅੰਸ ਹਾਂ ਅਰ ਉਹ ਹਰਿ ਜਾਈ ਹੈ ॥

ਕਿਆ ਯਹਾਂ ਤਕ ਰੂਹ ਕੋ ਜਾਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਬ ਇਸ ਕੋ ਛੋੜ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥ ਨਹੀਂ ! ਨਹੀਂ !!

"ਸਜਣ ਸੇਈ ਨਾਲਿ ਮੈਂ ਚਲਦਿਆਂ ਨਾਲਿ ਚਲੰਨਿ੍ ॥
ਜਿਥੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਤਿਥੈ ਖੜੇ ਦਿਸੰਨਿ੍" ॥

ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੀ ਪੁਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਚ ਖੰਡ ਤਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਰ ਜਦ ਤਕ ਸਚ ਖੰਡ ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ, ਕਦੀ ਭੀ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ ॥

ਐਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ॥

ਮੂਲ—ਜਿਉਂ ਧੰਨਾ ਕੀ ਗਾਇ ਕੋ ਠਾਕਰ ਚਾਰੇ ਨਿਤ ॥

ਕਰੇ ਪ੍ਰਤੀਤ, ਨਿਤ ਜਪਜੀ ਪੜੇ,
ਤਿਉਂ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਤ ॥

ਅਰਥ–ਜਿਸ ਤਰਹ ਠਾਕਰ ਜੀ, ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ ਕੀ ਗਾਏਂ ਕੋ ਨਿਤ ਚਰਾਤੇ ਥੇ ॥ ਇਸੀ ਤਰਹ ਹੀ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰ ਪਰਤੀਤ ਕਰੇਗਾ ਅਰ ਨਿਤ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪਾਠ ਕਰੇਗਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਪਨੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕੋ ਇਸ ਤਰਹ ਹੀ ਨਿਭਾਵੇਂਗੇ, ਜਿਸ ਤਰਹ ਠਾਕਰ ਜੀ ਨੇ ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ ਕੇ ਸਾਥ ਨਿਭਾਹੀ ਥੀ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੯੦ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਇਕਾਨਵੀਂ

ਮੂਲ–ਸੰਬਤ ਵਿਕਰਮ ਰਾਇ ਕੋ ਸਤਰਹ ਸੈ ਤ੍ਰਿੰਸ ਮਾਸ ॥
ਜਪ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਫਲ ਲਿਖਿਓ, ਕਰੀ ਸਰਲਤਾ ਰਾਸ ॥

ਅਰਥ–ਰਾਜਾ ਬਿਕ੍ਰਮਾਜੀਤ ਕਾ ਸੰਮਤ ਅਰਥਾਤ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ ੧੭੩੦ ਥਾ (ਮਹੀਨੇ ਕਾ ਨਿਰਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਆ ਗਿਆ, ਸਿਰਫ਼ ਮਾਸ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ॥ ਮਾਸ ਮਹਿਨੇ ਮਹੀਨਾ ॥ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਸਾਲ ਚੇਤ ਯਾ ਵਿਸਾਖ ਕਾ ਮਹੀਨਾ ਹੋਗਾ) ॥

ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਮ ਅਰਥ (ਮਹਾਤਮ) ਗੁਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਰ

ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਭੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ, ਅਰ ਸੁਖੈਣ ਅਰ ਸੀਧਾ ਰਾਸਤਾ ਬਤਲਾਯਾ ॥

ਮੂਲ—ਪੜ੍ਹੈ, ਸੁਣੈ, ਹਿਤ ਲਾਇਕੈ, ਜੁ ਲਿਖ ਦੇਵੈ ਪ੍ਰੀਤ ॥
ਮਨ ਚਿੰਤਤ ਫਲ ਪਾਇਕੈ, ਤਰਹੈ ਸੁਖ ਭੈ ਭੀਤ ॥

ਅਰਥ—ਜੋ ਭੀ ਪ੍ਰੇਮ ਅਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕੇ ਸਾਥ ਪੜ੍ਹੇਗਾ ਯਾ ਸੁਣੇਗਾ ਅਰ ਜੋ ਪਿਆਰ ਕੇ ਸਾਥ ਕਿਸੀ ਦੂਸਰੇ ਕੋ ਲਿਖ ਦੇਗਾ ॥ ਵੁਹ ਮਨ ਬਾਂਛਤ ਫਲ ਪਾਏਗਾ, ਉਸ ਕਾ ਡਰ ਦੂਰ ਹੋਗਾ ਅਰ ਸੁਖ ਕੇ ਸਹਿਤ ਇਸ ਲੋਕ ਸੈ ਪਾਰ ਹੋਗਾ (ਮੋਖ ਮੁਕਤ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ) ॥

ਮੂਲ—ਭੇਟਾ ਕਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰ,
ਤਬੀ ਫਲੈ ਗੁਰ ਸਿਖ ॥
ਕਰੈ ਜਪ, ਪੁਨ ਜਥਾ ਸ਼ਕਤ,
ਸਿਧਿ ਹੋਇ, ਗੁਰਮੁਖ ॥

ਅਰਥ—ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੋ ਧਾਰ ਕਰ, ਗੁਰ ਸਿਖ ਫਲੇ ਫੂਲੇਗਾ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਜਾਪ ਕਰੇਗਾ (ਅਰਥਾਤ ਪਾਠ ਕਰੇਗਾ) ਅਰ ਹਸਬ ਤੌਫ਼ੀਕ ਦਾਨ ਭੀ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਕੋ ਸਿਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ—"ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ,
ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥"
ਇਹ ਪਉੜੀ ਫੇਰ ਪੜ੍ਹਨੀ

ਅਰਥ—ਪਹਿਲੇ ੧ ੳ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੁੜ ਇਹ ਪਉੜੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ॥

ੴ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ "ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ" ਤਕ ਇਕੋ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਏਕਾ (੧) ਪਾਇਆ ਹੈ ॥ ਇਹ ਗੁਰ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ॥

ਨੋਟ–(੧) ਗੁਰ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ॥
"ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰ ਮੰਤਰ ਹੈ, ਜਪ ਹਉਮੈ ਖੋਈ ॥"
ਵਾਹਿਗੁਰੂ "ਹਿ" ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਸਿਆਰੀ ਹੈ ॥
ਨਾ ਕਿ "ਹੁ" ਹਾਹੇ ਨੂੰ ਔਂਕੜ ॥
ਕਈ ਵਾਹੁਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ ॥
ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਵਾਹੁਗੁਰੂ ॥

ਨੋਟ–(੨) ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਪਾਠ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਤਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ॥

ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ, ਨਿਰਭਉ, ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ॥

ਅੜੇ

ਦਲੀਲ ਇਹ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ" ਸ਼ਲੋਕ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ॥

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹਨ ॥

ਪਹਿਲਾ—੧ ਓ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਤਕ ॥
ਦੂਜਾ—ਜਪੁ ਅਰ ਆਦਿ ਸਚੁ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ "ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ" ਤਕ ਹੁਣ ਇਹ ਬਾਤ ਸਮਝਨੇ ਯੋਗ ਹੈ ॥

ਪਹਿਲਾ ਉਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਪ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਬਈਂ (ਨਦੀ) ਵਿਚ ਟੁਬੀ ਮਾਰ ਕੇ ਸਚ ਖੰਡ ਗਏ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਗੁਰ ਦੀਖਿਆ ਦਾਸ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੋ ॥

ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੈ ਲਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਹਿਆ, "ਜਪ, ਆਦਿ ਸਚੁ ॥"

ਨੋਟ—(੨) ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹਰਿ ਇਕ ਰਾਗ ਦੇ ਪਹਿਲੋਂ ੧ ਓ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤਕ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਜੋ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹੋਂ ਹੋਇਆ ॥ ਪਰ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਰ ਆਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਜਪਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਹਿਲੋਂ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਏਕਾ (੧) ਲਾਯਾ ਕਿ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਇਕ ਹੀ ਹਨ ਅਰ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਹੈ ॥

ਨੋਟ (੩) ਦਾਸ ਦੀ ਉਮਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ੭੦ ਸਾਲ ਦੀ ਹੈ॥ ਮੇਰੇ ਪੂਰਬਲੇ ਸੰਸਕਾਰ ਮੈਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਆਏ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮੇਰੀ ਰੁਚੀ ਗੁਰੂ ਘਰਿ ਵਿਚ ਰਹੀ॥ ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ, ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੰਘਾਂ, ਨਾਮ ਰਸੀਆਂ ਅਰ ਸੰਤਾਂ, ਮਹੰਤਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਕੁਛ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਦਾਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸੰਗਤ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਸ੍ਵਰਗਬਾਸ਼ੀ) ਜਗਰਾਉਂ ਵਾਲੇ ਆਖਦੇ ਸਨ ਕਿ

੧ ਓ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਤੁਕ ਦੋ ਧਾਰੀ ਖੰਡਾ ਹੈ॥ "ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ਹੈ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ" ਦਾ ਸਾਥ ਪਾਠ ਹੋਣਾ ਸਿਖ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਰਖਦਾ ਹੈ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤੂ ਆਨੇ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਭੀ ਇਹੋ ਕਥਨ ਸੀ ਜੋ ਦਾਸ ਨੇ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਕੀਤਾ ਹੈ॥

ਮੂਲ—ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਏਕ ਸਮੈ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ੧੦ (ਦਸਮ):—

"ਕਿ ਸਿਰ ਪਉੜੀ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਇਹ ਪਉੜੀ"

ਚਲਾਣੇ ਕੇ ਸਮੈ ਇਹ ਪਉੜੀ ਪੜ੍ਹ ਸੁਨਾਇ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਸਤਿ ਨਾਮ, ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਸਿਧ॥ ਭਾਈ ਸਿਖਾ ! ਸ਼ਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਹਮ ਭੀ ਯਾਦ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਕਰਨੇ ਹਾਂ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਸਤਿਗੁਰ ਚਲਤ ਦਿਖਾਇਆ,
ਦੇਹਿ ਧਾਰਿ ਕੇ ਮੀਤ ॥
ਸਭ ਦੇਖਾ ਸਤਿਗੁਰ ਚਲਤਿ,
ਸਿਮਰੈ ਅਹਿ ਨਿਸ ਰੀਤ ॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਕੋ ਧਾਰ ਕਰ, ਦਰ ਪਰਦਾ ਬਾਤ ਕਾ ਇਨਕਸ਼ਾਫ ਕੀਆ ਹੈ ॥ ਮੈਂ ਨੇ ਦਿਨ ਰਾਤਿ ਸ਼ਮਰਨ ਕਰਕੇ (ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਕੇ ਜਾਪ ਕੀ ਸ਼ਕਤ ਹੀ ਸੇ) ਯਿਹ ਖੇਲ ਦੇਖੀ ਹੈ ਔਰ ਸਾਰੇ ਕੀ ਸਾਰੀ ॥ ਰੀਤ = ਨਾਮ ਵਾਲੀ ਰੀਤ (ਸਿਮਰਨ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਕਿਸੀ ਚੀਜ਼ ਕਾ ਅਸਲੀ ਮਹਨੋਂ ਮੇਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਯਿਹ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਨਾਮ ਅਰ ਨਾਮੀ ਸੇ ਹੈ, ਜਬ ਤਕ ਨਾਮ ਅਰ ਨਾਮੀ ਸੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਂਗੇ, ਉਸ ਕੇ ਖੇਲ ਕੋ ਕੈਸੇ ਸਮਝ ਸਕੇਂਗੇ) ॥ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਗੁਣ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਸਟਪਦੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖ ਲੌ, ਕਿ ਨਾਮ ਕੇ ਸਿਮਰਨੇ ਮੇਂ ਕਿਆ ਤਾਕਤ ਹੈ ਅਰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਕਿਆ ਛਿਪਾਂ ਪੜਾ ਹੈ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਪਾਠ ਕਾ ਫਲ ਭੀ ਅਧਕ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਰੋਜ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ॥ ਪਰ ਨਿਰੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਹੀ ਪੜ੍ਹ, ਸੁਣ ਲੈਨਾ ਇਤਨੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋਗੀ, ਜਿਤਨਾ ਕਿ ਪੁਛ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਨਾ ਲਗੀਏ ॥ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ

ਪੂਰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ ॥

ਖਾਂਡ ਖਾਂਡ ਕਹੈ ਜਿਹਬਾ ਨ ਸ੍ਵਾਦ ਮੀਠੋ ਆਵੈ,
ਅਗਨਿ ਅਗਨਿ ਕਹੈ ਸੀਤ ਨ ਬਿਨਾਸ ਹੈ ॥
ਬੈਦ ਬੈਦ ਕਹੈ ਰੋਗ ਮਿਟਤ ਨ ਕਾਹੂ ਕੋ,
ਦਰਬ ਦਰਬ ਕਹੈ ਕੋਊ ਦ੍ਰਬਹਿ ਨ ਬਿਲਾਸ ਹੈ ॥
ਚੰਦਨ ਚੰਦਨ ਕਹਤ ਪ੍ਰਗਟੈ ਨ ਸੁਬਾਸ ਬਾਸੁ,
ਚੰਦੁ ਚੰਦੁ ਕਹੈ ਉਜਿਆਰੋ ਨ ਪ੍ਰਗਾਸ ਹੈ ॥
ਤੈਸੇ ਗਿਆਨ ਗੋਸ਼ਟਿ ਕਹਤ ਨ ਰਹਤ ਪਾਵੈ,
ਕਰਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਨੁ ਉਦਤਿ ਅਕਾਸ਼ ਹੈ ॥

ਜਦ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ (ਅਰਥਾਤ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਅਸਲੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਪੂਰਨਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ॥

ਖਾਲੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੀ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਰੋਗ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੁਵਾਈ ਖਾਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਹੇਜ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਰੋਗ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਏਕ ਬਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਾ, ਮੰਤ੍ਰ ਜੰਤ੍ਰ ਕਲਿ ਮਾਹਿ ॥
ਲੋਗ ਕਰੇਂਗੇ ਜਗਤ ਮੈਂ, ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਨਾ ਚਾਹਿ ॥

ਅਰਥ–ਏਕ ਵਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਮੰਤ੍ਰ ਜੰਤ੍ਰ ਬਹੁਤ ਲੋਗ ਕਰੇਂਗੇ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਇਨ ਕੋ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਏਕ ਸਮੈ ਮੰਤ੍ਰੀ ਬਹੁਤ, ਘਰਿ ਘਰਿ ਬਾਜੈ ਬਾਜ ॥
ਜਪੁ ਤਪੁ ਨਿਹਚਾ ਨਾ ਰਹੈ ਕਰ ਹੈ ਦੇਖਤ ਸਾਜ ॥

ਅਰਥ–ਸਮਾਂ ਆਵੇਗਾ, ਜਬ ਕਿ ਬਹੁਤ ਮੰਤ੍ਰ ਜੰਤ੍ਰ ਵਾਲੇ ਘਰ ਘਰ ਅਪਨਾ ਢੋਲ ਵਜਾਂਦੇ ਫਿਰਨਗੇ॥ ਐਸੀ ਸਾਜਨਾ ਹੋਗੀ ਕਿ ਨਾਮ ਕੀ ਕਮਾਈ ਪਰ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਜੈਸੀ ਗੁਰ ਕੀ ਭਾਵਨਾ, ਤੈਸੀ ਗਤਿ ਹੋਇ ਸ਼ਕਤ ॥
ਸਰਣ ਭਜੋ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਕੀ,
"ਕਲ ਮੈਂ" ਨਿਹਚਾ ਮੁਕਤਿ ॥

ਅਰਥ–ਜੈਸੀ ਭਾਵਨਾ, ਤੈਸਾ ਫਲ ਅਰ ਸ਼ਕਤ ਹੋਗੀ ॥ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ ਅਰ ਯਕੀਨ ਰਖੋ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਨਾਮ ਕੇ ਜਾਪ ਸੇ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–"ਵਾਹਿਗੁਰੂ", ਇਹ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪ, ਸਗਲ ਸਰੇਗਾ ਕਾਮ ॥
ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਕੇ, ਹਿਤ ਕਰੋ ਨਿਤ ਸਵਾਰੇ, ਆਰਾਮ ॥

ਅਰਥ–ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਕਾ ਜਾਪ ਜਪਨੇ ਸੇ ਹੀ ਸਰਬ ਕਾਮ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਂਗੇ ॥ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿਖ, ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਸੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੋ ਅਰ ਨਾਮ ਕਾ ਆਰਾਧਨ ਕਰੋ॥ ਐਸਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ਆਪ ਕੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਆਰਾਮ ਹੋਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਸਦੀਵ ਹੀ ਹਰ ਏਕ ਕੇ ਸਰਬ ਕਾਮੋਂ ਕੋ ਸਫ਼ਲ ਕਰਨੇ ਮੇਂ ਸਮਰਥ ਹੈ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੯੧ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਬਾਨਵੀਂ

ਮੂਲ-ਘੋੜਾ ਅਟਕਾ ਚਲਤ ਹੀ, ਬਡਾ ਜੁਧ ਇਕ ਬੇਰ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਬੋਲਿ ਮਦਨ ਸਿੰਘ, ਘੋੜਾ ਘਾਹੁ ਅਹੇਰ ॥

ਅਰਥ-ਏਕ ਦਫਾ ਬਹੁਤ ਘਮਸਾਨ ਕੀ ਲੜਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਥੀ, ਜਬ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਘੋੜਾ ਚਲਤੇ ਚਲਤੇ ਰੁਕ ਗਿਆ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕਹਾ, ਕਿ ਘੋੜੇ ਕੇ ਘਾਸ ਕੋ ਦੇਖੋ ॥

ਮੂਲ-ਦੇਖਤ ਨਿਕਸਾ ਘਾਸ ਸੋ ਪੱਠਾ ਤਮਾਕੂ ਰੰਚ ॥
ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਹਲੀ, ਇਸ ਤੇ ਰਹੋ ਸੁਕੰਚ ॥

ਅਰਥ-ਜਬ ਸਿਖ ਨੇ ਦੇਖਾ, ਤੋ ਘਾਸ ਸੇ ਜ਼ਰਾ ਸਾ ਤਮਾਕੂ ਕਾ ਪੱਤਾ ਨਿਕਲਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ, ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰੀ ਸਿੰਘ, ਇਸ ਸੇ ਸੰਕੋਚ ਕਰੋ ॥

ਮੂਲ-ਮੇਰੇ ਘੋਰੇ ਘਾਹਿ ਮੈਂ ਦੇਖ ਸਮਾਰੋ ਸਿਖ ॥
ਦੁਸ਼ਟ ਬੀਜ ਤੁਰਕਨ ਕਰਾ, ਹਿੰਦੀ ਤੋਰੀ ਰਿਖ ॥

ਅਰਥ-ਮੇਰੇ ਘੋੜੇ ਨੇ ਘਾਸ ਮੇਂ ਤਮਾਕੂ ਕੋ ਦੇਖਾ ਅਰ ਗੁਰ ਸਿਖ ਕੋ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਦੀ ॥ ਦੁਸ਼ਟ ਤੁਰਕ ਇਸ ਕਾ ਬੀਜ ਅਪਨੇ ਸਾਥ ਲਾਇ ਅਰ ਰਿਖੀਉਂ ਕੀ ਭੂਮੀ ਕੋ ਨਾਪਾਕ ਕੀਆ ॥

ਮੂਲ-ਹਿੰਦੂ ਹਲਿਕਾ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਤਜੈ ਦੁਸ਼ਟਿ, ਗੁਰੂ ਵਾਕ ॥
ਜਹਾਂ ਤਮਾਕੂ ਹੋਤ ਹੈ, ਸੋ ਖੇਤੀ ਨਾਪਾਕ ॥

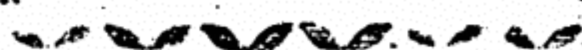
ਹਲਿਕਾ = ਜੋ ਤਮਾਕੂ ਕਾ ਸੇਵਨ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਅਰ ਬਹੁਤ ਕਰਤਾ ਹੈ ॥ ਜਿਸ ਕੋ ਤਮਾਕੂ ਪੀਨੇ ਕਾ ਹਲਕ ਕੁਦਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ॥ ਬੁਰੀ ਵਾਦੀ ਪੈਨਾ ॥

ਅਰਥ—ਅਗਰ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੇ ਇਸ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤਮਾਕੂ ਕਾ ਸੇਵਨ ਛੋੜੇ ਅਰ ਅਪਨੇ ਬੁਰੇ ਸੁਭਾਵ ਕੋ ਛੋੜੇ, ਤੋ ਯਿਹ ਮੁਕਤੀ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ ॥ ਜਿਸ ਖੇਤੀ ਮੇਂ ਤਮਾਕੂ ਹੋਗਾ, ਵੁਹ ਨਾਪਾਕ ਅਰ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਗੀ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੯੨ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

⁂ ਸਾਖੀ ਤ੍ਰਿਆਨਵੀਂ ⁂

ਮੂਲ—ਭੁਲਕ ਹੂਆ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਾ, ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਭੀਰ ॥
ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਨਮੁਖ ਪੁਛੈ, ਮੁਲਤਾਨੀ ਸਿਖ ਬੀਰ ॥

ਅਰਥ—ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਦੀਵਾਨ ਹੂਆ ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਕੀ ਬਹੁਤ ਭੀੜ ਥੀ ॥ ਹਾਥ ਜੋੜ ਕਰ ਏਕ ਮੁਲਤਾਨੀ ਸਿਖ ਭਾਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਨੇ ਦਰਬਾਰ ਮੇਂ ਖੜਾ ਹੂਆ ਅਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਪੂਛਨੇ ਲਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਦੋਇ ਭਗਤ ਕੇ ਉਮੰਗਤਾ, ਖਤ੍ਰੀ ਜਾਤਿ ਮੁਲਤਾਨ ॥
ਪਾੜੇ ਸੰਗਤ, ਸੁਵਨ ਦੋ, ਕਹੋ ਤਮਾਕੂ ਕਾਨ ॥

ਅਰਥ—ਹਮ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈਉਂ ਕੋ ਜੋ ਮੁਲਤਾਨ ਕੇ ਖਤ੍ਰੀ ਜਾਤਿ

ਸੇ ਹੈਂ, ਯਿਹ ਦਿਲੀ ਉਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਤਮਾਕੂ ਕੀ ਅਸਲੀਅਤ ਕੋ ਸੁਨਾਵੇਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਵ੍ਹਾਂ ਮੁਲਤਾਨ ਮੇਂ ਦੋ ਕਿਸਮ ਕੀ ਸੰਗਤ ਕਾ ਆਪਸ ਮੇਂ ਝਗੜਾ ਹੈ (ਦੋ ਧੜੇ ਵਖਰੋ ਵਖਰੀ ਅਪਨੀ ਅਪਨੀ ਰਾਇ ਦੇਤੇ ਹੈਂ) ॥

ਮੂਲ—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬੋਲਤ ਭਏ ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ॥
ਸਕੰਦ ਸੰਘਤਾ ਸ਼ਿਵ ਕਹੀ, ਕਥਾ ਭਵਿਖਤ ਰੀਤ ॥

ਅਰਥ—ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਯਕੀਨ ਕਰੋ ॥ ਕਿਉਂ ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਹੀ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਕੰਦ ਸੰਘਤਾ ਮੇਂ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਇੰਦਾ ਜ਼ਮਾਨੇ ਕੀ ਬਾਬਤ ਭੀ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਤੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਸਕੰਦ ਪੂਛਾ, ਹੇ ਤਾਤ ਜੀ, ਜਗਤ ਜੂਠ ਕਿਆ ਨਿੰਦ ॥
ਕਲਿਜੁਗ ਕੈਸੇ ਵਰਤੀਏ, ਕਿਹ ਕਿਨ ਕੀਨ ਮਨਿੰਦ ॥

ਅਰਥ—ਸਕੰਦ ਨੇ ਪੂਛਾ, ਐ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਜਗਤ ਜੂਠ (ਤਮਾਕੂ) ਕਿਉਂ ਬੁਰੀ ਹੈ ॥ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਇਸਕਾ ਰਵਾਜ ਕੈਸੇ ਹੋਗਾ (ਕਲਜੁਗ ਕੇ ਆਨੇ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਯਿਹ ਬਾਤ ਭਵਿਖਤ ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਪੂਛੀ ਥੀ) ॥ ਤਮਾਕੂ ਕੋ ਕੈਸੇ ਅਰ ਕਿਸ ਤਰਹ ਮਨਹ ਕੀਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਸ਼ਿਵ ਕਹਿਨਾ, ਸੁਨ ਪੂਤ ਹਿਤ,
ਜਾਂਕੀ ਚਰਚਾ ਯਾਹਿ ॥
ਅਘ ਮਰਖਣ ਤ੍ਰੇ, ਸੁਧ ਮਨੁ,
ਛੁਹੇ ਰੰਗ ਜਲ ਨਾਇ ॥

ਅਰਥ–ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਐ ਪੂਤ ! ਪਿਆਰ ਸੇ ਸੁਣੋ ॥ ਤਮਾਕੂ ਕੀ ਕਥਾ ਇਸ ਤਰਹ ਕੀ ਹੈ ॥ ਉਦਾਹਰਨ (ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਕੇ ਸਮਝਾਤੇ ਹੈਂ) ਜਿਸ ਤਰਹ ਪਾਪ ਕੇ ਦੂਰ ਹੋਣੇ ਸੇ ਹੀ ਮਨ ਸ਼ੁਧ ਹੋਤਾ ਹੈ ਅਰ ਜਿਸ ਤਰਹ ਗੰਗਾ ਜੀ ਕੇ ਜਲ ਸੇ ਔਰ ਅਸ਼ਨਾਨ ਸੇ ਸਰੀਰ ਸ਼ੁਧ ਹੋਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਖਾਵਤ, ਜਪ ਤਪ ਨਾਸ਼ ਹੋਇ,
ਮੰਤ੍ਰ ਭ੍ਰਸ਼ਟ, ਕੀਏ ਪਾਨ ॥

ਅਰਥ–ਇਸੀ ਤਰਹ ਹੀ ਇਸ ਤਮਾਕੂ ਕੇ ਖਾਨੇ ਸੇ ਜਪ ਤਪ ਨਾਸ਼ ਹੋਗਾ ਔਰ ਪੀਨੇ ਸੇ ਮੰਤ੍ਰ ਕਾ ਜਾਪ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਗਾ ॥ ਮੰਤ੍ਰੋਂ ਮੇਂ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਖੇਤੀ ਮਗਹਰ ਸਮਾਨ, ਜਿਮੀ ਸੁਧ,
ਬਰਸ ਏਕ ਮੇਂ ਜਾਨ ॥

ਅਰਥ–ਜਹਾਂ ਯਿਹ ਬੋਯਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਗਰ ਜ਼ਮੀਨ ਪਾਕ ਭੀ ਹੋਗੀ, ਤੋ ਵੁਹ ਨਿਰਦਈ ਧਰਤੀ ਔਰ ਹੜੰਬਾ ਦੇਸ਼ ਜੈਸੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਔਰ ਏਕ ਸਾਲ ਕੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਕੀ ਦਸ਼ਾ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗੀ ॥

———

ਮੂਲ–ਕਥਾ ਸੁਨੋ, ਸਤਿਜੁਗ ਨਹੀਂ, ਤ੍ਰੇਤੇ ਨਹਿ ਜੁਗ ਦੂਜ ॥
ਪਾਂਡਵ ਬੰਸ (ਨੇਮ ਨਾਸ) ਨ੍ਰਿਪ,
ਪ੍ਰਜਾ ਦੁਖਾਇਆ ਕੂਜ ॥

ਅਰਥ–ਕਥਾ ਸੁਨੋ ! ਯਿਹ ਕਥਾ ਸਤਿਜੁਗ ਯਾਂ ਤ੍ਰੇਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਦੁਆਪਰ ਯੁਗ ਕੀ ਹੈ ॥ ਜਬ ਪਾਂਡਵ ਬੰਸ

ਕੇ ਰਾਜੋਂ ਨੇ ਅਪਨੇ ਨਿਯਮੋਂ ਕਾ ਉਲੰਘਨ ਕੀਆ ਅਰ ਪਰਜਾ ਕੇ ਦਿਲ ਕੋ ਦੁਖਾਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਆ ॥

ਮੂਲ–ਪੂਜਾ ਵਾਰ ਤ੍ਰੁਟੀ ਜਬੈ, ਦੁਖਤ ਭਏ ਸਭ ਲੋਗ ॥
ਮਲੇਛ ਪੀਰ ਪਸਚਮ ਤਬੈ, ਤਾਂ ਪੈ ਗਏ ਸਸੋਗ ॥

ਅਰਥ–ਪੂਜਾ ਕੀ ਜਬ ਰਖਵਾਲੀ ਟੂਟ ਗਈ, ਤੋ ਸਭ ਲੋਗ ਕਠਨ ਦੁਖ ਮੇਂ ਹੂਏ ॥ ਤਬ ਵੁਹ ਪਛਮ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਪੀਰ ਕੇ ਪਾਸ ਸ਼ਕਸਤਾ ਦਿਲ ਹੋ ਕਰ ਗਏ, ਔਰ ਸਖ਼ਤ ਦਿਲਗੀਰ ਸੀ ਹਾਲਤ ਮੇਂ ਥੇ ॥

ਮੂਲ–ਤਿਨ ਮੇਲੇ ਬੁਰਕਾਨ ਨ੍ਰਿਪ, ਬਡਾ ਮਲਿਛਨ ਰਾਜ ॥
ਤਾਂ ਕੇ ਘਰ ਅਜਮੇਰ ਸੁਤ, ਸੰਗੀ ਪੂਜਾ ਸਮਾਜ ॥

ਅਰਥ–ਉਸ ਪੀਰ ਨੇ ਉਨਕੋ ਬੁਰਕਾਨ ਕੇ ਰਾਜੇ ਕੋ ਮਿਲਾਯਾ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਮਲੇਛ ਰਾਜਾ ਥਾ ॥ ਲੇਕਨ ਉਨ ਕੇ ਘਰ ਏਕ ਬੇਟਾ (ਲੜਕਾ) ਅਜਮੇਰ ਥਾ, ਜੋ ਕਿ ਪੂਜਾ ਕਾ ਸਾਥੀ ਔਰ ਮਦਦਗਾਰ ਥਾ ॥

ਮੂਲ–ਮੁਨੀ ਰੂਪ, ਦਿਖ ਮੱਨੂੰ ਦੇਸ,
ਗਇਆ ਪੁਸਕਰੇ ਮਾਂਝ ॥
ਬਨ ਸ਼ਿਵ ਗਹਬਰ ਰਾਵਿਲ ਅਜ,
ਪਾਇਆ ਖੋਜ ਇਕ ਸਾਂਝ ॥

ਅਰਥ–ਅਜਮੇਰ ਉਨ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਆਇਆ ਅਰ ਉਸਨੇ ਮੁਨੀ ਰੂਪ ਲੋਗੋਂ ਅਰ ਮੱਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਦੇਖਾ ॥ ਲੋਗ ਉਸ ਕੋ ਸੈਲ ਕਰਵਾਤੇ ਕਰਵਾਤੇ ਪੁਸਕਰ ਤੀਰਥ ਪਰ ਲੇ ਗਏ ॥

ਵਹਾਂ ਘਨੇ ਜੰਗਲੋਂ ਮੇਂ ਉਸਨੇ ਏਕ ਤੁਪਸ੍ਵੀ ਜੋਗੀ

(ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕੇ ਭਗਤ) ਕਾ ਖੋਜ ਪਾਇਆ ਅਰ ਉਨ ਸੇ ਦੂਆ ਮਾਂਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਉਨ ਕਹਿਆ ਸੁਨਿ ਸਾਧ ਜੀ ਮੁਹ ਜਲ ਪਾਤ੍ਰ ਦੇਇ ॥
ਪ੍ਰਗਟਾ ਨਰ, ਮੁਹਿ ਕਹਿ ਉਠਾ,
ਮਾਂਗ, ਧਰਨ ਜਸੁ ਹੋਇ ॥

ਅਰਥ–ਉਸ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਸਾਧੂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਮੁਝੇ ਬਰਤਨ ਸੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਲਾਵੋ ॥ ਲੇਕਨ ਯਕਾ ਯਕ ਇਕ ਵਿਯਕਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੂਈ ਅਰ ਉਸਨੇ ਕਹਾ, ਮਾਂਗੋ ਕਿਆ ਮਾਂਗਤੇ ਹੋ ॥ ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀ ਕਿ ਧਰਤੀ ਮੇਂ ਮੇਰਾ ਜਸ (ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੋ) ॥

ਮੂਲ–(ਲੈ ਤਾਂ ਕੋ) (ਤਪ ਕਰ),
ਤਬਾ ਇਕ ਦਿਨ ਤਹਾਂ ਅਜਮੇਰ ॥
(ਪੁਰਖ ਵਾਚ) (ਗੌ ਮੇਧ ਕੀ),
(ਔਖਦ) ਤੇ (ਸਿਧ ਤੇਰ) ॥

ਅਰਥ–ਵਰ ਲੇ ਕਰ ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਵਹਾਂ ਤਪ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਆ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਕੋ ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਹੂਈ ॥ ਇਕ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਉਸੇ ਕਹਾ ਕਿ ਗੌ ਮੇਧ ਯਗ ਕਰਵਾਓ (ਐਸਾ ਯਗ ਜਿਸ ਮੇਂ ਗਾਇ ਕਾ ਮਾਸ ਡਾਲਾ ਜਾਵੈ) ॥ ਐਸਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ਤੁਮੇਂ ਸਿਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਪਸਚਮ ਗੋ ਮੇਧੀ ਧਰਨ (ਸਿਧ),
(ਖਾਲ ਤੇ) ਲਿਆਇ ॥
ਈਹਾਂ ਆਨ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਆ,
ਵਧੀ ਮਲੇਛੀ ਧਾਇ ॥

ਅਰਥ–ਪਛਮ ਵਾਲੇ ਹੂਏ ਜ਼ਮੀਨ ਪਰ ਗਾਇ ਕਾ ਮਾਸ ਸਿਧੀ ਕੇ ਲੀਏ ਲਾਏ ਔਰ ਯਹਾਂ ਆਕਰ ਯਗ ਅਰੰਭਾ ਅਰ ਵਹਾਂ ਸੇ ਮਲੇਛੀ ਬੜ੍ਹਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੂਈ ॥

ਮੂਲ–ਅਜਾਪਾਲ ਰਾਜਾ ਭਇਆ, ਤਾਂਕੀ ਬੇਟੀ ਸੁਨ ॥
ਮੁਨਿ ਸੁਤ ਜੀ ਤਾਂ ਪਾਨ ਤੇ,
ਪੂਛਾ ਪੀਰ ਸਮੁੰਦ ॥

ਨੋਟ–ਜਬ ਗਊ ਮੇਧ ਯਗ ਕਰਵਾਇਆ, ਇਸ ਪਤਤ ਯਗ ਸੇ ਏਕ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਲੜਕੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੂਈ ਅਰ ਆਨ ਕੀ ਆਨ ਮੇਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਈ ॥ ਇਸ ਨੇ ਅਜਾਪਾਲ ਰਾਜੇ ਕੇ ਘਰ ਜਨਮ ਲੀਆ ॥ ਅਜਮੇਰ ਕੋ ਕੁਛ ਸਮਾ ਪਾ ਕਰ ਇਸ ਕੇ ਪਾਪ ਕਰਮੋਂ ਕਾ ਫਲ ਦੇਗੀ ਅਰ ਇਸ ਕੇ ਕੁਲ ਜਪ, ਤਪ ਕਾ ਫਲ ਨਾਸ਼ ਕਰੇਗੀ ॥ ਪਾਪੀ ਕੇ ਮਾਰਨੇ ਕੋ ਪਾਪ ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਹੈ ॥

ਇਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਦਾਸ ਨੇ ਸਾਖੀ ਨੰ: ੮੫ ਕੇ ਪਹਿਲੋਂ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਹੈ ॥ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਨੋਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣ ॥

ਅਰਥ–ਅਜਾਪਾਲ ਰਾਜਾ ਕੀ ਲੜਕੀ ਜਬ ਜਵਾਨ ਹੋ ਕਰ ਬਾਲਗ ਹੂਈ ਤੋ ਉਸ ਕੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਕੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਕਾ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਸੁਣਾ ਅਰ ਅਜਮੇਰ ਕਾ ਦਿਲ ਉਸ ਕੇ ਪਾਨੇ ਕੋ ਬੇ ਕਰਾਰ ਹੂਆ ॥ ਇਸ ਲੀਏ ਉਸਨੇ ਬੇਦਾਰ ਮਗ਼ਜ ਪੀਰ ਜੀ ਕੋ ਪੂਛਾ ॥

ਮੂਲ–ਗੋ ਮੇਧ ਕੇ ਕੁੰਡ ਤੇ ਉਪਜੀ ਪਾਪਨ ਪਾਤ ॥

ਜਪ, ਤਪ, ਬ੍ਰਤ, ਸੰਜਮ, ਚਹੈ,
ਤੀਰਥ ਫਲ, ਸਭ ਖਾਤ ॥

ਅਰਥ—ਵੁਹ ਲੜਕੀ ਪਤਤਿ ਹੂਈ ਹੂਈ ਗਾਇ ਕੇ ਗੋਸ਼ਤ ਵਾਲੇ ਕੁੰਡ ਸੇ ਪੈਦਾ ਹੂਈ ਥੀ ਅਰ ਜੋ ਜਪ, ਤਪ, ਬਰਤ, ਸੰਜਮ, ਤੀਰਥੋਂ ਕਾ ਫਲ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਨਾ ਚਾਹਿਤੀ ਥੀ (ਅਬ ਅਜਮੇਰ ਕੇ ਪੂਰਬਲੇ ਪੁਨੋਂ ਕੇ ਫਲ ਕੋ ਵੁਹ ਚਟਮ ਕਰੇਗੀ) ॥

ਮੂਲ—(ਗੋ ਹਤਯਾ) (ਸਮ), ਜਗਤ ਜੂਠ,
ਪੀਰ ਅਜਮੇਰ ਲਿਆਇ ॥
ਹਿੰਦ ਦੇਸ਼ ਫੈਲਤ ਸਹੀ, ਕਲਕੀ ਐਸੀ ਵਾਇ ॥

ਅਰਥ—ਜਗਤ ਜੂਠ (ਤਮਾਕੂ) ਕਾ ਇਸਤੇਮਾਲ, ਗਾਏ ਕੇ ਮਾਰਨੇ ਕੇ ਪਾਪ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋ ਕਿ ਅਜਮੇਰ ਕਾ ਪੀਰ ਪਛਮ ਸੇ ਲਾਇਆ ਥਾ ॥ ਪੀਰ ਕੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਸੇ ਹਿੰਦ ਦੇਸ਼ ਮੇਂ ਇਸ ਕਾ ਬੀਜ ਫੈਲਾ ॥ ਕਲਜੁਗ ਕਾ ਰਾਜ ਹੀ ਐਸਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਕੁਛ ਕਿਸੀ ਏਕ ਤ੍ਰੀਕੇ ਯਾ ਦੂਸਰੇ ਤਰੀਕੇ ਸੇ ਅਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ

ਮੂਲ—ਪੋਤੇ ਥੋਮ ਅਰ ਕਰਨ ਤੇ ਹੋਆ ਤਮਾਕੁ ਨਿੰਦ ॥
ਮਨ ਮੁਰਤਾ, ਸ਼ਿਵ ਦਿਸ਼੍ਰ ਤੇ, ਤਾਂਤੇ ਤਜੀਏ ਪ੍ਰਤਿੰਦ ॥

ਅਰਥ—ਯਿਹ ਬੁਰਾਈ ਵਾਲਾ ਤਮਾਕੂ ਗਾਏ ਕੇ ਕਾਨ ਸੇ ਹੂਆ (ਇਸ ਕਾ ਪੱਤਾ, ਐਨ (ਠੀਕ) ਗਾਏ ਕੇ ਕਾਨ ਜੈਸਾ ਅਰ ਉਸੀ ਸ਼ਕਲ ਕਾ ਹੈ ॥ ਇਸ ਕੇ ਪੀਨੇ ਸੇ ਮਨ ਅਪਨੇ ਇਸ਼ਟ ਧਰਮ ਸੇ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ,

ਇਸ ਲੀਏ ਐ ਪੁਤਰੋ ਇਸ ਕਾ ਛੋੜਨਾ (ਤਰਕ ਕਰਨਾ) ਹੀ ਅੱਛਾ ਹੈ (ਇਸ ਕੋ ਤਿਆਗਨਾ ਚਾਹੀਏ) ॥

ਮੂਲ—ਜਾ ਦਿਨ ਆਇਆ ਬੀਜ ਤਿਸ,
ਤਿਆਗੀ ਭੂ ਸੁਰ ਪਿਤ੍ਰ ॥
ਸੋਈ ਦਿਜ ਕੇਸਵ ਕਹਾ, ਸਾਚ ਤਿਆਗੋ ਮਿਤ੍ਰ ॥

ਅਰਥ—ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਸ ਕਾ ਬੀਜ ਧਰਤੀ ਪਰ ਆਯਾ, ਦੇਵ ਸੁਭਾਵ ਧਰਤੀ ਸੇ ਉਠ ਗਿਆ, ਦੇਵਤੋਂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਛੋੜੀ ॥

ਐਸਾ ਹੀ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਕੇਸ਼ੋ ਜੀ ਨੇ ਮੁਝੇ ਬਤਲਾਇਆ ਥਾ ॥ ਐ ਮਿਤਰੋ ਯਿਹ ਬਾਤ ਸੱਚੀ ਹੈ (ਠੀਕ ਹੈ), ਤਮਾਕੂ ਕਾ ਵਰਤਨਾ ਤਿਆਗ ਦੋ, ਇਸ ਮੇਂ ਹੀ ਤੁਮਾਰਾ ਭਲਾ ਹੈ ॥

ਨੋਟ—ਪੰਡਤ ਕੇਸ਼ੋ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਭੀ ਹੋਮ ਕਰਨੇ ਕੇ ਵਕਤ ਕਹਾ ਥਾ ਕਿ ਵਹਾਂ ਹੋਮ (ਹਵਨ) ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਯੇ, ਜਹਾਂ ਤਮਾਕੂ ਕੀ ਦੁਰਗੰਧੀ ਨ ਆਵੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਾੜੀ ਲੋਗੋਂ ਮੇਂ ਇਸ ਦਾ ਆਮ ਰਵਾਜ ਹੈ ਅਰ ਪਹਾੜੀ ਲੋਗ ਤਮਾਕੂ ਬਹੁਤ ਪੀਤੇ ਹੈਂ ॥

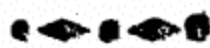
ਮੂਲ—ਤਾਂਤੇ ਹਮ ਛੋਰਾ, ਸੁਨਾ ਕਰਾ ਸੰਗਤੀ ਵਰਜ ॥
ਕਥਾ ਏਹਿ ਵਰਨਣ ਕਰੀ, ਦੋਖ ਕਲੰਕੀ ਖਰਜ ॥

ਅਰਥ—ਜਬ ਹਮ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾ, ਤੋ ਹਮ ਨੇ ਇਸ ਕੀ ਅਸਲੀਅਤ ਕੋ ਪਾ ਕਰ ਇਸ ਕਾ ਖ਼ਿਆਲ ਤਰਕ ਕੀਆ ਅਰ ਗੁਰਸਿਖੋਂ ਕੋ ਭੀ ਮਨਹ ਕੀਆ ॥ ਹਮ ਨੇ ਇਸ ਲੀਏ ਹੀ ਯਿਹ ਕਥਾ ਬਿਆਨ ਕੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ

ਤਮਾਕੂ ਦੁਖਦਾਇਕ ਅਰ ਕਲੰਕਤ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਕੋ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਹੀ ਭਲਾ ਹੈ ਅਰ ਇਸ ਕਾ ਤਰਕ ਕਰਨਾ ਹੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ॥ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਭਜਨ, ਸਿਮਰਨ ਕੀ ਸ਼ਕਤ ਕੋ ਨਾਸ ਕਰੇ, ਉਸ ਕਾ ਵਰਤਨਾ ਕੌਨ ਸੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਹੈ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੯੩ ॥

ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਨੋਟ–ਚਾਰ ਕੁਰਹਿਤੇਂ :–

(੧) ਕੇਸ਼ੋਂ ਕੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨਾ ॥
(੨) ਤਮਾਕੂ ਕਾ ਵਰਤਨਾ ॥
(੩) ਕੁੱਠਾ ਖਾਣਾ ॥
(੪) ਮੁਸਲੀ ਕੇ ਸਾਥ ਯੁਧ ਕਰਨਾ ॥

ਇਨ ਚਾਰ ਕੁਰਹਿਤੋਂ ਮੇਂ ਸੇ ਇਕ ਤਮਾਕੂ ਕਾ ਵਰਤਨਾ ਹੈ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਅਹਕਾਮੋਂ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਧਿਆਨ ਰਖੇਂ ॥

"ਧਨਵਾਦ"

ਸਾਖੀ ਚੁਰਾਨਵੀਂ

ਮੂਲ—ਸੁਨੋ, ਸਿਖ ਮਮ, ਤਰਨ ਜੋ, ਤਜੋ ਤਮਾਕੂ ਸੰਗ ॥
ਮਰਨ ਮਰੇ, ਤੋ ਅਤਿ ਭਲਾ,
ਜਗਤ ਜੂਠ ਨਹਿ ਅੰਗ ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ—ਐ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿਖੋ, ਮੇਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਤਵੱਜੋ ਦੋ ॥ ਅਗਰ ਆਪ ਨਜਾਤ (ਮੁਕਤ) ਚਾਹਤੇ ਹੈਂ, ਤੋ ਤਮਾਕੂ ਕਾ ਖਾਨ ਪਾਨ ਤਿਆਗੋ ॥ ਖਾਹ ਮਰਨਾ ਪੜੇ, ਤੋ ਮਰ ਜਾਉ, ਯਿਹ ਭਲੀ ਬਾਤ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਗਤ ਜੂਠ (ਤਮਾਕੂ) ਕੋ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨ ਕਰੋ (ਇਸਤਿਮਾਲ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਆਉ) ॥

ਮੂਲ—ਤਨਕ ਤਮਾਕੂ ਸੇਵੀਏ, ਦੇਵ ਪਿਤ੍ਰ, ਤਜ ਜਾਇ ॥
ਪਾਨੀ ਤਾਂਕੇ ਹਾਥ ਕਾ, ਮਦਰਾ ਸਮ, ਹੁਇ ਜਾਇ ।੨।

ਅਰਥ—ਅਗਰ ਥੋੜਾ ਸਾ ਭੀ ਆਪ ਤਮਾਕੂ ਕਾ ਸੇਵਨ ਕਰੋਗੇ (ਵਰਤਨ ਵਿਚ ਲਿਆਵੋਗੇ), ਤੋ ਆਪ ਪਰ ਹੀ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ, ਬਲਕਿ ਆਪ ਕੇ ਮੋਏ ਹੂਏ ਬਜ਼ੁਰਗੋਂ ਕੋ ਦੇਵ ਲੋਕ ਤਿਆਗਨਾ ਪੜੇਗਾ ਅਰ ਉਸ ਤਮਾਕੂ ਪੀਨੇ ਵਾਲੇ ਕੇ ਹਾਥ ਕਾ ਪਾਨੀ ਸ਼ਰਾਬ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਮਦਰਾ ਦਹਤਾ ਸਾਤ ਕੁਲ, ਭੰਗ ਦਾਹੇ ਤਨ ਏਕ ॥
ਸਤ ਕੁਲ ਦਹਤਾ ਜਗਤ ਜੂਠ,
ਨਿੰਦਾ ਦਾਹੇ ਅਨੇਕ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ–ਸ਼ਰਾਬ ਸਾਤ ਕੁਲੋਂ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ ਹੈ ॥ ਭੰਗ ਏਕ ਸਰੀਰ ਕੋ ਖਰਾਬ ਕਰਤੀ ਹੈ ॥ ਇਸੀ ਤਰਹ ਤਮਾਕੂ ਸਾਤ ਕੁਲੋਂ ਕੋ ਜਲਾਤਾ ਹੈ ਅਰ ਨਿੰਦਾ (ਕਿਸੀ ਭਲੇ ਕੀ ਬੁਰਾਈ ਕਰਨੀ) ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਆਦਮੀਓਂ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਤੀ ਹੈ ਅਰ ਚਕਨਾ ਚੂਰ ਕਰਤੀ ਹੈ (ਜਲਾਤੀ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ–ਤਜੇ ਤਮਾਕੂ,ਮਨੁਖ,ਕਲਿ ਉਧਰਿਆ,ਦਰ ਪਰਵਾਨ ॥
ਪੂਰੀ ਪਰੀ, ਤਿਸ ਭਾਵਨਾ, ਸਫਲ ਕਮਾਈ ਮਾਨ ॥੪॥

ਅਰਥ–ਮਨੁਖ ਕੋ ਤਮਾਕੂ ਕਾ ਤ੍ਰਿਆਗਨਾ ਹੀ ਅੱਛਾ ਹੈ, ਤਾਂਕਿ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਇਸਕਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਅਰ ਯਿਹ ਦਰਗਾਹ ਮੇਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੈ ॥ ਇਸ ਕੇ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਕੀ ਭਾਵਨਾ ਭੀ ਪੂਰੀ ਹੋਗੀ ॥ ਯਕੀਨ ਕਰੋ ਕਿ ਉਸਕੀ ਸਾਰੀ ਬੰਦਗੀ ਕੀ ਕਮਾਈ ਫਲ ਕੇ ਸਾਥ ਹੋਗੀ ਅਰ ਕਿਸੀ ਕਿਸਮ ਕੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਵਾਕਿਆ ਨਾ ਹੋਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਪਾਜ ਯਾ ਕੋ ਕਹੈ, ਕਹੈ ਅਪੇਯਾ ਮਦ ॥
ਨਿੰਦਾ ਕਹੈ ਇਹ ਨੀਚਨੀ,
ਪੁਰਖ ਸੰਗ ਇਹ ਕੁਬੁਧ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ–ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਨੇ ਉਸ ਕੋ ਨਾ ਖਾਨੇ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਕਹਾ ਹੈ ਔਰ ਸ਼ਾਸਤਰੋਂ ਮੇਂ ਇਸ ਕਾ ਵਰਤਨ ਵਿਵਰਜਤ ਹੈ ਅਰ ਯਿਹ ਨਾ ਪੀਨੇ ਵਾਲੀ ਸ਼ਰਾਬ ਹੈ ॥ ਨਿੰਦਾ ਗੋ ਬੁਰੀ ਹੈ, ਲੇਕਨ ਬੁਰੇ ਆਦਮੀਯੋਂ ਨੇ ਭੀ ਇਸ ਕੋ ਆਪਨੇ ਸੇ ਨੀਚ ਅਰ ਮਹਾਂ ਨੀਚ ਕਹਾ ਹੈ ॥ ਅਗਰ

ਆਦਮੀ ਇਸ ਕੀ ਸੰਗਤ ਕਰੇਂਗੇ, ਤੋ ਯਿਹ ਉਨ ਕੀ ਅਕਲ ਕੋ ਖ਼ਰਾਬ ਕਰੇਗੀ ॥

ਮੂਲ–ਘੋੜੀ ਚੜ੍ਹਨਾ ਖਤ੍ਰ ਕਾ, (ਬਿਪ੍ਰ ਚੜੈ ਜੋ) (ਬੈਲ) ॥
ਘੋੜੇ ਚੜ੍ਹੇ ਸੰਨਯਾਸ ਤਜੋ, ਨਾਰੀ ਪੁਰਖਨ ਖੇਲ ॥੬॥

ਅਰਥ–ਛਤ੍ਰੀ ਕੋ ਘੋੜੀ ਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਕਿਯੋਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਰਣ ਭੂਮੀ ਮੇਂ ਧਰਮ-ਜੰਗ ਕਰਨਾ ਹੈ ॥ ਜੋ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਘੋੜੀ ਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋਗਾ ਅਰ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਕੋ ਜਾਨਾ ਚਾਹੇ, ਵੁਹ ਬੈਲ ਕੀ ਤਰਹ ਮੂਰਖ ਹੈ, ਕਿਯੋਂਕਿ ਉਸ ਕਾ ਲੜਾਈ ਕਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥ ਸੰਨਯਾਸੀ ਸਾਧੂ ਭੀ ਘੋੜੇ ਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋਣਾ ਛੋੜੇ, ਕਿਯੋਂਕਿ ਯਿਹ ਧਰਮ-ਜੰਗ ਮਰਦੋਂ ਕਾ ਕਾਮ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਔਰਤੋਂ ਕਾ ॥

ਮੂਲ–ਪੰਡਿਤ ਈਰਖਵਾਨ ਜੋ, ਪਛ ਸੂਦ੍ਰ ਬੋਲ ਹੋ ਵਿਪ੍ਰ ॥
ਰਾਜਾ ਹੋ ਵਢੀ ਲੀਏ,
ਗਿਆਨੀ ਮਤਸਰ ਖਿਪ੍ਰ ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ–ਜੋ ਪੰਡਿਤ ਈਰਖਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ (ਵੈਰ ਕਰਨਾ, ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਕਰਨਾ), ਖਾਹ ਉਸ ਕੋ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਕਰਕੇ ਬੁਲਾਯਾ ਜਾਵੇ, ਲੇਕਨ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਵੁਹ ਸ਼ੂਦਰ ਹੀ ਹੈ ॥ ਜੋ ਰਾਜਾ ਵੱਡੀ ਲੇਨੇ ਵਾਲਾ ਹੋ ਅਰ ਗਿਆਨੀ ਈਰਖਾ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੋ, ਯਿਹ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਅਦਨਾ (ਨੀਵੇਂ) ਦਰਜੇ ਕੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਕੰਨਯਾ ਯਾਰੀ, ਬ੍ਰਿਧ ਕਾਮ,
ਬਹੁ ਨਾਰੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ॥

ਵਿਆਹ ਦਾਮ ਦੇਖ ਵੀਰ ਜਲੈ,
ਬੈਲ ਨਿਪੁੰਸਕ ਪੰਗ ॥ ੮ ॥

ਅਰਥ—ਕੰਨਿਆਂ ਕੋ ਯਾਰੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਬੁਹੜੇ ਕੋ ਕਾਮ ਚੇਸ਼ਟਾ ਅਛੀ ਨਹੀਂ ਇਸੀ ਤਰਹ ਹੀ ਬਹੁਤ ਔਰਤੋਂ ਕਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਮਝੀਏ ॥ ਬਹਾਦਰ (ਸੂਰਮਾ) ਅਗਰ ਵਿਆਹ ਅਰ ਪੈਸੋਂ ਕੋ ਦੇਖ ਕਰ ਜਲਤਾ ਹੈ ਤੋ ਸਮਝੋ ਕਿ ਵੁਹ ਖਾਲਸ ਖਸੀ ਢੱਗਾ ਹੈ ॥

ਪੰਗ = ਖਾਲਸ, ਨਰੋਲ, ਸਾਰੇ ਕਾ ਸਾਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਧੇਨ ਲਾਦ, ਪਰ ਵਸਤ੍ਰ ਲੈ,
ਉਛਿਸ੍ਰ ਭੋਗ, ਕੁਲ ਰੀਤ ॥
ਜੀਵ ਜੀਵ ਕਾ ਅਪ ਹਰੈ, ਚੁਗਲੀ ਤੋਰੈ ਪ੍ਰੀਤ ॥ ੯ ॥

ਅਰਥ—ਗਾਏ ਪਰ ਬਸਤ੍ਰ (ਕਪੜੇ) ਲਾਦਨਾ, ਯਿਹ ਖਾਨਦਾਨ ਕੀ ਰੀਤ ਅਰ ਨੇਕ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ॥ ਆਦਮੀ ਆਦਮੀ ਕੀ ਬੁਰਾਈ ਛੋੜੇ ਅਰ ਚੁਗਲੀ ਕਰਨੇ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਛੋੜ ਦੇ ॥

ਮੂਲ—ਧ੍ਰਿਗ ਜੀਵਨ ਇਹੁ ਪਾਪੀ ਹੈ,
ਇਨਹ ਸ੍ਵਰਗ ਕਹਾਂ ਕਾਲ ॥
ਸਿਦਕ ਛੋਰ, ਗੁਰ ਬਚਨ ਹਤ,
ਦੋਖ ਅਣਗਨੈ ਭਾਲ ॥ ੧੦ ॥

ਅਰਥ—ਪਾਪੀ ਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਰ ਹਜ਼ਾਰ ਲਾਹਨਤ ਹੈ ॥ ਇਨ ਕੋ ਕਹਾਂ ਸ੍ਵਰਗ ਕਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਸਕਤਾ ਹੈ ॥ ਸਿਦਕ ਕੋ ਛੋੜਨਾ ਅਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੇ ਬੇਮੁਖ ਹੋਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕੋ ਅਨਗਿਣਤ ਦੋਸ਼ ਲਗੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਦਸ ਕਰ ਮਨ ਕੇ ਸਾਲਸੀ, ਕਾਯਾ, ਮਨ ਅਰ ਬਾਚ ॥
ਚਾਰ ਬਰਨ ਮੈਂ ਸਾਧ ਸੋ,
ਸਮ ਗ੍ਰਿਹ, ਜਾਇ ਨ ਸਾਚ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ—ਨੌਂ ਇੰਦ੍ਰੇ ਅਰ ਇਕ ਮਨ (ਪ੍ਰਧਾਨ) ਜੋ ਯਿਹ ਦਸ ਸਲਾਹ ਕਾਰ ਹੈਂ ਅਰ ਜੋ ਅਪਨੇ ਫੈਸਲੇ ਕੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਰਮ (ਸਰੀਰ), ਮਨ ਅਰ ਬਚਨ ਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਵੁਹ ਕੈਸੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਏ ॥ (ਇਸ ਕਾ ਬਿਆਨ ਅਗਲੀ ਪੰਗਤੀ ਮੇਂ ਹੈ) ॥

ਲੇਕਨ ਚਾਰ ਵਰਨੋਂ ਮੇਂ ਵੁਹੀ ਸਾਧੂ ਹੈਂ, ਜੋ ਸਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੋਂ ਅਰ ਸਚੇ ਨਾਮ ਸੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਨਾ ਹੋਂ ॥ ਉਸ ਕਾ ਮੁਖ ਮੰਤਵ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਹੋ ॥

ਮੂਲ—ਹਿੰਸਾ, ਪਰਤ੍ਰਿਯਾ, ਦ੍ਰਬਣ, ਤੀਨ ਤਜੈ ਇਹ ਦੇਹ ॥
ਬੁਰਾ ਨ ਚਿਤਵੈ ਆਨ ਕਾ,
ਅਸਤ ਬੇ ਅਸਤ ਨਹ ਕੇਹ ॥ ੧੨ ॥

ਅਰਥ—

<u>ਸਰੀਰ ਕੇ ਧਰਮ :—</u>

(੧) ਹਿੰਸਾ ਨ ਕਰੇ ॥ (ਕਿਸੀ ਕੋ ਜਾਨ ਸੇ ਮਾਰ ਡਾਲਨਾ ਯਾ ਖ਼ਾਹ ਮਖ਼ਾਹ ਕਿਸੀ ਕਾ ਦਿਲ ਦੁਖਾਨਾ) ॥

(੨) ਪਰਇਸਤ੍ਰੀ ਸੇ ਸਪਰਸ ਨਾ ਕਰੇ ॥

(੩) ਕਿਸੀ ਕਾ ਰੁਪਇਆ, ਪੈਸਾ, ਦੌਲਤ, ਧਨ, ਮਾਲ ਨਾ ਲੂਟੇ ॥ ਨਾ ਚੋਰੀ ਕਰੇ (ਬੇ ਗਾਨੀ ਅੰਸ ਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰੇ) ਕਰਜ ਲੇਨਾ ਅਰ ਲੇ ਕਰ ਨਾ

ਞੋਨਾ ਯਿਹ ਭੀ ਪਾਪ ਮੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ॥

ਮਨ ਕਾ ਧਰਮ

(੧) ਦਿਲ ਸੇ ਕਿਸੀ ਕਾ ਬੁਰਾ ਨਾ ਚਿਤਵੈ ॥

ਬਚਨ (ਜ਼ਬਾਨ ਕੇ ਧਰਮ)

(੧) ਬੇਹੂਦਾ ਕਹਿਨਾ, ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਕਹਿਨਾ, ਬਕਵਾਸ ਕਰਨਾ, ਅਸਤ ਵਿਅਸਤ (ਜਿਸ ਕਾ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨ ਹੋ) ਕਹਿਣਾ ਤਰਕ ਕਰੇ ॥

ਮੂਲ—ਪਰ ਨਾਰੀ ਚਿੰਤਾ ਤਜੈ, ਤੀਨ ਮਾਨਸੀ ਤਿਆਗ ॥
ਪੁਰਖ ਅਸਤ ਸਲਾਘਾ ਨਹੀ,
ਅਰਤ, ਮੰਦ ਤਜ ਵਾਕ ॥ ੧੩ ॥

ਅਰਥ—ਮਾਨਸੀ = ਮਨ ਕੀ ॥ ਅਸਤ = (ਅ+ਸਤ) ਜੋ ਸਤਿ ਨ ਬੋਲ ਅਰਤ = ਅ+ਰਤ (ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ) ॥ ਸਲਾਘਾ = ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਨੀ, (ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨੀ) ਉਸਤਤ ਕਰਨੀ ॥

ਮਨ ਕੀ ਤੀਨ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ਾਤ ਕੋ ਛੋੜੇਂ :—

(੧) ਬੇਗਾਨੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਾ ਖ਼ਿਆਲ ॥

(੨) ਝੂਠੇ ਪੁਰਸ਼ ਕੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨਾ ਅਰ ਉਸ ਸੇ ਪ੍ਰੇਮ (ਪਿਆਰ) ਕਰਨਾ ॥

(੩) ਬੁਰੇ ਬਚਨੋਂ ਕਾ ਤਿਆਗ ॥

ਮੂਲ—ਪੀਛਾ ਭੂਲਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀਏ, ਸਦਾ ਕਰੈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਮੂੜ ॥
ਕਹਨੀ ਇਹ, ਰਹਨੀ, ਸਿਦਕ,
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬਖਸੀ ਵਹੂੜ ॥ ੧੪ ॥

ਵਹੂੜ = ਵਾਪਸ ਲਾਨਾ, ਸਫ਼ਲ ਕਰਨਾ ॥

ਅਰਥ—ਅਗਰ ਮੂਰਖ ਯਿਹ ਬਾਤ ਪੱਕੀ ਕਰ ਲੇਵੈ, ਕਿ ਮੈਂ ਆਇੰਦਾ ਬੁਰੇ ਕਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰੂੰਗਾ, ਤੋ ਉਸ ਕੀ ਪਿਛਲੀ ਭੂਲ [ਪਹਿਲੀ ਅਵਸਥਾ ਕੇ ਗੁਨਾਹਿ (ਪਾਪ)] ਮੁਆਫ਼ ਹੋ ਸਕਤੇ ਹੈਂ ॥ ਕਹਨੀ, ਰਹਨੀ ਅਰ ਸਿਦਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਾਪਸ ਬਖਸ਼ ਸਕਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਯਿਹ ਗੁਨ ਆਪ ਮੇਂ ਆ ਸਕਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਨਾਮ ਜਪਨ, ਦਸ ਸਾਧਨਾ, ਸਿਖ ਹਮਾਰਾ ਸੋਇ ॥
ਤਰਨ ਉਪਾਵ ਤੋ ਏਹ ਕਹੇ,
ਡੂਬਨ ਕਹੇ ਨ ਕੋਇ ॥ ੧੫ ॥

ਦਸ = ਦਸਨਾ, ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨਾ ॥
ਸਾਧਨ = ਰਹਿਤ, ਮਰਯਾਦਾ ॥
ਉਪਾਵ = ਤਰਕੀਬ, ਢੰਗ, ਵਿਉਂਤ, ਸਾਧਨ, ਤਰੀਕੇ ॥

ਅਰਥ—ਵੁਹ ਹਮਾਰਾ ਸਿਖ ਹੈ, ਜੋ ਨਾਮ ਜਪੇ ਅਰ ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਕਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੇ (ਰਹਤ ਮਰਯਾਦਾ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੇ) ॥ ਯਿਹ ਦੁਨੀਆਂ ਸੇ ਪਾਰ ਹੋਨੇ ਕੇ ਉਪਾਉ ਹੈਂ ॥ ਡੂਬਨੇ ਕੇ (ਆਵਾ ਗੌਣ) ਮੇਂ ਆਨੇ ਕੀ ਬਾਤੋਂ ਕੋ ਕੋਈ ਨਾ ਕਹੇ ॥

ਮੂਲ—ਸਮਤਾ, ਨਮ੍ਰਤਾ, ਬੈਕਤ, ਸਿਦਕ, ਸਾਬਤੀ ਜਾਹ ॥
ਸੋ ਮੇਰਾ, ਨਿਤ ਮਿਲਨ ਕੌ,
ਤਨ, ਮਨ ਮੋ, ਤਿਸ ਆਹਿ ॥ ੧੬ ॥

ਅਰਥ—ਸਭ ਕੋ ਯਕਸਾਂ ਸਮਝਨਾ (ਏਕ ਜੈਸਾ), ਗ਼ਰੀਬੀ

ਧਾਰਨੀ (ਖਿਮਾਂ ਕਾ ਮਾਦਾ ਰਖਨਾ), ਨੇਕ ਗੁਨੋਂ ਕਾ ਹੋਨਾ (ਸੁੰਦਰ ਆਚਾਰ ਹੋਣੇ), ਸਿਦਕ (ਭਰੋਸਾ), ਦਿਲ ਕਾ ਨਾ ਟੂਟਨਾ (ਸਾਬਤ ਕਦਮ ਰਹਨਾ) (ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਲਾਇਨ ਸੇ ਖਿਸਕਨਾ ਨਹੀਂ, ਕਚਾ ਪਨ ਨ ਆਵੇ, ਟੂਟੇ ਨਾਹਿ, ਬਲਕਿ ਮਜ਼ਬੂਤ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ) ॥

ਐਸੇ ਗੁਨੋਂ ਵਾਲਾ ਜੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ, ਵੁਹ ਮੇਰਾ ਹੈ ਅਰ ਮੈਂ ਉਸ ਕੇ ਮਿਲਨੇ ਕੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਕਰਤਾ ਹੂੰ ॥ ਮੇਰਾ ਤਨ ਅਰ ਮਨ ਉਸਕਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਮਰਨੇ ਕਾ ਸਹੰਸਾ ਨਹੀਂ, ਜੀਵਨ ਲੀਨਾ ਨਾਮ ॥
ਸਭੀ ਦੋਖ, ਸੰਸ ਕਫਿ ਮੈ,
ਮੋਹ ਬਿਗਾਰਾ ਕਾਮ ॥ ੧੭ ॥

ਅਰਥ–ਜਿਸਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ (ਤਮਾਮ ਉਮਰ) ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕੀਆ ਹੈ, ਉਸ ਕੋ ਮੌਤ ਕਾ ਕਿਆ ਡਰ ਹੈ ॥ ਸਹਸੇ (ਸ਼ਕੋ ਸ਼ੁਬਹ) ਕੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਹੈ (ਨਾ ਸ਼ਬਦਿ ਨਾਲ ਲਗੇ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਸਹਸਾ ਚੁਕਿਆ ॥ ਦੇਖੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਮਾਨ :–

"ਸਹਸੈ ਜੀਉ ਮਲੀਣੁ ਹੈ, ਕਿਤੁ ਸੰਜਮਿ ਧੋਤਾ ਜਾਇ ॥
ਮੰਨੁ ਧੋਵਹੁ ਸਬਦਿ ਲਾਗਹੁ,
ਹਰਿ ਸਿਉ ਰਹਹੁ ਚਿਤੁਲਾਇ ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਸਹਜੁ ਉਪਜੈ,
ਇਹ ਸਹਸਾ ਇਵ ਜਾਇ ॥"

ਮੈਂ ਖ਼ੁਦ ਹੀ (ਤਜ਼ਬਜ਼ਬ) ਸੰਸਿਯੋਂ ਮੇਂ ਰਹਿ ਕਰ
ਅਪਨਾ ਕਾਮ ਆਪ ਬਗਾੜ ਰਖਾ ਹੈ ॥

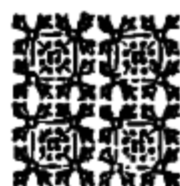
ਮੂਲ–ਖ਼ਾਂਦੇ ਕੀ ਉਪਮਾ ਬੁਰੀ, ਬੁਰੀ ਕੁਸਾਮਤ ਨਿਤ ॥
ਬੁਰਾ ਬਹੁਤ ਬੋਲਨਾ,
ਅਧਿਕ ਬੁਰਾ ਧੁਰਬਤੀ ਮਿਤ ॥ ੧੮ ॥

ਅਰਥ–ਧਨੀ ਕੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਨੀ ਬੁਰੀ ਹੈ ॥ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਭੀ ਬੁਰੀ ਹੈ, ਬਹੁਤਾ ਬੋਲਨਾ ਭੀ ਬੁਰਾ ਹੈ ॥ ਧੋਖਾ ਦੇਨੇਵਾਲਾ ਦੋਸਤ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਰਾਮ ਨ ਛੋਰੇ, ਸਤ੍ਰੂ ਹਤ, ਸਿਖ ਸਮਾਲਾ ਹੋਇ ॥
ਖੁਜਤ ਤੁਰਕ ਨਾ ਕੀਜੀਏ ਮੇਰੀ ਕਰੋ ਨ ਸੋਇ ॥੧੯॥

ਅਰਥ–ਰਾਮ ਕੇ ਜਾਪ ਕੋ ਨਾ ਛੋੜੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੇ ਜਾਪ ਸੇ ਕਾਮ ਆਦਕ ਦੁਸ਼ਮਨੋਂ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਤਾ ਹੈ ॥ ਐਸਾ ਜੋ ਨਾਮ ਹੈ, ਸਿਖ ਕੋ ਉਸਕੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ ॥ ਤੁਰਕ ਕੋ ਅਪਨਾ ਭੇਦ ਨਾ ਬਤਲਾਨਾ ਚਾਹੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੁਹ ਕਭੀ ਭੀ ਇਤਬਾਰੀ ਅਰ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋਗਾ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੯੪ ॥
ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਸਾਖੀ ਪੰਚਾਨਵੀਂ

ਮੂਲ—ਇਕ ਬੇਰ ਸਿਖਨ ਅਰਜ ਗੁਰੂ ਕਹੀਜੇ ਏਹ ॥
ਸਕੇਸੀ ਜਟਾ ਜੂਟ ਥੇ ਤੀਨ ਜੁਗਨ ਲਗੁ ਭੇਇ ॥੧॥
ਸਕੇਸੀ = ਕੇਸ਼ੋ ਕੇ ਸਹਿਤ ॥
ਜਟਾ = ਲੰਬੇ ਲੰਬੇ ਬਾਲ ॥
ਜੂਟ = ਜੂੜਾ ਯਾ ਤਮਾਮ ਕੇ ਤਮਾਮ, ਹਮੇਸ਼ ਇਕ ਜੈਸੇ ॥
ਭੇਇ = ਭੇਦ, ਕਿਆ ਪਿਛਲੇ ਤੀਨ ਜੁਗੋਂ ਮੇਂ ਐਸਾ ਹੂਆ ॥

ਅਰਥ—ਇਕ ਬਾਰ ਸ਼ਿਖੋਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀ, ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਹਮੇਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਕੁਛ ਕਹਿ ਕਰ ਸੁਨਾਵੇਂ, ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਤੀਨ ਜੁਗੋਂ ਮੇਂ ਕਿਆ ਤਮਾਮ ਕੇ ਤਮਾਮ ਕੇਸ਼ ਧਾਰੀ ਥੇ (ਹਮਾਰੀ ਤਰਹ ਲੰਬੇ ਲੰਬੇ ਬਾਲ ਰਖਤੇ ਥੇ ਅਰ ਜੂੜਾ ਕਰਤੇ ਥੇ) ॥

ਮੂਲ—ਕਲਿਜੁਗ, ਬਿਪ੍ਰ, ਸਾਧ ਜਨ,
ਮੁੰਡਿਤ ਪੰਥ ਗਿਰੰਥ ॥
(ਕਰੈ ਸੁਨਾਵੈ ਪੂਜਾ ਕੋ),
ਕਿਆ ਕੀਨਾ ਮਨਿ ਪੰਥ ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ—ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ, ਬ੍ਰਹਿਮਨ, ਸਾਧ ਜਨ ਅਪਨੇ ਮਜ਼ਹਬ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥੋਂ ਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁੰਡਨ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਪੂਜਾ ਕੋ

ਐਸਾ ਹੀ ਸੁਨਾਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਸਿਰ ਮੁੰਡਵਾਨਾ ਚਾਹੀਏ ਔਰ ਪੂਜਾ ਕੋ ਯਿਹ ਭੀ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਮਨ ਕੀ ਮਰਜ਼ੀ ਸੇ ਯਿਹ ਪੰਥ ਕਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਖੜਾ ਕਰ ਦੀਆ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਰਿਸ਼ੀਯੋਂ ਅਰ ਸਾਧੂਓਂ ਕੀ ਤਰਹ ਜਟਾ ਜੂਟ ਹੈਂ ॥ ਯਿਹ ਤੋ ਜੰਗਲ ਔਰ ਬਨ-ਬਾਸੀਯੋਂ ਕਾ ਧਰਮ ਥਾ, ਨਾ ਕਿ ਗ੍ਰਿਸਤੀਯੋਂ ਕਾ ॥

ਮੂਲ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਬੋਲੇ, ਨੰਦ ਰਾਇ,
ਦਿਜ ਸਭ ਕੀਨੇ ਅਧੀਨ ॥
ਛਤ੍ਰੀ ਮਾਰੇ, ਰਾਮ ਸਮ,
ਮੂੰਡੇ ਪੰਡਤ ਕੀਨ ॥ ੩ ॥

ਨੋਟ—ਨੰਦ ਰਾਜੇ ਕਾ ਸੰਖੇਪ ਹਾਲ ਇਸ ਸਾਖੀ ਕੇ ਅਖੀਰ ਪਰ ਪੜੀਏ ॥

ਅਰਥ—ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਯਾ ਕਿ ਨੰਦ ਰਾਜਾ ਨੇ ਤਮਾਮ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਅਪਨੇ ਮਾਤਹਤ ਕਰ ਲੀਏ ॥ ਛਤ੍ਰੀਯੋਂ ਕੋ ਪਰਸਰਾਮ ਕੀ ਤਰਹ ਮਾਰ ਡਾਲਾ ਅਰ ਬ੍ਰਹਿਮਨੋਂ ਕੇ ਸਿਰ ਮੁੰਡਵਾ ਦੀਏ ॥

ਮੂਲ—ਦੰਡ ਦੀਆ, ਮੇਰੀ ਸਹੀ ਸੂਦ੍ਰ ਛਾਪ, ਬੀ ਮੂੰਡ ॥
ਤੇਜ ਸ੍ਰੀਮਤ ਬਿਪ੍ਰ ਹੋਇ, ਮੋਹਿ ਨ ਮਾਰੇ ਕੂੰਡ ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ—ਉਨ ਕੋ ਸਜ਼ਾ ਦੀ, ਸ਼ੂਦਰੋਂ ਕੇ ਸਿਰ ਭੀ ਮੁੰਡਵਾਏ ਅਰ ਆਪਨੀ ਨਸ਼ਾਨੀ ਉਨ ਪਰ ਲਗਾਈ ॥ ਸਭ ਕੋ ਅਪਨੇ ਦਬਦਬੇ ਮੇਂ ਰਖਤੇ ਹੁਏ ਯਿਹ ਖਿਆਲ ਕਰਕੇ ਕਿ ਅਗਰ ਬ੍ਰਹਿਮਨੋਂ ਕਾ ਜ਼ੋਰ ਹੂਆ, ਤੋ ਵੁਹ ਮੁਝੇ ਕੁੰਡ ਮੇਂ ਕਤਲ ਨਾ ਕਰੇਂ (ਨਾ ਮਾਰੇਂ) ॥

ਮੂਲ—ਮਲੇਛਨ ਆਧਾ ਮੂੰਡ ਸਿਖ, ਸਿਰ ਮੁੰਡੀ ਕਰਿ ਆਨ ॥
ਅਪਨੀ ਡਿਵਡੀ ਕੀਨ ਤਬ,
ਜਗ ਮੈਂ ਸ਼ੂਦਰ ਕਾਨ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ—ਮਲੇਛੋਂ ਕਾ ਆਧਾ ਸਿਰ ਮੁੰਡਵਾਇਆ ॥ ਸਿਰੋਂ ਮੁੰਡੀਏ ਕਰਕੇ ਉਨ ਕੋ ਲੇ ਆਏ, ਅਪਨੀ ਡੇਉੜੀ ਮੇਂ ਮੰਗਵਾਇਆ ਔਰ ਜਗਤ ਮੇਂ ਤਮਾਮ ਸ਼ੂਦਰ ਕਾਣੇ ਕਰ ਦੀਏ ॥ ਕੋਈ ਭੀ ਉਸ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਨੇ ਸਿਰ ਉਠਾਨੇ ਵਾਲਾ ਨਾ ਰਹਾ ॥

ਮੂਲ—ਧਨ ਲੀਨਾ, ਭੀਨਾ ਨਹੀਂ, ਮਦ ਕਾ ਪੂਰਾ ਏਹ ॥
ਤਾਂ ਦਿਨ ਡਰਤੇ ਆਨ ਤੇ, ਦੀਨ ਪੋਥੀਆਂ ਤੇਹ ॥ ੬ ॥

ਅਰਥ—ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਨ ਭੀ ਖੋਹ ਲਿਆ, ਲੇਕਨ ਉਸ ਕੇ ਦਿਲ ਮੇਂ ਜਰਾ ਭੀ ਰਹਮ (ਖਿਆਲ) ਨ ਆਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੁਹ ਬਹੁਤ ਅਹੰਕਾਰੀ ਥਾ ॥ ਉਸ ਦਿਨ ਸੇ ਸਭ ਪਰ ਉਸ ਕਾ ਰੁਹਬ (ਗ਼ਲਬਾ, ਸਾਇਆ) ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਰ ਸਭ ਨੇ ਅਪਨੀ ਤਮਾਮ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕੇਂ ਉਸਕੋ ਦੇ ਦੀਂ ॥

ਮੂਲ—ਚੋਰ ਠਗ ਕੇ ਕਾਰਨੇ, ਬੰਧਨ ਸੰਗਲ ਕੀਨ ॥
ਤਿਉ ਨਿਖੇਧ ਵਿਧ ਸੇਵਕਨ,
ਸੁਰਗ ਨਰਕ ਬਿਨ ਈਨ ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ—ਚੋਰੋਂ ਅਰ ਠਗੋਂ ਕੀ ਮਾਨਿੰਦ ਉਨ ਕੋ ਜ਼ੰਜੀਰੋਂ ਸੇ ਜਕੜਾ ॥ ਉਨ ਕੋ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਆ, ਉਨ ਕੀ ਨਸ਼ੇਦੀ ਕੀ, ਉਨ ਕੋ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਨਾਇਆ ॥ ਸੁਰਗ ਨਰਕ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਹੀ ਉਨ ਕੋ ਅਪਨੀ ਈਨ ਮਨਾਈ ॥

ਮੂਲ–ਜਿਨ ਜਾਨਿਆਂ, ਤਿਨ ਜਾਨਿਆਂ,
ਬਹੁਰਿ ਕਿਆ ਬਕਬਾਦ ॥
ਕਰਨੀ ਵਾਲਾ ਤਰ ਗਿਆ,
ਡੂਬਾ ਬਕਨੇ ਲਾਗ ॥ ੮ ॥

ਅਰਥ–ਜਿਨ ਜਿਨ ਨੇ ਉਸਕੀ ਤਾਬੇਦਾਰੀ ਤਸਲੀਮ ਕੀ, ਉਨ ਕੋ ਉਸ ਨੇ ਛੋੜਿਆ ਅਰ ਉਨ ਕੀ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ੀ ਕੀ ਫਿਰ ਝਗੜਾ ਹੀ ਕਿਆ ਰਹਾ ॥ ਉਸ ਵਕਤ ਭੀ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਨੇ ਫਤਹ ਪਾਈ ਥੀ, ਚੂੰਕੂ ਜੋ ਬਕਬਾਦੀ ਥਾ, ਵੁਹੀ ਡੂਬਾ (ਮਾਰਾ ਗਿਆ ਥਾ) ॥

ਮੂਲ–ਸਗਲ ਈਸਤਾ ਗਿਆਨ ਕੀ, ਭਗਤਿ ਰਾਜ ਕੀ ਮੰਡ ॥
ਬਿਕਾਲ ਸਹਿਤ, ਪਰਜਾ ਸ਼ਕਲ,
ਵਿਪਲੁ ਦੁਖ, ਕਰਮ ਕੰਡ ॥ ੯ ॥

ਅਰਥ–ਨਾਮ ਕਾ ਹੀ ਸਭ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ ਅਰ ਸਭ ਵਡਿਆਈ ਭਗਤੀ ਕੀ ਹੈ ॥ ਤਮਾਮ ਪੂਜਾ ਵਿਕਾਰ ਕੇ ਸਾਥ ਹੈ (ਬਦ ਫਿਹਲੀਆਂ ਕਰਤੀ ਹੈਂ) ਅਰ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਹੀ ਬੰਧਨੋਂ ਅਰ ਦੁਖੋਂ ਕੀ ਪਹਿਲੀ ਪੌੜੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਲਵਨ ਦੇਹ, ਤਹ ਕਰਮ ਥਾ,
ਸੁਪਣ ਦੇਹ, ਕਹਾਂ ਕਰਮ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਤਕ ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਵਹਾਂ ਤਕ ਕਰਮ ਕਾ ਸਿਲਸਲਾ ਹੈ ॥ ਜਬ ਅਸਥੂਲ ਦਿਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਗੀ, ਤਬ ਕਹਾਂ ਕਰਮ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਕਹ ਕਰਮ ਥੇ,
ਦੇਵ, (ਬੰਧ ਵਪ, ਧਰਮ) ॥ ੧੦ ॥

ਅਰਥ—ਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਕਿਆ ਕਰਮ ਥੇ, ਜਬ ਦੇਵਤਾ ਸੇ ਮਨੁਸ਼ ਕੇ ਧਰਮ ਮੇਂ ਆਏ, ਤੋ ਧਰਮ ਕਰਮ ਕਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਹੂਆ ॥

ਨੋਟ—ਇਸ ਕੇ ਲੀਏ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ੨੧, ਅਸ਼ਟਪਦੀ ਕੋ ਪੜ੍ਹੀਏ ॥

ਮੂਲ—ਤੀਰਥ, ਤਪ, ਜਪ, ਵਾਖਨਾ,
ਨੇਮ, ਸੰਜਮ ਅਰ ਦਾਨ ॥
ਵਰਨ ਆਸ਼੍ਰਮ ਇਹ ਬੇਦ ਵਿਧ,
ਰਚਾ ਵਿਧਾਤਾ ਥਾਨ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ—ਤੀਰਥ ਕਰਨੇ, ਜਪ ਤਪ ਕਰਨੇ, ਦਾਨ, ਨਿਯਮ, ਮਰਯਾਦਾ ਮੇਂ ਰਹਿਨਾ, ਪੁਨ, ਚਾਰ ਵਰਨ, ਚਾਰ ਆਸ਼੍ਰਮ, ਯਿਹ ਵੇਦ ਕੀ ਵਿਧੀ ਅਰ ਯਿਹ ਸਾਰੇ ਰਵਾਜ ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਕੇ ਧਾਰਨੇ ਕੇ ਬਾਅਦ ਵਿਧਾਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਏ ॥

ਮੂਲ—ਮਨ ਕੋ ਮਨ, ਇੰਦ੍ਰਨ ਇੰਦ੍ਰ,
ਮਤਿ ਮਤਿ ਸੋ ਅਨਰਾਗ ॥

ਅਰਥ—ਮਨ ਕੋ ਮਨ ਸੇ, ਇੰਦ੍ਰੇ ਕੋ ਇੰਦ੍ਰੇ ਸੇ, ਮਤਿ ਕੋ ਮਤਿ ਸੇ, ਹਰ ਏਕ ਕੋ ਅਪਨੇ ਤਤ੍ਵ ਸੇ ਪਿਆਰ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਭਈ ਏ ਜੀਵ ਕੀ ਭੇਦਤਾ,
ਮੂਰਖ ਹੀਆ ਰਹੀ ਰਾਗ ॥ ੧੨ ॥

ਅਰਥ—ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਜੀਵ ਕਾ ਈਸ਼ੁਰ ਸੇ ਭੇਦ ਰਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੂਰਖ ਕੇ ਦਿਲ ਮੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਕਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬਨਾ ਰਹਾ ॥

ਮੂਲ—ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਤੂੰ ਜਾਨ ਅਬ,
ਹਮੈ ਦ੍ਵੈਤ ਨਹੀਂ ਦ੍ਰਿਸ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਫਲ ਹੂਆ,
ਪਾਇ ਰੂਪ ਹੀਆ ਸਰਸ ॥ ੧੩ ॥

ਅਰਥ—ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਪਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਅਰ ਆਪ ਅਨਭਵ ਕਰੋਂ ਕਿ ਹਮਾਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਮੇਂ ਦਵੈਤ ਨਹੀਂ ॥ ਯਿਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਾ ਫਲ ਹੈ ਕਿ ਜਬ ਹਿਰਦੇ ਮੇਂ ਇਨ ਕਾ ਰੂਪ ਪਾਇਆ, ਤੋ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੂਏ ॥

ਮੂਲ—ਸੁਨੋ ਕਥਾ ਅਬ ਦੱਖਣੀ ਸਾਖੀ ਫਿਰਤੀ ਅਵਰ ॥
ਸਾਖੀ ਪੰਜ ਸੌ ਗੁਰ ਕਥੀ,
ਤਬ ਹਜ਼ੂਰ ਕਹਿ ਕੰਵਰ ॥ ੧੪ ॥

ਅਰਥ—ਅਬ ਦਖਨ ਕੀ ਸਾਖ਼ੀ ਸੁਨੋ, ਜੋ ਖੇਲ ਵਹਾਂ ਹੂਆ ॥ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ੫੦੦ ਸਾਖੀ ਉਸ ਵਕਤ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਉਚਾਰੀ ਥੀ (ਅਰਥਾਤ ਦਖਨ ਦੇਸ ਜਾ ਕਰ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ) ॥

ਮੂਲ—ਸੌ ਸਾਖੀ ਹਮ ਕੌ ਹੁਕਮ, ਸੌ ਕਾਬਲੀ ਮਲ ॥
ਮੁਲਤਾਨੀ ਸੂਰੇ ਦਈ,
ਰਤੀਏ ਪੂਰਬ ਭਲ ॥ ੧੫ ॥
ਸੌ ਆਗਰਈਜੋ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ,
ਦਈ ਬਖਸ਼ ਕਰਿ ਆਪਿ ॥
ਦਖਣ ਬਸ ਭਾਣਾ ਕਰਾ,
ਸੁਨੋ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਪ ॥ ੧੬ ॥

ਅਰਥ—

ਪਹਿਲੀ ਜਿਲਦ ੧੦੦ ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ (ਬਾਬਾ ਬੁਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀ ਅੰਸ) ॥

ਦੂਜੀ ਜਿਲਦ ੧੦੦ ਸਾਖੀ ਕਾਬਲੀ ਮਲ (ਕਾਬਲ ਦੇਸ਼ ਕਾ ਸਿਖ) ॥

ਤੀਸਰੀ ਜਿਲਦ ੧੦੦ ਸਾਖੀ ਮੁਲਤਾਨੀ ਸੂਰਮਾ(ਮੁਲਤਾਨ ਕਾ) ॥ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਕੇ ਖਾਨਦਾਨ ਸੇ ॥

ਚੌਥੀ ਜਿਲਦ ੧੦੦ ਸਾਖੀ ਰਤੀਆਂ (ਪੂਰਬ ਕੇ ਰਤੀਏ ਕੋ) ਦੀ ॥

ਪੰਜਵੀਂ ਜਿਲਦ ੧੦੦ ਸਾਖੀ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਅਗਰਾਂ ॥

ਕੁਲ ੫੦੦ ਸਾਖੀਆਂ

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ॥ ੯੫ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਨੋਟ—ਨੰਦ ਰਾਜੇ ਕਾ ਹਾਲ ਵੇਖੀਏ :—

ਨੰਦ ਰਾਜੇ ਕਾ ਹਾਲ

(ਸ੍ਰੀ ਮਦ ਭਾਗਵਤ ਮਹਾਂ ਪੁਰਾਨ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਸਕੰਦ, ਭਾਸ਼ਾ ਟੀਕਾ ਰਾਜ ਬੰਸ ਨਾਮ ਪਹਿਲਾ ਅਧਿਆਏ) ॥

ਜਬ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ (ਪ੍ਰੀਛਤ) ਨੇ ਪੂਛਾ ਕਿ ਐ ਮੁਨੀ ਸੁਖਦੇਵ ਜੀ, ਯਾਦਵ ਕੁਲ ਕੇ ਭੂਸ਼ਨ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦਰ ਜੀ ਆਨੰਦ ਕੰਦ (ਆਨੰਦ ਕੇ ਖਜਾਨੇ) ਜਬ

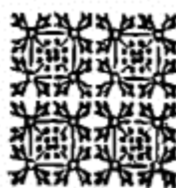
ਅਪਨੇ ਪਰਮ ਧਾਮ ਕੋ ਚਲੇ ਗਏ, ਤਬ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਰ ਇਸ ਸੇ ਆਗੇ ਕਿਸ ਕਾ ਰਾਜ (ਬੰਸ) ਚਲੇਗਾ ॥ ਯਿਹ ਮੁਝ ਕੋ ਸਮਝਾ ਕਰ ਕਹੋ ॥

ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਜੀ ਬੋਲੇ ਕਿ ਐ ਰਾਜਨ, ਯਦਰਥ ਯਾ ਜੈਦਰਥ ਕੀ ਕੁਲ ਕੇ ਅੰਤ ਮੇਂ ਪ੍ਰੰਜੇ ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਹੋਗਾ, ਜਿਸ ਕਾ ਹਾਲ ਪ੍ਰਿਥਮ ਨਾਵੇਂ ਸਕੰਦ ਮੇਂ ਬਿਆਨ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਰ ਆਪ ਸੁਣ ਚੁਕੇ ਹੈਂ ॥ ਉਸਕਾ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸੁਨਕ ਪ੍ਰੰਜੇ ਕੋ ਮਾਰ ਕਰ "ਪ੍ਰਦੇਓਤ" ਨਾਮ ਅਪਨੇ ਪੁਤਰ ਕੋ ਰਾਜ ਸੰਘਾਸਨ ਪਰ ਬਠਾਵੇਗਾ ॥ ਉਸ ਕੇ ਖਾਨਦਾਨ ਕੇ ਪਾਂਚ ਰਾਜੇ ਪ੍ਰਦੇਉਤਨ ਨਾਮ ਸੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੋਂਗੇ ਅਰ ੧੩੯ ਬਰਸ ਤਕ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਕੀ ਰਖਸ਼ਾ ਕਰੇਂਗੇ ॥

ਫਿਰ ਸ਼ਿਸ਼ੂਨਾਗ ਰਾਜੇ ਕਾ ਖਾਨਦਾਨ ਚਲ ਪੜੇਗਾ ਅਰ ਉਸ ਕੇ ੧੦ ਰਾਜੇ ੩੬੦ ਸਾਲ ਤਕ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਰਾਜ ਭੋਗ ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਇਸ ਖਾਨਦਾਨ ਕਾ ਆਖਰੀ ਰਾਜਾ "ਮਹਾਨ ਨੰਦ" ਹੋਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਏਕ ਸ਼ੂਦਰ ਔਰਤ ਸੇ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰੇਗਾ ਅਰ ਇਸ ਔਰਤ ਕੇ ਗਰਭ ਸੇ ਏਕ ਬੜਾ ਤੇਜਸਵੀ ਔਰ ਬਹਾਦਰ ਰਾਜਾ ਹੋਗਾ, ਜਿਸ ਕਾ ਨਾਮ "ਨੰਦ" ਰਾਜਾ ਹੋਗਾ ॥ ਯਿਹ ਨੰਦ ਨਾਮ ਵਾਲਾ ਰਾਜਾ ਛਤ੍ਰੀ ਬੰਸ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੋਗਾ (ਗੋਯਾ ਪਰਸ ਰਾਮ ਕੇ ਸਮਾਨ ਛਤ੍ਰੀਓਂ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ) ॥ ਇਸ ਨੰਦ ਰਾਜਾ ਸੇ ਲੇ ਕਰ ਆਗੇ ਕੋ ਸ਼ੂਦਰ ਕੇ ਬਰਾਬਰ

ਅਧਰਮੀ ਰਾਜੇ ਹੋਂਗੇ ॥ ਤਾਤ ਪਰਜ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਯਿਹ "ਨੰਦ ਰਾਜੇ" ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਰ ਏਕ ਮਹਾਨ ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ ਰਾਜੇ ਹੋਂਗੇ ॥ ਮਾਨੋ ਕਿ ਯਿਹ ਨੰਦ ਰਾਜਾ ਛਤ੍ਰਓਂ ਕਾ ਮਾਨ ਭੰਗ ਕਰਨੇ ਮੇਂ ਦੂਸਰਾ ਪਰਸ ਰਾਮ ਹੋਗਾ ॥

ਇਸ ਨੰਦ ਰਾਜੇ ਕੇ ਸਮਾਲ ਆਦਿਕ ਆਠ ਲੜਕੇ ਹੋਂਗੇ, ਵੁਹ ਸਭ ਰਾਜੇ ਹੋ ਕਰ ੧੦੦ ਸਾਲ ਤਕ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਰ ਰਾਜ ਕਰੇਂਗੇ, ਇਨ ਨੰਦ ਰਾਜੋਂ ਕੋ ਕੋਈ ਏਕ "ਚਾਨਕ" ਨਾਮ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਮਾਰੇਗਾ, ਉਨ ਕੇ ਮਰਨੇ ਕੇ ਉਪਰੰਤ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਮੋਰੀਆ ਨਾਮ ਕੇ ਰਾਜੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਕਾ ਰਾਜ ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਫਿਰ ਵੁਹੀ "ਨੰਦ" ਕੋ ਮਾਰਨੇ ਵਾਲਾ ਚਾਨਕ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਚੰਦਰ ਗੁਪਤ ਮੋਰੀਆ ਕੋ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪਰ ਬਠਾਏਗਾ ॥ ੧੦ ਮੋਰੀਆ ਖਾਨਦਾਨ ਕੇ ਰਾਜੇ ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ੧੩੭ ਬਰਸ ਤਕ ਰਾਜ ਕਰੇਂਗੇ "ਨੰਦ" ਰਾਜਾ ਯਹੀ ਹੋਗਾ, ਜੋ ਬ੍ਰਹਿਮਨੋਂ ਕੇ ਸਿਰ ਮੁੰਡਵਾਵੇਗਾ ॥

ਸਾਖੀ ਛਿਆਨਵੀਂ

****

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਦਖਨ ਜਾਂਦੇ ਗੁਰੂ ਗਏ, ਦਾਦੂ ਦੁਆਰ ਸੰਬੂਹ ॥
ਧਰੇ ਕਮਾਨ ਲਿਲਾਰ ਮੈਂ, ਸਿਖ ਬਿਸਮਏ ਰੂਹ ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ—ਦਖਨ ਜਾਤੇ ਵਕਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਮਾਮ ਸੰਗਤ ਕੇ ਸਾਥ ਭਗਤ ਦਾਦੂ ਜੀ ਦੇ ਦੇਉਰੇ ਪਰ ਗਏ ॥

ਦੇਉਰਾ = ਅਸਥਾਨ, ਮਠ, ਮੜੀ ॥

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਪਨੇ ਮਾਥੇ ਪਰ ਕਮਾਨ ਧਰੀ ਅਰ ਦਾਦੂ ਜੀ ਕੇ ਅਸਥਾਨ (ਮਠ) ਕੋ ਨਿਮਸਕਾਰ ਕੀ ॥ ਯਿਹ ਦੇਖ ਕਰ ਸਰਬ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਆਤਮਾਏਂ ਤਅੱਜੁਬ ਮੇਂ ਹੂਈਂ ॥ ਸਿੰਘੋਂ ਮੇਂ ਉਸ ਵਕਤ ਜਾਗਰਤ ਆ ਚੁਕੀ ਥੀ ਅਰ ਜੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕਰਤੇ ਥੇ, ਸਿੰਘ ਇਨ ਬਾਤੋਂ ਕੀ ਪਰਤਾਲ ਕਰਤੇ ਥੇ ਕਿ ਆਇਆ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਭੀ ਉਨ ਪਰ ਆਮਲ ਹੈਂ ਯਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ॥ ਚੂੰਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਗੋਰ (ਕਬਰ), ਮੜੀ, ਮਠ ਪੂਜਨੇ ਕੀ ਮਮਾਨਤ ਕੀ ਥੀ, ਕਿ ਸਿਵਾਇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਕਿਸੀ ਕੋ ਨ ਮਾਨੇ ॥ ਅਬ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਪਰ ਹੈਰਾਨ ਹੋਨਾ ਥਾ, ਕਿ ਭਗਤ ਜੀ ਕੀ ਕਬਰ (ਮਠ) ਕੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਉਂ ਨਿਮਸਕਾਰ ਕੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਸਾਖੀ ਹਰੀਏ ਹਸਨ ਕੇ ਸਿਧ ਬਤਾਈ ਮੁਝ ॥
ਅਰਥ-ਇਕ ਸਿਧ ਹਰੀਏ ਹਸਨ ਨੇ ਮੁਝੇ ਯਿਹ ਸਾਖੀ ਬਤਲਾਈ ॥

ਮੂਲ—ਇਕ ਅੰਗੋਛਾ ਇਹ ਦੀਆ,
ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਦਈ ਤੁਝ ॥ ੨ ॥
ਅਰਥ—ਦਾਦੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੇ ਮਹੰਤੋਂ ਨੇ ਏਕ ਸਿਰੋਪਾ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ ਦੀਆ ਥਾ ॥ ਅਰ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਆਪ ਕੋ ਮੈਂ ਨੇ ਯਿਹ ਸਾਖੀ ਬਤੌਰ ਸਿਰੋਪਾ ਦੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਝੁਕੇ, ਹਸੇ ਤਬ ਖਾਲਸੇ, ਪੂਛਾ ਏਹ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ॥
ਸਿਖ ਪਿਆਰੇ ਬਚਨ ਕੇ, ਅਬੇ ਪੂਛਤੇ ਮੰਤ ॥ ੩ ॥
ਅਰਥ—ਜਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਝੁਕੇ ਅਰਥਾਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਾਦੂ ਕੇ ਮਠ ਕੋ ਨਿਮਸਕਾਰ ਕੀ, ਤੋ ਸਭ ਸਿੰਘੋਂ ਨੇ ਉਨ ਪਰ ਹੰਸੀ ਕੀ ਅਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੇ ਇਸ ਕਾ ਕਾਰਨ ਪੂਛਾ ॥ ਗੁਰ ਸਿਖ ਆਪ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈਂ ਅਰ ਇਸ ਬਾਤ ਕਾ ਰਾਜ਼ (ਭੇਦ) ਪੂਛਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਤੁਮਰਾ ਕਹਿਨਾ ਸਿਖ ਕੋ ਮੜੀ ਮਸਾਣੀ ਨਾ ਮਾਨ ॥
ਆਪ ਅਭੁਲ, ਜੋ ਭੁਲ ਪਰੇ, ਇਹ ਅਚੰਭਾ ਜਾਨ ॥੪॥
ਅਰਥ—ਆਪ ਕਾ ਫਰਮਾਨ ਗੁਰ ਸਿਖ ਕੇ ਲੀਏ ਯਿਹ ਹੈ ਕਿ ਮੜੀ, ਮਸਾਨੀ (ਕਬਰ ਅਰ ਮਕਬਰਾ) ਕੋ ਨਹੀਂ ਮਾਨਨਾ ॥ ਆਪ ਭੂਲਨੇ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ, ਪੁੰਤੂ ਯਿਹ ਅਸਚਰਜ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਕੈਸੇ ਭੂਲ ਕੀ ਅਰ ਗ਼ਲਤੀ ਕੇ ਕੈਸੇ ਮੁਰਤਕਿਬ ਹੂਏ ॥

ਮੂਲ–ਹਸ ਬੋਲੋ ਪ੍ਰਭ ਦਿਆਲ ਜੀ, ਹਮ ਤਨਖਾਹੀ ਚਿਤ ॥
ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਸੋਇ ਗੁਰ, ਇਹ ਬਾਣੀ ਸੰਕੇਤ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ–ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਦਿਆਲ ਰੂਪ ਮੇਂ ਬੋਲੇ ਕਿ ਹਮ ਤਨਖਾਹੀਏ (ਮੁਜਰਮ) ਹੈਂ, ਹਮੇਂ ਡੰਨ ਲਗਾਵੇਂ ॥ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਅਰ ਗੁਰੂ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਯਿਹ ਕਰਤਵ ਵਾਕਈ ਗ਼ਲ਼ਤੀ ਹੈ ਅਰ ਇਸ ਸੇ ਸੰਕੋਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ (ਪ੍ਰਹੇਜ ਵਾਜਬ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ–ਪਾਂਚ ਸੌ ਕੀ ਭੇਟ ਦੇਹ, ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਸੀ ਤਨਖਾਹ ॥
ਹਮ ਦੀਨ਼ੀ, ਜੋ ਦੇਇ ਨਹਿ,
ਤਿਸ ਕੀ ਪੂੰਜੀ ਸੁਆਹ ॥ ੬ ॥

ਅਰਥ–ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਆਪ ਕੋ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ੫੦੦ ਰੁਪਯਾ ਤਨਖਾਹ ਲਗਾਤਾ ਹੈ (ਤਨਖਾਹ ਖ਼ਾਲਸੇ ਜੀ ਕਾ ਬੋਲਾ ਹੈ, ਜਿਸੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਯਾ ਡੰਨ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ) ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਲੀਜੀਏ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ! ਜੋ ਨਾ ਦੇਗਾ, ਉਸ ਕਾ ਸਾਰਾ ਸਰਮਾਇਆ ਸੁਵਾਹ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ (ਸਾਰਾ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਜਮਹ ਕੀਆ ਹੂਆ ਨਿਸਫ਼ਲ ਹੋਗਾ) ॥

————

ਮੂਲ–ਸੁਨੀ ਬਹਾਦਰ ਬਾਦਿਸ਼ਾਹ, ਇਕ ਦਿਨ ਬੂਝਾ ਏਹ ॥
ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ, ਕਾਚਾ ਅਧਿਕ,
ਮਾਨਤ ਭੀਤ ਲਿਖ ਦੇਇ ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ–ਇਸ ਮਾਜਰੇ ਕੋ, ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ (ਬਾਦਸ਼ਾਹ) ਨੇ ਭੀ ਸੁਣਾ ॥ ਅਰ ਕਾਸਟ (ਹਰਕਾਰੇ) ਹਥ ਪੁਛ

ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਕਾ ਜਵਾਬ ਦੋ ॥ ਮੈਂ ਨੇ ਸੁਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਅਪਨੇ ਧਰਮ ਕੋ ਬਹੁਤ ਕੱਚਾ ਮਾਨਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਯਿਹ ਦੀਵਾਰ ਪਰ ਲਿਖੇ ਜਾਨੇ ਕੀ ਤਰਹ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਤਤਕਾਲ ਹੀ ਮਿਟ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਜਬ ਸੀਂਚੇ ਬਡਿਆਨ, ਕਰਿ ਸ੍ਰਾਧ, ਅਗ੍ਰ ਘ੍ਰਿਤ ਮੇਲ ॥
ਤਬ ਬੋਲੇ ਭਗਵਾਨ ਗੁਰ, ਹਿੰਦੂ ਕਰਮ, ਸੁ ਜੇਲ ॥੮॥

ਅਰਥ—ਜਬ ਹਿੰਦੂ ਬੜੋਂ (ਪਿਤ੍ਰੋਂ) ਕੋ ਪਾਨੀ ਦੇਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਉਨ ਕਾ ਸ਼ਰਾਧ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਤੋ ਚੰਦਨ, ਘੀ ਕੋ ਮਿਲਾਤੇ ਹੈਂ (ਇਤ ਆਦਿਕ ਕਰਮ ਕਰਤੇ ਹੈਂ)

ਤਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ, ਜੋ ਭਗਵਾਨ ਕਾ ਰੂਪ ਹੈਂ, ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਕਰਮ ਏਕ ਬੰਧਨ (ਕੈਦਖਾਨੇ) ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੈਂ ॥

ਇਸ ਕੀ ਵਜਹ ਸੁਣੀਏ

ਕਿਉਂਕਿ ਜਬ ਕੋਈ ਕਰਮ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਤੋ ਸਕਾਮ ਕਰਮ ਸਮਝ ਕਰ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਹਰਿ ਏਕ ਕਰਮ ਕੇ ਫਲ ਕੀ ਇਛਾ ਰਖਤੇ ਹੈਂ, ਜੋ ਕਿ ਉਨਕੋ ਜਨਮ, ਮਰਨ ਮੇਂ ਲਾਤਾ ਹੈ ॥ ਕਿਉਂਕਿ ਜਬ ਤਕ ਜਨਮ ਨ ਹੋ, ਉਸ ਕਰਮ ਕਾ ਫਲ ਕੈਸੇ ਮਿਲੇ ਅਰ ਕੌਣ ਲੇਵੈ ॥

ਮੂਲ—ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਕ੍ਰਿਸਾਨ, ਛਲ, ਸੇਵਾ ਫਲ ਦੇ ਧੇਨ ॥
ਸੇਵਾ ਫਲੁ ਦੇ ਭੂਪਤੀ, ਸੁਆਮੀ ਸੇਵਕ ਦੀਨ ॥ ੯ ॥

ਅਰਥ—ਕਸਾਨ (ਜਟ) ਖੇਤੀ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਤੋ ਸੇਵਾ ਕਾ ਫਲ ਉਸ ਕੋ ਮਿਲਤਾ ਹੈ ॥ ਇਸੀ ਤਰਹ ਗਾਏ

ਕੀ ਸੇਵਾ ਸੇ ਦੂਧ ਮਿਲਤਾ ਹੈ ਰਾਜੇ ਕੀ ਸੇਵਾ ਭੀ ਮੇਵਾ ਦੇਤੀ ਹੈ ॥ ਮਾਲਕ ਨੌਕਰ ਕੋ ਸੇਵਾ ਕਾ ਫਲ ਦੇਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਧਰੈ ਧਿਆਨ, ਦਿਲ ਮਾਂਝ,
ਸਭ ਚਿਤ੍ਵਤ, ਕਰ ਹੈ ਕਾਮ ॥
ਜੋ ਲਿਖ ਪੂਜੇ ਦੇਹਲੀ,
ਦੇਵਕ ਸੇਵਾ ਭਾਮ ॥ ੧੦ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਦਿਲ ਕੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੀ ਦੇਵਤੇ ਕਾ ਧਿਆਨ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਤੋ ਵੁਹ ਦੇਵਤਾ ਉਨ ਕੇ ਮਨ ਇਛਤ ਕਾਮੋਂ ਕੋ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਤਾ ਹੈ ॥ ਇਸੀ ਤਰਹ ਹੀ ਜੋ ਪੂਜਾ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਦੇਵਤੇ ਉਨ ਕੀ ਕਮਾਈ ਕੇ ਬਦਲੇ ਉਨ ਕੋ ਸੇਵਾ ਕਾ ਫਲ ਦੇਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਆਸਤਕ, ਨਾਸਤਕ ਦੋ ਨਰ ਰਚੇ,
ਬਿਧ ਨੈ ਸੁਰਤ ਸਮਾਲ ॥
(ਆਸਤਕ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਭਏ ਨਾਸਤਕ),
ਸੁਨੀਏ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਰਾਲ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ-ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਮਨੁਸ਼ੋਂ ਕੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹੈਂ (੧) ਏਕ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੀ ਹਸਤੀ ਕੋ ਮਾਨਨੇ ਵਾਲੇ ਅਰ ਦੂਸਰੇ ਉਸ ਸੇ ਮੁਨਕਰ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ (ਬਿਧਾਤਾ) ਨੇ ਬੜੇ ਹੋਸ਼ੋ ਹਵਾਸ ਸੇ ਇਨ ਦੋਨੋਂ ਕੋ ਪੈਦਾ ਕੀਆ ਹੈ ॥ ਆਸਤਕ ਹੋਣੇ ਕੀ ਬਜਾਏ ਹਿੰਦੂ ਨਾਸਤਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਰ ਮੁਸਲਮਾਨੋ ਕਾਂ ਹਾਲ ਆਗੇ ਸੁਨੀਏ, ਐ ਨਿਰਨੇ ਕਰਵਾਨੇ ਵਾਲੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ॥ ਮਰਾਲ = ਹੰਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ

ਜੋ ਕਿ ਅਗੰਮ ਹੈ॥ ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੀਉਂ ਕੀ ਪਹੁੰਚ ਸੇ ਪਰੇ ਹੈ, ਤਿੰਨ ਗੁਣੀ ਮਾਇਆ ਸੇ ਪਾਰ ਹੈ ॥ ਅਨਭਵੀ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤ ਸੇਂ ਜਿਸ ਕਾ ਰਾਜ਼ ਖੁਲ੍ਹਤਾ ਹੈ ॥

ਏਵਡੁ ਊਚਾ ਹੋਵੈ ਕੋਇ ॥
ਤਿਸੁ ਊਚੇ ਕਉ ਜਾਣੈ ਸੋਇ ॥

ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਕਥਾਂ ਅਬ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਕੀ ਕਥਾ ਹੈ।

ਦੇਖੀਏ ਅਰ ਸੁਨੀਯੇ

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜੀ :–

"ਦੂਹੂੰ ਪੰਥ ਮੈਂ ਕਪਟ ਵਿੱਦਯਾ ਚਲਾਨੀ ॥
ਬਹੁੜ ਤੀਸਰਾ ਪੰਥ ਕੀਜੈ ਪਰਧਾਨੀ ॥
ਜੋ ਉਪਜੈ ਮਰੈ ਤਾਂਹਿ ਸਿਮਰਨ ਨ ਕੀਜੈ ॥
ਅਟਲ ਪੁਰਖ ਆਕਾਲ ਕਾ ਨਾਮ ਲੀਜੈ ।
ਮੜੀ ਗੋਰ ਦੇਵਲ ਮਸੀਤਾਂ ਗਿਰਾਪੰ ॥
ਤੁਹੀ ਏਕ ਅਕਾਲ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪਾਪੰ ॥
ਮਿਟੇ ਬੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਠਾਰਹਿ ਪੁਰਾਨਾ ॥
ਮਿਟੇ ਬਾਂਗ ਸਲਵਾਤ ਸੁੰਨਤ ਕੁਰਾਨਾ ॥
ਸਕਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਇਕ ਬਰਨ ਹੋ ਕਰ ਭੁਲਾਨੀ ॥
ਧਰਮ ਨੇਮ ਕੀ ਜੁਗਤ ਕਿਨਹੂੰ ਨਾ ਜਾਨੀ ॥
ਕਠਿਨ ਦ੍ਵੰਦ ਵਰਤੈ ਜਗਤ ਮਹਿ ਗੁਬਾਰਾ ॥
ਦਯਾ ਧਾਰ ਕਰ ਮੋਹਿ ਲੀਜੈ ਉਬਾਰਾ ॥"

———

ਸਲਵਾਤ = ਨਮਾਜ਼ ਕਾ ਨਾਮ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਅਬ ਜਨਮਾ, ਜਬ ਜੁਵਾ ਹੋਇ,
ਤੋੜੇ ਮੜੀ ਮਸਾਨ ॥
ਦੇਵਲ, ਬੁਤ, ਫ਼ਰੇਸ਼ਤੀ, ਛੋਡੈ ਕਰੈ ਨਿਦਾਨ ॥੨੧॥

ਅਰਥ—ਅਬ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਜਨਮ ਲੀਆ ਹੈ ॥ ਜਬ ਜਵਾਨ ਹੋਗਾ, ਮੜੀ ਅਰ ਮਸਾਨੋਂ ਕੋ ਢਾਇਗਾ ॥ ਦੇਵਲ, ਬੁਤ, ਕਰਾਮਾਤੀਯੋਂ ਕੇ ਮਠ, ਕਤੈਈ ਤੌਰ ਪਰ ਨਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ ॥

ਨਿਦਾਨ = ਅੰਤ ਕਰਨਾ, ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰਨਾ, ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ॥

ਮੂਲ—ਤੁਮਾਰਾ ਬਾਪ ਬਿਦੇਸ ਬਸ ਲੀਨਾ ਤੁਮ ਨ੍ਰਿਪ ਸਾਨ ॥
ਪੀਛੇ ਖ਼ਰਚ ਨ ਭੇਜਦੇ, ਨ ਹੋਵਹੁ ਪਰੇਸਾਨ ॥੨੨॥

ਅਰਥ-ਤੁਮਾਰਾ ਬਾਪ ਪ੍ਰਦੇਸ ਮੇਂ ਬਸਤਾ ਹੈ (ਮਰ ਚੁਕਾ ਹੈ) ਅਰ ਤੁਮ ਨੇ ਅਪਨੇ ਬਾਪ ਕੀ ਜਗਹ (ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ) ਲੀ ਹੈ ॥ ਆਪ ਉਸ ਕੋ ਪਿਛੇ ਸੇ ਖ਼ਰਚ ਕਿਯੋਂ ਨਹੀਂ ਭੇਜਤੇ ਤਾਂ ਕਿ ਵੁਹ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਹੋ ॥

ਮੂਲ—ਤੁਮਰਾ ਬਿਖਰਚ ਦਰਗਹ ਮੈ,
ਹਮਰਾ ਖਰਚ ਮੁਬਾਹ ॥
ਪਿਦਰ ਤੁਮਾਰਾ ਦੀਨ ਹੋਇ,
ਲੇ ਸੁਆਸ ਦਰਗਾਹ ॥ ੨੩ ॥

ਅਰਥ—ਆਪ ਕੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਰਗਾਹ ਮੇਂ ਬੇ ਖ਼ਰਚ ਹੈਂ ਅਰ ਹਮਾਰਾ ਖ਼ਰਚ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ॥ ਇਸ ਲੀਏ ਹੀ ਖ਼ਰਚ ਕੇ ਬਗ਼ੈਰ ਆਪ ਕੇ ਵਾਲਦ ਸਾਹਿਬ ਬੇਕਸ ਹੈਂ ਔਰ ਦਰਗਾਹ ਮੇਂ ਠੰਡੇ ਸਾਂਸ ਭਰ ਰਹੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਬਿ ਖਰਚ ਗੁਲਾਮੀ ਕਰਤ ਹੈ,
ਬਿ ਖਰਚ ਚੋਰ ਠਗ ਮਾਰ ॥
ਬਿ ਖਰਚ, ਹਾਰ ਭੂਪਤ ਮੁਸੈ,
ਪਾਇ ਨਾ ਇਹ ਸ਼ੁਮਾਰ ॥ ੨੪ ॥

ਅਰਥ–ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਥੁੜਿਆ ਹੋਯਾ ਹੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕਰਤਾ ਹੈ ॥ ਪੈਸੇ ਦੀ ਭੁਖ ਹੀ ਚੋਰੀ, ਠਗੀ ਅਰ ਮਾਰ ਧਾੜ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ॥ ਪੈਸੇ ਦੀ ਤੰਗੀ ਵਾਲਾ ਹੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਹਾਰ ਚੁਰਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਸ਼ਾਹੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਲੁਟਦਾ ਹੈ ॥ ਇਸ ਗੁਮਰਾਹ ਕੁਨ ਮਾਯਾ ਦੇ ਖੇਲ ਦਾ ਕਿਆ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਵੈ ॥

ਮੂਲ–ਗਇਆ ਲਿਖਾ ਅਜਮਤ ਕਰੀ,
ਅਰਜੀ ਲਿਖੀ ਅਧੀਨ ॥
ਕਦਮ ਪਲੋਸੀ ਬਹੁਤ ਪੀਰ,
ਤੁਮਰੀ ਸੇਵਾ ਚੀਨ ॥ ੨੫ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਕਾ ਕਾਸਦ (ਹਰਕਾਰਾ) ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੇ ਜਵਾਬ ਲੇ ਕਰ ਗਿਆ, ਤੋ ਫਿਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਸਹਿਤ ਅਰਜ਼ ਕੀ ਅਰ ਲਿਖਾ ਕਿ ਮੈਂ ਨੇ ਗਜ਼ਬ ਕੀ ਆਪ ਕੀ ਕਰਾਮਾਤ ਦੇਖੀ ਅਰ ਪੀਰ ਮਾਨ ਕਰ (ਤਸਲੀਮ ਕਰਕੇ) ਕਦਮੋਂ ਪਰ ਬਹੁਤ ਵੇਰ ਝੁਕਨੇ ਕੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਾ ਅਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀ ਕਿ ਬੰਦਾ ਆਪ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਾ ਖਾਹਾਂ ਹੈ, ਚਾਹਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ (ਤਲਬਗਾਰ ਹੈ) ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥੯੬॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਸਾਖੀ ਸਤਾਨਵੀਂ

ਮੂਲ–ਏਕ ਸਮੈ ਸੁਤ ਪੈਂਡੇ ਸੁਤ, ਕਰੀ ਸਲਾਮ ਦਿਵਾਨ ।
ਲੜਕਾ ਅਨਦਾੜੀ ਪਿਖਾ, ਪੂਛਾ, ਆਪ ਪਛਾਨ ॥੧॥

ਅਰਥ–ਇਕ ਵਕਤ ਪਰ ਪੈਂਡੇ ਖਾਨ ਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਕੇ ਪੁਤ੍ਰ (ਪੋਤਰੇ) ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਦੀਵਾਨ ਮੇਂ ਆ ਕਰੇ ਸਲਾਮ ਕੀ ॥ ਲੜਕਾ ਜਵਾਨ ਥਾ ॥ ਉਸ ਕੋ ਮਸ ਫੁਟ ਰਹੀ ਥੀ ਔਰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਮੇਂ ਥਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਚਾਨ ਕੀ ਅਰ ਪੂਛਾ ॥

ਮੂਲ–ਕੌਨ ਮਰਦ, ਕੈਸੇ ਆਵਨ, ਕੌਨ ਤੁਮਾਰਾ ਨਾਮ ॥
ਕੈਸੇ ਆਵਨ ਹੂਆ ਤੁਮ, ਕਹੋ ਸਭ ਸੁਠ ਧਾਮ ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ–ਕੌਨ ਸਾ ਜੁਵਾਨ ਹੈ, ਕੈਸੇ ਆਮਦ ਹੂਈ ਔਰ ਤੁਮਾਰਾ ਨਾਮ ਕਿਆ ਹੈ ॥

ਆਪ ਕਾ ਆਗਮਨ ਕੈਸੇ ਹੂਆ, ਆਪ ਅਪਨਾ ਮੁਕਾਮ ਅਰ ਪਤਾ ਬਤਾਉ (ਕਹਾ ਤੁਮ ਰਹਿਤੇ ਹੋ ਔਰ ਕਹਾਂ ਤੁਮਾਰਾ ਘਰ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ–ਤਬੈ ਬੋਲ ਲੜਕੇ ਕਹਾ, ਪੈਂਡਾ ਖ਼ਾਂ, ਮਮ ਦਾਦ ॥
ਸੈਦਾ ਖਾਂ, ਮਮ ਪਿਦਰ ਥਾ,
ਮੈਂ ਨਾਤੀ ਗੁਲ ਖਾਂਦ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ–ਤਬ ਲੜਕੇ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਪੈਂਡੇ ਖਾਂ ਮੇਰੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਥੇ, ਸੈਦੇ ਖਾਂ ਮੇਰਾ ਬਾਪ ਥਾ, ਔਰ ਮੈਂ ਉਨ ਕੇ ਖਾਨਦਾਨ ਸੇ ਹੂੰ ॥ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਗੁਲ ਖ਼ਾਂ ਹੈ ਅੰਰਥਾਤ

ਮੈਂ ਪੈਂਡੇ ਖ਼ਾਂ ਕਾ ਪੋਤਾ ਹੂੰ ॥

ਮੂਲ–ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਤੁਮ ਜਾਨਕੈ, ਮਾਇ ਸਿਖਾਇਓ ਮੁਝ ॥
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਜਮਾਲ ਦਿਲ,
ਹੋਇ ਆਗਿਆ ਮੁਝ ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ–ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਕਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਆ ਔਰ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਅਰ ਪੀਰ ਜਾਣ ਕਰ ਆਪ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੇ ਲੀਏ ਦਿਲੀ ਜਜ਼ਬੇ ਸੇ ਆਇਆ ਹੂੰ॥ ਮੁਝੇ ਹੁਕਮ ਹੋ ਕਿ ਬੰਦਾ ਆਪ ਕਾ ਨਿਆਜ਼ ਹਾਸਲ ਕਰਤਾ ਰਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਮਝਕੇ, ਆਵੁਹ ਤੁਮ ਹੀ ਰੋਜ ॥
ਬਾਜੀ ਖੇਲਹੁ ਪ੍ਰੀਤ ਕੀ, ਜੋ ਜਾਨਤ ਹੀ ਖੋਜ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਹਕੀਕਤ ਸਮਝੀ ਔਰ ਕਹਾ ਕਿ ਤੁਮ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਆਉ ਅਰ ਹਮਾਰੇ ਸਾਥ ਪ੍ਰੀਤ ਸੇ ਸ਼ਤਰੰਜ ਖੇਲੋ, ਅਗਰ ਆਪ ਕੋ ਉਸਕੀ ਕੁਛ ਸਮਝ ਹੋ ॥

ਮੂਲ–ਪਾਂਚ ਮੁਹਰ ਬਖਸ਼ੀ ਤਿਸੈ, ਪਾਇ ਰੁਜੀਨਾ ਚੀਮ ॥
ਦਿਲ ਹਰਖਾ, ਬਿਲਖੀ ਗਈ,
ਸਰਸਾ ਪਾਇ ਨਰੀਮ ॥ ੬ ॥

ਅਰਥ–ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪਾਂਚ ਮੁਹਰੇਂ ਉਸਕੋ ਬਖਸ਼ੀਂ ਔਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦਿਹਾੜੀ ਅਲਹਿਦੀ ਮੁਕਰੱਰ ਕੀ ॥ ਉਸ ਕਾ ਦਿਲ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੂਆ, ਉਦਾਸੀ ਗਈ ਅਰ ਖ਼ੁਸ਼ ਤਬਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕਰ ਖ਼ੁਸ਼ੋ ਖ਼ੁਰਮ ਹੂਆ (ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੂਆ) ॥

ਮੂਲ–ਨਿਤ ਆਇ, ਗੁਰ ਦੇਨ ਨਿਤ, ਪਾਂਚ ਰੁਪਯੇ ਚਿਤ ॥
ਏਕ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਅੰਤ ਕਹਿਆ,
ਬੁਧ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰ ਹਿਤ ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ–ਵੁਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਵੈ ਅਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜਾਤੇ ਵਕਤ ਪੰਜ ਰੁਪਯੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਉਸ ਕੋ ਦੇਂ ਦਿਲੀ ਭਾਵ ਸੇ ॥ ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਖੀਰ ਕਹਿ ਹੀ ਦੀਆ ਕਿ ਅਕਲ ਕੋ ਜ਼ਰਾ ਪਿਆਰ ਕੇ ਸਾਥ ਔਰ ਧਿਆਨ ਕੇ ਸਾਥ ਟਕਾਨੇ ਕਰੋ ॥

ਮੂਲ–ਪ੍ਰੀਤ ਆਦਰ ਬਹੁਤਾ ਕਰੈਂ ਕਹੈਂ ਖਾਨ ਸੇ ਖੋਰ ॥
ਮੁਸਲ ਜੋ ਵੈਰੀ ਖਾਲਸੇ ਤੁਮਰੇ ਬਚਨ ਅਮੋਰ ॥ ੮ ॥

ਅਰਥ–ਉਸ ਕੇ ਸਾਥ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੋਂ ਅਰ ਆਦਰ ਬਹੁਤ ਦੇਂ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਏਕ ਦਿਨ ਉਸ ਕੋ "ਖ਼ਾਨ" ਸੇ "ਖ਼ੋਰ" ਕਹਿ ਹੀ ਦੀਆ ॥

ਖ਼ਾਨ = ਬੜਾ (ਉਚ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕਾ) ॥

ਖ਼ੋਰ = ਖ਼ੁਰ ਜਾਨੇ ਵਾਲਾ, ਜਿਸ ਕੀ ਹਸਤੀ ਹੀ ਕੁਛ ਨਾ ਹੋ, ਕਮੀਨਾ, ਜੁਲਾਹਾ ॥ ਹੋਛੀ ਮਤ ਵਾਲਾ ॥ ਨਕੱਮਾ ॥

ਔਰ ਯਿਹ ਭੀ ਕਹਾ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਖਾਲਸਾ ਕੇ ਵੈਰੀ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਆਪ ਕੇ ਬਚਨ ਅਮੋੜ ਹੈਂ (ਆਪ ਅਪਨੇ ਬਚਨ ਮੇ ਨਹੀਂ ਹਟਤੇ ਅਰ ਬਹੁਤ ਜਿੱਦੀ ਹੈਂ ॥)

ਨੋਟ–ਪਠਾਨ ਗਾਲ੍ਹੀ ਕਾ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਮਨਾਤੇ ਹੈਂ ਜਬ ਉਨ ਕੋ "ਖ਼ੋਰ" ਯਾ "ਪੀਰ ਚੋਦ" ਕਹਾ ਜਾਵੈ ਤੋ ਬਦਲਾ

ਲੈਨੇ ਪਰ ਤੁਲ ਜਾਤੇ ਹੈਂ (ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਸ ਕੋ ਰੋਜ ਤੈਸ਼ ਦਲਵਾਤੇ ਥੇ ਤਾਂ ਕਿ ਯਿਹ ਅਪਨੇ ਦਾਦੇ ਕਾ ਬਦਲਾ ਹਮ ਸੇ ਲੇ ਲੇ ਅਰ ਪੂਰਬਲੇ ਸੰਸਕਾਰ ਕਾ ਲੈਨਾ ਦੇਨਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ॥

ਮੂਲ–ਹਸ ਬੋਲੇ ਇਕ ਕਾਮ ਮੇਂ, ਜਾਨੋਗੇ ਤੁਮ ਸਿਖ ॥
ਜਾਂਕਾ ਦਾਦਾ ਸੂਰਮਾ, ਸਤਿਗੁਰ ਰਖੋ ਪਿਖ ॥ ੯ ॥

ਅਰਥ–ਫਿਰ ਇਕ ਕਾਮ ਮੇਂ ਹੰਸ ਕਰ ਬੋਲੇ, ਕਿ ਤੁਮ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਨਹੀਂ ਜਾਨਤੇ ॥ ਮੈਂ ਉਸ ਖਾਨਦਾਨ ਸੇ ਹੂੰ, ਜਿਸ ਕੇ ਦਾਦਾ ਸਾਹਿਬ ਇਤਨੇ ਬਹਾਦਰ ਥੇ, ਕਿ ਜਿਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਆਪ ਕੇ ਦਾਦਾ ਸਾਹਿਬ ਪੈਂਦੇ ਖਾਨ ਕੋ ਜੰਗ ਮੇਂ ਕਤਲ ਕੀਆ ਥਾ ॥ ਉਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਬਹਾਦਰੀ ਕੋ ਸਾਮ੍ਹਨੇ ਰਖੋ ॥

ਮੂਲ–ਤੁਬੈ ਬਡਾਈ ਜੰਗ ਕੀ ਖੈਂਚ ਚਲੀ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ॥
ਕਰਣਾ ਐਸੀ ਮਨ ਵਸੀ, ਲੜਕਾ ਭਲਾ ਸ਼ਮੇਰ ॥੧੦॥

ਅਰਥ–ਮੇਰੇ ਦਾਦਾ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਇਤਨੀ ਬਡਾਈ ਅਰ ਸੂਰਮਤਾ ਥੀ ਕਿ ਜੰਗ ਕਾ ਕਰਨਾ ਉਨ ਪਰ ਖ਼ਤਮ ਥਾ ਅਰ ਤਲਵਾਰ ਕੀ ਲੜਾਈ ਕੀ ਧਾਂਕ ਪੜੀ ਹੂਈ ਥੀ ॥ (ਪੁਰਾਨੇ ਮਾਜਰੇ ਕੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਤਾਜ਼ਾ ਕੀਆ ਅਰ ਲੜਕੇ ਹੋ ਜੋਸ਼ ਦਲਾਇਆ) ॥

ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੁਛ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀ ਨਜ਼ਰ ਲੜਕੇ ਪਰ ਐਸੀ ਪੜ ਗਈ ਥੀ, ਕਿ ਲੜਕਾ ਨਿਹਾਇਤ ਹੀ ਅਸੀਲ ਰਹਾ ॥ (ਲੜਕੇ ਕੋ ਇਸ ਦਿਨ ਜੋਸ਼ ਨਾ ਆਇਆ) ॥

ਮੂਲ–ਏਕ ਦਿਨਾ ਦੋ ਸਿਖ ਥੇ, ਵਸੈਂ ਨੀਪਾਲੀ ਸ਼ਹਰ ॥
ਜਮੁਧਰ ਜੁਗ ਭੇਟਾਂ ਕਰੀ,
ਅਦਭੁਤ ਜਮ ਜਮ ਕਹਰ ॥੧੧॥

ਅਰਥ–ਇਕ ਦਿਨ ਦੋ ਸਿਖੋਂ ਨੇ, ਜੋ ਕਿ ਨੀਪਾਲ ਸ਼ਹਰ ਕੇ ਵਸਨੀਕ ਥੇ, ਦੋ ਕਟਾਰੇਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋ ਆਨ ਕਰ ਭੇਟ ਕੀਂ ॥ ਵੁਹ ਜਮਧਰੇਂ (ਕਟਾਰੇਂ) ਨਿਹਾਇਤ ਅਜੀਬੋ ਗਰੀਬ ਅਰ "ਕਹਿਰ" (ਗ਼ਜ਼ਬ) ਢਾਹਨੇ ਵਾਲੀ ਥੀਂ ॥

ਮੂਲ–ਖੁਸੀ ਲੇਇ ਡੇਰੇ ਗਏ, ਚੌਪੜ ਖੇਲ ਬਨਾਇ ॥
ਬੈਠੇ ਪੀਛੇ ਪਲੰਘ ਪਰ,
ਤਾਂ ਕੋ ਦੀਨ ਬਠਾਇ ॥ ੧੨ ॥

ਅਰਥ–ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਖੁਸ਼ ਹੂਏ, ਕਟਾਰੋਂ ਕੋ ਲੇ ਕਰ ਅਪਨੇ ਡੇਰੇ ਗਏ ਅਰ ਚੌਪੜ ਕੀ ਖੇਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀ ॥ ਖੇਲਨੇ ਕੇ ਉਪਰੰਤ ਪਲੰਘ ਪਰ ਬੈਠੇ ਔਰ ਉਸ ਪਠਾਨ ਕੋ ਭੀ ਸਾਥ ਬਿਠਲਾ ਲੀਆ ॥

ਮੂਲ–ਨਿਤ ਕਹਥੇ ਖੇਲ ਮੈਂ ਬਦਲਾ ਬੈਰੀ ਲੇਇ ॥
ਦਾਇ ਲਗੈ ਨੌਕਰ ਹੁਵੈ,
ਜਿਸ ਕਿਸ ਵਿਧ ਸੁਖ ਲੇਇ ॥੧੩॥

ਅਰਥ–ਨਿਤ ਖੇਲ ਮੇਂ ਕਹਿਤੇ ਥੇ, ਕਿ ਵੈਰੀ ਸੇ ਬਦਲਾ ਲੇਣਾ ਚਾਹੀਏ ॥ ਜਬ ਮੌਕਿਆ ਮਿਲੇ ॥ ਖਾਹ ਨੌਕਰ ਹੋ ਕਰ ਯਾ ਖਾਹ ਯੂੰ ਹੀ, ਜਿਸ ਤਰਹ ਸੇ ਹੋ ਸਕੇ ਬਦਲਾ ਲੇ ਕਰ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਖੁਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ॥

ਮੂਲ—ਮਾਇ ਪੂਛੀ ਤਿਨ ਵਰਜਿਆ,
ਤਾਂ ਦਿਨ ਗੁਰ ਕੰਹ ਏਹ ॥
ਬਾਪ ਪਿਸਰ ਬਦਲਾ ਕਰੈ, ਹਕ ਉਤਾਰੈ ਸੋਇ ॥੧੪॥

ਅਰਥ—ਜਬ ਗੁਲ ਖਾਨ ਨੇ ਅਪਨੀ ਮਾਂ ਜੀ ਸੇ ਪੂਛਾ, ਤੋ ਉਸਨੇ ਐਸਾ ਕਰਨੇ ਸੇ ਰੋਕ ਦੀਆ ਕਿ ਖਬਰਦਾਰ ਬਦਲਾ ਵਦਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ॥ ਕੋਈ ਹਰਕਤ ਕਿਸੀ ਕਿਸਮ ਕੀ ਨਾ ਕਰਨਾ ॥

ਲੇਕਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਸ ਦਿਨ ਐਸਾ ਖੇਲ ਰਚਾਇਆ ਅਰ ਪਠਾਨ ਕੇ ਲੜਕੇ ਕੋ ਯੂੰ ਕਹਾ "ਕਿ ਵੁਹ ਹੀ ਅਪਨੇ ਬਾਪ ਕਾ ਲੜਕਾ ਹੈ ਜੋ ਬਦਲਾ ਲੇਵੈ ਅਰ ਅਪਨਾ ਹਕ ਉਤਾਰੈ ॥"

ਮੂਲ—ਬੋਲੇ ਸਸਤ੍ਰ ਹਾਥ ਹੁਇ ਵੈਰੀ ਮਿਲੈ ਇਕੰਤ ॥
ਵਾਰ ਨਾ ਕਰੈ ਤਿਸ ਥੂਕ ਮੁਖ,
ਲਾਹਨਤ ਜੀਵੈ ਨਿਤ ॥ ੧੫ ॥

ਅਰਥ—ਤੇਜੀ ਸੇ ਫਿਰ ਕਹਾ, ਕਿ ਹਾਥ ਮੇਂ ਹਥਿਆਰ ਹੋ ਔਰ ਵੈਰੀ ਅਕੇਲਾ ਏਕਾਂਤ ਮੇਂ ਮਿਲੇ, ਜੋ ਫਿਰ ਵਾਰ ਨਾ ਕਰੇ, ਉਸ ਕੇ ਮੂੰਹ ਪਰ ਥੂਕਨਾ ਚਾਹੀਏ ਅਰ ਉਸ ਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਰ ਲਾਹਨਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ ॥
(ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਉਸ ਕੇ ਜੀਉਨੇ ਪਰ) ॥

ਮੂਲ—ਕਹਿ ਕਹਿ ਚਖੂ ਮੀਚ ਕੈ, ਸਾਤ ਬਾਰ ਏਹ ਬੈਨ ॥
ਲੇਇ ਹਾਥ, ਦੇਵਤ ਤਿਸੇ, ਪ੍ਰੇਰਤ ਆਖ ਸੁਖੈਨ ॥੧੬॥

ਅਰਥ—ਯਿਹ ਕਹਿ ਦੀਆ ਔਰ ਆਂਖੇਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲੀਂ ਅਰ ਸਾਤ ਵਾਰ ਇਸ ਬਚਨ ਕੋ ਦੁਹਰਾਇਆ ਅਰ ਜੋਸ਼

ਦਲਾਇਆ ਔਰ ਜਮਧਰ (ਕਟਾਰ) ਕੋ ਲੇਕਰ ਉਸ ਕੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਦੀ ਔਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ ਕਹਿਤੇ ਕਹਿਤੇ ਉਸ ਕੋ ਇਸ ਬਾਤ ਪਰ ਅਮਾਦਾ (ਤਿਆਰ) ਹੀ ਕਰ ਲੀਆ ॥

ਮੂਲ–ਤਬੇ ਕਟਾਰੀ ਹਿਰਦੈ ਦਈ ਬਾਰ ਤੀਨ ਕਰ ਲੀਨ ॥
ਇਤਨੇ ਮੇਂ ਬੋਲੇ ਤਿਸੇ ਵਾਰ ਪਠਾਣੀ ਕੀਨ ॥ ੧੭ ॥

ਅਰਥ–ਤਬ ਪਠਾਣ ਕੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਕਟਾਰੀ ਕੋ ਉਨਕੇ ਦਿਲ ਮੇਂ ਖੋਭ ਦੀਆ ਅਰ ਤੀਨ ਵਾਰ ਯਕੇ ਬਾਅਦ ਦੀਗਰੇ ਕੀਏ ॥ ਤਬ ਭੀ ਮਹਾਰਾਜ ਉਸੇ ਕਹਿਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪਠਾਣ ਕੇ ਲੜਕੇ ਖ਼ੂਬ ਵਾਰ ਕਰੋ, ਅਪਨੇ ਦਿਲ ਕੋ ਖੁਸ਼ ਕਰੋ ਅਰ ਅਪਨੇ ਬਾਪ ਦਾਦਾ ਕਾ ਬਦਲਾ ਲੋ ॥ ਦਿਲ ਮੇਂ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨ ਰਹੇ ਤਾਂ ਕਿ ਲੇਨਾ ਦੇਨਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੈ ॥

ਮੂਲ–ਮਾਰਿਆ ਪੁਤ੍ਰ ਪਠਾਣ ਕਾ ਆਪ ਰਛਿਆ ਕੀਨ ॥
ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤਰਵਾਰ ਸੋ,
ਸੀਸ ਜੁਦਾ ਕਰਿ ਦ੍ਰੀਨ ॥ ੧੮ ॥

ਅਰਥ–ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਤੋ ਉਸ ਕੀ ਰਖਸ਼ਾ ਕੀ, ਪਰੰਤੂ ਪਠਾਣ ਕੇ ਲੜਕੇ ਕੋ ਭਾਈ ਲੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਾਰ ਡਾਲਾ ਅਰ ਅਪਨੀ ਤਲਵਾਰ ਸੇ ਉਸ ਕਾ ਸਿਰ ਧੜ ਸੇ ਜੁਦਾ ਕਰ ਦੀਆ ॥

ਮੂਲ–ਬੋਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਅਨ ਇਤਬਾਰੀ ਸਿਖ ॥
ਖਾਵਤ ਜਾਂਕਾ ਕਾਂਗ ਸਮ,
ਤਿਸੇ ਬੁਰਾਈ ਲਿਖ ॥ ੧੯ ॥

ਅਰਥ—ਬੋਲੇ ਕਿ ਸਿਖ ਕੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ॥ ਜਿਸ ਕਾ ਖਾਤੇ ਹੈਂ, ਕਾਂਗ (ਕੱਵੇ) ਕੀ ਤਰਹ ਉਸ ਕੀ ਬੁਰਾਈ ਹੀ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਸੁਨੀ ਸਗਲ ਹਿੰਦ ਮੁਸਲ, ਲਾਹਨਤ ਦੀਨ ਪਠਾਣ ॥
ਸੁਨੀ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਜਬ,
ਤਬ ਭੇਜੇ ਬੈਦ ਸੁਜਾਣ ॥ ੨੦ ॥

ਅਰਥ—ਜਬ ਤਮਾਮ ਹਿੰਦੂ ਅਰ ਮੁਸਲਮਾਨੋਂ ਨੇ ਯਿਹ ਬਾਤ ਸੁਨੀ, ਤੋ ਪਠਾਣ ਪਰ ਲਾਹਨਤ ਕੀ ॥ ਜਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਾਤ ਸੁਨੀ, ਤੋ ਸਿਆਨੇ ਵੈਦੋਂ (ਹਕੀਮੋਂ) ਕੋ ਤਤਕਾਲ ਹੀ ਦਿਲੀ ਸੇ ਨਦੇੜ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਰਵਾਨਾ ਕਰ ਦੀਆ ॥

ਮੂਲ—ਦਿਨ ਪੰਦ੍ਰਾ ਲਗ ਟਹਲ ਕਰ,
ਜਖਮ ਟਾਂਕ ਖੁਸ ਕੀਨ ॥
ਲੇ ਵਿਦਿਆ, ਧਨ ਮਾਲ ਲੈ,
ਦਿਲੀ ਕੇ ਵਸੁਕੀਨ ॥ ੨੧ ॥

ਅਰਥ—ਵੈਦੋਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਇਲਾਜ ਕੀਆ ॥ ਜਖਮ ਕੋ ਪਹਿਲੇ ਸਿਉਂ ਦੀਆ ਥਾ, ਅਬ ਜਖਮ ਭਰਨੇ ਪਰ ਟਾਂਕੇ ਉਧੇੜ ਦੀਏ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਨ ਕੋ ਧਨ ਦੌਲਤ ਦੇ ਕਰ ਰੁਖ਼ਸਤ ਕੀਆ ॥ (ਇਹ ਹਕੀਮ ਦਿਲੀ ਕੇ ਹੀ ਰਹਿਨੇ ਵਾਲੇ ਥੇ) ॥

ਮੂਲ—ਨਾਇ ਸੁਨਾਇ ਸਮਾਲ ਕਰ, ਸੁਖੀ ਖਾਲਸੇ ਮਾਨ ॥
ਤਬੈ ਇਕ ਦਿਨ ਦੀਪ ਮਾਲਾ,
ਕੀਨੀ ਭਲੀ ਸਮਾਨ ॥ ੨੨ ॥

ਅਰਥ–ਇਸ਼ਨਾਨ ਪਾਣੀ ਕਰਵਾ ਕਰ ਅਰ ਸੰਭਾਲ ਕਰ. (ਤੰਦਰੁਸਤ ਦੇਖ ਕਰ) ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੇ ਸੁਖ ਕਾ ਸਾਂਸ ਲੀਆ ਅਰ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਖੁਸ਼ੀ ਮੇਂ ਇਕ ਦਿਨ ਦੀਪ ਮਾਲਾ ਭੀ ਕੀ ॥

ਮੂਲ–ਤੰਬੂ ਏਕ ਲਗਾਇਆ, ਦੀਨੀ ਕਨਾਤ ਚਉਫੇਰ ॥
ਲੋਕ ਆਇ ਨਾ ਜਾਮ ਇਕ,
ਫੇਰਨ ਝੁਕੈ ਕੁਵੇਰ ॥ ੨੩ ॥

ਅਰਥ–ਇਕ ਖੈਮਾ ਗਡਵਾਇਆ, ਅਰ ਉਸ ਕੇ ਗਿਰਦ (ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ) ਕਨਾਤੇਂ ਲਗਵਾਈਂ ਅਰ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਕਿ ਏਕ ਪਹਿਰ ਤਕ ਵਹਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਆਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਵੇਰ ਕੀ ਆਮਦ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਇਕ ਦਿਨ ਗਗਨ ਦਮਕਿਆ ਉਤਰੇ ਪੁਰਖ ਮਸਾਲ ॥
ਪਾਇ ਪਰਤੁ ਚਿੱਠੀ ਲਖੀ,
ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਚੀ ਚਾਲ ॥ ੨੪ ॥

ਅਰਥ–ਏਕ ਦਿਨ ਆਸਮਾਨ ਮੇਂ ਚਮਕ ਹੂਈ ਅਰ ਮਸਾਲੋਂ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖ ਉਤਰੇ ॥ ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਚਰਨ ਧੂੜ ਲੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਨ ਕੇ ਪਾਸ ਏਕ ਚਿੱਠੀ ਕੋ ਭਾਂਪਾ ਅਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਕੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਕੋ ਪੜ੍ਹਾ ॥

ਮੂਲ–ਅਖਰ ਲਿਖੇ ਉਮਰਾਵਤੀ ਕਹੈਂ ਲੋਗ ਗੁਰਮੁਖ ॥
ਗਏ ਹਵਾਨੀ ਬਾਤ ਕਹਿ,
ਨਹਿ ਜਾਨੀ ਕਿਨ ਸਿਖ ॥ ੨੫ ॥

ਅਰਥ–ਗੁਰਮੁਖ ਲੋਗ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ, ਕਿ ਅਰਸ਼ੋਂ ਕੇ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਆਏ ॥ ਬਾਤ ਕਰਤੇ ਹੀ ਹਵਾ ਮੇਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ ਅਰ ਕਿਸੀ ਸਿਖ ਨੇ ਇਸ ਬਾਤ ਕੋ ਨਾ ਜਾਨਾ, ਕਿ ਯਿਹ ਕਿਆ ਕੌਤਕ ਹੂਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਜਮ ਦੂਤੀ, ਦਿਨ ਦੋਇ, ਨਰ ਆਨ ਪਹੁੰਚੈ ਅੰਤ ॥
ਪੂਛ ਕਮਾਨਾ ਦੋਇ ਦੇਇ, ਚਲਿ ਸਮਾਨੀ ਸੰਤ ॥ ੨੬ ॥

ਅਰਥ–ਆਖਰ ਕਾਰ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਚੰਦ ਫੌਜੀ ਆ ਪਹੁੰਚੇ ॥ ਬਾਤ ਚੀਤ ਕਰਕੇ ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਦੋ ਕਮਾਨੇਂ ਦੀਂ ਅਰ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਆਨ ਕੀ ਆਨ ਮੇਂ ਛਪ ਗਏ ॥

ਮੂਲ–ਪੀਛੇ ਲੇਇ ਕਮਾਨ ਦੋਇ ਖੈਂਚਤ ਖੋਲੇ ਘਾਵ ॥
ਸਿਖਨ ਪੂਛਾ ਆਪ ਕਹਿ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਕੀ ਪਾਵ ॥੨੭॥

ਅਰਥ–ਇਸ ਕੇ ਬਾਅਦ ਦੋ ਕਮਾਨੋਂ ਕੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਜੋਰ ਸੇ ਖੈਂਚਾ ਕਿ ਫਿਰ ਜ਼ਖਮ ਕੇ ਟਾਂਕੇ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ ॥ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਪੂਛਾ ਕਿ ਕੌਨ ਸੇ ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਕਾ ਯਿਹ ਬਦਲਾ ਹਮੇਂ ਮਿਲ ਰਹਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਚਲਨ ਤਿਆਰੀ ਕਰੋ ਅਬ ਕਾਮ ਸਨੇਹਾ ਆਇ ॥
ਚਲਨਾ ਮੁਹ ਸ਼ਿਵਨਾਭ ਪੁਰ,
ਤੁਰਕਨ ਘੇਰ ਆਸਾਇ ॥ ੨੮ ॥

ਅਰਥ–ਫਰਮਾਨ ਕੀਆ ਕਿ ਅਬ ਤਿਆਰੀ ਕਰੋ, ਹਮੇਂ ਦਰਗਾਹ ਸੇ ਏਕ ਕਾਮ ਕਰਨੇ ਕਾ ਪੈਗ਼ਾਮ (ਸਨੇਹਾ) ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ ॥ ਮੈਂ ਨੇ ਸ਼ਿਵਨਾਭ ਪੁਰੀ ਜਾਨਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਰਕੋਂ ਨੇ ਵਹਾਂ ਘੇਰਾ ਡਾਲ ਰਖਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਉਨ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬਾਬਾ ਧਿਆਇਆ ਚਿਤ ॥

ਬਾਬਾ ਕੀ ਆਗਯਾ ਇਹੀ ਚਿਠੀ ਧਰੀ ਸੁਮਿਤ ।੨੯।

ਅਰਥ—ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੋ ਅਰਾਧਾ ਹੈ ਅਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੀ ਆਗਿਆ ਯਹੀ ਹੈ ॥ ਐ ਪਿਆਰੇ ਮਿਤ੍ਰੋ ਇਸ ਲੀਏ ਹੀ ਏਕ ਚਿਠੀ ਪਹਿਲੇ ਕੀ ਹਮੇਂ ਆ ਚੁਕੀ ਹੈ ॥

ਯਿਹ ਚਿਠੀ ਲੋ :—

ਮੂਲ—ਪੜ੍ਹੀ ਚਿਠੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਨਦਾਨ ਸਿੰਘ ਸੁਖਕਾਰ ॥
ਪਾਂਚ ਪੜ੍ਹੀ ਸਤਿਗੁਰ ਲਈ ਕੇਸਨ ਵੀਚ ਸਵਾਰ ।੩੦।

ਅਰਥ—ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਚਿਠੀ ਕੋ ਪੜ੍ਹਾ ਜੋ ਕਿ ਸੁਖ ਦੇਨੇ ਵਾਲੀ ਹੈ ॥ ਜਬ ਪਾਂਚ ਸਿੰਘੋਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹ ਲੀਆ ਤੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵੁਹ ਚਿਠੀ ਵਾਪਸ ਲੇ ਲੀ, ਅਰ ਅਪਨੇ ਕੇਸੋਂ ਮੇਂ ਰਖ ਲੀ ॥

ਮੂਲ—ਇਹ ਦਸਤਖਤ ਸਿਰ ਸੰਗ ਹੀ,
ਅਗਨਿ ਵੀਚ ਮੋਹਿ ਅੰਗ ॥
ਧਰ ਦੇਨੇ, ਦੇਖਨ ਨਹੀਂ,
ਲਾਂਬੂ ਦੇਹ ਨਿਸੰਗ ॥ ੩੧ ॥

ਅਰਥ—ਜਿਹ ਚਿਠੀ ਮੇਰੇ ਸਾਥ ਹੀ ਰਹਿਨੀ ਚਾਹੀਦੇ ਅਰ ਅਗਨੀ ਕੇ ਬੀਚ ਮੇਂ ਮੇਰੇ ਸਾਥ ਹੀ ਹੋ ॥ ਇਸ ਕੋ ਲੰਬੂ ਦੇਤੇ ਵਕਤ ਮੇਰੇ ਸਾਥ ਹੀ ਰਖ ਦੇਨਾ, ਔਰ ਕੋਈ ਨ ਦੇਖੇ ॥

ਮੂਲ—ਕਹਿ ਕਹਿ ਬਾਂਧਾ, ਸਭ ਕਰਾ, ਭਾਨਾ ਕਰਾ ਬਨਾਇ ॥
ਸਾਧਨ ਜੋਗ ਸਮਾਧ ਕੇ, ਸਹਜੈ ਸਾਧੇ ਪਾਇ ॥ ੩੨ ॥

ਅਰਥ–ਯਿਹ ਕਹਿ ਕਰ ਸ਼ਸਤਰ, ਬਸਤਰ ਸਜਾਏ ਅਰ ਭਾਣਾ ਮਾਨਨੇ ਕੋ ਕਹਾ ॥ ਯੋਗ ਅਰ ਨਾਮ ਕੇ ਤਮਾਮ ਸਾਧੋਂ ਕੋ ਸਾਧਾ ॥

ਮੂਲ–ਤੀਜ ਚਤੁਰਥੀ ਰਾਖ ਤਨ, ਪੰਚਮੀ ਕਹੀ ਬਿਤ ਜਾਨ ॥
ਸਭਸ ਮਾਨ ਜਗ ਬੇਦ ਕਾ,
ਬੋਲੈ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ॥ ੩੩ ॥

ਅਰਥ–ਤੀਸਰੀ ਔਰ ਚੌਥੀ ਕੋ ਅਪਨਾ ਤਨ ਰਾਖਾ ਅਰ ਪਾਂਚਵੀਂ ਕੋ ਭਾਣਾ ਵਰਤਾਇਆ ਅਰ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਕਿ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਭ ਕੋ ਜਗਤ ਕੀ ਮਰਯਾਦਾ ਕੋ ਮਾਨਨਾ ਚਾਹੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਖਰ ਬਾਰ ਸਭ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੯੭ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਅਠਾਨਵੀਂ

ਮੂਲ–ਹੋਈ ਭਿਆਨ, ਦਰ ਭੀੜ ਬਡ, ਸਿਖ ਦੂਰ ਕੇ ਸੰਗ ॥
ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੇ, ਸੁਖਦਾਈ ਸਰਬੰਗ ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਸੁਬਹ (ਸਵੇਰ) ਹੋਈ, ਤੋ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਮੇਂ ਬਹੁਤ ਭੀੜ ਹੂਈ ॥ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਦੂਰ ਦੂਰ ਕੀ ਆਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੋਨੋਂ ਕੇ ਬਲਕਿ ਹਰ ਫਰਦੇ ਬਸ਼ਰਕੇ ਸੁਖਦਾਇਕ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਆਸ਼੍ਰਮ ਧਾਰੀ, ਸਗਲ ਜੁਗ, ਮਿਲੇ ਮਿਲਾਏ ਪ੍ਰੀਤ ॥
ਅੰਤ ਬਾਰ, ਕੁਸ਼ਤਨ ਜ਼ਿਮੀਂ,
ਬੈਠਤ ਬਚਨ ਸੁਰੀਤ ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ—ਆਸ਼੍ਰਮ ਧਾਰੀ ਜੋ ਤਮਾਮ ਜੁਗੋਂ ਕੇ ਕਾਇਮ ਥੇ (ਪੁਰਾਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਗਦੀਉਂ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰੀਤ ਕੇ ਸਾਥ ਮਿਲੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਯਿਹ ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ ਕੇ ਛੋੜਨੇ ਕਾ ਆਖਰੀ ਵਕਤ ਥਾ ॥ ਹਜੂਮ ਕਾ ਬੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਇਕੱਠ ਥਾ ॥ ਸਭ ਬੈਠ ਗਏ ਔਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਬਕ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਹੋਣੇ ਲਗੇ ਔਰ ਸੰਗਤ ਸ੍ਰਵਨ ਕਰਨੇ ਲਗੀ ॥

ਕੁਸ਼ਤਨ ਜ਼ਿਮੀਂ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ॥
ਕੁਸ਼ਤਨ = ਮਾਰਨਾ, ਨਾਸ਼ ਹੋਨਾ ॥
ਜ਼ਿਮੀਂ = ਸਰੀਰ, ਜਿਸਮ ॥
ਜਿਸਮ ਕਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਣਾ ॥ ਮਰਨਾ, ਦਿਹ ਛੋੜਨੀ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਨ, ਦੋਇ ਏਕ ਹੈਂ,
ਬਿਬ ਬਚਾਰ ਕਛੁ ਨਾਹਿ ॥
ਜਲ ਤੇ ਉਪਜ ਤਰੰਗ ਜਿਉ,
ਜਲ ਹੀ ਵਿਖੈ ਸਮਾਹਿ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ—ਹਰੀ ਔਰ ਹਰੀ ਕੇ ਭਗਤ ਦੋਨੋਂ ਏਕ ਰੂਪ ਹੈਂ, ਇਸ ਮੇਂ ਦੂਸਰਾ ਬੀਚਾਰ ਯਾ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥ ਪਾਣੀ ਸੇ ਜੈਸੇ ਬੁਲਬਲਾ ਪੈਦਾ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਵੁਹ ਵਾਸਤਵ ਮੇਂ ਜਲ ਕਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ ਔਰ ਫਿਰ ਉਸ ਕੀ ਹਸਤੀ

ਜਲ ਮੇਂ ਹੀ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈ (ਅਰਥਾਤ ਵੁਹ ਬੁਲਬਲੇ ਕਾ ਜਲ ਸਰਬ ਜਲ ਮੇਂ ਸਮਾ ਜਾਤਾ ਹੈ) ਔਰ ਜਲ ਕਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਪਾਂਚ ਦੋਹਰੇ ਪ੍ਰਭੁ ਕਹੇ ਭਗਤਿ ਪੰਕਤੀ ਅੰਤ ॥
ਦੀਖੈ ਪਰ ਪਰਸੈ ਨਹੀਂ,
ਕੌਤਕ ਬਡਾ ਮਹੰਤ ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਪਾਂਚ ਦੋਹਿਰੇ ਉਚਾਰੇ ਥੇ, ਜਿਸ ਮੇਂ ਨੰਬਰ "੩" ਵਾਲਾ ਦੋਹਰਾ ਅਖੀਰ ਪਰ ਥਾ ॥

ਹਮ ਨੇ ਸੁਣੇ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਬਹੁਤ ਬੜਾ ਕੌਤਕ ਥਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਸਤਿ ਲੋਕ ਮੇਂ ਜਾਨੇ ਕਾ ਸਮਾਂ ਥਾ ॥

ਮੂਲ–ਪੜ ਜਪ, ਪੁਨ ਅਰਦਾਸ ਕਰਿ,
ਕਮਰ ਕਸਿਓ ਕਟਾਰ ॥
ਕਰਦ, ਕਮਾਨ, ਤੁਫੰਗ, ਸਕਤ,
ਸਗਲੇ ਲੀਨ ਸਵਾਰ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ–ਪਹਿਲੇ ਜਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਪਾਠ ਕੀਆ, ਫਿਰ ਅਰਦਾਸ ਕੀ ਅਰ ਕਮਰ ਮੇਂ ਕਟਾਰ ਕਸੀ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾਨ, ਕਮਾਨ, ਬੰਦੂਕ, ਬਰਛੀ ਔਰ ਬਾਕੀ ਸਰਬ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਛੀ ਤਰਹ ਸੇ ਸੰਵਾਰ ਕਰ ਅਪਨੇ ਸਾਥ ਲੀਏ ॥

ਮੂਲ–(ਨੈਕ ਮੋਰ ਵਪ) ਟੇਕ ਟਿਕ,
ਧਿਆਨ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਸਾਧ ॥

ਛੋਡ ਦੇਹਿ ਨਿਆਰੇ ਭਏ,
ਭੋਗੀ ਕਾਚ ਉਪਾਧ ॥ ੬ ॥

ਅਰਥ–ਕਬੀ ਭੀ ਅਪਨੇ ਸਰੀਰ ਕੋ ਇਧਰ ਉਧਰ ਨਹੀਂ ਕੀਆ ਬਲਕਿ ਪੂਰੀ ਤਵੱਜੋ ਸੇ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕਰ ਧਿਆਨ ਕੋ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਕੇ ਬੀਚ ਮੇਂ ਦੀਆ ॥ ਜਿਸਮ ਕੋ ਛੋੜ ਕਰ ਅਲਹਿਦਾ ਹੂਏ ਅਰ ਭੋਗ ਵਾਸ਼ਨਾ ਸੇ ਅਲਗ ਥਲਗ ਹੂਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਯਿਹ ਮਿਥਿਆ ਸਰੀਰ ਕੀ ਉਪਾਧੀਆਂ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਸੁਨਾ ਗਗਨ ਗੁੰਜਤ ਭਇਆ, ਜੈਸੇ ਸੁਰ ਗਨ ਮਾਂਝ ॥
ਹਾ ਹਾ ਭੂ ਲੋਗਨ ਕਰਾ, ਰੌਲੀ ਹੋਤ ਸਮਾਜ ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ–ਅਕਾਸ਼ ਮੇਂ ਏਕ ਗੂੰਜ ਕੋ ਸੁਨਤੇ ਦੇਖਾ, ਜੈਸੇ ਦੇਵਤੋਂ ਕੇ ਸੰਗ ਸੇ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਪਰ ਹਾਹਾ ਕਾਰ ਹੂਆ ਔਰ ਸੰਗਤ ਮੇਂ ਆਹੋ ਜ਼ਾਰੀ ਮਚ ਗਈ ॥

ਮੂਲ–ਅਗਨ ਚੰਦਨ, ਘ੍ਰਿਤ ਮੇਲਓ,
ਔਖਦ ਅਗਰ ਅਨੇਕ ॥
ਸੁਧ ਸ਼ਨਾਨ, ਪਟ ਬਸਨ ਸੁਭ,
ਸਸਤ੍ਰ ਰਹਾ ਸੰਗ ਏਕ ॥ ੮ ॥
ਕਰਦ ਦੇਖੀ, ਈਂਧਨ ਭਸਮ,
ਘੋੜਾ ਰਹਾ ਨ ਕਮੈਦ ॥
ਸਭ ਲੋਗਨ ਜਾਨਿਆ ਸਹੀ,
ਲੇ ਗਇਆ ਓਮੈਦ ॥ ੯ ॥

ਅਰਥ–ਐਨ ਹੁਕਮ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੀ

ਹਥਿਆਰੋਂ ਸੇ ਸਜੀ ਸਜਾਈ ਦਿਹ ਕੋ ਅੰਗੀਠੇ ਪਰ ਰਖਾ ਔਰ ਚੰਦਨ, ਘੀ, ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਦਾਰ ਬੂਟੀਆਂ ਔਰ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਸਾਮਿਗਰੀ ਮਿਲਾ ਕਰ ਅਗਨ ਕੀ ਭੇਂਟ ਕੀ ॥ ਜਬ ਅੰਗੀਠਾ ਜਲ ਬੁਝਾ ਅਰ ਠੰਡਾ ਹੂਆ, ਤੋ ਫੋਲਨੇ ਸੇ ਮਾਲੂਮ ਹੂਆ ਕਿ ਨਾ ਤੋ ਵਹਾਂ ਸੁਧ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਾਲਾ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਹਾਂ ਕੋਈ ਅਸਤੀ ਨਾ ਥੀ, ਨਾ ਹੀ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕਪੜੋਂ ਕਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਵਹਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ਸਤਰ ਹੈ ਸਵਾਇ ਏਕ "ਕਰਦ (ਕ੍ਰਿਪਾਨ)" ਕੇ ॥ ਲੇਕਨ ਜਬ ਸਿੰਘ ਤੁਵੇਲੇ ਮੇਂ ਗਏ, ਤੋ ਵਹਾਂ ਕਮੈਦ ਘੋੜਾ ਨਾ ਥਾ ॥ ਤਬ ਲੋਗੋਂ ਕੋ ਪਕ ਨਿਸਚਾ ਹੂਆ ਕਿ ਆਪ ਘੋੜੇ ਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕਰ ਕਹੀਂ ਕੇ ਕਹੀਂ ਚਲੇ ਗਏ ਹੈਂ ॥

ਓਮੈਦ = ਪਕ ਨਿਸਚਾ ਕਰਨਾ ॥ ਵਾਸਕ ਯਕੀਨ ਹੋਨਾ ॥
ਸੋ ਵਿਸਵੇ ਇਹ ਗਲ ਯਕੀਨੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਲਕੜੀ ਲੇ ਆਵਤ ਕੋਊ, ਹਰਖ ਸੋਗ ਸਮ ਜਾਨ ॥
ਦੀਆ ਸੰਦੇਸਾ ਆਪ ਤਬ,
ਘੋੜਾ ਪਹੁੰਚਾ ਆਨ ॥ ੧੦ ॥

ਅਰਥ–ਇਕ ਲਕੜਹਾਰੇ ਕੋ ਰਾਸਤੇ ਮੇਂ ਪੈਗਾਮ ਦੀਆ ਕਿ ਜਾ ਕਰ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਸੰਗਤ ਕੋ ਕਹੇਂ, ਕਿ ਦੁਖ ਸੁਖ ਕੋ ਸਮਾਨ ਜਾਨੇਂ, ਔਰ ਰਾਜ਼ੀ ਬਰ ਰਜ਼ਾ ਰਹੇਂ ॥ ਇਸ ਕੇ ਬਾਅਦ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਾ ਘੋੜਾ ਭੀ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ॥

ਮੂਲ—ਭਇਆ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਨੰਤ ਅਤਿ,
ਤਿਸੀ ਠਵਰ ਸੁਭ ਲਛ ॥
ਸਭੀ ਜਾਨਾ ਸਾਚਾ ਗੁਰੂ,
ਝਗੜੇ ਅਖ ਅਨਖ ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ—ਉਸ ਵਕਤ ਹਦ ਦਰਜੇ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੂਆ, ਉਸ ਜਗਹ ਜਹਾਂ ਸੰਗਤ ਬੈਠੀ ਥੀ ਔਰ ਸ਼ੁਭ ਸ਼ਗੂਨ ਹੂਏ ॥ ਸਭ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕੀਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਚੇ ਗੁਰੂ ਥੇ ਔਰ ਝਗੜੇ ਝਾਜੋਂ ਸੇ ਮੁਬਰੱਾ ਥੇ (ਬਰੀ) ਥੇ ॥

ਮੂਲ—ਸਿਖਨ ਪੰਡਤ ਆਨ ਕੈ ਸੋਢੀ ਅਲਵਰ ਕੋਟ ॥
ਕ੍ਰਿਯਾ ਕ੍ਰਮ ਸਕਲੀ ਕਰੀ ਸ਼ੁਭ,
ਦੇਹ ਗਇਆ ਸਲੋਕ ॥ ੧੨ ॥
ਸਲੋਕ = ਸ+ਲੋਕ = ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਟ ਲੋਕ ਮੇਂ ॥

ਅਰਥ—ਅਲਵਰ ਕੋਟ ਕੇ ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਔਰ ਸਿਖ ਸੇਵਕੋਂ ਪੰਡਤੋਂ ਨੇ ਆ ਕਰ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਮ ਕੀ ਸ਼ੁਭ ਰਸਮ ਅਦਾ ਕੀ ਅਰ ਕਹਾ ਕਿ ਜਿਸਮ ਕਿਸੀ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ ਮੇਂ ਵਿਚਰਤਾ ਹੈ ॥
(ਕਿਸੀ ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਟ ਲੋਕ ਮੇਂ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ—ਐਸੀ ਕਥਾ ਮੁਹਿ ਪਾਂਚ ਬੇਰ ਸੁਨੀ ਸਿਖ ਮੁਖ ਆਪ ॥
ਤਾਂ (ਉਦਾਸੀ ਹਸਨ) ਕੇ ਦੇਖ ਕਹੀ ਮੁਹ ਲਾਪ ॥੧੩॥

ਅਰਥ—ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ ਫਰਮਾਤੇ ਹੈਂ, ਕਿ ਮੈਂ ਨੇ ਖੁਦ ਐਸੀ ਕਥਾ ਪਾਂਚ ਵੇਰ ਗੁਰ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਮੁਖਾਰ-ਬਿੰਦ ਸੇ ਸੁਨੀ ਹੈ ਔਰ ਇਸ ਲੀਏ ਹੀ ਮੈਂ ਨੇ ਉਦਾਸੀ

ਹਸਨ ਜੀ ਸੇ ਸੁਣ ਕਰ ਫਿਰ ਉਚਾਰੀ ਹੈ ।।

ਮੂਲ–ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਤੀਂ ਬਰਸਗੋ,
ਸੰਕਾ ਕਰ ਮਨ ਖੀਨ ॥
ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸ ਦੇ,
ਲਿਖ ਸਾਖੀ ਪਰਬੀਨ ॥ ੧੪ ।

ਅਰਥ–ਏਕ ਸਾਲ ਕੇ ਬਾਅਦ ਏਕ ਦਿਨ ਰਾਤ ਕੋ ਦਿਲ ਮੇਂ ਭਰਮ ਪੈਦਾ ਹੂਆ ਅਰ ਸਾਥ ਹੀ ਮਨ ਸੇ ਸ਼ਰਧਾ ਚਲੀ ਗਈ ॥ ਤਬ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਆ ਅਰ ਕਹਾ ਕਿ ਐ ਪ੍ਰਬੀਨ (ਅਛੀ ਤਰਹ ਸੇ ਛਾਨ ਬੀਨ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਪੁਰਸ਼) ਜ਼ਰਾ ਹੋਸ਼ ਮੇਂ ਆਉ ਅਰ ਸਾਖੀ ਲਿਖੋ, ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਕਈ ਬਾਰ ਸੁਨੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਹਮਰੀ ਸੁਨ ਤੂੰ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਛਾਯਾ ਦੇਖ ਸ਼ਿਕਾਰ ॥
ਬਚਨ ਕਹਾ, ਪਾਲੈ-ਸਦਾ,
ਸੁਪਨਾ ਚਿਤਵਤ, ਸਾਰ ॥ ੧੫ ॥

ਅਰਥ–ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੂਆ ਕਿ ਹਮਾਰੀ ਬਾਤ ਸੁਨ, ਬਨ ਮੇਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਲਤੇ ਖੇਲਤੇ ਆਪ ਕੋ ਹਮਾਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੂਆ ਕਰੇਗਾ ॥ ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਬਚਨ ਕੀ ਸਦੀਵ ਹੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨੀ, ਇਸ ਸੁਫਨੇ ਕੋ ਸੁਫਨਾ ਨਾ ਮਾਨ, ਬਲਕਿ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਰ ਨਚੋੜ ਜਾਨ ਲੇ ॥ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ ਐਸਾ ਸੁਣਾ ਰਹੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਆਵੈ ਜਬੈ ਹਮੈਂ ਬੁਲਾਵੈ ਦੇਵ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਹਿਗੋ,
ਤਬੈ ਫਲੈਗੀ ਸੇਵ ॥ ੧੬ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਪਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰੇਗਾ, ਤੋ ਉਸ ਵਕਤ ਅਕਾਲ ਜੀ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੇ ਮੇਰਾ ਭੀ ਆਗਮਨ ਹੋਗਾ ॥ ਆਪ ਕੋ ਉਸ ਵਕਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਗਾ ਔਰ ਆਪ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਾ ਆਪ ਕੋ ਉਸ ਵਕਤ ਫਲ ਲਗੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਅੰਤ ਚਲਾਣਾ ਰਾਮ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ,
ਬਿਸ਼ਨ ਸ਼ੰਕਰ ਸਭ ਦੇਵ ॥
ਦਸ ਅਵਤਾਰੀ, ਦਸ ਗੁਰੂ,
ਚਲਸੀ ਭਵ ਪੁਰ ਸੇਵ ॥ ੧੭ ॥

ਅਰਥ–ਰਾਮ, ਕਿਸ਼ਨ, ਬਿਸ਼ਨ, ਸ਼ੰਕਰ ਅਰ ਸਭ ਦੇਵਤੋਂ ਕਾ ਅਖ਼ੀਰ ਮੇਂ ਚਲਾਨਾ (ਮਰਨਾ) ਹੈ ॥ ਦਸ ਅਵਤਾਰ ਅਰ ਦਸ ਗੁਰੂ ਧਰਤੀ ਪਰ ਸੇ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਫਰਾਇਜ਼ ਕੋ ਅਦਾ (ਪੂਰਾ) ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਗਏ ॥

ਮੂਲ–ਸਾਖੀ ਸੌ, (ਇਕ ਊਨ ਕੀ) (ਕਹੀ ਗੁਰ ਕੀ),
ਸਿਖ, ਸੁਰ ਗਿਯਾਨ ॥
ਸਾਖੀ ਏਕ ਸਤਿਗੁਰ ਰਖੀ ਨੈਣੋ ਹੇਤ ਸੁਜਾਨ ॥ ੧੮ ॥

ਅਰਥ–੧੦੦ ਸੇ ਏਕ ਸਾਖੀ ਕਮ ਅਰਥਾਤ ੯੯ ਸਾਖੀਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਮੈਂ ਨੇ ਕਹੀ ਹੈਂ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਖਸ਼ਾ ਔਰ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਸੇ ਭਰਪੂਰ ਹੈਂ ॥ ਏਕ ਸਾਖੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਰਖੀ, ਜੋ ਕਿ ਬੁਧੀਮਾਨ

ਨੈਣੇ ਭਗਤ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਹਮਰਾ ਸਿਖ ਸੋ ਹੋਵਸੀ, ਧਰਮ ਕੋਟ ਕੇ ਵੀਚ ॥
ਤਿਸ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕੈ ਕਾਰਨੈ,
ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਖੀਂਚ ॥ ੧੯ ।

ਅਰਥ–ਹਮਾਰਾ ਏਕ ਸਿਖ ਧਰਮ ਕੋਟ ਮੇਂ ਹੋਗਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਪਰ ਉਸ ਕੀ ਦ੍ਰਿੜ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਗੀ ॥ ਉਸ ਕੇ ਲੀਏ ਹੀ ਆਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆ ਕਰ ਉਸ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਂਗੇ ॥

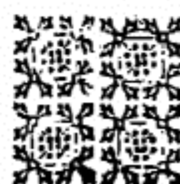
ਮੂਲ–ਸੁਨੈ ਪੜੇ ਚਿਤ ਲਾਇਕੈ ਸਮਝੈ ਪ੍ਰਿਤਿ ਪਰਤੀਤ ॥
ਭੁਗਤ ਮੁਕਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਏ,
ਫਲੈ ਮਨੋਰਥ ਮੀਤ ॥ ੨੦ ॥

ਅਰਥ–ਜੋ ਸੁਨੇਗਾ, ਪੜ੍ਹੇਗਾ ਔਰ ਚਿਤ ਲਗਾ ਕਰ ਸਮਝੇਗਾ ਅਰ ਯਕੀਨ ਅਰ ਭਰੋਸਾ ਰਖੇਗਾ, ਮੁਕਤੀ ਕਾ ਆਨੰਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਕੋ ਦੇਂਗੇ ਔਰ ਉਸਕੇ ਮਨੋਰਥ ਸਫਲ ਹੋਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਸਤਿ ਰਾਮ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਧੰਨਿ ਸਤਿ ਸੇਵਕੀ ਜਾਨਿ ॥
ਹਮਰੀ ਸਾਖੀ ਸੁਣ ਪੜੈ ਲਿਖੋਂ ਪਛਾੜੀ ਮਾਨ ॥੨੧॥

ਅਰਥ–ਰਾਮ ਸਤਿ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਧੰਨ ਹੈਂ, ਸੇਵਕ ਭੀ ਸਤਿ ਹੈਂ, ਹਮਾਰੀ ਸਾਖੀ ਸੁਨੋ ਅਰ ਪੜ੍ਹੋ, ਅਗਰਚੇ ਅਖ਼ੀਰ ਪਰ ਲਿਖੀ ਹੈ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੯੮ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸਾਖੀ ਨੜਿੰਨਵੀਂ

ਸੋਰਠਾ

ਮੂਲ–ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਸੁ ਹਥ ਲਿਖੀਏ, ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਕੀ ॥
ਚਲਨ ਸਮੈ ਕੂੰਕਥ, ਨੈਣੇ ਕੂ ਢਿਗ ਸਮਝ ਕੈ ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ–ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਕੀ ਬਾਤ ਕੋ ਅਪਨੇ ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਟ ਹਾਥੋਂ ਸੇ ਲਿਖ ਲੇਵੇਂ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਕੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਨੇ ਕੀ ਉਸ ਭਿਆਨਕ ਕਥਾ ਕੋ, ਜੋ ਕਿ ਮੈਂ ਨੇ ਭਗਤ ਨੈਣੇਂ ਜੀ ਕੇ ਨਿਕਟ ਬੈਠ ਕਰ ਸਮਝੀ ਹੈ ॥

ਸੋਰਠਾ

ਮੂਲ–ਤਾਂਤੇ "ਧਰ ਲਿਖ", ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰੇ ਆਪ ॥
ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਹਉ ਨਾਹਿ ਥਾ, ਸੁਪਨੇ ਕਹਾ ਸਮਾਪ ॥

ਧਰ ਲਿਖ = ਲਿਖ ਧਰਨਾ, ਲਿਖਨਾ ॥
ਸਮਾਪ = ਸਮੀਪ, ਪਾਸ, ਨਜ਼ਦੀਕ ॥

ਅਰਥ–ਇਸ ਲੀਏ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਸਾਖੀ ਕੋ ਆਪ ਲਿਖੇਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਤ ਕੇ ਵਕਤ ਮੈਂ ਵਹਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਥਾ ॥ ਸੁਫਨੇ ਕੀ ਬਾਤ ਕੋ ਕਹਾਂ ਤਕ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸਮਝੇਂ ॥

ਮੂਲ–ਐਹਮਦ ਆਇਆ ਕਾਬਲੀ ਗਏ ਲੋਕ ਸਭ ਸੈਲ ॥
ਭਾਣਾ ਕਰਨੇ ਹੇਤ ਤਬ, ਧਰਮ ਕੋਟ ਲੈ ਗੈਲ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ (ਕਾਬਲ ਕੇ ਰਹਿਣੇ

ਵਾਲਾ) ਆਇਆ ਤੇ ਸਭ ਲੋਗ ਦੇਖਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਵਹਾਂ ਗਏ ਅਰ ਹੁਕਮੇ ਰੱਬੀ ਸੇ ਧਰਮ ਕੋਟ ਕੀ ਤਰਫ ਬੜ੍ਹੇ ਅਰ ਏਕ ਦੂਸਰੇ ਕੇ ਪੀਛੇ ਗਏ ॥

ਮੂਲ–ਹਉਂ ਕਿਆ ਕਹੂ ਬਨਾਇ, ਨੈਣੇ ਦੇਖੀ ਸੁਣੀ ਮੋਹ ॥
ਸੋਈ ਲਿਖੀ ਗਣਾਇ,
ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਮਨ ਲਾਇ ਮੈਂ ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ–ਮੈਂ ਅਪਨੀ ਤਰਫ ਸੇ ਬਨਾ ਸੰਵਾਰ ਕਰ ਕਿਆ ਕਹੂੰ॥ ਮੈਂ ਵੁਹੀ ਬਾਤ ਕਹਿਤਾ ਹੂੰ ਜੋ ਕਿ ਭਗਤ ਨੈਣੇ ਨੇ ਦੇਖੀ ਅਰ ਮੈਂ ਨੇ ਜੋ ਉਸ ਸੇ ਸੁਨੀ॥ ਮਨ ਕੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਚਰਨੋਂ ਮੇਂ ਲਗਾ ਕਰ ਮੈਂ ਨੇ ਹੂ ਬਹੂ ਵੁਹੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ–ਗਿਲਜੇ ਡਰ ਹੂਆ ਪੰਜਾਬ ॥
ਧਰਮ ਕੋਟ ਲੇ ਗਏ ਸਮਾਜ ॥
ਅਬਲ ਸੀਤ ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਰਹਾ ॥
ਲੋਗਨ ਤਬੈ ਪਿਆਨਾ ਲਹਾ ॥

ਗਿਲਜੇ = ਸਰਹੱਦੀ ਪਠਾਨ ॥

ਅਰਥ–ਗਿਲਜੇ ਕੇ ਆਨੇ ਕਾ ਪੰਜਾਬ ਪਰ ਡਰ ਹੂਆ (ਲੋਗ ਬਹੁਤ ਡਰੇ, ਜਬ ਸੁਨਾ ਕਿ ਅਬਦਾਲੀ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਪੰਜਾਬ ਪਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਹਾ ਹੈ) ॥

ਤਬ ਹਮ ਧਰਮ ਕੋਟ ਅਪਨੀ ਸਮਾਜ ਲੇ ਗਏ (ਕਿਆ ਸਿਖ ਅਰ ਕਿਆ ਕੁਟੰਬ, ਸਾਰੇ ਕੇ ਸਾਰੇ ਵਹਾਂ ਚਲੇ ਗਏ) ॥

ਪਹਿਲੇ ਤੋ ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਤਕ ਸਰਦੀ ਰਹੀ ਅਰ ਬਹੁਤ ਸੇ ਲੋਗ ਵਹਾਂ ਸੇ ਚਲਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ॥

ਨੋਟ–ਸੰਨ ੧੭੪੭ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਨਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਫੌਤ ਹੂਆ ਅਰ ਉਸ ਵਕਤ ਹੀ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਤਖਤ ਪਰ ਬੈਠਾ ॥ ਉਸਨੇ ਸੰਨ ੧੭੫੭ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਪਰ ਹਮਲਾ ਕੀਆ ਅਰ ਕੁਲ ਪੰਜਾਬ ਪਰ ਕਾਬਜ ਹੋ ਗਿਆ ॥ ੧੭੬੧ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਉਸਨੇ ਪਾਨੀਪਤ ਕੀ ਤੀਸਰੀ ਲੜਾਈ ਜੀਤੀ ॥ ਆਠ ਦਫਾ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪਰ ਹਮਲੇ ਕੀਏ, ਜਿਨ ਮੇਂ ਸੇ ਸੰਨ ੧੭੫੭ ਅਰ ੧੭੬੧ ਈਸਵੀ ਕੇ ਦੋ ਹਮਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਸਭੀ ਲੋਗ ਤਬ ਸੁਰਖ ਮੁਖ ਲਾਲ ॥
ਰਾਮ ਪੁਰੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਲ ॥

ਅਰਥ–ਤਮਾਮ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਚਿਹਰੇ ਖੁਸ਼ ਥੇ, ਅਛੇ ਭਲੇ ਵਕਤ ਮੇਂ ਰਾਮ ਪੁਰੇ ਪਹੁੰਚੇ ॥

ਮੂਲ–ਨੈਣੇ ਚਰਨ ਪਕਰ ਤਬ ਰਾਖੇ ॥
ਸੇਵਕ, ਮਤ ਤਜੀਓ ਅਭਿਲਾਖੈ ॥

ਅਰਥ–ਭਗਤ ਨੈਣੇ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਕੋ ਤਬ ਪਕੜੇ ਰਖਾ ॥ ਸੇਵਕੋਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਮਿਲਨੇ ਕੀ ਔਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਔਰ ਚਾਉ ਕੋ ਨਹੀਂ ਛੋੜਾ ਥਾ ॥

ਮੂਲ–ਰਖੈ ਨੈਣੂ ਕੇ ਸੰਗ ਖੁਸਾਲ ॥
ਸੇਵਾ ਕਰਤ ਵਰਖ ਗਇਓ ਕਾਲ ॥

ਅਰਥ–ਭਗਤ ਜੀ ਕੇ ਸੰਗ ਖੁਸ਼ੀ ਸੇ ਰਹਿਨੇ ਲਗੇ ਅਰ ਸੇਵਾ

ਕਰਤੇ ਕਰਤੇ ਵਹਾਂ ਏਕ ਬਰਸ ਗੁਜਰ ਗਿਆ ॥

ਮੂਲ–ਸੇਵਾ ਬਹੁਤ ਕਰੀ ਦ੍ਰਿੜ ਸੇਵ ॥
ਬਚਨ ਕਰਾ ਹੂਆ ਸੋ ਦੇਵ ॥

ਅਰਥ–ਸੇਵਕੋਂ ਨੇ ਯਕੀਨ ਅਰ ਭਰੋਸੇ ਸੇ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀ ॥ ਜੋ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਆ, ਉਸੀ ਕੀ ਹੀ ਪਾਲਨਾ ਕੀ ॥

ਮੂਲ–ਜੰਬੂ ਭੂਪਤ ਬਾਧਾ ਲਾਹੌਰ ॥
ਸੋਈ ਛੁਡਾਵੈ ਨੈਣੇ ਕੌਰ ॥

ਅਰਥ–ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ ਜੰਮੂ ਕਾ ਰਾਜਾ ਬੰਧਾ ਗਿਆ, ਲੇਕਨ ਨੈਣੇ ਜੀ ਨੇ ਉਸਕੋ ਛੁੜਾ ਦੀਆ ॥

ਮੂਲ–ਬਚਨ ਕੀਆ, ਨੈਣੇ ਨੇ ਮਾਂਗਾ ॥
ਇਹ ਪਹੁੰਚੇ ਸਭਹਨ ਕੋ ਲਾਗਾ ॥

ਅਰਥ–ਜੋ ਭੀ ਨੈਣੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੇ ਮਾਂਗਾ ॥ ਸਭ ਕੋ ਵੁਹੀ ਮਿਲਾ ਅਰ ਸਭ ਕੇ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਹੂਏ ॥

ਮੂਲ–ਬਰਖ ਅਢਾਈ ਦੇਹੀ ਰਾਖੀ ॥
ਨੈਣੇ ਸੰਗਤਿ ਦਿਢ ਮਨ ਕਾਂਖੀ ॥

ਅਰਥ–ਭਗਤ ਜੀ ਕੀ ਦਿਹ ਢਾਈਂ ਸਾਲ ਤਕ ਰਹੀ ॥ ਨੈਣੇ (ਭਗਤ) ਕੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰ ਐਸੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਰਹੀ, ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਗਤ ਕੀ ਮਨ ਕੀ ਕਾਮਨਾਉਂ ਕੋ ਪੂਰਾ ਕਰਤੇ ਰਹੇ ॥

ਮੂਲ—ਕਹਾਂ ਕਥੋ ਬਹੁ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸਮਾਲ ॥
ਗਤਿ ਕਹੀ ਭਜਨੀ ਰੀਤ ਬਿਸਾਲ ॥

ਅਰਥ—ਇਨ ਬਾਤੋਂ ਕੋ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਅਸਲੂਬੀ ਸੇ ਕਹਾਂ ਤਕ ਬਿਆਨ ਕਰੂੰ, ਕਿਉਂਕਿ ਯਿਹ ਨਾਮ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ਔਰ ਸੁੰਦਰ ਰੀਤੀ ਵਾਲੀ ਬਾਤੇਂ ਹੈਂ ॥

———

ਮੂਲ—ਮਿਠੇ ਪੀਰ ਕੀ ਗੋਸਟ ਕਥੀ ॥
ਸਾਈ ਲੋਕ ਕੀ ਅਥਵਾ ਅਰਥੀ ॥

ਅਰਥ—ਮਿਠੇ ਪੀਰ ਕਾ ਭੀ ਹਾਲ ਸੁਨੈਂ ਕਿ ਉਸ ਸਾਈਂ ਲੋਕ ਨੇ ਅਪਨੇ ਮਨ ਕੀ ਭਲੀ ਲੋੜ ਕੋ ਕੈਸੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਮਿਠੇ ਪੂਛੇ ਸੁਤ ਰਮਦਾਸ ॥
(ਹਿੰਦੂ ਪੀਰ ਭਜੋ ਕਸ) ਰਾਸ ॥

ਸੁਤ ਰਮਦਾਸ = ਰਮਦਾਸ ਪਿੰਡ ਕਾ ਨੌ ਨਿਹਾਲ ॥
ਬਾਬਾ ਬੁਢੇ ਜੀ ਕਾ ਸਪੁੱਤ੍ਰ
(ਅਰਥਾਤ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੌਰ) ॥

ਹਿੰਦੂ ਪੀਰ (ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ) ॥

ਅਰਥ—ਪੀਰ ਮਿਠੇ ਨੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ ਸੇ ਪੂਛਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਸੇ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਤੇ ਥੇ, ਜਿਸ ਸੇ ਮਨ ਕੀ ਸਫ਼ਾਈ ਹੋਤੀ ਥੀ (ਮਨ ਸੀਧਾ ਜਾਤਾ ਥਾ) ॥

ਮੂਲ—ਕਹਾ ਤਬੈ, ਸੁਆਸਨ ਕੀ ਰੀਤ ॥

ਅਨੁਭਵ ਜਗੈ ਨਿਤ ਕੀ ਗੀਤ ॥

ਅਰਥ–ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀਆ ਕਿ ਦਮ-ਬਦਮ (ਸੁਵਾਸ ਸੁਵਾਸ) ਨਾਮ ਜਪਨੇ ਸੇ ਅਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਐਸਾ ਤਰੀਕਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਸੇ ਅਨੁਭਵ ਖੁਲ੍ਹੇਗਾ॥

ਅਨੁਭਵ ਕਾ ਖੁਲ੍ਹਨਾ = ਆਪ ਕੋ ਅਪਨੀ ਅਸਲੀਅਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਗੀ ॥ ਆਪ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਜਾਨ ਲੇਂਗੇ ॥ ਆਪ ਆਤਮ ਦਰਸ਼ੀ ਹੋਂਗੇ ॥

ਨਾਮ ਅਰ ਨਾਮੀ ਕੇ ਜਾਨਨੇ ਸੇ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਛਾਈ (ਕਾਈ, ਸਿਆਹੀ) ਦੂਰ ਹੋਗੀ ਜਬ ਪਾਨੀ ਪਰ ਬੂਰ ਆਇਆ ਹੋ, ਤੋ ਪਾਨੀ ਕਾ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਦੀਖਤਾ ॥ ਬੂਰ ਕੋ ਹਟਾਨੇ ਸੇ ਪਾਨੀ ਹੀ ਪਾਨੀ ਹੈ "ਜਨਮ, ਜਨਮ ਕੀ ਇਸ ਮਨ ਕੋ ਮਲ ਲਾਗੀ ਕਾਲਾ ਹੋਇਆ ਸਿਆਹ ॥"

ਸਿਆਹੀ ਦੂਰ ਹੋਣੇ ਸੇ ਹੀ ਯਥਾਰਥ ਗਿਆਨ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–'ਸੁਤਹ ਚਿਤ' ਵਾਸ਼ਨ ਜਲ ਜਾਇ ॥
ਰਹੈ ਵਾਸ਼ਨਾ ਮੂਲ ਨ ਰਾਇ ॥

ਅਰਥ–ਅਪਨੇ ਆਪ (ਖ਼ੁਦ ਬਖ਼ੁਦ) ਵਾਸ਼ਨਾਏਂ ਜਲ ਜਾਵੇਂਗੀ ਅਰ ਰਾਈ ਮਾਤ੍ਰ ਖਾਹਿਸ਼ਾਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇਂਗੀ ॥

ਮੂਲ–(ਬਿਧ) ਆਸਨ (ਦ੍ਰਿੜ) ਮਨ (ਨਿਰਵਾਸ) ॥
ਹੋਵੈ ਮਨ ਸਹਜੈ ਪਦ ਪਾਸ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਆਪ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਸੇ, ਯਕੀਨ ਕੇ ਸਾਥ, ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇਂਗੇ ਤੋ ਆਪ ਕਾ ਮਨ ਮੁਕੀਮ ਹੋਗਾ (ਠਹਿਰ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਸੀ ਤਰਫ਼ ਨਹੀਂ ਧਾਵੇਗਾ) ਅਰ ਆਪ ਬਗ਼ੈਰ ਵਾਸ਼ਨਾ ਕੇ ਹੋਂਗੇ ਅਰ ਆਪ ਕਾ ਮਨ ਸਹਿਜ ਪਦ ਕੇ ਦਰਜੇ ਪਰ ਪਹੁੰਚਾ ਹੂਆ ਹੋਗਾ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਕੇ ਆਪ ਮਾਲਕ ਹੋਂਗੇ ॥ ਤੁਰੀਆ ਪਦ ਮੇਂ ਆਪ ਕੀ ਰਸਾਈ ਹੋਗੀ ॥

ਨੋਟ–ਪੀਰ ਮਿਠੇ ਕੀ ਨਿਸ਼ਾ ਹੂਈ ॥ ਅਬ ਭਗਤ ਜੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੇ ਪੂਛਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਨੈਣੇ ਪੂਛਾ ਸਾਖੀ ਸੁਖ ਕੰਦ,
ਕਿਹਿ ਬਿਧਿ ਕੀਨੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ॥

ਸੁਖ ਕੰਦ = ਸੁਖੋਂ ਕੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ (ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ) ॥

ਅਰਥ–ਭਗਤ ਨੈਣੇ ਜੀ ਨੇ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਕੀ ਸਾਖੀ ਪੂਛੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੈਸੇ ਖੇਲ ਖੇਲਾ ॥

ਮੂਲ–ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਤਬ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ,
ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਗਤਿ ਬੂਝ ਬਨਾਇ ॥

ਅਰਥ–ਤਬ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਸੁਣਾਈ ਅਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ਕੋ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਆ (ਜੋ ਪਾਂਚ ਸਿਖੋਂ ਸੇ ਸੁਣੀ ਥੀ ਅਰ ਸੁਫਨੇ ਕਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ) ॥

ਨੋਟ—ਇਸ ਸੇ ਆਗੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀ ਏਕ ਔਰ ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੌਰ (ਯਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ) ਜੀ ਭਗਤ ਨੈਣੇ ਜੀ ਕੋ ਸੁਨਾਤੇ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ—ਜੰਬੂ ਰਾਜ ਰਣਜੀਤਾ ਦੇਇ,
ਤਾਂਕਾ ਪਿਤਰਥ ਨਾਮ ਰਤਨ ਹੋਇ ॥

ਅਰਥ—ਜਬ ਜਮੂੰ ਕਾ ਰਾਜ ਰਣਜੀਤ ਕੋ ਦੀਆ ਗਿਆ, ਤੋ ਉਸ ਕੇ ਹਾਂ ਰਤਨ ਨਾਮ ਕਾ ਲੜਕਾ ਥਾ ॥

ਮੂਲ—ਸੋ ਕਹਲੂਰੀ ਦੋਹਤਵਾਨ,
ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਮਿਲਿਆ ਸਤਿਗੁਰ ਆਨ ।

ਅਰਥ—ਯਿਹ ਲੜਕਾ ਕਹਲੂਰ ਰਿਆਸਤ ਕਾ ਦੁਹਤਾ ਥਾ, ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਮੇਂ ਹੀ ਵੁਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੇ ਲੀਏ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਆਯਾ ॥

ਮੂਲ—ਬਾਲਕ ਥਾ ਸਤਿਗੁਰ ਮਨ ਭਾਇਆ,
ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਨ, ਢਿਗ ਨੇਹ ਜਨਾਇਆ ॥

ਅਰਥ—ਬਚਾ ਥਾ, ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਕੋ ਪਿਆਰਾ ਲਗਾ ॥ ਅਰ ਉਸ ਨੇ ਭੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਾਣ ਕਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੇ ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਆ ॥

ਨੋਟ—ਬੱਚੇ ਮਾਸੂਮ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ॥ ਮਾਸੂਮ ਅਰਬੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਕੇ ਮਹਿਨੇ ਬੇ ਗੁਨਾਹ, ਸ਼ੁਧ ਕੇ ਹੈਂ ॥ ਛੋਟੇ ਬੱਚੋਂ ਮੇਂ ਕਪਟ, ਛਲ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ, ਸੀਧੇ ਸਾਧੇ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ॥ ਇਸ ਲੀਏ ਹੀ ਹਰਿ ਏਕ ਕੋ ਪਿਆਰੇ ਲਗਤੇ ਹੈਂ ॥ ਇਸ ਲੀਏ ਹੀ ਇਨ ਕਾ ਨਾਮ 'ਬਾਲ ਗੋਪਾਲ' (ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ, ਸੂਧੇ ਬੱਚੇ ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕੀ ਫੌਜ, ਰੱਬੀ

ਨੂਰ ਵਾਲੇ ਕਹਾ ਜਾਤਾ ਹੈ) ॥

ਮੂਲ–ਸਾਤ ਬਰਸ ਰਹਾ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸ ॥
ਗੁਰ ਬਖਸ਼ੀ ਸਗਲੀ ਸੁਕਲਾਸ ॥

ਸੁਕਲਾਸ = ਸ਼ਕਲ+ਆਸ = ਜਿਸ ਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਆਸ਼ਾ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ॥ ਸਭ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ॥

ਅਰਥ–ਸਾਤ ਸਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਰਹਾ ਅਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਂ ॥

ਮੂਲ–ਖੜਗ, ਕਟਾਰਾ, ਬਰਛੀ ਤੁਪਕ ॥
ਕਮਾਨ ਲਾਹੌਰੀ ਸਸਤ੍ਰ ਬੁਰਕ ॥

ਅਰਥ–ਤਲਵਾਰ, ਕਟਾਰ, ਬਰਛੀ, ਬੰਦੂਕ, ਲਾਹੌਰੀ ਕਮਾਨ, ਹਥਿਆਰ, ਘੋੜਾ ॥

ਮੂਲ–ਤਿੰਨ ਲੈ ਸਸਤ੍ਰ ਚਰਨੀ ਲਾਗਾ ॥
ਪੂਛਾ, ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿਨੇ ਲਾਗਾ ॥

ਅਰਥ–ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਸਤਰ (ਹਥਿਆਰ) ਲੀਏ ਅਰ ਚਰਨੋਂ ਪਰ ਨਿਮਸਕਾਰ ਕੀ ॥ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਪੂਛਨੇ ਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ॥

ਮੂਲ–ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਾ ਸਸਤ੍ਰ ਤੂੰ ਪੂਰਾ ॥
ਭੀਰ ਪਰੈ ਕਾਰਜ ਨਹਿ ਊਰਾ ॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਤਰਫ਼ ਨਿਗਾਹ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਕੋ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਕਿ ਯਿਹ ਲੜਕਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰੋਂ ਕੇ ਕਾਮ ਮੇਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੈ ਅਰ ਅਗਰ ਕਲ ਕੋ ਕੋਈ ਲੜਾਈ ਸਾਮ੍ਹਨੇ ਆਵੇ, ਤੋ ਉਸ ਮੇਂ ਜੂਝਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਯਿਹ ਕਿਸੀ ਹਾਲਤ ਮੇਂ ਭੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਦੇਵੋਂ ਦਰਸ, ਸਸਤ੍ਰ ਕਰ ਮਾਨ॥
ਜਾ, ਪੂਜਾ ਤੂੰ ਕਹੁ ਪਰਵਾਨ॥

ਅਰਥ—ਸ਼ਸਤ੍ਰੋਂ ਕੀ ਇਜ਼ਤ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਆਪ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ, ਦੂੰਗਾ॥ ਅਬ ਹਥਿਆਰੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਅਪਨੇ ਘਰ ਜਾਓ ਅਰ ਇਨ ਕੀ ਪੂਜਾ, ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਾ ਕੋ ਮੁਖ ਰਖੋ॥

ਮੂਲ—ਤੁਮਰੇ ਬੰਸ ਆਇਆ ਹੀ ਜਾਨੋ॥
ਮੋਕੋ ਤੁਝ ਮੈਂ ਭੇਦ ਨ ਭਾਨੋ॥

ਅਰਥ—ਮੁਝੇ ਆਪ ਕੇ ਬੰਸ ਮੇਂ ਆਇਆ ਹੀ ਸਮਝੋ॥ ਮੇਰੇ ਔਰ ਆਪ ਮੇਂ ਅਬ ਕੋਈ ਫਰਕ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਾ ਕਰੋ॥

ਮੂਲ—ਨੈਣਾ ਸੋ ਤੁਮ ਦੇਖੀ ਆਪ॥
ਅਬ ਜੰਬੂ ਮੈਂ ਟਹਲ ਸਮਾਪ॥

ਅਰਥ—ਭਗਤ ਜੀ, ਵੁਹ ਆਪ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਅਪਨੀ ਆਂਖੋਂ ਸੇ ਦੇਖੀ ਹੈ ਕਿ ਅਬ ਭੀ ਜਮੂੰ ਮੇਂ ਉਸੀ ਤਰਹ ਹੀ ਪੂਜਾ, ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਾ ਹੋਤੀ ਹੈ॥

ਮੂਲ—ਨੂਰ ਪੁਰ ਰਾਜੇ ਆਗਿਆ ਦੀਨੀ॥
ਸਭੈ ਕਟੋਚਨ ਮਾਰਨ ਚੀਨੀ॥

ਅਰਥ—ਨੂਰ ਪੁਰ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਐਸਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਆ ਕਿ ਸਭ ਕਟੋਚਨ ਕੋ ਮਾਰ ਡਾਲੋ॥

ਮੂਲ—ਲਈ ਉਠਾਇ ਬਰਛੀ ਗੁਰ ਦਾਤ॥
ਸੈਨ ਕਟੋਚੀ ਚਲੀ ਮੁਹਾਤ॥

ਅਰਥ—ਚੁਨਾਂਚੇ ਜੰਮੂ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਵਾਲੀ ਬ੍ਰਛੀ ਉਠਾਈ, ਤਬ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਕਟੋਚੀ ਕੀ ਫ਼ੌਜ ਕੋ ਭਾਗਤੇ ਰਸਤਾ ਨ ਮਿਲਾ॥

ਮੂਲ–ਨਿਤ ਕੜਾਹ ਪੂਜਾ ਕਰੈ ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਫਤੈ ਮੁਖ ਉਚਰੇ ॥

ਅਰਥ–ਰਾਜਾ ਰਤਨ ਜੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਕਰਕੇ ਬੂਛੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰੋਂ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕਰਤੇ ਥੇ ਅਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਫਤਹ ਗਜਾਤੇ ਥੇ ॥

ਮੂਲ–ਰਾਜੇ ਇਕ ਦਿਨ ਪੂਛਾ ਤਾਂਕੋ ॥
(ਦਰਸ਼ਨ ਮੂਏ ਹੋਤ ਕਿਮ) ਸਾਤੋ ॥

ਅਰਥ–ਨੂਰ ਪੁਰ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਜਾ ਰਤਨ ਦੇਵ ਜੀ ਕੋ ਪੂਛਾ ਕਿ ਕਿਆ ਯਿਹ ਬਾਤ ਸਚ ਹੈ, ਮਰੇ ਹੂਯੋਂ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੈਸੇ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ ?

ਮੂਲ–ਊਪਰ ਰਾਤ ਮਹਲ ਨ੍ਰਿਪ ਰਾਖਾ ॥
ਅੰਦਰ ਭਿਆਨ ਪੂਜਾ ਕਰਿ ਸਾਖਾ ॥

ਅਰਥ–ਰਤਨ ਜੀ ਨੇ ਨੂਰ ਪੁਰ ਕੇ ਰਾਜੇ ਕੋ ਏਕ ਰਾਤ ਊਪਰ ਅਪਨੇ ਮਹਲੋਂ ਮੇਂ ਸੁਆਇਆ ॥ ਅਰ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪੂਜਾ ਕਰਨੇ ਲਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਰਾਖ ਬਿਖੇਰੀ ਅੰਗਨ ਵੀਚ ॥
ਸਬਦ ਲਖਾਈ ਪੂਜਾ ਖੀਂਚ ॥

ਅਰਥ–ਅਪਨੇ ਵਿਹੜੇ ਮੇਂ ਰਾਖ ਸੁਆਹ ਕੋ ਬਖੇਰ ਦੀਆ, ਜਬ ਪੂਜਾ ਕਰ ਚੁਕਾ ਤੋ ਆਵਾਜ਼ੇਂ ਸੁਨਾਈ ਦੀਂ (ਸ਼ਬਦ ਹੂਆ) ॥

ਮੂਲ–ਪੂਜਾ ਕਰਿ, ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ॥
ਦੀਆ ਭੂਪ ਵਰ, ਖਾਇਆ ਸੁਆਦ ॥

ਅਰਥ–ਪੂਜਾ ਕਰਕੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਵਰਤਾਇਆ ॥ ਬੜੇ

ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਦੀਆ ਅਰ ਉਸੇ ਆਨੰਦ ਆਇਆ ॥

ਮੂਲ—ਫਤੇ ਬੁਲਾਇ ਉਠਾ ਜਬ ਰਤਨ ॥
ਬਾਲ ਜਵਾਨ ਰਾਜਾ ਹੂਆ ਮਗਨ ॥

ਅਰਥ—ਫਤਹ ਬੁਲਾਈ ਔਰ ਰਤਨ ਪੂਜਾ ਸੇ ਉਠਾ ॥ ਨਾਮ ਕੇ ਰੰਗ ਮੇਂ ਮਸਤ ਹੂਆ ॥ ਕਹਿ ਉਠਾ ਕਿ :—

ਮੂਲ—ਏਹ ਅਸਵਾਰ ਆਪ ਹੈਂ ਠਾਂਢੇ ॥
ਚਲੋ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮੁਝੇ ਇਹ ਗਾਂਢੇ ॥

ਅਰਥ—ਯਿਹ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਹੈਂ ਅਰ ਘੋੜੇ ਪਰ ਸਵਾਰ ਹੈਂ, ਖੜੇ ਹੈਂ ਫਰਮਾਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੋ ਚਲੋ ॥

ਮੂਲ—"ਹਾਂ ਜੀ" ਕਹੀ ਭੂਪ ਨਹੀਂ ਮੰਤਰ ॥
ਨਹਿ ਪ੍ਰਤੀਤ ਆਈ ਨ੍ਰਿਪ ਅੰਤਰ ॥

ਅਰਥ—ਨੂਰ ਪੁਰ ਕੇ ਰਾਜੇ ਨੇ "ਹਾਂ ਜੀ" ਕਹਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਰਾਜੇ ਕੇ ਮਨ ਕੇ ਅੰਦਰ ਯਿਹ ਬਾਤਿ ਨਾ ਆਈ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਬਾਤ ਪਰ ਰਾਜਾ ਕੋ ਯਕੀਨ ਹੂਆ ॥

ਮੂਲ—ਬਾਹਰਿ ਰਾਖ ਅਸਵ ਪਦ ਦੇਖੇ ॥
ਵਿਸਮਯ, ਸ਼ੰਕਾ ਗਈ ਵਿਸੇਖੇ ॥

ਅਰਥ—ਲੇਕਨ ਰਾਜਾ ਰਤਨ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਆਉ, ਆਪ ਕੋ ਆਂਗਨ (ਵਿਹੜੇ) ਮੇਂ ਕੁਛ ਦਿਖਲਾਵੇਂ, ਔਰ ਬਾਹਰ ਆ ਕਰ ਰਾਖ ਪਰ ਘੋੜੇ ਕੇ ਪਾਉਂ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿਖਲਾਏ ॥ ਹੈਰਾਨ ਹੂਆ (ਅਸਚਰਜ ਹੂਆ) ਅਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਤਮਾਮ ਕੇ ਤਮਾਮ ਸ਼ਕੂਕ (ਸਹਸੇ, ਸ਼ਕ) ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ॥

ਮੂਲ–ਗਏ ਸ਼ਿਕਾਰ ਰਤਨ, ਦੇਵ ਵਾਚਨ ॥
ਸੁਏ ਰਾਤ, ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਿਹਕਨ ॥

ਅਰਥ–ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਤਨ ਜੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੋ ਗਏ ॥ ਰਾਤ ਕੋ ਸੋਇ ਅਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਘੋੜੇ ਪਰ ਦਰਸ਼ਨ ਹੂਆ ॥

ਮੂਲ–ਤੇਰੇ ਬੰਸ ਆਵੇਂਗਾ ਤਾਂ ਦਿਨ ॥
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਜਾਇਗੋ ਤੁਮ ਤੇ ਮਰਕਿਨ ॥

ਅਰਥ–ਅਰ ਹੁਕਮ ਹੂਆ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਤਕ ਤੁਮਾਰੇ ਖਾਨਦਾਨ ਮੇਂ ਮੇਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਤਾ ਰਹੇਗਾ, ਜਬ ਤਕ ਸ਼ਸਤਰੋਂ ਕੀ ਪੂਜਾ ਹੋਤੀ ਰਹੇਗੀ ॥ ਜਬ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤੁਮ ਸੇ ਦੂਰ ਹੋਗਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਸੋ ਤੋ ਪੂਜਾ ਕਰਤ ਰਜਪੂਤ ॥
ਨੈਣਾ ਇਹ ਸਾਖੀ ਸ਼ੁਭ ਸੂਤ ॥

ਅਰਥ–ਵੁਹ ਰਾਜਪੂਤ ਪੂਜਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ॥ ਭਗਤ ਨੈਣਾ ਜੀ, ਯਿਹ ਸਾਖੀ ਠੀਕ ਸਚੀ, ਸੂਚੀ, ਅਰ ਯਥਾਰਥ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਹਮਾਰੇ ਅਗਾੜੀ ਕਹੀ ਤੁਮ ਆਪ ॥
ਮਿਸਰ ਨਰਾਇਨ ਹੁਕਮੀ ਥਾਪ ॥

ਅਰਥ–ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ, ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੌਰ ਜੀ, ਜਿਸ ਤਰਹ ਆਪ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਨੇ ਕਹੀ ਹੈ, ਇਸੀ ਤਰਹ ਹੀ ਨਰਾਇਣ ਮਿਸ਼ਰ ਨੇ ਭੀ ਸੁਨਾਈ ਥੀ, ਜੋ ਕਿ ਹੁਕਮੀ ਬੰਦਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਮੁਹ ਤੇਰੇ ਹੀ ਬਿਪਰ ਕੋ ਪੂਛੀ ॥
ਅਬ ਹਮ ਚਲਹ ਤਿਆਗੀ ਸੂਚੀ ॥

ਅਰਥ—ਮੈਂ ਨੇ ਆਪ ਕੇ ਹੀ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਸੇ ਪੂਛੀ ਥੀ ॥ ਅਬ
ਹਮੇਂ ਕੋਈ ਸੋਚ ਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ ॥
ਮੂਲ—ਕਹਿ ਕਰਿ ਮੌਨ, ਧਿਆਨ ਗਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ॥
ਤਜੀ ਦੇਹ, ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੇ ਸੁਰ ਪੁਰ ॥
ਅਰਥ—ਯਿਹ ਕਹਿ ਕਰ ਨੈਣਾਂ ਜੀ ਚੁਪ ਰਹੈ ਅਰ ਗੁਰੂ ਕੇ
ਧਿਆਨ ਮੇਂ ਹੋ ਗਏ ॥ ਦਿਹ ਤਿਆਗੀ ਅਰ ਸਚ
ਖੰਡ (ਸੁਤ ਲੋਕ) ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ॥

———

ਮੂਲ—ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਸੁਨ ਮੇਰੀ ਬਾਤ ॥
ਮਿਸ਼ਰ ਨਰਾਇਨ ਮਿਲੈ ਸੁਹਾਤ ॥
ਅਰਥ—ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਸੁਣੋ । ਅਛਾ
ਹੂਆ ਕਿ ਮਿਸ਼ਰ ਨਰਾਇਨ ਜੀ ਮਿਲੇ ॥
ਮੂਲ—ਜੰਬੂ ਮੈਂ ਕਉੜਾ ਮਲ ਗੇਹ ॥
ਰਹੇ ਨਰਾਇਨ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇਹ ॥
ਅਰਥ—ਜੰਮੂ ਮੇਂ ਜਹਾਂ ਕੌੜਾ ਮਲ ਕਾ ਘਰ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ
ਜੀ ਕੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਨਰਾਇਣ ਮਿਸ਼ਰ ਜੀ ਵਹਾਂ
ਰਹਿਤੇ ਹੈਂ ॥
ਮੂਲ—ਤਿਨ ਭੀ ਕਹੀ ਇਮੀ ਬਿਧ ਭਈ ॥
ਹਮ ਬਡਿਅਨ ਜਿਉ ਸੁਨੀ ਤਿਉ ਲਹੀ ॥
ਅਰਥ—ਉਸ ਨੇ ਭੀ ਕਹਾ ਕਿ ਇਸੀ ਤਰਹ ਹੁਈ ਥੀ, ਹਮ
ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗੋਂ ਸੇ ਜੈਸੇ ਸੁਣਾ ਥਾਂ ਤੈਸੇ ਹੀ ਕਹਾ ॥

———

ਮੂਲ—ਰਤਨ ਦੇਇ ਕੀ ਦੇਖੀ ਆਂਖ ।

ਚਲੋ ਪੂਛੀਏ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾਖ ॥

ਅਰਥ–ਰਾਤ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਜੈਸੇ ਅਪਨੀ ਆਂਖ ਸੇ ਦੇਖਾ ਹੈ, ਚਲੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਚੋਜ ਕੋ ਪੂਛੇਂ ॥

ਮੂਲ–ਰੈਣ ਇਕ ਰੁਪਯਾ ਲੇ ਮਿਲਾ ॥
ਮਿਸਟ ਲਾਚੀਆਂ ਦੇ ਰਲ ਖਿਲਾ ॥

ਅਰਥ–ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ ਏਕ ਰਾਤ ਕੋ ਮਿਲੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਪਨੇ ਸਾਥ ਇਕ ਰੁਪਿਆ, ਮਿਸ਼ਰੀ ਅਰ ਲਾਚੀਆਂ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਭੇਂਟ ਲੇ ਗਏ ॥

ਮੂਲ–ਤੀਨੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਵਾਹੀ ਭਏ ॥
(ਪੁਰਖ) (ਪ੍ਰੇਮ ਵਸ) (ਦੇਵ ਨਿਰਮਏ) ॥

ਅਰਥ–ਤੀਨੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਮੇਂ ਅਨੰਦਤ ਹੂਏ ॥ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਭੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਹੀ ਬਸ ਮੇਂ ਹੈਂ ॥

ਮੂਲ–ਮਾਸ ਇਕ ਲਗ ਕਥਾ ਚਲਾਈ ॥
ਮਾਨੋ ਮਗਹਰ ਗੰਗ ਚਲਾਈ ॥

ਅਰਥ–ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੀ ਕਥਾ ਚਲਤੀ ਰਹੀ ॥ ਸਮਝੋ ਕਿ ਹੜੰਬਾ ਧਰਤੀ (ਨਿਰਦੈਈ ਧਰਤੀ) ਮੇਂ ਗੰਗਾ ਬਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਰਤਨ ਕਹਾ ਗੁਹਜੀ ਕਹੋ ਤੋਹ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਗੋਦ ਬਠਾਇਓ ਮੋਹ ॥ ੧ ॥

ਅਰਥ–ਰਾਜਾ ਰਤਨ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਕੋ ਏਕ ਗੁਪਤ ਬਾਤ ਸੁਨਾਤਾ ਹੂੰ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਏਕ ਦਿਨ ਮੁਝੇ ਗੋਦ ਮੇਂ ਬਠਲਾਇਆ ॥

ਮੂਲ—ਬੋਲੇ ਐਸਾ ਸਮਾ ਇਕ ਆਵੈ ॥
ਹਮ ਤੁਮ ਸਭ ਮਿਲ ਕਾਮ ਕਮਾਵੈ ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ--ਹੁਕਮ ਕੀਆ, ਕਿ ਏਕ ਐਸਾ ਵਕਤ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਹਮ ਅਰ ਤੁਮ ਸਭ ਮਿਲ ਕਰ ਰਾਜ ਕੋ ਚਲਾਏਂਗੇ ॥

ਮੂਲ—ਵਾਂ ਦਿਨ ਨਿਰਖੋ, ਸੁਨੋ ਪਿਆਰੇ ॥
ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੀ ਉਮਗੈ ਮਨ ਸਾਰੈ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ—ਐ ਪਿਆਰੇ, ਸੁਣੋ ਔਰ ਉਸ ਦਿਨ ਕਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰੋ ਜਬ ਕਿ ਆਪ ਯਿਹ ਸਭ ਕੁਛ ਦੇਖੇਂਗੇ ॥ ਸਭ ਨੇ ਆਪਸ ਮੇਂ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਕੀਆ ਔਰ ਸਭ ਕੇ ਮਨ ਉਤਸ਼ਾਹ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੂਏ ॥

ਮੂਲ—ਵਿਦਾ ਲੇਇ ਹਮ ਘਰ ਮੇਂ ਆਏ ॥
ਇਹ ਸਾਖੀ ਇਹ ਹਮ ਥੀ ਪਾਇ ॥ ੪ ॥

ਅਰਥ—ਰੁਖਸਤ (ਆਗਿਆ) ਲੇ ਕਰ ਹਮ ਅਪਨੇ ਘਰ ਆਏ, ਯਿਹ ਸਾਖੀ ਹਮ ਨੇ ਉਸ ਸੇ ਪਾਈ (ਯਾ ਯਿਹ ਇਕ ਸਾਖੀ ਹਮ ਅਪਨੀ ਤਰਫ਼ ਸੇ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹੈਂ) ॥

ਮੂਲ—ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਲਿਖ ਰਾਖ, ਲਿਖਾਰੀ ॥
ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਨਹਿ ਭੇਦ ਭਿਖਾਰੀ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ- ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਲਿਖਾਰੀ ਜੀ, ਇਸ ਕੋ ਲਿਖ ਰਖੋ ॥ ਗੁਰ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਲੀਏ ਕੋਈ ਛਪਾਉ ਕੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ—ਲਿਖੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਜੁੜ, ਦੇਖ ਪੂਛ ਲਿਖੀ ਅੰਤ ॥

ਪੜ੍ਹੇ ਸੁਨੈ ਸਿਖ ਸਿਦਕ ਸੋ, ਫਲ ਪਾਇ ਮਹੰਤ ॥ ੬ ॥

ਅਰਥ–ਸਾਖੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਸਾਥ ਲਿਖੀ ਹੈਂ ਔਰ ਅਖ਼ੀਰ ਪਰ ਦੇਖ ਕਰ ਅਰ ਪੂਛ ਕਰ ਲਿਖੀ ਹੈਂ, ਜੋ ਸਿਖ ਸਿਦਕ ਕੇ ਸਾਥ ਪੜ੍ਹੇਗਾ, ਉਸ ਕੋ ਬਹੁਤ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਗਾ ॥

ਬੇਨਤੀ

ਮੂਲ–ਚਰਨ ਪ੍ਰੀਤ ਮੁਹਿ ਦੀਜੀਏ, ਕਰਹੋ ਅੰਤ ਸਹਾਇ ॥
ਆਦਿ ਅੰਤ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਭੂ,
ਤੁਮਰਾ ਜਸ ਗਯਾਨਾ ਰਾਇ ॥ ੭ ॥

ਅਰਥ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਮੁਝੇ ਚਰਨੋਂ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਬਖਸ਼ੇਂ ਔਰ ਮਰਨੇ ਕੇ ਵਕਤ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਂ ॥ ਆਦਿ ਅੰਤ ਆਪ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਭੂ ਰੂਪ ਹੈਂ, ਅਰ ਆਪ ਕਾ ਜਸ ਅਪਰ ਅਪਾਰ ਔਰ ਗਿਆਨ ਸੇ ਭਰਪੂਰ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਭਾਣੈ ਮੈਂ ਤਨ ਹੀ ਤਜਾ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਗੁਰ ਭਗਤ ॥
ਇਹ ਦੋਹਾ ਪਾਛੇ ਲਿਖਾ,
ਮਿਸ਼ਰ ਨਰਾਇਣ ਰਕਤ ॥ ੮ ॥

ਅਰਥ–ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ! ਹੁਕਮ ਮੇਂ ਹੀ ਭਗਤ ਨੈਣੇ ਜੀ ਨੇ ਸਰੀਰ ਕੋ ਛੋੜਾ ਹੈ ॥ ਯਿਹ ਦੋਹਰਾ ਮਿਸ਼ਰ ਨਰਾਇਨ ਜੀ ਕੇ ਪਿਆਰ ਕਾ ਪੀਛੇ ਲਿਖਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਧੰਨ ਗੁਰੂ, ਧੰਨ ਸਿਖ ਸਿਦਕ, ਹਮ ਜੰਬੂਹ ਹੈ ਜਾਇ ॥
ਸਿਰ ਕਾਟੈ ਦੋ ਸਿਖ ਕੇ ਡੂਗਰਨ ਗੁਰੂ ਮੁਖਾਇ ॥ ੯ ॥

ਅਰਥ–ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈਂ ਅਰ ਧੰਨ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖ ਹੈਂ ॥ ਹਮ ਜੰਮੂ ਗਏ ਲੇਕਨ ਵਹਾਂ ਏਕ ਘਟਨਾ ਹੂਈ ਕਿ ਡੋਗਰੋਂ

(ਪਹਾੜੀਉਂ) ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਦੋ ਸਿਖੋਂ ਕੇ ਸਿਰ 'ਮੁਖੀ' ਜਾਨ ਕਰ ਕਾਟ ਡਾਲੇ॥

ਮੂਲ–ਦੇਖ ਬਿਰਕਤੀ ਤਬ ਭਏ, ਰਾਖਾ ਵਪੁ ਜੀ ਕਾਲ॥
ਵਾਸ ਕਰਾ ਘਰ ਖਾਲਸੇ,
ਪ੍ਰੀਤ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧੦ ॥

ਅਰਥ–ਇਹ ਘਟਨਾ ਦੇਖ ਕੇ ਹਮ ਵਿਰਕਤੀ ਸਾਧੂਓਂ ਕੇ ਭੇਸ ਮੇਂ ਹੁਏ ਅਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਹੀ ਹਮਾਰੇ ਸਰੀਰ ਕੀ ਰਛਿਆ ਕੀ॥ ਫਿਰ ਹਮ ਨੇ ਏਕ ਗੁਰ ਸਿਖ ਕੇ ਘਰ ਬਾਸਾ ਕੀਆ, ਜਿਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਕਿ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਆ॥

ਮੂਲ–ਨਾ ਬਿਪਰ, ਪਰ ਪੰਡਤਾਂ, ਕੁਛ ਨਾਹੀ ਭਾਵੈ ਮੋਹਿ॥
ਜਿਨ ਬਖਸ਼ਾ ਹਮ ਬਡੋਂ ਕੋ,
ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਨ ਮਮ ਹੋਹਿ॥ ੧੧ ॥

ਅਰਥ–ਵਹਾਂ ਮੁਝੇ ਬ੍ਰਹਿਮਨੋਂ ਅਰ ਪੰਡਤੋਂ ਪਰ ਕੋਈ ਇਤਬਾਰ ਨਾ ਰਹਾ॥ ਜਿਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਹਮਾਰੇ ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮਾਂ ਕੋ ਬਖਸ਼ਾ ਹੈ, ਵੁਹੀ ਗੁਰੂ ਹਮਾਰੇ ਮਨ ਮੇਂ ਹੈ॥

ਮੂਲ–ਸੰਬਤ ਸਤਰਾ ਸਹਸ ਥਾ ਅੱਸੀ ਏਕ ਸੁਭਾਸ॥
ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਲਿਖ ਸਾਖੀਆਂ,
ਪੋਥੀ ਕਰੀ ਜਗਿਆਸ॥ ੧੨ ॥

ਅਰਥ–ਭਾਗੀ ਭ੍ਰਿਆ (ਮੁਬਾਰਕ) ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ ੧੭੮੧ ਥਾ ਜਬਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਾਖੀਓਂ ਕੋ ਪੋਥੀ ਕੀ ਸ਼ਕਲ ਦੀ ਅਰਥਾਤ ਸਾਖੀਆਂ ਲਿਖ ਲਿਖ

ਕਰ ਪੋਥੀ ਤਿਆਰ ਕੀ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ ਜਗਯਾਸੂਓਂ ਕੇ ਲੀਏ ॥

ਮੂਲ–ਪੀਛੈ ਸਾਖੀ ਅੰਤ ਕੀ ਲਿਖੋ ਸੰਬਤੇ ਇਕੀਸ ॥
ਚਾਰ ਦੋਹਰੇ ਫਿਰ ਲਿਖੇ ਦਾਸ ਨਰਾਇਨ ਰੀਸ ॥੧੩॥

ਅਰਥ–ਇਸ ਕੇ ਉਪਰੰਤ ਅਖੀਰੀ ਸਾਖੀ ਸੰਮਤ ੧੯੨੧ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਮੇਂ ਲਿਖੀ ਅਰ ਬਾਅਦ ਮੇਂ ਚਾਰ ਦੋਹਰੇ ਦੁਬਾਰਾ ਲਿਖੇ ਮਿਸ਼ਰ ਨਰਾਇਨ ਕੇ ਕਹਿਨੇ ਪਰ ॥

ਮੂਲ–ਜਨਮ ਜਨਮ ਹਉ ਜਾਚਿਓ,
ਬਿਪ੍ਰਨ, ਗੁਰਨ, ਸੋ ਏਹ ॥
ਹੁਕਮ ਨਾਮਾ ਬਡਿਅਨ ਦੀਆ,
ਦਾਸ ਭਾਇ ਮੁਝ ਲੇਇ ॥ ੧੪ ॥

ਜਾਚਿਓ = ਜਾਚਕ (ਮੰਗਤਾ)
ਬਿਪ੍ਰਨ = ਪੂਜਨੀਕ ॥
ਗੁਰਨ = ਬੜੇ ॥

ਅਰਥ–ਦਾਸ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕਾ ਮੰਗਤਾ ਹੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਆਪ ਹੀ ਮੇਰੇ ਪੂਜਨੀਕ ਹੈਂ ਅਰ ਆਪ ਹੀ ਮੇਰੇ ਬੜੇ ਹੈਂ ॥ ਬਜ਼ੁਰਗੋਂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਨਾਮਾ ਦੀਆ ਅਰ ਦਾਸ ਭਾਵ ਹੋ ਕਰ ਮੈਂ ਨੇ ਲੀਆ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਜਨਮ ਮਾਂਗਹੁ ਏਕ ਵਾਰ, ਜਹ ਕੁਲ ਤੁਮਰੀ ਸੇਵ ॥
ਗਾਤ ਰਹਉ ਪਾਪੀ ਕੁਲੀ,
ਤ੍ਰਿਨ ਬਨ ਸੰਤਤ ਨਾ ਲੇਵ ॥ ੧੫ ॥

ਅਰਥ–ਮੈਂ ਉਸ ਖਾਨਦਾਨ ਮੇਂ ਏਕ ਬਾਰ ਫਿਰ ਜਨਮ ਮਾਂਗਤਾ ਹੂੰ, ਜਿਸ ਮੇਂ ਆਪ ਕੀ ਪੂਜਾ ਅਰ ਸੇਵਾ

ਹੋ ॥ ਪਾਪੀ ਕੁਲ ਮੇਂ ਮੇਰਾ ਵਾਸਾ ਏਕ ਰਾਤ ਕੇ ਲੀਏ ਭੀ ਨਾ ਹੋ, ਔਰ ਘਾਸ ਫੂਸ ਮੇਂ ਭੀ ਬੰਦਾ ਜਨਮ ਨਾ ਪਾਵੈ ॥

ਮੂਲ—ਭਲੋ ਲਗੋ ਗੁਰ ਪੰਥ ਮਮ, ਸਿਦਕ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਹਾਥ ॥
ਸੰਤਤਿ ਨਾਰੀ ਹਮ ਕੁਲੀ,
ਰਾਖੋ ਸਭ ਕਰ ਮਾਥ ॥ ੧੬ ॥

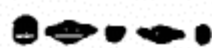
ਅਰਥ—ਮੁਝੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪੰਥ ਪਿਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੂਆ ਹੈ ਅਬ ਸਿਦਕ ਰਖਾਨਾ ਆਪ ਕੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਹੈ ॥ ਮੇਰੀ ਔਲਾਦ, ਔਰਤ ਬਲਕਿ ਸਭ ਕੇ ਮਾਥੇ ਪਰ ਹਾਥ ਧਰ ਕਰ ਆਪ ਹਮੇਂ ਸਭ ਕੋ ਅਪਨੀ ਸ਼ਰਨ ਮੇਂ ਰਖੀਏ ॥

ਮੂਲ—ਹਰਿ ਹਰਿ ਮੁਖ ਤੇ ਬੋਲੀਏ, ਬੋਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ ॥
ਊਚ ਨੀਚ ਕੁਲ ਜਨਮਨਾ,
ਜਾਂਤੇ ਡੁਲੋ ਨਾ, ਸੰਤ ॥ ੧੭ ॥

ਅਰਥ—ਹਮ ਸਭ ਹਰੀ ਕਾ ਹੀ ਜਾਪ ਕਰੇਂ ਔਰ ਮੁਖ ਸੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਕਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰੇਂ ॥ ਖਾਹਿ ਬੰਦਾ ਅਹਿਲਾ ਖਾਨਦਾਨ ਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਔਰ ਖਾਹਿ ਅਦਨਾ ਮੇਂ, ਲੇਕਨ ਮੈਂ ਕਿਸੀ ਹਾਲਤ ਮੇਂ ਭੀ ਬੇ ਮੁਖ ਨਾ ਹੂੰ ਔਰ ਡੋਲੂੰ ਨਾ, ਬਲਕਿ ਸੰਤ ਗਤੀ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੂੰ ॥

ਨੋਟ—ਇਹ ਚਾਰ ਦੋਹਰੇ ਅਖੀਰ ਦੇ (੧੪, ੧੫, ੧੬, ੧੭) ਮਿਸ਼ਰ ਨਾਰਾਇਣ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤੇ ਫਿਰ ਲਿਖੇ ਹਨ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੯੯ ॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

ਸੌ ਸਾਖੀ ਕੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਰ ਚੰਦ ਬਚਨ

ਮੂਲ— ੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥
ਸਤਿ ਨਾਮ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ॥

ਅਰਥ—ਪਹਿਲਾ ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਇਸ ਤਰਹ ਲਿਖਨਾ ਅਰ ਪੜ੍ਹਨਾ :—

"੧ ਓ ਸਤਿ ਨਾਮ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥"

ਮੂਲ—"ਆਨੰਦ ਭਇਆ ਮੇਰੀ ਮਾਏ,
ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੈਂ ਪਾਇਆ ॥"
ਹੁਕਮ—ਇਹ ਤੁਕ ਦਈ, ਮੜ੍ਹਾਇ ਰਖਣੀ ॥

ਮੂਲ—ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਲਿਖਤ ਸਮਾਪਤਿ,
ਗੁਰ ਰਤਨ ਮਾਲ ਸੁਖਾਂ ਸਾਥ ॥
ਪੜਤ ਸੁਨਤ ਨਿਹਾਲ ਹੁਇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇਵੈ ਪਾਥ ॥

ਅਰਥ—ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਲਿਖਾਰੀ ਜੀ ਕੀ ਲਿਖਾਈ (ਸੌ ਸਾਖੀ ਕੇ ਲਿਖਨੇ ਮੇਂ) ਸੁਖਾਂ ਸਹਿਤ ਸੰਪੂਰਨ ਹੂਈ ॥ ਯਿਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਸੇ ਰਤਨੋਂ ਕੀ ਮਾਲਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਕੀ ਭੇਟ ਹੈ ॥

ਪੜ੍ਹਨੇ ਸੁਨਨੇ ਵਾਲਾ ਉਹ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰਹਿਣੀ (ਇਸ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ) ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ਨ ਗੇ ॥

ਬੋਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ

ਮੂਲ—ਬਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਜਨਮ ਬਿਪ੍ਰ ਕੇ ਗ੍ਰੇਹ ॥
ਨਾਮ ਹਮਾਰਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਸਭੀ ਸੁਨਿ ਲੇਹ ॥

ਨੋਟ—ਹਰ ਇਕ ਗੁਰ ਸਿਖ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਅਪਨੀ ਬਾਸੀ (ਰਹਿਣੇ ਕੀ ਜਗਹ) ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਬਤਲਾਵੇਂ ॥ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਈ ਗੁਝਾ ਛਿੰਨਾ ਨਹੀਂ ਚੌਂਹ ਤਖਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਤਖਤ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਉਹ ਭੀ ਆਨੰਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਕਾਯਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਅਰ ਜਿਸ ਦਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸ੍ਰੀ ਰਵਿਦਾਸ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ॥

"ਬੇਗ਼ਮ ਪੂਰਾ ਸ਼ਹਰ ਕੋ ਨਾਉ,

... ...

ਕਹਿ ਰਵਦਾਸ, ਖਲਾਸ ਚਮਾਰਾ,
ਜੋ ਹਮ ਸ਼ਹਰੀ ਸੋ ਮੀਤੁ ਹਮਾਰਾ ॥

ਖਲਾਸ ਚਮਾਰ—ਚਮਿਆਰ ਜਾਤੀ ਦਾ ਲੋਗ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ ॥ ਕਿਸੇ ਹਦ ਤਕ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ॥ ਪਰ ਇਸ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਯਾਂ ਬੇਗਮ ਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਉਹ ਵਾਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਇਸ ਅਸਥੂਲ ਸਰੀਰ (ਚੱਮ ਵਾਲੀ ਦੇਹ)

ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕਰੇ ਅਰ ਉਤਲੀਆਂ ਭੂਮਕਾ ਵਿਚ ਖੋਡੇ ॥ ਇਸ ਚੱਮ ਵਾਲੇ ਘਰ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ ਕਰਵਾਵੇ ॥ ਕਾਸ਼ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਯਥਾਰਥ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗੈ ॥ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ, ਅਭਿਯਾਸ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਕਿ ਸਾਡਾ ਅਨਭਵ ਖੁਲ੍ਹੇ ਅਰ ਅਸੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪੂਰਨੋ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਮਝਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋਈਏ ॥

ਅਰਥ—ਸੰਤ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਪਨਾ ਸੰਖੇਪ ਹਾਲ ਦਸਦੇ ਹਨ ਅਰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵਿਦਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਰਹਿਨੇ ਵਾਲੇ ਹਾਂ ਅਰ ਸਾਡਾ ਜਨਮ ਬ੍ਰਹਿਮਨ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ—ਸੰਮਤ ਉਨੀ ਸੈ ਤੇ ਚਾਰ ਛਨਵਾਰ ਸ਼ੁਭ ਵਾਰ ॥
ਚੇਤਰ ਦਿਨ ਹੈ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਪੋਥੀ ਲਿਖੀ ਸੁਧਾਰ ॥

ਅਰਥ—੧੨ ਚੇਤ ਸੰਮਤ ੧੯੦੪ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸ਼ਨਿਸ਼ਰ ਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਕਿ ਅਸਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪੋਥੀ ਬੜੀ ਅਛੀ ਤਰਹ ਨਾਲ ਸੁਧਾਈ ਕਰਕੇ ਲਿਖੀ ॥

ਮੂਲ—ਪੋਥੀ ਲਿਖੀ ਦਿਪਾਲ ਪੁਰ ਵਿਚ ਵਡੀ ਧਰਮ ਸਾਲ ॥
ਲਿਖਤ ਲਿਖਾਰੀ ਵਜੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲ ॥

ਅਰਥ—ਦਿਪਾਲ ਪੁਰ ਯਾ ਦੀਪਾਲ ਪੁਰ ਬੜੀ ਧਰਮ ਸਾਲਾ ਮੇਂ ਬੈਠ ਕਰ ਯਿਹ ਪੋਥੀ ਲਿਖੀ ॥ ਸੰਤ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਪਨੇ ਨਾਲ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਭਾਈ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ॥

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ–ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬ ਜਿਵ ਲਿਖੀ, ਤੈਸੇ ਕੀਨ ਉਤਾਰ ॥
ਅਬ ਕਾ ਸੰਬਤ ਸੁਣੋ ਸੰਤ,
ਜਹਿ ਦਿਨ ਲਿਖੀ ਸੁਧਾਰ ॥ ੧ ॥
ਉਨੀ ਸ਼ਤ ਸੰਬਤ ਬਿਕ੍ਰਮੀ, ਸਾਤ ਊਪਰ ਚਾਲੀਸ ॥
ਪੋਖ ਸਾਤ, ਪਖ ਕ੍ਰਿਸਣ,
ਦਿਨ ਸ਼ਨੀ, ਭਲੋ ਵਰਤੀਸ ॥ ੨ ॥
ਕਾਦ੍ਰਾਬਾਦ ਕੋ ਜਨਮ ਮਮ,
ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੁਹਿ ਨਾਮ ॥
ਪੋਥੀ ਹੁਜਰੇ ਮੋ ਲਿਖੀ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਗੁਲਾਮ ॥ ੩ ॥
ਸ਼ਤ = ਸੌ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ॥ ਉਨੀ ਸ਼ਤ = ੧੯੦੦)
ਸਾਤ ਊਪਰ ਚਾਲੀਸ (ਚਾਲੀ ਕੇ ਊਪਰ ਸਾਤ)
ਅਰਥਾਤ ੪੭ ਕੁਲ ਹੂਆ ੧੯੦੦+੪੭ = ੧੯੪੭

ਅ.ਰਥ–ਜਿਸ ਤਰਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੋਥੀ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਨੇ ਉਸੀ ਤਰਹ ਹੀ ਉਸ ਸੇ ਨਕਲ ਕੀ ਹੈ ॥ ਪਿਆਰੇ ਸੰਤੋ, ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਕੋ ਮੈਂ ਨੇ ਸੋਧ ਕਰ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀ ਹੈ, ਉਸ ਕੋ ਸੁਨੋ ॥

ਸੰਮਤ = ੧੯੪੭ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ॥
ਤਾਰੀਖ = ੭ ਪੋਹ ॥
ਪਖ = ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ॥
ਦਿਨ = ਸ਼ਨੀਵਾਰ (ਸ਼ਨੀਚਰਵਾਰ) ॥

ਅਰਥਾਤ ੭ ਪੋਹ ੧੯੪੭ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਮੇਂ ਸ਼ਨੀਚਰ ਵਾਰ ਕੇ ਦਿਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪਖ ਮੇਂ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀ ॥ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਕਾਦਰ ਅਬਾਦ (ਜ਼ਿਲਾ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ) ਮੁਤਸਿਲ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਆਬਾਦ ਕਾ ਹੈ॥ ਦਾਸ ਕਾ ਨਾਮ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਹੈ॥

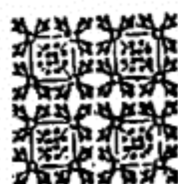
ਅਰਥ–ਇਸ ਅਧਮ ਸੇਵਕ (ਗ਼ੁਲਾਮੋਂ ਕੇ ਗ਼ੁਲਾਮ) ਨੇ ਇਸ ਸੌ ਸਾਖੀ ਕੀ ਪੋਥੀ ਕੋ ਹੁਜਰੇ ਮੇਂ ਬੈਠ ਕਰ ਲਿਖਾ (ਇਕ ਮਸਜਦ ਕੇ ਕੋਨੇ ਮੇਂ)॥

ਨੋਟ–ਵੁਹ ਕਿਯੋਂ ? ਇਸ ਲੀਏ ਕਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਥਾ ਔਰ ਮੌਜੂਦਾ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਇਸ ਪਰ ਸਖ਼ਤ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਰਖੀ ਥੀ ॥ ਮਸਜਦ ਮੇਂ ਛਪ ਕਰ ਲਿਖਤਾ ਰਹਾ, ਤਾਂਕਿ ਕਿਸੀ ਕੋ ਮੁਝ ਪਰ ਸ਼ਕੋ ਸ਼ੁਭਾ ਨਾ ਹੋ॥

ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਭੁਲ ਚੁਕ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਕੈ ਬਖਸ਼ਣੀ
ਦਸਤਖ਼ਤ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ
ਮਿਤੀ ਪੋਖ ੭ ਸੰਨ ੧੯੪੭ ਬਿਕ੍ਰਮੀ॥

॥ ਇਤੀ ॥

ਖੁਲਾਸਾ

	ਵੇਰਵਾ	ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ	ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸੰਨ	ਅਰਸਾ (ਸਮਾ)
੧	ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੌ ਸਾਖੀ ਕੀ ਸੰਚੀਉਂ ਕੋ ਪੋਥੀ ਕੀ ਸ਼ਕਲ ਦੀ ॥	੧੭੮੧	੧੭੨੪	੨੩੬
੨	ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੰਵਰ ਜੀ ਨੇ ਆਖਰੀ ਸਾਖੀ ਉਚਾਰੀ	੧੮੨੧	੧੭੬੪	੧੯੬
੩	ਸੰਤ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੌ ਸਾਖੀ ਕੀ ਨਕਲ ਕੀ	੧੨ ਚੇਤ ੧੯੦੪	੧੮੪੭	੧੧੩
੪	ਸੰਤ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੌ ਸਾਖੀ ਕੀ ਨਕਲ ਕੀ	੭ ਪੋਹ ੧੯੪੭	੧੮੯੦	੭੦
੫	ਸੰਤ ਦਿਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਮ ਧਾਰੀ ਨੇ ਸੌ ਸਾਖੀ ਛਪਵਾਈ	੧੯੬੦	੧੯੦੩	੫੭
੬	ਦਾਸ ਨੇ ਸਭ ਸੇ ਪਹਿਲੀ ਲਿਖਤ ਕੀ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੇਖੀ	੧੯੬੯	੧੯੧੨	੪੮
੭	ਦਾਸ ਨੇ ਸਭ ਸੇ ਪਹਿਲੀ ਛਾਪੇ ਕੀ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੇਖੀ	੧੯੭੦	੧੯੧੩	੪੭
੮	ਦਾਸ ਨੇ ਲੰਡਨ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਾਲੀ ਸੌ ਸਾਖੀ ਸੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਆ ॥	੧੯੭੦	੧੯੧੩	੪੭

ਸਾਖੀ ਸੌਵੀਂ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ (ਦਸਵੀਂ)

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਮੂਲ–ਅਬ ਤੁਮ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਕੀ ਨਹਿ ਮਾਨੋ ਪ੍ਰਤੀਤ ॥
ਤਬ ਹੀ ਤੁਮ ਸੇ ਹੋਇਗੀ,
ਅਨਕ ਭਾਂਤ ਯਿਹ ਰੀਤ ॥

ਅਰਥ–ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਬੇ ਦਾਵਾ ਦੇਨੇ ਵਾਲੇ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋ ਕਰ ਬੜੇ ਬੀਰ ਰਸ ਅਰ ਰੱਬੀ ਰੰਗ ਮੇਂ ਉਨ ਕੋ ਦਰਗਾਹੀ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾ ਰਹੇ ਹੈ :–

ਇਸ ਵਕਤ ਆਪ ਸਭ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਕਰਤੇ ਅਰਥਾਤ ਆਪ ਕੋ ਮੁਝ ਪਰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਯਾਦ ਰਖੀਏ, ਵਕਤ ਆਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਬ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਉਲਝਨੋਂ ਮੇਂ ਆਪ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋਂਗੇ ਅਰ ਆਪ ਕਾ ਕਿਆ ਹਾਲ ਹੋਗਾ ?

"ਸੁਣੀਏ"

ਮੂਲ–ਸੇਰ ਸੇਰ ਆਟੇ ਕੇ ਪਾਗੇ ॥
ਭੌਂਦੇ ਫਿਰੋ ਮਲੇਛਨ ਆਗੇ ॥

ਅਰਥ–ਸੇਰ ਸੇਰ ਆਟੇਂ ਕੇ ਪੀਛੇ ਆਪ ਮਲੇਛੋਂ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇਂ ਪਰ ਨਾਕ ਰਗੜਤੇ ਫਿਰੇਂਗੇ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ–ਟੋਪੀ ਧਰ ਜੋ ਮਲੇਛ ਕੋ ਦੇਹੋਂ ਰਾਜ ਸਮਾਜ ॥
ਜੋ ਤੁਮ ਪਰ ਬਲ ਧਾਰ ਕੇ ਬਹੁਰ ਬਜਾਵੇ ਬਾਜ ॥

ਅਰਥ–ਟੋਪੀ ਧਾਰੀ ਮਲੇਛ ਕੋ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋਂ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ) ਰਾਜ ਸਾਜ਼ ਦੂੰਗਾ, ਜੋ ਆਪ ਪਰ ਹਕੂਮਤ ਕਰੇਂਗੇ ਅਰ ਅਪਨੀ ਮਨ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰੇਂਗੇ॥ ਰਾਜ ਸਾਜ਼ ਉਨ ਕੇ ਹਾਥ ਮੇਂ ਜਾਵੇਗਾ, ਆਪ ਕੀ ਅਰ ਆਪ ਕੀ ਬਹੂ ਬੇਟੀਓਂ ਕੀ ਇੱਜ਼ਤ ਖੁਵਾਰ ਹੋਗੀ ॥ ਨਾਚ ਘਰ ਬਨੇਂਗੇ, ਜਿਨ ਮੇਂ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖ ਦੋਨੋਂ ਦੁਰਦਿਸ਼ਾ ਕਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਂਗੇ ॥

"ਨੱਚੇ ਜਾਨ ਫਰੰਗੀ ਵਜੇ ਘੰਗਰੂ"

ਸਵਾਲ–ਵੁਹ ਟੋਪੀ ਧਰ ਕਹਾਂ ਸੇ ਆਵੇਗਾ ॥
(ਜਿਸ ਕਾ ਜਵਾਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਗੇ ਦੇ ਰਹੇ ਹੈਂ)

ਮੂਲ–ਉਡਗਣ ਨਾਥ ਪਿਤ ਧਾਮ ਸੇ ਆਵੇ ਜੋ ਧਰ ਟੋਪ ॥
ਉਡਗਣ = ਤਾਰੇ ॥ ਤਾਰੋਂ ਕਾ ਨਾਥ = ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ॥
ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਕਾ ਪਿਤਾ = ਸਮੁੰਦ੍ਰ ॥
ਉਡਗਨ ਨਾਥ ਪਿਤ ਧਾਮੁ = ਸਮੁੰਦਰ, ਟਾਪੂਓਂ ਮੇਂ ਰਹਿਨੇ ਵਾਲੇ (ਫ਼ਿਰੰਗੀ) ॥

ਅਰਥ–ਸਮੁੰਦਰੀ ਧਾਮ ਸੇ ਜੋ ਟੋਪੀ ਪਹਿਨ ਕਰ ਆਵੇਂਗੇ, ਵੁਹ ਯਹਾਂ ਅਪਨੇ ਰਾਜ ਕਾ ਡੰਕਾ ਬਜਾਏਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਬਗੜ ਕਰੇ ਜਬ ਖਾਲਸੇ ਤਾਂਹਿ ਘਟਾਊਂ ਓਪ ॥

ਨੋਟ–ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਏਨਤੀ ਕੀ, ਫਿਰ ਹਮਾਰੀ ਕਿਆ ਗਤੀ ਹੋਗੀ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਫ਼ਿਰੰਗੀ ਮੇਰੇ ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਸਾਥ ਅਨਿਆਏ ਕਰੇਗਾ ਅਰ ਝਗੜਾ ਅਰੰਭੇਗਾ, ਉਸੀ ਵਕਤ ਹੀ ਮੈਂ ਬਲ (ਜ਼ੋਰ) ਘਟਾਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੂੰਗਾ ॥

ਨੋਟ–ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਫਿਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀ, ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਦੇਖਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਮੁਗਲੋਂ ਕੋ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਕੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਹੂਈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਬ ਕੈਸੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈਂ ॥ ਨਾ ਤੋ ਫਰੰਗੀ ਆਵੈ, ਨਾ ਹੀ ਝਗੜਾ ਕਰੇਂ ਅਰ ਨਾ ਹੀ ਉਸਕਾ ਜ਼ੋਰ ਘਟੇ ॥ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸਫਾ ਨ ਬਿਛਨੇ ਦੀਜੀਏ ॥ ਅਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ, ਆਪ ਇਸ ਬਾਤ ਸੇ ਕਿਨਾਰਾ ਕਸ਼ (ਏਕ ਤਰਫ਼) ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਅਰ ਨਿਰਾਲਾ ਹੀ ਉਤਰ ਦੇਤੇ ਹੈਂ, ਕਿ ਮੈਂ ਤੋ ਇਨ ਕੋ ਨਹੀਂ ਲਾ ਰਹਾ, ਯਿਹ **ਪਹਿਲੇ ਹੀ** ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ **ਔਰੰਗਜੇਬ ਸੇ** ਫਰਮਾਨ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੂਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਮਾਰੇ ਹਰਮੋਂ (ਮਹਿਲੋਂ) ਕੀ ਤਰਫ਼ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਹਾ ॥ ਮੈਂ ਉਨ ਟੋਪੀ ਵਾਲੋਂ ਕੋ ਦੇਖ ਰਹਾ ਹੂੰ, ਜਿਸਨੇ ਤੁਮਾਰੇ ਰਾਜ ਕੋ ਖਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਮੇਂ ਫੈਂਕਨਾ ਹੈ ਅਰ ਆਪ ਕੇ ਆਖ਼ਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋ ਰੰਗੂਨ ਲੇ ਜਾਕਰ ਨਜ਼ਰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਹੈ ਔਰ ਅਪਨੀ ਫਤਹ ਕਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਯਹਾਂ ਬਜਾਨਾ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੇ,
ਪ੍ਰਗਟ ਭਿਯੋ ਯਿਹ ਆਇ ॥

ਅਰਥ–ਸੁਨੀਏ, ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ

ਜੀ ਕੇ ਬਚਨ ਸੇ ਇਨਕਾ ਆਗਮਨ ਹੋਗਾ ਅਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਗਾ ॥

ਸਵਾਲ–ਯਹਾਂ ਆਕਰ ਯਿਹ ਕਿਆ ਕਰੇਂਗੇ ?

ਮੂਲ–ਮਹੀ ਸਾਫ ਸਭ ਕਰੇਗੋ ਖਾਲਸਾ ਦੇਖ ਡਰਾਇ ॥

ਅਰਥ–ਯਿਹ ਧਰਤੀ ਕੋ ਆਬਾਦ ਕਰੇਂਗੇ, ਨਹਿਰੇਂ ਚਲਾਏਂਗੇ ॥ ਬੰਜਰ ਖੇਤੋਂ ਮੇਂ ਸਰਸਬਜੀ ਹੋਗੀ, ਮੁਲਕ ਮੇਂ ਚਹਿਲ ਪਹਿਲ ਹੋਗੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਖਾਲਸਾ ਇਨਕੇ ਰੁਹਬੋ ਦਾਬ ਸੇ ਭੈ ਭੀਤ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਜਬ ਤੁਮ ਹੋਵੋ ਦੀਨ ਗਤਿ ਇਨੇ ਬਢੇ ਹੰਕਾਰ ॥
ਤਬ ਇਨ ਕੋ,ਹਣ ਡਾਰ ਹੋਂ ਅਨਕ ਭਾਤਿ ਦੇ ਮਾਰ ॥

ਅਰਥ–ਜਬ ਆਪ ਕੀ ਗਤੀ (ਹਾਲਤ) ਯਹਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ ਕਿ ਆਪ ਬੇਕਸ ਹੋ ਜਾਵੇਂ ਔਰ ਉਨਕੋ ਅਹੰਕਾਰ ਬੜ੍ਹ ਜਾਵੈ, ਤਬ ਇਨਕੋ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤ ਕੀ ਮਾਰ ਕਰਕੇ ਨਾਸ਼ ਕਰੂੰਗਾ (ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤਿ ਦੀ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਪਈ,ਮਾਰ ਦਾ ਵਕਤ ਆਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ)॥

ਮੂਲ–ਅਬ ਤੁਮ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਕੀ ਕਰੋ ਪ੍ਰਤੀਤ ਜੋ ਨਾਹਿ ॥
ਢਾਈ ਸ਼ਦੀ ਲੌ ਖਾਲਸਾ ਦੁਖ ਭੋਗੇਗੋ ਤਾਂਹਿ ॥

ਅਰਥ–ਜੋ ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ, ਯਾਦ ਰਖੀਏ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਕੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ੨੫੦ ਸਾਲ ਤਕ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਦੁਖ ਹੀ ਦੁਖ ਅਰ ਕਸ਼ਟ ਕਾ ਸਾਮੁਨਾ ਕਰਨਾ ਹੋਗਾ ॥

ਨੋਟ–ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ੧੭੬੫ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਵਿਚ ਭਾਣਾ ਵਰਤਾਇਆ ॥ ਇਸ ਵਿਚ ੨੫੦ ਸਾਲ ਹੋਰ

ਜਮਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ੨੦੧੫ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਸੰਮਤ ਹੋਇਆ ਇਹ ਸਾਡੇ ਕਸ਼ਟ ਦੇ ਦਿਨ ਹਨ, ਪਰ ਝਬਦੇ ਹੀ ਅੰਤ ਹੋਣੇ ਵਾਲੇ ਹਨ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ–ਪੰਜਾਹ ਬਰਖ ਤਬ ਗੰਗ ਬਖਾਨੈ ॥
ਤਬੈ ਖਾਲਸਾ ਇਹ ਬਿਧ ਮਾਨੈ ॥
ਮਾਲਵਾ ਦੇਸ ਜੁਧ ਅਤਿ ਭਾਰੀ ॥
ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਤਬ ਕਰਹਿ ਪੁਕਾਰੀ ॥
ਜੰਗਲ ਧਿਰ ਮੁਦਕੀ ਹੁਏ ਮੁਕਾਮ ॥
ਤੌਨ ਡੌਰ ਪ੍ਰਥਮੀ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ॥
ਫੇਰੂਮਾਨੀ ਦੂਤੀ ਹੋਇ ਜੁਧ ॥
ਸਿੰਘ ਅਰ ਮੌਨ ਭਿਰਨ ਕਰ ਕਰੁਧ ॥
ਤੀਸਰ ਸਮਹ ਹੋਇ ਮੁਲਤਾਨ ॥
ਮੂਲਾ ਭਿਰੇ ਮੌਨ ਤਨ ਕਾਨ ॥
ਚਤੁਰਥ ਜੰਗ ਪਗ ਪੈ ਜਾਵਨ ॥
ਕਾਰਨ ਅਨੰਤ ਦੇਸ ਤਜ ਜਾਵਨ ॥
ਜੋ ਮੈਂ ਤੁਮ ਹਿਤ ਬਚਨ ਉਚਾਰੋ ॥
ਸੋ ਸੋ ਸੁਣ ਨਿਸਚੈ ਹੀਏ ਧਾਰੋ ॥
ਧਰਮ ਹੇਤ ਤਪ ਕਰ ਵਪ ਧਾਰੋ ॥
ਪੰਥ ਮੇਰੇ ਗੁਰ ਸਿਖ ਉਜਿਆਰੇ ॥
ਸੁਤੱਧਰਵ ਰਕਤ ਸਮ ਵਹੈ ॥
ਤ੍ਰਿਆ ਪੁਰਖ ਭੇਦ ਕੋਊ ਕਹੈ ॥

ਅਰਥ–ਖਾਲਸਾ ਜੋ ਗੰਗਾ ਕੀ ਤਰਹ ਖਾਲਸ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਉਸ

ਕਾ ਰਾਜ ਸਾਜ਼ ੫੦ ਸਾਲ ਤਕ ਹੋਗਾ, ਜਿਸ ਕਾ ਸੰਖੇਪ ਹਾਲ ਨੀਚੇ ਪੜ੍ਹੀਏ :-

ਸਿਖੋਂ ਕਾ ਰਾਜ ੧੭੯੯ ਈਸਵੀ ਸੇ ੧੮੪੯ ਈਸਵੀ ਤਕ ਰਹਾ ॥ ਜਿਸ ਮੇਂ ਸੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਥਾ ਜੋ ਕਿ ੧੭੯੯ ਸੇ ੧੮੩੯ ਈਸਵੀ ਤਕ ਰਹਾ (ਮਹਾਰਾਜਾ ਜੀ ਨੇ ੪੦ ਸਾਲ ਤਕ ਰਾਜ ਕੀਆ) ॥ ਜਬ ੧੮੩੯ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾ ਦਿਹਾਂਤ ਹੂਆ, ਉਨ ਕੇ ਮਰਤੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਅਬਤਰੀ ਮਚ ਗਈ ਔਰ ਛੇ ਸਾਲ ਤਕ ਕੁਸ਼ਤੋ ਖ਼ੂਨ ਅਰ ਸਾਜ਼ਸ਼ੋਂ ਕਾ ਦੌਰ ਦੌਰਾ ਰਹਾ ॥ ਖਾਲਸਈ ਫੌਜ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋ ਗਈ ਥੀ ਔਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਜੀ ਕੇ ਦੋ ਬੇਟੇ ਔਰ ਕਈ ਵਜ਼ੀਰ ਮੌਤ ਕੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦੀਏ ਗਏ ॥ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ੧੮੪੩ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾ ਛੋਟਾ ਬੇਟਾ ਕੰਵਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਕੀ ਉਮਰ ੫ (ਪਾਂਚ) ਸਾਲ ਕੀ ਥੀ, ਤਖਤ ਪਰ ਬੈਠਾ ਔਰ ਉਸ ਕੀ ਮਾਂ ਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਉਸ ਕੀ ਸਰ ਪ੍ਰਸਤ ਬਣੀ ॥ ਸ੍ਰਦਾਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਵਜ਼ੀਰ ਮੁਕੱਰਰ ਹੂਆ, ਚੂੰਕਿ ਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਔਰ ਦੂਸਰੇ ਸਿਖ ਸ੍ਰਦਾਰ ਖ਼ਾਲਸਈ ਫ਼ੌਜ ਸੇ ਬਹੁਤ ਡਰਤੇ ਥੇ ਔਰ ਵੁਹ ਚਾਹਤੇ ਥੇ, ਕਿ ਉਸੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋਂ ਸੇ ਲੜਾ ਕਰ ਉਸ ਕਾ ਜ਼ੋਰ ਤੋੜ ਦੀਆ ਜਾਵੇ ॥ ਇਸ ਲੀਏ ਉਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜ ਕੋ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਇਲਾਕੇ ਪਰ

ਹਮਲਾ ਕਰਨੇ ਕੋ ਉਕਸਾਯਾ ॥ ਚੁਨਾਂਚੇ ਦਸੰਬਰ ੧੮੪੫ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਸਿਖ ਫ਼ੌਜ ਸਤਿਲੁਜ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਇਲਾਕੇ ਮੇਂ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਈ॥ ਇਸ ਪਰ ਲਾਰਡ ਹਾਰਡਿੰਗ ਨੇ ਐਲਾਨੇ ਜੰਗ ਕਰ ਦੀਆ॥ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਲੜਾਈਆਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਮੁਦਕੀ, ਫ਼ੀਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਹ, ਅਲੀਵਾਲ ਮੁਕਾਮਾਤ ਪਰ ਹੂਈਂ ਔਰ ਇਸ ਜੰਗ ਕੀ ਆਖ਼ਰੀ ਅਰ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੁਨ ਲੜਾਈ ਸਭਰਾਉਂ ਕੇ ਮੁਕਾਮ ਪਰ ਹੂਈ॥ ਏਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੇ ਬ਼ਾਅਦ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਹਾਰ ਹੂਈ ਔਰ ਇਸ ਕੇ ਕਈ ਸਰਦਾਰ ਅਰ ਸਿਪਾਹੀ ਮਾਰੇ ਗਏ॥

ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਸਿਖ ਸਿਪਾਹੀ ਸਤਲੁਜ ਕੋ ਪਾਰ ਕਰਤੇ ਕਰਤੇ ਦਰਿਆ ਮੇਂ ਡੂਬ ਗਏ ॥ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਿਖ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਟਾਰੀ ਵਾਲੇ ਭੀ ਇਸ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਬਹਾਦਰੀ ਸੇ ਲੜਤੇ ਕਾਮ ਆਏ ਅਰ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਮੁਕੰਮਲ ਹਾਰ ਹੁਈ ॥ ਆਖ਼ਰ ਕਾਰ ੧੮੪੬ ਈਸਵੀ ਮੇਂ "ਅਹਿਦਨਾਮਾ ਲਾਹੌਰ" ਕੀ ਰੂ ਸੇ ਲੜਾਈ ਖ਼ਤਮ ਹੂਈ॥ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਤਾਵਾਨੇ ਜੰਗ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਪੜਾ (ਜਿਸ ਮੇਂ ਸੇ ੫੦ ਲਾਖ ਨਕਦ ਦੀਆ ਔਰ ਏਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕੇ ਬਦਲੇ ਉਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਜੰਮੂ ਅਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕਾ ਇਲਾਕਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋਂ ਕੋ ਦੇ ਦੀਆ ॥ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋਂ ਨੇ ਯਿਹ ਇਲਾਕਾ ਡੋਗਰਾ ਸਰਦਾਰ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਕੇ

ਹਾਥ ਬੇਚ ਦੀਆ ॥ ਯਿਹ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਕਹਿਲਾਤੀ ਹੈ ॥

੧੮੪੮ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਦੂਸਰੀ ਜੰਗ ਹੂਈ ॥ ਇਸ ਜੰਗ ਕੀ ਪਹਿਲੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਲੜਾਈ ਚੇਲਿਆਂ ਵਾਲਾ ਕੇ ਮੁਕਾਮ ਪਰ ਹੂਈ ॥ ਸਿਖੋਂ ਨੇ ਖੂਬ ਬਹਾਦਰੀ ਸੇ ਲੜਾਈ ਕੀ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਖੀਰ ਪਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਜੀਤ ਗਏ, ਅਰ ਉਨਕਾ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੂਆ ॥ ਲਾਰਡ ਡਿਲਹੌਜੀ ਕਾ ਕਹਿਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਏਕ ਔਰ ਐਸੀ ਲੜਾਈ ਹੂਈ, ਤੋ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਮੇਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਲਤਨਤ ਕੋ ਜੜੋਂ ਸੇ ਹਿਲਾ ਦੇਗੀ ॥ ਫਿਰ ਗੁਜਰਾਤ ਕੇ ਮੁਕਾਮ ਪਰ ਲੜਾਈ ਹੂਈ, ਜਿਸ ਮੇਂ ਖੁਲ੍ਹਮ ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੋਪੋਂ ਕਾ ਇਸਤਿਮਾਲ ਕੀਆ ਗਿਆ ॥ ਇਸੇ ਤੋਪੋਂ ਕੀ ਲੜਾਈ ਭੀ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ॥ ਇਸ ਲੜਾਈ ਨੇ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਕਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਦੀਆ ॥

੧ ਮਾਰਚ ੧੮੪੯ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਲਤਨਤ ਮੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲੀਆ ਗਿਆ ॥ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਕੀ ੫੦ ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਂਡ ਸਾਲਾਨਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮੁਕਰਰ ਹੋ ਗਈ ਔਰ ਵੁਹ ਇੰਗਲਿਸਤਾਨ ਭੇਜ ਦੀਆ ਗਿਆ ॥ ਰਾਵਲ ਪਿੰਡੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਕੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋਂ ਨੇ ਸਿਖੋਂ ਸੇ ਤਲਵਾਰੇਂ ਰਖਵਾ ਲੀਂ ਅਰ ਅਗੋਂ ਲਈ ਕਿਸੀ ਕੋ ਤਲਵਾਰ ਰਖਨੇ ਕੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੀ ਗਈ ॥ [ਦੇਖੋ ਗੋਲਡਨ ਤਵਾਰੀਖ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ

ਮਾਲਵਾ ਦੇਸ਼ ਮੇਂ ਬਹੁਤ ਲੜਾਈ ਹੋਗੀ, ਬਹੁਤ ਕਤਲ ਹੋਗਾ ਅਰ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮਚੇਗੀ ॥ ਮੁਦਕੀ, ਫੀਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਹ, ਅਲੀਵਾਲ, ਸਭਰਾਉਂ, ਗੁਜਰਾਤ, ਮੁਲਤਾਨ ਬਹੁਤ ਲੜਾਈਆਂ ਹੋਂਗੀ ॥ ਸਿਖੋਂ ਅਰ ਮੌਨ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋਂ) ਕੇ ਦਰਮਿਆਨ ॥ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਲਾਹੌਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨਾ ਪੜੇਗਾ ਅਰ ਰਾਜ ਸਾਜ਼ ਖੋ ਬੈਠੇਂਗੇ ॥

ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘੋਂ ਕੋ ਯਿਹ ਭਵਿਖਤ ਸੁਣਾ ਕਰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੈਂ ਕਿ ਜੋ ਮੈਂ ਆਪ ਕੋ ਬਚਨ ਸੁਣਾ ਰਹਾ ਹੂੰ, ਉਨ ਕੋ ਦਿਲ ਮੇਂ ਧਾਰੋ ਅਰ ਸਾਬਤੀ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਮੇਂ ਆਉ ॥ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਯਕੀਨ ਅਰ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ ਕਿ ਐਸਾ ਹੋ ਕਰ ਰਹੇਗਾ ॥

ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸਾਜ਼ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਸਿਖੀ ਭੀ ਪਰ ਲਾ ਕੇ ਉਡ ਜਾਵੇਗੀ ॥ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਰ ਭਜਨ ਸਿਮਰਨ ਕਰਵਾਉਨ ਵਾਸਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮੁੜ ਦੇਹ ਧਾਰਨੀ ਪੜੇਗੀ (ਦੇਖੋਇ ਇਹ ਬਚਨ ਉਪਰ ਚੌਪਈ ਵਿਚ ਆਯਾ ਹੈ ਅਰ ਦਾਸ ਮੁੜ ਪੰਗਤੀ ਲਿਖ ਦੇਂਦਾ ਹੈ) :–

ਧਰਮ ਹੇਤ ਤਪ ਕਰ ਵਪ ਧਾਰੇ ॥
ਪੰਥ ਮੇਰੋ ਗੁਰ ਸਿਖ ਉਜਿਆਰੇ ॥

ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਅਪਨੇ ਪੰਥ ਅਰ ਗੁਰ ਸਿਖੋਂ ਕੋ ਉਜਿਆਰਾ ਕਰ ਸਕੂੰ ॥

ਨੋਟ–ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਇਹੋ ਬਚਨ ਮੱਕੇ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਵਿਚ ਕਾਜ਼ੀ ਰੁਕਨਦੀਨ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ :–

(ਫੇਰ ਕਰੂੰਗਾ ਖ਼ਾਲਸਾ) (ਵਸੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ) ॥
(ਚਾਰ ਵਰਨ ਇਕ ਰੂਪ)
(ਕਰ ਦੇਖ) (ਕਰੂ ਮੈਂ ਸਾਜ) ॥

ਕਾਜ਼ੀ ਰੁਕਨਦੀਨ ਜੀ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੋ ਅਪਨਾ ਸਿਖ ਬਣਾ ਕਰ ਉਸ ਕਾ ੪੦ ਸਾਲ ਕਾ ਬਕਾਯਦਾ ਰਾਜ ਭੁਗਤਾਊਂਗਾ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਿਖੀ ਪਰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ॥ ਚਾਰੋਂ ਵਰਨ ਏਕ ਹੀ ਕਿਸਮ ਕੇ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥ ਸ਼ੰਕਰ ਬਰਨ ਪ੍ਰਜਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ॥ ਇਸ ਬਾਤ ਕੋ ਦੇਖ ਕਰ ਮੁਝੇ ਫਿਰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਜਾਨਾ ਪੜੇਗਾ ॥

ਦਰਯਾਏ ਸਤਿਲੁਜ ਕਾ ਪਾਣੀ ਖ਼ੂਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ (ਵਹਾਂ ਬਹੁਤ ਖ਼ੂਨ ਖ਼ਰਾਬਾ ਹੋਗਾ) ॥ ਔਰਤ ਆਦਮੀਯੋਂ ਕੋ ਅਪਨਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਬਤਲਾਵੇਗੀ ॥ ਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ, ਜਬਕਿ ਦਰ ਪ੍ਰਦਾ ਉਸ ਨੇ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਸੋਂ ਕੀ ਬੋਰੀਆਂ ਭਰ ਕਰ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਭੇਜੀ ਥੀਂ ਅਰ ਇਸੀ ਵਜਹ ਸੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਕੋ ਹਾਰ ਹੂਈ ਥੀ ॥ ਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਨੇ

ਅਪਨੇ ਭਾਈ ਕੇ ਕਤਲ ਕਾ ਬਦਲਾ ਲੀਆ ਥਾ ॥

ਮੂਲ–ਤ੍ਰਿਆ ਰਾਜ ਜਬ ਬਹੁਰ ਕਮਾਵੈ ॥
ਮੌਨ ਰਾਜ ਤਬ ਮੇਲ ਕਰਾਵੈ ॥

ਅਰਥ–ਇਸ ਕੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਮਲਕਾ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਕਾ ਰਾਜ ਹੋਗਾ, ਅਰ ਇਸਕਾ ਨਾਮ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਹੋਗਾ (ਮੌਨ–ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ) ॥

ਨੋਟ (੧) ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਾ ਸੰਮਤ ੧੭੬੦ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਮੁਤਾਬਕ ੧੭੦੩ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਫਰਮਾਨ ਹੋ ਚੁਕਾ ਥਾ, ਕਿ ਸਿਖੋਂ ਕੀ ਹਕੂਮਤ ਕੇ ਖਾਤਮੇ ਪਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋਂ ਕਾ ਰਾਜ ਹੋਗਾ, ਜਿਸ ਕੀ ਜਾਂਨਸ਼ੀਨ ਏਕ ਔਰਤ ਹੋਗੀ ਅਰ ਉਸ ਕਾ ਨਾਮ ਮੌਨ ਰਾਜ ਹੋਗਾ (ਯਿਹ ਮਲਕਾ Victoria ਕੇ ਹੀ ਮੁਤੱਲਕ ਥਾ) ॥

ਨੋਟ (੨) ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਸੰਨ ੧੬੦੦ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਕਾਇਮ ਹੂਈ ॥ ਫਿਰ ਏਕ ਨਈ ਕੰਪਨੀ ਸੰਨ ੧੬੯੮ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਬਨੀ ॥ ਫਿਰ ਯਿਹ ਦੋਨੋਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸੰਨ ੧੭੦੮ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਆਪਸ ਮੇਂ ਮਿਲ ਗਈਂ ਅਰ ਇਸ ਮਿਲੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਮੇਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਕੀ ਬੁਨੀਆਦ ਡਾਲੀ ॥

[ਗੁਲਸ਼ਨ ਤਾਰੀਖ਼ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਫ਼ਾ ੩੧੩

ਜਬ ਸੰਨ ੧੮੪੯ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸਲਤਨਤ ਮੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲੀਆ ਗਿਆ, ਤੋ ਉਸ ਵਕਤ ਯਹਾਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਕਾ

ਰਾਜ ਥਾ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸੰਨ ੧੮੫੭ ਈਸਵੀ ਕੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੇ ਬਾਅਦ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਕੀ ਹਕੂਮਤ ਕਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਕੀ ਹਕੂਮਤ ਤਾਜ ਬਰ-ਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲੀ ਅਰ ਮਲਕਾ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਨੇ ਜੋ ਉਸ ਵਕਤ ਇੰਗਲੈਂਡ ਕੇ ਤਖਤ ਪਰ ਹੁਕਮਰਾਨ ਥੀ, ਸੰਨ ੧੮੫੮ ਈਸਵੀ ਮੇਂ ਐਲਾਨ ਕੀਆ ॥

[ਗੋਲਡਨ ਤਾਰੀਖ਼ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਫ਼ਾ ੪੩੭

ਸਵਾਲ–ਸਿਖੋਂ ਕਾ ਕਿਆ ਹਸ਼ਰ ਹੋਗਾ ॥

(ਜਵਾਬ ਨੀਚੇ ਹੈ)

ਮੂਲ–ਲਵ ਪੁਰ ਸਿੰਘ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਆਯੋ ॥
ਅਪਨਾ ਕਰਮ ਤਬ ਆਪ ਗਵਾਯੋ ॥

ਅਰਥ–ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ ਕੋਈ ਭੀ ਸਿਖ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ ॥ ਅਪਨੇ ਕਰਮੋਂ ਕੋ ਬਮੂਜਬ ਅਪਨੀ ਹਕੂਮਤ ਕੋ ਬਰਬਾਦ ਕਰੇਂਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਨੱਵੇ ਸਾਲ ਤਬ ਇਵੇ ਬਿਹਾਨੌ ॥
ਪਾਛੈ ਤ੍ਰੀਆ ਦੁਰਗ ਸਮਾਨੌ ॥

ਅਰਥ–੯੦ ਸਾਲ ਤਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋਂ ਕਾ ਰਾਜ ਰਹੇਗਾ ॥

ਅਰਥਾਤ–੧੮੫੭+੯੦ = ੧੯੪੭ ਈਸਵੀ ਤਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਮੇਂ ਹਕੂਮਤ ਕਰੇਂਗੇ ॥ ਇਸ ਕੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਮਲਕਾ ਮੁਅਜ਼ਮਾ ਅਰ ਉਸ ਕੇ ਜਾ ਨਸ਼ੀਨੋਂ ਕਾ ਰਾਜ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋਗਾ ॥

ਅਰਥਾਤ–ਵੁਹ ਔਰਤ (ਮਲਕਾ) ਜੋ ਕਿਲ੍ਹਿਓਂ ਕੀ ਮਾਲਕ ਥੀ, ਉਸ ਕਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਬਰਾਬਰ ਹੋਗਾ

(ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਕੀ ਹਕੂਮਤ ਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ) ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ–ਇਕਾਦਸ ਮਾਸ ਬਤੀਤ ਹੁਇ ॥
ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਉਤਰ ਕੋ ਧਾਇ ॥
ਪਾਛੇ ਮੋਨ ਸਿਧਾਵਹੀ ਜੁਧ ਹੋਤ ਬਹੁ ਭਾਇ ॥

ਅਰਥ–ਯਿਹ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੇ ਲੜਕੇ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਦਿਲੀ ਕੀ ਬੁਨਿਆਦ ਡਾਲੀ ਥੀ ॥ ਇਸ ਕਾ ਜਨਮ ਜਬ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੋਗਾ, ਤੋ ਵੁਹ ਚੇਤ ਕੇ ਮਹੀਨੇ ਮੇਂ (ਗਿਆਰਵਾਂ ਮਹੀਨਾ) ਪਹਾੜ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਹਮਲਾ-ਆਵਰ ਹੋਗਾ ॥ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਸਖਤ ਲੜਾਈ ਹੋਗੀ (ਪਹਾੜ ਕੀ ਤਰਫ਼, ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ਔਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋਂ ਅਰ ਮੁਸਲਮਾਨੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਲੜਾਈ ਕਾ ਭਾਵ ਹੈ ॥

ਮੂਲ–ਸਨ ਕੋਟੀਏ, ਜਸਰੋਟੀਏ ਔਰ ਤਹਾਂ ਸਮਿਆਲ ॥
ਜਮਆਲ ਕੋ ਮੇਲ ਕੇ ਜੁਧ ਹੋਤ ਬਹੁ ਭਾਲ ॥

ਅਰਥ–ਸਨ ਕੋਟੀ, ਜਸਰੋਟੀ, ਸਮਿਆਲ, ਜਮਆਲ (ਬਹਾਦਰ ਕੌਮੋਂ ਕੇ ਨਾਮ ਹੈਂ) ਯਿਹ ਸਭ ਇਸ ਖ਼ੂਨਰੇਜ਼ ਅਰ ਭਿਆਨਕ ਲੜਾਈ ਮੇਂ ਸਾਥ ਹੋਂਗੇ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥

ਮੂਲ–ਕਾਬਲ ਸਿਖ ਹਮਾਰੋ ਹੋਸੀ ॥
ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤਹਿ ਨਾਮ ਧਰੇਸੀ ॥

ਸਭ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਸੰਗ ਲਿਆਵੈ ॥
ਸਿੰਧ ਵਤਸ਼ਤਾ ਜੁਧ ਮਚਾਵੈ ॥

ਅਰਥ—ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਇਕ ਸਿਖ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਕਿ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹੋਗਾ, ਕਾਬਲ ਵਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਰ ਸਭ ਤੁਰਕਾਨੀ ਫੌਜ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਉਹ ਧਾਵਾ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਦਰਯਾਇ ਅਟਕ ਅਤੇ ਦਰਯਾਇ ਜਿਹਲਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲੜਾਈ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣੇਗਾ ॥ ਕਾਬਲ ਵਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਸੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਗ਼ੈਬੀ ਨਾਮ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਫਤਹ ਕਰੇਗਾ ॥

(ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਾਬਲ ਅਤੇ ਰੂਸ ਹੋਵੇਗਾ ਅਰ ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਅਮ੍ਰੀਕਾ ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆਂ) ॥ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਜੀ ਨਹਿਰੂ (Neuter) ਰਹਿਣਗੇ ॥ ਏਥੇ ਇਤਨਾ ਭਿਆਨਕ ਜੁਧ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦਰਯਾਇ ਅਟਕ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲਹੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ॥

ਰਕਤ ਵਹੈ ਤੰਗ ਤਾਜੀਆਂ ਮਾਨੋ ਵਿਚ ਪਸੌਰ ॥
ਖੰਡਾ ਘੋੜਾ ਮਰਦ ਜੋ ਢੂੰਢ ਰਹੇ ਸਭ ਠੌਰ ॥
ਰੋਜ ਰੁਪਯੇ ਨੌਕਰ ਹਥ ਨ ਆਵੈ ॥
ਦੋ ਚਾਰ ਪੰਚ ਬਹੁ ਪਾਵੈ ॥

[ਕਥਨ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵਡ ਤੀਰਥ ਦੀ ਸਾਖੀ ਵਿਚ

ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਬਹੁਤ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਰੂਸ ਦੀ ਕੁਛ ਬਾਕੀ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਰੂਸ ਜਾਣਾ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ Wireless Telegram ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਬਗ਼ਾਵਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ॥

ਕਾਬਲ ਵਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਲੜਾਈ ਜਿਤ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਰੁਖ ਕਰੇਗਾ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਾਬਲ ਵਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅਪਣੀ ਗੁਰੂ ਵਾਲੀ ਭਾਵਨੀ ਰਖੇਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਜੰਮੂ ਪਿਸ਼ਟ ਮਹਾਂ ਬਲ ਲੇਵੈ ॥
ਤੁਰਕ ਮੋਨ ਕੋ ਬਹੁ ਰੋਸੇਵੈ ॥

ਅਰਥ–ਜੰਮੂ ਵੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਤੁਰਕ ਅਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਅੰਦਰੋ ਅੰਦਰੀ ਬਹੁਤ ਪੇਚੋ ਤਾਬ ਖਾਨਗੇ ॥

ਮੂਲ–ਲਵ ਪੁਰ ਜੁਧ ਹੋਤ ਮਝਾਰਾ ॥
ਚੜ੍ਹੇ ਖਾਲਸਾ ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰਾ ॥

ਅਰਥ–ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਬੜਾ ਜੁਧ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਨਗਿਨਤ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਗਾ ॥

ਮੂਲ–ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਮਾਰਹਿਗੇ ਪਟਿਆਲਾ ॥
ਬਹੁਰੋਂ ਲੇਵਹਿਗੇ ਹਮਾਲਾ ॥

ਅਰਥ–ਪਹਿਲੇ ਪਟਿਆਲਾ ਸਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ॥

ਮੂਲ–ਫੀਰੋਜਪੁਰ ਮਾਰਿਓ ਸੰਕਾਰਾ ॥

ਸਹਾਰਨ ਪੁਰ ਮਾਰਿਓ ਜੈਕਾਰਾ ॥

ਅਰਥ–ਫ਼ੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਅਤੇ ਸਹਾਰਨ ਪੁਰ ਫਤਹ ਕਰਕੇ ਜੈਕਾਰਾ ਗਜਾਉਨਗੇ ॥

ਨੋਟ–ਕਾਬਲ ਵਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਰੂਸ ਦੀ ਥੋੜੀ ਫੌਜ ਨਾਲ) ਬਿਆਸਾ ਟਪੇਗਾ ਅਰ ਲੁਧਿਆਨੇ ਜਾ ਡੇਰੇ ਲਾਵੇਗਾ ॥ ਸੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਣਗੇ ॥

ਲੁਧਿਪੁਰ ਕੋ ਲੂਟ ਕਰ ਵੜੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਬਾਲੇ ॥

ਲੁਧਿਆਨਾ ਸਰ ਕਰ ਕੇ ਅੰਬਾਲੇ ਜਾਣਗੇ ॥

ਕਰਨਾਲ ਪਾਨੀਪਤ ਅਤੇ ਕੁਰਛੇਤ੍ਰ ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਮਹਾਂ ਭਾਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਮੂਲ–ਚਾਰ ਜੋਜਨ ਦਿਲੀ ਉਰੇ ਰਾਜਾ ਤਜਹਿ ਪਰਾਨ ॥
ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਤਖਤ ਪਰ ਬਹੇਗਾ,
ਸਭ ਜਗ ਕਰੇ ਸਲਾਮ ॥
ਜੋਜਨ = ਚਾਰ ਕੋਸ ॥

ਨੋਟ–ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਖੇਡ ਐਸੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਰਾਜ ਸਾਜ ਦੀ ਬੋ ਵਿਚ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮਧ ਵਿਚ ਕਾਬਲ ਵਾਲੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਭੂਤ ਸਵਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਅਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਦ (ਸੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ) ਤੋਂ ਬੇ ਮੁਖ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਲਗੇਗਾ ॥ ਆਪ ਪਿਛੇ ਰਹੇਗਾ ਪਰ ਅਪਨੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਦਿਲੀ ਵਧ ਕੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਉਤੇ ਤੁਰਕਾਨੀ ਝੰਡਾ ਗਡੋ ॥ ਤੁਰਕਾਨੀ ਫੌਜ ਐਸਾ

ਕਰੇਗੀ ਪਰ ਆਪ ਦਿਲੀ ਤੋਂ ੧੬ ਕੋਹ ਉਰੇ ਹੀ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ ॥ ਗੁਪਤ ਖੇਡ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਖਤ ਪਰ ਬ੍ਰਾਜਮਾਨ ਹੋਣਗੇ, ਇਕ ਅਕਾਲ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੋਵੇਗਾ ॥ ਇਹ ਉਹ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਲੜੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਸਤਿਜੁਗ ਲਗਨਾ ਹੈ ॥

ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ—

"ਕਲਜੁਗ ਮੇਂ ਸਤਿਜੁਗ ਵਰਤਾਊਂ ॥
ਤਬੇ ਬਾਰਵਾਂ ਬਪ ਕਹਾਊਂ ॥"

ਇਹ ਉਹ ਸਮਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਅਤੇ ਗਊ ਇਕ ਘਾਟ ਪਾਣੀ ਪੀਣਗੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰੰਚਕ ਮਾਤਰ ਭੀ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਦੇਗਾ ॥

ਮੂਲ—ਸੁਕਤਾਵਲੀ ਗਰੰਥ ਕਹਿਉ ਜੋ,
ਜਿਹ ਤਿਸਕਾ ਬੀਚਾਰ ॥
ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਤਖਤ ਪੁਰ ਬਹੇਗਾ,
ਸਦਾ ਸੁਖੀ ਨਿਰਧਾਰ ॥

ਅਰਥ—ਸੁਕਤਾਵਲੀ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾ ਭੀ ਯਹੀ ਹਵਾਲਾ ਹੈ, ਜੋ ਗ੍ਰੰਥ ਜੋਤਿਸ਼ ਕਾ ਵੀਚਾਰ ਕਰਤਾ ਹੈ ॥ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾ ਰਾਜ ਹੋਗਾ ॥

ਤਮਾਮ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਖ ਹੋਗਾ ਅਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਸਵਾਇ ਕਿਸੀ ਕਾ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਲੇਨਾ ਪੜੇਗਾ ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਕਰਨੀ ਨਾਮਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨਾਮਾ

ਪੰਥ ਦੇ ਕਈ ਰਤਨਾਂ, ਨਾਮ ਅਭਿਆਸੀਆਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਭੌਰਿਆਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੇ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਮਹਾਂ ਵਾਕ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਮਕੇ ਸ਼ਰੀਫ ਅਤੇ ਮਦੀਨੇ ਮੁਨਵੱਰੇ ਵਿਚ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਛਪਵਾ ਦੇਨਾ ॥ ਇਹ ਉਹ ਪਵਿਤ੍ਰ ਬਚਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਕਾਜ਼ੀ ਰੁਕਨ ਦੀਨ, ਪੀਰ ਬਹਾਉਦ ਦੀਨ, ਗੌਂਸ, ਕੁਤਬ, ਸਾਲਾਰ, ਹਾਜੀ, ਸ਼ੇਖ, ਮੁਸ਼ਾਇਕ ਮੌਲਵੀਆਂ ਦੇ ਛਕੇ ਛੁਟ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਰੂਮ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਾਰੂੰ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਮਦੀਨੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਫੇਰ ਕਦ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਓਗੇ ॥ ਇਹ ਉਹ ਭਵਿਖਤ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਵਿਚ ਲਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਫਰੰਗੀਆਂ ਨੇ ਓਥੋਂ ਕਢਵਾ ਦਿਤੀ ਸੀ ॥

ਦਾਸ ਨੇ ਪੁਰਾਣੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ੧੯੧੩ ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਦੇਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪਣੀ ਅਖੀਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਚਨ ਪੜ੍ਹੇ ਸਨ ਅਤੇ

ਲਿਖ ਕੇ ਕੰਠ ਕਰ ਲਏ ਸਨ ॥ ਜੋ ਭੀ ਪਰੇਮੀ ਕੰਠ ਕਰਕੇ ਸਵੇਰੇ ਅਪਨੀ ਨਿਤ ਨੇਮ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਪਾਠ ਕਰੇਗਾ, ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਉਸ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਿਧੀ ਸਿਧੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਵੇਗਾ ॥ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਗੁਰ ਪੁਰੀ ਸਖ ਖੰਡ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਵਾਗੌਣ (ਜਨਮ ਮਰਨ) ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਨਿਸਤਾਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ॥ ਇਸ ਕਰਨੀ ਨਾਮੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੇ ਹੀ ਉਹ ਪੰਗਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕੇ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ॥

"ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਆਕੀ ਰਹੇ ਨ ਕੋਇ ॥
ਖੁਆਰ ਹੋਇ ਸਭ ਮਿਲੈਂਗੇ ਬਚੇ ਸ਼ਰਨ ਜੋ ਹੋਇ ॥"

ਲੌ ਹੁਣ ਪਹਿਲੇ ਕਰਨੀ ਨਾਮਾ ਪੜ੍ਹੀਏ :-

ਕਰਨੀ ਨਾਮਾ

ਮਕੇ ਸ਼ਰੀਫ ਵਿਚ ਕਾਜ਼ੀ ਰੁਕਨ ਦੀਨ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਪਣੀ ਭਵਿਖਤ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਦਸੋ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਅਗੋਂ ਨੂੰ ਆਪ ਕਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਵਰਤਾਉਗੇ ॥

ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾਨਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਦੇਸ (ਸਚ ਖੰਡ) ਦੇ ਵਾਸੀ ਹੋ, ਦਰਗਾਹੀ ਕੈਸਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ?

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਪਹਿਲੀ

ਮੂਲ–(ਨਾਨਕ ਆਖੀ ਰੁਕਨ ਦੀਨ) (ਸਾਚਾ ਸੁਨੋ ਜਵਾਬ)॥
(ਪੜ੍ਹੈ ਸੁਨੇ ਜੋ ਪ੍ਰੀਤ ਲਾਇ) (ਛੁਟਨ ਸਭ ਅਜਾਬ)॥
ਪਾਠ → (ਦਸਵਾਂ ਜਾਮਾ ਪਹਿਰ ਕੇ) (ਬੈਠੂੰ ਪੂਰ ਕਰਤਾਰ)॥
(ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੇ) (ਜੁਧ ਕਰੂੰ ਬਹੁ ਸ਼ਾਜ)॥
(ਟੁਕਬਲ ਅਪਨਾ ਦੇਇਕੇ) (ਭੇਜ ਦੇਊਂਗਾ ਸਿੰਘ)॥

ਅਰਥ–(ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ਕਿ ਥੋੜਾ ਬਲ ਦੇ ਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਕੋਲ ਭੇਜਾਂਗਾ, ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਜਫਰਨਾਮਾ ਦੇ ਕੇ ਦਖਨ ਦੇਸ ਭੇਜਿਆ ਸੀ)॥

ਨੋਟ–ਇਸ ਵਿਚ ਦਾਸ ਉਹ ਗੁਹਜ ਭਾਵ ਖੋਲ੍ਹੇਗਾ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖਣੇ ਵਾਧੂ ਜੈਸਾ ਕੰਮ ਹੈ॥

ਮੂਲ–ਦੇਖ ਉਨ ਬਲ ਘਟਸੀ ਭੂਲ ਜਾਨ ਸਭ ਫੰਧ॥

ਅਰਥ–(ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਦਮ ਖਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਭ ਚਾਲਾਕੀਆਂ, ਮਕਰ ਫਰੇਬ ਧਰੇ ਦੇ ਧਰੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ)॥

ਮੂਲ–ਦੇਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੋਲਸੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗ॥

ਅਰਥ–ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਤੋਤੇ ਉਡ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਕਾਂਬਾ ਛਿੜ ਜਾਵੇਗਾ॥

ਮੂਲ–ਖਾਲਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਭਲਾ ਨਾ ਕੀਆ ਗੋਬਿੰਦ॥

ਅਰਥ–ਜਫਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਐਸਾ

ਗੁੰਮਾ ਉਠੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ਼ ਨੂੰ ਚਕਰਾ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਕੇ ਭਾਈ ਦੁਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਛੇਗਾ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ? ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭਲਾ (ਅੱਛਾ) ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ॥ ਖਾਲਸਾ ਅਜੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਕੀਤੀ ॥

ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ–ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਭੀ ਕਾਹਲੀ ਕੀਤੀ ਜੋ ਦੋਹ ਪੰਥਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰਨ ਲਗੇ ॥ ਇਸ ਲੀਏ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਤੀਸਰਾ ਪੰਥ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ–ਇਹ ਜਫਰਨਾਮਾ ਨਹੀਂ, ਪਰੰਤੂ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲੀ (ਫ਼ਾਰਖਤੀ) ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ॥ ਪਰ ਭਾਈ ਜੀ ਅਜੇ ਮੇਰਾ ੪੦ ਸਾਲ ਹੋਰ ਰਾਜ ਹੈ ॥

ਭਾਈ ਜੀ–ਠੀਕ ਹੈ, ਇਹ ੪੦ ਸਾਲ ਤੈਨੂੰ ਅਪਨਾ ਸਿਖ ਬਣਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਭੁਗਤਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਔਰੰਗਿਆ ਜਿਤਨੇ ਤੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਢਾਏ ਹਨ, ਇਹ ਤੇਰੀ ਹਥੀਂ ਬਨਵਾਏ ਜਾਏਂਗੇ ॥ (ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਹੀ ਅਵਤਾਰ ਸੀ । ਆਪ ਸੰਨ ੧੭੯੯ ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਬੈਠੇ ਅਤੇ ਸੰਨ ੧੮੩੯ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਰਗਬਾਸ ਹੋਏ ॥ ਪੂਰੇ ੪੦ ਸਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭੀ ਸੰਮਤ ੧੮੮੭ ਵਿਚ ਅਪਨੀ ਹਥੀਂ ਬਨਵਾਯਾ ॥

ਮੂਲ—(ਅਲੋਪ ਹੋਊਂ) (ਤਬ) (ਰਾਜ ਦੇ),
(ਮਮ ਥਾਪੂੰ ਗੋਬਿੰਦ) ॥

ਅਲੋਪ ਹੋਊਂ = ਸਨਦਿਹ ਜਾਨਾ ॥

ਰਾਜ ਦੇ = ਔਰੰਗਜੇਬ ਕੋ ਅਪਨਾ ਸਿਖ ਬਨਾ ਕਰ ਉਸ ਕੋ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਰਾਜ ਭੁਗਤਾਨਾ ॥

ਮਮ ਥਾਪੂੰ ਗੋਬਿੰਦ = ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਦਸਵੇਂ ਜਾਮੇਂ ਮੇਂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਹੋਣਾ ॥

ਮੂਲ—(ਬਚਨ ਪਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇਂਗੇ) (ਬਹੁਤ ਹੋਏਂਗੇ ਜੰਗ) ॥

ਅਰਥ—ਸਿਖ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਹੋਗੀ ਪਰੰਤੂ ਸਿਖੀ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ ॥ ਫਤਹ ਪਰ ਫਤਹ ਹੋਗੀ ਪਰ ਸਿਖੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਦਾਰੂ, ਮਾਸ ਆਮ ਹੋਗਾ ॥ ਮੁਸਲੀ ਰੰਡੀ, ਬਾਜਾਰੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਬਿਬਚਾਰ ਹੋਗਾ ॥ ਸਿਖੀ ਕਿਤੇ ਨਾਮ ਮਾਤਰ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ ॥

ਵਧੇ ਪੰਥ ਪਰ ਧਰਮ ਨਹਿ, ਯਾ ਬਿਧ ਕਲ ਕਾ ਧਰਮ ॥ (ਸੌ ਸਾਖੀ)

ਮੂਲ—(ਫੇਰ ਕਰੂੰਗਾ ਖਾਲਸਾ) (ਵਸੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ) ॥

ਅਰਥ—ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮੱਕੇ ਸ਼ਰੀਫ ਵਿਚ ਕਾਜੀ ਰੁਕਨ ਦੀਨ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ ਕਾਜੀ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਸਜਾਉਣੇ ਵਾਸਤੇ ਮੁੜ ਔਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਖੀ ਦੀ ਹਰਿਆਵਲ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗਾ ॥

ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਮੁੜ ਸਾਜਨਾ ਸਵਾਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ

ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ॥

ਸਵਾਲ–ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਜਵਾਬ–ਅਗਲੀ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਦੇਖੋ ॥

ਮੂਲ–(ਚਾਰ ਵਰਨ ਇਕ ਰੂਪ),
(ਕਰ ਦੇਖ) (ਕਰੂੰ ਮੈਂ ਸਾਜ) ॥

ਅਰਥ–ਚਾਰੋਂ ਵਰਨ ਏਕ ਹੀ ਕਿਸਮ ਕੇ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗੇ ॥
ਸ਼ੰਕਰ ਵਰਨ ਪ੍ਰਜਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਸ ਬਾਤ ਕੋ ਦੇਖ
ਕਰ ਮੁਝੇ ਫਿਰ ਖਾਲਸਾ ਸਜਾਨਾ ਪੜੇਗਾ ॥

ਨੋਟ–(੧) ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਮੰਗਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਨ
ਲਵੋ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਹੈ ॥
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਸੁਣ ਕਾਨ ਧਰ ਕਲਜੁਗ ਕਾ ਜੋ ਅੰਤ ॥
ਧਰਮ ਕਰਮ ਸਭ ਨਸ਼ਟ ਹੋਇ ਨ ਦੀਸੈ ਜਗ ਸੰਤ ॥
ਸ਼ੰਕਰ ਵਰਨ ਪ੍ਰਜਾ ਹੋਇ ਰੂਪ ਮਲੇਛੀ ਧਾਰ ॥
ਅੰਤ ਹੋਇਗਾ ਦੇਸ਼ ਸਭ ਤਬ ਧਾਰੂੰ ਅਵਤਾਰ ॥
ਕਰ ਸਹੰਸਰ ਵਿਸੂ ਬਿਕਰਮੀ, ਪ੍ਰਲੈ ਹੋਸੀ ਆਨ ॥
ਸੁਵਾਨ ਮੌਤ ਸਮ ਮਰੋਂਗੇ, ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ॥
ਦਿਨ ਇਕਾਨਵੇਂ ਹੋਇਗਾ, ਹਿੰਦ ਤੁਰਕ ਕੋ ਜੰਗ ॥
ਸ੍ਰੋਣ ਧਾਰ ਨਦੀਆਂ ਬਹੇਂ, ਹਜ਼ ਕੋ ਭਿਜੇ ਤੰਗ ॥
ਲੋਕ ਜੋਜਨ ਪ੍ਰਮਾਨ ਮੇਂ, ਦੀਪ ਦਸਾਵੇ ਕੋਇ ॥
ਕਛ ਤੁਰੰਗ ਸਪੰਛ ਕਰ, ਆਵੇਂਗੇ ਜਗ ਸੋਇ ॥
ਦਸ ਸਹੰਸਰ ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ, ਦੂਨੋਂ ਚਲਕੇ ਆਇ ॥
ਪਟਲੇਸ਼ਰ ਤੇ ਉਠੋਂਗੇ, ਜੀਤ ਸਗਲ ਜਗ ਪਾਇ ॥
ਤਖਤ ਦਿਲੀ ਤੇ ਬਹੇਗੀ, ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜ ॥

ਧਰਮ ਕਰਮ ਕਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੋਇ, ਖਾਲਸਾ ਕਰਸੀ ਮੌਜ॥
ਸਤਿਜੁਗ ਕਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੋਇ, ਕਲਜੁਗ ਜਾਵੇ ਭਾਗ॥
ਸੁਖੀ ਹੋਵੇਗਾ ਦੇਸ਼ ਸਭ, ਖਾਲਸਾ ਕਰਸੀ ਰਾਜ॥
[ਸ੍ਰੀ ਮੰਗਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਤ ਦਾ ਪਟਿਆਲੇ Language Deptt. ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਆਪ ਉਥੋਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ॥

ਨੋਟ–(੨) ਸਭ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਕੋ ਪਾਣ ਕਰੈਂ ਧਰਿਗ ਆਪ ਕੋ ਸਿਖ ਸਦਾਵੈਂਗੇ॥ [ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ

ਮੂਲ–ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ ਲੁਟਨਗੇ ਲਾਹੌਰ॥
ਪੋਠੋਹਾਰ ਕੋ ਸੋਧ ਕੇ ਫਿਰ ਲੇਵੈਂ ਪਸੌਰ॥
ਚੌਂਕੀ ਅਟਕ ਬਹਾਲਕੇ ਖੋਲੈਂ ਖੈਬਰ ਤੰਗ॥
ਜਲਾਲਬਾਦ ਕੋ ਜੀਤਕੇ ਕਾਬੁਲ ਹੋਸੀ ਜੰਗ॥
ਕਾਬਲ ਰਾਜ ਬਹਾਲਕੇ ਗ਼ਜ਼ਨੀ ਕੋ ਫਿਰ ਲੇਂਹ॥
ਮੁਲਕ ਹਜਾਰਾ ਸੋਧ ਕੇ ਕੰਧਾਰ ਕੂਚ ਕਰੇਂਹ॥
ਬਲਖ ਬੁਖਾਰਾ ਸਾਧ ਕੇ ਫਿਰ ਲੇਵੈਂ ਸਿੰਧ ਬਲੋਚ॥
ਉਨ ਮੁਲਕੋਂ ਕੋ ਜੀਤਕੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰੈਂ ਸਭ ਲੋਗ॥
ਮੱਕਾ ਮਦੀਨਾ ਰੂਮ ਕੋ ਮਰਹੱਟਾ ਭੀਲ ਫਰੰਗ॥
ਦਖਨ ਪੂਰਬ ਹਿੰਦ ਕੇ ਜੀਤ ਕਰੇਂਗੇ ਜੰਗ॥
ਦਿਲੀ ਤਖਤ ਪਰ ਬਹਿਗੀ ਆਪ ਗੁਰੂ ਕੀ ਫੌਜ॥
ਛਤ੍ਰ ਝੁਲੇਗਾ ਸੀਸ ਪਰ ਬੜੀ ਕਰੇਗੀ ਮੌਜ॥
ਉਦੇ ਅਸਤ ਲੌ ਹਮੀਂ ਹੈ ਅਵਰ ਨ ਰਹਸੀ ਕੋਇ॥

ਅਰਥ--(ਉਦੇ ਅਸਤ) = ਸੂਰਜ ਕੇ ਚੜ੍ਹਨੇ ਸੇ ਲੇਕਰ ਸੂਰਜ ਕੇ ਡੂਬਨੇ ਤਕ (ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਂ) ॥

ਮੂਲ--ਰਈਅਤ ਹੋਇਕੇ ਮਿਲੇਗੀ ਸਭ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਜੋਇ ॥

ਸਚੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਹੋਸੀ ਆਨ ॥
ਆਗਿਆ ਚਲੇ ਪੰਥ ਦੀ ਖਾਏਂ ਨ ਜਮ ਕੀ ਬਾਨ ॥
ਫੌਜ ਫਿਰੇ ਅਕਾਲ ਦੀ ਮਕੜੀ ਨਿਆਈਂ ਹੋਇ ॥
ਨੀਲਾ ਬਾਨਾ ਪੈਹਰ ਕੇ ਅਵਰ ਨ ਦੀਸੇ ਕੋਇ ॥

ਸੁਨਹੁ ਕਾਜੀ ਰੁਕਨ ਦੀਨ ਸਿੰਘ ਕਰੇਂਗੇ ਰਾਜ ॥
ਮਲੇਛ ਸੇਖ ਖਪ ਜਾਏਂਗੇ ਪੀਰ ਮੁਰੀਦ ਸੁਹਾਬ ॥

ਇਕੋ ਨਾਮ ਸਭ ਜਪੇਂਗੇ ਤਬ ਵੇਖਨ ਆਵੈ ਆਪ ॥
ਬੇਈਮਾਨ ਕਸ਼ੂਮਤੀ ਦੇਖ ਨਾ ਸਕੇਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥
ਰਈਅਤ ਹੋਇ ਸਭ ਮਿਲੇਗੀ ਸੂਬੇ ਥਾਪੇਂ ਆਪ ॥
ਧਰਤੀ ਦੇਵੇ ਅੰਨ ਧਨੇ ਪ੍ਰਬਤ ਦੇਏਂਗੇ ਲਾਲ ॥
ਮੇਵੇ ਸਭ ਤਰ ਦੇਂਗੇ ਵੇਖੇ ਆਪ ਅਕਾਲ ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਭ ਜਪੈਂਗੇ ਮੁਕਤ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ॥
ਧਰਮਸਾਲ ਬਹੁ ਹੋਇੰਗੀ ਛਪੈ ਮਸੀਤ ਕੁਰਾਨ ॥
ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇ ਆਪ ਪ੍ਰਭੂ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਮੇਂ ਆਇ ॥
ਨਾਮ ਕਹਾਵੈਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਮਿਲੇਂ ਤਬ ਧਾਇ ॥
ਸੱਚਾ ਪੁਰਖ ਅਖਾਇਕੇ ਦਿਲੀ ਬੈਠਾ ਆਇ ॥
ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸੁਖ ਸਿਉਂ ਕਰੇ ਵੈਰੀ ਰਹੈ ਨ ਕਾਇ ॥

ਜਿਧਰ ਦੇਖੇ ਖਾਲਸਾ ਕੰਪੈਂ ਚੌਦਾਂ ਲੋਇ ॥
ਚੌਦਾਂ ਸਹੰਸਰ ਬਰਖ ਲਗ ਰਾਜ ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਇ ॥

———

ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਦੇਹੋਂ ਲੰਗਰ ਲਾਇ ॥
ਨੰਗਾ ਭੁਖਾ ਅਰਥੀਆ ਖਾਲੀ ਕੋਈ ਨ ਜਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਆਖੀ ਰੁਕਨ ਦੀਨ ਏਹ ਵਰਤੇਗੀ ਰੀਤ ॥
ਕਰਨੀ ਨਾਮਾ ਜੋ ਪੜੇ ਵਧੇ ਸਾਹਿਬ ਸਿਉਂ ਪ੍ਰੀਤ ॥
ਦੋਹੀ ਫਿਰੇ ਅਕਾਲ ਦੀ ਨਿੰਦਕ ਟਿਕੇ ਨਾ ਕੋਇ ॥
ਬਨ ਪ੍ਰਬਤ ਸਭ ਭਜੇਂਗੇ ਤਰੇ ਜਗਤ ਮੈਂ ਜੋਇ ॥
ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਆਕੀ ਰਹੇ ਨਾ ਕੋਇ ॥
ਖੁਆਰ ਹੋਇ ਸਭ ਮਿਲੇਂਗੇ ਬਚੇ ਸ਼ਰਨ ਜੋ ਹੋਇ ॥

੧ ੳ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ॥

++ ਰਾਜ ਨਾਮਾ ++

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹਿ ਨਾਲ ਗੋਸ਼ਟ ਹੋਈ ॥

ਨੋਟ—ਜਬ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਭ ਦੇਸ ਜਿਤ ਕਰ ਮੱਕੇ ਸ਼ਰੀਫ ਵਿਚ ਪੁਜੇ, ਤਬ ਮਕੇ ਦੇ ਸਭ ਪੀਰ ਜਿਤੇ, ਰੁਕਨ ਦੀਨ ਕਾਜੀ ਸਹਿਤ ॥ ਤਬ ਓਥੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਮਦੀਨੇ ਨੂੰ ਰਮਦੇ ਭਏ ॥ ਤਬ ਕਾਰੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੇਵਕ ਹੂਆ ॥ ਜਦ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਪੀਛੇ ਮੁੜਨ ਲਗੇ ਤਬ ਕਾਰੂ ਬੋਲਿਆ, ਜੀ ਕਦੀ ਫੇਰ ਭੀ ਦੀਦਾਰੇ ਹੋਸਨ ॥ ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਬੋਲੇ ঃ—

ਸ੍ਰੀਮੁਖ ਵਾਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ੧ (ਪਹਿਲੀ)

ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਮਕੇ ਜਬ ਗਏ ॥
ਬਹੁੜ ਮਦੀਨਾ ਦੇਖਤ ਭਏ ॥
ਮਕਾ ਮਦੀਨਾ ਸਭ ਜਿਨ ਲੀਆ ॥
ਕਾਰੂੰ ਅਪਨਾ ਸੇਵਕ ਕੀਆ ॥
ਜਬ ਬਾਬਾ ਪੀਛੇ ਕੋ ਆਵਣ ਲਾਗਾ ॥
ਤਬ ਕਾਰੂੰ ਬੋਲਿਉ ਵਡ ਭਾਗਾ ॥
ਬਾਬਾ ਅਬ ਤੁਮ ਪੀਛੇ ਕੋ ਰਮੈਂ ॥

ਕਬ ਦੀਦਾਰ ਦੇਹੋਗੇ ਹਮੈਂ ॥

ਤਉ ਫਿਰ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ :-

ਦਸਵਾਂ ਜਾਮਾ ਪਹਿਰੋਂ ਜਬੈ ॥
ਨਾਮ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਹਾਊਂ ਤਬੈ ॥
ਸਿੰਘ ਕਰੂੰ ਸਭਿ ਕੇਸਾ ਧਾਰੀ ॥
ਪੀਲਾਊਂ ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇ ਧਾਰੀ ॥
ਤਬੈ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਚਲਾਊਂ ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਫਤੇ ਬੁਲਾਊਂ ॥
ਚਾਰ ਵਰਨ ਦੇ ਏਕਾ ਭਾਈ ॥
ਪਾਂਚੋਂ ਸ਼ਸ਼ਤ੍ਰ ਅੰਗ ਬਨਾਈ ॥
ਕਲਜੁਗ ਹੋਸੀ ਨੀਲਾ ਬਾਨਾ ॥
ਨਾਮ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਰਬ ਸਮਾਨਾ ॥
ਔਰੰਗੋ ਕੇ ਅਮਲ ਮਝਾਰਾ ॥
ਖਾਲਸਾ ਉਪਜੇ ਬਹੁ ਅਪਰ ਅਪਾਰਾ ॥
ਤਬ ਹੋਵਹਿੰਗੇ ਬਹੁਤ ਅਖਾੜੇ ॥
ਜੁੱਧ ਜੰਗ ਕੁਛ ਅੰਤ ਨ ਪਾਰੇ ॥
ਬਹੁ ਬਰਖਨ ਲੌ ਰਾਜ ਕਰੈਂਗੇ ॥
ਹਿਰਦੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਧਰੈਂਗੇ॥

ਨੋਟ—ਸਿੰਘ ਹਿਰਦੇ ਮੇਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਾ ਕਰੈਂਗੇ ॥

ਬਹੁਤ ਸੀਸ ਲਾਗੇਂਗੇ ਜਬੈ ॥
ਰਾਜ ਖਾਲਸਾ ਹੋਸੀ ਤਬੈ ॥
ਪ੍ਰਿਥਮੇਂ ਜੀਤੈਂਗੇ ਪੰਜਾਬਾ ॥

ਪਾਛੇ ਅਵਰ ਦੇਸ ਕੇ ਰਾਜਾ ॥
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਉਤਰ ਕੋ ਜੀਤਾ ॥
ਪਸਚਮ ਕੋ ਜੀਤੈਂਗੇ ਮੀਤਾ ॥
ਖੁਰਾਸਾਨ ਜੀਤ ਜਬ ਆਵੈਂ ॥
ਕਾਬੁਲ ਕੰਧਾਹ ਅਮਲ ਚਲਾਵੈਂ ॥
ਈਰਾਨ ਜੀਤ ਅਰਬ ਜਬ ਦੇਖੈਂ ॥
ਅਰਬ ਜੀਤ ਮੱਕਾ ਤਬ ਪੇਖੈਂ ॥
ਮੱਕਾ ਜੀਤ ਆਵੈਂਗੇ ਜਬੈ ॥
ਬਹੁੜ ਮਦੀਨਾ ਦੇਖੈਂ ਤਬੈ ॥
ਜੀਤ ਮਦੀਨਾ ਹੋਇ ਜੈਕਾਰਾਂ ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਾ ਕਰੈਂ ਉਚਾਰਾ ॥
ਮਲੇਛ ਖ਼ਾਲਸੇ ਕਾ ਹੋਸੀ ਨਾਸ ॥
ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਕਾ ਹੋਸੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥

ਪਸੂ ਪੰਖੀ ਨਗ ਨਾਗ ਜਪੈਂਗੇ ॥
ਮਨੁਖ ਵਨ ਤ੍ਰਿਣ ਸਭਿ ਥਾਪ ਥਪੈਂਗੇ ॥
ਜਲ ਥਲ ਮਹੀਅਲ ਜਪੈ ਅਕਾਲ ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪ ਹੋਤ ਨਿਹਾਲ ॥
ਸਿਮਰਨ ਇਕੋ ਮਜ਼ਬ ਖਾਲਸਾ ਹੋਸੀ ॥
ਔਰ ਮਜ਼ਬ ਕੋ ਰਹਨ ਨ ਪੌਸੀ ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਾ ਜਪਸਨ ਜਾਪ ॥
ਦੂਖ ਦਰਦ ਬਿਨਸੇ ਸੰਤਾਪ ॥
ਕਲਜੁਗ ਨਾਨਕ ਰਾਜ ਚਲਾਇਆ ॥

ਧੁਰ ਦਰਗਾਹੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਲੈ ਆਇਆ ॥
ਨਿਰਗੁਨੀਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇਰੀ ਸਰਨਾਈ ॥
ਨਾਨਕ ਸਾਧ ਪ੍ਰਭੂ ਭੇਦ ਨ ਭਾਈ ॥

ਅਬ ਗੋਸ਼ਟ ਨਾਮਾ ਕਾਰੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ
ਨਾਲ ਬਾਬੇ ਜੀ ਦਾ ਸੰਪੂਰਣ ਭਇਆ ॥

॥ ਬੋਲੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ॥

